Lectura super Marcu Joannis de Hesdino.

Unde sciendum quod leo habet aliquas condiciones in quibus beatus Matheus similis factus est in operibus suis. Nam sicut leo habet

- Excellenciam nobilitatis
- Potenciam fortitudinis
- Audaciam pectoris
- Efficaciam mirabiliorem

Primo leo habet Excellenciam. Plinius de Ysidoro li. 12 Ethy. 4 quia ipse est rex ferarum unde audito rugitu eius ipsum verentur et timent. Et istam nobilitatem habuit Matheus in isto Evangelio quia ut dicit Beda in prologo super Evangelium. Matheus incipit suum Evangelium a natiuitate hominis. Lucas ab officio sacerdocii legis. Marcus vero a predicacione et baptismate Christi honorabiliter et alacriter incipit. Marcus in effigie leonis merito figuratur ut dicitur Apoc. 4. Et ideo in al' per leonem.

Excellencia

Potencia — Secundo habet leo potenciam quia ut dicit philosophus libro 3
de animalibus quod ossa leonis non habent medullam
nisi ob corpore et fide quod ob calli leonis est ...
... Ambrosium et in xii dicit quod ossa leonis ad se
...ra quod collisa invicem reddunt ignem et quia ut
dicit Ambrosius super Lucam capitulo primo Mattheus
quia sanctus incipit a domini natiuitate ... potestate
regie sub leonis ymagine figuratur. Etiam quia de
resurrectione domini exprimis in Euangelio suo latius fuit
Christus leoni comparatur Apocalipsis 5 vicit leo de tribu Juda
et ideo Mattheus leoni comparatur. unde Ierome ... leo
Audacia — ascendit. Tercio leo habet audaciam parvam videlicet quia publice.
Tercio leo fortissimus bestiarum et nullius pavebit occursum.
Et quia ut dicit Remigius super Euangelium Matthei in principio
per leonem intelligitur Mattheus quia sicut terribilis vox in
deserto cuilibet sic Mattheus a voce in deserto incipit dicens
vox clamantis in deserto. unde post dicta et eo in Apocalipsis 13
os eius sicut os leonis. Quarto leo habet efficaciam.
Efficacia — mirabilem quia ut dicit Isidorus libro 6 et etiam Plinius
leunculus nascitur mortuus et ad clamorem tribus diebus
super eum et suscitatur et quia ut dictum est Mattheus
a natiuitate leonis inchoavit et de resurrectione post tractare
tractatur unde in die resurrectionis et in die ...
... legitur Euangelium Matthei in quibus sollempnitatibus
beatus Christus ut leo designatur. Sed leo apertis
oculis dormit ut dicit Isidorus 4 et 6 unde bene de
iste leone dicitur Numeri 22 Accubans dormivit
ut leo ... ad dormicionem in cruce Et Ieronimus de
Ascendit leo de cubili suo ... ad eius ...
et ideo bene sicut hic Mattheus qui de hac ...
tractat per leonem inter alios Euangelistas signatus sunt
et bene cum ... Mattheus leoni comparatur et
per ... sancti ... leonem in operibus suis.

Evangelio Marchi Beatus Jeronimus premittit prologum

qui in 3 partes dividitur. In prima parte ostendit Scriptoris Auctoritatem

Marcus evangelista dei electus

Et petri in baptismate filius

atque in divino sermone discipulus

Sacerdocium in Israel agens

secundum carnem levita

Ad fidem Christi conversus Evangelium

in Italia scripsit ostendens

in eo quid et generi suo deberet

Et Christo

Nam initium

Nam initium principii in voce prophetice exclamacionis instituens

ordinem levitice electionis ostendit. Ut predicans predestinatum Johannem

filium Zacharie in voce Angeli emissum adnunciantis

non solum verbum caro factum sed et corpus domini

in quo per verbum domini vocis clamantis initio
evangelice predicacionis ostenderet.

Ut qui hoc legens sciret cuius initium carnis
in domino

et Jhesu advenientis habitaculum caro deberet agnoscere
atque in se verbum vocis quod in consonantibus
perdiderat inveniret.

Denique cum perfecti evangelii opus
intrasset, a baptismo domini
predicare dominum inchoans, non laboravit nativitatem

obmisit

carnis quam in prioribus viderat dicere, sed

totus in primis expulsionem deserti, ieiunium

numeri, temptacionem dyaboli, congregacionem bestiarum

et ministerium protulit angelorum. Ut instituens

addidit

nos ad intelligendum singula in brevi compingens

nec auctoritatem facte rei demeret, et perfecto

operi plenitudinem non negaret.

Quod dicit ordine perfectionis ... Narracionem ostendens eum
ordinarie processisse ... hoc quod alii obmiserunt ...
a Matheo ... aliqui ... Matheo ...
... addidit ad dicta Mathei ...

Denique amputasse sibi
post fidem pollicem dicitur
ut sacerdocio reprobus
haberetur sed tamen consentiens
fidei predestinata potuit
electio ut nec sic in opere
verbi perderet quod prius
meruerat in genere nam
Alexandrie episcopus
fuit.

humilitas

Cuius per singula
opus sit scire et evangelii
in se dicta ~~dicta~~
disponere et disciplinam in se
legis agnoscere et divinam in carne
domini intelligere naturam.
Que in nobis primum requiri oportet
deinde inquisita volumus agnosci

Studiositas

prim[illegible] / pro dei.

Ideo subdit Habentes mercedem. exhortans

Et quia iste labor sine adiutorio dei non proficit. quia ut Aug. dicit [illegible] dei. 11. c. 16. Deus est uitis doctor. Ideo subdit

Rui qui plantat per [illegible] / uel erudiendo

Et qui rigat / fouendo / et nutriendo.

Aug. [illegible] [illegible] unum sunt / uel baptizando / per ministerium [illegible] / s. in [illegible] concordant et ministerium [illegible] operantur.

1 cor 3 Ego plantaui Appollo rigauit. Deus autem incrementum dedit. Ideo subdit / uerum utrumque [illegible]

Qui autem incrementum prestat deus est.

Habentes est [illegible] [illegible] [illegible]. Deus enim dei est utrumque operari [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]. Et ideo attendendum est [illegible] quid habent [illegible] hos exhortando [illegible] [illegible]. [illegible] operando et [illegible] [illegible] utrumque [illegible] [illegible] operando [illegible] [illegible]

Aug. [illegible] [illegible] operarius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] laborare operarios.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dei adiutores sumus. 1 cor 3 et ideo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ewangelii

Autequam accedamus ad textus exposicionem sicut moris est
in principio librorum in quibus sciencia aliqua scribitur inquirenda
Primo causa fuit huius ewangelii causa efficiens
Que materialis efficiens et finalis Causa titulus
Cui parti philosophie supponitur liber iste ewangelii
Quantum ad primum sciendum ut dicitur quod petrus
Apostolus fuit causa efficiens sed movebant [illegible] marcus
fuit in primo baptismo filius petri apostoli et ab eo
in fide instructus et eruditus in verbis sed petrus
voluit tamen beatus petrus ewangelium nomine suo puplicari
sed nomine beati marci Sed quamvis beatus Jeronimus
in prologo istius ewangelii et omnes doctores communiter tenent
quod Marcus fuit causa efficiens istius tamen dicendum est
simpliciter eo quod [illegible] quod secundum Bedam
in prologo suo super exposicione huius ewangelii et secundum
Eusebium in ecclesiastica hystoria libro ii quod Marcus
venit cum Petro apostolo Romam et inseparabilis comes
eius fuit Et ideo cum beatus petrus populo Romano
verbum dei predicaret et plus sciente dixit
libro Marcho quod ea que ille verbo predicabat
ad perpetuam eorum commemoracionem [illegible] scripture
traderet Cum marcus amicus a Petro sollicitate
inquireret de dictis et factis Jhesu Christi in scriptis redegit
et posuit Et postea ewangelium composuit et conscripsit. (ut testatur Jeronimus de libro illustrium virorum)
Petrus vero ut per spiritum sanctum
Et fidem eorum et devocionem considerans scriptum approbavit et in perpetuum
legendo ecclesie tradidit Hoc enim tradidit Clemens
[illegible] in sexto dispensacionum libro Cui etiam Jherapho
litanus Episcopus nomine papias hoc testimonium profert.
Meminit [illegible] quod Petrus in prima epistola quam de urbe
Roma scribit meminerit Marci in qua tropica
Romam Babiloniam nominat eo quod dicit Salutat vos
ecclesia que est in Babilone id est in Roma . [illegible]
filius meus Marcus . [illegible] dei [illegible]

Efficiens

Jeronimus

Beda

Eusebius.

Clemens

Papias

Sed cuius fuit iste Marchus. Dicit Beda quod fuit Israelita natione et de genere sacerdotali in lege Iudeorum primitus [illegible]. Iterum post mortem apostolorum petri et pauli, cum evangelium quod composuerat in Egipto est profectus. Et in Alexandria primum xpistum annuncians ubi ecclesiam fundavit et primo secundum legem [illegible] docuit, cuius tunc erant omnia communia. Quod Philo disertissimus post memoriam tradidit ut dicit Beda in prologo commenti sui super Marchum. Et satis patet quod fuit officiarius istius Evangelii.

Philo

Beda

Ieronimus dicit in prologo quod sibi amputavit pollicem ne sacerdotio fungeretur. Et hoc [illegible] consilium [illegible] dignitatem. Et consimile narrat Paschasius libro qui dicitur Paradisus patrum de Anthonio. Ammonius [illegible] quidam [illegible] vellent eum capere ut facerent eum episcopum [illegible] sinistram sibi amputavit [illegible]. Iubet lex divina ullum [illegible] sacerdotem. Levitici 21. Cumque eum [illegible] Thimotheum episcopum [illegible] dixit: [illegible] iudeis lex ista fuerat. Sed si [illegible] aliquem naribus truncatum [illegible] moribus [illegible] cum recipiant. Hoc audito redeunt ad Anthonium [illegible] cum [illegible] capere vellent, dixit [illegible] ullum [illegible] linguam [illegible] abscindam et [illegible] cum. Sed contra Ieronimum dicunt [illegible] quod Marchus postea fuit Episcopus Alexandrinus ut dicit Beda. Videtur [illegible] quod non fuit lesio [illegible] et fuit dispensatum cum eo. Sed [illegible] quod [illegible] potuit [illegible] non potest [illegible] quod [illegible] fuit.

Ieronimus

Paschasius

Leviticus

Con.

Causa materialis est xpistus et opera eius quia de xpisto tractatur in isto Evangelio. Causa formalis est Modus agendi et divisio libri per capitula. Et glosa ordinaria facit distinctionem [illegible] sine [illegible] quae xpistus [illegible].

Materialis

Formalis

Primum fuit expulsio demonis in sinagoga ab homine
Secundum liberacio socrus Symonis a febre
Tercium leprosi mundacio / Quartum paraliticum curauit
Quinto in sinagoga manum aridam homini restituit
Sexto demoniacum a legione vexatum liberauit
Septimo fluxum sanguinis a muliere restrinxit / De hac
muliere dicit Ambrosius super lucam quod fuit Martha
Octavo filiam Jayri in domo suscitauit / Nono ex quinque
panibus v milia hominum saciauit / Decimo demonium a filia
Sirophenisse expulit / Undecimo surdi et muti
hominis aures et linguam aperuit / Duodecimo cecum
in via Bethsaide illuminauit / Tercio decimo quatuor milia hominum
ex septem panibus saciauit / Quarto decimo hominem a surdo
et muto spiritu quem discipuli nequibant fugare liberauit
Et iste describuntur in isto evangelio usque ad xv capitulum exclusiue
per modum abreuiacionis / quia ut dicit Johannes [?] et videtur
super in glosa Dum retractat maiores nostri Matheum
reliquerit / quia Hic enim que Matheus narrat iste
in breuibus tetigit Consequenter xv capitulo usque ad xvi
ponitur dominica ad passionem ipsius et similiter Johannis
ad passionem Jhesu Christi sunt iuncta evangelia / Causa finalis
sunt Joh. xx vbi dicitur hec autem scripta sunt ut credatis
et ut credentes vitam habeatis / Titulus est iste
Evangelium secundum Marcum / Cum pateat patere debent
Dominum per sanctum [?] scripture et gratia Anthonii
[illegible] ... [illegible]
ut alias [illegible] ad Theatrum.

Causa finalis

Titulus prophetie

Initium ewangelii Jhesu Christi filii dei

Istud evangelium prima in disposicione diuiditur in duas partes
primo cum evangelium agit de Christo precursore / Secundo de
Christo redemptore / 2a ibi Et factum est. In prima parte
commendat precursorem Christi scilicet Johannem Baptistam primo
Scripturarum testimonio / 2o ex eius testimonio ibi fuit
Johannes in deserto.

1 Antequam ad exposicionem littere procedamus sciendum aliqua premittenda
secundum dicta sanctorum et doctorum. Primum. Canones Eusebii
in principio istius ewangelii declarat et ponit. quod licet quatuor
ewangeliste unum scribant et unum quatuor. quia unus prius loquitur
sicut post ewangeliste. et quod unus scripsit et alius. licet
unus dicat quod alius tacet sicut ex dicit Augustinus
de concordia ewangelistarum. Ceterum ut dicit Isidorus
6 Ethimologiarum antiquitus sancti in divisione et concordia
laboraverunt. Et primus Amonius Alexandrinus
excogitavit videlicet in quibus ewangeliste concordant
facientes mencionem in textu et cetera. Et post Eusebius
Cesariensis istud sequtus plenius explanavit.
Et Canones hec in glosa eius ponit canones
x in primo quorum quatuor eadem narrant. Secundus est quo
tres scilicet Matheus Marcus lucas. Tercius quo
Matheus lucas Johannes. Quartus quo Marcus lucas Joh.
Quintus quo duo scilicet Matheus lucas. Sextus
quo Matheus et Marcus. Septimus quo duo Matheus
et Johannes. Octavus duo Marcus et lucas. Nonus quo
lucas et Johannes. Decimus quo unus solus dicit
aliquid de quo alii tacent et ideo fecit binarium
ad binarium. Secundo notandum quod secundum Iheronimum

2 hec in glosa. Tria sunt consideranda precipue in ewangelica
contextu scilicet preceptum. mandatum. testimonium. exemplum.
Preceptum ad iusticiam. Mandatum caritas
testimonium fides. Exemplum perfectionem. Preceptum est
ut hoc Ite in viam gentium ne abieritis. Mandatum
ut hoc Mandatum novum do vobis ut diligatis invicem
Testimonium. Testimonium perhibet de me. Exemplum
ut hic Discite a me quia mitis sum et humilis corde.
Et consimili quatuor predicta reddunt ista quibus consistit
in ewangeliis. Tertio notandum. Initium ewangelii.

Initium.

Est hic ex notandum quod sicut dicit [illegible] Marcus
istius ewangelii. Matheus incipit ewangelium suum a natiuitate.

dum et ideo in figura hominis depingitur et innuat resurreccionem
Marcus a predicacione christi incipit et ideo ut leo
fremens depingitur et recte quia ad resurreccionem et apostolorum
predicacionem rapide pertransit. Lucas a natiuitate Iohannis
et sacerdotis officio incipit et ideo in boue figuratur
et breuiter ad passionem domini descendit in vitulo
aduentus sponsi festo dicitur. Iohannes ab eternitate
verbi dei inchoat et in resurreccione euangelium suum consummat
et ideo in aquila que ultra aues alias volat
merito figuratur. Sequitur de euangelio dicto Euangelium

Euangelium

Iohannis Euangelium dicitur ab eu quod est bonum et angelus
grece quod annunciacio latine. Unde euangelium dicitur undique
et ideo euangelium bonum est quia quod bonum nunciat
scilicet quia ad regnum dei et ad remissionem peccatorum
pertinere videtur. Sed eciam sciendum quod multa euangelia
a multis scripta fuerunt sicut euangelium Nazareorum
euangelium Nicodemi liber [illegible] et plura alia
que tamen ecclesia non approbauit nec recepit. Tamen quia
in eis multa apocrifa et non bene recta continebantur
continebant. Tamen eciam ut prophecia Ezechielis et
Iohannis Euangeliste impleretur in quibus per quatuor
animalia solum quatuor euangelia figurabantur. Et ideo
non decebat quod essent plura. Sequitur quia ista
vera et meliora et quam [illegible] secuti christo
dilexerunt. Sequitur Ihesu christi filii dei.

Ihu.

Et nota dicit Ihesus christus. Ihesus ut dicit hic Iohannes in
interpretacione saluator. Et christus grece hebraice messias
latine unctus dicitur. Unde Isidorus et sacerdotes et reges
quia uncti [illegible] Canticorum primo
Oleum effusum est nomen tuum. Id est dicitur nomen Ihesus

Nichil sit hoc nomine Jhesus dire impetu cohibet superbie tumorem sedat. livoris vulnus sanat. A luxurie fluxum restringit. libidinis flammam extinguit. Avaricie sitim temperat. ac totius indecore pruriginis fugit. Nam ut dicit Petrus Non est aliud nomen sub celo in quo nos oportet saluos fieri nisi in nomine Jhesu.

Xpi. Et de hoc nomine Xpus dicit Ambrosius in quodam sermone: Omnia habemus in xpo et omnis in nobis xpus. Si vulnera peccati curari desideras medicus est. Si febribus estuas fons est. Si gravaris iniquitate Justicia est. Si de tenebris fugis lux est. Si cibum desideras via est. Si cibum queris alimentum est. Et de hoc nomine dicit Marcus Jhesu xpi.

Damascenus li 3 c x. Nam dicit Damascenus super illo verbo Tu es xpus filius dei vivi: Nomine xpus exprimit unitatem persone in duabus naturis. Exprimit eius dignitatem regiam et sacerdotalem, et gracie plenitudinem per unctionem figuratam. Et ideo bene subiungit

Filii dei. filii dei. Sed sciendum quod cum Matheus incipit suum ewangelium liber generationis Jhesu xpi filii david filii abraham, hic Marcus dicit filii dei. Et de hoc videtur

Beda. Beda hic in omelia: Matheus qui humanam generacionem describit homine eum solum hominem dicit. Marcus vero qui libri sui a predicacione ewangelii nunc incipit consequenter eum filium dei appellat. Ewangelium enim solius dei est

Sicut scriptum est in Isaya propheta Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam qui preparabit viam tuam ante te.

Istud est secunda pars textus in qua laudat principium domini et primo per testimonium Malachie et Isaie prophetarum testatur. Et primo ponit testimonium Malachie secundo Isaie ibi Vox clamantis. Circa litteram notandum primo secundum Bedam super glosam. Scripturus evangelium Marchus congrue primo ponit omnium testimonia prophetarum quia hoc futurum [illegible] eo melius una cum sine scrupulo dubitationis susciperetur. Et que prophete scripserunt intimaret sic habet quia hec a prophetis scripta sunt impleta ante ea predicta esse monstraret [illegible] simul quia vero eadem per evangelium sine principio et Iudeos qui legem et prophetas susceperant ad suscipiendum evangelium gratia que vox prophete predixerunt instituit. Et gentiles qui per omnia evangelium promissa ad deum venerant ad evangelium qui legis et prophetarum susceptam veneranda preparat. Sed hic oritur dubium quod movet Ieronimus in glosa prophetia ista Ecce ego mitto angelum etc. non est in Isaya ut Marchus allegat sed est in Malachia qui est ultimus ex prophetis minoribus unde propter hoc Porphirius hereticus dicebat quod veritas non erat in evangelistis. Ad hoc dicit Ieronimus primo quod fuit scriptoris vitium. Sed Beda in glosa dicit quod non fallitur patriarcha est evangelista. Et secundo aliud solutum potest dici. Cum ista verba non inveniuntur in Isaya sensus tamen eorum invenitur et manifeste in eo quod subiungit Vox clamantis in deserto.

90

parate viam domini rectas facite semitas eius.
Primus cum non videat quia sit in utroque summa
concordia illud quod dixit Malachias Mitto
Angelum ad faciem tuam [?] Ysayas dixit vocem clamantis
in deserto audiendo. qui dicit parate viam domini
rectas facite semitas eius. In utroque ergo
summa scilicet parando via domini predicatur. Et aug[?]
[?]olorum ponit Angeli et concordia Ewangelistarum
Et bene vocatur Iohannes Baptista Angelus sicut
dicit Beda in glossa. Angelus vocatur Iohannes
non sortitus nature [?] misterio [?] nominis sed officii
dignitate. Angelus namque vocatur quod appellatur hoc ille
qui fuit missus a deo ut testimonium perhiberet
de lumine. Et convenit in eius nomine [?] in medio [?].
Et tamen nota quod beatus Iohannes baptista multo
Angelus dicitur quia angelo assimilatur in
- Mentis puritate.
- Vite integritate.
- Officii dignitate.
- Cordis sanctitate.

Mentis puritate.

Primo ideo quod beatus Iohannes baptista
assimilatur Angelo in Mentis
puritate. Sicut enim angelis bonis
inest puritas per graciam sibi adiunctam. Sic quod
non inquinatur cogitacione. temptacione. pollucione
aliqua. Sic beatus Iohannes dicitur angelus qui in
utero matris fuit spiritu sancto repletus et ita
gracia divina superfusus ut numquam aliquam maculam actualem
et mortalem peccati fuit inquinatus per temptacionis motus.
Unde cantat ecclesia. O nimis felix
meriti quoque celsi nesciens labem nivei pudoris.
Et similiter. Antra deserti teneris sub annis civium
turmas fugiens petisti. Ne levi saltem maculare
vitam famine posses. Ideo Salvator ipse Ihesus Christus
de hac testimonium perhibuit. Matthei xi. Et luce vii. Et Iohannis i.
dicens de Iohanne Baptista. hic est de quo scriptum est.

Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam qui
preparabit viam tuam ante te Amen dico vobis Inter
natos mulierum non surrexit maior Iohanne baptista
Ecce testimonium Christi de Iohanne scilicet
Secundo dico quod beatus Iohannes baptista merito angelus
dicitur racione integritatis vite vnde Ieronimus ad
Paulam et Eustochium in sermone de assumpcione beate
virginis Propter angelis cognata virginitas
verum in carne angelicam gloriam quod plus acquirere maioris
est meriti quam habere quia ceteris angelis natura obtinuit
a gracia quod angelus habet a natura Sed beatus
Iohannes baptista virgo fuit et [illegible] vnde
habuit a gracia illud quod decorem angelicam ut esset integer
a corrupcione peccati tam mente et corpore ut merito
angelus posset dici et angelis comparari et licet
posset ei dici illud 1 Reg 29 Bonus es
tu sicut angelus dei etc.

Tercio beatus Iohannes baptista dicitur angelus racione
dignitatis officii vnde Beda de isto passu
dicit Venit angelus dicitur Iohannes Non nuncius
ministrum angelum vocavit eo quod inter natos
mulierum nemo maior surrexit Cum constet omnes
qui sacerdocio [illegible] vel evangelizandi
officium angelus posse vocari dicente propheta labia
sacerdotis custodiunt scienciam et legem requirent ex
ore eius quia angelus domini exercituum est ego
mitto beatus Iohannes angelus dicitur

Quarto beatus Iohannes baptista dicitur angelus ex
ardore sanctitatis [illegible]
In carne preter carnem vivere non terrena vita
sed celestis Sed beatus Iohannes duxit preter carnem
quia vitam duxit celestem ut in [illegible] vbi
plenum [illegible] sicut narratur [illegible] est

Vite integritate

Officij dignitate

Ardens sanctitate

Angelus de quo dicitur Malachie 3 Veniet ad templum
Angelus testamenti quem vos vultis. Vere ergo prophetatum
fuit quod dicitur hic in textu. Ecce ego mitto angelum meum

Qui preparabit viam tuam ante te. Sed certe est via domini
preparanda. Mattheus enim tercio capitulo dicit in diebus illis
venit Iohannes baptista predicans in deserto et dicens
penitenciam agite appropinquabit enim regnum celorum. Unde dicit
Ieronimus et ponitur hic in glossa. Viam tuam. Via domini qua
ad homines ingreditur penitencia est per quam deus ad nos de-
scendit et nos ad illum ascendimus. Unde angeli
apparuerunt descendentes et ascendentes et ad homines [illegible]
super filium hominis.

i. voce clamante a Iohanne manifestatur [illegible] [illegible] [illegible]

Vox clamantis in deserto parate viam domini rectas facite semitas eius.

Vox clamantis etc. Iohannes [illegible]

Postquam prophetia Malachie statim ponitur prophetia Isaie que ponitur
Isaie xl. Beda in glossa magnam digressionem
faciens [illegible] adiungit istas prophetias simul et
[illegible] et [illegible] quod in utraque prophetia [illegible] pariter
via domini preparari. Et Augustinus ut [illegible] Sed quia
[illegible] [illegible] ab Isaia [illegible] [illegible] [illegible] non eisdem
verbis eadem tamen ab ipso [illegible] [illegible].

Sed quare totum attribuitur Isaie et non pulchre
attribuitur Malachie. Nicholaus de Lyra in [illegible]
sua respondet [illegible] [illegible] Isaias est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] a fine. Beda [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] propheta Isaie [illegible]
maior in [illegible] et in volumine. [illegible] est [illegible]
[illegible] maior in [illegible] [illegible] propheta [illegible]
a fine ordinis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] Unde Beda [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] hic.

qo

ab.

Unica est potentia sed quia in anima Marthi Malachias
per graciam crevit. Primum quod vincit sed sufficit [illegible]
ab aliis correspondet ¶ Secundo quia uno et eodem
spiritu loquebantur ambo. Et ideo constat eos intra se
mirabili constitucione claritos fuisse. Et multo amplius
quam si unius hominis ore dicerentur. Et ideo indubitanter
accipitur quorumque per eos spiritus sanctus dixerit. Et psalmorum
est omnium et omnia singulorum ut que dicta sunt per
Malachiam dicta sint Zacharie eius Malachie
et econverso. ¶ Secundo habet occurrit aliquam dolorem de

Primo Johannes dicitur vox et non verbum.
Secundo Clamans clamabat in deserto et in quo.
Tercio Clare sit [illegible] instruite viam parandi sit

Primum declaratur. Secundum in quo. ¶ Et veri sonandi.

Vox clamantis

super istis dubiis. Quia constat quod urgentur dici
filii verbum patris verum. Johannes autem est istius dicitur quin
etiam In principio erat verbum. Et quod ipsa carnaliter
cognoscimus quod per quem vox sonuit ut verbum post
modum posset audiri. Johannes ergo vox a
propheta dicitur quia verbum precedit. Adventum namque domini
precurrit. Vox dicitur quia per eius ministerium patris
verbum ab hominibus auditur. Et bene debebat
audiri ista vox quia
- delectabilis ad audiendum
- terribilis ad timendum
- notabilis ad veniendum et
- utilis ad operandum

Primo fuit delectabilis ad
audiendum. Sicut
tractat Urbanus in
libello de prerogativis Johannis baptiste. Textum [illegible]

Delectabilis

multum desiderabilis. Et diebus ad ripas ad
Johannem Jordanis nostri versum erat in varie
fluvium quia a multis antiquorum patrum patriarcharum
facta fuit aperta mentio de regno celorum
in visione sed ubi erat petitorum frequentia. Et [illegible]

Locus duplex erat deplorandi mala et gaudendi. Johannes
cum in deserto audit Mediorum ... vel vicem peccatorum
penitentiam veniam ingratitudinis dicit: Facite dignos fructus
penitentie; appropinquabit enim regnum celorum. Hec est prima vox
quod vox clamantis in deserto posuit. Et ista vox
turturis audita est in terra nostra et dimisit nobis
nostris cantavit novum carmen deo nostro. Semper
altera misericordia in primo peccatoribus parcit / regnat
prelatis / justicia dissimulat. Et in secundo adventu
Dictat — Misericors et miserator dominus. Hec est illa vox
de qua maximus ille contemplator visionum psalmiste
in hec verba: Et vocem quam audivi quasi
citharedorum citharizantium in citharis suis. De ista
voce bene ecclesia potest dicere illud Canticorum 2:
Sonet vox tua in auribus meis, vox enim tua | dulcis

terribilis. — Secundo fuit ista vox clamantis in
deserto terribilis ad timendum. Nam sicut habetur Matthei 3:
constanter ... phariseos et saduceos qui
fingebant se justos, reprehendebat dicens: Genimina
viperarum, quis vobis demonstrabit fugere a ventura ira?
Ubi glossa: et est Crisostomus, id est a judiciaria sententia.
Sequitur: Jam enim securis ad radicem arboris
posita est. Glossa: Non ad ramos sed ad radicem,
quod cum filii malorum tolluntur, quid aliud quam rami
infructuose arboris absciduntur? Et cum tota proge-
nies simul cum parente tollitur, arbor radicitus
absciditur, sicut contigit Judeis in destructione Jerusalem.
Ista ergo est vox de qua dicit propheta: Vox domini
confringentis cedros, id est superbos phariseos qui
observanciam ceremoniarum ad litteram custodire
presumebant.

Nobilis

Tercio fuit vox ista clamantis in deserto Nobilis ad venerandum. Similiter ipse Moyses et alii prophete predi- caverunt propter populum Iudeorum multa bona ad corpus { corporalia / temporalia / [illegible] }

Multo in veritate precursor Johannes fuit nobilior, pulcrior et melior, quia de nobiliori matre de meliori patre et pulcriori. Magnificans ut sit vox digna Christo. Vox domini in virtute, vox domini in magnificencia.

Utilis

Quarto fuit vox ista utilis ad operandum, quod apparet evidenter in Matheo c. 3, ubi diffuse precursoris Johannis vocatur, quam Matheus hic predicte [illegible], quia fuit { inductiva ad melius operandum / comminativa ad peccatum fugiendum / bonorum [illegible] ad bonum agendum / malorum [illegible] ad illud cavendum }

Quod videndum patet in textu ut sit vox domini

[illegible] ut dicitur in psalmo. [illegible]

Quinto fuit vox clamantis digna dicitur [illegible]

[illegible] est [illegible] a parte [illegible] [illegible] et istud erit propter declarandum.

In deserto

Sexto est videndum de deserto ubi erat vox clamantis. Secundum litteram erat in deserto ultra Jordanem. Sed secundum sensum moralem sic exponunt doctores et glosa est [illegible] quod per desertum potest intelligi Iudea, unde dicitur hic in glosa: In deserto Johannes clamat, quia derelicte ac destitute Iudee solacium redemptoris annunciat. Vel expone in deserto intelligitur populus per desertum, quibus magnus [illegible] clamabit sicut dicitur [illegible] hic et in glo[sa] clamantis ad Iudeos [illegible] peccata longe positos indignacionis clamore dignos. Vel est in deserto fuit vox clamantis, quia deserta erat a spiritu dei sic domus vacua et scopata, et deserta a prophetia, lege et sacerdocio.

Parate viam domini

Tertio autem declarandum est quod clamabat. Parate viam domini rectas facite semitas. Theophilus exponit sic vite illius sicut per nomen testatur. Semite autem rectus post mortem autem per vitam nominis testatur. et rectas testantur semitas rectas fieri oportebat Secundum et post in glo. sic exponit. Parate viam dei hoc est primam agite ex penitencie. Rectas facite semitas eius vt viam regiam incedentes proximos vestros vt vos ipsos et inimicos propter deum vt proximos diligatis. quia non diligit seipsum et non diligit proximum ad dexteram declinat, quia multa bene agunt et non corrigunt vt fuit Hely. Qui semetipsum odit et proximum diligit ad sinistram vadit vel divertit quia multa bene corrigit et non bene agunt vt scribe et pharisei. Semite autem per viam sequuntur. vel sic vnde dicta Moralia per primam explanantur. Ad manum cuiuslibet littere

Sciendum est quod vita debet esse:
- Pulcra per mundicie decorem
- Bona per gratie consequendam
- Certa per iusticie excellenciam
- Munda per conscientie testimonium
- Iusta per eminencie gratiam
- Recta per pene contemptum
- Certa per amoris gratiam
- Pacis per diuine effluencie gratiam
- Veritatis per diuine obediencie constanciam.

De primo. Prov. iii. Vie eius vie pulcre et omnes semite eius pacifice. De secundo. Prov. iiii. per scientiam submittet te vt ambules in via bona. Sap. x. Circumplexit dominus per iter arctum suum et ostendit eis viam custodies. Ps. ci. Ambulans in via immaculata hic michi ministrabat. Is. xxvi. Via iustorum recta est et semite recte.

Via vobis dominus beata iustitie et in ps. Ne pereatis i. declinetis a via iusta. Sap. vi. Cap. x. Iustum deduxit dominus per vias rectas. Is. viii. [?] 37. Erit ibi semita et via sancta et non transibit

pollutus ... Et vii illuminat nos oriens ex alto ad dirigendos pedes nostros in viam pacis Et ... vel via veritatis ... et ... patr et sancte nostre ... vere et orare pater ... nostrum ... perfice gressus meos in semitis tuis ... sancta ... splendens ... Beda ... illuminet Johannes apperuit ... pater viam ... rectas facite semitas eius ... Quis enim sanctum vitam et bonum opera ... viam pacis ... penetret et lumen veritatis illustret ... semitas faciat ... mundans ... ad ... fecerat.

Fuit in deserto Johannes baptizans. et predicans baptismum penitencie in remissionem peccatorum. Et egrediebatur ad illum Jerosolimite universi. et omnis regio Judee. et baptizabantur ab illo in Jordanis flumine confitentes peccata sua.

Postquam ... Johannes baptista a ... hic commendat eum ... in duas ... in ... qualis fuit Johannes in verbis ... qualis in factis ... et erat Johannes vestitus ... fuit Johannes in deserto ... Johannes

baptismus ... baptizare ... pro peccatis ... baptismus ... et plus ba...

nisi preter gratiam dei . Dum a gratia dei incipit narrare
Unde Beda super baptizabit per baptismum gratie dat
quia quod gratis accepistis . quia peccata dimittuntur unde
gratis date . Et Apostolus gratia salvi facti estis .
Dei baptizabat et predicabat baptismum penitentie in remissionem peccatorum
Beda hic et glosa super dicta . Evidentibus loquentibus
liquet . quod Iohannes baptismum penitentie non solum predicavit
verum etiam quibusdam dedit . sed tamen baptismum penitentie in
remissionem peccatorum dare non potuit . Remissio enim
peccatorum in solo nobis baptismo Christi tribuitur .
Notandum quod dicitur predicans etc . quia baptismum quo peccata solvit
dare non poterat predicabat . ut sic incarnatum
verbum patris precurrebat verbo predicandus . ita
baptismum penitentie quo peccata solvuntur precurrit suo baptismo
quo peccata solvi non possunt . Sed circa textum hic
aliqua dubia circa litteram Bede Primo . Utrum
Iohannes baptizat aqua ergo habet virtutem
Secundo utrum predicabat baptismum penitentie quod ad
quid fuit institutus . Tertio utrum non debeat
remissionem peccatorum etiam Sed semper adveniente
baptismo Christi debebat iterari vel alio modo suppleri

A quo fuit institutus

Respondetur ad primum et dicitur quod baptismus Iohannis fuit a deo
institutus . quia ille est institutor rei qui
iubet rem fieri et cuius auctoritate fit . sed Iohannes
auctoritate et iussu dei baptizabat . sicut dicitur Iohannis
primo . qui misit me baptizare ille michi
dixit etc. ergo a deo erat missus . et sic
baptismus Iohannis fuit institutus a deo .
Iste fuit secundum quod dominus Iudeos petebat Matthei
21 . Baptismus Iohannis erat de celo an ex hominibus
Si ex hominibus ergo non erat ei credendum . Si
de celo ergo a deo .

Contra si fuit institutus a deo debuit denominari a deo sicut petrus et paulus baptizabant et tamen baptismus non denominabatur ab eis sed a christo.

Dicendum hic quod baptismi Johannis deus fuit principalis institutor sed per ... communis principaliter. Sed Johannes fuit institutor plenarius et proprius quia quicquid in illo baptismo fiebat Johannes totum faciebat. Unde tamen extrinsecus lavabat et deus instituerat ut nullus baptizaret illo baptismo nisi Johannes ipse et ideo denominabatur a Johanne. Et non est in Johanne mortuo cessavit baptismus ille. Et solum vero in apostolo quia cessantibus apostolis non tamen cessavit baptismus christi.

Ad quid fuit institutus.

Tertio videndum videlicet ad quid fuit institutus. Dixerunt aliqui quod ad faciendum gratiam conferendam per illud Mathei 3 sicut Johannes baptizabat baptismo penitentie in remissionem peccatorum. Sed remissio peccatorum non fit sine gratia ergo videtur quod dabat gratiam. · effectus · 1 ·

Item christus fuit baptizatus baptismo Johannis et non suo ergo corporis posuit illud suum sed non esset nisi haberet efficaciam ideo ut videtur magister quod baptismus Johannis. · sententiarum · 2

Alii dixerunt quod non fuit institutus nisi ad significandum tantum quia sicut dicit hugo hic michi restituit baptismus quia in baptismo Johannis dabatur sacramentum tantum. In baptismo vero christi datur sacramentum et res sacramenti.

[margin: Johannis et baptismus christi]

Item magis commendabat baptismus Johannis baptismum christi quam baptismus legalis quo Judei lavabantur sicut hic magister similat baptismum christi.

Sed quod non fuit institutus nec ad signandum nec ad efficiendum probo quia baptismus Johannis non fuit sacramentum veteris legis neque nove quia si veteris ...

sufficit ad finem sed baptismus veteris legis accepit
finem et finiit ad Johannem. quia lex et prophete usque
ad Johannem tantum durauerunt. Nec fuit noue legis
baptismus verus est. quia cessauit ad Johannem et per
consequens non dabat graciam. quia tantum baptizabat aqua
Matth. 1. Johannes baptizat vos aqua etc. Et similiter
Johannes dicebat de se Joh. 1. propterea veni in
aqua baptizans. Dicitur iiij. Magister Sententiarum li. 4 di. 2
Secundo dicit. quod baptismus Johannis fuit ad quasi gradus baptismi Christi
quia ut ipse dicit fuit rei sacre signum. Nec quemadmodo fuit
Assuefaciendum baptismus ad assuefaciendum et ad recipiendum baptismum
Christi. Sicut milites ad tormenta assuefiunt ad bella
et in torneamentis quemadmodo est bellum. Ipsum tamen
non est bellum. Tercio Johannes in suo baptismo nichil
efficiebat nisi tantum quod corpora abluebat seu lauabat
sicut dicit Glossa super 3 Matth. 3 Baptizo vos etc. 1.
corpora lauo. quia peccata soluere nequeo. Quarto baptismus
Manifestandum Johannis fuit ad Christi manifestandum. quia Christus Johannes
baptizauit. et fuit manifestatus in illo baptismo
Christus. Et dicit unum exemplum agnus Dei. et sic quedam
quod pueri fuit ad finem ut dicit Hugo. Nec propter hoc
fuit baptismus veteris legis. Nec etc. Nam utique
Ad verum autem dicitur Act. 1. Johannes baptizans erat
in remissionem peccatorum. Glossa soluit quod in baptismo
suo Johannes remissionem peccatorum promittebat. sed non dabat
Ut posset reddere ad eos qui fuerunt baptizati ab ipso
Dicitur suppleri potuit Nunc ad 2m. Dicitur potuit suppleri quod dicit graciam
sicut dicitur Actus 8 ... quod imponebant
manus super illos et acceperunt Spiritum sanctum. quia baptizati
in aqua et Spiritu sancto fuerunt baptizati. sed Johannes
baptizabat aqua. imposicio manuum dabat Spiritum
sanctum. Ergo erat complementum ut vere baptismi Christi.

Sed quod dicitur Actuum 19 quod Paulus eos qui erant baptizati
baptismo Johannis rebaptizat in nomine Christi, dicendum quod circa
isto duo fuerunt opiniones. Una fuit quod baptizati — 1a opinio
baptismo Johannis qui non habebant fidem Trinitatis
rebaptizandi erant sicut fuerunt illi Actuum 19
qui dixerunt neque si spiritus sanctus est audivimus
et hi erant baptizati baptismo Johannis. Et qui habebant
fidem Trinitatis non rebaptizabantur ut Actuum 8
dicitur quod imponebant manus super illos et accipiebant spiritum
sanctum. Dicunt quod propter istos impositio manuum plus
valebat quam [illegible]. Ergo habebant baptismum Christi
consummacionem [illegible] dabat spiritum sanctum et [illegible] fidem
Trinitatis qua [illegible] insignabantur tamquam caractere
erant mundati. Nec oportebat quod baptismum illud
Johannis reiterari et ista fuit opinio Magistri Sententiarum
ut [illegible] et eorum qui eum sequuntur. Alia fuit opinio — 2a opinio
communis Modernorum magistrorum quod simpliciter baptismo Johannis
iterandi erant. [illegible] Ergo in eo gratia dabatur. Nec
remissio peccatorum et non erat nisi ad signum et ad
preparandum baptismum Christi. Necesse erat ut baptizati baptismo
illo iterum baptismo Christi baptizarentur. Nec impositio
manuum sufficiebat. Et per hoc solvuntur rationes quod
illi baptizati erant baptismo Christi non erant rebaptizandi
sed credendi ut dicitur Actuum 8 de Samaritanis.

Et egrediebatur ad eum omnis Jerosolimite et
omnis regio Judee, id est multi de regione illa. Et est
proprietas locutionis qua totum dicitur a parte. Erant
quod dicitur tota [illegible] ad particulari[illegible] [illegible]
aliquid maior pars [illegible] non vadat. Et baptizabantur
ab eo confitentes peccata sua, id est [illegible]
et emendacionem promittendo. Aliter ut dicit glosa
nichil valet baptismus.

Et est hic notandum quod ista confessio non erat sacramentalis
tamen si contriti erant valebat, quia ut dicit Bonaventura
in quarto et petrus in glossa. Confitentes peccata bapti
zabantur, debent enim meliores vite homines
accipere qui baptizari desiderant. Erant enim
predicante paulo in Epheso multi credencium
venientes confitentes et annunciantes actus suos
quibus abdicata vita renovari nitebantur. Ideo pro

Act. x — Et petrus cum fuisset in linteo ostensum animalibus omnibus
[illegible] dictum est: Occide et manduca quod est
[illegible]. Occide infideles ab eo quod fuerant
per abrenunciacionem peccatorum et per confessionem per eorum religionis
christiane fidei sane salutis beneficio imbutos in ecclesia sancte
membra connecti. Et sic dicit hic Theophilus
Baptismus Johannis etsi remissionem peccatorum non dabat
tamen ad primam inducebat, quia ad remissionem
peccatorum ducebant, scilicet penitentes postmodum suscipiebant.
Et Jeronimus etiam hic dicit et petrus in glossa quod Johannes
ad baptismum adducebat predicando remissionem peccatorum
et baptizando. Sicut per [illegible] sponsi inducitur
sponsa, quod incipitur per paranimphum consumatur per
sponsum. Unde cathecuminum et instructio incipitur
per sacerdotem consumatur per episcopum.

quaestio — Sed ex dictis oritur dubium quod Johannes erat
[illegible] laycus [illegible] clavis ligandi ac solvendi
ergo si confessio istorum judeorum valebat [illegible] videtur

quaestio — quod confessio facta layco valet. Secundo quia
in publico isti confitebantur peccata sua. ergo videtur
quod confessio facta in publico valet. [illegible] ad
primum arguitur quod Confessio facta layco valet, quia.

Jacobi ultimo dicitur: Confitemini alterutrum peccata vestra et orate pro invicem
et istud videtur dictum de omnibus tam de laycis quam
de aliis. Item glosa super isto verbo allegato dicit
Confitenda sunt maiora maioribus et minora
minoribus. Sed maiora confitenda sunt sacerdotibus
ergo minora aliis quam sacerdotibus sunt confitenda ut videtur.
Item ratio est: Confessio fit homini non quod homo
remittat culpam sed ut penitens erubescat
sed plus erubescit aliquis aliquando confiteri layco
quam sacerdoti ergo magis valent tales confessiones.
Item eciam aliquis magis potest erudiri per
laycum quam per multos alios qui sunt sacerdotes confessio
fit ut homo erudiatur et cum sciat peccata plangere.
Sed contra. Augustinus de pen. di. 6 c. Qui vult
confiteri peccata ut inveniat gratiam querat sacerdotem
ergo videtur quod confiteri aliis non sufficiat. Item virtus
debet respondere signo sed in ceteris sacramentis nullus ministrare
[illegible] a se [illegible] in ecclesia per-
[illegible] nisi per [illegible] sacerdotes ergo videtur.
Preterea nemo [illegible] quod nullus possit iniungere penitentiam
talem nisi solus sacerdos sed confessio ordinatur ad
hoc ergo etc. Responsio: Possunt laycis de confessione
dicitur: Ideo [illegible] est opus virtutis directe exigimus
[illegible] in quo aliquis sit [illegible] aliis quam
quod sit apparet. Valet multum omnibus ad investi-
gandam viam confessionis et curacionis. Sed isto de confessione
[illegible] qui post confessionem [illegible] et
[illegible] sine clave sacerdotis [illegible]
Super Matheum dicit quod Vir perfectus [illegible] est virtutis
amator quod vellet omnes nosse sua mala [illegible]
[illegible] non [illegible] mala sed et bona.

et de pe. di. 1 c. Quem penitet

Virtus

Quartum Sat.

Aliter possum loqui de Confessione prout est opus Sacramentale / et prout ordinatur ad reconciliacionem que fit per absolucionem et ligacionem / et quia ista potestas collata est solis sacerdotibus / Ideo ista non solis sacerdotibus est facienda et hec dicit racio prima parte / Ideo patet de quarto. Secunda racio dicunt theologi quod intelligenda est de solis venialibus de quibus non est necessarium confiteri / Alii dicunt quod ibi est Confessio / in qua aliquis semper quam aliquis dicit se non confiteri vel qualiter dicit peccatorem sum et non est talis cum confiteatur / Alia est in speciali de peccatis particularibus / et ista est eadem soli sacerdoti ut reconciliacionem accipiat dei et ecclesie et patet ad quartum / et glosa (Cedrum de Caulebestrum. Constat oret et orent

Possit dici quod ille est illa quia est ab insufficienti quantum ad confessionem que est Sacramentum quia non accipiunt totam racionem quare fit confessio / Et verum est quod ille est proprie ... ut et alii dicunt pro eo quod audivi de plerisque confessionem fecit in morte ... sue ad vehementer confessionem eius deus penitus acceptat / sic patuit per signa evidencia. sed postquam confessionem fecerat sacerdoti et ideo potuit valere confessio utroque modo de quibus dictum est et de ista /

Ad 3m. Quartum ad 2m sit argumentum quod confessio facienda est in publico per illud Job 31 quod dicit si erubui in conspectu populi confiteri peccata mea / et est ibi admiracio et interrogacio / malum si hec facit quod est facienda confessio in publico / Sed contra

Reddatur sic infirmarius est minus ... / Augustinus Crudelis est qui famam negligit /

Dicitur (?) quod Confessio sacramentalis solummodo est facienda sacerdoti et secrete. Super (?) peccatum sit etiam publicum quod generat [illegible] patrum sicut de publicis latronibus aut hereticis et huiusmodi quia talia in publico confitenda sunt ut etiam solutionem (?) penam [illegible]. Et ad primum [illegible] dico quod vel ipse loquebatur de confessione in generali scilicet quod heretici confitentur se esse peccatores. Secundo dico quod Judei baptizandi a Johanne confitebantur se esse peccatores et indigentes gratia ut patet textu quod ponitur [illegible].

Confitentes peccata sua baptizabantur in Jordanis flumine. Et notandum Johannes baptizabat in Jordanis flumine quia Jordanis flumen de sacra scriptura a multis commendatur scilicet ratione:

- Fertilitatis
- Dignitatis
- Baptismi
- Conditionis (?)
- Promissionis
- Habitationis

Primo propter eius amenitatem (?) commendatur Genesis 13 ubi dicitur quod Loth videns regionem circa Jordanem que universa irrigabatur sicut paradisus domini etc. Secundo commendatur quia multa miracula in Jordane facta fuerunt scilicet cum filii Israel sicco pede eum transierunt venientes ad terram promissionis sicut patet Josue 3 et 4 [illegible] Jordanis conversus est retrorsum quia aque que erant inferiores (?) [illegible]. Item de Helya quia pallio suo flumen divisit et sicco pede transierunt. Item de Helyseo 4 Regum 2.

Tertio commendatur in textu de baptismo Johannis et de baptismo Christi quando Christus fuit baptizatus a Johanne sicut patet per 4 evangelistas et ibi Christus dedit virtutem regenerativam aquis ut dicit Beda [illegible].

Jos. 3 eundem dicit gen 32 a Jacob. In baculo meo transivi Jordanem istum et nunc cum duabus turmis regredior. Et in isto aluo eundem dicitur ab illis iiii regibus. Et cum Jordane congregarentur Jos. 4. eundem dicit quod in plurimis locis scripture quando dicit pervenit Judeis trans terminum Jordanis dicebat Habes trans locum et multa eiusmodi in ... Cpo 2

Jos. 6 eundem dicit quod in tota terra promissionis terra dicitur et melior est patria ad habitandum quam Jordanis. Vnde Jacob elegit regionem circa Jordanem ad habitandum et relinquit abrahe ut dicitur gen 13. Et ideo quod ... Jordanis in scriptura Rivus Judeorum ... et dicitur in glosa hic quod per Jordanem ... designatur penitencia et merito Johannes baptizabat in Jordane et predicabat baptismum penitencie in remissionem (peccatorum)

Et erat Johannes vestitus pilis came-lorum. et zona pellicea circa lumbos eius. Et locustas et mel silvestre ede-bat.

Et erat pilis ... quam Marcus ... qualis erat Johannes in factis ... Johannes in ... Jordanem ... ad ... Et predicabat dicens Venit post me ... Et erat Johannes vestitus pilis camelorum. ... Johannes qui penitenciam predicabat penitencie signum gerebat in vestitu et cibo. Et ... hic ... circa ... dicitur quod

Predicator debet austeriam vite ducere. Sicut I Cor. 9 dicit apostolus. castigo corpus meum et in servitutem redigo ne cum predicaverim ipse reprobus efficiar. Unde Beda hic in 4to dicit. pilis enim autem vestitus non lana. Aliud austere vestis indicium est. aliud luxurie mollioris. et ideo Salvator hic de Johanne a turbis petebat etc. Quid existis videre hominem mollibus vestitum. Ecce qui mollibus vestiuntur in domibus regum sunt. Videtur igitur quod prelati nostri quibus predicationis officium incumbit cum habitant in domibus regum si mollioribus non vestiuntur. Etiam fuit hoc Johannes quod predixit angelus Luce primo. de eo quod ipse precedet in spiritu et virtute Helie. visi cubat. Cum ut dicitur 4 Reg. 1. Helyas in cilicio habitu fuerat.

Et zonam pelliceam circa lumbos eius.

De Helya enim dicitur 4 Reg. 2 qui autem zona pellicea accinctus. Beda hic dicit quod zonam pellicem qua accinctus erat Johannes et Helyas mortificationis indicium erat. Theophilus super opportune dicit quod vestis de pilis camelorum doloris erat ostensivum innuente Johanne quod penitentem dolere oportet. Dolorem non sentitis significat. zona vero pellicea mortificationem sed ...

Sed ad nostram eruditionem moraliter applicando videtur mihi quod sic dici possit. Sint lumbi vestri precincti etc. Ad exemplum Johannis et domini precepto lumbos nostros debemus pringere sicut pringunt lumbos suos

- Peregrinantes ad expediendum ambulandum
- Pugnantes ad viriliter pugnandum
- Penitentes ad humiliter supplicandum
- Obedientes ad prompte serviendum
- Operantes ad melius operandum
- Predicantes ad verum instandum
- Patientes ad firmius sustinendum
- Continentes ad castius vivendum

1. De primo ex[odi] 12 d[icitur] Renes vestros accingetis calciamenta habentes in pedibus et cetera. Est enim phase .i. transitus domini. Et Thobie 7 [illegible] quando Thobias incepit angelum [illegible] et paratum ad ambulandum cum eo. De 2o d[icitur] 1 Mathei [illegible]

2. [illegible] et estote parati ut [illegible] Et Job 38 Accinge sicut vir lumbos tuos. De 3o d[icitur]

3. 3 Reg. xx. Accinxerunt saccis lumbos suos et posuerunt funiculos in capitibus suis. Et ysaye 32 Accingite lumbos vestros et plangite.

4. De 4 d[icitur] 4 Reg. 4 Accinge lumbos tuos et tolle baculum meum in manu tua [illegible] ad [illegible]

5. De 5 d[icitur] [illegible] forti [illegible] Accinxit fortitudine lumbos suos et roboravit brachium suum.

6. De 6 d[icitur] Ephe. 6 State succincti lumbos vestros in veritate et induti loricam iusticie et calciati pedes in preparacione ewangelii pacis.

7. De 7 [illegible] feminalia mea erunt in lumbis corporis et non accingentur in [illegible] et [illegible] 1 d[icitur] Accinge lumbos tuos et surge et loquere ad eos que [illegible] tibi.

8. De 8. [illegible] [illegible] 12 Sint lumbi vestri precincti et lucerne [illegible] in [illegible] lumbos nostros [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]

Iste [illegible] Johannes baptista erat [illegible] zona pellicea circa lumbos [illegible] penitencie [illegible] [illegible] bene [illegible] quod [illegible] que observabat [illegible] que [illegible]

Locustas et mel silvestre [illegible] obediencie quam [illegible] [illegible] De illis locustis [illegible] opiniones

Aug. herbe

[illegible] Aug. [illegible] velle quod locuste sunt herbe

que arserat in illo deserto et sic amare sicut lactuce
agrestes. Strabus in glosa super Exodum ubi loquitur
de bruco qui comedit omnem viriditatem in terra
Egypti dicit quod locusta habet excessu longiorem cruram
et dicitur quasi longa hasta. Ita ex parte Ysidorus
Ethimologiarum xii. Unde proprie dicitur brucus antequam habeat
alas. deinde cum incipit volare dicitur atelabus. Cum
plenarie volat dicitur locusta. Et est aliud de multis
dampnosum frugibus. quod tamen civium(?) sextus(?) unde
servari dicatur. Crisostomus super Matheum ubi loquitur de Iohanne
dicit quod in deserto illo sunt locuste parve .i. animalia
parva non multum in altum volancia quibus vivebat
Iohannes. Item Arnulphus quidam bonus ex parte(?)
sic ait. Minimum genus locustarum in deserto de quibus
pastus est Iohannes usque hodie apparet. quia
sunt corpus ad modum manus(?) membris exilibus
et brevibus in herbis facile capiuntur. Cocte in
oleo pauperum prebent cibum. Unde ait cibus
pauperum in patria illa. Unde tamen alterius modi
sunt volatilia minima reputantur. ut heri legimus.
Item notandum dicit Mel silvestre edebat. Non dicitur
mel illud quod fit ex apibus. quia ut dicit Ieronimus
Mel silvestre dicitur quod in silvis invenitur. Unde
dicit per habitatorem solitudinis congruum est ut non
delicias ciborum sed necessitates humane carnis
expleat. Non querens dapes ex industria
petendo neque ex sollertia custodum alvearium sed
tenui victu contentus et minutis volatilibus
et ex melle invento in truncis arborum ad
modicum loquitur. Ysidorus libro xx Ethimologiarum. Fluvia mella

Marginal notes: Strabus · Ysidorus · Cris. · Arnulphi · digitti · Ieronimus · Ysidorus

Et vorte aiut et inveniebantur circa radicem foliis
Unde Virgilius in Georgicis. Alterum ani-
malis celestia dona scilicet mellis habundabat in
Iudea et Arabia [struck] colligitur et per-
venit inherens in solitudine silvestris.

Arculphus. Arculphus expositor quidam dicit quod in deserto
Iudee sunt arbores folia lata et rotunda habentes
lactei coloris et melliti saporis quarum folia que
manibus confricantur et comeduntur et hoc est mel
silvestre. De istis cibariis pulcre loquitur Rabanus

Rabanus. in libello de laudibus beati Johannis baptiste c. 7 sic dicit:
Johannes igitur habebat vestitum de pilis camelorum
et zonam pelliceam circa lumbos eius. Esca autem eius locuste
et mel silvestre. Rigida vestis et durissimus
asperitatibus cum terrena rigore sensuum sui corporis
afficit patriarche. Teneros artus et carnem
sed superfusos [illegible] longitudo martirii
rebus eius [illegible] erat. Ideo queruntur felicibus
aures ut per totum desertum regionis ut patriarchal
[illegible] impleantur. Sed cum esset esca locusta
et mel silvestre. Soli vere pascit et vilissimi
auctibus edulio. Michi quod cottidie accipit remunatis
austeritas etc. et sequitur. Aliquando nisi fallor quod tota
veri officium non invenire ad leges huius aspirasse
fastigio. Vestis aspera, cibus tenuis, mens
devota perfectum generant patriarcham. Et hec
quantum ad sensum litteralem.

Quantum ad sensum moralem est sciendum quod sancti et
doctores diversas mistice significaciones istis
tribuerunt. Beda super Matheum sic dicit: per amictum
Beda. eius et victus qualitatem significat [illegible] que
Glosator. tonus eius non [illegible] [illegible] [illegible].

Vestibus austeris vtebatur in diminucionem quia vitam penitencium non blandimentis fovet sed rigore asperitatis incipiatur. d(icit) Genimina viperarum quis vobis demonstravit fugere a ventura ira dei.

Zonam pelliceam habebat circa lumbos suos quia carnem suam corripuit cum viciis et concupiscenciis.

Locustas et mel silvestre edebat quia predicacio eius adeo dulcis fuit ut corda populi penetraret.

In melle enim dulcedo, in locusta est volatus sed cito decidunt, quia cito cum non esset Christus recedere ipsius per unum spiritum Iudeis involuit.

Ieronimus. Aliud est in mistico dicit et post hec in glosa sic dicens. Vestis Johannis et cibus totam austeram vitam predicantis signat et futuris gentibus ad graciam dei que est Johannes intulit et foris est Iudeis.

Pilis enim camelorum significantur divites gentium. Zona pellicea pauperes mundo mortui. Locustis errantibus sapientes huius mundi qui sterilia [illegible] Iudeis relinquentes frumenta mistica trahunt et in celerem fidei saltum dant. Et melle silvestri fideles inspirati de [illegible] pleni significantur.

Theophilus vero dicit. Et aliud cibus est locustarum alte salientes et deorsum cadens sic fuit prophetarum [illegible] Sic et melle vescebantur prophete quod erat ex apibus datum scilicet prophetarum. Non tamen cultum sed silvestre. Habebant enim scripturas Hebrei sed non bene intelligebant.

Gregorius 31 moralium capitulo [illegible] Morem et [illegible] opponit.

Johannes ~~[illegible] arborum significantur [illegible]~~ in infructuose [illegible] dulcedine [illegible] silvestre edidit [illegible] plebem

[illegible] prophete [illegible] arborum [illegible] in principio designat [illegible] qui [illegible] redemptori nostro venientes quia

Ieronimus

ad fidem conversum

Theophilus

figuraliter

Gregorius

Iudeis [illegible]

in suo corpore ex parte gustet in cibo locustas accepit. Per namque locustas significantur subitos saltus dantes sed pluries ad terram cadentes. saltus enim dabant eo quod precepta dei se implere permittebant sed rursus ad terram cadebant. ut per prava opera hec se audisse denegarent [illegible] habebant saltum per vocem. casum per actionem. Ex quibus [illegible] possumus colligere quod victus beati Johannis [illegible] gustando ad sensum moralem accipiendus est ad

- Instructionem penitencium
- Significacionem ad fidem gustandum
- Declaracionem figuralium
- Vituperacionem iudaizancium

Ornate bene et nota [illegible] quod erat vestitus de pilis camelorum et zonam pelliceam circa lumbos et locustas et mel silvestre edebat

Et Johannes predicabat dicens Veniet forcior post me cuius non sum dignus procumbens solvere corrigiam calciamentorum eius.

Hic Marcus venit ad [illegible] sive [illegible] quod aliquis est forcior alio: Dignitate, Potestate, Honestate, Bonitate.

De primo Cap. 13 [illegible] [illegible] forcior est [illegible] dignior

[illegible] est suo passu. Z. [illegible] 20 luce XI [illegible] fortis armatus [illegible]. Si veniet forcior illo auferet arma [illegible]

De 2o [illegible] 34 [illegible] forcior esto [illegible] infirmum [illegible] est forcior est vobis.

[illegible] Iob XI [illegible] loquar ad deum [illegible]

[illegible] velit [illegible] et [illegible] similis

[illegible] 20 [illegible]

[illegible] est [illegible] dignus [illegible]

Hoc [illegible]

[illegible] Johannes [illegible] ad [illegible] dei [illegible]

Modo secundum veritatem quibus istis modis Xpus erat fortior Iohanne. Primo dignitate quia creator ille cultum sed licet Iohannes tante sanctitatis esset ut Xpus credi potuisset ut dicit Gregorius in omelia .. ut dicit glo. hic. Iccirco Iohannes dicebat. Venit fortior me. Alii dicebant ad cuiusmodi talem opinionem quod eum esse Xpum credebant. Fortiorem esse Xpum primant quia remissorem erat peccati quod ille non valebat. Secundo erat est potestate. Unde Iovinianus et primo hic dicitur erat. Alius fortior est qui gradu quia abluat peccata. Ille igitur qui septuagies septies dimittit peccatum gratia quidem prior est sed semel dimittit peccatum per baptismum. Misericordia vero Xpi scilicet ad istum seris ab Adam usque ad Xpum per lxxvii generationes et usque ad ceterum pervenit.

Tertio fortior erat honestate. Iccirco ut dicit Crisostomus super illud textum Matthei Ne estimaret secundum opinionem suam ad Xpum comparari posse dicit. Cuius non sum dignus. Iccirco apostolus .. per ... Petebat. Nunquid fortiores deo sumus quasi dicat nullo modo. Quarto sanctitate Xpus fortior erat Iohanne. Nam super ut dicit glo. Iohannes: Ego baptizo vos aqua. Ille vero baptizabit vos in spiritu sancto quasi dicat Ego aqua Ille spiritu dei qui spiritus est. Flumen sancti plenum sancti equalis. De quo dicitur Fluminis impetus letificat civitatem dei. Xpus est ille de quo dicitur Isaie ix vocabitur admirabilis deus fortis. Igitur bene dicebat Iohannes. Venit fortior post me. Sequitur Cuius non sum dignus etc. Est hic primo advertendum quod Matheus in evangelio suo sic dicit. Cuius non sum dignus calciamenta portare. Et hic Marcus dicit. Cuius non sum dignus solvere corrigiam calciamentorum eius.

Sig[nifica]te

Ptate

Honestate

Scitate

.90.

Aug. de consensu evangelistarum li. 2 c. 13. Ad doctrinam fidelium pertinent ... quaerendi et amplectendi esse veritatem.
... ita li. ... Johannis ... in ... se in ... consistit

glo. — portare .i. predicare — Cris.

Glo. ait 3 dicit sic Non est dignus calciamenta .i. Ewangelii
Sacramenta predicando circumferre. quia non sibi officium fuit
commissum sed Apostolis. Cris. solvit sic. Non est eius
corrigiam calciamenti solvere. quod dicit Marcus. et
calciamenta portare. quod dicit Matheus et eundem
rerum ordinem prosequentes Ewangeliste. Nec in aliquo
fallere dicuntur. utrumque Johannes dixisse secundum aliquem
sensum. Calciamenta portare dicit ad excellenciam personis
xpi et dominice magnitudinis excellenciam hoc dicit. et
dicit. Aliis in nostro ordine deputari sufficiens
sum. Ligaturam calciamenti solvere dignus non est
q. d. Magnum est in hiis que sunt corporis quasi
procumbendo solvere ut misereri alterius et misereri
nunquam vide. et solvere ... comprehensibilium
que sunt tamen misterii incarnacionis. Aug. exponit
post in glo. ait 3 dicit. Calciamenta sunt incarnacionis
misterium. ligaturam corrigie est complexio misterii
Nec ergo valet Johannes corrigiam solvere. quia
incarnacionis misterium non sufficit investigare. Et dicit
quasi aperte potuit Johannes dicere. ut quamvis vel
diverso tempore. Beda exponit glo. dum sponsa
Mos apud antiquos fuit ut si quis eam
que sibi competebat accipere nollet uxorem ille
calciamenta solvit eius ad hoc iure propinquitatis veniret.
Quia ergo inter homines xpus nisi sese Ecclesie sponsum
venit. de quo idem Johannes dicit Qui habet
sponsam sponsus est. Sed ergo Johannes hunc xpm
esse putaverit. Johannes negavit se. et indignum
ad solvendam corrigiam calciamenti eius denunciat
acsi aperte dicat. Ego redemptoris vestigia

[Left margin:]
Aug. li. 2 de consensu evangelistarum c. 13.
Johannes utrumque dixisse sive alio tempore sive contexte. Sicut in intenderet nisi excellenciam xpi et humilitatem suam. Quomodo dixit ... ecce ... et ... humilitate ... contexte. Unde ... volunt ... non ... .
Solvere .i. complere
Aug.
Beda.
desponsare
[Right margin:] glo. post

Remedia᷑ nō valeo / q̄r sponsi nomen michi ineptum non usurpo // Secundo sic . Clauus enim nescit quod calciata 2
quod mortuus pedibus fiunt / mutatus vero dum
venerit quod calciatus apparent qui in dimittente
sua mortuorum nostre corrupcionis assumpsit
Sed hinc peccatoribus mistici humanis oculis pene-
tare non sufficit / et isto de opposito. Hec de omni.
Ad nostrum ordinem est sciendum quod invenitur
calciamenta — Discalciandi
Calciandi
Adornandi
· Prima calciata est Ignorancie et ruditatis
Malicie et pravitatis
Desidie et torpositatis .
· Dicitur primo figura Exodi 3 Deum fuit Moysi qui videt
rubum ardentem et non comburebatur et voluit per
admiracionem appropinquare ut videret . statim a
domino fuit dictum Solue calciamenta tua
terra in qua stas sancta est · Et in hac habetur doctrina
quod non sunt ordinati ad predicandum populo verbum ·
· Instruere enim et aperire secreta et mistica sacre
scripture / quia debet habere sufficiencius iudicas
quia per pedes intelliguntur. Et non habere ruditate
ingenij · Unde lucas 10 de Saluatore. Mt x et luc x.
Non misit discipulos predicare precepit eis ne por-
tarent calciamenta in pedibus · De calciamento
· Malicie dicitur Josue 7. Tolle calciamenta de pedi-
bus tuis terra in qua stas terra sancta est · Et in hac
habetur doctrina quia Ecclesia quia sunt plebendati in
Ecclesia dei · quia non sunt digni habere promissiones
tamen si nisi sint discalciati a sorde et terrena affectione ·

Discalcianda ·

· Ignorancie ·
Nota hic super lectura 36 di. Si quis diaconus
...
· Malicie ·

Lusiranti

Augustinus de civitate dei li. x ... in domo ... concupiscentiis ... fueritis.

Vide in figura hebreorum deut. 25 et Ruth 4 si mulier vidua esset et sine liberis debebat cognatus quoniam facere propinquioris in coniugium mariti sui et petere ut suscitaret semen fratris vel cognati sui. Quod si nollet ~~per discalciabat~~ eum de uno pede et spuebat in faciem eius et erat ille homo notae infamiae. Vocabatur domus discalciati. Et sic qui nolunt calciamenta quod custodire et docere debent ut veri sponsi et fratres debitum in eis debet discalciari a praedicatore et habere notam infamiae. De calciamentis

Praedicator discalciabat

Desiderium

Depone ... Isaye xx Solve calciamenta de pedibus tuis et vade discalciatus et nudus. Calciamenta quibus hic datur qui in temporalibus habet affectum voluntatis sic quod non possit esse ad verbum vel ad praedicandum ad deum per contemplationem. Sic de Egyptiis quorum venatores quod volunt capere calciamenta sic ut non videant eos et post calceos ad unum pedem simiarum dimittunt. Ille enim Egyptii et calciamenta sic et non possunt nec currere ... et capiuntur. Sic in praedicatore ... Isaye 20. Auferet dominus ornamenta calciamentorum.

Cupiditas

Calciamenta

Alia sunt calciamenta quae sunt calciamenta et sunt ista opposita quae sunt — Scientiae et subtilitatis — Humilitatis et paupertatis — Constantiae et utilitatis

Sancti

De primis hic figura Ezech. 16 ubi dicitur Cum tunc cingulum sit tibi et calciamenta tua de pedibus tuis. Nec audeat ... in qua ... placere deum ... esse calciati ... in praeparatione evangelii pacis et ...

Ezech. xx praeparationis ... ut ... et ... et ... in pace et in mundo.

De secundo dicto calciamentis unde sponsa que erat · Munditie ·
pulcra et munda sine de qua scriptum Cant. 7
Quam pulcri sunt gressus tui in calciamentis tuis
filia principis / De tercio calciamentis habetur · Costume ·
figura Exo. 12 de phase iudeorum qui erant viatores
et venientes ad terram promissionis unde dicitur calciamenta
habebitis in pedibus tenentes baculos in manibus
et comedetis festinanter etc. Ideo erant quasi viatores.
De calciamentis que sunt adorancia intelligitur tempore eius · Adorancie ·
unde Johannes baptista dicebat · Non sum dignus
quod intelligitur de misterio incarnationis quod est adeo magnum
unde Jeronimus in glosa dicit calciamentum enim in pellibus
pro corpore est · Tu sive cum ad iustiam est etiam
salvator intuitus unde pro propheta in Ps. [illegible] dimica
extendam calciamentum meum etc. — Sequitur ·
· i · tum corpus lavo crimina
Ego baptizo vos aqua · Ille vero baptizabit
vos in spiritu sancto · i · intus mundando per gratiam et sanctum dedit · Hec prima ratio quia videri · Media ·
que erant [illegible] Johannes
Christi [illegible] · nec dei filius sed solus Johannes sunt predicant · quo ·
et audiebant · Nam cum videret ad hunc auditores quod
tanti ceperant Christum sanctum · quod filius dei
etiam homine assumpto divino virtus esset dum undo
sed paulatim per gloriam finita humanitate manducandi
causa ad fidem divine claritatis · Et sequitur
Hec vero perducere ad capacitates eam ad
intelligendum corpus · Videt auditores aptos
predicant dicens testimonium phebum quia hic est filius dei
De baptismo Johannis quo tum corpora lavabantur · supra
satis sunt dictum

Est hic advertendum hec quod baptizari in scriptura de multis dicitur et dupliciter de quo accipitur omnis

pro — corporis lavacione / penitencie significacione / Christi passione / nostri redempcione / ad fidem conversione / spiritus sancti repletione

De primo baptizabantur Judei scilicet lavando corpora [illegible] et ymmo redeuntes ad [illegible] synagogam vel ad aliam [illegible]

unde qui [illegible] Judei tenentes traditiones seniorum nisi baptizentur non comedunt. De secundo scilicet dicitur quod Johannes baptizabat baptismo penitencie in remissionem peccatorum. De tercio dicebat salvator [illegible]

De quarto loquitur apostolus Ro. 6 quicumque baptizati sumus in Christo Jesu in morte ipsius baptizati sumus. [illegible]

De quinto loquitur apostolus Gal. 3 consepulti estis Christo in baptismo in quo et surrexistis per fidem.

De sexto videlicet litteram quod dicitur ille baptizabit vos in spiritu sancto et igne. Et clarius dicebat salvator [illegible]

Johannes quidem baptizavit aqua vos autem baptizabimini [illegible] non post multos hos dies.

¶ Sed cum maxima [illegible] est [illegible] quod genus hominum incurrit a primo parente [illegible] culpe originalis, culpe actualis, culpe [illegible]

Sed quod salvator noster benignitas [illegible] tue ipse apparuit creatoris

dominus misericordie et [illegible] et [illegible] fidelibus fontes aque vive scilicet ipsius spiritus sancti gratiam que in se dupliciter fecit tres baptismos ad purgacionem omnium peccatorum scilicet baptismus fluminis, flaminis, sanguinis

et licet omnibus istis baptismis ~~[illegible]~~ omnis macula

Ergo insipientibus debeatur. Tamen in hoc dicitur
quod primus baptismus fluminis est ex divina ordinatione et precepto quod fit in aqua.
Secundus flaminis est ex divina miseratione quod fit in penitencia.
Tercius sanguinis est ex divina retributione quod fit in martirio.
Est enim primus baptismus quo quis baptizatur et sic — Fluminis
necessarius quia si facultas adsit quod possit
habere aquam et baptizantem ex divino precepto
tenetur quis baptizari baptismo fluminis. Marci ultimo capitulo.
16 Ite baptizantes eos in nomine patris etc. et sequitur
Qui crediderit et baptizatus fuerit salvus erit
et bene salvus est. In isto baptismo supernaturaliter
baptizatus interius sic quod omnis macula lavatur / purgatur / deletur / mundatur
Unde Actuum 2. beatus dicebat Petrus
Baptizetur unusquisque vestrum in
nomine Jesu Christi in remissionem
peccatorum vestrorum et accipietis donum spiritus sancti.
De baptismo flaminis qui datur fidelibus contritis — Flaminis
in corde et devotione beatus propheciavit ille
propheta Joel 2 c. dicens Effundam de spiritu meo
super omnem carnem. Nota secundum veritatem
gratia spiritus sancti ex miseratione divina in animam
fidelium diffunditur tunc spiritualiter decoratur / dealbatur / dulcoratur
Unde beatus salvator noster
dicebat Joh. 7 capitulo
bibenti ex aqua quam ego dabo fiet in eo fons
aque salientis in vitam eternam et sequitur
Hoc dicebat de spiritu quem accepturi erant credentes
in eum. De baptismo sanguinis quo anima mundatur / lavatur — Sanguinis
ex divina retribucione. Unde beatus a salvatore
nostro qui fuit primus et princeps quod sanguinem suum

effudit in p(ro)p(ri)a sil(entio) et lauit nos vt recepti a Messiah
seruitute ab omnibus peccatis mundarem(ur). Vt dicitur in primo
Sermone de Eucharistia de quo capitulo 26 scriptum est
sanguinis mei noui testamenti qui pro multis effunditur
in remissionem peccatorum. De qua mundacione et
lotione ipso baptismo dicitur Apocalipsis 1 lauit nos in
sanguine suo. Christus ergo primus baptizatus in sanguine
suo baptizauit alios in aqua et igne. In quo baptismo

Post Sancti Martires — lauerunt / mundauerit / purgauerit / dealbauerit
Stolas suas sicut dicitur
Apocalipsis 7 qui tristi venerunt

Amicti stolis albis et
dictum est ab angelo hij sunt qui venerunt ex magna
tribulacione et lauerunt stolas suas et dealbauerunt
in sanguine agni scilicet per crucem. Et sic tribus baptismis
baptizat Saluator noster in aqua sicut deum fuerat a
Iohanne i. [illegible] et ipse baptizatus adhuc in [illegible] et [illegible]

Et factum est in illis diebus venit
Jhesus a Nazareth Galilee et
baptizatus est a Johanne in Jordane.

Sedam post [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] postquam Marchus
egit de [illegible] precursore, hic iam agit de ipso Saluatore
et ista pars 2a diuiditur in 3 partes [illegible] [illegible]
[illegible] quod agit [illegible] Christi Saluatoris
primo de Christi [illegible] fuit in mundo operacione.
2o de ipso de ipsius passione. 3o de Christi Resurrectione
2a pars incipit in principio 8 capituli. 3a in pr(incipi)o
16 capituli. Prima ad finem in [illegible] pars diuiditur in

Concordat hic [illegible] [illegible] et [illegible] Iohannes baptizans [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

celebrat preterea secundum quod Ewangelista innuit diversa opera facta
a christo sed ille post baptismum est professio / Et in ista parte primo
primo agit de christi baptismo / 2o de eius ieiunio in
deserto ibi Et statim expulit dicit ergo Ewangelista quod In
diebus illis quando Johannes baptizabat ac primo poni-
tur in Iordanem venit Ihesus a Nazareth / In qua
civitate Ihesus fuit nutritus unde et Nazarenus
fuit vocatus sicut dicitur Luce 4 Et in qua beata virgo Maria ibi
manebat quando angelus ad eam missus fuit.
Et est civitas Galilee unde et galileus fuit vocatus
Et bene angelus fuit missus Nazareth / quod interpretatur
flos vel mundicia / quia beata virgo fuit flos
de quo prophetizatum fuerat per Ysayam xi c. Egre-
dietur virga de radice Iesse et flos de radice eius
ascendet / Et bene in isto flore in Nazareth
fuit festum incarnacionis domini initiatum et in adventu domini suppletum
Istum florem dimisit Ihesus christus in Nazareth
scilicet Matrem suam quando venit ad Iohannem ut baptizaretur
Unde non legitur quod beata virgo unquam fuerit cum
filio suo tempore sue predicacionis in mundo nisi in
Chana Galilee quando aquam mutavit in vinum
Et eadem stetit fuit cum eo in passione licet sorores
eius cum ea erant scilicet Maria Iacobi et
Salome et ministrabant ei ut habetur in Lucam.
Et Baptizatus est a Iohanne in Iordane
Secundum primo quod Beda in glosa hic dicit quod triplex
ob causam Salvator a Iohanne accepit baptismum
licet non indiget aliquo baptismate primo ut eum est
sed dicit quod quia homo natus erat ut omnem iusticiam Iusticiae.
et humilitatis legis adimpleret / Et ideo postea placuit Mathei 3. implere.

No

Damascenus li. 4 c. 1. Baptizatus est Christus non ut ipse indigeret purgacione sed ut contereret capita draconum in aquis, ut deleret peccatum, et omnem veterem Adam in aqua sepeliret, ut sanctificaret baptistam, ut impleret legem, ut misterium trinitatis revelaret, ut typus et exemplum nobis ad baptismum fieret.

Ubi dicit Christus Iohanni querenti et dicenti: Ego a te debeo baptizari et tu venis ad me, respondit: Sine, sic enim oportet nos implere omnem iusticiam. Secundum [illegible] fuit ut baptismus per baptismum Iohannis approbaretur et ipsum esse ordinatum a deo ostenderet contra maliciam aliquorum Iudeorum qui dicebant illum humana fictione adinventum. Tercio secundum eundem ut Iordanis aquam sanctificans et destructionem [illegible] spiritus sancti in lavacro credentium manifestaret adventum. Cuius super caput descendit [illegible]. Ut Iohannes ipsum esse Christum qui in lege in prophetis promissus fuerat populo demonstraret. Et sic intelligitur quod dicit Iohannes primo: Sed ut manifestaretur in Israel propterea ego veni in aqua baptizans. Et subdit de eo: Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi.

Rabanus de laudibus Iohannis baptiste c. 7 de isto: Adveniente vero ad Iohannem sic dicit Singularis [illegible] humilitatis verbum [illegible] factum, et in perfectum baptismum gaudens Iohannes querit, stupet Iohannes et timore genitus, totum corpus patriarcham concussit horror. Ego inquit a te debeo baptizari et tu venis ad me. [illegible] Sponte respondens [illegible] splendor lumine dei Iohannis manibus attractatur [illegible] et [illegible] quam [illegible] materna videtur in flumine. Descendunt angeli et celorum agmina tota reverencia tremunt ad spectaculum baptizantem quod et baptizatum [illegible] [illegible]. Patet celum super terram. [illegible] [illegible] Archangeli [illegible] Sabaoth [illegible] baptizantis melodie.

Margin: 2. Baptismus Iohannis approbatur. 3. Iordanis sanctificatur. 4. Christi demonstratur.

Margin: [illegible] manifestaretur [illegible] [illegible] robur baptizandi [illegible] [illegible] et [illegible] plus [illegible] [illegible] [illegible] esset.

Neciudem posterior de Mirabili[bus] iste bap[tis]t[e] x[p]i
pulcre exponit ... c[apitu]lo 8. D. Porro id
... est ... in isto bapt[is]t[e] ... lex:
... ...
... ...
... ...
... bap[tis]t[e] ... formam ... ...
... ... ablucionem ... ...
... ...
... sanguinolenta ... ... pecora
... ...
... ...
... in littera.

Et statim ascendens de aqua vidit
celos apertos:

... ...
apperuit ... celi ...
... Elementorum

Sed spiritualibus celos ... Ezechiel in principio
voluminis sui apertos ... ...
... ... apertos vidit celos ... bap[tis]ma
... ... est ... ...
... pandit regni celestis. Sed statim h[ic]
... ... vel ... fuit ... celum
apperuit xp[ist]o baptizato & post patris audivit, ...
... ... apperuerit non fuit ...
... ... corpora celestia sunt ...
... ... in
operibus ... ... non ... ... bap[tis]ma x[pist]i non
fuit aperta ... celestis regni ... in passione.
... ... celi ... ... apertam
... regni celestis & ... ... in passione

debuit fieri apertio et non hic obiectio. Item vox patris
super Christum venit quae appellatio sua predicentibus unde
Matth. 3 ubi plus vox facta est super ipsum in testimonium
subditur ipsum audite. sed non praecedit immediate
post baptismum sed post commemorationem Johannis ut dicitur
infra. cetera in Luc. 9. Opposita Luce 3 littera ubi dicitur
quod Johannes vidit celum apertum. Et [illegible] dicitur quod
convenienter et quoniam fuit ut dictum ~~ut supra~~
baptizatus a Johanne sic non [illegible] vox
super ipsum [illegible] et quod vox patris audiebatur. Quare
ad testimonium Johannis quod erat homo sufficit
testimonium dei quod maius est quam sit testimonium hominum
[illegible] testimonium dei maius est ut dicitur 1 Joh. 5
et etiam quod fecit signum in celo velut apparitione
Etiam ad dandum testimonium veritatis baptismo Christi.
Per quam dicebatur [illegible] signum celo ut dicitur
Johannes 3. [illegible] quod [illegible] sunt
Ad dubium [illegible] quod non fuit apertio facta
in corpore celesti sed in aere [illegible] sed fit in
[illegible] ubi videtur celum aperiri unde
[illegible] quod celum aperitur et [illegible]
[illegible] in pluribus locis [illegible]
[illegible]. Etiam fuit illa apertio
ad designandum ianuam celi apertam per baptismum Christi
[illegible] fuit [illegible] sed vera significatio
Ad 2m dubium quod licet in passione Christi fuit ianua
celi aperta quantum ad impedimentum [illegible] per [illegible]
fuit celum clausum. virtus tamen passionis
applicatur ad singulas personas [illegible]
[illegible] per baptismum. Quia per baptismum fiunt [illegible]
[illegible] facte per passionem. Et [illegible]

fuit signum apericionis facte in baptismo. et per [illegible] 3

quod habuit corpus plenum conuenienter et apte predicatur et

baptizatur per [illegible] Johannes [illegible] ante

fecerat miracula et predicabat et discipulos

eam fecerat ut patet Johannis 2 et 3 et tunc erat

conueniens fuit quod fieret apercio in celo sic in

aere et audiretur vox patris de isto baptismo

sic in insignacionem sui. Et ideo bene dicitur

scilicet christus

Et statim ascendens de aqua vidit

celos apertos | et spiritum tanquam columbam

scilicet christo super caput eius

descendentem in ipso et manentem | et vox

scilicet celestis — scilicet singulariter per naturam non alii per vnam gratiam

facta est de celis. Tu es filius meus

1 vide de [illegible] 2 [illegible]

dilectus in te complacui. De ista columba

quidam dicunt a sanctis

et doctoribus quod non fuit vera columba sed species

in specie columbe quia eam voluntatem suam formauit

de materia elementorum vnde species illius columbe

et completo ministerio baptismi rediit ad pristinam materiam

et dissoluta fuit in pristina elementa. Verumptamen

de corporibus a spiritibus assumptis. In alijs apparicionibus

sancte Trinitatis sicut fuit [illegible] Vnde Augustinus

super Genesim dicit. De ista apparicione facta est et de

alijs hominibus sanctificacionis [illegible] de [illegible]

celestibus [illegible] / [illegible] cum sanctis super eum

descendisse [illegible] tamquam [illegible] ad eum venit

[illegible] in ipso descendit. [illegible] ab [illegible] [illegible]

fuit de [illegible] sed ut ostenderet [illegible] quam a

Johanne baptizabatur. [illegible] Beda dicit [illegible]

quod [illegible] in baptismo descendere visus est [illegible]

[illegible] in baptismo gratie spiritualis.

Hylarius super Mt. Super Ihesum baptizatum descendit spiritus sanctus et vox patris audita est dicens Hic est filius meus dilectus ut ex hiis que in Christo consummata sunt cognosceremus post aque lavacrum et de celestibus portis sanctum in nos spiritum advolare et paterne vocis adoptandos nos filios fieri.

quibus in remissionem peccatorum ex signa (?) et spiritum requiritur amplior eius spiritus gratia per impositionem manuum episcopi solet celitus dari. Unde super illud dicit Beda quod bene in specie columbe descendit spiritus sanctus quia scilicet condiciones alique columbe spiritui sancto conveniunt. Columba enim

- caret livoris amaritudine
- pollet amoris dulcedine
- viget doloris (?) mulcedine (?)
- fervet caloris [illegible]
- petit [illegible]
- gaudet [illegible] multitudine

Livoris amaritudine.

Simplex.

De primo dicit Philosophus 8 de animalibus quod columba felle caret et si habet adheret (?) capiti et cauda (?) fel est signum longioris vite ut ibi dicit [illegible] de animalibus. Et ista condicio patet ad spiritum sanctum qui livoris et malignitatis felle caret quia a corde quod inhabitat maliciam expellit et gratia et bonitate replet. Unde Beda, quia dicit: Est enim columba simplex animal et a fellis amaritudine aliena, ut figuraliter nobis insinuaret quia simplicia corda spiritus sanctus querit [illegible] habitare dignatur in mentibus impiis. Unde ut dicit Sap. 1 Spiritus dei est benignus. Unde ad cuius dicitur quod sponsa sine livoris amaritudine per gratiam spiritus sancti [illegible] dicebatur [illegible] Cant. 6 oculi tui sicut oculi columbarum.

Nota X (?) condiciones simplicitatis columbe.

Amoris dulcedine.

Caritatis [illegible]

De 2o dicit Philosophus 6 et 8 de animalibus quod [illegible] diligunt se [illegible] osculantur se invicem [illegible] singulariter [illegible] modo spiritus sanctus dicitur caritas et amor. Et inde est quod inflammat igne caritatis [illegible] et osculum dicitur 1 Canticorum: osculetur me osculo oris sui. Unde Ric. in 9o super Marie (?) et potest hoc de gloria dicit: Tu in specie columbe spiritus sanctus descendit quia in Cantico de ecclesia que per spiritum sanctum fundata est dicitur: Sponsa mea, amica mea, formosa mea, dilecta mea, columba mea.

Sponsa fuit in Patriarchis Amica in prophetis
Proxima in Doctoribus. Dilecta in Johanne Baptista
Columba in Christo et Apostolis. Unde dicit sic Columba
Cant. 6. Una est columba mea electa
genitricis mee. Et dicitur ideo quod columba
viget dulcoris ulcedine. Est enim Avis passim
gemit pro cantu ut dicit Hugo de Sancto Victore. In hac assimilatur spiritui
sancto qui multos parat. Ulcedine est suavis
in se. Gemere facit pro delictis et in petitione
devotione. Unde Johannes vidit spiritum descendentem
sicut columbam. Certum est quod columba fervet
calore. Est enim avis calida et spiritus sanctus ignis
consumens est. Unde Luce 11 dicitur Ignem veni
mittere in terram. Unde quod in omni pentecostes quod
Spiritus sanctus in igne et columba apparuit quia omne
cor quod eius gratiam tangitur et indispositis levitate
[illegible] et zelo iustitie fit accensum quia probe
columbe dignitate et positione eius in pastore
Amici. Quo sequitur fervor caritatis. Certum est
quod columba habet provisionis acumen. Unde
Hugo de Sancto Victore ubi loquitur de accipitre dicit prudens est
Avis species accipitris et omnes columbe reguntur
Et dum volat accipiter statim congregat et cohibet
se ad locum ubi ille eam prevenire aut capere
non possit. Et sedet columba libenter super rivos
aquarum ut in aqua videat umbram accipitris
et caveat in ea. Cant. 5. Oculi eius sicut columbe
super rivos aquarum. Et certe spiritus sanctus in hac
columbe comparatur quia cum quem replet facit discretum
in loquendo providum in operando discretum in
eligendo fervidum in amando ad quendam doctorem
in Christo orabat Augustinus. Spiritum sanctum fessus in me

Viget dulcoris ulcedine

Gemit

Fervet in calore

Calida

Provisionis acumen

Cautelosa

Vide Augustinum

Proles multiplex
fecunda

opus spiritus ut virginem . compelle ut fiant . suade
ut te diligat . confirma me ut te timeat . custodi
me ne perdam . Et idem Gualterus super Cantica dicit Math. 10
Estote prudentes sicut serpentes et simplices sicut
columbe . Et Cant. 4 . Oculi tui sicut spiritus sancti longius
bene dicit Aperi michi columba mea . i. aperi
cor meum qui in columba apparuisti ut te
cognoscam et diligam . Sexto est quod columba
gaudet prole multiplici ut patet per philosophum 6 de animalibus
ubi dicit quod columba omni tempore pullificat si
habeat pastum ad nutriendum . et non solum in
estate facit pullos . Sic spiritus sanctus se non inve-
niat [illegible] in oculis creatoris sicut primo gratiam [illegible]
[illegible] ponit per gratiam gratum faciendo . i. augmentum
gratie quia sicut in gestis Romanorum [illegible] gratiam
ut [illegible] per fidem sicut dicit Augustinus . Et de hoc
dicit Leviticus 28 . Estote sicut columbe multiplicamini
in ore fervens . Sic igitur patet quod columba
est dicit Beda in glossa . spiritus sanctus in isto glosse
baptismo in specie columbe apparuit et sedit super eum .
Et nota ut dicit Beda in glossa Marcus [illegible] dicit
super aliquos [illegible] . Sedit super eum descendendo et
manentem in ipso . Ne aliqui putarent vocem patris
factam ad Iohannem non ad ipsum Christum . Et dicit ma-
nentem in ipso . quia hec est Christi specialis ut implens
eum semel spiritus sanctus numquam recedat . Nam
fidelibus ad faciendum signum virtutem et miracula
[illegible] spiritus sanctus gratiam conferre et aliquando tollere .
Et vox de celis facta est . Tu es filius meus
dilectus in te complacui : Beda in glossa dicit
in hoc quod vox patris

I . [illegible] mee placuit [illegible]
hoc [illegible] [illegible] complacitum cum corpore [illegible]
est [illegible] nostra . et [illegible] nostra . quod
[illegible] qui [illegible] [illegible] et passionem [illegible]
. quod fecit et [illegible] Heb. [illegible] . Et sicut pictor [illegible] placet
[illegible] picturam quam bene depinxit . sic pater [illegible]
[illegible] . Et [illegible] ipse [illegible] in homine perdidit tantum [illegible]
[illegible] ut dicit penitet me fecisse [illegible]

in vngento siue plus placent quia in illo aliqui post mortem inveniunt et obliti veteris sermonis propria voce intonuit: Hic est filius meus dilectus. Hec Haymo.

de celo intonuit. Tu es filius meus etc. Non ipse filius quod nesciebat edocetur, sed nobis quod credere debemus ostenditur, ipsum scilicet qui baptizandus cum aliis ad Iohannem venit, ut homo verum esse dei filium non solum Iohannis testimonio sed tonus(?) in medio dei [illegible]. Nos quoque eadem vox docuit per quam abluimur et spiritu sanctificamur dei posse filios effici. Quotquot enim receperunt eum dedit eis potestatem (Io. i) filios dei fieri. Et notandum quod vocat eum filium non adoptivum sed coeternum et equalem et consubstancialem, quia ab eterno de substancia patris genitum et etiam cottidie gignitur. Unde in psalmo: Dominus dixit ad me filius meus es tu, ego hodie genui te. Et subditur: In te complacui, quia ex amore patris et filii eternaliter procedit spiritus sanctus consubstancialis et coequalis, distinctus in persona. Contra errorem Sabellii qui negat distinctionem personarum in divinis. Et contra errorem grecorum qui negant ex amabili complacencia patris et filii sempiterne procedere spiritum sanctum sed tantum a patre procedere mendaciter(?) [illegible]. Et notandum eciam hic quod ut dicit Beda hic mysterium sancte trinitatis in baptismo Christi monstratur. Filius baptizatur. Spiritus sanctus descendit in specie columbe. Et vox patris testimonium filio perhibentis auditur. Verum Richardus in libello de laudibus Iohannis capitulo 8 diffuse valde tractat de revelacione sive ostensione trinitatis, ostendens quod a principio mundi usque ad istum non fuit facta aperta revelacio trinitatis. Quod ipse probat per illa que aliqui valebant probare quod trinitas fuerat revelata vel ostensa in dictis et factis [illegible] dei dixit Genesis i: Faciamus hominem ad ymaginem nostram. Ibi dicit pluraliter faciamus.

Filius meus

Contra que[illegible] 2e q. 3 [illegible]

Contra [illegible] in [illegible] dei [illegible]

Ad designandam pluralitatem in personis. Sed ipse videt
quod et si pluralitas designatur in vocabulo faciamus
tamen apte dicendum Trinitatis alludere parabola
Vel forte ut Iudei dicunt, ad angelos ob
sequentes hoc dixisse creatorem. 2. Secundo Abraham
tres vidit et unum adoravit. In quo unitas essentie
et personarum distinctio demonstrari videtur.
Videt quod Scriptura sacra in Genesi nec
numerum nec diversum claudit eloquium, ut modo
unius modo duorum plurium vocare. Vel
forte ut dicunt Iudei fuerunt tres Angeli a
deo missi, duo ad subvertendam Gomorram
et Sodomam quia viri duo ibi dicuntur affuisse.
3. Tertio erat Angelus missus a deo ad nativitatem
Ysaac predicandam. Et illud adoravit Abraham
qui iam in subversione civitatum illarum duo missus
fuerant. Sed Trinitatis personarum ibi a longe
videlicet in illis tribus Angelis misterium typice demonstratur.
Et sic concludit quod nec patriarchis nec prophetis
veteris ac sermonibus fuit facta aperta re
velatio Trinitatis. Unde subiungit concludendo
Veni ergo ad Iohannem et intuere quod celi
aperiuntur. Et descendit spiritus sanctus sicut columba
corporali specie in ipsum. Et vox patris audita est
Hic est filius meus dilectus. Videbis quam ad
Sacramenti spiritus nomen Trinitatis reliqua palam
cessaverunt. Pater auditur in voce, filius baptizatur
in flumine, Spiritus sanctus in specie columbe demonstratur.
Unde dicit Iohannes totius Trinitatis testis. Ut glosa
baptismo sancti sicut in divinis sibi vocabula
nomen quod Trinitatis personibus specialis revelatum
absque tanta velaminis obumbracione declarat. Unde
quid est hoc quod dixisti ei.

i. post bap[tismu]m

Ubi expulsus est ... violenter ... vehementer ...

Et statim expulit eum spiritus in desertum. Et erat in deserto XL diebus et XL noctibus et temptabatur a Sathana. Eratque cum bestiis. et Angeli ministrabant ei.

Postquam Ewangelista habuit de sacramento baptismi Christi baptizati hic agit de actibus ... ... et dividitur ista pars ... ... per viam amoris ... per viam timoris futuri iudicii ... ... ad predicandum debita disposicio ... predicacionis execucio ibi Postquam traditus est. ... ... ibi Et preteriens.

Nota quod ad predicatoris disposicionem est ... quod ipse oportet quod predicator macerat corpus et corpus passionibus ut non fiat aliis audientibus in scandalum sicut dicit Apostolus I Cor. 9 Castigo corpus meum et in servitutem redigo ne cum aliis predicaverim ipse reprobus efficiar. Et ut eciam per ... passionum corporalium maceracionem ad ... ... contemplacionis virtutem et aliis que ... sunt manifesta valeat, possit ... ... Et licet salvator noster istis non indigebat quia in ipso nec fuit noxius passio nec fomites temptacio nec ... aliarum ... ... obumbracio. ... tamen egit talia que predicatorem ad hoc inducerent et ydoneum ad predicandum redderent ... ... Ewangelista. Et statim i. post baptismum spiritus expulit eum in desertum.

Job xxx

no[ta]

nota

[Right margin notes: non fuit in malum ... ... in deserto ad ... ... expulsus ... ... — ... ... assumere predicacionis officium ... ... Apostolus i. ... ... et statim post baptismum ... ... temptacionem ... ... ad ... [illegible]]

Est secundo notandum quod sicut dicit Ieronimus hic et ponitur in glossa charitas sicut cervus desiderans ad fontes aquarum saltus dat, culmina praeteriens, cupit palmas in victoria portat, velut apes mellifluo gustu flores agit. Unde a Nazareth veniens Ihesus ad baptismum in Iordane acceptus a Iohanne enarravit et statim de aqua ascendisse apertos celos vidisse, spiritum sicut columbam descendisse in ipso mansisse et vocem de celis factam patris audisse, et statim cum qua impulsus a spiritu in desertum ductus est. Et istum ordinem tenent Matheus et Lucas, licet aliqui titulus hic praetermittant. Et secundo circa hoc quod legitur quod quidem venit causa in omnibus super illo ait: Ductus est Ihesus in desertum a spiritu etc. Et quaeritur quo spiritu sit ille ductus, a bono vel malo. Et

·1· videtur quod a malo spiritu quia idem ait: Ductus est Ihesus in desertum a spiritu ut temptaretur a dyabolo. Ergo videtur aliquibus quod malo spiritu cum ille ductus ut temptaret eum. Et posset confirmari per Augustinum

·2· libro ... in isto passu dicit quod Ihesus fuit ductus in desertum non ut dicit se. Compulit eum spiritus in desertum, pugna cum dyabolo ad temptationem se subiceret non solum semper sed et clarum quod venerunt dicit. Causa cum maxime dyabolus se ingereret sed videret aliquos solitarios perambulantes.

·3· Item videtur quod per idem Luce x videtur dicere quod agitabatur a spiritu in deserto, scilicet agitabatur. Sic in glossa interlineari. Sed non poterat agitari nisi per temptationem dyaboli, quia statim subiungitur ut temptaretur a dyabolo.

Ro. ·1· Sed contra in predicta omnia plane solvit dicens ... a sancto spiritu solvit a quo spiritu fuit Ihesus ductus in desertum.

"cum odor veri spirat aspiratur summati gustant"

"patris dilecto filio complacuisse"

·Ro·
·Spus·

Expulit eum. id est In desertum ductus est non invitus
Nec coactus sed voluntate propria dicit. Nam dicit Chris[ostomus]. Non potuit
ductus dicitur quia in aliquam partem ducitur. Sed [illegible] qui ex aliena
voluntate exhortacione movetur. Unde dicit Andreas [illegible] [illegible]
[illegible] quod expulsus sit non impetur ~~violencia~~ sed amoris
vehemencia.
Dicitur autem Augustinus Evangelista quod dicit Matheus ductus Marcus expulsus
[illegible] agebatur. Non enim Christus posset dum illa ad
[illegible] opera [illegible] [illegible] ductus enim est per spiritum
quod [illegible] filios expulsus per [illegible] quod [illegible] patri
[illegible] per [illegible] quod [illegible] spiritu sancto.
Vel sic [illegible] spiritus sanctus aliquem ducit per [illegible] expellit per
[illegible]. [illegible] per [illegible] et [illegible]
[illegible] per [illegible] ad quam quandoque [illegible] sola
[illegible] inspiracione [illegible] [illegible] [illegible]. Alii ducuntur
[illegible] [illegible] vel aliquo [illegible]. Alii expelluntur
[illegible] [illegible] per [illegible].

Sed d[icit] a[utem] d[icitu]r Xr[ist]us cum quo fuerit [illegible] voluntarium
[illegible] quod [illegible] expulsus [illegible] expulso sit [illegible]
[illegible] violenti [illegible] [illegible] adhuc. Et dicendum
cum [illegible] ut [illegible] hoc sit divine voluntatis
dispensative. Ad argumentum [illegible] est [illegible]
Et [illegible] non [illegible] fuerit voluntas divina / humana
Et principium in [illegible] humanum distinguitur in eo
duplex voluntas sit rationis / sensualis
Rationis voluntas [illegible] fuit divine voluntati conformis
Sed in hominibus [illegible] [illegible] non tanta [illegible]
voluntas rationis fuit voluntati divine conformis quantum
ipse sit [illegible] fuit [illegible] hominibus [illegible].
Voluntas sensualis [illegible] appetitus [illegible] sit [illegible]
qui [illegible] voluntatem [illegible] fugit eum quod
est ad [illegible] corporis [illegible] hanc voluntatem [illegible]
et orat [illegible] [illegible] aliud [illegible]. Adducitur [illegible]
[illegible] hanc [illegible] voluntate fugere
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible].
Sed voluntas rationis in conformitate [illegible] voluntas divina
quod [illegible] expulit [illegible] in [illegible]
[illegible] involuntarium et invitum [illegible] conformitate
Error Manicheorum dicentium Xr[istu]m habuisse corpus fantasticum
de quo errore [illegible] q[uestio] ult[ima] [illegible].

Ut hoc esset subditur. Et suppositum eum dyabolus [illegible] accedere
[illegible] et [illegible] cum [illegible] comendatur [illegible]. ut a
spiritu sancto in desertum ductus credatur. ut illuc cum
spiritu sancto ductus. ubi ad temptandum spiritus malignus
inveniret. Et congrua similitudo secundum [illegible] locus
in [illegible] [illegible] locus [illegible] [illegible] in desertum
quod est [illegible] et bestiis plenum. [illegible] est locus
conveniens ad temptandum. Et ideo a spiritu sancto illuc
ductus fuit ut conveniens a dyabolo temptari
possit. Et tamen [illegible] Beda in glossa
dicit [illegible] venit in dubium a quo eum
spiritu ductum sit expulsum. dicit in desertum consulte
veniens posuit quod [illegible] plenus spiritu sancto regressus
a Jordane. et demum intulit et agebatur
in desertum a spiritu [illegible] quod palam est [illegible] cum spiritu
[illegible] patrabat [illegible]. [illegible] plenus spiritu sancto quo
volebat digrediendo quo nolebant agebant.
Et tamen notandum [illegible] [illegible] quod [illegible] sunt expulsi
a spiritu. [illegible] pulsus est motu violento [illegible]
et spiritus sanctus qui movet quandam impulsionem
infert. [illegible] Johannes 3 [illegible] spiritus sanctus quod
ubi spirat et [illegible] [illegible] [illegible] venit aut
quo vadit. Et tamen [illegible] [illegible] quod spiritus sanctus
fuit in ventre eius qui eum recepit [illegible]
fonte aque [illegible] salutis. sed [illegible] est [illegible]
impulsio [illegible] [illegible] quod [illegible] a spiritu sunt
impulsi. [illegible] In deserto
et [illegible] [illegible] doctores et sancti. [illegible]
[illegible] [illegible] moralem et [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et nostram [illegible] et
[illegible] est [illegible]. Et post [illegible] desertum
et quod [illegible] signatur ad mores applicando.

Expulit

In desertum

Est enim desertum — Siccum et sic hoc accipitur pro contemplacione
Arduum et sic hoc accipitur pro operacione [et abstinencia]
Invium et sic hoc accipitur pro desperacione et ignorancia
Solitarium et sic hoc accipitur pro religione et sanctimonia
Calidum et sic hoc accipitur pro delectacione et gaudio
Asperum et sic hoc accipitur pro tolleracione et paciencia

+ Delectabile et sic hoc accipitur pro gracia

Siccum — *Contemplacio*
Et desertum est siccum patet Ieremie 2 ... in terra deserta et sic hoc accipitur pro contemplacione. Sic accipitur Canticorum 3: Que est ista que ascendit per desertum sicut virgula fumi ex aromatibus. Et ascendit per contemplacionem. Item virgula propter abstinenciam.

Arduum — *Operacio*
Et desertum est arduum patet 1 Regum 23 ubi dicitur quod David habitabat in deserto et montibus, et sic hoc accipitur pro operacione etc. Et sic dicit Beda homilia in quadragesima: Baptizatus Christus ductus expellitur a spiritu in desertum ut temptaretur a Sathana, ut solum omnibus suis fidelibus significaret, qui post acceptam in baptismo remissionem peccatorum solum ad exercenda opera virtutum ... ad tollerandam propter iusticiam persecuciones sunt attingendum. Ideo desertum pro operacione bona accipitur. Iohel 2: Germinaverunt speciosa deserti, id est operacione bona.

Invium — *Ignorancia*
Et desertum est invium. Dicitur Osee 11(?). Iter fecit per desertum quod non inhabitatur ab hominibus sed magis a bestiis. Unde dicitur hic in Ewangelio quod Christus erat in deserto cum bestiis ad nos ... solum ut dicit Beda hic quod cum nos homines huius seculi bestiales hominum mores impolluta mente tolleramus

Misteriu[m] Anglo[rum] mem[oria]. quia s[unt] i[n] quoddam
cer[tum] tellu[m] [et] q[uod] sedet hic desertu[m] p[ro] igno-
rancia accip[itu]r. Nu[meri] 21 Offendentes me in deserto.

Desertu[m] est delectabile herbosum ... Deleca[bi]le

[et] q[uod] d[eu]s in d[e]s[er]to pavit quinq[ue] milia homi[num] gru[m]
[et] ibi erat fenu[m] multu[m] [et] p[ro]p[ter] hoc accip[itu]r p[ro] delectac[io]ne
[et] gra[tia] pacis. Unde h[ic] d[icitu]r q[uod] Ih[esu]s recessit i[n] desertu[m]
ut nos doceret relictis mu[n]di illecebris [et] soc[ie]t[at]i[bus]
p[ro]ximo[rum] i[n] i[m]mo p[ro] o[mn]ia s[u]m[m]e vaccare [sic]. Ecce p[ro]ter
hoc accip[itu]r Ysa[ie] 51 v[bi] d[icitu]r q[uod] est iste q[ui] ascendit
de deserto affluens ... i[d est] gra[tia] [et] delectac[io]ne.

Desertu[m] est solitariu[m] p[ro]p[ter] Job 24 Alii q[uasi] Solitariu[m]
onagri in deserto qui s[un]t solitarii [et] s[i]c Religio
accip[itu]r p[ro] Religione. Ier[emie] 12 Posuit porc[io]nem mea[m]
delectabilem in deserto solitudinis. Hugo Cardi- Hugo.
nalis s[upe]r hoc psalmum Egressionem in suis postillis
dicit q[uod] in isto deserto aliqui ingrediuntur a pud
phitonica sicut s[un]t illi qui intrant religionem phitonica
p[ro]pt[er] pastum quia phiton in spat[io] ... ventriloquus.
Alii a pud Baalam qui religionem intrant ut Balaam
magnates fiant q[uia] Baalam s[e]p[ar]a[tu]r ... spat[iu]m.
Alii a pud bene ordinato intrant religionem [et] iste Beneordinato
d[icitu]r spat[ium] vite q[uia] intrant p[ro]p[ter] rusiniles [sic] animos
fugientes tempestates s[e]c[u]li [et] h[uius] m[un]di [et] isti bene
intrant quia volunt bene solitarii [et] fugere pace[m]
mundi. Alii intrant a pud s[a]n[c]ta [et] s[un]t illi qui intrant Sp[irit]u[m] s[an]c[t]u[m].
religionem ut s[e]c[re]tiores ab a[ni]mab[us] possunt vaca[re]
contemplac[io]ni [et] s[er]vi dulcibus sponsi amplexibus.
[Et] isto modo sp[o]nsus intrant desertu[m] ut orare
vacare [et] patris sui spiritualibus amplexibus
frueretur ut d[icitu]r Cant[icorum]. Desertu[m] est Calidu[m].
calidu[m] maxime deserta orientis ut deserta Iudee
Dilectio

Aspera.
paciam

et Ethyopie ... Iordanis dicitur sic Ecci xxiij
dicitur Ephraim desertum et habitabant sancti et dilectionum
sic i Machabeorum 2 dicitur quod multi descenderunt ibant
in desertum querentes iudicium et iusticiam. Est etiam
desertum Aspera ubi xxx habitabant in deserto
... et hec accipitur pro tollerancia sine paciam
Vnde Beda hic in glosa dicit Temptatur solitarius
a dyabolo ut nobis insinuet quod qui hic pie volunt
viuere in Christo persecucionem paciuntur. quia per ultimas ...
operatur ... in ... ... per ...
inveniunt plures ... in deserto. ut dicitur Ier. 31
quia ... ... paruulis ... desertum ... ...
... hec ... quod et quod ... ... per ...
impulit Christum in desertum. Sequitur.

scilicet per illos xl dies et noctes
Et temptabatur a Sathana. scilicet corpore solo

Est hec sentencia quod Christus non continue temptabatur sed
quod hic Marcus tacet Matheus plane ponit
in Ewangelio suo c. 4. qui ponit tres modos quibus fuit
temptatus a dyabolo et modum temptandi. Vnde
dicit quod postquam ieiunauit xl diebus et xl noctibus
postea esuriit ... ... dyabolus quod quidem
homo consistit sub aliqua passione sicut corporali
siue mentali ... trahitur ad ... aliquid
sicut bonum sicut malum. Accepit ... et ...
temptauit eum secundum de — Gula
— Auaricia et
sed patet in Ewangelio Mathei — Superbia

Et sicut dicit glosa ordinaria dicit Sicut ... ... fuit
primus homo temptatus, ... Gen. 3. et victus in omnibus
Sic fuit Christus temptatus a dyabolo et vicit dyabolum
quia in suis ... ... accepit
... dyabolus ... ... secundum dicit glosa ordinaria
... ... Christus temptauit per dyabolum.
C. ... volunt
... eum ... cognoscat

Fasciculus Morum
in floribus parte ii
... ...
dicit quod ... ... Sathan
quod temptat ... fuit
Lucifer / dicit ...
Augustinus ii ...
... c. 31. ...
... cum ...
diabolus temptat
... in deserto et
... Lucifer.
... dicit ... &
... c. 21.
Dubitatur de illo
... ...
... temptauerit
... ...
... ...
... temptauerit
... :: Pallacia ...

h mor 2 c 16

Unde Jeronimus Sicut dicit gg[?] et po[?] in glo[sa] ext[?]. Dyaboli sciebant filium dei venisse in mundum sive per prophetias sive per singulos miracula sive per Johannem baptistam / sed quia sub humana carne latebant et eum tamquam hominem viderunt ut a dyabolo temptari permisit ut unum aliud hominem / ideo dubitabant utrum esset ille qui mundum redimere debebat et ad infernum spoliandum veniret / Et ideo callide petebant Si filius dei es. ut scirent quis et quantus fuit temptatus ... a dyabolo. Est tamen sciendum ad praesens[?] ... et magis littera ... quod in hoc ... multiplices temptationes invenimus secundum quas ... aliqui ... homines et hanc temptaverunt et temptant. Est igitur temptatio

- Voluptuosa et dubitabilis
- Mellirosa[?] et ...
- ... et probabilis
- Virtuosa et utilis
- Deficiosa[?] et detestabilis
- Amorosa et portabilis

Prima temptatio est voluptuosa et est carnalis ... quod delectationes sunt nobis ... et ideo caro ... tendit ad delectationes ... in ... ethicorum. Et temptator hanc ... carnalem ... dicit ... ut ... quod ... temptator a ... attraxit et illexit quia ... est nobis naturalis ... quod ... ad ... ut 1 Ethicorum. Et ideo est ... temptatio quia ... Origenes super libro ... Sicut caro ... carnalis ... ita ... contra temptationes appetitus corporis ... est ... quia turpe est a talibus vinci ut dicit philosophus 3 Ethicorum c 2. Et nos ... non ... ut dicit 1 Ethicorum et non patitur nos temptari ultra id quod possumus ut dicit Apostolus 1 cor 10

Voluptuosa sit

Et sicut Aug(ustinus) sup(er) ps(almum) 22. Deus coronat tuam
victoriam et voluntatem tuam respicit et luctam tuam con-
templat (?) considerat. Et hortatur ut pugnes, adiuvat
ut vincas, et certantem spectat, deficientem rele-
vat et vincentem coronat. Vide d(e) h(oc) lit(tera) 22.
Singule et certe ut intretis in temptacionem quia
Deus facit cum temptacione proventum ut possitis

Maliciosa

sustinere. Secunda temptacio est Maliciosa et est
dyaboli qui quidem temptat hominem [illegible] si in
singulis locis plurimum ut bonum decipiat, p(ro)ut d(icit) Ap(osto)lus
2 Cor. 11 et Petrus 1. dicit Petrus: Quoniam
temptat Sathanas cor tuum et videri te sicut
de precio [illegible]. Sic temptat [illegible] p(er)mos patres
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omnium [illegible]
[illegible] patres [illegible] [illegible] in
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] partem [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] eum dicens:
[illegible] tibi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
est [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
quotiens [illegible] temptacio [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] nobis. Et sic Maliciose
temptator dyabolus [illegible] temptat [illegible]
[illegible] et [illegible] ut d(icit) Aug(ustinus) libro de Singularitate
clericorum. Tamdiu dyabolus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ambos [illegible] et tamdem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quos [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] temptacionem dyaboli
Maliciosam est [illegible] [illegible] d(icit) [illegible] [illegible] et
[illegible] in [illegible] et [illegible] et [illegible] [illegible] ad [illegible].

Tercia temptacio est virtuosa et ista temptacione temptat aliquem deus propter virtutes ut probet non ut noceat quia deus [illegible] malorum est [illegible] et ideo dicitur quod Deus neminem temptat Jacobi 1. Sed de hoc quod probat ut fiant sanctiores in Abraham Genesis [illegible] patet. Patet eciam in Job et Thobia ubi Thobie 2. Vide Ambrosium sermone de Martiribus Deus [illegible] ... omnium angelorum [illegible] certamen tuum expectat ... [illegible] civitatis coronam parat. [illegible] ut dicitur Ecclesiastici 27 vasa figuli probat fornax et homines iustos temptacio tribulacionis.

Virtuosa

omnium et duo

Secunda est cautelosa et ista est scilicet quando aliquis caute temptat alium ut sciat quid ille de [illegible] sciat. Sicut regina Saba audita fama Salomonis venit temptare eum in enigmatibus ut dicitur 3 Regum 10. Et ista est temptacio medicinalis sicut dicit Augustinus sermone de [illegible]. Dum temptat [illegible] ut [illegible] vel frangat. Non te teneat voluntas propria, non te trahat [illegible] alterius. Et [illegible] est [illegible] ad Galathas 6 dicitur Considerans te ipsum ne et tu tempteris.

Cautelosa

Tercia est defortuosa et est malorum scilicet quando aliquis temptat alium ad deprehendendum sicut mulier temptat iuvenem ut decipiat sicut dicitur Genesis 39. 21 libro Moralium [illegible] super Job. [illegible] ad [illegible] maris [illegible] [illegible] fortius temptat et vix unquam [illegible] manum solvunt. [illegible] astuti temptant [illegible] ut decipiant, de quibus dicitur Ecclesiastici 13 [illegible] nec credas multis verbis illius ex multa enim loquela temptabit te.

Defortuosa.

Et hec 3a temptacio est de qua apostolus Hebreos [illegible]. [illegible] ut dicit Nicholaus de Lyra [illegible]

Amorosa

Unde est amorosa vel quasi amicus temptat amicum suum ut magis probet amorem. Sic narratur in hystoria de Josaphat et Barlaam de illo qui habebat tres amicos et temptavit eos fingens quod fecerat homicidium et [illegible] ne caperetur supplicavit ut iuvarent eum. Quorum primus et secundus simpliciter cum timore recesserunt et tercius solus in omnibus auxiliari promisit et temptavit illum et quasi filium invenit magis eum et [illegible] deberet sic deus probavit. Deus temptat amicos suos et invenit eos dignos sic Sap. 3. Sic dicitur de Abraham Eccl. xx. et 2 Machabeorum 2 quod in temptacione inventus est fidelis et reputatum est illi ad iusticiam.

Respondeo dyabolus malicie et cautele temptat Christum in deserto et victus fuit.

Declarat glosa hic quod fuit in deserto xl noctibus secundum quod [illegible] comedit [illegible] sic dicitur [illegible] et hoc ad [illegible] [illegible] Helya [illegible] 3 Reg. 19 quod ipse [illegible] in deserto [illegible] fuit xl diebus et xl noctibus. Etiam Moyses fuit in deserto Synay per tantum spacium ut habetur Deut. 9. ad accipiendum legem et quia Christus venit legem implere veterem et novam legem dare, oportebat ut [illegible] in se [illegible] ostenderet [illegible] lex et prophete [illegible] omnium [illegible]. Beda dicit quod iste numerus quadragenarius totius temporis nostri figurat in quo per [illegible] in [illegible] temptabat [illegible] est [illegible] famulatum.

[illegible]

Dicit vero sic propter quorum observanciam vincimus
hostem vincimus. Dico autem quater ducta
x fiunt 40 & iste numerus signat misterium
tempus nostre peregrinacionis in mundo isto quia
Sicut filii Israel fuerunt annos in deserto
xl annis antequam intrarent terram promissionis
& ibi cessaverunt dies & comederunt panem
de terra. S. glosa Quadragesima annorum est ut
peregrinantes in terra ista. Item sicut comedit homo
filius sanctus per dies suos comedit etc. & Beda
hic dicit Ideo quia totam vitam nostre temporis
apte contingens duce & rectore uno complectitur
ut per istam peregrinacionem ad terram promissionis veniamus
in celo perhenni possidere. etc.

Reliquit eum diabolus & angeli ministrabant ei
Glosa In deserto cum diabolo certamine ut
impleretur illud Job 30 Frater fui draconum
& socius struthionum. Ideo ei nunc ministrant angeli
ut dicit Beda hic in glosa In deserto eum ut
homo sed ministrant ei angeli ut deum.
Notandum autem ad sensum moralem nota partem misticam
Glosa Ut dicit Crisostomus super Matheum hic quod dicitur
est quod erat cum bestiis ut ostenderetur quod desertum
erat inhabitabile hominibus & bestiis plenum. Sed angeli
ministrabant ei. Glosa Post temptacionem &
victoriam contra dyabolum operatus est hominum
salutem. etc. & sic dicit Ambrosius. Angeli in ministerium
mittuntur propter eos qui hereditatem capiunt salutis. Hebreos 1.
Unde notandum est quod victis temptacionibus
assunt angeli ministrantes etc. & Beda hic
in glosa dicit Nos cum in homine sancte conversacionis
bestiales hominum mores impollutos mente tolleramus.

In quo angeli Christo ministrent sicut tempore passionis ut dicit Crisostomus Alium volunt quod ministrabant ei cibum
aliunde parati nisi sicut Danieli cibum parant Abacuk alii ministerii dispendio
2am Ministrabant ei adorantes quia postquam vicit deum per victoriam ad eum venerunt
3am ministrabant ei congratulantes & laudantes quia post victoriam congaudebant. Hanc lineam
xl dierum ... Dominus dyabolum cum suis temptamentis separans angelicum ministrum
... Dominus ... ... deliberavit pro ... ...
... ... ministerium ... angelicum ... ...

Ministerium angelorum minime requirebat corpore abso-
luti ad eterna in celis gaudia deportentur [illegible]
Et beati Martini [illegible] vidit discipulos
qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] sicut in archa Noe [illegible]
[illegible] et in [illegible] parata [illegible] sicut in nobis
[illegible] caro non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
sunt in [illegible] et angeli nobis ministrant
ut [illegible] et [illegible] corporibus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] et [illegible] et
[illegible] angeli nobis [illegible] ministerium [illegible].
Sed [illegible] dicta [illegible] de ministerio [illegible] an-
gelorum nobis [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] ministerium quod exhibent nobis
[illegible] [illegible] [illegible] contemplacio [illegible] [illegible]
de ministerio [illegible] [illegible] ministrabat [illegible].
non est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ministrabant ei et decies centena milia assi-
stebant ei [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] [illegible] angelos [illegible] est ut [illegible]
ad eum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ut [illegible] [illegible] et [illegible] et [illegible] ad
contemplacionem [illegible] [illegible] ministrabant non [illegible].
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
sed non intelligo. angeli [illegible] ministrant.
intelligunt et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ad ministerium [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] a conte-
placione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et angelis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Pa[illegible] 16. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad parem.

Sic cum dicit veniunt nec voluntate indistincte
ex quo per deitatem gloriam suam ipso visui diversi corporis
contemplacio non minuitur propter ministerium corporis ad quod
Ad tercium dicendum quod de angelis suppliciter dicitur quod
illa creatura intendit est de visibili apparicione
et manifestacione ad invisibilitatem corporalem. Sed per
spiritum eius missio fuit divina voluntate ipsum in visibilem
ad visibilem manifestandum. Et sic in moderno ... Christi de X
arti X Sed in ipso eius ... de visibilitate ad visibilitatem
progressus non a contemplacione ad ministerium. Sed ... ego
Ad 2m dicendum quod ... divine cogitacio sicut ... 2
... quod unum angelum per alium et confert ad illum
intellectus per angelos habent. Sed unum impedit
aliud. Modo sic est quod cogitacio angeli que
... non ... ad suum ministerium quod
nobis ... per divinam contemplacionem
et ad eam confert et per quam cogitacio ista que
... non ... non minuit aliud.
Unde ... intellectu distincte quam
aliquis ... distincte et distincte non confundendo
unum cum alio. Non ... in unum cogitacione per aliud
sed non sic est in ... ut dictum est

scilicet ab Herode in carcerem — Capitulum

Postquam autem traditus est Johannes venit Jhesus in Galileam predicans Evangelium regni Dei et dicens quoniam impletum est tempus et appropinquabit regnum Dei. Penitemini et credite Evangelio. Hic dicitur ponit Christi predicacionem. Secundo ponit electionem ... scilicet aliquorum discipulorum ad ... ibi Et preteriens. In prima parte ponit quando predicavit tempus. Secundo ubi predicavit locum. ibi Venit Jhesus in Galileam predicans.

scilicet et destructum scilicet regnum dyaboli. Regnum enim dei ... dyaboli scilicet. Augustinus de ... dei li. 1 c. 11

Ihesus cessit
1. Vt zelum parcium et insidiis malis cedendo doceret
2. Vt absentatione corporali invidiam mitigaret doceret [illegible] cedere
3. Vt nobis fugiendi persecutores et periculi formam daret
4. Vt aliis [illegible] preveniret
5. Quia passionis sue tempus nondum venerat
6. Vt verbum dei transiturum ad gentes figuraret

Ut ergo postquam traditus est Johannes baptista ab herode in carcerem / quia reprehendebat herodem / quia in adulterio tenebat herodiadem · que erat uxor philippi fratris herodis / qui philippus erat tetrarcha Iturie ut dicitur luce 3 · et ideo ad suggestionem herodiadis herodes tenuit et tradidit Johannem in carcerem sicut supra plenius dictum est. Vnde est hic primo notandum quod sicut dicit beda in quarto · Nemo putet tradicionem Johannis in carcerem statim post temptationem xl dierum et ieiunium et ieiunium domini factam · Quicumque enim evangelium Johannis legerit inveniet dominum ante tradicionem Johannis multa docuisse et miracula fecisse / quia post mutacionem aque in vinum / post instructionem nicodemi / post multa alia que fecit Ihesus · ut 3 Johannis · 2 · et 3 capitulo. Vbi scribitur quod nondum erat Johannes missus in carcerem. Vnde fluxit error in pristinis temporibus quod putabant evangelistas Johannem semper tradidisse carceri sed mattheus loquitur et Johannes satis declarat. Mattheus ergo dimisso illo anno / facta Christi ulterius ante unde premittit. Venit Ihesus in Galilea.

Galilea. Galilea interpretatur transmigratio et fuit sic dicta / quia per [illegible] regnum et fuit [illegible] super quas regnavit [illegible] ad transmigrationem populi [illegible] a rege Assiriorum / et deinceps illa terra fuit vocata Galilea · ut dicit Petrus Comestor super 4 Regum capitulo 15. Unde Nazareth erat in Galilea et Nazareth fuit civitas Christi. Et ibi incepit Christus predicare aperte cum [illegible] [illegible] audiebat quod tempus [illegible] adveniat / unde dicebat: Impletum est tempus et appropinquabit regnum dei.

Margin: ceteri post decem [illegible] post

Margin: Galilea.

Margin: Impletum est tempus

Nondum enim [illegible] Tres tangit nobis [illegible] quorum
[illegible] ut Christus [illegible] Iohannes
in carcerem [illegible] ut [illegible] Iudeis [illegible]
Iam cum Christus veniret in Iudeam, cum Iohannes in carcerem
[illegible] de templo eiecit et vendentes [illegible]
[illegible] et boves [illegible] Christus [illegible] venit [illegible]
[illegible] ut Christus [illegible] ut [illegible]
[illegible] pater dignitatis sed [illegible]
ad [illegible] apertum [illegible] Iudea [illegible]
venit in Galileam. [illegible] ut [illegible]
[illegible] Iohannes
[illegible] partes terre Zabulon et terre Neptalim
[illegible] est ab [illegible]
[illegible] patria [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] et miracula [illegible] Christus [illegible]
[illegible] prophetas [illegible]
[illegible] Capharnaum [illegible]
[illegible] Iam [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] et [illegible] Iohannes in
carcerem et [illegible]
[illegible]

Fuerunt enim ii [illegible] [illegible] ad Marcum [illegible] anni
et reddit [illegible] ab Epiphania usque ad pascha.
Sed ii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] In baptismo [illegible] 31 anno [illegible]
[illegible]. In [illegible] anno 32. [illegible]
In tercio anno 33 [illegible] [illegible].
[illegible] 33 anno et reddit [illegible] ab Epiphania ad pa-
[illegible] [illegible] anno [illegible] palmarum [illegible] palmarum
et [illegible].

Nota quod Johannes dicit hic quod nondum est passus
passus fuit Johannes Baptista vel incarceratus
tempus predicationis / quod [illegible] de [illegible] verbum adest vitis
Johannes in carcere . [illegible] in Judea [illegible] in
Galilea. [illegible] in gentibus . [illegible] . [illegible]
quod [illegible] [illegible] tempus quod impleta fuerit [illegible]
[illegible] adventus [illegible] tempus [illegible] desperationis
[illegible] tempus fuit — tempus [illegible] et opportunitatis
impletum in [illegible] — tempus [illegible] et [illegible]
[illegible] — tempus plenum et [illegible]
gratiosa .
[illegible] in [illegible] Naturali amorosa .
[illegible] in [illegible] [illegible] gaudiosa .
[illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] .

Fuit [illegible] tempus [illegible] desiderium. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] tanto desiderio [illegible] tempus [illegible]
[illegible] [illegible] clamat [illegible] . [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible] . [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] apperiatur et [illegible]
[illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] clamabat
quod [illegible] patres [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] . [illegible] [illegible] patrum [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] / in [illegible] [illegible] [illegible] adventus
[illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] . quod longum tempus [illegible] a
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] . [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] / [illegible] [illegible] prophete [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] et non [illegible] / quod quanto
[illegible] [illegible] est [illegible] est amarior .
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] . [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tempus
. [illegible] [illegible] [illegible] . [illegible] post [illegible]
[illegible]

Desiderium
Incarnatio
Luce x .

Illud tol[illegible] ubi est nunc expectacio mea Job [illegible]

[potuit] Sic esse expectacio nostra ante [illegible] lustrata et instructa [illegible] deus qui ad penitus [illegible] [illegible] [illegible] expectacio concedit et captivos morte [illegible] sive [illegible] liberaret [illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible] intenta expectacio expectacionem [illegible] quod quoque [illegible] esse [illegible] sed [illegible] [illegible] [illegible] Istud desiderium expectacionis fuit impletum in sua [illegible]

[Expectatio] Secundum tempus [illegible] et expectacio fuit impleta in sua Natiuitate et sua Manifestacione [illegible]

[Natiuitas] Et [illegible] [illegible] fuit ista expectacio quia [illegible] fuit cum tempus [illegible] Leticie, Misericordie, Affluencie et Clemencie.

[Leticie] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Quod fuit tempus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[misericordie] [illegible] tempus tempus [illegible] Quod fuit tempus acceptabile tempus salutis 2 Cor 6. [illegible] [illegible] [illegible] tempus [illegible] [illegible] quia [illegible] tempus et [illegible] Misericordie [illegible] [illegible] quia [illegible] tempus misericordie.

[Affluencie] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] hyems abiit et recessit flores apparuerunt in terra tempus putacionis advenit [illegible] [illegible] 2 [illegible] [illegible] acceptabile [illegible] [illegible] et in die salutis [illegible] et ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] plenitudinem temporis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] c 28 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[Clemencie] Potuit generacio quando [illegible]

[illegible] in Natiuitate fuit impleta [illegible] [illegible] [illegible] Ubi venit plenitudo temporis misit deus filium suum natum ex muliere factum sub lege.

Tercium tempus Clarum et Consecratum fuit in sua resurrectione in quo tempus fuit mutatum a tristicia in leticiam · a mortalitate ad gloriam · in quo spoliatus fuit infernus et sancti a tenebris in quibus latebant in limbo fuerunt extracti et eleuati ad superiorem lucem. De quo [illegible] ... [illegible] sibi[?] ... 1 [illegible] 18 · et quod id tempus ... [illegible] nostre fuit impletum in illa gloriosa resurreccione ut [illegible] illud de illo tempore quando scribitur. 2 Machabeorum 1 · Quod tempus affuit in [illegible] [illegible] qui [illegible] fuerit [illegible]:

Quartum fuit tempus plenum et gaudiosum in celo in ascensione et predicacione [illegible] ab [illegible] [illegible] ad [illegible] laudandum fuit [illegible] dei · de illo tempore [illegible] fuerit [illegible] 31 · In illo tempore [illegible] deus [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et 1 Thimothei 2 Mediator dei et hominum homo Christus Ihesus qui dedit redempcionem [illegible] omnibus · cuius testimonium temporibus suis [illegible] [illegible] est · [illegible] ascensione impletum / Modo ad propositum quod decebat [illegible] [illegible] impletum est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et sic Natum [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] in mundo / et [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] Baruch 3 · / [illegible] tempus [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] Luce · [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] tempus [illegible] [illegible] impletum est · [illegible] [illegible] [illegible] salus · Appropinquabit Regnum dei ·

Secundo de quo Regno dei / quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in Regnum dei accipitur · pro
- Ecclesia militante
- fide [illegible]
- [illegible] et [illegible]
- Ecclesia triumphante

Et isto distinccio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 26

Pro Ecclesia militante accipitur Luce 3 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuit [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] regnum dei · [illegible] [illegible] ecclesia militante. Et [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] in Ecclesia militante [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in Ecclesia triumphante [illegible]

Clarum
Resurreccio

plenum
predicacio

testimonium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Ecclesia militans

Fides

Secundo dicitur Mundus prius Regnum dei per fidem ad Colo[ssenses]
x. Si soli sunt adiutores mei in Regno dei. Et Luce 9.
dicitur quod Misit xii discipulos suos per ciuitates et castella
predicare Regnum dei. i. fidem Nouam catholicam. Tercio
accipitur Regnum dei per gratiam et virtutem. Unde dicitur Luce

Gratia

17. Regnum dei intra vos est. i. virtus et gratia.
i. cor. x. Non est in sermone regnum dei sed in virtute.
Quarto accipitur Regnum per Ecclesiam triumphantem. Luce 13. Venient

Ecclesia triumphans

multi ab Aquilone et oriente et occidente et recumbent
in Regno dei. Mt 7. Ubi pauperes spiritu quorum est
est regnum celorum. Modo litteraliter quando dicitur Appropinquabit
Regnum dei potest intelligi de quolibet istorum, sed magis
proprie intelligitur de Ecclesia triumphante, quia ante passionem
Christi Ianua Regni dei aliorum non fuit aperta, sed quia
tempus appropinquabat sue Passionis et Resurrectionis
quando et quibus fuit amota custodia Ianue illius
et Regnum fuit apertum dignis ad introeundum secundum
merentibus. Ideo dicebat Christus Appropinquabit Regnum dei.
De cuius appropinquacione bene prophetauit Ezech. 1.
Venit finis, appropinquauit dies s[cilicet] Redempcionis.
De qua Luce 21 dicebat Saluator: leuate capita
vestra, ecce appropinquat redempcio vestra. Et statim
subiungit modum per quem homines possint peruenire ad
Regnum dei, dicens: Penitemini et credite euangelio.

Penitentia

Sed statim potest queri de quali penitentia loquitur Saluator
cum aliqui peniteant —
- Execrabiliter
- Inutiliter
- Irreparabiliter
- Reprehensibiliter
- Laudabiliter

Execrabilis.

Ideo penitere dicuntur
in inferno quia vellent
noluisse mala que commiserunt
penitent. Et tamen contricione carent. Unde dicitur Sap[iencie]
De istis videntes turbabuntur timore horribili et dicent
pre angustia spiritus dicentes et intra se penitenciam agentes
Hii sunt quos aliquando habuimus in derisum etc.

Penitencia non valet si fit cum odio vel timore ut Esau [illegible] penitet ut latius 73
vel cum desperacione ut Judas vel [illegible] mundi vel [illegible] Hebreos 12
vel Cayn

Secundo modo penituit Esau qui primogenita vendidit — Inutilis
et post penituit ut patet in Gen. 27 de quo dicit
Apostolus Hebreos 12 Esau non invenit penitencie locum
scilicet ut exaudiretur quamquam cum lacrimis postulasset eam — Inexaudibilis
Tercio penitet aliquis peccata consitetur pro timore
pene sicut latro timore tormentorum furta sua fecisse
consitetur sed non exauditur de quo [illegible]
Quarto [illegible] et pena quo penitet aliquis — Reprehensibilis
cum peccata consitetur sed de misericordia dei desperans
veniam habere diffidit sicut Cayn penituit sed de dei
misericordia desperavit dicens maius peccatum meum quam ut veniam
merear et Judas [illegible] dampnatus esset
[illegible] argenteos ut de [illegible] 27 — Laudabilis
Quinto penitet bene et laudabiliter qui [illegible]
facit [illegible] Est enim dei placativa
Spei elevativa
Rei [illegible]
Virtutis augmentativa
Peccati deletiva
[illegible] collativa
[illegible]

1. De primo Jer. 18 Si penitenciam egerit [illegible] a malo suo agam et ego [illegible] malo quod cogitavi facere ei.
2. De 2 Sapiencie 12 Bone spei fecisti filios tuos quoniam [illegible] das locum penitencie in peccatis.
3. De 3 [illegible] 11 [illegible] peccatores et [illegible] est penitentibus [illegible] iusticie
4. De 4 Act. 3 Penitemini et convertimini ut deleantur peccata vestra. De 5 [illegible] 2 [illegible] quod benignitas dei ad penitenciam te adducit. De ultimo dicitur
6. et [illegible] 1 Penitencia [illegible] regnum celorum
7. [illegible] ad [illegible] in [illegible] clamat fugite
[illegible] de medio Babilonis et salvate animas vestras
[illegible] ad [illegible] [illegible] ubi possit [illegible]
penitenciam et in [illegible] [illegible] et futurum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] plenum quod est
[illegible] salus [illegible] et dicitur Penitencia.

Gregorius Nazanzenus li 8 pag... [illegible] fuit ullus opus bonum acceptabile deo [illegible] ...gloriam [illegible] mala instructus bonum aliquid agere [illegible] fides sine operibus mortua est.

Andreas ut dicit Ieronimus & po h' in glo ordinaria Pen-
tecus dicit Salvator. Amaritudinis radices dulcedo
pomi compensat / procella maris spes portus delectat /
dolorem medicine spes salutis mitigat / quia
desiderant nucleum frangunt nucem / primum agnit
qui velit eternum adherere bono / premium propter
marinam potencias. qui ad palmam indeficientis
meruerit pervenire. Et sciendum quod ad primum
signum oportebat sequi ut Salvator. Et de Evo
Eum dicit [illegible] audiatis mala bona audientium
erit fides sanum / quia tunc per verbis fidelis salvabitur
ipse etiam crediderit si audientium fidem
et baptizatus fuit salvabitur ut dicitur .i. ca ultimo.
Et sciendum / quod licet plura sint Evangelia
tamen tamen est unum / quia unum continet et
credendum et observandum / sicut non paratur continetur in
Evangelio .i. in sive predicando et doctrina. quod
ipse audiens et credidit antequam pateret Vaspe
animo continetur in quatuor Evangeliis Et bene loquentes
de sive doctrina et predicanda dicebant. Credite Evangelio.
Nemo est autem quod ut credulitatem bene agentis
bona opera / quia fides sine operibus mortua est ut
dicitur Jaco i. Unde Beda in quodam Nemo perfecte
credit sine bonis operibus. Non tunc bonorum operum meritum
adducit ad fidem. sed fides magis ut bona
opera sequantur. Et ideo ut dicit Theophilus
Nemo sunt sed opera in Evo tradita Evangelio
sunt et credit. [illegible] non ymittit fidem Eorum male [illegible]

Et preteriens secus mare Galilee vidit
Symonem et Andream fratrem eius
mittentes rethia in mare Erant enim pisca
tores Et dixit eis Ihesus Venite post me

Ideo dicit damascenus li 4 c 1. oportet [illegible] ut ve[re] ...
[illegible] nostros patres a precedentibus operationibus
ut [illegible] velut [illegible] ad [illegible] potentie
[illegible] nostros [illegible] Petri.
Augustinus de civitate dei li 21 c 27.

Inviterat [illegible] Salvator ad Penitenciam [illegible] credendum [illegible] Bap[tista] [illegible] [illegible] ad primum [illegible] est [illegible] ad primum [illegible] est [illegible] testimonium [illegible] credidit [illegible] ante [illegible] ut [illegible] perfecte [illegible]

Damascenus li 4 c 1 dicit [illegible] quia fides [illegible] opera [illegible]

Amor ait [illegible] dicit [illegible] non [illegible] fides quod operibus destituunt [illegible] Paulus dicit [illegible] [illegible] opera [illegible] fides [illegible] [illegible] sed [illegible] arbitrari

41
75

faciam vos fieri piscatores hominum. Et protinus relictis retibus secuti sunt eum. Et progressus inde pusillum vidit Jacobum zebedei et Johannem fratrem eius et ipsos in navi componentes retia et statim vocavit illos et relicto patre suo zebedeo in navi cum mercenariis secuti sunt eum.

Hic ponitur vocacio v fratrum videlicet aliquorum ad ipsum scilicet petri et andree, Jacobi et Johannis fratrum

Et ponitur dicta eorum qui diversis de vocacionibus istorum apostolorum videntur sentire. Beda: quia sciendum quod turbis videntibus fuerunt vocati isti apostoli et diversis vicibus: primo ad suam notitiam, 2o ad suam familiaritatem, 3o ad apostolatum.

Primo vocavit eos ad suam notitiam

scilicet quando sicut Andreas cum Johanne baptista et cum alio discipulo scilicet Johanne ewangelista, ut dicitur quod cum audiverunt a Johanne baptista Ecce agnus dei etc. et statim cum alio discipulo venerunt et viderunt ubi manebat Jhesus et mansserunt apud eum die illo. Invenit Andreas fratrem suum scilicet Petrum Symonem et adduxit eum ad Jhesum. Sequenti die ad piscationem redierunt scilicet

Notitia

Secundo postmodum vocavit eos ad suam familiaritatem.

Familiaritatem

Quadam die turbis irruentibus ad Jhesum iuxta stagnum Genazareth (quod hic dicitur Mare Galilee) Navem Symonis et Andree intravit et cepta magna multitudine piscium vocavit Jacobum et Johannem qui erant in alia navi, secuti sunt eum et iterum ad propria redierunt.

Apostolatum.

Tercium pertinet et ultimum. Vocantur eciam ad apostolatum. De qua
vocacione littera loquitur hic et amplius ad ipsa
non redierunt sicut patet in textu. Et si queratur: Cur non
[illegible] pluribus implicati ad solum verbum [illegible]
relictis omnibus secuti sunt eum. Dicendum quod [illegible]
Christi erat [illegible] tamen [illegible] quietem [illegible] magis est [margin: ut dicit Li 3]
[illegible] [illegible] Ideo magis vox movebat
[illegible] sicut [illegible] [illegible] tamen [illegible] movebat
[illegible] Vidit Symonem et Andream fratrem
eius etc. et sequitur. Progressus pusillum vidit Iacobum
filium Zebedei etc. et sequitur. Dixit quare quod relictis
omnibus secuti sunt eum et amplius ad propria non
redierunt. Beatus Iohannes fuit hic [illegible] [margin: et patet]
digressionem et longius duo [illegible] quatuor
predicatores scilicet Symon et Andreas Iacobus et
Iohannes. Hec quadriga [illegible] ad ethera
ut Helias [illegible] his quatuor angulis [illegible]
[illegible] his quatuor litteris hebraicis tetragra-
maton nomen dei [illegible] a nobis quibus solum
[illegible] ut audiamus Christum loquentem et relinquamus
domum patris [illegible] Aeternum [illegible] [illegible]
pristine vite fugiamus. Et post [illegible] [illegible]
facit moralem digressionem dicens Symon obe-
diens interpretatur. Andreas virilis. Iacobus
supplantator. Iohannes gracia. His nominibus ad
[illegible] dei querimus obedienciam ut obediamus
virilitate ut pugnemus supplantacione ut per-
veniamus gracia ut conservemur [illegible]
[illegible] per prudenciam cum obediamus per iusticiam
viriliter agamus per temperanciam [illegible]
per fortitudinem gracie dei muniamur. Beda [illegible]
predicatores illiterati mittuntur ad predicandum fides.

Augustinus de civitate dei li 18 c 26. Eligit Christus discipulos suos quos apostolos [illegible] humiliter natos et inhonoratos illitteratos ut quicquid magni essent et facerent ipse in eis esset et faceret. Unde [illegible]
[illegible] Augustinus 22 de civitate dei c 7 [illegible]
[illegible] [illegible] 27 [illegible]
[illegible] 37 [illegible]

[Margin:] Et quare provocamur [illegible] Augustinus [illegible] [illegible] Vocati fuerunt [illegible] [illegible] Unde dicit [illegible]

h. secundum apostolum rem tam inordinabilem tam efficaciter arcere scire potuerint

ardentem non in verbo dei sed in eloquencia etiam dictum putarent fides eius ardentem non apparet huius sapiencie sed verbi divini. Et seducat apostolus i cor i vide ... Iacobus et Iohannes vocati sunt apostoli ... zelatus in nam ... Merce-narius secundum ... Mercenarii dicuntur homines precio conducti ad eius administrandum in pascendo vel custodiendo Mercenarii i. Mercatores qui venerant emere de piscibus eorum. Est tamen sciendum quod Mercenarius qui dicitur a mercede ... conductus ... Levitici 19 Non morabitur apud te opus mercenarii i. merces operarii usque mane. Quod autem Mercenarius dicitur a mercator ... emptoribus et vendentibus in nundinis ... Ier. 43 Mercenarii eius i. Egypti i. mercatores qui versabantur in medio eius ... Modo mercenarii i. similes ... sub bello ... inopiam negligenciam timorem ... commodum et premium ... patet ... Mercenarius non debebat ... de agno paschali ... Levitici 22 Secundum ... Ioh. x quod Mercenarius et qui non est pastor videt lupum venientem ... tamen in lege scriptum Ecclesiastici ... Ne ledas mercenarium in dante animam suam ... scriptum Levitici 19 ... Et ... sanctis viris.

Sunt quidem sed in mundo ... ad laborandum ... aliquid ... inopia et negligencia ... patet ... Luce 15 de filio prodigo qui in seipso ... in mundo dicebat Quanti mercenarii in domo patris mei i.e. patrum

Glo. de h.
pro mercede
presentis ad predicandum
et fides
ardentem
verbo dei pro...
... eloquencia et
doctrina ...

Mercenarius

Inopia 1
Negligencia 2
Comodum 3
Premium 4

[illegible] dies Mercurii dies eius. Electus quisque [illegible] Mercurii dies [illegible] tanto [illegible] tradit, quanto [illegible] perdunt [illegible] ad laborem [illegible] ne a labore [illegible] mercenarii [illegible]

abundant panibus. Ego autem hic fame pereo. Et statim
in specie Mercenarii et specie comedi et primi [illegible]
prorumpit: Surgam et ibo ad patrem meum etc. [illegible]
in quibus ista Zebedeus dicebat. Job .7. Militia
est vita hominis super terram quo ad duo prima et sicut
dies mercenarii dies eius quo ad duo alia
etiam debemus hic admodum mercenarii et similiter
in specie comedi et primi. [illegible] ad hoc quod dicitur
[illegible] quod Reliquerunt Zebedeum cum mercenariis
suis. Dicit Theophilus hic in glossa quod erant pauperes
et quod servitute patris sui Iacobus et Iohannes
et quod suo labore nutriebant. Reliquerunt ergo patrem
[illegible] Christum erat eis impedimentum.
[illegible] invenitur quod Zebedeus [illegible] in Christum
sed ipso mortuo. Mater autem secuta est Christum
et post mortem [illegible]. Et nos debemus
relinquere patrem et matrem et [illegible]
[illegible] [illegible]. [illegible]
Christum [illegible] quod dicit eis Christus [illegible]
hominis. Dicit Remigius in sua exposicione pulcre per
[illegible] [illegible] predicatoribus [illegible]
[illegible] infideles ad suam fidem [illegible].
[illegible]. Sed admiranda est ista [illegible]
[illegible] mortui [illegible]
[illegible] predicatoribus [illegible].

Et ingrediuntur Chapharnaum et statim
sabbatis ingressus synagogam docebat
eos et stupebant super doctrina eius.
Erat enim docens eos quasi potestatem habens
et non sicut scribe.

[illegible] Mercurii [illegible] Iob [illegible] labore [illegible]

[illegible]

i. erat obsessus a demone

Et erat in synagoga eorum homo in spiritu inmundo et exclamavit dicens. Quid nobis et tibi Jhesu Nazarene. Venisti ante tempus perdere nos. Scio quia sis sanctus dei. Et comminatus est ei Jhesus dicens. Obmutesce et exi ab homine. Et discerpens eum spiritus inmundus et exclamans voce magna exiit ab eo. Et mirati sunt omnes ita ut conquirerent inter se dicentes. Quid nam est hoc. que nam doctrina hec nova. quia in potestate et spiritibus inmundis imperat et obediunt ei. Et processit rumor eius statim in omnem regionem Galilee.

Hic ponit evangelista quomodo christus confirmavit per opera miraculosa et describuntur tria miracula hic ... primum est de demoniaco curato. secundum de socru petri sanata ibi Et protinus. tertium de leproso mundato ibi Et venit ad eum. ... Et erat in synagoga ...

In principio sue predicationis ... Malediciones ... ut dicitur luc ...

Et vero In sabbatis docebat et curabat ... ut provocaret Iudeos ad invidiam ... et animaret ad mortem suam ... Pylatus sciebat quod per invidiam tradidit eum. ...

i. Iudicium

i. diminuere et auferre potestatem nocendi hominibus in quo aliquid gaudium habemus. sed in magnum tormentum ... a respectu hostis ...

i. vexans

i. fama bellica ... doctrina ... miracula

quia propter ... doctrina ... per operatione miraculorum

Et multa mirabilia fecit

Lege sed super legem. vel: Non veni legem solvere non venit
sed adimplere. Sed Iudaycum sabbatum venit eligere
in quo nec ignem accendere nec pedem movere licebat
sed verum sabbatum delectat quod a domino requiem sibi
salutis animarum studeamus et ab opere servili id est a culpis
cessemus. Mathei. Et dicit quod intrabat synagogam.
Synagoga erat locus ubi in diebus sabbatorum
legis periti et plebs conveniebant ad audiendum
et observanciam legis. Quia dies sabbati ad hoc
ordinatus erat ut ad vacandum domino. Et ibi docebat
ipsos eos. Et stupebant super doctrina eius.
Sapiencia eius patria qua preponebat quod litteras in
pueris non didicerat nec lege a prophetis
omnibus scolis non didicerat. Nec lege a prophetis
et hoc clarius docebat et auctoritatibus legis et
prophetarum dicta sua confirmabat. Videlicet quia ut dicit
in littera: Erat docens quasi potestatem habens
et non sicut scribe. Scribe exponentes sicut scribe docebant
que scripta erant in lege et prophetis. Ipsius autem
docentis et domini erat Moysi et prophetarum, qui docebant
legi addebant vel quod mutabant. Unde in Mathei
dicebat: Audistis quia dictum est antiquis
a deo hebreis [illegible]. Ego autem dico vobis etc.
Et ordinem hic Marcus sequitur quod dicit [illegible]
et breviter. Non sequitur ordinem hystorie. Sed quod Matheus
ponit hic de sermone in monte et de multis aliis
in quibus docebat discipulos et plebem sed statim
transit ad miracula domini.
Et erat in synagoga homo in spiritu inmundo et exclamavit.
Nota quod scriptura sacra
vocat homines habentes spiritum inmundum
inmundum spiritum

Phitonicus:

	Phitonicus	Spiritus phitonicus
	Falsidicus	sicut Augures
	Malificus	Aruspices
	Inmundus	Nigromantici
		et omnes qui artes
		phitonicas et magicas
		exercent

Et inceperit in diebus
sabbatorum in
quibus domino
erant vacandum

Et tangens locum et
tempus convenienter
doctrine doctrina
venit veritas ipsius
et locum convenientem
sibi quasi xxx annorum

Aliqua secreta facta et futura scire volunt et desiderant et tales appellandi sunt a consorcio fidelium / 6 Levitici XX. Vir sive mulier in quibus sit spiritus phitonicus aut divinacionis morte moriatur / Unde et apostolus Paulus spiritum phitonicum a puella expulit quo tamen multa lucrabatur. Unde sicut patet Act. xvi [16]

Malefidiorum

Spiritus falsidicus habet omnes operatores mendacii sive hoc faciant a diabolo qui est pater mendacii sive a se mendacium fieri generantes ut alios decipiant / de quo bene dicebat ille spiritus diabolicus 3 Reg. 22 Egrediar et ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum scilicet Baal / et habetur 2 Par. 18. Nunc igitur deus dedit spiritum mendacii in ore omnium. / Spiritus maleficus est qui ducit hominem ad peccatum quod dominus sit illud. Unde spiritus malus agitabat Saul. 1 Reg. 16. Anima omnis peccatoris volens et operans peccatum vel volens malum habet spiritum maleficum et proprie illi qui inducunt alios ad peccandum Unde Act. 19 dicitur quod temptaverunt de circumeuntibus Iudeis invocare super eos qui habebant spiritus malos. Et licet iste spiritus multo possit dici diabolicus / 6 et dicitur Apok. Facta est Babilon custodia spiritus diabolici. Babilon mundus peccatis confusio. Nichilominus sunt alia tria quae dicuntur merito spiritus diabolici unde [illegible] Apok. 16 [illegible] dicitur quod de ore bestie Iohannes vidit exire tres spiritus diabolicos.

Maleficus

Homo peccator malefactus.
Antixpistus deceptus.
Dyabolus infectus et infectus.

primo homo peccator
2 dyabolus
3 in omnibus

[illegible] ut sunt homines omnibus malis dediti quia non sunt homines sed in omnibus diabolici ut sunt quibus isti pallardi sunt proditores et deceptores qui arte non sunt digni vita / quia bestie meliores sunt eis ut dicitur

Bar. Λ

·2· Secundo cum ipse esset [illegible] sed neque quod dixerit aliquem [illegible] tamen est quod erat pseudo propheta et immundus. De quo habetur dicitur in Zacharia 13: Auferam de terra pseudo prophetam et spiritum immundum, quia deus instruxerat eum propter [illegible] sua ut dicit Apostolus 2 Thess. 2.

·3· Tertio dyabolus dicitur habere spiritum immundum, quia ipse est pater et auctor omnis immunditie. Unde [illegible] dicitur quod immundus dicitur proprie impermixtus ac elongatus a Deo, et quia omnibus immundis et pravis operationibus se immiscet. Unde Mt 12: Cum spiritus immundus exierit ab homine etc. [illegible] accipit simpliciter spiritus [illegible] et iste spiritus [illegible] Evangelista hic in littera [illegible] dicit quod: Erat in synagoga homo in spiritu immundo, id est quod erat homo iste obsessus a demone. Sed sciendum quod [illegible] iste obsesso vel energumeno et aliis de quibus saepius fit mentio in evangelio isto et aliis.

·Quaestio· Quod dyabolus potest illabi in animam humanam, sed quod immediate subintrat [illegible] ut videtur [illegible] per glossam interlinearem super illo Luce [illegible]: quod erat homo habens demonium, glossa dicit quod dyabolus intraverit. Unde [illegible] corpus [illegible] sed non [illegible] ab [illegible] quod demon [illegible] [illegible] simplex [illegible] totum sed dyabolus est simplex et [illegible] est simplex, et dyabolus [illegible] [illegible] tangit eam, ut videtur per Damascenum libro 1 c. 13, quia [illegible] angelus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Augustinus dicit hic de [illegible] c. 1 quod demones per energumena non [illegible] illabi [illegible] sed applicatione et oppressione [illegible] illabi [illegible] est possibile qui cum creat. [illegible] glossa [illegible] super illo [illegible]: Anima [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] in ipsum.

·Diabolus· 1 2 Aug.

Et in ps[almo] eius intrans addens totidem tangere demon
ipsum pro illustrandi in corpus simul dicendum est.
Ad 2m dico secundum illud glo[sa] que loquitur de egressu et
introitu quantum ad effectus non quantum ad essentiam rei.
Ad 3m dico quod dyabolus temptando aliquem non intrat
eum nec operatur immediate in anima eius, sed operatur
per quandam virtutem influencia super organa virtutum
potenciarum interiorum, quarum usus indiget organo corporali
quantum ad actus suos interiores. Unde est corpus corruptibile
forte. Unde dyabolus per ludificacionem sensus humanos
ut dicit Augustinus 12 super genesim ad litteram [illegible]
Ad 4m [illegible] operatur immediate [illegible] est corruptibile.
sed sic non est hic [illegible] de ista.

Sed suppono quod non possit illabi immediate in animam — q[uestio]
utrum possit intrare humanis corporibus et videtur quod — Corporibus
quia glo[sa] super isto habetur 2 [illegible] in templo [illegible]
[illegible] Item quod demones corporis singularis [illegible] possit
sed non adesse intra [illegible] in corporibus humanis.
Item duo corpora non possunt esse simul, sed anima est in
qualibet parte corporis tota ut tenent omnes, ergo demon
non potest in eadem parte corporis esse cum ea. Oppositum
dicit Augustinus libello de divinacione demonum parum — [illegible]
in medio quod demones miris modis persuadent
corpora hominum penetrando ipsa non sentientibus.
Item [illegible] pluribus locis in Evangelio et in [illegible] legitur
quod iste homo erat obsessus a demone, quem demonem
Christus expulit ab eius corpore. Dico quod demones — R[espons]io
possunt intrare corpora hominum nisi prohibeantur a deo
vel a sanctis angelis, et hoc propter suam simplicitatem.
Unde sicut [illegible] corporis [illegible] propter [illegible] in corpora
corporis [illegible] quod [illegible] tamquam forma sed tamquam
movens. Et quod ita sit de facto patet ~~[illegible]~~ [illegible]
vel legitur [illegible] malo [illegible] quam [illegible]
continet

Dicit et unde spiritus qui superbo tibi qui ab eo est
amplius ~~nat...~~ in eum. Quod autem intrabit, sed ubi
1· Sed primum dico quod demonium non potest intrare plene
per modum formae, sed tamen intrat esse per modum tamquam motoris
2· Secundum dico quod demonium non sit in corpore sicut
est anima, sed sicut in quibusdam humoribus interius
quia non dico sit quasi in plena corporis et laxant
corporis spiritus eos permittitur a deo et sanctis angelis
quia demonium intrat et semper eos ut habetur
ab Augustino de divinatione demonum c. 21. Vel potest ipse non secundum animam
sed circa eo sit ipsa immediate sed ut motor. Corpus
quod ipse hominis de quo loquitur littera erat plenum spiritu
immundo, id est diabolus qui ut dicit Crisostomus homo immundus
quia diabolus propter impietatem et elongationem a deo
et quia omnibus et pravis cogitationibus se immiscet.

Et exclamavit dicens: Quid nobis et tibi, Ihesu Nazarene?
Venisti ante tempus perdere nos? Scio quis sis,
sanctus Dei.

·ego·

Hic [illegible] clamat dyabolus [illegible]
[illegible] ipso et [illegible] cum filio dei [illegible] Christus [illegible]
Dicit [illegible] doctor quod demonium [illegible] cum
[illegible] et [illegible] et esse [illegible]. Sed [illegible]
non [illegible] cum esse [illegible] in lege [illegible]. Sed
tamen hic [illegible] quidem [illegible] pluralis [illegible]
in [illegible] sed tamen esse
[illegible]. [illegible] pluraliter
[illegible] demonium [illegible]
[illegible] esse Christum et Messiam in lege [illegible]
et hic [illegible] Christus [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] quia [illegible]
[illegible] esse Christum et [illegible] hic habetur [illegible]
[illegible] cum esse deum. Sed [illegible] temptationem Christi in
deserto dyabolus [illegible] esse filium dei [illegible]

Pena damni et sensus acquirit cum distinctione ad quam in judicium judex venit

Habebunt enim unum in parte dicit ad hunc finem supplicium
sub templamento quia demones continuam cognitionem
ipsius Christi Deum nunquam induxissent Judeos ad ipsum
crucifigendum sicut dicit Apostolus 1 Cor 2. Si enim cognovissent
nunquam dominum glorie crucifixissent. Et ideo
demon dubitans clamabat dicens Quid nobis et tibi
Jesu Nazarene etc. Marci 4. Sed quia ... Christus ad salutem hominum impugnat
Sed dicitur quod ipse dicit Venisti ante tempus perdere nos
demones, id est dominium in tribus creaturis quantum ad
[illegible] quia demones tunc judicium
[illegible] quod tunc erit pena eorum completa. Incompleta
Unde dicendum hic quod ante finale judicium demones
non patiuntur penam sibi debitam post finale judicium
completur pena eorum modo sed [illegible] primo [illegible]
[illegible] aliquam veram gaudii [illegible]
eadem malorum quae fieri desiderant. Unde Augustinus
X de civitate Dei c. 21 dicit quod demones [illegible]
[illegible] gaudent Et idem libro 9 c. 1 dicit quod
demones valde gaudent quando homines hauriunt et peccatis
adversantur et [illegible]. Sed post judicium pena eorum Completa
completa erit. [illegible] quia [illegible] peccatis nostris
[illegible] unde gaudere possit [illegible] quia [illegible] eorum erit
[illegible] ad [illegible] gaudium quod nullus
agens [illegible] ad eandem
delectationem in [illegible] et ideo penam
eorum non patiuntur ...s aliquod gaudium. Nec enim
a judicio [illegible] aliquod solacium
[illegible] Unde [illegible]
[illegible] appellat a se omnem [illegible]
et [illegible] Dicit [illegible] 1 [illegible] c. 18
[illegible] appellat
omnem [illegible] et [illegible] post judicium
penam eorum et [illegible] Et ideo auferet
omnem delectationem quam ante judicium habere potuerant.

Q. X mor. c. 2 — [illegible] malorum [illegible] quod ad [illegible] in [illegible]

Et ideo quod dicitur in littera. Ut quid venisti ante tempus perdere nos
exponit quidam i. dimittere et auferre potestatem nocendi
hominibus [illegible] aliquid vanum [illegible]
[illegible] etc. ... [illegible] stultiloquium. [illegible]
[illegible] filius dei [illegible]
[illegible]. Scio quod sis sanctus dei [illegible]
[illegible] ista confessio non est voluntatis sed necessitatis
[illegible]
[illegible] dominum [illegible] timent et [illegible] verberibus [illegible]
[illegible] tormenta [illegible] demonia. Et comminatus
est ei Ihesus dicens Obmutesce et exi ab homine

Dubitatur hic quare Christus prohibet demonibus ne
publice proferrent testimonium de ipso et tamen ipse palam
et publice dixit se esse filium dei [illegible] testimonium
[illegible] maioris valoris ad [illegible]
[illegible] esse filium dei qui testimonium [illegible]
de seipso [illegible] dixerunt Iudei [illegible] de seipso
testimonium [illegible] testimonium tuum non est verum ut habetur Jo. 8.

[illegible] quod Iudei sibi imponebant quod [illegible] demonia
ipse eiciebat demones [illegible] dixerunt [illegible]
principe demoniorum eicit demonia [illegible]

1. ipse habebat demones [illegible] voluntate sibi [illegible]
dictos [illegible] ne de eo ferrent testimonium
quod esset filius dei [illegible] qui eiciebat demones
ab obsessis [illegible] prohibebat eos ut
[illegible]

2. [illegible] ipsi demones
ut dicit [illegible] esset
filius dei [illegible] filius dei [illegible] testimonium [illegible]
[illegible] testimonium [illegible] de seipso
[illegible] valoris. [illegible]
[illegible] quod demones [illegible] credibilis
operibus [illegible] ut [illegible] ad [illegible]

Hic demones [illegible] tormenta [illegible] (margin note)

.90.

ne falsum [illegible] veritas (margin note)

que fruebat[ur] eu[m] in membris suis. Unde dicebat Ioh x
opera que ego facio testimonium perhibent de me. Et ibidem
Si michi non creditis operibus credite. Et ideo precipit
spiritui immundo ut exeat dicens. Obmutesce et exi ab eo
Unde comminatus est ei. Et discerpens eum spiritus
immundus et exclamans voce magna exiit ab eo.
Sed quare clamabat. forte illud quod dixit est Ihesu
Nazarene. Sed hic oritur dubium de hoc quod discerpens ·quod·
exiit etc. quia Lucas 4 c. loquens de isto demonio dicit
quod exiit et nichil ei nocuit. Et istud dubium mouet
Beda hic in glosa sua. Ego credo sicut dicit Beda
quod ab [illegible] corporibus [illegible] soleat demones discedere
[illegible] non solum eum affligere corpus sed [illegible]
mutilauit aliquod membrum aut [illegible] exeunt
Per hoc igitur quod dicit Lucas quod ei non nocuit intelligendum est
quod exiit ab homine illo sine mutilatione vel percussione
alicuius membri. 4° c° dicit hic Marcus quod discerpens
exiit. scilicet quod non exiit sine afflictione et vexatione
corporis. Unde exemplum de lunatico Luce 9. quod spiritus proiecit eum in
medio [illegible] scilicet quod non exiit sine [illegible]
corporis hominis obsessi [illegible] [illegible]
Misterium autem ad spiritum morale sive misticum est breuiter quod ·Misticè·
sicut dicit Beda hic per hunc spiritu immundo est
omnis peccator qui cogitacione et actione sua et opera
tria immunda operatur. Unde ysa 6 c dicebatur facti
sumus immundi omnes nos. Et si contingit quod conuertatur
aliquis ad deum extunc sanctum et istud hec parte [illegible]
eius. quia sicut dicit apostolus ad thymotheum 3 [illegible]
[illegible] Sed dum contingit quod [illegible] gratia dei
reuertit eius per [illegible] quod si conuertatur precium
in quo manent. Et fit aliquis quod dimittunt peccata
ex timore pene sicut [illegible] non caritatis amore
ad primum redeunt. Et [illegible] spiritus immundus discedit sed non sine
vexatione.

Nunc cum habitus sit de differentia mobilitatis ut dicit philosophus
predictis. Cum magna difficultate propter consuetudinem dimittere
Unde si contingat quod recidiuet . et cadat sibi illud
quod dicitur capitulo primo. Cum operuit undique spes ab hoc ablata
et larga tranda . i. tepebat pauendus sed tamen non mirum
requirit . accipit propter spes Regimento . et dicit valde
unde operum . Et et sunt posteriora illius hominis peiora
prioribus. Si vero malum cum de scripto recurrit et
ad plenum curatur homo ille . Et istud sufficiat pro
morali seu mystica. Et miracula sunt omnes

Nouitas

Ideo quod miraculum quosdam hominibus prebet rey — Nouitatem / Dignitatem / Raritatem / Difficultatem
Primum patet in parte vigilie gloriose
Unde Admonens [illegible] propheta 31
Dicebat Nouum fecit deus super
terram mulier circumdabit virum. Cum audiunt virginem
[illegible] quas laudat hunc [illegible] . Unde sermone
de vigilia Natalis domini dicitur — Tria fecit omnipotens
in assumptione nostre carnis . tria mirabilia singularia
ut tale nec factum sunt nec amplius fient deus super
terram coniuncta sunt quippe adinuicem — Deus et homo / Mater et virgo / Fides et cor humanum
Unde cum audierunt que
dicta fuerunt a pastoribus
Mirabantur et Maria et Joseph mirabantur super hiis
que dicebantur de eo secundum dictum Luce 2. De isto miraculo
dicebat Jeremias 31 Delocita mea facta est mirifica

Dignitas

in miraculis. Secundum miraculum propter dignitatem
fuit in Penthecosten . quando spiritus sanctus in [illegible]
et [illegible] facti sunt omnium linguarum docti [illegible]
Unde Actuum 2 dicitur quod Iudei mirabantur quia viri
sine litteris et ydiote loquebantur de scripturis sanctis
et de tali miraculo fuit mirus [illegible] in Ep[iste]la
ad Paulinum dicens.

Tercium miraculum propter karitatem factum fuit tempore Josue · Karitas
cum quo Gabaon ipso pugnante sol stetit per spacium
unius diei in loco suo unde 1 Regum 14 Quod Jonathas
cum suo armigero unam cohortem vicit dicitur quod omnibus
factum est miraculum. Quartum miraculum propter diffi- Difficultas
cultatem fit ut in conversione peccatoris. Quod spiritus immundus
expelli ab homine per gratiam a deo collatam unde istud
reputari debet maius miraculum quam suscitare mor-
tuum sicut planum est Gregorius in dyalogo libro 2 capitulo 11
Ideo Numeri 16 factum est grande miraculum ut patet
Chore filii eius non perierunt et in terra absorbuit eum
cum aliis Et quia ipsius et facti et dicti ostendebat · Novitas · Dignitas · Karitas · et difficultas
quod quererent utrum sic diceres. Quod non hoc est
quod non dictum nova quia in potestate et spiritibus immundis
imperat et obediunt ei. Et istorum quod predicta includit
in istis verbis / Et bene quererent utrum sic diceres. Quod
est hoc. Expectabant Judei videntes manna de celo
que habebat novitatem unde panis angelorum vocatur
panem angelorum manducavit homo / Quod dignitatem
quia omne delectamentum in se habebat et omnis saporis
suavitatem / et karitatem quia ad alium diem servari
non poterat / Quod difficultatem quia fieri nisi a deo
vel ab angelo poterat unde Johannis 6 dicebant Mathei
Quod est hoc. Item isti Judei in Capharnaum
videntes doctrine novitatem et miraculorum potestatem
quereban quid esset hoc etc. Unde Beda Ipsi
vite miraculi novitate doctrine admirantur doctri-
nam et ad inquisitionem eorum que audierant et que
videbant excitantur / quia nimirum ad hoc fiebant
signa / quod vel ipse dominus in assumpta homine faciebat
vel discipulis facere dedit ut per hoc evangelio regni
dei quod predicabatur credentes crederent. Unde sequitur

Miracula
...

Processit rumor eius in omnem regionem Galilee
.i. fama eius tam ubi dicitur quam ubi narratur.

Et protinus egredientes de sinagoga venerunt in domum Simonis et Andree cum Iacobo et Iohanne. Recumbebat autem socrus Simonis febricitans; et statim dicunt ei de illa. Et accedens elevavit eam apprehensa manu eius; et continuo dimisit eam, et ministrabat eis.

Hec autem accidit ad literam Marci de curatione socrus Symonis .i. petri vt dicitur et protinus .i. statim egredientes de synagoga venerunt in domum Simonis et Andree cum Iacobo et Iohanne. Sed cum petrus esset de Bethsaida non de Capharnaum .i. [illegible] quomodo [illegible] potuit habere domum [illegible] cum Iudeorum [illegible] sabbato [illegible] a synagoga [illegible] ad vesperum [illegible] et ita dicitur venit in domum Symonis [illegible] .s. petri et Andree quam simul in vna domo manebant vt patet in textu [illegible] cum Iacobo et Iohanne qui adhuc non assumpserat [illegible] ad apostolatum alios apostolos. Et in illa domo recumbebat socrus Symonis febricitans. Socrus Symonis dicitur mater vxoris eius. Vnde [illegible] quod petrus habuit vxorem et quia habuit filiam que vocata fuit Petronilla et mortua fuit antequam petrus moreretur unde et sepulta [illegible] cum corpore eius [illegible] anno domini [illegible] Tempore pauli pape [illegible] translatum [illegible] corpus petronille dilecte filie et cum scriptura de manu petri vt creditur.

Vel dicendum quod petrus et Andreas habebant in capharnaum domum suam [illegible]

Petronilla.

Virgo.

Et quod Christus intravit domum Petri discipuli sui illa sed
ut curaret vel solum dixit quia infirmabatur ad videndum
quid fieret. Lucas dicit quod rogaverunt eum pro ea et stans
imperavit febri. Ex quo videtur Beda hic dicere quod
modo Christus rogatus modo ultro sanat. Cognitis
ostendens cum deus sit in verbo quasi passionibus et peccatis
communem fidelium et aliquando quae non intelligunt. Vel intelligi da
dare. ut ex peccatoribus eorum non intellecta dimittere nos
18 vos dare. Selecta quos intelligit ab oculis meis adven
ire dixit. Et ille accedens elevavit eam et stans super eam
imperavit febri et dimisit eam febris. In hac apparet
quod fuit miraculum ad confirmandum discipulos et statim
curata surrexit et servivit. Nam non contingit febricitantibus
et ita curata quod [illegible] ministrabat. Et ita exponit
Beda in quodam capitulo ad sensum moralem dicit sic. Qui
vir a daemone liberatus moraliter dicitur ab immunda cogi-
tatione purgatus significat animam; quam mulier sanat febribus
tenta sed ad imperium domini curata eundem ordinem
a concupiscentia sua fervore per continentiam praecepta frenaverit.
Animus enim amaritudo et ira et indignatio et clamor
et blasphemia spiritus immundi sunt. Fornicatio
vero immunditia libido concupiscentia mala et avaritia
quae est simulacrorum servitus febris [illegible] nos
intelligimus. Unde dicitur quod sicut in febre primo est frigus
deinde calor [illegible] petere corpus desideria et
[illegible] febris [illegible]
quibus torpentibus [illegible]
[illegible] 21 [illegible] febris [illegible]
Petrus vero [illegible]
[illegible] febris
[illegible]
[illegible]
febricitantes. glossa [illegible] luce.

Moraliter.

[illegible marginal notes]

Ista laborabat magna febricula. sed febris nunquam ...
... [illegible]

Tangit

... [illegible]

Accipit

... [illegible]

Vitiose

... [illegible]

Virtuose

... [illegible]

Fructuose

... [illegible]

Hortatur

Et etiam sicut bona mulier fructuosa bona ministrabat [illegible]
1 Reg. 3 [illegible] bona ministrabat [illegible] bona plebi [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et glorie [illegible]
[illegible] Luce xx [illegible] ministraret [illegible]
et [illegible] ministrare [illegible] 20 [illegible]
[illegible] ministrauit [illegible]
[illegible] in celis [illegible] in gloria [illegible]

Vespere autem facto cum occidisset sol afferebant ad eum omnes male habentes et demonia habentes et erat omnis ciuitas congregata ad ianuam et curauit multos qui vexabantur variis languoribus et demonia multa eiciebat et non sinebat ea loqui quia sciebant eum.

[illegible] [illegible]

[illegible] in illa villa [illegible] [illegible] Theophilus [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et omnis ciuitas congregata [illegible] [illegible] et curauit multos qui vexabantur variis languoribus. Theophilus [illegible] [illegible] multos et non omnes [illegible] [illegible] alii pagani [illegible] male [illegible] qui non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qui fidem habebant in eo [illegible] fide [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ciuitas congregata ad ianuam [illegible] [illegible] [illegible] salutem

fidem.

[illegible]

Et [illegible] [illegible] [illegible] multos [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

Leprosi hic

Variis languoribus. Varia enim sunt vicia quibus languescit anima unde dicitur [illegible] istud Augustinus exponendo ait [illegible] moralem est videndum quod [illegible] de curavit multos languentes videlicet ad modum leprosorum quantum ad maculam, ceterorum quantum ad [illegible], furiosorum quantum ad [illegible], ydropicorum quantum ad insaciabilitatem. In hac tamen quantum autem leprosi plane dicitur Beda in [illegible] x leprosorum dicit leprosi non absurde intelligi possunt qui scienciam vere fidei non habentes varias doctrinas profitentur erroris. Nulla porro falsa doctrina est que non aliqua vera intermisceat. Vera ergo falsis inordinate permixta in una disputatione hominis vel narratione tanquam in unius corporis colore sicut lepram. Isti per fidem veram Christo sanantur, quam sic testificantur et sicut dicit apostolus ad Ro. 3. Arbitramur hominem iustificari per fidem [illegible].

Ceci

Secundo sunt aliqui in sensu ceci sicut multi philosophi et increduli qui lumen fidei vane tenebras et errorem reputant. Isti sanam doctrinam non sustinent. Et isto modo ceca fuit [illegible]. Et illos a deo [illegible] curantur nisi ad veritatem fidei convertantur et revertantur.

Furiosi

Tercio sunt aliqui in sensu furiosi qui dicunt bonum malum et malum bonum, qui non penitent de peccatis suis sed letantur cum male fecerint et exultant in rebus pessimis Prov. 2. Et illos non curat quia solum deus sanat contritos corde et humiles spiritu salvabit. Ps. [illegible].

Ydropici

Quarto sunt aliqui ydropici in sensu ut symoniaci qui vendunt res sacras et illos difficile possunt a deo curari quia peccant in spiritum sanctum et insanabiles usque ad mortem.

Et ideo innuit hec dicta lectione quod deus sanavit multos scilicet qui erant digni sanari et tunc non dicitur quod sanavit omnes quia non erant dispositi ut sanari possent.

a[d] debuissent / Dicit Marcus loquendo de sanctis in ecclesia multi
qui non sunt digni curari sicut dicitur Job 2 x Augustinus
qui non amant Iudeorum synagogam / Sequitur
Et demonia multa eiciebat" glossa dicit quod plures
sanantur a demoniis plus per fidem accusati quam in
die. Sed due rationes possunt assignari. Prima est litteralis
quia ut dictum est in die sabbati Iudei non credebant
esse licitum portare infirmos / aut sanare / vel operari
et ideo non portarent eos in die sabbati / sed
post solis occubitum / quando licitum est portare et operari.
Alia ratio est moralis et est Beda in glossa sic dicens
Solis occubitus passionem mortis Christi significat illius
qui dicit quamdiu sum in mundo lux sum mundi
et sole occidente plures demoniaci quam ante
et plures sanantur egroti quia temporaliter in carne
vivens paucos Iudeorum docuit calcato
regno mortis omnibus per orbem gentibus fidei
salutis iura transmisit. Vide post [illegible]
Item sicut ei qui ascendit super [illegible].
Cuius ascensu dux quippe ostendit / quem dominus
in passione accubuit vel Magnam gloriam
sui resurgendo manifestavit / Et non sinebat
ea loqui / quia sciebant eum / Hic oritur dubium
Nam Lucas 4 plane dicit quod exibant demonia
a multis clamantia et dicentia / quia tu es
filius dei / et hic Marcus videtur dicere oppositum.
Responsio. Dicunt doctores ad hoc quod Marcus sub brevitate
multa pertransiens que fuerunt pretermissa aliorum [illegible]
et utrumque potest esse / et quod clamaverunt aliqui
demones et quod eos Christus non sinebat ultra
loqui de eo / et tamen semper fuit dictum quia
noluerunt laudem a demonibus predicari per [illegible]
dictatam.

Ita adducitur [illegible] 97 plures [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] demoniacos [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] Joh 12 [illegible] [illegible] [illegible]

1

2

[illegible] Iudeis [illegible]

glossa. plures per [illegible] per mortem [illegible] sanantur quam [illegible] in carne [illegible] Iudeis [illegible]

Nota.

Aug. [illegible] de ciuit. dei c. 3 [illegible] Petrus [illegible] ab illo [illegible]

Sed dehor q̄ sciebant eum [illegible] tr̄ [illegible] [illegible] Beda hec in glo[illegible] q̄ demones [illegible] [illegible] per [illegible] in lege [illegible] signa et miracula [illegible] filius dei [illegible] ut dicit Beda [illegible] Judeis [illegible] [illegible] Beda dicit [illegible] peccatori autem dixit deus [illegible] [illegible] testamentum meum [illegible] odisti disciplinam meam [illegible] [illegible] falsa veris [illegible] veritatis [illegible] abrogat [illegible]

Et diluculo valde surgens, abiit in desertum locum. ibique orabat. Et persecutus est eum Symon et qui cum illo erant. Et cum venisset ad eum, dixerunt ei. Quia omnes querunt te. Et ait illis. Eamus in proximos vicos et civitates ut et ibi predicem. Ad hoc enim veni. Et erat predicans in synagogis eorum et in omni Galilea et demonia eiciens. [illegible]

[illegible] Aug. [illegible] Matheus [illegible] [illegible] desertum [illegible] [illegible] [illegible] Aug. [illegible] [illegible] in monte [illegible] Aug. [illegible]

[illegible]

Joh. 6 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Margin notes: ·qd· — [illegible] falsa veris [illegible] — [illegible] — [illegible] — [illegible] — Po. [illegible] instructio [illegible] 1 [illegible] 2 [illegible] 3 [illegible]

orabat

Et dixit Orabat dicit Aug(ustinus) non quod oratione indigeret
Ipse enim erat qui orationes hominum suscipiebat sed hoc
quidem dispensative agens formam boni operandi nobis
est factus. Sed [illegible] valde delectabile opus est
orare. Non nostra custodiam passit sicut quod Sed quod

.no.

Notandum quod delectabile est surgere
primum patet in ps(almo) Ortus est
Sol et mane [illegible] Exi
bit homo ad opus suum usque ad vesperum ps(almo) 41.

- Operantibus studiose
- Militantibus [illegible]
- Diligentibus viscerose
- et peccatoribus curiose.

quod surgere delectabile quam quando bo(num).
Ecc(lesiast)e 2 Iosue 6 delectabile consurgentes tamen in verbo
ad expugnandum. Et 3o d(i)c(tu)m Exurge gloria mea
et sequitur surgam diluculo. Sed quando licet amica delectari
sponsa Cant(icorum) 3 dicens surgam. Et x Eccl(esiastic)i 39
Iustus cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad
dominum qui fecit illum. Et hoc ad deveniendum gratiam
quia merito delectabile [illegible]
Unde [illegible] ista [illegible] Iob 8
Si diluculo surrexeris ad eum
i. ad deum orandum. Sequitur statim
evigilabit ad te dando sibi
gratiam suam. Sed [illegible] patet quod bene

- Claritatis
- Prosperitatis
- [illegible]
- Amicitie
- Bonitatis
- Sanitatis

diluculo surrexit ad patrem orandum. Sed quia
Petrus qui Symon adhuc vocatur et qui cum eo
erant secuti sunt eum et cum venissent ad eum dixerunt
ei quia omnes quaerunt te scilicet turbe. Sed quod hic
dicitur quia Lucas dicit quod turbe venerunt ad eum
et quod dixerunt Christum hoc quod Marcus dicit apostolos
dixisse. Sed Aug(ustinus) solvit dicens quod non [illegible]
quia post apostolos etiam ipsum secute sunt turbe [illegible]
ad pedes eius gaudentes eos suscipiebant et tamen
volebat eos [illegible] ut et reliquis [illegible]
efficeret doctrinam eius [illegible]

Moraturus

i. milti

Sed de hoc quod dicitur quod multi ... Ibi habitat cum ... et bene Miles. Christus redemptor noster ... Deus ipse debet queri a nobis et cum multis ... studiose ... curiose ... diligenter ... et libenter.

Studiose. Primo studiose per bona opera et per sanctam intentionem et dilectionem ... Alias non inveniretur. Unde in lectulo ... non invenit dilectum .i. in lectulo dilectionis ... ut dicitur Cant. iii. In lectulo meo quesivi quem diligit anima mea quesivi et non inveni eum. ... Sap. i. In simplicitate cordis querite illum quia invenitur ab his qui non temptant illum.

Curiose. Secundo est querendus curiose quia tamquam bona ... et ante annos quia ... querendum ante regnum dei super terram ... ipse deus et regnum eius ... Mt. vi. Querite regnum dei et iustitiam eius et hec omnia adicientur vobis. Tertio querendus est

Diligenter. Diligenter quia ex toto corde. ... Ecclesiastici ... Deut. iv. Cum quesieris dominum ex toto corde tuo et ex tota anima tua ... ab his qui ex toto corde querunt illum. ... est querendus ... querite dominum et confirmamini querite faciem eius semper.

Libenter. Quarto querendus est deus libenter ... Ps. ... Si quis non quesierit dominum deum Israel moriatur ... offert querentibus ... Querite dominum dum inveniri potest invocate eum dum prope est ... quod ipse ... querentibus ... operantibus ... De primo ... Ps. ... in voluntate sua tota quesierunt dominum et invenerunt et dominus prestitit eis requiem ... De secundo ... petite et accipietis pulsate et aperietur vobis. ... Dominus noster ... omnibus qui querunt eum in veritate. De ... Querite dominum et vivet anima vestra ... glorificata ... primo ...

... gaudium ... ... [illegible]

Modo ad propositum. Si sit Salvator convenientibus
cum eo modo quo dictum est largitur. Nec est
mirum si turbe querebant eum. Et ait illis
Eamus in proximos vicos et civitates ut et
ibi predicem; ad hoc enim veni. Theophilus
in sua exposicione. Venit dicit Augustinus eum ad alios
magis indigentes doctrina quia non placuit in
uno loco doctrinam concludere sed liberum radios eius
extendere. Et notandum dicit ut predicem ibi. Ys. 61
Spiritus domini super me quia unxit me in predi-
catorem et cetera in predicacione etc. Et de hac re dicit
Ad hoc enim veni. Non concluditur alia causa prin-
cipalis veniendi nisi predicare in mundum. Ad mundum: Illuminandum / Erudiendum / Redimendum / Meliorandum

1. Illuminandum
Primo venit ad mundum illuminandum quia
in ortu suo propheta gentium qui am-
bulabat in tenebris vidit lucem magnam
lux orta est eis Ys. 9 et Joh. 1 Lux vera in mundo
Ipse enim est lux que illuminat omnem hominem venientem
in hunc mundum ut dicit ibidem. Secundo venit ad

2. docendum
mundum instruendum et docendum de veritate fidei
catholice sine qua potuit et potest omnes salvari
quia in nostra fide continetur veritas. Unde Joh. 18
dicebat ipse Ad hoc natus sum et ad hoc veni
in mundum ut testimonium perhibeam veritati.

3. redimendum
Tercio venit in mundum ad ipsum redimendum et istud fuit
principalis causa quare venit. Unde Matthei 20
filius hominis non venit ut ministraretur ei sed ut daret
animam suam et dare animam suam pro multis. Quarto venit

4. Meliorandum
ad mundum meliorandum quia ut patet in sermone dictum
ipse docuit omnes virtutes scilicet et cetera
fuge et ... perfeccio ...
ut totus mundus in sua fide salvaretur. Ita dixit

redempcio

Gregorii 11 moral. c. 6. Ad hoc duo apparent in ... ut — Christianam vitam loquendo [illegible] / Solum predicando [illegible] / Moriendo [illegible] / Resurgendo [illegible]

+ Aug. de verbis domini sermone ... [illegible] ... homo a demone ... liberatur dos xpo adveniente ... in illo ... peccatorum ... et membrorum suorum ... totum ... petere ... ut totum quem ... hominem a ... peccato ... sanaret.

Apostolus 1 Thy. 1. Venit in hunc mundum peccatores salvos facere. Et ideo bene dicit Samuel ut sicut predicaret mundo illuminacionem, [illegible] Crisostomum. Mundo redempcionem et [illegible] salvacionem. Quia sicut ad hoc venit. Et erat predicans in omni galilea et in synagogis eorum et demonia eiciens. Ex isto textu notatur quod Jhesus non predicavit in [illegible] post incarnacionem Iohannis et hoc verum est quod predicavit palam et manifeste set [illegible] sed occulte et [illegible] predicavit et miracula fecit ut patet Iohannis 2 et 3 [illegible]. Nonne quod plures demonia ... adventum xpi quam post fuerunt quia demones plus habebant potestatem ante adventum xpi quam habuerunt post xpi adventum. Quia in passione xpi dyabolus fuit victus. Unde ipse dicit Iohannis 12. Confidite quia ego vici mundum. Et ibidem Nunc princeps mundi eicietur foras. Et in signum quod ipse vicerat ... dyabolum ... demonia eiciens. Theophilus ... Xpus ... doctrine sue ... predicans eum ... et post fugavit demonia ... miracula ... predicacionem non ... ... Ella ... quia sermones minus sunt credibiles operibus. Et plus movent facta quam verba. Et [illegible] hoc predicator habet ... ut ea que predicant opere impleant. Unde dicit Theophilus ... doctrina opera ... ut non sit in te vanus sermo. Unde ... Policratus ... ... quia ... verba ... desiderant ... Greg. ... 11 ... 9. ... exemplo ... ... bonum precipere et ... non facere.

Greg. 19 moral c. 7. Lex quippe ... predicatoribus est posita ut vivendo impleant quod loquendo suadent ... vitas ... qui vox ... non adimplet ... Illa vox cor audientium penetrat que hoc quod commovet opere confirmat. Et ideo dicit Petrus Ravenn. c. 68. ... magister ... ad efficaciam ... quod imple ... aliis ... doctrina.

Iuxta 3 moral. c. x. ... Xpo ... [illegible] ... morte liberaret.

Et venit ad eum leprosus deprecans eum et genu flexo dixit · Si vis potes me mundare · Ihesus autem misertus eius extendit manum suam et tangens eum ait illi · Volo mundare · Et cum dixisset statim discessit ab eo lepra et mundatus est · Et comminatus est ei · statimque eiecit illum et dicit ei · Vide nemini dixeris · sed vade ostende te principibus sacerdotum et offer pro emundacione tua que precepit Moyses in testimonium illis · At ille egressus cepit predicare et diffamare sermonem ita ut iam non posset manifeste introire in civitatem sed foris in desertis locis esse et conveniebat ad eum undique ::

Istud est totum Marci ... Matheus ... Beda ... lepra ... Nota Beda ... Nota Aug.

[illegible]

Dominus in 3 ... leprosi mundacio ... 2 ... 3 Christi ... At ille

... 1 ... leprosus · 2 ... leprosi deprecans · ... genu flexo · 4 ... Si vis potes · 6 leprosi mundacio · Ihesus autem

De quo loquitur Matheus quod cum descendisset Jhesus de
monte Ecce leprosus adveniens cum eo. Alter addit
Deprecans eum genu flexo. Et Lucas in 5to quod ille
de una parte presumens sed ex lege sed quod legem gerens
existimans indicabat quod leprosi mundari possent
absolvere. Unde ut in duo parietes [illegible]. Ita in illo
fidem constanciam declaravit. Ille [illegible] parvi pendit quod
humiliatus est et pudorem ut conscienciam de sua vite
maculis erubesceret sed confessionem [illegible] non
despexit. Et dixit: Domine si vis potes me mundare.
Unde Theophilus: Non dixit potes me mundare
sed si vis potes [illegible] ut credens ipsum [illegible]. Unde
et ipse merito prece [illegible] ut dicit Lucas 5.
Unde et dicit Volo. Mundare. Et dicit Beda
quod [illegible] distincta. Ut volo sit [illegible]
[illegible]. Mundare sit passivum [illegible]
i. sis mundatus. Et tangens eum dixit hec.
[illegible] [illegible] [illegible] leprosum [illegible] [illegible]
[illegible] potuit curare. Sed [illegible] in lege preceptum
ut qui tangeret leprosum immundus esset [illegible]
tetigit eum ut ostenderet quod lex non erat [illegible] eum
[illegible] et quod esset dominus legis. Licet [illegible] tactu
potuisset eum curasse. Sed sicut dicit [illegible]
[illegible] tetigit ut probaret quod contaminari non potuit
qui alios emundabat. Lepram tactu domini fugatur
qui solebat contaminare tangentem. Unde [illegible]
Mirabile quod eo sanavit genere quo fuerat obsecratus.
Si vis potes me mundare. Volo inquit. Munde.
Habes [illegible] habes et [illegible] effectum. Et
statim mundatus est a lepra. Unde Beda: Nichil
est medium inter opera dei et preceptum quia
in precepto est opus. Dixit enim et facta sunt.
Et magnum [illegible] doctorum et [illegible] [illegible]

1. tangit et in hac destruit errorem Manichei [illegible] Christum non habere corpus verum sed fantasticum
2. Volo et in hac destruit errorem Fotini [illegible] Christum non habere [illegible] [illegible] voluntatem [illegible] [illegible] et ut dicit [illegible] capitulo [illegible]
3. imperat et in hoc destruit errorem Arrii qui dixit Christum esse [illegible] creaturam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Margin notes:

per tactum confutat Manicheum qui Christum dixit non habere corpus verum sed fantasticum [illegible] quod corpus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Ambrosius

Christus 3 fecit [illegible] leproso

Sciendum est quod in lepra sunt aliqua per que designantur
diuersa peccata. Est enim in lepra — Coloris diuersitas, Cutis tumiditas, Sitis cupiditas, Odoris feditas.
Per coloris diuersitatem intelligitur in homine error prauitatis.
Per cutis tumiditatem intelligitur
tumor superbie. Per sitis cupiditatem intelligitur cupiditas
auaricie. Per odoris feditatem intelligitur fetor luxurie.

1 — Coloris diuersitas — heresis

Primo in lepra est coloris diuersitas, habetur Leuitici 13:
homo in cuius cute uel carne ortus fuerit diuersus
color est plaga lepre. Et per hoc significatur in homine error
prauitatis et heresis que ex diuersis fallaciis intelligitur sunt
errorem pariunt. Vide plura de hoc super isto verbo
hic l. a. Cum ingrederetur quoddam castellum occurrerunt
ei x viri leprosi. Et Ihesus dicit per eos a genere
fidelium. Sic leprosi separantur a genere fidelium et
tamen repleti abundanter erraverunt. Vide de Luc. 23.
Item magnitudinem fuit lepra et separati sunt
ad arbitrium sacerdotis. Dicit Ihesus leprosi expelli
et manere extra castra. Sic habetur Leuitici 13. Ista est
lepra melancolia. Et quare lepra Marie sororis
Moysi que murmurauit contra Moysen qui erat legislator
de qua habetur Numeri 12.

2 — Cutis tumiditas — Superbia

Secundo habet lepra cutis tumiditatem
que inflat vultus leprosi. Sic Leuitici dicitur cum in
cute fuerit pustula, uires plage est lepre. Et in hoc
significatur tumor superbie. Et dicitur lepra [illegible],
et est quasi incurabilis. Et significat lepra regis Ozie
qui per presumpcionem et superbiam accepit thuribulum et
voluit sibi vsurpare officium sacerdotum unde percussus
fuit lepra ut habetur 2 paralipomenon 26.

3 — Sitis cupiditas — Auaricia

Tercio habet lepra
sitis cupiditatem quia semper appetit bibere. Et in hac
significatur ardor auaricie quia auarus semper plus habere
cupit. Et inde est quod Giezi lepra auaricie que dicitur
lepra elephantina. Et percussit eum a Naaman Syro.
Et significantur nummi qui remanserunt in lepra Gyezi.

De quo habetur 4 Reg. 5. Ubi cum Naaman Syrus ...
accepit munera a Naaman Syro qui curatus fuerat
a lepra sua ab Eliseo / et ideo lepra Naaman
cedidit ad Gyezi / Et certe hec lepra adoris

Adoris
et feditatis
Immundicia

feditatis quia fetet tamquam putridus / et in hac significatur
fetor immundicie . s. preambule . de lepitate et fraudes
ipse vir malus qui fedus et immundus / sed patet
in Ioab qui per fraudem et maliciam occidit Abner
et Amasam et per vindictam / et ideo ipse et genus
eius maledictionem lepre incurrerunt perpetuam ut habetur
2 Reg. 3 et ipse ipso deformatus [illegible] 23
Absque delicto ne nimis plagam lepre.
Vere prima pro cuius lepra fidem / Sed et alie lepre
que hic sunt [illegible] est / sed
fuit curatus persone / [illegible]
aliquis [illegible] incurrit lepram . [illegible]
fidem / Secunda lepra curatur per humilitatem [illegible]
per istud lepram / ideo [illegible] curari
petebat / et [illegible] curari [illegible] peruenit ut
dicit Beda [illegible] / Tercia lepra curatur
per liberalitatem / sed Naaman cum curatus fuit obtulit
Eliseo magna munera / [illegible]
et [illegible] per illos [illegible] cap. 11 [illegible]
ambulant . leprosi mundantur . [illegible] . Et commaculatum
est ei statim et [illegible] et dicit ei Vade
dixeris [illegible] super [illegible]
opera sua [illegible] volunt . ut [illegible] dicit [illegible] Ex
operibus nostris apud [illegible] nichil [illegible]
Beda [illegible] propter [illegible] ut
[illegible] nostra [illegible] / Sed [illegible]
hac [illegible] fecit opera nostra [illegible]
[illegible] cap. 6 [illegible]
[illegible] omnibus [illegible] et in [illegible]
patre tuo / [illegible]
[illegible] sed [illegible]

A litteris ... simpliciter ... ut ... aliquid ... sed ut ... [illegible]

[illegible] mandatum ... Iubet ... munera ... [illegible]
... lepre ... [illegible]

Dominica infra octavam ... Mathei 5 Luceant opera vestra bona et glorificent patrem vestrum qui in celis est. Et apostolus precipit Thimotheo quod sit exemplum fidelibus de bonis operibus videlicet ad Thimotheum 2°. Ratio huius quare reddit beatus Gregorius omelia 28 de decem virginibus ubi dicit hodierna lectio evangelii compellor dicere ut bona que agitis cum magna cautela timeatis ut per hec que a vobis bona geruntur favor aut gratia humana non requiratur. Ex quo patet quod quando aliquis agit aliquod bonum propter vanam gloriam ipse in publico agit quod exhibet in conspectu hominum predicto. Cum aliquis agit bonum non ut laudetur ab hominibus sed solum in corde deum querit complacere et retributionem ipse in secreto agere dicitur quam non querit nisi apud eum qui est testis. Et istud precipitur in romanis primis. Sed ut aliquis facit aliquod bonum ut proximum edificet non tamen iniquum exponatur sed bonum intentione ipse lucernam ardentem portat in manibus quod precipitur plane Mathei 12 et in Luca ... vero. Sequitur Sed vade ostende te sacerdotibus et offer ea pro emundatione tua que precepit Moyses in testimonium illis. Sciendum est hic quod ut patet Levitici 14 Moyses precepit ut quando aliquis mundaretur per emundationem suam quod iret ad sacerdotem et offerret duos passeres vivos et lignum cedrinum cum ysopo et sacerdos in vase fictili unum illorum passerum ymmolabat et de sanguine illius qui ymmolatus est ipse tingebat alium passerem vivum de illo ysopo quod ponebatur in ligno cedrino et illum qui mundatus erat septem vicibus et dimittebat illum passerem vivum volare. Et postea ille qui mundatus erat radebat pilos suos omnes et lavabat vestimenta sua et corpus totum et septem diebus manebat extra castra. Christus hic dicitur quod leprosus haberet cum eo ad ipsum passionem in qua oblatus fuit unum sacrificium ... ipse ... in quo ... ad illas ... exclamatum fuerit ut dicunt ... apostolus ad Galatas

Levitici 14

Vnde legalia habuerunt tempus cum [illegible] ipsis ad passionem Christi [illegible]
vel sacrificia [illegible] legalium et [illegible] ad aliud tempus legalia fuerunt
[illegible] Non tamen solum lege sed adimpleta [illegible] sicut [illegible]
ut hic [illegible] per passionem cum [illegible] legalia [illegible] mortua sed non
mortifera.

Ipsi cum [illegible] mortua sed non mortifera

Ad galatas

Si circumcidimini Christus vobis nichil proderit

ad Hebreos et ipsis et Christus ubi legalia sunt et pluries
aliis sunt [illegible]. Vnde Beda super illud Marci quod
legitur. Quod Christus vade [illegible]
Ipsi sacerdotibus Moyses vult apparere [illegible]
Sacrificia Moysi [illegible] Sed hoc modo erat
sacrificium Dei [illegible] quod corpus eius est
Modo cum oblatum erit in passione sacrificium [illegible]
[illegible] oportebat auferri [illegible]
sacrificia [illegible] illud quod [illegible] impletum esset

Mora. Postea ipse Beda mora exponens quod sit leprosus
iste [illegible] leprosus est [illegible]
Nos [illegible] leprosus fuisse describitur
et omnes [illegible] Apostolus peccaverunt et egent gratia Dei
[illegible] sicut [illegible] salutis hoc est [illegible]
Dei verbo humanum [illegible] abeuntes
[illegible] parere [illegible] ut [illegible] quod
Apostolus dicit Iam vos [illegible] qui
[illegible] vobis [illegible] abhominabiles
[illegible] Dei [illegible] templo
reddit et sacerdoti qui offerret illi utique de quo
dicitur Tu es sacerdos in eternum secundum ordinem Melchisedech
Offerant [illegible] Moyses [illegible]
[illegible] corpora [illegible] hostiam viventem Deo placentem.
hec Beda. At ille egressus cepit predicare et
diffamare sermonem ita ut non posset manifeste introire
in civitatem. Theophilus dicit hic [illegible]
[illegible] est et gratias reddere [illegible] non [illegible]
[illegible] et ipso post Apostolus [illegible] Beneficia
[illegible] publicat [illegible] Luce 17 [illegible]
[illegible] in Magnus qui [illegible] voluntate
habent sed ut possunt aliis [illegible]
hic debebat. Beda. Nunquid [illegible] Dei [illegible]

Preceptum

Obligationis [illegible] est voluntas Dei [illegible] Exodi XX [illegible]

Probationis [illegible] est voluntas Dei [illegible] Genesis 23 [illegible]

Instructionis [illegible] est voluntas Dei [illegible]
[illegible]

patri et spiritui sancto coeternum habet in re velle habent quod implere non potuit. Et item dicit Petrus sed quod gloria deus . . . Magne humilitatis fuit quod iusti opera sua tacere appetiit. Et magne voluntatis quod opera sua tacere non potuit. Et sic deus nunc volebat quod facere non potuit. Sed quod tacebant membra eius dicebant. Unde et de eis volentibus fuit dictum Magistro . . . Sed foris in desertis locis esse. Et conveniebant ad eum undique. Aliquem propter doctrinam aliquem propter sanitatem. Et quod dicit Theophilus . . . in civitate . . . in deserto ut ostenderet quietam magis et a seculo remotam diligere vitam. Et Pluto in Policraticon legitur de Platone quod elegit villam Achademiam . . . et postea . . . exemplarum . . . sancti patres in desertis ut in vitis patrum . . .

Theo- philus

Policr. Malmesb. c. 31

Ca. 2m

Et iterum intravit Capharnaum post dies octo. Et auditum est quod in domo esset et convenerunt multi ita ut non caperet neque ad ianuam. Et loquebatur eis verbum. Et venerunt ferentes ad eum paraliticum qui a quatuor portabatur. Et cum non possent offerre eum pre turba nudaverunt tectum ubi erat. Et patefacientes submiserunt grabatum in quo paraliticus iacebat. Cum vidisset autem Ihesus fidem illorum ait paralitico: Dimittuntur tibi peccata. Erant autem illic quidam de scribis sedentes et cogitantes in cordibus suis. Quid hic sic loquitur? Blasphemat. Quis potest dimittere peccata nisi solus deus.

petri ubi . . .

Fides offerentium.

. . . offerentium

Et statim cognito Jhesus spiritu suo quia sic cogitaverit intra se dixit illis Quid ista cogitatis in cordibus vestris Quid est facilius dicere paralitico dimittuntur tibi peccata an dicere Surge tolle grabatum tuum et ambula Ut autem sciatis quia potestatem habet filius hominis in terra dimittendi peccata ait paralitico Tibi dico surge tolle grabatum tuum et vade in domum tuam Et statim surrexit ille et sublato grabato suo abiit coram omnibus Ita ut admirarentur omnes et honorificarent deum dicentes quia numquam sic vidimus.

Postquam descriptum est [illegible] hic [illegible] [illegible] ex ea [illegible] [illegible] in [illegible] paralitici curacio / in Matheo [illegible] [illegible] / et in Marco [illegible] / [illegible] Sed [illegible] [illegible] 3a [illegible] Evangelium Johannis / [illegible] [illegible] [illegible] Cum [illegible] / 2o [illegible] cogitacionis / Erant ibi quidam de scribis 3a [illegible] [illegible] [illegible] / Et statim cognito / [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] ad Capharnaum et auditum [illegible] in domo [illegible] et [illegible] multi ita ut non [illegible] ad ianuam [illegible] multi [illegible] ut non possent ulli [illegible] usque ad ianuam domus et loquebatur eis verbum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] / Sedebat in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ultra Jordanem in synagoga et in domo [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] / ~~[illegible]~~ / Et quia litterarum est clara / Mirabile [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

q. 21 Marc c 18 — Itemque Luce que in hac vita [illegible] indiget [illegible] que in [illegible] aliquis ut [illegible] spiritualibus [illegible] solum [illegible] sola regulariter parat.

Qui profecto qui non poterant venire ad Jesum intra illi qui tumultuosis carnalium motibus impediuntur quibus apertam sui manifestationem veritas non exhibet, sed quo[s]cumque ab alterius vel propalam viderit, ut dicit [illegible] sed [illegible] [illegible] q. 21

Et subdit: Et vero docebat deus in domo tum multi convenerunt ut non caperet usque ad ianuam. Nostrum hic paralitici qui de gentibus ad fidem veniunt, post conducte in Judea domi Nos dicit intrare ad audiendum verbum. Ad quos tamen ipse foris positos verba sue doctrine facit predicare, ut nos per scripturas ora predicatorum colligeret. Et cum eas in synagoga in qua predicabant conventus. Tamen hic [illegible] est pluries.

<u>Et venerunt ad eum ferentes paraliticum qui a quattuor portabatur.</u>

Sed est primo quod plurimi Judeorum ad [illegible] venerunt quos in [illegible] [illegible] continuo paralitici. Paralisis est morbus qui membra dissolvit. Hic paraliticus non per se intrare sed portantibus, et tremunt membra et defecta corpore valde et destituta nervorum. Et est morbus de difficili curabilis. Unde qui ex toto paralisis, est [illegible] et secundum magistrum vel sui determinatum corporis a parte et lesus est pre lesio. Et ideo necessarium est ut illis portentur ministrantibus. Et ipse in lecto portabatur a quattuor. Et cum pre turba ad illum accedere non potuerant, intrauerunt aliam domum contiguam domui in qua erat Christus et nudaverunt tectum domus Christi et paraliticum submiserunt cum lectulo in quo paraliticus iacebat. Unde propter modum offerendi istum paraliticum, sciendum quod in partibus illis domorum tecta plana erant et ibi ascendunt homines causa recreationis et ad habendum rerum in sero, quia parum pluit in partibus illis et ad

Paralisis.

Bene [illegible] et [illegible] (margin)

Beda.

Consuetudinis est et terre illius de facili per hostes
tecti ad domum aliud / Et ideo hic dicit Luce v capitulo x
vel pulvere
quando in claustro vel serato aditus praecluditur super tectum. Ubi
secundum glossam Beda / Et est hostium per quod ascenditur
super tectum / Et in reditu clauditur aliud. Et ideo portantes
isti illud hostium patefacientes subintrant aliud
hominem ad opus suum in Scribatur / Sed secundum ortum historie
literalem / quia Matheus dicit quod idem miraculum
fecit ... in civitate sua et Marcus dicit quod fecit
in Capharnaum. Ad hec vide super ... de ...
... Matheus exposuit Nazareth in qua
fuit nutritus quam magis habuit diffinitivam.
Aut secundum Beda / quia Galilea potuit dici civitas
quia Nazareth est in Galilea. Capharnaum dicitur
autem Metropolis civitas Galilee et ideo dicitur
civitas sua quia in Galilea erat / vel forte ut
dicit Crisostomus Matheus pretermisit aliqua que
facta fuerunt in civitate sua donec veniret
ad curacionem paralitici / et prosequens ait Jesu
homo. Cirillus dicit quod Capharnaum potuit dici
civitas sua, quia multa miracula in ea fecit
... Moraliter. Quid
est quod homo dicitur paraliticus moraliter / Dicitur
paraliticus

Alia civitas est eius per ortum ut Bethleem / alia per nutrimentum ut Nazareth / alia communem habitationem ut Capharnaum.

Moraliter.

- Andriosus propter motus indispositos
- Luxuriosus propter ... quia ...
- Avarus propter cupiditatis vinculum
- Obstinatus propter ... difficultatem

Andiosus. Primo Andriosus dicitur paraliticus
quia sicut in paralisi
includitur motus ut dicit glossa capitulo ix quia paralisis est
ligatio nervi motivi. Ita in Andriosis ligatur velle
ad bene operandum vide ... 37 Confortate manus
dissolutas. Isti non possunt operari quia nolunt. Et ideo
includitur in eis motus ad bonum / et sequitur paraliticum in

lecto iacentem Mt ix. iiii^or portatores istius sunt recordia negligentia. oblivio. desidia. Luxuriosi dicuntur paralitici propter sensus conturbatos. Est enim palisis morbus amittens vigens / et apparatur per carnis / quia ut dicitur Pv iiii Novissima illius sunt amara quasi absinthium / et similiter bene possunt ... / quia dum vivit sub illa passione licet multas punitiones teneat non sentit ... / quia nec recipit consilium sicut Pv iii dicitur vulneraverunt me et non sensi / et bene designatur per hominem illum qui iacebat ad fontem siloe. cum multitudine languidorum. qui secundum glozam erat paliticus / Et quamdiu stat in isto vicio habet iiii^or portitores. scilicet carnis lascivia / mentis miseria / appetitus corruptionem. et iudicii oblivionem / et ideo infirmatur graviter. Avari etiam dicuntur palitici / quia sicut palisis tremorem membrorum inducit / ita avaricia in homine / sicut Caym huius caput tremulum Caym interpretatur possessio / Et de Balthasar dicitur Dan v quod compages renum dissolvebantur et genua collidebantur / Balthasar autem interpretatur absorbens divicias iste avarus significatur per illum de quo dicitur Mt viii puer meus iacet in domo paliticus et male torquetur / Et quamdiu avarus stat sub hoc vicio habet portatores quatuor scilicet cupiditatem. insufficientiam. ignoranciam. et desiderium inordinatum. Obstinatus dicitur paliticus / quia hominem quasi mortuum reddit / quia sicut paliticus est incurabilis valde ita obstinatus in peccato / et bene significatur per illud achimus de quo dicitur p. Mach ix cum mandaverat destruere domum domini / quia propter percussus est palisi et perdidit loquelam et mortuus est in tormento magno. Istum portant quamdiu est in isto statu desperacio. inconsideracio. impedencia et cordis corrupcio. Sed quando flat gracia spiritus sancti in eum scilicet gracia preveniens quod paliticus habet sui morbi cognicionem et redit ad cor videns statum suum periculosum et inpoteciam tunc deus dat sibi quatuor portatores novos scilicet contricionem intencionem dimittendi peccatum. et oris confessionem. tunc per istos portatur ad xpm Sed sicut dicit beda hic in gmeto desiderant paliticum portatores xpo offerre sed turba impositum ab omni parte secludunt. quia saepe anima post infirmi corporis desidiam ad deum respiciens

Luxuriosus

Avarus.

Obstinatus.

superne qz gratie remedio cupiens renouari prisce assue
tudinis obstaculo retardatur / et tunc oz q isti peccatores
nudent tectum conscie ut imediate desiderium possit xpo
offerri vnde subdit Beda. q nu h ascendunt non vtique
in infimis eius qui turbe tumultuan remouendo / Sed
tectum domus in qua xpus docet ascendendum. quia
s ascendunt ad contemplacionem diuine bonitatis / Allegorice

Allegorice

Beda exponit q quatuor peccatores et curacio paralitici hominis
saluacionem designat. post diuturna illecebre carnalis
inhercia ad xpm suspirantis / qui p omni ministris qui eum
subleuent et xpo afferant idest bonis doctoribus q spe
sanacionis opem qz intercessionis suggerat indiget. qui bn
quatuor fuisse dicuntur. quia quatuor sancti ewangelii libris
omnis predicancium virtus omnis sermo firmatur. Post exponit
quomodo sancti doctores tectum discoopiunt .i. intellectum
eiusdem scripture et ad superiorem sensum ascendunt q de
mandato regularium in domo ihu est apto in vtilitate
lre sensus spiritualis. et sic ille infirmus xpo presentatur

Sequitur. Et cum vidisset dominus fidem illorum dixit
paralitico fili dimittuntur tibi peccata tua. Beda et Ieronimus
et Crisostomus dicunt q xpus respexit fidem portatorum. vn
dicit Cris q non respexit fidem paralitici sed fidem portan
cium. vnde notabiliter dicit q contingit alium q aliquis fide
alterius curetur sit. Et Beda dicit. Intelligendum sane quantum
propria fides apud deum valeat vbi tantum valet aliena
vt homo interius exterius sanatus exurgeret repente
aliorum qz meritis sua ei relaxentur peccata. Io in quarto
paraliticum sanauit non pro sua fide cum sensu careret
sed pro fide offerencium. Thomas in sua expone dicit / q ipe
paraliticus fidem habebat / non solum xpus fidem portan
tium respexit sed etiam fidem paralitici / et concludit. Non
enim se portari sic sineret nisi fidem curacionis haberet
Ig quid dicendum hic / dicit quidam q ex fide illorum
inspirauit deus in illo paralitico fidem. qua infusa
ille potuit recognoscere peccata que commiserat. et
intime penitere / quia sm Bedam h ob peccata sua
fuerat hic percussus / et excitat de paralitico qui iuxta

+ Po[nitur] Bedam ... saluat ... xpus ... paraliticum ... sanat ... Ga ... respexit ... corporales ... vt a ... sanatus ... paraliticum

piscina probatica iacebat et aque motum expectabat / Cui dixit xpus Ecce sanus factus es iam noli peccare ne deterius tibi aliquid contingat / sed contra glo[ssa] in eodem dicit / quod peccatum non sanatur nisi peccato dimisso · et iste non penituerat · igitur non sanari meruerat / Confirmatur / quia furiosus cum furia accepit eum in peccato exitem numquam sanabitur / Sed contra Dan[ielis] iiii · de nabuchodonosor qui ad preces danielis sanatus fuit et rediit ad sensum suum · Respondeo quia ille nabuchodonosor habebat lucida intervalla quibus potuit penitere / Unde dicitur ibidem ego nabuchodonosor elevavi oculos meos ad celum et redditus est michi sensus / Unde potuit esse quod iste cum fidem domini infunderat etiam in corde penitebat / vel forte ad preces illorum qui eum portabant deus contulit sibi graciam penitendi · Et sic possunt doctores concordari ut patet clare · Unde dicitur Cum vidisset ihesus fidem illorum dixit fili dimittuntur tibi peccata tua / Beda hic clamat O mira humilitas · despectum et debilem totis quod membrorum compagibus dissolutum filium vocat quem sacerdotes non dignabantur tangere / quia recte filium vocat quia ei dimittuntur peccata / Beda facit hic magnam digressionem · dicens quod quinque de causis affliguntur homines molestiis / aut propter merita augenda · ut iob et martires / aut propter humilitatem conservandam · ut paulus et sancti patres / aut ad peccata intelligenda et corrigenda ut maria soror moysi · et paliticus iste / qui nisi dimissis peccatis potuit curari / aut ad gloriam dei · sicut de ceco nato · quia non peccaverat neque parentes eius · et de lazaro mortuo et resuscitato / aut ad inchoacionem pene eterne ut in herode et antyocho de quibus congruit illud prophete · Duplici contricione contere eos · / Et concludit quod necesse in omnibus que temporaliter adversa patimur cum humilitate domino gratias agamus · et infirmitates nostre conscii de collatis nobis remediis gratulemur · Sequitur

Erat autem ibi de scribis sedentes et cogitantes in cordibus suis Quid hic sic loquitur blasphemat Quis potest dimittere peccata nisi solus deus Beda in omelia · Quasi dicat Quis potest dimittere peccata · nisi solus deus Qui et per eos dimittit quibus dimittendi tribuit potestatem

Po[st] phizon 4 et sebarzo · [illegible]
2a Marinam [illegible] confutatur · Deinde statim sequitur ·

Joh 5.

Unde et aliter [illegible] [illegible] ... Parisiensis [illegible] [illegible] portitoribus · Unde [illegible] [illegible]

et [illegible] glo[ssa] [illegible] [illegible] [illegible]
Iob probat
meliorat paulus
sese maria
Tyrannus
[illegible] maria
punit herodes

Vide sermones [illegible] in Registro · [illegible] 189 · Creatori nostro et [illegible] ad [illegible] [illegible] · [illegible] de eius misericordia [illegible] · [illegible] tollentis [illegible] [illegible] [illegible] patiens [illegible]

Et ideo vere deus esse probatur. Errant tamen iudei qui cum xpm et deum esse et peccata dimittere posse credant Ihm tamen esse xpm non credunt. Et ideo dicunt blasphemat. Ubi Cirillus in glo super glo. arguunt autem blasphemie mortis precipitantes sententiam. Erat enim in lege mandatum ut quicumque blasphemaret in deum morte puniretur. Hoc autem ei imponebant quia quasi sibi tribuebat potestatem dimittendi peccata. Unde dicebant Quis potest dimittere etc. Unde dicendum quod quatuor modis blasphematur deus videlicet eius bonitatem infamando, scripturam derelinquendo (?), divinitatem denegando, potestatem sibi attribuendo.

// divina

Blasphemia

1\. Bonitatem infamando

Primo modo blasphemabant iudei xpm quia se bonum et iustum dicebat. Ioh. x. Unde dicunt De bono lapidamus te sed de blasphemia. Et xpus respondebat Vos dicitis quod blasphemo quia dixi filius dei sum. Secundo inferunt contra deum blasphemiam qui sanctum nomen eius iurant et periurant. Etiam qui deo turpiter iurant et deierant et blasphemiam deo imponunt, sicut qui iurant turpe iuramentum prohibitum et faciunt iuramenta detestabilia. De quibus dicit Aug. super 1o cap. xxvio blasphemavit. quod non minus peccant qui xpm blasphemant regnantem in celis quam qui eum crucifixerunt ambulantem in terris. De istis dicitur in epla Iude Hii sunt qui carnem maculant, dominatorem spernunt, maiestatem blasphemant. Et tales turpiter iuratores peccant gravissime. Unde Greg. in dial. c. xvii narrat de quodam puero qui erat ita assuetus turpiter iurare deum blasphemare et deum negare. Qua propter turpi morte in sinu patris punitus fuit in signum condempnacionis. Isti comparantur bestie de qua Apo. xiii dicitur quod datum est ei os et lingwa ad blasphemandum et aperuit os suum ad blasphemandum nomen domini. Tercio blasphemant aliqui deum eius divinitatem denegando, sicut iudei qui credebant xpm purum hominem et non deum, sicut etiam nestoriani heretici et modo illi de lege machometica. Et de talibus dicitur Ysa. 1. Dereliquerunt deum scilicet israel blasphemaverunt. Et eodem v. c. Eloquium dei id est verbum dei eternum blasphemaverunt. Quarto blasphemant aliqui deum eius potestatem sibi ipsis attribuendo, sicut fecit Symon magus qui dicebat se deum et posse facere quicquid volebat et multi alii. Et isto modo exponebant in textu hic

// ope

Scripturam derelinquendo

Divinitatem denegando

Potestatem dei sibi attribuendo.

scribe q ihus blasphemus erat blasphemus dicitur detractor
maledictus et vituperator Et ideo quia dixerat se posse
dimittere pecca ideo dei potestatem sibi attribuebat Et ideo dice
bant blasphemat quis potest dimittere peccata nisi solus
deus. Dicit Beda Judei errabant in p x quem h posse facere
non credebant Sed peius errant arriani qui cum ihm
et xpm esse et pecca posse dimittere euangelii libris deuic
ti negare non audent melius deum non timent Et
concludit At ille perfidos saluare desiderans et occultorum
cognitione et virtute operum deum se esse manifestat Nam
seq. Cum cognouisset ihs spiritu sancto quia sic cogitarent
inter se dixit illis Quid cogitatis mala in cordibus vestris
In h ondit se deum qui potest occulta cognoscere et q
dammodo tacens loqui q. d. eadem manifestate maiestate et
potentia qua cogitaciones vestras intueor possum et hominibus
peccata dimittere Theophilus in expositione sua dicit quod xpus
subtiliter arguebat eos non intelligerent quod curacionem
anime ostendebat per curacionem corporis vt per illud quod est
facile ondere difficilius Tercia per h quod cogitaciones intelli
gebat eorum scilicet enim posse peccata dimittere quia in
lege eorum scriptum est quod solus deus intuetur cor
et quod ipse deus sit intelligit cogitaciones cordis et difficilius
est cognoscere cogitaciones cordium quam posse dimittere
reatus aliquorum quia vnum pertinet ad dei scienciam aliud
ad dei potenciam Et ideo subiunxit Quid est facilius
dicere paralitico dimittuntur tibi peccata tua aut dicere
tolle grabatum tuum et ambula

Et hic notandum quod h quod peccatum multorum peccatorum inquinat
multis modis dicitur dimitti aut remitti tolli quo
ad penam quia obligat grauiter mundari quo ad
maculam quia inquinat viliter Cooperiri quo ad
infamiam quia infamat turpiter Deleri quo ad notam
quia manet in anima fortiter Redimi quo ad seruitutem
quia vilificat mirabiliter Oblivisci quo ad offensam quia
iram mouet crudeliter Solui quo ad impotenciam quia
ligat mirabiliter Dimitti quo ad culpam quia facit
facit culpabilem Primo dicitur tolli &c Joh i Ecce

Tolli

qui tollit peccata mundi / et Job vii. clamabat Cur non tollis pecm̄ meum zc̄ quia sm̄ veritatem peccata nostra ipse portauit qn̄ mortuus fuit p̄ pe iiᵒ. Secundo dicitur

Mundari

mundari zc̄ ideo petebat ps Ab occultis meis munda me domine. Tercio dicitur cooperiri zc̄ ps Beati quorum remisse

Cooperiri

sunt iniquitates et quorum tecta sunt peccata. Et istud fit per caritatem quia caritas operit multitudinem peccatorum p̄ pe iiii. Et in ps. Operuisti omnia peccata eorum. Quarto

Deleri

dicitur deleri et hoc per penitenciam Ac̄c̄ iii. penitemini ut deleantur peccata vestra. Quinto dicitur redimi et hoc per

Redimi

elemosinam Dan. iiii. elemosinis peccata redime. Verum est quod xpus redemit nos sanguine suo Apo primo. Sexto dicitur

Oblivisci

obliuisci zc̄. et hoc fit qn̄ deus est placatus non recordatur amplius de illis peccatis / Eze. xviii. omnibus iniquitatibus quas operatus est non recordabor. Septimo

Solui

dicitur solui zc̄. in Zach. xi. sca gᵒ et salubris est cogitatio pro defunctis exorare ut a peccatis soluantur. Octauo

Dimitti

dicitur dimitti zc̄ sicut hic in lra dicitur Dimittuntur tibi peccata tua / z id luc. v. Quia si iste paliticus peccauerat et ligatus spūli erat per culpam / Et etiam ligatus in corpore per corporis impotenciam / et xpus soluit eum quo ad vtrumque. Pro dixit ei Dimittuntur tibi peccata tua Beda dicit Verum palitico fuit peccata interiora dimissa. i. solus nouerat qui dimittebat. Set quod dicit Surge et ambula

Tam ille

qui sanatus fuerat qm̄ hii qui surgentem viderant approbare poterant. ad probandum igitur per carnale signum spūale / dixit iudeis Ut sciatis quia potestatem habet filius hominis in terra dimittendi peccata. ait palitico Tibi dico surge et tolle grabatum tuum et vade in domum tuam. Crisostomus hic dicit quod in hoc quod dixit. Ut sciatis quia filius hominis habet potestatem zc̄. signat quod erat deus et homo / Quia et si indiuisibili vnione factus est homo. verbum dei permansit et si per dispensacionem in terris inter homines conuersaretur. non tamen prohibebatur miracula perpetrare ac remissionem tribuere peccatorum / non enim humanitas de proprietatibus diuinitatis diminuit. Et ideo ad ostendendum quod fecerat miraculum ostendit quod sanus est palaticus qn̄ dicitur. Surge

filius hominis

tolle grabatum tuum etc. In hoc quod dicit surge ostendit quod factus est sanus. Per hoc quod dicit tolle etc. ostendit quod vires corporis cum sanitate ei reddiderat. Sciendum est hic quod grabatum proprie est lectus pauperum ubi aliquid capiti substratum est id est submissum. Et dicitur a graba quod est caput unde versus Disce graba signare caput venit inde grabatum Quod soleas in eo corpus reclinare granatum. Et est nomen grecum sicut dicit Ysidorus ethimologiarum xx. Est etiam notandum quod in hoc quod dixit Tolle grabatum etc. ad maiorem emulacionem Iudeos provocavit. Quia sabbatum erat ei tollere grabatum aut portare non licebat quia esset solvere feriam sabbati. Et tamen hoc ei facere precipiebat. Et sic eorum invidiam contra se provocabat.

Tercium ad propositum moralem est sciendum quod curacio istius paralitici curacionem anime communiter designat. Nam sicut dicit Glossa hic in 9no paralisis typus est corporis quo piger iacet in mollicie carnis quasi impotens surgere. Et Beda etiam hic in 9no dicit spiritaliter de grabato surgere est animam se a carnalibus desideriis ubi egra iacebat abstrahere. Unde hic notandum quod ordo resurgendi ad graciam et ad statum salutis fit iste modo quia oportet quod peccator primo surgat quia ut dicit sancti peccatum est infirmitas ad mortem si sit mortale. Sub quo animus peccatoris iacet quasi paraliticus et male torquetur. Nec per se potest surgere a peccato mortali quia est error pelagii et Iuliani heretici. Nam sicut dicit magister in libro de compendio sapiencie capitulo primo quando homo peccat leviter sive venialiter assimilatur ei qui cadit super planum a quo de facili potest resurgere. Qui autem peccat graviter assimilatur ei qui cadit inter abrupta a quibus non potest surgere per se sine adiutorio. Et ita in proposito quia cadens in peccato mortali non potest per se surgere sine gratia dei adiuvante quia non est volentis neque currentis sed miserantis dei sicut dicit Apostolus. Et ideo quando venit ad noticiam sui et ipse penitet de commissis deus dat sibi graciam ut possit surgere sicut in figura Ezechielis xxxvii legitur quod spiritus dei flavit supra mortuos et surrexerunt et steterunt super pedes suos. Et consimiliter fit in peccatore qui erectus a peccato

---

Marginal notes:

Nota quod paraliticus prius portabatur a quatuor ideo hic dicitur sibi Surge qui iacuit in lecto. Secundo dicitur Tolle grabatum tuum quia ille paraliticus fuit per se ambulans ideo hic dicitur vade domum tuam. Et alii ... ut aperte ... civitatibus? ...

Grabatum

Nota versus

Pro grabatum grabatum pro lecto pone grabatum

Moralitas

Surgat

scilicet per se

Nota ut deducit Thomas in prima secunde ... 3 ... 1 ...

Pro(pter)eo ap(osto)l(u)s ad Eph(esios) v. no(m)i(n)at(er) dicebat Surge qui dormis et exurge a mortuis et illuminabit te xp(istu)s. Et tunc tollit grabatum suum .i. p(ri)stinam conu(er)sac(i)o(ne)m et vitam veterem dimittit in quo iacuerat et languerat. Ita bene dimiserat lectum suum a(n)i(m)a sancta que dicebat Cant(icorum) iii. In lectulo q(ue)sivi quem diligit (etc). et sequi(tur). Surgam et circuibo civitatem querам quem diligit a(n)i(m)a mea. istud grabatum deliciarum et voluptatum est dimittendum et tollendum de quo Amos iii. dicitur q(uod) filii Isr(ae)l eruentur qui habitat in fine Samarie in lectulis et damasti grabato. Et consimilit(er) Act(uum) ix cum sanasset Petrus paraliticum iacentem in grabato per viii annos dixit ei Enea sanat te dominus Ihesus xp(istu)s surge et sterne tibi (etc). Et tali homini sic sanato bene dicitur Vade in domum tuam. Ad evidenciam istius est sciendum q(uod) homo h(ab)et quatuor domus sc(ilicet) consciencie p(ro)prie / militantis ecclesie / terrene sepulture / celestis patrie / Et tanta est inter istas differencia / quia prima domus est curialit(er) visitanda / Secunda fidelis frequentanda / Tercia memorit(er) recolenda / Quarta cordialiter recolenda. Nota de domo corporis substancie q(uod) s(ecundu)m Tullium in de senectute in fine non datur nobis p(ro) domo s(ed) pro hospicio quia s(ecundu)m Ap(osto)l(u)m ii. Cor. v. cotidie corrumpitur. Un(de) Job iiii qui habitant domos luteas (etc). Et ideo domus ista est regenda per domum interiorem consciencie et ideo p(ro)prie non dicitur domus s(ed) hospicium. Prima domus que est consciencie p(ro)p(ri)e est diligenter visitanda. ista est domus interior n(ost)ra que debet s(er)vari munda et diligenter observari de qua p(salmi)s dicitur Domum tuam decet sanctitudo in longitudine dierum. Et ideo i. ad Thi(m). iii d(icitu)r qui domui sue preesse nescit quomodo ecclesie diligenciam hebit. Pro(pter)eo b(e)n(e) visio Appollinis fuit data petenti quomodo posset fieri b(eatu)s ut recitat Helmandus in suis cronicis li(bro) viii. sic nothis esithos (etc) .i. cognosce te ipsum. Et iterum ut dicit Job v visitans faciem suam non peccabis .i. consciam. Et ideo si bene visitetur ut ab immundicie expurgetur tunc fit domus dei ad habitandum sp(irit)ualit(er). Sicut dicit Ap(osto)l(u)s ad Heb. iii. filius in domo sua est que domus sumus nos. Et tunc homo in sua domo residet q(uan)do ad eam visitanda(m) solicite recurrit. Un(de) Senec(a) li. in de

tollat

Bern(ardus) d(icit) ... Hoc fuit ille qui ... peccator(um) ... est in sua custodia et vigilat ut ... plaga ... lectuli et oportet in

desiderium da

Consciencie

Ita ante finem vite narrat quod sixtus philosophus omni die anteque
dormiret scilicet ante nocturnam quietem interrogabit animum
suum quare malum suum sanasti quia parte melior esses Et in de se
ibi concludit seneca dicens quod In nocte totum diem meum iam
scrutor · facta mea et dicta remetior · nichil michi ipsi abs
condi · nichil quero et si quicquam ex erroribus meis timeam
tamen possum dicere vide ne amplius idem facias Et ita breviter
concludit Beda in quarto hic dicens sanus qui languerat do
mum reportat grabatum cum animam remissione accepta peccatorum
ad internam sui custodiam cum ipso se corpore refert Et nequaquam
post veniam unde iterum iuste feriatur admittat Secunda
domus est militantis ecclesie de qua dicit saluator Mathei xxi
Domus mea domus orationis vocabitur · Ista est frequentanda
ad veniam procurandam ad misericordiam consequendam ad graciam
promerendam ad gloriam optinendam / ipsa est domus refugii
solacii · auxilii · et gaudii Unde psalmista Introibo in domum tuam
adorabo ad templum sanctum tuum et confitebor nomini tuo
Tercia domus est terrene sepulture de qua psalmista Et sepulcra
domus illorum in eternum Ista est meditanda et recolenda
/ quia scriptum est ecclesiastici vii memorare novissima tua et
in eternum non peccabis / quia homo multum debet timere ne
ibi vadat miserus miser / et hominibus petis / quia sicut
dicitur Job xxiiii · mali perfodiunt in tenebris domos suas
Et ibi · quia in grabato mollius dormit qui hic per penam
durius iacuit · Unde Job dicebat xvii Infernus domus
mea est et in tenebris straui lectulum meum Quarta domus
est celestis patrie de qua saluator dicit Joh xiiii In
domo patris mei mansiones multe sunt / Et est cordialiter
desideranda et querenda ut heredes fieri possimus in
domo illius beatitudinis / quia scribitur in psalmo Beati qui
habitant in domo tua domine in secula seculorum lauda
bunt te Sic igitur moraliter loquendo quilibet a deo curatus
et sanatus grabatum vite preterite debet dimittere et tollere
et ad domum consciencie et ecclesie redire / ut in domo domini be
atifice possit requiescere / sicut iste paraliticus secundum litteram fecit
/ quia iam fuit curatus ad preceptum domini sicut dicitur
in leuasti statim surrexit et sublato grabato abiit coram omnibus

2 Militantis ecclesie
3 Terrene sepulture
4 Celestis patrie

Ita ut mirarentur omnes / et honorificarent deum dicentes
quia numquam sic vidimus. Glo. dicit quod mirabantur i. stupe
bant sed non credebant / quia ut dicit Ambrosius maluerunt
timere quam credere. Sed quod dicitur hic / quod honorificabant
deum ergo credebant. Solutio non credebant auctorem facientes
quia non credebant ipsum esse deum / tamen credebant factum
et sic honorificabant deum racione facti venerandi facientes.

Et egressus est rursus ad mare. Hic ponitur secunda emu
latio iudeorum in christi vocatione . s. ad stagnum genesareth
quod vocatur etiam mare tiberiadis. Quia ut dicit Beda
ut non solum vitam civilem hominum in viam veritatis osten
deret verum etiam habitatoribus maris eternum regnum predi
caret eos quod fluctuum ac vento labencium motus contempnere
et dei firmitate superare doceret. Et omnis turba veniebat
ad eum et docebat eos / sicut dicit Thomas hic quia cum plus
solitarie vellet esse turba concurrit iterum ut addiscat quod
confugit gloriam tanto plus eum qui sequitur / econverso volente
gloriam consequi . s. mundialem vel vanam tanto fugit eam
gloriam . s. bona. Et cum preteriret vidit levim alphei seden
tem ad theloneum et ait sequere me. Glo. dicit quod no
tanter dicit vidit non solum visione corporis ad extra sed
visione spirituali ad intra. Ut non solum ad apostolatum vo
caret sed etiam a morbo cupiditatis thelonei vocaret. Quia
sicut Ambrosius super ps cxviii plerique iusti aspectus admonitio
correctionis est sicut Luc. xxii dicitur quod conversus dominus
respexit petrum et iste statim memanus flevit amare. Quia et
si generaliter respiciat super filios hominum et est ut dicitur in
ps. tamen specialiter quando respicit aliquos ad cordium monitorum et eme
dacionem. In ps. Respice domine et miserere mei / Sicut de
quadam ave que vocatur caladrius dicitur quod si ponatur
ante faciem infirmi et ipsum ex directo respiciat signum est
sanitatis. Et sic intus et extra xpus vidit levim alphei
sicut dicit Criso. super Mt. ix. Matheus binomius fuit et
fuit vocatus levi et fuit vocatus matheus / sicut socer moysi
modo Jethro modo Raguel nominatur / Et fuit filius Alphei. Et
sicut dicit hic Beda lucas et marcus propter verecundiam et honorem
euangeliste nomen ponere noluerunt vulgatum / ipse autem matheus
iuxta id quod scriptum est Iustus prior accusator est sui in principio

(margin) Glo. per miraculum paliter in Capharnaum ad mare egreditur ... quia non solum civibus sed et maris habitatoribus ... fluctibus ... motus ... docet. Ubi Mattheus ... credidit ... publicanus apostolus ... peccatores per penitentiam conversos ... quem ... cupiditatis ... ad ... celestem ... trahit.

sermonis et matheum et publicanum se nominat Ut ondat lege
tibus nullum omnino de salute debere diffidere cum ipse de
publicano in apostolum de theloneario in apostolum sit repente mu
tatus Sed de hoc quod dicitur vidit sedentem ad theloneum
secundum ysydorum ethimologiarum xv. Cum loquimur de edificiis publicis thelo
neum dicitur ubi merces navium et nautarum emolumenta
redduntur ibi vectigalis exactor sedet precium rebus impositurus
Huguccio dicit quod telon grece dicitur tributum latine et proprie
quod de mercibus marinis et littus littus accipitur. Thelo
neum est locus ubi colligitur et exigitur. Unde Thelone
arius est ille qui exigit ibi tributum Beda in commento
dicit quod telos idem est quod vectigal. Et quia matheus
iste erat receptor et exactor istorum vectigalium et tribu
torum ideo et thelonearius et publicanus vocabatur
quia erat quasi publica quia cum gentibus et in
differenter cum omnibus ipse habebat agere Et tales Iudei
peccatores nominabant quia eis non licebat cum aliis gen
tibus immisceri Beatus gregorius omelia xxiiii videtur velle quod fuit
campsor ubi querit quare post resurrectionem domini petrus rediit
ad piscationem matheus ad theloneum non resedit Et
respondet quia aliud est victum per piscationem querere aliud est
thelonei lucris pecunias augere Sunt enim plura negocia que
sine peccatis exhiberi aut vix aut nullatenus possunt Dicit
hoc de campsoria que vix potest fieri sine usura quia est
congregativa pecuniarum propter quod vituperatur et iuste ut
dicit philosophus primo politicorum c. xi. Et forte cum sero thelonei erat
matheus campsor cum unum non possit fieri sine alio Un
theologus in concordantiis dicit quod sedebat in theloneo ut consuetudinis
est aut ad merces aut aliud vendens aut lucrum faciens quibus
thelonearii utuntur. Et ait sequere me non solum tamen gressu
corporis sed affectu mentis Unde notandum hic quod aliqui sequuntur
deum infructuose curiose effectuose virtuose Primi se
quuntur infructuose sunt qui credunt sequi deum adorando
deos alienos De quibus iiii Regum xi dicitur Declinaverunt corda
nostra ut sequamini deos eorum Etiam ypocrite qui per
opera sua que faciunt ut videantur ab hominibus credunt ve
sequi deum quia de istis verificatur illud Osee xii. effraym
in pascit ventum sed estum Secundi sequuntur affectuose sunt ve

Thelone[m]

Ecclesiastici 26 difficile exuitur negociator a negligentia

Infructuose.

// dixit deus filiis Israel nolite ire post deos alienos etc. Regum ...

Affectuose.

Ecclesiastici ...

diligentes sicut discipulus ille sequebatur ihm Joh. xx. Et isti
sequuntur. In penarum passione sicut I pe ii dicit xpus
passus est pro nobis ut sequamini vestigia eius. In via di
lectione luc ix Magister sequar te quocumque ieris. In boni
continuacione sicut Apo. xix dicitur quod illum qui vestitus
erat veste aspersa sanguine sequebantur exercitus qui in celo sunt.

Curiose

Qui sequuntur curiose sunt penitentes et pro deo adversa
sustinentes in spe melioris retribucionis sicut Apostolus dicebat
ad phill. iii Sequor si quo comprehendam. Qui sequuntur dominum

Virtuose

virtuose sunt illi qui terrena abiectantes. Deum ingenium
possunt in sancta contemplacione sequuntur ~~dominum~~ ut sunt
illi qui voluntariam paupertatem eligunt ut mundo pauperes
effecti xpm pauperem expeditius sequi possint. ut sunt ecce
religiosi multi sicut fecit Matheus iste de quo dicit
Beda in omelia reliquit propria qui rapere solebat aliena
perfectam quoque nobis abrenunciandi seculi formam tribuens non
solum lucra reliquit vectigalium sed et periculum contempsit
quod evenire poterat. Tanta namque cupiditate sequendi
dominum ductus est. ut in nullo prorsus huius vite respectum
vel cogitacionem sibimet reservavit. Et tales ~~bene~~ sequuntur

Dei Cognicio

virtuose ~~quia~~ assequuntur dei cognicionem mentis illuminacionem

mentis illuminacio

gracie collacionem glorie adepcionem. De primo Exo. xxxiii
Vivemus in conspectu dei sciemus sequemurque ut cognoscamus

gracie collacio

dominum. De ii bene dicit salvator Jo viii Qui sequitur

glorie adepcio

me non ambulat in tenebris sed habebit lumen vite
De iii Jo. x. Ego cognosco oves meas. scilicet et sequuntur
me De iiii Mt. xix Vos qui secuti estis me in regeneracione
cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue sedebitis
et vos etc. Et ideo bene dicitur ecc. xxiii magna gloria est
sequi dominum. Sic igitur bene dicitur hic in textu ~~Et~~ surgens
secutus est eum. Beda hic in omelia dicit Siquidem ipse dominus
qui hunc exterius humana allocucione ut se sequeretur vo
cavit intus divina inspiracione ut vocantem sequeretur accendit
ipse invisibiliter quomodo sequendum esset docuit propter quod
ille mito obediencia domini humana contempnens negocia de
seruit dominicorum fidelis dispensator factus est talentorum:—

Ieronimus. Tanta virtus luxit que sequentem perspexerunt quia apostoli antequam crederent viderunt quod minime dubitare potuerunt

Multi publicani et peccatores simul discumbebant cum Ihesu et discipulis eius Erant enim multi qui sequebantur eum Et scribe et pharisei videntes quia manducaret cum publicanis et peccatoribus dicebant discipulis eius quare cum ...

Et factum est dum accumberet in domo illius etc. hic ut dictum fuit circa ipsum causam emulacionis iudeorum que fuit prima in isto capitulo Unde sciendum est quod matheus post quam surrexit de theloneo et secutus est christum ipse fecit parare grande convivium in domo sua sicut dicit lucas in ewangelio suo Et invitavit ad illud consortes et consocios qui eciam in negocys thelonei cum eo conveniant causa amicitie predicte. Et tales a iudeis vocabantur peccatores et publicani publicani ut dictum est erant qui in negocys publicis et cum diversis gentibus in omnibus communicabant quod prohibitum erat iudeis in lege eorum Et ideo peccatores vocabantur quia legis transgressores vel peccatores dicebantur quia tales exactiones et tributa sine campsoria sine peccato exerceri non potest Et in hoc quod christus cum talibus comedebat et bibebat et conversabatur scandalizabantur iudei tamquam contra legis transgressorem Et quia multi erant tales ibi sicut dicitur in textu multi sequebantur eum Aliqui videlicet amore mathei ~~quia~~ quia mirabantur quomodo ita subito mutatus fuisset Alii secundum bedam christum sequebantur tamquam penitentes. Sed statim oritur dubium quia videmus quod comedere cum peccatoribus hominem iustum non decet nec licet quod patet per apostolum I cor. v. si quis qui frater nominatur est fornicator aut avarus aut ydolis serviens aut maledicus aut rapax aut huius nec cibum sumere cum eo. Et licet Dauid in ps. dicit superbo oculo et insaciabili corde cum hoc non edebam Ipsius vox sic celestis non assonare scelestis Dico Aliqui comedunt aut conversantur cum peccatoribus opprobriose quia scilicet volunt participare cum eis in malicia Et istud prohibetur prov. i. ut patet intuenti et eciam in auctoritatibus allegatis Alio modo ut eos instruant et ab eorum malicia retrahant ~~eos~~ sicut in vita beati iohannis elemosinarii narratur de vitalio monacho qui in alexandria publice intrabat cum meretricibus et conducebat eas ut possit per unam diem esse cum eis Et tota nocte eis predicabat salutem anime et multas a peccato retrahebat. Et quamvis populus eum de isto diffamaret et eum blasphemaret semper perseveravit in isto facto orabat autem deum ut post mortem suam alicui intencionem suam revelaret ut hii qui in eo non ~~eo modo~~ edificabantur post modum bene reedificarentur Quod et factum fuit et mulieres que prius conversae erant

publicanis et peccatoribus manducat magister vester et bibit Hoc audito Ihesus ait illis Non necesse habent sani medico sed qui male habent Non veni vocare iustos sed peccatores ... pro agentes

V. 1. in favore 2. in correctione

Vitalius

omnibus retulerunt quia ipse qui eas revocauerat a peccato sub pe-
na magna eis precipiebat ne aliqui revelarent donec mor-
tuus esset Et quia una quod ei fecerat publicauit et statim
a demone vexari cepit Qui sanctus post mortem multis
claruit miraculis Et ita in proposito quidam scribe dicebant xpi
discipulis Quare cum peccatoribus et publicanis manducat et
bibit magister vester Audit xpus Non necesse habent sani medico
sed qui male habent Nam ut dicit Beda in glosa Ibat
dominus ad conuiuia peccatorum ut occasionem haberet docendi et
spirituales inuitatoribus suis preberet cibos. Nam cum frequenter
iret ad conuiuia eius doctrina narratur ut potencia doctrine
eius in conuersione penitentium demonstraret Unde sciendum hic
quod differentia est inter conuiuia bonorum et conuiuia malorum Mali
praui congregantur ad conuiuendum mutuum propter gulositatem
garrulitatem impuritatem Primum patet in hiis qui secuntur
thabernas et in gulosis qui inuitant se ad pocula equales
et ad fluuium et tales sunt vitam pecudum eligentes
I° ethicorum ymo sunt peiores quia bestie comedunt ad sani-
tatem isti vltra contra appetitum nature et inuitant tamen
isti dicunt inter se sicut scribitur Eccl. ii. bonum est comedere
et bibere et ostendere anime sue bona etc. quia scilicet ibi ponunt
perfectionem suam Secundo comedunt plures scilicet propter garruli-
tatem ut possint maledicere de aliis quia ibi communiter praui
detrahunt aliis et comedunt frugem mendacii ut dicitur Osee x.
Unde Augustinus fecerat scribi in mensa sua istos versus Si quis
amat dictis absentum rodere vitam hanc mensam indignam
nouerit esse sibi Alii comedunt simul simul propter impuri-
tatem ut postea possint vacare luxuriis et delectacionibus in-
mundis Isti comedunt de mensa Iezabel que interpretatur fluens san-
guine iii Reg. xviii Isti comedunt et fornicati sunt et dominum de-
reliquerunt Osee iiii Alii comedunt scilicet propter malignitatem ut scilicet
possent conferre mutuum in malo Et commouere et instruere consortes
ad suam maliciam prosequendam Et secundum veritatem isti comedunt
se quia destruunt se inuicem Et verificatur de istis Is. ix.
Unusquisque carnes proximi sui comedet Boni autem inuicem
conueniunt propter amicicie continuacionem doctrine instructionem mali-
cie depressionem et sermonis communicacionem De primo dicit philosophus viii° ethicorum
quod nichil sic est amicorum quam conuiuere quia enim conueniunt bene
gloriosi dicuntur non aliter Ge. xxxvii fratres sederunt ut comederent

Convivia Malorum

gulositate

garrulitate

impuritate

Malignitate

Convivia Bonorum

Amicicie continuacio

Dum inducuntur ad peticiones
1° ut peccatores confiterentur quod per facta iustitia desperarent peccatores sicut patet hic 1 ... per sic peccatores homines
2° ut eos ad penitentiam adhortaret ...
3° ut viri ... detestanda ... Capitulum ...
4° ut omnes ... ergo ... et ...

et ad hoc antiquitus fiebant in Ciuitatibus confraternitates et
conuiuia vt dicit philosophus in 2o politicorum / De quo dicit Tullius
in de amicicia prope principium quod illi valentes viri quos nominat ibi
in conuiuiis loquebantur que pertinebant ad rem publicam et
ad instruccionem audiencium et idem dicit macrobius libro
saturnalium prope principium Vnde prouerbiorum ix dicitur quod sapiencia
edificauit domum miscuit vinum posuit mensam et clama
uit venite comedite panem meum etc. / De 3o patet per Apostolum
prima ad corinthios v cum tali nec edere panem habet
Vnde Jeronimus expulit a mensa sua duos clericos quia habitus
et gestus eorum erat male ordinati Vnde Catho pauca
in conuiuio loquere cantica 4o dicitur comedi fauum cum
melle meo / mel significat dileccionem que in conuiuio debet
obseruari / De 4o patet quod sancti viri comedebant simul
antiquitus ut in bonis factis et verbis sibiinuicem gauderent
Vnde cantica v dicitur comedite amici bibite et inebriamini
karissimi / Et ad ista quatuor christus in domo mathei cum apostolis
suis racione amoris et sanctitatis cum publicanis et peccatoribus
ad eorum instruccionem et malicie depressionem / Et propter ista
duo notantur ipse respondit pharizeis et scribis de hoc murmu
rantibus Non necesse habent sani medico sed qui male ha
bent / Beda in quodam dicit scilicet medicus dicit quod miro me
dicandi genere vulneratus est propter iniquitates nostras et
liuore eius sanati sumus / Et reuera ipse est bonus medicus
quod sanat omnes infirmitates iuxta illud psalmi qui sanat omnes infirmi
tates tuas / Vnde sciendum est quod quadruplex est infirmitas
corporalis contagionis / originis propagacionis / actualis commissio
nis / mentalis corrupcionis / Isti sunt male habentes et non sunt
sani sed indigent medico / Primi sunt sicut leprosi / paralitici et
huiusmodi quos sanauit dominus sicut patet in euangeliis et ipse dicit
Mathei xi Ceci vident surdi audiunt leprosi mundantur etc. Vn
de psalmista misit verbum suum scilicet deus pater filium suum et sanauit
eos etc. / Secundo morbo generali infirmantur omnes in sua concep
cione sicut psalmista dicebat Ecce in iniquitatibus conceptus sum et in
peccatis concepit me mater mea sed sanat dominus per lauacrum
baptismi sicut ad titum dicitur saluos nos fecit per lauacrum regene
racionis et renouacionis quem effudit in nos etc. / Pro quo pete
bat psalmista miserere mei domine quoniam infirmus sum sana me domine quoniam
conturbata sunt etc. / Tercio modo infirmantur peccatores omnes qui actuale.

2 Doctrine istorum
3 Malicie depressio
4 Sanctitatis gracia
4 Infirmitas
1 Corporalis contagionis
2 Originalis propagacionis
3 Actualis commissionis

c 2

x
Mentalis corruptionis

peccatum committunt et si sit mortale est infirmitas ad mortem. Unde ps. Sana animam meam quia peccavi tibi. Certo modo infirmantur qui et si in opere exteriori non committunt intus tamen periculose infirmantur, sicut sunt ypocrite et multi viri et mulieres, qui et si propter aliquod obstaculum ad actum exteriorem procedere non audent aut non possunt propter timorem dampni aut infamie aut aliquo alio impedimento intus tamen habent voluntatem et affectum peccandi et graviter conturbantur. Quia iii ethi. 4 dicitur unusquisque qualis est talia dicit et operatur et sic vivit nisi aliquis gratia operatur. Id est propter aliquos recidivantes in quorum persona dicebat ps. Sana me quoniam conturbata est anima mea. Et quia iste est medicus qui sanat contritos corde in ps. et alligat contritiones eorum. Ideo ad eum recurrendum et dicendum cum ps. Miserere mei domine quoniam infirmus sum sana me domine quoniam conturbata sunt omnia ossa mea. Iste medicus sanans suaviter, integraliter, celeriter, generaliter. Sap. xvi non herba neque malagma sanavit eos domine sed sermo tuus domine qui sanat omnia. Ideo non solum publicani et peccatores indigebant isto medico sed et ipsi Iudei ymo totus mundus. Et sic dicit aug. quia ubique iacebat egrotus ideo venit generalis medicus quia bene dicebat qui sani sunt non indigent medico sed qui male habent. Beda dicit quod male habentes et peccatores vocat eos qui sue fragilitatis conscientia devicti nec per legem se iustificari posse videntes xpi gratie penitendo colla submittunt. Non enim veni vocare iustos sed peccatores. Istud exponitur dupliciter. Primo beda exponit sic per iustos aut sanos intelligit superbos qui sani et iusti se credentes et de sua iusticia presumentes iusticiam suam volentes constituere iusticie x nolunt esse subiecti sed de lege presumentes ~~iusticia sua~~ evangelii auxilium non querunt. Isti non recte habent medicum quia obstinati sunt. Per peccatores intelligit penitentes qui sensum legis litteralem dimittentes legi xpiane adherent. Et istos venit vocare primos nos. Theofilus in commento exponit aliud dicens quod per sanos et iustos intelliguntur sancti homines qui a morbo peccati curati sunt et isti non indigent medico ut curentur sed solum ad sue sanitatis conservacionem. Peccatores vocat qui male habent eo modo quo dictum est et tales indigent medico ad sui curacionem. Et istos venit vocare ad penitentiam ut curentur. Et est notandum quod dominus vocat nos et peccatores aliquando comminando. Adulando

1

2

promittendo predicando Primo vocat comminando sicut pater
filium male operantem dicendo veni vel tu verberaberis Ysa.
xxii Vocabit dominus in die illa ad fletum et planctum
et ad calvicium et cingulum stridoris. &c. vz. suple si non
exaudiant me Et sic sepius vocat nos per adversitates
et tribulaciones et tamen non audimus eum nos pacientem
et comminantem. Et ideo bene Ysa. lxv dominus dicit. pro eo quod
vocavi et non audivistis servi mei comedent et vos esu
rietis &c. Secundo vocat adulando sicut mater filium
quem diligit et amica dilectum Unde Apostolus ad Heb. ii
non confunditur deus scilicet vocare eos fratres dicens Narrabo nomen
tuum fratribus meis / et tamen non exaudimus eum ut amicum
sicut Ecc. i dicitur. Vocavi amicos meos et ipsi deceperunt
me. Quapropter si vocemus eum non respondet. Cant. vi dicebat
sponsa vocavi et non respondit michi / Tercio vocat
dominus nos promittendo premium vel ad affectum / et dominus
peccatoribus ad eum redeuntibus promittit gloriam suam
i. Petri v. Deus omnis gracie qui vocavit nos in eternam
gloriam suam Et non audimus Et ideo dat peccatoribus tor
mentum et merito sicut Je. xxxi Adducam super iudam
et ierusalem universam afflictionem. eo quod vocavi eos scilicet promitten
do et non audierunt / Quarto vocat per predicatores cottidie
ut nullus possit excusari de negligencia. sicut legislator
facit proclamari leges suas in publico ut melius observentur.
Unde Sap. ix dicitur quod sapiencia divina scilicet misit ancillas suas
ut vocarent ad arcem et ad menia civitatis. Si quis est
parvulus veniat ad me / parvuli dicuntur peccatores insipientes de quibus
dicit Apostolus i Cor. xiiii Nolite pueri effici sensibus sed
malicia parvuli estote. Sed de multis verificatur quod
dicit dominus Prov. i. Vocavi et renuistis extendi manum
meam et non fuit qui aspiceret / Et peccatores istos deus
vocat ad tria videlicet ut resuscitentur ab iniquitate / sanentur
ab infirmitate, liberentur a cecitate / De primo i. ad Thess.
iiii Non vocavit nos deus in immundiciam sed sanctificacionem
i. ut fugiamus immundiciam et sequamur sanctificacionem
De secundo in figura dicitur Luc. xiii quod erat mulier que habebat
spiritum infirmitatis quam cum vidisset ihesus vocavit eam dicens
Mulier curata es ab infirmitate tua / De tercio in figura
habetur Mt. xx ubi dicitur Ecce duo ceci et sequitur et vocavit eos

Comminando
blandiendo
Adulando
Promittendo
Predicando
1 meliorentur
2 curentur
3 illuminentur

et dixit quid vultis etc. et 1 petri 2o dicitur qui de tenebris vocavit nos in admirabile lumen suum. Sic igitur quod dominus in mundum venit vocare peccatores ad penitentiam ut meliorarentur, curarentur, illuminarentur. Quapropter dicebat Non veni vocare iustos sed peccatores.

Et erant discipuli Iohannis et phariseorum ieiunantes. Hic describitur emulacio iudeorum contra Christum ex discipulorum Christi arguicione volenciam retorquere defectum apparentem non existentem in ipsum Christum. Et ponitur duplex casus primus ibi. Et factum est iterum. Sciendum primo quod secundum Crisostomum isti discipuli Iohannis et phariseorum per ieiunium legis credebant iustificari et mirabantur quomodo Christus et discipuli sine abstinencia et labore poterant pugnas passionum superare. Et ut dicit Glossa super Matheum ix. In tribus isti reprehendendi erant, primo quia de ieiunio se iactabant, secundo quia Christum quem Iohannes baptista tantum laudavit calumpniabantur volentes in ipsum vertere culpam discipulorum. Tercio quia erant familiares et discipuli phariseorum quos Iohannes baptista condempnavit Matheus iii dicens genimina viperarum etc. Et de hoc dicitur erant ieiunantes sed infructuose. Unde ad maiorem evidenciam sciendum est quod invenitur multiplex genus ieiuniorum quorum solum unum est laudabile et meritorium videlicet iracundie et malignitatis, penurie et paupertatis, superbie et vanitatis, avaricie et pravitatis, discrasie et infirmitatis, castrimargie et gulositatis, stulticie et fatuitatis, nequicie et iniquitatis, insufficiencie et proprietatis, devocionis et caritatis. Primo ieiunio ieiunant iracundi qui prae ira nolunt comedere aut bibere sicut fuerunt iudei qui voverunt se nunquam comesturos donec occidissent Paulum Actus xxiii. De isto dicitur Ysaie lviii Ecce ad contenciones et lites ieiunatis et percutitis pugno impie. Secundo ieiunio ieiunant pauperes quia non habent quod comedunt et ieiunant velint nolint de isto dicitur in psalmo genua mea infirmata sunt a ieiunio. Tercio ieiunio ieiunant ypocrite de quibus dicitur Matheus vi Cum ieiunatis nolite fieri sicut ypocrite tristes etc. Quarto ieiunio ieiunant avari qui ne multum expendant ieiunant de quibus dicitur Ecclesiastes vi Est malum quod vidi sub sole et frequens apud homines Est homo cui deus

Marginalia (left): E — Cum primo legitur 3. 1. pro responsione causa .f. quod pharisei frequenter ieiunaverunt. 2o discipuli Christi quia discipuli Iohannis. 3o quia discipuli Christi f[illegible] — 1 Iracundie — 2 Penurie — 3 Superbie — 4 Avaricie

Marginalia (right): de ieiunio Iohannis et de sabbato custodiendo

dedit divicias et substanciam et honorem et non dedit ei potestatem
ut utatur eis De isto ieiunio dicitur ysa. lviii. Quare
ieiunavimus et non aspexisti Respondetur ibidem Ecce in die
ieiunii vestri invenitur voluntas vestra et omnes debitores vestros
repetitis Quinto ieiunio ieiunant infirmi qui non possunt
comedere vel aliqui qui ieiunant ad sanitatem consuadatam
et tale ieiunium neque laudabile neque vituperabile morale est.
et ipsi debent ieiunare pro sanitate anime sue Unde Gregorius
ol. dominica i. xl. exponens illud sanctificate ieiunium dicit
ieiunium sanctificare est adiunctis bonis dignam deo
abstinenciam carnis ostendere / Sexto ieiunio ieiunant
divites qui sedent ad mensam ab hora tercia usque ad
nonam Unde plus comedunt in xl. in uno prandio quam
si non ieiunarent in duobus / isti cambiunt unum denarium
pro duobus obulis De isto ieiunio bene dicitur
illud ysaie lviii Numquid istud est ieiunium quod elegi q.
d. non / Septimo ieiunio ieiunant aliqui imprudentes penitentes
qui indiscrete macerant corpus et consumunt contra
quos Ieronimus in epistola ad nepocianum dicit tantum tibi ieiuniorum
impone modum quantum ferre potes Sint pura
simplicia et moderata ieiunia xiii glossa super i. p ad thi
v. Noli bibere aquam sed utere modico vino dicit prudenter
deus vult sibi servire non ut fiant inmitetate debiles
et post medicorum suffragia querant Octavo
ieiunio ieiunant in mortali peccato scienter existentes assimilantur
enim demonibus qui non comedunt et semper
male agunt De isto dicit cassianus xxxiiii homo qui ieiunat
in peccatis suis quid sibi prodest q. d. nichil. Et verum
est ad mendicum grandem. Nono ieiunio ieiunant illiberales
qui de hiis a quibus abstinent pauperibus non
erogant De quibus dicitur Zacharie vii Cum ieiunaretis
et plangeretis numquid ieiunium ieiunastis s. ad mitum q. d.
non. Et cum comederetis et biberetis numquid vobismet
comedistis et bibistis q. d. sic / quia non aliter ergo cavi
sitis / Decimo ieiunio ieiunant boni et sancti qui meritorie
ieiunant De quo Bernardus sermone xxxviii dicit bonum
et salutare ieiunium quo redimuntur eterna supplicia

Disanie 7
Castimargie 6
Stulticie 1
Nequicie 8
Insufficie 9
Detimonie 10

Unde dicit ... vnde dt q ieiuni corpale nō competebat pueris discipulis ... illo tempe ... ieiunium nō competebat discipulis ... qui erant ... tempore ... discipulos xpi plus ... ... aliud autem ieiunium ... dt Remigius ...

redimuntur peccata non solum est ablucio peccatorum sed extirpacio viciorum / non solum obtinet veniam sed incitat graciam. Et istud ieiunium facit multa bona secundum scripturam que ego transeo causa breuitatis. Modo ad propositum. Isti discipuli Johannis et phariseorum ieiunabant tercio se(cundum) illud sicut ypocrite / quia gloriabantur de suo ieiunio et iactabant se / contra quos xpus loquitur Mt vi. Cum ieiunatis nolite fieri sicut ypocrite illi exterminant facies suas vt appareant hominibus ieiunantes. Et ideo veniunt et dicunt illi scilicet xpo Quare discipuli tui comedunt et discipuli Johannis et phariseorum ieiunant. Et statim oritur dubium lite(ra)le quia Mt ix capitulo et lucas v° dicunt discipulos Johannis et phariseos hoc quesiuisse. Et hic Mr videtur dicere quod communiter hoc quesierunt. Augustinus in de concordia euangelistarum respondit Ad hoc dicendum quod vtrique scilicet communiter et discipuli Johannis et phariseorum hoc quesierunt. et si non simul successiue tamen. Unde sicut dicit Theofilus in commento. hic discipuli Johannis in ipsorum positi in consuetudinibus iudaicis permanebant. Beda Mistice exponit dicens quod omnes qui de operibus legis sine fide gloriantur. vel tradiciones sequuntur hominum. vel etiam qui xpi preconium aure corporis et non cordis recipit. talis a spiritualibus bonis ieiunio corde et habes... Qui vero membris xpi fideli incorporatur amore. non potest ieiunare quia eius corpore et sanguine epulatur. Unde bene xpus respondit discipulos excusando. Nunquid possunt filii nupciarum quamdiu sponsus cum illis est ieiunare. Sed statim potest hic queri. quia Mt dicit Nunquid possunt filii sponsi lugere quamdiu cum eis est sponsus. Et quod duplex est ieiunium in proposito Unum moris quod in matheo prohibetur / Secundum exultacionis quod prohibetur in marcho. Igitur sequitur quod nullo modo debent ieiunare. Respondeo Aliqui ieiunant ieiunio moris propter absenciam sponsi. sicut sunt illi qui considerantes mundi periculosum statum et peccatorum suorum miserabilem statum. et timent de absencia sponsi ne graciam suam ab eis retrahat. tunc lugent et ieiunant in abstinencia corporis et cordis / et istud

[margin, left:] No.
[margin, left:] respondendo discipulis et dixit illis ... No.
[margin, left:] Moralis.
[margin, right:] Mistice
[margin, right:] ... sponso ... possunt ... non possunt ieiunare

Exultacionis.

ieiunium reputat eccl(esi)a a lxx usque ad pascha quando cantus leti
ne s. Alla subtrahetur. Ieiunio exultacionis ieiunant
illi qui gl(ori)am dei desiderantes et in bonis operibus han
helantes in dei i(n)m(isericor)dia confidentes a delectionibus mundanorum
se abstinent et in domino gl(ori)antur ne finaliter sponsum
perdant. Dum hic in mundo q(uasi) in absencia sponsi morantur
et ieiunant et exultant Et istud ieiunium eccl(esi)a reputat
in ebdomada penthecostes qua eccl(esi)a ieiunat et cantat alla
Unde Beda in omelia dicit iuxta litere tropologiam s(ecun)d(u)m
q(uod) q(uam)diu nobiscum sponsus est et in leticia sumus nec ie
iunare possimus nec luge(re). Cum aut(em) propter peccata a nobis
recesserit et avolaverit tunc indicendum est ieiunium tunc
luctus recipiendus. Est eciam hic notandum s(ecundu)m Bedam q(uod)
sponsus est xp(istu)s sponsa est eccl(esi)a Cris(ostomus) dicit sponsum
vocat tamquam eccl(esi)am sponsaturus Est desponsacio daco
arre s. gracie sp(iritu)s sancti per quam credidit orbis terre Theo
filus dicit. sponsum scipsum vocat tamquam virginales a(n)i(m)as
desponsaturus Et nota(n)d(um) sciendum q(uod) xp(istu)s h(abe)t tres sponsas
virgines Virginem gloriosam Eccl(esi)am orthodoxam
animam gloriosam. De prima in ps(almo) In sole s. in beata
virgine posuit thabernaculum suum et ipse tamquam sponsus
procedens de thalamo suo. Et istam dotavit ana(?) matr
imitatis cum virginitatis honore de qua ipse dicebat Cant(ico)
iiij°. Veni sponsa mea veni de libano libanus interpretatur
candidacio et significat virginitatem sequitur veni coro
naberis dignitate matrimonitatis De sponsa que est eccl(esi)a
militans dicit Ap(osto)lus Eph(es). v° q(uod) xp(istu)s sibi desponsavit
eccl(esi)am non h(abe)ntem maculam neque rugam. Istam dota
vit sacris eccl(esi)e nobilissime dignitatis et dote gracie
que est dos iocundissime bonitatis de qua ipse dicebat
Iohis iii°. Qui h(abe)t sponsam sponsus est. T(er)ciam sponsam
eccl(esi)am triumphantem De qua Apo. xxi Vidi civitatem
s(an)c(t)am ier(usa)l(e)m descendentem de celo. ornatam tamquam sponsam
viro suo. Istam dotavit in sanctis iiii(or) dotibus imorta
litatis. Agilitatis. subtilitatis. cla(ritati)s. Ista corona. coro(na) gl(ori)e
et felicitatis De qua eciam Apo. xxi sponsus et sponsa dicunt veni

1 Mater

2 Eccl(esi)a militans

Triumphans

c 2

Aia

De sponsa xpi que est aia sancta dicebat dns Osee ii° Sponsabo te michi in fide. Unde dicitur de beata agnete quod de xpo dicebat: sponsavit me dominus meus iesus cristus anulo suo subarravit me et tamquam sponsam decoravit me corona. Istam sponsam s. amaz[illegible] dotat sponsus gra et honore quia dat dona spus sci gratuita et caritate et sanctitate. Unde ysa xlix dicitur vivo ego dicit dominus quia hys omnibus velud ornamento vestieris et circumdabis eos tibi quasi sponsa. Sic igitur apparet quod bene xpus dicitur sponsus et ecclesia militans dicitur sponsa de quo dicit Beda in [illegible] de quo sancto et spirituali connubio apli sunt creati qui lugere ac ieiunare non possunt quamdiu sponsum in thalamo vident et sciunt sponsum esse cum sponsa. Qui vero transierint nuptie et passionis ac resurrectionis tempus advenerit tunc sponsi filii ieiunabunt. Quapropter subiungit xpus Venient autem dies cum auferetur ab eis sponsus et tunc ieiunabunt in illis diebus. Theofilus in [illegible] suo dicit hic autem sponsi sunt apli quia ipsi dei gratia digni sunt sancti omni bono celesti ac omni delectatione participantes. Cum autem auferetur ab eis ieiunabunt eius affectantes adventum donec sponso coniungentur s. in gloria et tunc in vis nuptiis regalem comedent cenam.

[Margin: Et [illegible] de [illegible] gloria [illegible] et dolores [illegible] affliget [illegible] in x passionis [illegible] sustinent [illegible]]

Et sequitur: Nemo assumentum panni rudis assuit vestimento veteri. Alioquin auferet supplementum novum a veteri et maior scissura fit. Beda exponit sic primo quod per assumentum panni veteris discipulos intelligit per pannum rudem i. novum secundum textum luce intelligit doctrinam novam i. fidei nove. Et quia adhuc erant rudes quia in fide passionis et resurrectionis non erant solidati ideo seniora ieiunia i. subtiliorem doctrinam non possent sustinere et tunc est insufficienta locutio.

Beda

Cris

Criso clarius exponit dicens hy qui novum testamentum predicatores existunt legibus eos vetibus necesse non est. Et sic per vestimentum novum intelligit aplos qui ad fidem novam vocati erant. Per vestimentum vetus intelligit iudeos. Unde subdit Criso. i. iudeis loques vos aut veteres

[Bottom notes: [illegible] duplex est [illegible]

Exterior [illegible]

Interior [illegible]

[illegible]]

[illegible] venerari [illegible] secundo [illegible] ieiunii [illegible] operandus est [illegible] et hoc est quod dicit
Nemo [illegible] opus [illegible] vestem veterem [illegible] panni rudis [illegible] novum
aliquin aufert [illegible] novum a veteri et maior fit scissura [illegible] differentia [illegible]
[illegible] sed ieiunii [illegible] palmites [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible]

Sequentes consuetudines mozayca ieiunia observantes
isti non novas ac miserabiles observaciones tradit
hominibus veteres observare non necesse est. sed ex mentibus
viciosos. Aliquo vero tempore ieiunium cum ceteris virtutibus
observabunt / Sed hoc ieiunium differt a ieiunio legis quia
istud est necessitatis istud erit voluntatis. Sed non preter servo
rem spiritus sunt capaces. Est sciendum quod in scriptura
invenitur pannus amplectendus et est sancte conversacionis /
Detestandus / et est iudayce ostentacionis / Abhorrendus et
est prave operacionis / Primus est sancte conversacionis / Et
iste est sancte iocunditatis et honoris isti sunt panni
quorum odorem senciens ysaac dicebat Ecce odor filii
mei sicut odor agri pleni etc. et quia tales pannos non
habent peccatores ideo dicitur Eze. xxx° non est ligatum
brachium pharaonis ut restitueretur ei sanitas et ligaretur
pannis et fasciaretur / Pannus venerandus est humanitas
salvatoris qua divinitas fuit obvoluta. In cuius signum
dicitur Luc. ii° quod beata virgo peperit filium suum primogenitum
et pannis eum involuit / Tercius pannus est dete
standus et est detestacio sive obstinacio iudeorum / Isti quia
erant involuti in cerimoniis et figuris legis. quasi in pan
nis veteribus erant dormientes et obstinati. De quibus
pannis dicitur Pro. iii° quod induetur et vestientur pannis
dormicionis. Unde in figura dicitur Jer. xxxviii. Pone pannos
veteres sub cubito manuum tuarum / Quartus pannus est
abhorrendus qui est prave operis / quia tales peccatores
quasi fetent coram domino. Unde tales involuti in peccatis
vestiuntur quasi pannis menstruate. Unde Ysa. xiiii dicitur Cu
sar quia abhominor signum superbie et detestor illud
quasi pannum menstruate. Modo ad propositum per duos
pannos signatur lex nova. quia Christus in mundo vestitur suos
quasi pannis novis in nove conversacionis ornamento et
nove fidei fundamento. Per duos pannos vetustos
significantur eciam peccatores. Et sicut pannus rudis novus
non potest consui cum veteri panno quin fiat scissura de facili
sic nec iudei cum racionibus novis secundum Apostolum / nec peccatores
ypocrite poterant uniri / Et ideo salvator ponebat istud
exemplum quod dictum est de pannis. Et statim subiunxit aliam

Amplectendus

Venerandus

Detestandus

Abhorrendus

Uter·

Litteraliter

Mistice

Tropologice

parabolam. q' id concludere volens. Unde dicit Et nemo mittit vinum novellum in utres veteres Alioquin disrumpet vinum utres et vinum effunditur et utres peribunt Sed vinum novum in utres novos mitti debet. Uter utris est vas vinarium proprie de corio / et dicitur gallice bouteille Per vinum novum intelligit mustum ut dicit Beda secundum literam unde vult dicere quod utres veteres sunt fragiles non possunt sustinere vinum novum / Methaforice per utres novos intelligit apostolos / quos volebat implere vino novo .i. doctrina / et ideo nolebat quod essent subiecti veteri legi nec legi iudeorum / quos utres veteres nominat Unde pulcre Beda in 9° dicit sic Erant autem iam utres novi cum post ascensum domini desiderio consolacionis eius orando et sperando innovantur Tunc enim acceperunt spiritum sanctum quo impleti cum linguis omnibus loquerentur a iudeis nescientibus / Sed tamen a testantibus vere dictum est. quia musto pleni sunt Novum enim vinum iam novis utribus venerat .i. est spiritus sancti fervor corda spiritualium repleverat / Aliter tropologice exponit. dicens caveendum est doctori ne animo inducium renovate. Sed in vetustate malicie perdurantis novorum misteriorum secreta committat.

Et factum est iterum cum sabbatis ambularet per sata et discipuli eius ceperunt progredi et evellere spicas. Hic ponitur secunda causa quare iudei emulabantur Christum et in discipulorum redargucione. quia in sabbato evellebant spicas quod non licebat secundum legem eorum facere cum sabbatum erat feriatum eorum. Sata sunt campi pleni frumento sicut sunt tempore messis. Et quia discipuli Christi famescebant. ideo spicas evellebant et comedebant / et sic a iudeis ex duobus reprehendebantur / Primo quia non ieiunabant sicut discipuli Johannis et phariseorum / Secundo quia violabant sabbatum evellendo spicas. Beda dicit quod tot erant venientes homines ad Jhesum et redeuntes quod discipuli spacium manducandi spacium non habebant Et ut dicit in hoc est notandum, quod epulas deliciosas non querebant Unde pharisei dicebant. Ecce quid faciunt discipuli quod non licet. Augustinus in libro de opere monachorum dicit quod scriptum erat in lege iudeorum quod nullus in agris fure teneretur

Vide de Ruth 23 [illegible]

nec acciperet nisi quod comedere vellet. Et istud poterat in
pimitte facere. Et ideo phisei non reprehendunt de fur
to cum comederent spicas non suas, sed de non obser
vatione sabbati. Quantum secundum sensum moralem sicut scri
bitur Iudicum xii quod galaatide querebant cuidam viro ef
fratheo quid significarent spice mistice, et ipse responde
bat, quod eadem littera spicam exprimere non valebat. Ideo est
sciendum hic quod invenio in scriptura spicas crassas
spicas collectas, spicas deo oblatas, spicas maturas, spi
cas manu fricatas. Spice crasse dicuntur dona spiritus sancti
quibus anima esuriens reficitur et repletur et contra fa
mem malicie premunitur. Et bene figurantur per septem
spicas plenas et formosas quas vidit pharao in sompnis
Gen. xli que significabant fertilitatem vii annorum. Quas
vii anni steriles debebant sublevari. Has fricant sancti
viri et comedunt sicut dicit Beda hic in omelia quod
fricare manibus est exemplis virtutum ab ipsa etiam carnis
concupiscencia quasi folliculis atque tegumentis aristarum pu
ritatem mentis exuere. Anima ut dicit Thomas in quinto
cum sancti hinc a passionibus requiem. Tunc aliis ad
virtutem doctores fiunt euellentes terrena. Spice collec
te significant doctrinam sacre scripture quas de pluribus colli
gunt doctores et euellunt ut sensum interiorem aperiant
et sibi et aliis distribuant. Et ita mistice exponit Beda
in omelia D. Cum doctores sancti eos quos in fide instrue
runt. nichil euellunt esuriem quam salutem intelligunt
hominum sequuntur. Esuriunt insatiabiliter cum in eisdem sacris
elloquiis que legendo pertransierunt panem vite invenire
desiderant. que spice signantur per spicas quas Ruth in
agrum recolligit post manus metencium ut habetur Ruth
ii. Spice deo oblate sunt bona opera que sancti viri
faciunt et deo offerunt et bonis exemplis confricant. Unde
Beda in omelia quod spicas discipuli domini confricantes ma
nibus euellunt hoc est quod ait apostolus Mortificate mem
bra vestra que sunt super terram et exuite vos veterem
hominem cum actibus eius. De istis spicis in figura dicitur
Levitici xxiii cum messueritis segetes terre feretis mani
pulos spicarum primicias messis vestre ad sacerdotem

Moralis

Crasse

Collecte

Oblate

Mature

Spice mature sunt viri penitentes qui se attenuant. Unde
Beda. Sancti viri assumpto habitu humilitatis et pietatis
ad requiem animarum suarum attingere contendunt. Iste sunt
spice de quibus dicit salvator Marci iiii° ultro terra fructi
ficat primum herbam deinde spicam deinde plenum fructum in spica.
Et sic est de prima. Spice fricate sunt sensus sacre scri

Fricate

pture per studium et laborem exquisiti et expositi sicut
exponit Beda hic in quinto c. Vellunt spicas scilicet studen
tes que occurrunt et tamdiu versant manibus contri
tas quousque purgant donec ad escam perveniant cum testimonia
scripturarum ad que legentes perveniunt meditando as
sumunt et tamdiu sedula scrutacione discuciunt donec in
eis medullam discrecionis sive intencionis que latere
videbatur invenientes extrahant. De istis Job xxiiii° de
nudis et incedentibus absque vestitu scilicet ydiotis et sim
plicibus tulerunt id est dederunt spicas id est sensus et expo
sicionem sacre scripture. Et sequitur quod respondit eis Ihesus
numquam legistis quid fecit David quando necessitatem habuit
et esuriit ipse et qui cum ipso erant. quomodo intravit
David [in domum] Dei sub Abiathar principe sacerdotum. et panes
proposicionis manducavit. quos non licebat manducare
nisi sacerdotibus. et dedit eis qui cum eo erant. Ista
hystoria plene habetur i. Regum xxi c°. nec indiget alia
exposicione quomodo David fugiens Saulem venit in nobe
ad Abimelech et esuriens petiit cibos. Cui cum panes
laicos non haberet dedit eis panes consecratos. quibus
non licebat vesci nisi solis sacerdotibus. et ad hoc tamen
interrogavit si mundi essent pueri a mulieribus et illo
respondente quod sic ab heri et nudius tercius. non dubitavit
panes dare. melius arbitratus de famis periculo homines
liberare quam deo offerre sacrificium. Sed hic oritur dubium
quia in biblia dicitur quod David venit in nobe ad
Abimelech et hic dicitur quod venit ad abiathar. Unde
glossa super Marci xii quod istud factum fuit sub Abimelech.
Crisostomus excusat dicens Abimelech binomius fuit. Beda dicit
in glossa quod abiathar erat filius Abimelech et simul
fungebantur sacerdocio sub patre suo. Et sicut legitur i Regum xxii

[illegible]

Abimelech fuit interfectus a Saule quia recepat David quo interfecto Abiathar filius fugit ad David et fuit sociis itineris eius et laboris. Unde post ea qui David pervenit ad regnum factus est princeps sacerdotum et sic fuit in maiori potestate et dignitate quam fuerat pater eius. Ex quibus patet quod quando Abimelech David tribuit panes sacratos Abiathar prius erat. Et ideo biblia nominat Abimelech quia antiquiorem, Christus vero nominavit Abiathar tamquam excelsiorem excellenciorem aut digniorem in potestate. Et sic possunt textus concordari. Et hic notandum quod Christus excusavit in isto capitulo discipulos suos quadrupliciter. Primo propter famis necessitatem. Unde ponit exemplum de David et sociis eius quibus Abimelech contra famis necessitatem succurrit. Secundo propter sacerdotii dignitatem, quia si sacerdos poterat dispensare de transgressione precepti ut patet Levitici .xxiii. sicut fecit iste Abimelech, quanto magis Christus qui erat summus sacerdos ut dicit Apostolus in epistola ad Hebreos .x. Tercio propter misericordie dispensacionem, quia melius est facere misericordiam quam iudicium ut scribitur Osee vi capitulo. Quarto propter similitudinem facti. Unde dicit Beda in glossa opponit ergo dominus. Et si David sanctus est et Abimelech pontifex a vobis non reprehenduntur, sed legis mandatum probabili excusacione transgressi sunt, et fames in causa est, cur eadem fame non apprehenditis in discipulis quod probatis in ceteris. Quamvis magna differencia sit comedere spicas in sabbato et comedere panes levuticos .i. sacratos. Et dicebat eis scilicet Christus iudeis. Sabbatum propter hominem factum est non homo propter sabbatum. Sabbatum fuit factum in lege primo propter quietem, ut homines qui per totam septimanam laborarunt in sabbato quiescerent, quia ut dicit philosophus .x. ethicorum c. v. omnia huiusmodi corpora non possunt continue operari sed indigent quiete. Et Thomas .i. dist. c. vi non contingit operari per viam. Secundo ut in sabbatis maxime homines congregarent in sinagogis ad audiendum precepta legis et documenta, eo modo quo homines in dominicis diebus congregant in ecclesiis ad audiendum sermonem divinum. Tercio ad imitandum deum exemplum quia post

necessitas
dignitas
misericordia
similitudo

Quod dicitur quod propter utilitatem propter potius [illegible] propter sabbatum hodie factum est [illegible] utilitate [illegible]

quiete

Sabbatum [illegible] custodia [illegible] utilitatis [illegible]

audire precepta legis

imitandum dei exemplum

[illegible]

mundi creacionem in sabbato quievit ab omni opere quod patrarat ut dicitur ge. j. Et sic patet quod sabbatum factum est propter hominem. Unde in duobus sabbatum in lege commendabatur. scilicet propter quietem / quia in sabbato iudeis non licebat cibum parare nec ultra mille passus progredi in via / Secundo propter sacrificium / quia in sabbato offerebantur duo agni immaculati anni cum libaminibus suis in holocausta. Tamen causa necessitatis quandoque licebat sabbatum violare / sicut in sabbato licebat circumcidi / et Iosue muros Iherico in sabbato circuivit / et Machabei in sabbato pugnabant. Et quia discipuli christi habebant necessitatem comedendi / ideo licitum erat eis evellere spicas et comedere / cum sabbatum factum sit propter hominem ut dicit christus hic. Sed de hoc quod dicit quod homo non est factus propter hominem sabbatum est hic sciendum quod triplex invenitur sabbatum. scilicet naturale. legale. et supernaturale. Naturale fuit ante legem mosaycam quando multi in diversis nacionibus naturali instinctu eciam sabbatum feriabant. Legale fuit institutum a Moyse et traditum Exo. xx. Supernaturale sabbatum illa requies que erit in gloria. ad quam homo ordinatus est / et ad hoc creatus ut ruina angelorum que de isto vero sabbato cecidit per hominem repararetur / Et ideo homo sit factus propter sabbatum illud. quod ad heb. iiii. dicitur sabbatismus. Ubi dicitur relinquitur sabbatismus populo dei. Ubi glossa dicit sabbatismus. i. plene quietis feriacio et iocunditas per sabbatum significata quo deus requievit. Tunc enim perfecte naturabimus maiore gracia referti. et deo pleni. et tunc perfecte sciemus quoniam ipse est deus. Nam sciemus tunc. quia sicut ipse dicit ipse deus est dominus sabbati. Et ideo potest dispensare de fraccione sabbati. Nam in illo eterno sabbato ut dicit Aug. xxii de civitate dei vacabimus et videbimus videbimus amabimus. Et ibi est noster finis pervenire ad regnum cuius nullus est finis quod nobis concedat et cetera.

Naturale
Legale
Supernaturale

Capitulum 13.

Et iterum introivit Ihesus in synagogam et cetera. Hic ponit evangelista casum de sanacione manus aride

Ubi primo ponitur Judeorum insidiatio. secundo eorum confutatio ibi Et ait homini etc. et 3o eorum obstinatio ibi Exeuntes autem. Est enim hic primo sciendum quod sicut dictum fuit supra in sabbatis Judei congregabantur in synagogis ut doceret ibi et miracula faceret. Et sic introivit Christus in synagoga Et erat ibi homo habens manum aridam. Ambrosius et Orig. superintroducitur quod ille qui habebat manum aridam clamavit quod ipse fuerat cementarius arte et manu querens vitam. Ad nostram eruditionem antequam ad alia procedimus est sciendum quod in scriptura invenitur manus quedam per accidiam et torpositatem. languida per maliciam et iniquitatem. leprosa per invidiam et vilitatem. Abscisa per symoniam vel irregularitatem. remissa per inobediam et imbecillitatem. Nephanda per invidiam et malignitatem. Confracta per impotenciam et fragilitatem. superba per extollenciam et pomposistatem. mortificata per perseveranciam et pravitatem. Arida per avariciam et tenacitatem. Prima est desidiosorum et pigrorum qui nolunt operari. quia manus est organum organorum ut dicit philosophus in iii de anima. Unde in figura habetur Exo. xvii. quod quando manus moysi erant graves vincebat Amalech. Secunda manus est detractorum qui lingua et manu aliis detrahunt de quibus dicitur ysa. i. Manus vestre sanguine plene sunt. Tercia manus est gulosorum. qui manibus ventrem implent sepe usque ad vomitum. Unde maria soror Moysi retraxit a sinu suo manum leprosam. Numeri 12. Quarta manus est Symoniacorum. qui manu ad manum quecumque beneficia ecclesiastica vendunt. De quibus in figura habetur iudicum. i. quod reges .l. prelati habebant summitates manuum abscisas. quia extendunt manus suas ad nepotes et cognatos. et non dant beneficia valentibus viris et clericis. Unde ii. Machab. ultimo viderunt manum nichanoris abscisam. Quinta manus est remissa. et est protervorum et discolorum qui nolunt

Jhesus docebat intrabat

cementarius

Manus

quedam 1

languida 2

leprosa 3

Abscisa 4

Remissa 5

obedire preceptis, et licitis de quibus bene dicitur pu. x. egestatem opata est manus remissa. De sexta que est nundorum et malignorum de quibus dicitur ij. mach. ult. de machanore quod manu nepharia minabatur. Nona que est viciosorum propter impo^cia et fragilitatem non a natura sed a vicio confracta est repudianda propter quod dicitur levi. xxi quod vir qui sed manum fractam non offeret sacrificium aut ministrabit in templo. Nona que est superbiorum dicitur superba sive elevata et est tirannorum et dominorum pravorum. De qua dicitur Exo. iii. libera eum qui iniuria patitur a manu superba. Nona est que est obstinatorum in peccatis suis qui non possunt et volunt ad bonum extendere manum bene dicitur mortificata. De qua dan. iii. dicitur. Eruet nos de manu mortis. Decima est arida. De qua dicitur hic et luce. vi quod erat homo habens manum aridam. Et posset exponi de omnibus istis manibus quia omnis malum operans et a bono se retrahens dicitur habere manum aridam. Unde dicit beda hic in commento homo qui sed manum aridam humanum genus indicat in se cunditate boni operis arestum. Et observabant eum si in sabbatis curaret ut accusarent eum. Sicut dicit Beda hic. Quia eius destructionem sabbati qua in discipulos arguebant probabili excusavit exemplo nunc xpm observando calumpniari volunt ut si sabbato curet crudelitatis eum transgressionis, si non curet crudelitatis aut imbecillitatis arguant. Et dixit viro habenti manum aridam Surge in medium. Crisostomus dicit quod statuit illum ut terrerentur aspectu ac viso eo compatiantur et maliciam deponant. Et tunc dicit eis. Si licet sabbatis bene facere aut male. Sed in mathe. xii. c. dicit quod isti scribe et pharisei petierunt a xpo si licet sabbato curare. Et marcus hic dicit quod xpus interrogavit eos. Augustinus libro de concordia evangelistarum solvit dicens quod ipsi prius interrogaverunt xpm si licet sabbato curare. Deinde xpus videns cogitationes eorum et quod querebant aditum

Marginal notes:
- 6 nepharia
- 7 Confracta
- 8 Superba
- 9 Mortificata
- 10 Arida

ut possent eum accusare. statuit eum quem erat sanatu-
rus in medio eorum et tunc ipse petyt ab eis si in sab-
bato licebat bene facere an male. Unde Beda in omelia
sic dicit preveniens dominus calumpniam iudeorum quam
sibi perfida mente parauant arguit eos. quia legis pre-
cepta perfida mente violarent estimando in sabbato etiam a
bonis operibus feriandum cum lex a malis abstineat dicens
Omne opus servile non facietis in eo. i. peccatum Et concludit
Nam et si secularia opera quiescant Non ociosus tamen
boni operis actus est in dei laudibus quiescere. Ad eviden-
ciam dictorum bede maiorem sciendum. Quod sicut sunt ali-
qua ita mala in genere quod prolata semper deformitatem
includunt a quibus omni tempore est cessandum. et aliqua
sunt mala respectu alicuius. tamen ut alterius consistunt. Ita
sunt aliqui actus boni in genere moris secundum se sicut sunt
opera virtutum Et talia sunt licita semper. etiam maxime
in die sabbati et in diebus ferialibus. Et sunt aliqui actus
in genere entis boni qui non sunt boni in genere
moris. sicut edificare domum. et alia que non erant lici-
ta in die sabbati. ymo prohibebantur quamvis non esset peccatum
nisi ratione precepti. Modo sanatio manus aride erat
bonum de se. quoniam non est extra opus pietatis. et cum hoc
erat ad gloriam dei manifestandam. quia miraculose fiebat mira-
culose. Et ideo de talibus nulli debet esse dubium quin licite
possent fieri in die sabbati ymo laudabiliter. Quapropter
bene eos redarguendo interrogando querebat Si licet bene
facere aut male in sabbato Et certum est omnibus quod sic
quod licet bene facere et animam saluam facere. Est hic notandum
quod christus accipit hic animam pro toto homine. quia est prin-
cipalior pars hominis sicut Exo. i. dicitur. Omnes anime
que egresse sunt de femore Jacob. i. omnes homines
Pro 2°. Beda hic querit de hoc quod dicit hic. utrum
liceat animam saluam facere aut perdere. Non est intendendum
quod deus summe bonus. auctor mali nobis aut perdi-
tionis esse possit. Sed more scripture non saluare aliquid
perdere dicitur. sicut in Exo. dicitur indurasse cor pharaonis.

Bonum per se

bonum in genere entis

Sabbato

an perdere

c 3

nuch et molle obduravit Sed quod minus precedentibus obdu ratum insedit emollire noluit quia non erant / Similiter cum rogamus Et ne nos inducas in temptacionem primo attendo secundo libera nos a malo manifeste docemur eius inducere temptacionem non esse aliud quod non liberare a malo eius perdere animam non esse aliud quam non salvam facere vel a perdicione non salvare / Similiter quando dicitur deus fecisse malum iuxta illud Amos iii non est malum in civitate quod non faciat deus Et illud Ysaie xlv Ego sum deus creans tenebras et faciens malum intelligendum quod ipse permittendo facere dicitur illud facere ita quod perdere animam permitti dicitur illud perdere / Est hic sciendum quod anima quandoque accipitur in scriptura pro forma subtili hominis spiritu vitali Affectu mentali Affectu intencionali pro homine totali pro vita naturali demone infernali / Primo modo accipitur Sap. ix Corpus quod corrumpitur aggravat animam / Pro secundo accipitur Levit. xvii Anima omnis carnis in sanguine / Pro iii accipitur Reg. xviii Anima eius conglutinata est cum eo i. voluntas / et in pluribus locis idem / Pro iiii accipitur Deut. vi Diliges dominum deum ex tota anima tua / Pro vita naturali accipitur Joh. xv maiorem caritatem nemo habet ut animam suam i. vitam ponat pro amicis suis / Pro demone infernali accipitur in quodam libro qui dicitur enclesia meretur ubi dicitur quod erat inclusus in sciniis Et ys. v dicitur dilatavit infernus animam suam i. demones infernales / et Levit. ii / Pro homine totali accipitur hic ut dictum est / et Levit. ii dicitur anima que obtulit oblacionem etc. i. homo / Et sequitur quod iudei tacebant / nec mirum quia ad interrogata non poterant respondere nisi affirmando / quod vellent negare et ipsi nolebant confiteri veritatem / Ad maiorem vero instrucionem est sciendum quod tacere aliquando est perfeccionis / Aliquando imperfeccionis / perfeccionis quando aliquis tacet racione obediencie reverencie / modestie / prudencie / paciencie / Amicicie / Primo modo tacent servi obedientes non contradicentes domino suo. Unde Job xxx Expectabant sentenciam meam et tacebant / Secundo modo tacent qui subiecti sunt dominis quando loquuntur, et eis deferunt reverenciam sic dicitur Judith xiii

Nota bene

1

2

3

4

5

6

Tace

perfeccionis

obediencie

reverencie

Ubi dicitur q illa fecit signum ut tacerent et omēs tacue
runt et tunc locuta est Unde dicitur ecc' xxxii Audi
tacens et pro reuerencia accidz tibi gra Propter secundum
tacent honesti viri ne nimis loquendo sint alys ad
fastidiū sicut q multiloquio est peccatū. sicut ecc' xxi° e
tacens qui invenitur sapiens. et est odibilis qui ꝓtul
est ad loquendum. sen'. i ꝓu. c. xvi. qui nescit tacere ne
scit loqui. Propter terciū tacent pueri in scolis ut ad
discant. sicut in policraton dicitur q discipuli pitagore ante
qm̄ audissent per quinqz annos non poterant loqui in sco
lis. i. non audebant. et ide sen'. ad lucil'. li. vii° ep. n.
dicit quia tacendo et quiescendo fit aīa sapiens sim
philos' Un̄ Job vi°. docete me et ego tacebo Prop' quartū
tacebant martires in tormentis Unde canit ecclia Cedun
tur gladys more bidencium non murmur resonat nō queri
monia. sed corde tacito mens bene consita conseruat
paciam De isto dicitur Eze. xxiiii Ingemisce tacens
luctum mortuorū non facies Propter sextum. sicut tac
homo secretum amici sui et celat eius verecundiam. sicut
Mardocheus precepit ipī hester ut de hac re omīo
taceret Michilominus invenit' taciturnitas imperfectōnis sic
qn̄ aliqui tacent rōne stulticie. malicie. accidie. distraccie
complacencie. pfidie Propter primum tacent stulti qui
nesciunt loqui. sic helyu dicebat ad Job si non hēs
quid loqueris. tace. Propter sm̄ sicut mali tacent ne
malicia eorum aliquo modo appeat et cogitant i corde
suo malum Un̄ Abac. i. dicitur. qr taces deuorante
ipio iustiore se Propter terciū tacent homines pigri
qui ex desidia vel ex natura complexionis pauca loquit
etiam dum necē esst loqui de quo dicebat ysa. vi° Ve
michi quia tacui. Et Job xiii° qr tacens consumor
Propter quartum tacent infirmi qui non pnt loqui
sicut fuit ab angelo zachar'. luc. i. eris tacens et non
poteris loqui Propter quintum tacent paupes in pńcia
diuitū ꝓpter complacenciā et adulacoēz. sicut Ecc'. xiii d'
dives locutus ē et omēs tacuerunt Prop' sextū tacē
pfidi sicut sunt illi qui tacent q debent manifestare
sicut iiii. Reg. vii°. dicebant leprosi qui invenerunt castra

Modestie

Pudicicie

pacie'

Amicicie

Imperfectionis

Stulticie

malicie

Accidie

Distraccie

complacencie

2 c .

Asiriorum vaccia et multa spolia eorum quia fuerant dicerit
Si tacuimus mitiare sceleris arguemur Quo modo ad propositum
isti Iudei tacebant quia nesciebant respondere ad questionem
xpi et etiam ex maligna et perfidia quia nolebant veri
tatem dicere quam bene sciebant Pro dicitur quod tacebant
Et tunc sequitur quod xpus circumspiciens eos cum ira super cecitatem
cordis eorum Hic sunt aliqua declaranda Et primo de
hoc quod dicitur quod xpus circumspexit eos cum ira Quia ex
hoc videtur quod ira fuit in eo Et potest queri Utrum
ira fuit in xpo Et videtur quod non quia secundum doctores non
est nisi duplex ira scilicet ira que fit per zelum Alia que
fit per vicium Sed nulla fuit in xpo igitur etc. probacio mino
ris quia secundum Gregorium v° mor. ira per vicium excecat animi
sive turbat oculum Sic quod tunc homo non est sui
compos ut habetur in vii° ethicorum Et in ethica cathonis
dicitur Impedit ira animum ne possit cernere verum Ira
que fit per zelum etiam si non excecat oculum mentis
saltem turbat ipsum ut dicit Gregorius ubi supra Sed certum
est quod oculus mentis in xpo nec fuit turbatus nec exceca
tus ergo in eo non fuit ira nec passio ire Secundo quia
secundum philosophum iiii ethicorum Ira opponitur mansuetudini Sed xpus
fuit mansuetus maxime sicut agnus mansuetus qui por
tatur ad victimam ut dicitur Jer. xi igitur ira non fuit
in eo Contrarium dicitur etiam hic in textu quia respexit
iudeos cum ira Et Joh. xiii dicitur quod Ihesus fuit turbatus
in spiritu ergo etc. Dico hic quod ira est appetitus vindicte propter
illatam iniuriam ut habetur ii° rethorice Talis autem vindicta
potest appeti preter iudicium rationis et ordinem Et sic est vi
ciosa et dicitur ista ira per vicium de qua Jac. i dicitur
quod ira dei iusticiam non operatur Alio modo potest ap
peti secundum ordinem et motum rationis ordinatum Et sic
est licitum quem irasci sicut dicit philosophus iiii° ethicorum Et in
ps. Irascimini et nolite peccare Unde et iustus letabitur
cum viderit vindictam In hoc letabitur appetitus de quo
quis iuste letatur Et talis est ira alii per zelum sic
dicit Aug. super Johem c. ii Zelo domus dei comeditur qui
omnia que perversa videt emendare cupit Et si emendare non potest

[Margin: contristatus est] [Margin: q°] [Margin: preter ordinem rationis] [Margin: secundum ordinem rationis]

tollat et gemit Et talis ira bene fuit in xpo et aliqualis
turbacio Unde illud ps Zelus domus tue comedit me
fuit dictum de xpo vt dicitur Jo ii Ad raciones / ad primam 1
quod zelus vel ira que per zelum fit in nobis Aliqualiter
turbat oculum mentis quia potencie anime sic se habent in no
bis quod vna intensa in actu suo alia remittitur Et ideo
motus ire qui est in irascibili parte quamuis sit racione
moderatus impedit intellectum a contemplacione veritatis
vt dicitur actoritate allegata In xpo autem non sic quia virtute
diuinitatis quelibet potencia permittebatur agere illud quod erat
sibi proprium / ita quod vna non impediebat aliam in
actu suo Et ideo sicut gaudium fruicionis in anima xpi non
impediebat dolorem passionis in parte inferiori Sic
ergo motus ire in parte inferiori non impediebat iudicium
racionis et sic ad racionem Ad secundam dico quod ira que est 2
preter racionem opponitur mansuetudini non illa que est moderata
racione mansuetudinis est quod faciat talem moderacionem
Et ex istis patet quomodo xpus respexit iudeos cum ira Et
causa subiungitur quia [contristatus est] super cecitate cordis eorum .i. propter
cecitatem cordis eorum .

Et ideo est hic ii notandum quod sicut oculus corporis
turbatur siue excecatur videlicet propter fumum nimium
sensibile excessiuum . puluerem obuium . iracundie motum
humorem corruptum . sompnum . vinum . tenebras . obstaculum
Ita oculus mentis turbatur et quodam modo perditur per
fumum superbie . nimium zelum inuidie . puluerem auaricie
Motum iracundie . humorem luxurie . litargiam accidie
excessum castrimargie . Tenebras ignorancie Primum patet
quod fumus nocet oculis . Et superbia menti Unde dicitur
Zach. xii percuciam omnem equum populorum cecitate Equus
quo ascenditur vel dicitur superbia siue superbus Secundo
sensibile excessiuum nocet visui vt dicitur ii de anima et
iii vt lux nimia excecat oculos . sic bonum alterius excecat
inuidos . et quanto maius est tanto magis eis nocet et vexat
Et hoc facit malicia eorum non bonum facientis sicut
Sap. ii Excecauit eos malicia eorum Tercio dico quod
sicut puluis excecat oculum cupidi Eccl. xx Dona excecant
oculos iudicum / et deut. xvi ne accipias munera que excecant prudentes

Fumus Superbia

Excessiuum sensibile Inuidia

Puluis Auaricia

=3

Motus iracundie

Humor persio

Litargia pigricie

Castrimargia vini

Tenebre ignorancie

Quarto ira impedit et turbat ut dictum fuit | 2. ij. mach. iij. dicitur Cecitate confusi et repleti turbacione cadebant. Quinto sicut humores si habundant in oculis eos excecant. sic persenencia si sit vehemens omnino tollit iudicium racionis in peccatore et in illo ut habetur. vij. eth. Unde exemplum de samsone. Judic. xvj et de sodomitis. ge. xix. qui fiunt corporaliter excecati. Sexto sicut litargicum non possunt aperire oculos. sic pigri nolunt advertere ut videant que agenda sunt sicut dicit Sen. li. j. de providencia unde ys. xvj palpavimus sicut ceci parietes | Septimo sicut vinum immoderate sumptum tollit et suffocat visum iuxta illud tum subfossio oculorum nonne hijs qui comorantur in vino Et ita est de oculis mentis ut patet in hebrio. Unde phus iijo eth. c. viij. dicit Nullus increpabit ceco a natura uel infirmitate uel ex plaga sed magis miserebitur / cum autem qui ex vini potacione uel alia incontinencia. s. cecus est omnis increpabit | Octavo sicut existens in tenebris perdit visum si diu ibi maneat. Ita manens in ignorancia perdit visum mentis quia est in tenebris ignorancie sicut dicit Boecius iiij de consolacione. et in crisostomo in principio unde ysa. lvj dicit speculatores eius ceci etc. Modo ad propositum isti iudei erant excecati exspiritualiter quia non poterant videre opera mea in sanacione leprosi. et paralitici. et hic manus aride. Nec miracula etiam a xpo facta. Et ideo ex invidia sua erant ceci spiritualiter | propter quod xpus respexit eos super cecitate eorum non quod vellet eos sanare sed magis in tenebris manere. Et tunc dixit homini habenti manum aridam Extende manum tuam. et extendit et restituta est manus illi. Ira est clara | Secundum sensum misticum sic dicit beda hic in commento. homo qui manum aridam habebat humanum genus indicat in fecunditate boni operis arescentis Cuius dextera que in primo parente dum vetite arboris poma arripere aruerat. Theofilus dicit quod aridam dexteram manum quisquis non operatur que sunt dextre partis sed manum quisquis ira constituitur in operibus prohibitis. Ex quo enim manus ira constituitur in operibus prohibitis extunc arescit in operacione boni | Unde scitote quod non debemus extendere manum ad gravamen minorum | ad gravamen proximorum ad gravamen innocencium | De primo dicitur in figura gravamen gravamen animarum ...

— aut huic manum aridam

~~manum meam~~ Ad Abraham ge. xxii Ne extendas manum tuam super puerum eo quod timeas deum / quia sancti viri etsi sint potentes non debent aliquo modo gravare pauperes.
De secundo dicitur exo. xxii. Ne extendas manum tuam in rem proximi / De tercio exemplum habes i. reg. xxii quod seruj regis noluerunt extendere manum in sacerdotes domini et xxvi° dicit Non extendam manum meam in christum domini .i. contra innocentes / De iiii° in ps. dicit Non extendant iusti ad iniquitates manus suas .i. ad peccata / Sed debemus extendere manum ad elemosinarum largicionem / oracionum peticionem / bonorum operum operacionem. De primo habemus exemplum et documentum pro. ult. ubi dicitur de forti muliere quod manus suas extendit ad pauperem etc. Nota infructuosa debilitas est anime nullo modo ordine quam elemosinarum largicione curare / Sed nobile frustra addiscimus pro peccatis rogaturus manus expandit qui ~~non~~ ad viduam rogantem ~~manum~~ beneficium eius collaturus non extendit.
De secundo habetur ii. par. vi. quod salomon extendit manus suas et orauit etc. De iii° figuram exo. iiii. ubi dicitur quod Moyses extendit manum suam et apprehendit caudam colubris que statim versa est in virgam Et ita est de peccatore conuerso apprehendit caudam serpentis .i. temptaciones dyaboli et stringit et tunc mutantur in virgam prudencie et correctionis. Sicque moraliter loquendo / precepit dominus illi potentiori qui habebat manum suam aridam per avariciam aut inherenciam ut extenderet eam ad elemosinarum largicionem etc. et tunc sanaretur Et ut dicit Beda in glo. christus venit ad sanandum manum aridam. quia insontes manus in crucis arbore tenderet bonorum operum succus manus arida restituta est saluti / et dicit Notabile verbum contra clericos quod in synagoga manus erat arida / quia ubi scientie donum maius ibi grauius est inexcusabilis noxe periculum.

Exeuntes pharisei statim cum herodianis consilium faciebant aduersus eum quo eum perderent. Nota iudeorum obstinacio quia nec miraculis nec predicacionibus resistitur a malo Sed exeuntes Nota quod dixit exeuntes quia non poterant sustinere bona que videbant et audiebant a christo sicut bufo non potest sustinere odorem vineis florentibus sed fugit / Sic isti non poterant odorem bone opinionis et fame nec videre nec sentire. Et ideo isti statim sociauerunt se cum herodianis quia ut dicit glo. Intelligit 2 est sciendum quod isti mali querebant socios quia similis similem sibi querit

Credebant enim socios quia dicit glo. quia reus nunquam sufficit socios malos querunt

extendit & bonorum operum fructibus manus arida restituta est.

et post hec in glo

Et istud habetur consimiliter viij° Ethicorum et xiij et xxviij. Sed
quid fuerunt isti herodiani. Thomas in catena tangit duas
opiniones de hoc. Prima est quod isti herodiani fuerunt quidam
Iudei fingentes quandam sectam novam dicentes de he
rode Ascalonita quod ipse erat messias. Moti ex falso intellectu
illius quod dicitur Gen. xlix. Non auferetur regnum de Iuda
et dux de femore David donec veniat qui mittendus
est etc. Modo defecerant reges et duces de Iuda et David
quia iste herodes fuit alienigena. quia pater suus fuit
ydumeus secundum quod dicit Josephus et alii hystoriographi
Et sic quia videbant istum herodem regnare credebant
in eo prophetiam illam impletam fuisse. Cum secundum veritatem
impleta fuit in Christo qui fuit ille qui mittendus erat
ad salvacionem hominum et constituere regnum quod non deficiet
qui Christus natus fuit sub herode Ascalonita sicut patet
Mt. ij. Et illi de illa secta habebant occasionem persequendi
Christum cum Christus secundum veritatem erat contrarius secte sue
Alii dicunt ut Beda et Ieronimus quod isti herodiani erant
milites herodis tetrarche qui fuit cognominatus antipas
et fuit filius herodis predicti et dominabatur in galilea
non sicut rex sed sicut tetrarcha ut habetur Luc. iij. Ex
quibus habetur quod fuerunt tres herodes. primus fuit herodes
Ascalonita qui fecit decollari innocentes. Secundus fuit
iste herodes de quo fit hic mencio qui cognominatus
est Antipas et fuit filius eius et fecit decollari Johannem
baptistam et iam incarceraverat eum. Tercius fuit herodes
agrippa qui decollavit Jacobum fratrem Johannis
euangeliste. Et [illegible] malicia phariseorum qui cum perversis
hominibus tractabant de morte Christi. Beda dicit hic
quod iste herodes qui persequebatur Johannem baptistam occasionem
persequendi Christum accepit quia Johannes eum predica
verat quod erat ille qui mittendus erat. Sed de hoc quod
dicitur quod isti pharisei cum herodianis consilium faciebant
etc. est sciendum quod differentia est inter consilium bonorum virorum
et malorum. quia consilium pravorum habet in consi
liando fatuitatem. exequendo malignitatem. perseverando
instabilitatem. prosequendo [illegible]. intendendo pra
vitatem. concordando varietatem. Primum declaratur
quia sicut prudentis est bene consiliari in hiis que novit

I.

2.

Et de hac opinione dicit in glosa Cum herodianis ministris herodis qui [illegible] innocencia quod ipse adversus Johannem [illegible] impedivit et adversus [illegible] quem Johannes predicabat etc.

Consilium pravorum

consiliando fatuitatem

Ergo male consiliando est fatuus ut dicitur vi ethicorum quia licet pravus et incontinens quod proponit aspiciet ex ratione ordinabitur non tamen ad modum prudentis ut dicitur ibidem Et isto consilio usus est roboam qui dimisit consilium senum et accepit consilium iuvenum ii paralipomenon xii ideo dicitur ecclesiastici viii ad fatuus consilium non habeas Secundo dico quod consilium pravorum habet in exequendo malignitatem quia sicut consilium est ad finem qui simpliciter conferens id est qui est bonus ut dicitur vi ethicorum ita male consiliari est ad finem malum proprie consilium quod est ad malum sicut est consuetudo pravorum quia tales sunt qui exacerbaverunt deum in consilio suo ut dicitur in psalmo unde bene dicitur Genesis xlix in consilium eorum non veniat anima mea Tertio habet consilium pravorum in prosequendo instabilitatem nec mirum quia pravi dum non possunt in unum concordari quia non contingit invicem multum sal comedere viii ethicorum Et ideo consilium eorum non potest multum durare quia ut dicitur in psalmo cogitaverunt consilia que non potuerunt stabilire et ysaie viii inite consilium et dissipabitur Quarto habet in prosequendo [illegible]quietatem quia flo[illegible] cito omnia discordant sic vero omnia consonant primo ethicorum Unde sepius fit talis dissonancia quod consilium pravorum in malum revertitur supra eos unde malo dicitur Job xviii precipitabit eum consilium suum unde orabat hester xiiii Converte domine consilium eorum super eos et ecclesiastici xxvii facienti consilium pessimum super eum devolvetur Quinto est consilium pravorum in intendendo pravitatem quia sive veritatem pravam semper fine peiore intendunt ideo psalmo beatus vir qui non abiit in consilio impiorum etc. Et ysaie xxx ve vobis filii desertores ut faceretis consilium et non ex me scilicet addentes peccatum super peccatum Sexto habet in concordando varietatem et merito quia sicut vultus hominis non est securus canon ut dicitur ii politicorum ita nec iudicium eius et ideo inter pravos sunt diverse voluntates diverse opiniones diversa consilia Unde et ad istum intellectum dicebat Gamaliel Actuum v si autem est ex hominibus consilium dissolvetur Et quia consilium iudeorum cum herodianis erat consilium pravorum ideo non mirum si dissipatum fuit sicut dicitur Job v quod consilium pravorum sic dissipatur quia qui voluerunt eum perdere

exequendo malignitatem

prosequendo instabilitatem

prosequendo [illegible]

intendendo pravitatem

concordando varietatem

ut hic non potuerunt quia ipse mori voluit et perire non potuerunt

Et ihesus cum discipulis suis secessit ad mare. Beda dicit quod secessit quasi homo fugiens insidias quia nec adhuc venerat hora passionis eius / sicut ipse dixerat Matthei x si persecuti vos fuerint de una civitate fugite in aliam. Sed ubi secessit plures invenit / quia sequitur quod multa turba a iudea et galilea secuta est eum et ab ierosolimis et ab ydumea et transiordanem et circa tyrum et sydonem audientes que faciebat veniebant ad eum. Unde sciendum quod aliqui sequebantur eum ratione sanctitatis ut apostoli aliqui ratione sanitatis ut infirmi aliqui ratione novitatis ut alienigene aliqui ratione malignitatis ut pharisei. Beda allegorice exponit dicens quod in eo quod christus dimittens synagogam venit ad mare ibi quod venientem ad se plurimam multitudinem sanaturus ac docturus excepit. narrandum manifeste salvacionem prefiguravit / ad quos per fidem venire relicta perfidia iudea dignatus est / quod bene patitur / quia a iudeis ad gentes transiturum erat regnum. Unde Matthei xxi dicebat ipse auferetur a vobis regnum dei et dabitur genti facienti fructum / Et actuum xiii huic dicebat paulus / quia vos repellitis verbum dei ecce nos convertimur ad gentes. Item Theofilus mistice exponens dicit / quod ex quo ipse ivit ad mare post civitatem relictam scilicet Capharnaum signat quod post mundanas curas debemus converti ad penitenciam / Mare enim signat amaritudinem penitencie / sic enim faciebat psalmista dicens cum autem molesti michi essent induebar cilicio / ecce vestis asperitas / Et humiliabam in ieiunio animam meam / ecce ibi ariditas / et in istis bene designatur penitencia / Et videte quoniam in hiis qui de diversis partibus secuti sunt christum ad mare signantur ea que sunt in vera penitencia Primum est peccati detestacio quod notatur in galilea que interpretatur migracio / et est quando homo dimittit peccatum / Secundum est peccati confessio quod intelligitur per iudeam que confessio interpretatur / Tercium est satisfactio que intelligitur per ierosolima que est visio pacis / Quartum est peccati et fragilitatis consideracio / que per ydumeam intelligitur / que sanguinea interpretatur / Quintum est humiliacio

·1· peccati detestacio
·2· peccati confessio
·3· Satisfactio
·4· peccati consideracio
·5· humiliacio

que per transiordane nota quia interpretatur descensio / Sextum est readmacoins tioracio / que per Tyrum designatur qui interpretatur angustia / Septimum est regni celestis desideracio / que signatur per Sydonem qui interpretatur venatio. Sic patet mistice quod ut dicit Jo. Omnis Christi actio nostra est instructio / Et sic Christus mistice nos instruxit quid agere debeamus / Et dixit discipulis ut navicula sibi deserviret propter turbam ne comprimerent eum. Sic dicit Beda. et bene / aliud est Christum tangere aliud opprimere. tangit namque eum qui fidem eius ac dilectionem vero corde suscipit. Comprimunt enim qui carnalibus cogitacionibus aut eciam factis pacem cordium in quibus veritas manere consueverat turbant sicut Lu. viii. Dicebant discipuli Christo. turbe opprimunt te. Unde a parte qui enim tetigerunt saluti ex prohibentur Unde sequitur Multos enim sanabat ita ut irruerent in eum ut illum tangerent. Ad nostram erudicionem sciendum est hic quod sicut ipsi tangebant Christum ita Christus eos tangebat ut sanarentur Unde notandum quod dominus tangit multipliciter videlicet commovendo / inflammando / Temptando / adiuvando inspirando corripiendo / Sanando / Primum fit ad movendum ut auctat sensum sicut dicebat dominus de pharaone Exo. xi. Adhuc una plaga tangam eum / Secundum fit caritatem infundendo de quo dicitur 1 R. x. quod pars exercitus secuta est Saul quorum corda tetigerat dominus / Tercium fit ad probandum. sicut in Job sicut ipse de se dicebat Job. xix. Manus domini tetigit me / Quartum fit iustos confortando. sicut in ps. ciiii tangit montes .i. sanctos viros secundum aug. et fumigant bonis operibus chorusgando / Quintum fit homines purgando de quo Amos ix. dicitur Dominus exercituum qui tangit terram .i. trenos et tabescet .i. a peccatis / Sextum habetur in proposito quia ut dicitur in littera et pertangere vel pertangi multos sanabat / Et notanter dicit multos sanabat. quia legimus in ewangeliis quod Christus sanavit vii genera hominum in quibus septem peccata mortalia designantur. Sanavit filium reguli morientem per superbiam Joh. iiii / Cecos in templo excecatos per invidiam Johis v. Demoniacum per iracundiam Luc. viii / habentem manum aridam per avariciam Mr. iii Servum centurionis languentem per accidiam Lu. vii

Readmacois timoracio
Regni celestis desiderium
Tangit
Commovendo
Inflammando
Temptando
Adiuvando
Corripiendo
Sanando
1 Superbia
2 Invidia
3 Avaricia
7 Accidia
Ira

de gula
de luxuria

moraliter

Propitiam per castimargiam lu. xiiij. Mulierem habentem
fluxum sanguinis per luxuriam lu. viij. Unde bene dicit
Job v. percutit et manus eius sanabit. Et sicut dicit Beda
in glosa non sine misterio dominus ascendit naviculam. Navi
cula est ecclesia militans sicut alibi dicitur quod navicula iacta
batur fluctibus ita ut pene submergitur. In nunquam periclitatur
quia ecclesia catholica infinitis persecucionibus fuit agita
ta a prima sui fundacione sic quod vix inveniebatur qui se
xpianum ausus esset nominare. Et tamen nunquam fuit sub
mersa nec extincta. Sed inter pressuras crevit quia in
sanguine xpi fuit fundata in sanguine martirum fuit
confortata et aucta. Ecclesia ut dicit hilarius vij de
trinitate hoc habet ecclesia proprium dum persequitur floret dum
opprimitur crescat dum contempnitur melioratur dum leditur
vincit dum arguitur intelligitur tunc stat cum superari videtur.
Et Beda hic in comento Navicula deserviens domino in
mari ecclesia est congregata de gentibus et fluctus huius
seculi labentis libere mentis virtute est transgressa que quanto
sinum cordis amplius recipiende gratie sui conditoris dila
tat tanto sublimius cunctis transeuncium rerum voluminibus
quasi fluctibus pelagi estuantis navicula mentis agitata
scandit id est bonis insultat. Et sicut nos legimus quod xpus
naviculam ascendit materialem ad quatuor ita ipse consti
tuit etiam catholicam. Nam ipse ascendit in naviculam
aliquando

ad { populum docendum / mare transfretandum / populum sanandum / mare pacificandum }

Primum habetur luc. v. Ubi
dicitur quod xpus sedens in navi
culam docebat turbas. Secundum
habetur Mt. xv quod dimissa 16
turba ascendit in naviculam et venit in fines magedam.
Tercium habetur hic quod in navicula multos sanavit. Quartum
18 habetur Mt. viij. ubi dicitur quod xpus ascendit in na
viculam sequitur quod motus fuit magnus ita ut navicula
operiretur fluctibus. Et tunc ipse imperavit mari et facta
est tranquillitas magna. Et ad ista quatuor spiritualiter
xpus instituit ecclesiam. Primo ad mundum docendum. Ad
huius seculi pericula evadendum et transfretandum. Ad mundum
et genus humanum salvandum. Ad demonis perturbacionem

et eius insultum pacificandum et vincendum/ Et sic patet sensus
moralis quod non sine causa ipse ascendit naviculam/ Quotquot autem
habebant plagas et spiritus immundi cum illum videbant proci-
debant ei/ Beda dicit quod infirmi qui habebant plagas infirmi-
tatum corporalium procidebant ex simplici intencione obtinende
salutis/ Qui erant demoniaci vel potius qui habebant
in se habitantes demones vi divini timoris coacti nec solum
ad procidendum ei verum etiam ad confitendum eius maiesta-
tem compulsi/ Et in hoc ut ipse dicit est bene miranda
est vel potius dolenda arrianorum cecitas qui preter gloriam
filium dei post resurrectionis et ascensionis ipsius gloriam
post dilatatam toto orbe fidem ewangelii repente negant
quem demones mortali adhuc carnis habitu indutum filium
dei esse aperta voce profitentur/ Unde sequitur quod demones
in corporibus hominum exeuntes clamabant tu es filius dei et tamen
vehementer comminabatur eis ne manifestarent illum/ Hic re-
stant duo declaranda breviter/ primum est quare generaliter
dicitur de hominibus plagis videlicet quot sunt plage et de qui-
bus intelligitur/ Secundo quare comminabatur demonibus
ne manifestarent illum/ Circa primum ad primum sciendum quod plaga
est nomen equivocum/ Dicitur enim plaga regio vel pars/ Genesis
iiii dicitur quod Cayn habitavit ad plagam orientalem/ Dicitur
etiam funis sive corda qua rethe trahitur in venacione
quandoque/ Unde Ovidius xi Methamorphoseos dicit noxilibus
plagis silvas menalios ambit/ Dicitur etiam infirmitas
Unde Grecismus dic plaga rethe/ Sed pro infirmitate
accipitur quandoque large videlicet pro

Adversitate et iniuria
Calamitate et miseria
Dolositate et invidia
Pro pravitate et malicia
Mortalitate et vite carencia
Infirmitate et discrasia

De primo Exodi xiii dicitur quod percussit egiptum plagis va-
riis et idem Iudicum v/ De ii Jeremie xv. factus est dolor meus
perpetuus et plaga mea desperabilis/ De iii in psalmo Sa-
gitte parvulorum facte sunt plage eorum etc.
De iiii in iii regum viii dicitur si quis cognoverit plagam cor-
dis sui et extendit manus suas etc/ De v° Apocalipsis xiii°
plaga mortis curata est i. in christo qui resurrexit a mortuis

Plaga

De vi° habetur levi. xiiii de plaga lepre. Et hic in lra q̄
vt dictum est fuit quotquot habebant plagas .i. infir
mitates corpales. Si tñ plagas practicans et in aliquo per
pctm vel infidelitatem curabantur. Q.m ad scdm quare
xpus nolebat q̄ demones dicerent q̄ esset filius dei in
pmo capitulo fuit dictum ne iudei crederent q̄ ipe hēt
demones ppicios et q̄ ab obsessis corporibus exirent amo
re non timore sicut ipi sibi imponebant q̄ in principe de
monioru eiciebat demonia. Verum Beda ponit hic in
comento alias rones. Prima est quia testimonium demo^m
nullius est ponderis sit vet de hoie infami. Et allegat
illud ps. de peccatore cui dicit dominus Quare tu assumis
testamentum tuum per os tuum rē. phibetur ergo dum predicat
peccator ne quis dum predicacionem audit sequatur eius
improbus eni magister est dyaᵘ qui falsa veris pmisce
vt specie veritatis testimonium fraudis obtexat. Secunda
ro sua est quia non solum demones sed illi qui ab eo
curati sunt iubentur silere de xpo ymo et apli ante
passionem xpi precipiuntur omino reticere de eo licz post re
surrectionem essent predicaturi eum per mundum ne diuinitate
predicata passionis dispensacio differetur. et per talem
dilacionem salus mundi que per hanc futura erat negaret.
Et si arguatur contra bedam quia ipe dicebat palam in suis
predicacionibus et coram pylato q̄ ipe erat filius dei
dico q̄ ipe de se testimonium phibeat vt magis illos
qui querebant eum occidere ad suam passionem perpetran
dum animaret

Et ascendens in montem vocauit ad se quos voluit ipe.
Ista pars fuit supius diuisa in p. c. quia superius
fuit descripta xpi predicacio per seipsum tm. hic descri
bitur eius ptans collo. Et sic per aplos dicte collonis execucio
in vi° ca°. ibi Et vocauit xii. Adhuc in pma pte agit
de aplorum vocacione sic facit iterum de eius predicacione
ibi Et venerunt in domum. Et tercio de scribarum emu
lacione ibi Et scribe. Dicit ergo pmo q̄ xpus ascendit
in monte et vocauit quos voluit et fecit vt essent xii
Circa pmum vz quare in monte dñs voluit elige discipulos

q°

Monte

est nondum quod dominus in montibus magis quam alibi voluit mirabilia sua ondere aut fieri Nam primo in monte ipse precepit Abrahe ut ymolaret filium suum Gen. xxii Moysi in monte dedit legem ut patet Exo. xix. In monte voluit templum fieri sicut patet iii Reg. v. In monte docuit discipulos de viii beatitudinibus Mt. v. In monte transfigurari voluit Mathei xvii In monte mori voluit Mt. xxvii Joh. xx. In monte iudicabit omnes ut prophetavit vir Ysa. xviii Et ita ad moralitatem reducta significant septem virtutes que debent esse in viris sanctis scilicet

obediencie humilitas
discretionis veritas
devotionis sanctitas
spei sublimitas
contemplacionis intellectua
passionis memoria
timoris providencia

Ut sic isti viri sint montes de quibus pulcre loquitur Aug. omelia super Johannem ubi diffuse tractat quo sancti viri dicuntur bene montes et sicut fuerunt apostoli de quibus dicitur in ps. Fundamenta eius scilicet ecclesie militantis in montibus sanctis etc. Et Ysa. liii Quam pulcri sunt super montes pedes euangelizantis etc. ymo euangelizancium Unde Beda in quinto Mons ille in quo apostolos elegit dominus altitudinem designat iusticie qua instituendi erant et quam predicaturi hominibus Nam missurus erat eos ad predicandum euangelium regni celestis. Unde per sublimitatem loci in quo electi sunt amonere voluit eos non in infimis desideriis animum dissolvere sed ad superna desideranda et querenda semper erigere debere. Et sic patet quod non sine causa Xpistus qui voluit eligere apostolos Ascendit in montem ut scilicet faceret montes vel eciam suam edificaret super montes istos. Sed quare fecit ut essent xii et non plures aut pauciores Possit dici quod numerus duodenarius est numerus solidus quia constituitur ex tribus quater multiplicatis et ex quatuor ter multiplicatis et eciam ex senario numero qui est numerus perfectus bis multiplicatis Et sic denarius numerus duodenarius importat constanciam et firmitatem que in apostolis fuit et eciam excellenciam et perfectionem quam eis Xpistus tribuit ut post patebit Etiam quia in sacra scriptura numerus non caret misterio nam misterium fuit in filiis Jacob qui xii patriarche

Cur xii

vocantur quia fuerunt xij. Gen. xxv°. In duodecim viris quos elegit Josue de tribubus isr' Josue iiij°. ad constituendum altare domino ut patet ibidem. In xij bobus portantibus mare eneum iij reg. vij. qui respiciebant quatuor partes mundi per quadrum. In xij leunculis stantibus super gradus ibidem x. In xij fundamentis ecclesie militantis Apo. xxj. In xij lapidibus et xij portis civitatis ibidem. Unde Beda in commento pulcre et diffuse istam materiam tractat dicens quod ipse ascendens in montem elegit quos voluit. non enim illorum electionis ac studij sed divine erat dignacionis et gracie. ut in apostolatum vocarentur unde alibi dicitur Non vos me elegistis sed ego elegi vos etc. Post istam tractat quare xij sunt electi Unde dicit eciam propter gradum misterij ut videlicet mundi salutem quam verbo predicarent suo numero commendarent. Ter enim quaterni duodecim faciunt Et ter quaterni ad predicandum sunt missi apostoli ut per universas quadrati orbis plagas baptizarent in nomine patris et filij et spiritus sancti. Et post deducit diffuse de patribus xij. et de lapidibus ut supra dictum fuit. Et quomodo in deserto circa thabernaculum per quadrum tentoria tendebant / sic quod in quadro qualibet erat ter tribus Et sic ter quaterni erant xij. Et concludit quod in hoc significabatur quod primitiva ecclesia que erat in iudea undique per circuitum sui credentibus toto orbe nacionibus spiritualia dei castra erat in fidei confessione sancte trinitatis fixura Et ut mitteret eos predicare / Sicut dicit Beda postquam nephandos spiritus se predicare prohibuit electos qui et immundos spiritus eicerent et ipsi munda eciam mente ac lingua predicarent. Et notanter loquitur Beda hic quod predicatores debent scilicet esse sancti et predicacio debet fieri pura mente et lingua. quia sicut ego eciam diffusius in lectura mea super epistola ad Tytum c. 1° leccione xij. predicacio requirit in predicante consciencie puritatem. Etatis maturitatem. sciencie profunditatem. prudencie claritatem. Quia sicut dicit Gregorius nazanzenus in suo Apologetico. predicare difficile negocium est in multitudine permixta atque diversa ubi etas et institucio varia est In predicante requiritur bonitas et prudencia

// Libro p°

sequitur. q predicantem contingit velut multarum cordarum
ipsa citharam feriente invenire et proferre aptum ad
omnes predicacionis verbum, et ita plectrum singulis adaptare
ut nullius sonus offendat auditum / Etiam predicacio debet
procedere

veritate
auctoritate
sinceritate
bonitate

Et ita dicunt sancti doctores. ymo seneca libro
de moribus dicit facilime bono frueris si
emitaris que vituperas Et xxiiij. epistola ad
lucillum dicit / hec sit propositi nostri summa quod
sentimus loquamur que loquamur senciamus. concordet sermo
cum vita / Et tales elegit deus ut mitteret eos predicare / quia sine auctoritate homo non debet assumere officium
predicacionis sicut apostolus ad Ro. x. dicit quo predicabunt
nisi mittantur / Et statim cum auctoritate eis data sequitur
potestas. Unde dicitur quod dedit eis potestatem curandi infirmitates
et ut eicerent demonia. Alibi dicit quod dedit etiam
eis potestatem ut mortuos suscitandi. Beda dicit. ut promissorum
celestium magnitudinem attestaretur magnitudo
signorum factorum. fidem quod daret orbis fides eorum
nova facerent qui nova predicarent / Et si queratur
sicut etiam Gregorius omelia de ascensione domini. quare nunc
in ecclesia dei sunt qui virtutum vitam tenent et tamen
signa virtutum non habent. quia non chorusçant miracu
lis. Audi quia frustra miraculum foris ostendit si
deest quod intus operetur. quia ad hoc sancti fuerunt
miracula in primitiva ecclesia ut quos ad fidem per verba
convertere non poterant. saltem per signa .i. per mira
cula facerent Et sic miraculum predicacionis eorum veritatem
confirmaret. Sed postquam crevit fides non fuit
necessarium quod fierent tot miracula / Et imposuit symoni
nomen petrus. Johannes ewangelista videtur contradicere
quia in primo capitulo dicit quod cum andreas adduceret petrum
ad se statim cum vidit illum venientem dixit. tu es
symon. tu vocaberis cephas Et hic tangit Beda in omelia
Augustinus solvit breviter libro de concordancia ewangelistarum
sic dicens. Nullus autem putet nunc accepisse symonem nom

Velut

quomodo

+

2 c / a

ut petrus vocaretur ne sit contrarium Johanni qui longe ante dictum esse illi commemorat Tu vocaberis cephas quod interpretatur petrus. Marchus hic recapitulando commemoravit Cum enim vellet nomina xii apostolorum nominare et necesse haberet dicere / breviter insinuare voluit quod nomine hoc antea vocaretur sed hoc ei nomen dominus imposuit.

Petrus

Unde sequitur quod Jacobum Zebedei .i. filium Zebedei addidit alterius Jacobi apostoli qui fuit filius alphei Et Johannem fratrem Jacobi supple vocavit et imposuit eis nomina boanerges quod est filius tonitrui. Quare mutavit dominus nomen petri Beda dicit quod voluit prius eum aliter vocari ut ex ipsa nominis commutatione sacramentum commendaret. Idem ergo est grece sive latine petrus quod siriace [?] cephas / et in utraque lingua nomen a petra derivatum est / nec dubium quin sit illa de qua paulus ait petra autem erat christus. Nam sicut lux vera erat et christus donavit apostolis ut lux mundi vocarentur. sic et symoni qui credebat in christum petri largitus est nomen. cuius alludens ethimologie dixit Tu es petrus et super hanc petram edificabo ecclesiam meam.

Quare mutavit nomina Jacobi et Johannis in filios tonitrui Crisostomus dicit quod hoc fuit / quod magna et divina decreta debebant orbi terre diffundere. Beda dicit quod fuerunt vocati filii tonitrui propter mirum in monte in transfiguratione domini quod meruerunt audire et videre. vel audierunt tonitruum patris per nubem de filio tonantis hic est filius meus dilectus in quo michi bene complacui ipsum audite / et per nubem carnis et ignem ubi quasi fulgura in pluviam in terris semper fecit / De Johanne evangelista pulcre dicit Beda hic Apostoli filii tonitrui sunt cognominati quorum unus de celestibus intonans vocem illam theologicam quam nemo prius edere noverat emisit. In principio erat verbum etc. Sequ[?]que tanto unius pondere quidam relinquit ut si aliquando plus intonare voluisset nec ipse mundus capere posset.

Videtur michi etiam quod nomina in scriptura mutata fuerunt aliquibus racione dignitatis. status. officii.

104 83

[illegible] Act. 21 c. 18 [illegible] ad Mira [illegible]

[illegible] accepta [illegible] [illegible] [illegible] ab

[illegible] amoverat

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] indigent

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] est

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] Paulus [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] est

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Signum quippe est eius quod perfecte sanandus fuerat ut remansit cum miraculo ... ad illud miraculum non ... ut spiritualiter ... [illegible] Thymotheo ... est ... tamen tempus ... [illegible] ... non fuit ... quia ... apostolus ... [illegible] ... fidelibus ... [illegible] ... fidelibus ... non ... [illegible] ... fidelibus ... [illegible] ... [illegible]

Secundo istud nomen Petrus impositum fuit Petro a Christo Joh 1 quando Andreas eum post ... adduxit ad Ihesum. Intuitus eum Ihesus ait Tu es Symon filius Johanna. Tu vocaberis Cephas quod interpretatur Petrus. ... fuit impositum ... nomen ... Sed hoc nomen fuit confirmatum Symoni ... dixit Tu es Christus filius dei vivi ... Ego dico tibi quia tu es Petrus ... Math 16 ... [illegible] ... [illegible]

2 Vocatus est Petrus quasi agnoscens

1 Cognoscens ... ipse cognovit Christum filium dei ... super ... revelacionem. Math 16

2 Agnoscens ... Joh 1 Intuitus eum Ihesus

3 Discalcians ... pedes ... a mundi dilectione ... Math 19 Ecce nos ...

4 Dissolvens dissolvit ... vincula pastorali gubernacione.

De hac glo[sa] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]

Racione dignitatis fuit nomen mutatum ipi Abrahe qui dictum fuit sibi quod in ipso benedicentur omnes gentes ut patet Gen. xvii. Racione sanctitatis fuit mutatum nomen Jacob et vocatus fuit Israel qui vidit angelos per scalam ascendentes in celum et descendentes et benediccionem accepit ab angelo ut habetur Ge. xxxii. Racione beneficii mutatum fuit nomen ipi Sarre in Sarram quia ordinata fuit mater multarum gencium que exierunt de Ysaac filio eius. Racione officii fuit mutatum nomen Saulo et vocatus fuit Paulus Act. xiii qui constitutus fuit doctor gencium ut videtur velle Aug. viii° li° confessionum. Et propter hoc mutatur nomen pape in sua creacione racione officii. Modo ad propositum Petro nomen mutari racione dignitatis et officii quia factus fuit et institutus a xpo et postea ab apostolis princeps et caput ecclesie. Propter sanctitatem et beneficii utilitatem debuerunt eadem nomina mutari Jacobo et Johanni. Postea euangelista nominat apostolorum videlicet Andream et Philippum, Bartholomeum, Matheum et Thomam, Jacobum Alphei et Thadeum et Symonem Chananeum et Judam Scarioth qui et tradidit illum. Beda facit hic magnam digressionem de interpretacionibus nominum apostolorum. Andreas interpretatur virilis et bene quia ad vocem Johannis mox xpm viriliter secutus est. Philippus os lampadis quia lumen gratie accensum in corde suo predicando ondit. Bartholomeus syrum non hebreum est interpretatur filius suspendentis aquas glo[sa] interlinearis dicit id est per predicacionem suspendit id est elevavit aquas doctrine ad celestia ut uberius inebrient. Thomas didimus id est dubius quia de domini resurreccione dubitavit ut patet Joh. xx. Vel dicitur abyssus quia profunde de veritate racionis xpi inquisivit. Matheus dicitur donatus quia a deo vocatus et speciali prerogativa dono in apostolum (?) quievit. Et primus ewangelista factus. Jacobus Alphei supplantator quia diabolum et mundum et carnem mirabili sanctitate supplantavit unde ab apostolis factus est episcopus in Jerusalem. Dicitur Alphei quia filius Alphei ad differenciam Jacobi Zebedei. Unde Johannes vocat matrem eius scilicet mariam que fuit soror beate marie vocat mariam Cleophe

Dignitatis
Sanctitatis
Beneficii
Officii
Andreas
Philippus
Bartholomeus
Thomas
Matheus
Jacobus

Ioachim . huit . Mariam matrem x[risti] . A h[anc] huit viro Iozeph . | Iacobu[m] minorem
Anna huit 3 viros | Cleopham huit mariam / A h[anc] huit viro Alpheum | Ioseph iustu[m] Symone[m] Iudam
Salomam huit Maria / A h[anc] huit viro Zebedeum | Iacobu[m] Iohan[nem]

Anna tribus Ioachim . Cleophe . Salome q[uo]d marias
Tres parit / has ducunt Iozeph . Alpheus zebedeus
Ut p[ri]ma parit xp[istu]m Iacobu[m] cu[m] Symo[n]e Iudam
Altera que p[ro]p[ter] Iacobu[m] parit altera Iohannem .

Et h[oc] quia uel alpheus fuit binomi[us] quia fuit vocatus al-
pheus et cleophas / vel q[uia] alpheus fuit mortuus illa nupsit
cleophe / Thadeus .i. iudas thadeus . s[ed] cui[us] cum nominat
ex cognomine ad d[ifferenti]am iude scariothis qui tradidit xp[istu]m
Iudas interpretatur confitens . thadeus interpreta[tur] custos cordis
quia confessio est custos mentis siue cordis / Symon cha-
naneus ponitur ad d[ifferenti]am symonis petri / Unde sciend[um] q[uod]
tercia soror beate marie que vocata fuit maria habuit
q[ua]tuor filios . s[cilicet] iacobum fr[atr]em d[omi]ni . Notat iacobu[m] alphei
lucas in suo ewangelio et in actibus ap[osto]lorum / Et iudam
thadeum . et symonem chananeu[m] . et Joseph iustu[m] qui
et barsabas fuit nominatus / Vel symon dic[itu]r zelotes q[uia]
zelauit domu[m] domi[ni] iuxta illud Zelus domus tue come-
dit me . Unde chana .i. zelus / et ipse dictus est chananeus
a chana q[uo]d est vicus galilee / Iudas scarioth poni[tur] cogno-
men eius ad d[ifferenti]am iude Thadei / Dic[itu]r scarioth a vico
in quo natus fuit / Scarioth interpretatur memoria mortis
in quo ut dicit Beda signatur ip[su]m fuisse d[omi]nic[us] me-
ditatum tradicionem xp[ist]i . fuit enim de tribu ysachar q[ui]
interpretatur merces . in quo precium p[ro]dicionis notatur
Est eciam sciendu[m] s[ecundu]m bedam q[uod] non per imprudenciam
sed per prouidenciam dei inter ap[osto]los eligitur Vn[de] cla-
mat Beda Nu[m]q[ui]d enim est vitas qua nec adu[er]sarius
mister infirmat / Nu[m]q[ui]d mortalitas d[omi]ni / qui picturam
apud nos iudicium suum q[uam] affectum maluit / Susceperat
enim hominis fragilitatem / ideo nec p[ar]tes recusauit fragili-
tatis humane . voluit prodi . voluit deseri . voluit ab ap[osto]lo
tradi . vt tu a socio desertus aut proditus moderate
feras tuum errasse iudicium . p[er]isse beneficium .

Et venit in domum sicut supra dictum fuit hic remo-
tus dubium ex hoc enim q[uod] contulerat p[otes]tatem predicandi ap[osto]lis
et miracula faciendi / posset aliquis crede[re] q[uod] vellet
a predicacione cessare / quod remo[uetur] per hoc q[uod] feruen-
tius predicauit postea q[ua]m ante / Et iste feruor ondi-
tur dupliciter / p[ri]mo in g[e]n[er]ali / s[ecund]o in sp[eci]ali / In m[isteri]o c[on]-
dunc feruor in p[ri]ma p[ar]te ondit[ur] / s[ecund]o irronabil[is] [illegible]
t[ur] ex hoc insurgens repelli[tur] ibi Et cu[m] audissent . Nu[n]c

ad p̄mam ptem dicit Beda Q(ui) ordinans in monte aplis
reducat ad domi̅ tacite eos amonens . vt post acceptum
aplatus gradum ad conscienciam suam redeant vt s(i) anteq(uam)
alios instruant seipsos ordinent et corrigant Conuenit
turba ita vt non possent panem manducare . Quidam
doctor facit hic unam digressionem . q(uo)d attinsant turbas
que impediu(n)t multu(m) in ewangelijs multos querentes
auxilium gr(aci)e dei / ymo et ipm xpm / vnde dicit / q(uo)d turbe impe
diuerunt languidum ne xpm agnoscat Johannis v°
Cecum increpando vt taceat M(at)t xxi Zacheum pu(si)llu(m) ne
xpm videat luc xix ferentes paliticum ne ante x(ristu)m veniat
M(arc)i ij° Retardant pentes ne ad xpm accedant M(at)t iii diffe
rentes suscitacion(em) mor(tu)e M(at)t ix . Prorogant illuminac(i)o(n)e(m) ceci
M(arc)i vij volentes ih(es)m in regem rape Joh . vj° Ih(es)m com
primendo et affligendo lu . viij Aplos manducare p(ro)hibet
vt hic / De hoc q(uo)d dicitur q(uo)d post q(uam) elegit et ordinauit
aplos redijt domu(m) dicit Jeronimus q(uo)d docet nos q(uo)d post oc
cupacionem vite actiue venire debet ad quietem exemplo Jacob
qui post amplexus lie venit ad amplexus Rachel Ge . xxix
De feruore a(utem) xpi in predicando Beda in 9to clamat o q(uam)
felix occupacio saluatoris . Sequitur . Vtinam d(omi)ne ih(es)u et in
n(ost)ris temporibus eiu(s)dem tantum gr(aci)e tuis fidelibus largiaris
qui doctores suos assiduitate discendi non solum a(b) ap
petitu carnalium voluptatum , verum eciam non mi(nus) q(ue) ab ipsa
quoq(ue) preparacione panis cottidiani preparane prepediant / Sz
quem turba frequentat extra videamus q(uan)tum hunc p(r)in
cipum estimacio pendat Sz de hoc q(uo)d dicitur / q(uo)d tanta
erat turba et tantus feruor xpi in predicando q(uo)d nec ipse
nec discipuli habebant tempus manducandi Moraliter
ad nostram erudicionem notandum q(uo)d s(ecundu)m Greg(orius) xxiij Mor . c°
xxxiiij diuidit quintuplicem panem de quibus sz q(uo)d neccum
est manducare aliquos et querere horam et de aliq(ui)bus
abstine(re) Et vt breuius q(uam) potero recitem est panis refici
ens / Proficiens / p(er)ficiens / inficiens / deficiens Reficiens
est panis cottidianus quo vescimur de quo dicitur Ge . iij In
sudore vultus tui comedes panem tuum . Isto pane comedunt

Morum

Reficiens

fideliter et bene fideles operatores et mercenarii qui de labore
suo fideliter vivunt De quo dicit apostolus ij ad thess iij
Si quis non vult laborare non manducet. neque panem
manducavimus quieti et ociosi Etiam istum panem bene
manducant viri ecclesiastici debitum facientes in ecclesia sua
Alii non sunt digni manducare panem ecclesie sicut bene
dicit Gregorius ubi supra tractans illud Joh. vi Queritis me
quia comedistis de panibus. dicit. nove bene dominus per hoc
detestantur qui intra sanctam ecclesiam per sacros ordines
ad summa principes non se eisdem ordinibus virtutum merita
sed subsidium vite exquirunt. nec cogitant quod vivendo
imitari debeant sed quibus compendiis percipiendo faciant
satiatus quippe panibus domini scriptum est de ecclesia sancta
alimenta temporalia sumpsisse. Et non pro factis sed pro
panibus domini querere. Et religionis officium non pro au-
gendis virtutibus sed pro suscipiendis subsidiis inhiare.

Proficiens / gratia — Panis proficiens est gratia hominem fortificans Unde Gregorius
ubi supra dicit tractans illud Ysa. xxxi qui habitatis in
terra austri occurrite cum panibus fugienti In terra austri
habitant qui in sancta ecclesia positi spiritus sancti calore perflantur [margin: supra]
fugit qui huius mundi malum evadere concupiscit Qui ergo
in terra austri habitat fugienti cum panibus occurrat quia [margin: i. e.]
iam spiritu sancto infra ecclesiam plenus est eum qui mala
evadere nititur eruditionis locutione consoletur. Iste panis
gratie maxime datur in eucharistia et in sacramento altaris
ubi maxime iste panis est manducandus. et sicut dicit
dominus Joh. vi Ego sum panis vivus qui manducat hunc
panem vivet in eternum

Perficiens / gloria — Panis perficiens est gloria etiam Joh. vi
qui manducat hunc panem habet vitam eternam De hoc pane
habetur clare Lu. xiiii Beatus qui manducat panem in regno
dei

Inficiens — Panis inficiens est panis peccati qui in ps panis
doloris vocatur. Surgite postquam sederitis qui manducatis
panem doloris. Et bene doloris quia est

vitiosus	De isto dicitur prov. iiii Comedunt panem
venenosus	impietatis et vinum iniquitatis bibunt ut
dolorosus	tirannum et hoc
facinorosus	et eius ~~delicie~~

Deficiens / delectatio — Panis deficiens est mundus et eius delicie Istum panem deficientem
manducant multi gaudiose quia semper durantem
sicut illi de quibus dicitur exo. xxxii Cepit populus manducare

et bibere et surrexerunt ludere Unde Greg̃ ubi supra tractans illud Exo. 1. gemens populus querens panem quecumque preciosa dedit pro cibo ad refocillandam animam. Dicit gemens populus querit panem cum p̃na hominum multitudo non delectionibus saciatur. Sed preciosa dat pro cibo quia virtutes mentis in appetitum transitorie delectationis inclinat. Et refocillare animam nititur quia pravis suis desideriis satisfacere conatur. Sed viri sancti in merore et penitentia comedunt et manducant. sicut dicebat ps. quia cinerem tanquam panem manducabam. et potum meum cum fletu miscebam. Modo ad propositum apostoli propter turbam et fervorem predicationis christi non poterant panem propter ad se refocillandum manducare. Unde sequitur Et cum sui audissent exierunt tenere enim dicebant enim quia in furorem versus est. Quare voluerunt enim tenere doctores assignant diversas causas videlicet primam quia videbant ~~in eum~~ insolitum fervorem predicandi in eo. quia ut dictum est propter fervorem predicandi omittebant horam comedendi. Alia causa ponitur ab aliis. quia videbant in vultu eius claritatem virtutis divinitatis perdurantem et insolitum motum et gestum. Alia causa ponitur et probabilior michi. quia audiebant eum loqui ardua et insolita et non intelligibilia eis. sicut sunt verba que recitat Johannes vi.º c.º de corpore suo. quando dicebat christus nisi manducaveritis carnem filii hominis et biberitis etc. Unde isti dicebant ibi et discipuli Durus hic sermo quis potest eum audire et multi abierunt retro. Et ideo credebant eum loqui arreptitium et furiosum. et ideo volebant tenere. Movebantur tamen ex pietate Unde dicit Thomas quod volebant eum ligare tanquam insanum ne aliis noceret. Et dicit quod sui i. cognati ex parte matris vel compatriote eius non apostoli. Sed forte fuerunt sui discipuli qui non intelligebant verba eius et famescebant et volebant comedere. Beda et Thomas mirantur quo poterant eum credere insanum quem tanta miracula fecisse viderant a quo tanta sapientiam audierant prius. et hinc Beda. Doctrina cum altitudinem sapientie quam audiebant capere non poterant quasi alieno sensu eum locutum esse credebant. Etiam secundum Bedam in hoc perfidia et invidia Judeorum demonstratur de quibus ait Johannes In propria venit et sui eum non receperunt. Et scribe qui ~~ab~~ Jerosolimis descenderant dicebant.

Dicit non ad potum de pane hominis vite ... [illegible]

Nota. ... [illegible]

1

2

3

Nota.

Addit[illegible] et [illegible] sicut [illegible] scriptum [illegible] Phizey [illegible]
[illegible] arguebat [illegible] Marc[illegible] [illegible]
[illegible] facta arte magica [illegible] demonum [illegible] dicebat [illegible]
[illegible] superiori demonis [illegible] ad [illegible]
[illegible] est. [illegible] vo [illegible] Cor[illegible] ii
[illegible] in [illegible] impediatur et in [illegible] Marcum

qui belzebub habet. Et quia in principe demoniorum eicit demonia hic ponitur secundus casus irronabilis locucionis. Unde sciendum est quod isti moti invidia et malignitate dicebant ipsum Christum habere quendam demonem principatum aliis demonibus superiorem per cuius virtutem expellebat demones inferiores a corporibus obsessis ab eis et eum vocabant belzebub. Ad evidentiam istius est sciendum quod secundum Magistrum in hystoryis belus fuit primus rex Assiriorum cuius filius ninus, qui post eum regnavit cum Semiramide que fuit mater et uxor eius, post mortem patris fecit fieri ydolum ad similitudinem patris sui, et statuit id in Babilonia in loco eminenti et fecit proclamari quod quicumque ante illud ydolum transiret si non se inclinaret ob reverenciam morte moreretur. Et in tantum illud voluit ut postea illi ydolo attribuerent divos honores. Unde postea ab isto belo diverse gentes formaverunt sibi ydola et imposuerunt diversa nomina secundum ydiomata linguarum suarum descendencia ab isto belo, Babilonii ydolum suum vocaverunt bel, Palestini baal, Moabite beel. Et quidam ad super addebant ut beelphegor id est deus tenebrarum scilicet papus. Et quidam baali qui est deus Sydoniorum et sonat vir meus id est robur meum. Beelzebub nullius ydoli nomen erat sed modo irrisione vocavit sibi ydolum a charanitarum sic vocabant. Et sonat vir muscarum ob sordes immolancium cruoris ut dicit Beda. Ex cuius spurcissimi ritu vel nomine principem demoniorum vocabant zebub enim dicitur musca, beel vir. Unde dicit Beda. Turbis igitur que minus erudite videbantur dei semper facta mirantibus illi scilicet Iudei que vel negare nequiverant sinistra interpretacione pervertere laborabant quasi non divinitatis sed opera essent immundissimi spiritus scilicet beelzebub. Et ideo Christus horum et istorum irronabilia verba repellit dicens

Et convocatis illis in parabolis dicebat Quomodo potest sathanas sathanam eicere. Sathanas interpretatur adversarius sive transgressor et per hoc vult intelligere diabolum. Ad evidentiam istius est sciendum quod secundum philosophum simile sibi simili aplaudit viii ethicorum et ii de generacione et corruptione et [illegible] simile vadit ad sibi simile. Io. ccc xxvii. Et ideo ubi est inter aliquos similitudo ibi debet esse unitas. Et ubi est unitas concordie et amoris ibi est firmitas et rei integritas, sicut patet in domo et in civitatibus, quod quamdiu cives sunt unanimes tamdiu durat civitas, sicut pulcre

ex odio procedit

duabus rationibus [illegible] prima sumitur pro [illegible] 2a ex parte [illegible] Nom[illegible]

tractatur in Politicorum li. iiii c. viii. Unde Salustius li. ii re-
citat verba Scipionis qui exivit romanam exulatus qui di-
xit Dimitto vobis regnum firmum si unanimes fueritis si
non imbecille. | Et propter hoc antiquitus fiebant communia
gaudia et fraternitates in civitatibus et sacrificia ut cives amore
uniti haberent civitates indivisas ut habetur philosophus in poli. c. xiii.
Et quod dico de civitate idem est de regno Et sic exponit
Cris. super xii capitulum Mathei textum istud dicens Regnum contra se
intestino bello divisum necesse est desolari quod etiam in domo
et in civitate videtur Quoniam si sathanas propter similitudinem
ad se invicem sathanam eicit fit divisio inter ipsos et tunc
regnum non stat. Unde bene dominus subdit Et si regnum
in se dividatur non potest stare regnum / Ad evidentiam
maiorem quod multiplex est regimen ./.

Regnum politicum temporale
Ecclesiasticum et spirituale
tyrannicum et infernale
Ethicum et morale
Eternum et supernaturale

Regimen politicum et temporale ad hoc quod possit stare necessario requirit unionem in amore et in dilectionem inter principem et subditos Quod si est ab extrinsecus minime cor-
rumpi potest ut dicit philosophus v poli. c. x. Aristoteles ut dicit
ibidem ex se ipso corrumpitur secundum duos modos Uno modo
per sediciones Alio modo propter tyrannidem Primo modo
regnum sive civitas dividitur et per quas non potest stare
quia eodem modo domus civitas et regnum stant aut
destruuntur ut dicitur iii° poli. c° xxiii° Quando fit dis-
sensio intestina vel quia familia in domo vel cives in
civitate vel amici sive parentes inter se sunt discordes /
Et tunc regnum manet in dissensione et discordia et
tunc de facili ab extrinsecus potest capi et sic destrui Quod
Salhadinus qui erat soldanus in fine vite sue filios
docuit ut exemplo sagittarum quia filius suus unam
fregit faciliter sed que fuerunt simul ligate non potuit
eas frangere | Secundo modo regnum per tyrannidem
quia tunc populus insurgit contra principem et fit dissensio
Etiam quia in tyrannide parum est de amicicia quia
nichil commune imperanti et imperato ut dicitur viii ethicorum c° xi°
Et regnum salvatur per amicos | et tyrannica est maxime dissidere

Politicum

1 per Sediciones

2 per Tyrannidem

Ecclasticu

ab amicis Et sic nece est illud regnu corrupi ¶ Secdm re
gnu ecciasticu stat in vnione vnius fidei et ritus Et ideo
qn fit scisma in ecclia sicut in electionibus prelatoru sepius
contingit siue in articul fidi· siue in scissura ab inferez
tunc tunica xpi inconsutilis scindit vt fit dissensio et
fit destructio in ecclia sicut contingit tempe hereticoz Ca
in regno Ecclie debent ee omes tanqz vnanimes in

Tyrannicu

domo in vna fide sicut dicit p petri· iii· in fide omnes
vnanimes ¶ Terciu regnu tyrannicum et infernale est re
gnu pessimu et est qn demones possident peccatores tanqz
seruos et ipi obediunt ei tanqz regi et dno quia ipe
est rex super filios supbie vt dicit Job xli vnde vocatur
dya9 pnceps mudi hui9 Et sicut dicit Criso9 s xii c
Mathi vbi loquitur de ista mata Regnu demonu est in
hoc q homines subditos tenet· si autem ab hominibus pel
litur hoc non est aliud qn regnu eoru dissolui Si
autem in hominibus tenent ptatem manifestu est q regnu
malignu adhuc stat et non est contra seipm diuisum ¶ Et
quia iam or xo q demon demone non expellit quia
tunc finis demonu appinquaret ¶ Quartum regnu ethi

Ethicu

cum et morale est regimen aie ronalis in homine q
dicitur microcosmus .i. pruus mudus in quo mudo intell9 habz medius
dominium et pncipatu tanqm rex super pots inferiores
aie ut plane hetur x ethi c vii Et ideo sm ipm debe9
viuere ut hetur ibid et viue sm dictamen recte rois
Et qn vires reguntur sm dictame recte rois regnuz
aie optime regitur Et manet vnu Et fit vnu impiu
in quo intell9 vt rex dominatur sicut dicit sen Ad lucil
lum xxi· ep· iiii magnu impiuz est homiez imparare
sibi Et in pu c xix Dicit vis hre honorem dabo t
impium magnu impa tibi Cu igit appetitus sensitiu9
et fomes qui semp roni aduersantur vt d 1 ethi ppe
finem rebellant roni et obtinz dnm propt passiones
predominantes sicut est in incotinente tunc regnu diui
ditur et dissipatur saltem ad tempus quousq passio
nes cessent vt hetur vii ethi Aia qn p inferior
aie dominatur et p superior deprimitur tunc lex que est in
mebris corporis repugnat legi mentis et rois sic dr Aplus

Et sic fit divisio et rebellio Et qn mens et ratio bene disposita
sit deum tunc motus carnales restringit appetitum sensitiuum
voluntatem corrigit et iudicium dirigit tunc fit pax in regno
anime. Tertium regnum est eternum et supernale/ Sed ibi nulla
fit divisio vel dissensio quia ibi est summa pax summa
caritas integra societas Et sicut dicit Criso in li. de repa
racione lapsi nulla erit ibi discordia sed cuncta consona
cuncta convenientia et omnium sanctorum una concordia
Modo ad propositum qn dicit quomodo potest sathanas sa
thanam eicere q. d. non pt quia iam regnum dyaboli
esset divisum et non posset stare sicut nec domus si
contra se disputatur non poterit domus illa stare Unde
Beda Eligant pharisei quod voluerint/ si sathanas non
potest sathanam eicere nichil contra dominum huic qd dicunt
quia ipse tunc in principe demoniorum non eiceret de
monia/ si autem potest tunc regnum dyaboli est divisum Et
tunc sibi conspirant et recedunt de regno eius quia adversa
stare non potest et finem sit Nemo potest vasa fortis
ingressus in domum diripere nisi prius fortem alliget et
tunc domum eius diripiat Sensus literalis est iste qz
in ista parabola vult ostendere se esse fortiorem dyabolo quia ipse
nisi esset fortior non posset eum a domo .i. ab obses
so homine eicere Et tamen ab obsessis eum expellit ergo
est fortior eo Sensus misticus secundum Bedam in glosa
est iste domus dyaboli ante salvatoris adventum erat mundus
in quo tamquam impio male pacato dyabolus quia in
cordibus infidelium sine ulla contradictione quiescebat Al
ligavit dominus fortem hoc est ab electorum seductione com
pescuit dyabolum Et tunc domum eius diripuit/ quia omnes
mundi partes quibus olim hostis antiquus dominabatur apostolis
apostolorum que successoribus ut in sua quisque provincia re
vocatos ab errore populos ad veram vite converteret distri
buit/ Et istis parabolis clare ostendit quod non in nomine beel
zebub nec principis demoniorum demonem eiciebat sed
virtute divinitatis/ ad cuius fortitudinem nemo potest resistere
sicut dicit Job xli non est potestas super terram que comparetur
ei/ quia in psalmo Nemo fortis sicut deus noster Et certe
ipse fuit fortis et est multiplicius sed carnem assumendo

Eternum

[illegible marginal note]

[illegible marginal note]

[illegible marginal note]

Mortem supando / infernu spoliando / super celos ascendendo /
finaliter iudicando / malos cruciando / bonos perficiendo
feliciter coronando / De p'mo dicit ysa. ix. Paruulus natus
est nobis vocabitur deus fortis / De ii° dicitur in ps°
dominus fortis et potens dominus potens in prelio / De iii°
ipse abstulit a forti predam sicut dicit ysa. xlix. Ipse eduxit
vinctos in fortitudine in ps. tunc verificata fuit parabola
lu. xi. Cum fortis armatus etc sequitur. Si autem venit fortior
illo auferet arma eius etc. De iiii° dicitur. i. reg. xxii. Ex
altatus deus fortis / quia ciuitatem fortium ascendit sapiens
vt dicit pu. xxi. De quinto Apoc. xviii. fortis est deus
qui iudicabit De vi° ysa. xi. desolabit linguam maris
egipti in fortitudine sua De vii° ysa. xxv. factus est
fortitudo pauperi et fortitudo egeno De viii° Ecc. xliii. Ex
saciabitur videns gloriam eius et quis faciens confirmabit
fortitudinem eius etc. Amen dico vobis. quoniam omnia dimit
tentur filiis hominum peccata et blasphemie quibus blasphe
mauerint. sicut dicit hic Beda non est intelligendum quod
passim .i. communiter omnia peccata omnibus hominibus dimit
tantur sed solum hiis qui pro erroribus suis dignam
in hac vita penitentiam egerint. Nec vt dicit Wilhelmus
hic locum opinio origenis / qui asserit post iudicium
vniuersale transactis scilicet secularum voluminibus in minimis cunctos
peccatores ac blasphemos veniam peccatorum esse consecuturos
atque ad regnum celorum esse perducendos / Sed de hiis que
dicit blasphemie ad maiorem euidenciam lre est inquirendum
Primo quid est blasphemia / Secundo quomodo aliquis reus
proximi efficiatur blasphemus / Tercio vtrum blasphemia contra
proximum sit grauissimum peccatum / Quantum ad primum sciendum
secundum hugutionem. blasphemia dicitur reprehensio detractio
et vituperacio / Quando contra proximum aliquis infert blas
phemiam eius famam denigrando / eius bonum minuendo
odia seminando / Mala proximi augendo / Tales et merito
dicuntur blasphemi / Et merito primum qui alterius detrahunt
fame / quia non prius restituere dampnum famam. Vnde proverb.
xxvi. iiii. Et admirantur mali non concurrentibus vobis
sicut tu eis in eandem luxurie confusionem blasphemantes / Secundo
dicuntur blasphemi qui alterius bonum minuunt impediunt aut

Marginal notes:

Post instructionem veritatis subdit comminacionem dampnacionis. q.d. vos asserite non velles veritati. nec verbis nec operibus / quia blasphematis Amen

Primo

i

ii

Detractores

Diminutores

Seminatores

detrahunt sicut Jo^s in prologo anuli sixti pythagorici dicit
Impius est et blasphemus qui alteri^s bono detrahit Un
Jacobi ii^o c. dicitur nonne ipsi blasphemant nomen bonum
quod invocatum est super nos / Tercio dicitur blasphemus
qui discordiam inter fres seminat. Un Jacob. xv. dicit
obs — iniquitas [illegible] tum et imitans linguam blasphemantium.

Auctores

Quarto dicitur blasphemus qui malum pxi auget. quod
debz nunc isti augent supra peccata sua blasphemiam
quia cum sint peccatores in se augendo malum alterius
augent peccata sua / Unde Job xxxiiii dicitur Ne desinas
ab homine iniquitatis qui addit super peccata sua blasphe-
miam / Et tales merentur triplicem penam scz temporalem

tpalis

corporalem / infernalem / De primo dicitur p^o Mach. vii^o
fac vindictam in homine isto. et in exitum eius memento
blasphemias eorum zc / De 2° habemus ex^m de antio-

corpalis

cho. ii^o Mach. ix. De quo dicitur i. homicida et blasphe-
mus pessime percussus ut ipse alios tractabat miserabili obitu
vitam finivit / De iii^o Jos. xiii. dampnati sunt qui

Etna

blasphemant. ii petri ii^o. de blasphemantes in corruptione
sua peribunt / Ideo propter ista bene dicitur ad Eph. iiii^o.
Clamor et blasphemia tollantur a vobis cum omni malicia.
Unde Jo^s supra ca^m ad Tytum dicit / Cum micha-
el archangelus cum dyabolo disputabat de corpore
Moysi. non fuit ausus inferre spm blasphemie sed
dixit imperet tibi dominus / et istud est in Epla iude se^a
Si igitur Michael non fuit ausus inferre spm blas-
phemie dya^o. et certe maledictione dignissimo. quanto magis
nos ab omni maledicto puri esse debemus. Et post concludit
hoc non tm dixisse sufficiat quod xpi discipulos blasphe-
mare non oporteat.

Ex ista actoritate videtur quod sit gravissimum peccatum Et quia

3

Levitici xxiii. dicitur qui blasphemaverit morte moriatur
Sz contra est quia omne grave peccatum opponitur ex directo ali-
cui precepto decalogi / Sz blasphemia non / ergo non est
grave peccatum. Respondeo breviter quod gravitas peccati attenditur si quod
magis repugnat caritati ex directo / eo modo si dicitur peccata
que opponuntur caritati sunt plus et minus ut detractio homicidium
invidia quod homicidium plus tollit de bono cari^tatis quam detractio.

aut blasphemia quia tollit vitam quod est peius quam verbo
solum aliquem detrahere. Invidia etiam est omnino ex[tra] car[itatem]
et sic posset dici de multis peccatis. Quare sic accipiendo
blasphemiam in suis limitibus non est gravissimum peccatum. Est
tamen grave peccatum et mortale quia diffamare proximum aut
iniuriam dare vel inferre est contra caritatem quia tenemur
diligere proximum et redundat contra bonitatem divinam que est
precise obiectum caritatis. Ar[gumen]t[u]m in oppositum. Dico quod primo opponitur
huic precepto diligere proximum tuum sicut te ipsum et sic est
mortale tamen remissibile et per dimittitur. Sed de hoc quod sequitur
quod dixit xpus qui autem blasphemaverit in spiritum sanctum non habebit
remissionem in eternum sed reus erit eterni delicti. Queritur

quo. — Primum utrum blasphemare deum sit gravissimum peccatum.
Secundo utrum sit irremissibile. Ad primum dico quod aliqui
dicunt quod deus blasphematur a nobis tribus modis. Primo
quando aliquid attribuimus deo quod ei non convenit. Secundo
quando amovemus a deo quod ei convenit. Tertio quando creature
attribuimus quod deo convenit. Primum pertinet ad periuros qui
invocant deum in testem sue falsitatis et iurant per caput
aut sanguinem xpi et huiusmodi tamen omnis sic iurans credit
quod xpus sit testis sue falsitatis quare sic non est peccatum
gravissimum. Secundum pertinet ad ydolatriam ut qui credunt
deum esse mortalem corporeum vel tale aliquid isti tollunt
a deo quod sibi competit immortalitatem etc. Sed non omnis
blasphemus ad hoc ducitur igitur etc. Tertium pertinet ad super-
bos qui bonum quod habent a deo sibi attribuunt sic mali
angeli hoc fecerunt sed non omnis superbus hoc facit ut videtur.
Et blasphemia in deum generaliter accipiendo est maximum

(margin: periuri 1, ydolatre 2, superbi 3)

(margin: in quo) peccatum ut est glossa super primo psalmo xviii. Ad primum tribuit quare
dicit quod omne peccatum blasphemie comparatum est leviter
quod intelligitur de blasphemia qua deus blasphematur
a nobis. Dico quod quocumque fiat blasphemia contra deum
de tribus modis predictis semper est contra divinam
bonitatem et dignitatem et semper est ibi annexa quedam
iniquitas infidelitatis et infidelitas sit gravissimum peccatum
blasphemia in deum erit maximum peccatum. Ad primum in oppositum
dico quod periurans adhibet deum testem sue falsitatis et si

non visibiliter per signum exterius credat quod deus sit testis tamen
intendit quod credatur sicut fieret tanquam si deus visibiliter esset
testis / Ad secundum dictum est quod blasphemia ydolatriam
includit sive infidelitatem / Ad tertium dico quod blasphemia
contra deum includit superbiam / quia reverentiam deo debitam
tollit / et aggravat blasphemiam et facit illud esse maximum
peccatum / Sed utrum irremissibile sit sicut dicitur hic et plane
Mt. xii quia sit contra bonitatem et clementiam divinam que
spiritui sancto attribuitur ut est obstinacio in peccatis impenitencia
desperacio et hic de quo dicit Augustinus libro de sermone domini
in monte quod tanta est labes huius peccati quod humilitatem depre-
candi subire non potest / Dico hic et est opinio Bede magistri
quod aliquid dicitur irremissibile quantum est ex sui dispositione
vel culpe / dicitur tamen remissibile per aliam penam [illegible]
Morbus potest esse incurabilis de se secundum naturam morbi ut
quando per morbum tollitur illud per quod morbus posset
curari sicut cum tollit virtutem nature vel quando inducit
fastidium cibi et medicine. et talia sunt vicia predicta
unde Sap. ii c. dicitur Excecavit eos malicia eorum et indu-
ravit cor eorum ut non videant oculis et intelligant corde
et convertantur et sanem eos / Tamen deus talem morbum
curare potest / Et sic in proposito tale peccatum sicut blasphemia
quantum est de se est incurabile / quia opponitur bonitati et
clementie spiritus sancti per quam fit remissio. Tamen
deus per gratiam potest eos sanare. Unde tales aliquando
sunt sanati. Et secundum primum modum loquebatur dominus
hic et Mt. xii quia quantum de racione peccatorum illorum
insanabilia sunt Et ad propositum quia dicebant iudei
quod inmundum spiritum habet Et sic vocabant spiritum sanctum qui
erat in ipso spiritum inmundum et sic ipsi per infidelitatem pecca-
bant / et deum blasphemabant / quare per gratiam sanari non
merebantur nec volebant. Vel ut dicit Augustinus hic Dicebat
quia ei imponebant quod demonium habebat. quia imponebant
illi qui deus erat habere quod deo non decebat Crisostomus
super [illegible] dicit quod blasphemia que contra eum erat magis [illegible]
ex causatoris [illegible] quod videbat homo desperatus et infirmum [illegible]

·q(uesti)o·

pro desperacionem
pro aliam penam

Sed iniuria dei remissionem non habet et blasphemia in spi-
ritum sanctum contra deum fit. Per hoc quod dicit remis-
sionem non habet neque in hoc seculo neque in futuro nisi
innuit quod aliqua peccata post istam vitam in alio seculo
dimittuntur, sed intelligendum est de venialibus tantum sicut dicit
Beda sicut est assiduus sermo ociosus, immoderatus risus
et consilia. quod et cum hec veniunt / provenerunt ut dicit glossa

Et venerunt mater eius et fratres foris stantes miserunt
ad eum. Hic ponitur tercius casus quo apparet fervor pre-
dicacionis ihesu christi, sicut declarabitur. Sed quare venit mater
eius et fratres dicit Thomas in quarto quod audierat quod discipuli
eius voluerunt eum tenere et ligare credentes eum in
insaniam versum. Et mater eius et fratres compassione et amo-
re moti venerunt ad eum. Crisostomus vero dicit velle quod scribe et
pharisei mandaverunt pro ipsis ut affeccione carnis ad man-
datum eorum ipse cessaret a predicacione sua. Et sic ipsi
iudei ex mala intencione eius matrem et fratres vocaverunt
ut venirent ad eum. Sed quid intelligitur per matrem et fratres

Ipso [illegible] predicante nunciatum est sibi [illegible] quod mater eius et fratres eius starent foris ad loquendum sibi quod affectu [illegible] ad matrem [illegible] et dimitteret [illegible] predicacionem

de matre non est dubium quod fuit virgo maria. De fratribus fuerunt
opiniones. Aliqui heretici posuerunt sicut helvidius quod beata maria
post quam peperit christum plures ex Joseph filios habuisset et
movebantur propter illud quod peperit filium suum primogenitum. Sed
male intelligebant scripturam, quia dicit evangelista primogenitum
non quod post eum sit alius sed quod ante eum fuit nullus. Alii
ut policarpus posuit christum esse filium Joseph. Et quod ut dicit
Beda ex alia uxore Joseph plures filios habuit, quod est
falsum quia non legitur in scriptura et ideo ipsum non probat dicta
sua. Sed fratres ubicumque in evangeliis nominantur fratres christi
intelligendi sunt cognati aut parentes. Unde sciendum quod
fratres dicuntur vi modis in scriptura

fratres.

Omnes ab Adam nati vel procreati
Ab uno patre generati
In eadem tribu cognati
scilicet In eodem ritu confederati
In uno populo colligati
In eadem patria situati

De primo Mathei xxiiii^o omnes enim vos fratres estis dicit glossa
ab uno facti sumus omnes natura. De ii^o Genesis xlii^o nos
fratres sumus ab uno patre generati scilicet Jacob hii dicebant fratres Joseph

De iiiº Gen. xiii Dixit Abraham ad loth qui erat filius
fratris sui ne sit iurgium inter me et te fratres enim sumus. De
iiiiº dicit salvator ad petrum lu. xxii Et tu aliquando conversus
confirma fratres tuos. Et ita omnes conversos ad fidem christi
paulus in epistolis suis vocat fratres ut patet intuenti. De vº exo
iiº. Dicit Moyses vadam et revertar ad fratres meos in
egipto .i. ad hebreos omnes. De viº Jer. xxv Dicit accipe
calicem domini et propinat cunctis gentibus [illegible] et cunctis civi
tatibus iuda. [illegible] In proposito fratres
hic intelliguntur cognati. Sedebat circa eum turba et
dixerunt Ecce mater tua et fratres tui stant querentes te. Forte
dixerunt hoc iudei qui manducaverunt panes vel forte tha[illegible]
dixit hoc. Criso. dicit quod ex hoc patet quod mater Jhesu non sem
per erat cum eo quod fratres eius non erant cum eo. Potuit esse
signa ut dicit alius contra. Johannes fratres sui non crede
bant in eum et ideo non erant cum eo in sua predica
tione. Et dicit Jhesus Que est mater mea et fratres mei. Dicit
Beda hic sane quod dominus ad matrem fratres quod rogatus ab officio
verbi dissilat egredi non matrem refutat obsequia pietatis
cuius preceptum est honora patrem tuum et matrem. Sed
paternis misteriis amplius quam maternis debere monstrat
affectibus. Idem nobis et quod verbo commendans et ait Qui
amat patrem aut matrem plus quam me non est me dignus.
Et ideo spirituale opus prefert affectioni carnis. Theod. in glo
suo dicit quod non dicit matrem aut fratres omnino reprobandos
sed per hoc ondendit quod supra omnem cognationem deum amare
[illegible] honorare. Nam predicatio sua erat ad utilitatem ame
et matris et fratris querebat enim alibi abstrahere. Beda exponit
mistice sic dicit. Mistice enim mater et fratres Jhesu synagoga
dicuntur ex cuius carne est editus et plus est iudeorum cum
salvatore intus docente venientes intrare nequeunt cuius
dicta spiritualiter intelligere negligunt. Preoccupans enim tha
eius ingreditur domum eius auscultatur sermonibus
omnia differente undique gentilitas confluxit ad christum
atque intima vite misteria cito fide vivacior tanto mente
capacior hausit. Iuxta quod psalmus ait Accedite ad
eum et illuminamini. Et hoc nondum de hoc quod dicit Que est

[Margin: Sicut calix [illegible]]
[Margin: Mat. x — [illegible]]
[Margin: Mistice]

[Bottom notes: [illegible] Templo ... [illegible] Domo ... [illegible] Patibulo]

Mater

mater mea Homo maxime fideles habet iiii^or matres
unam spalem et tres generales · scilicet
Matrem carnalem · Prima est que genuit nos · de qua dicitur hic · et istam tenemur
Matrem generalem
Matrem spualem honorare · Exo · xx · et in euangelijs
Matrem supnalem in multis locis / Secunda mater est
generalis terra a qua omnes procedimus et in eam reuertimur
iuxta illud Gen · iii · Donec reuertaris ad terram de qua
sumptus es / et secundum illud Memento homo quia terra
es et in terram ibis Et ideo dicitur mater omnium · ecc · xl ·
dicitur iugum graue super filios Adam a die exitus de
ventre matris eorum usque in diem sepulture in matrem
omnium / Et ita vocat philosophus p^o vi^o veg^e · n^o · D · A matre nut
rimentum est omnibus quia et hominibus a terra et Ouidius
primo methamor^os Dic magna parens terra est / Mater
spualis fuit iudeis synagoga · que ut dicitur cant · viii · Sub
arbore mala suscitaui te ibi corrupta fuit mater tua / loquitur
deus ad ecclesiam militantem / quia in arbore crucis corrupta
et adnullata synagoga et suscitata fuit ecclesia que est
mater nostra De qua bene dicitur cuilibet nostrum a domino
illud prov · primo Audi fili mi disciplinam patris tui et ne
dimittas legem matris tue / Mater supnaturalis est ecclesia
triumphans in cuius sinu finaliter quiescemus lactati ab vberibus
matris nostre / de qua loquitur Apostolus Ad Gal · iiii · D · Illa
que sursum est libera est que est mater nostra · Et ideo xpus
querebat que est mater mea · quasi dicat · et si habeo matrem car
nalem volo tamen fundare ecclesiam que erit mater vestra
michi filios sanctos paritura Unde concludit euangelista
Et inspiciens eos qui in circuitu eius sedebant ait / Ecce
mater mea et fratres mei Beda sic exponit Qui enim
fecerit voluntatem dei soror et frater domini dicitur propter vtrumque sexum
qui ad fidem colligitur · fideles enim discipulos fratres vocare
dignatus est · D · Nunciate fratribus meis / Et statim mouet quem
de hoc quod sequitur Qui enim fecerit voluntatem meam hic frater meus et
soror mea et mater est / Unde dicit Qui enim ad fidem venire
poterit · hic frater domini dici potest / Sed querendum est quomodo
mater esse poterit / Et videtur · Sciendum est nobis qui frater ihesu et
soror factus est credendo matrem efficitur predicando / quia eum parit
dominum quem cordi audientis infudit / et mater eius efficitur si per vocem

Tob · iiii · 1
Honorem habebis matri
tue omnibus diebus
vite eius 2

3

4

Pectora est per quam concepta
ecclesia tu ea in xpo
quam processit velut verbum
ex ore et corde cuiusque
[illegible] · h · eum
eorum concepto in xpo
[illegible] · velut autem
ex corde [illegible]
[illegible] / et post ad
[illegible] ad omnes [illegible]
[illegible] · et forte

iii^a gallio

amor domini in proximum mente generatur. De hoc quod dicitur q̄ respexit xp̄us eos qui in circuitu eius sedebant est sciendum q̄ ibi sedebant aliqui pro bono / aliqui pro malo / sicut invenimus in scriptura aliquos sedentes causa

delectionis
decepcionis
reprehensionis
desolacionis

• Propter primum sedet mulieres ad lupanar ribaldi ad tabernam / De primo dicitur Ge. xxxviii q̄ Thamar sedit in bivio ut iudas coiret cum ea et mutato habitu sumpsit habitum meretricis / De secundo habetur Exo. xvi Ubi dicebant filii israel quando sedebamus super ollas carnium et comedebamus panem in saturitate / Propter tertium sedit Rachel supra ydola patris sui quia furata fuerat deos aureos et argenteos patris sui / et dum ipse laban requireret eos ipsa posuit stramenta camelorum et abscondit ea subtus et sedit supra et dum pater veniret illa finxit q̄ paciebatur menstrua .s. secundum consuetudinem mulierum accidit michi et sic non surrexit / Et propter hanc causam sedet latrunculi in insidiis in occultis sicut dicitur in ps̄ Sedent in insidiis in occultis ut interficiant innocentem. Propter tertium sedent invidi in consiliis et maligni in congregacionibus bonorum et honestorum ut possint detrahere dictis et factis bonorum / Unde Ezechiel xxxiii° dicitur sedent populi coram te et audiunt sermones tuos et non faciunt eos Et in ps̄° dicitur / Sedens adversus fratrem tuum loquebaris et adversus filium matris tue ponebas scandalum etc. / Propter quartum sedent pauperes in angulo et mesti verecundi non audientes surgere ut videantur / et etiam accidiosi sedent ex pigritia ne laborent / In quorum persona videtur loqui Jeremias xv c° .s. Non sedi cum consilio ludencium. Solus sedebam quia amaritudine replesti me Istis omnibus est dicendum illud ps̄. surgite postquam sederitis etc. Alii sunt sedentes

Alte racione potestatis
Alte racione dignitatis
Alte racione felicitatis
basse racione humilitatis
basse racione debilitatis

• Primum sunt iudices et divites qui quod volunt agunt omnes ut dicit philosophus .vi. poli^ce^ Et iudicis est sedere secundum leges / De istis dicitur Apoc. xx. vidi sedes et sederunt super eas et iudicium datum est illis etc. / Sedent alte racione dignitatis Reges et prelati / De regibus dicitur Prov. xx. Rex qui sedet in solio dissipat omne malum intuitu suo / De prelatis dicitur Mt. xxiii super cathedram moysi sederunt scribe et pharisei / Tercio sedent alte

[Left margin:] in consilio
[Right margin:] delectacionis
decepcionis
reprehensionis
desolacionis
.17.
potestatis
dignitatis

Angeli de oro^e dura d' voluntas dei qui x^c sunt 7 docens est humilitas in q^a u^a parte stabilitas in fide / accendens in [illegible] / in [illegible] / in operibus [illegible] / in [illegible] disciplina [illegible] [illegible] / ... [illegible] ... / in questione

felicitatis

humilitatis

disciplinae

vone felicitatis sunt bi in pria de quib^9 dicit^r ysa. xxxij Sedebit populus meus in pulcritudine pacis et requie opulenta zc / Tercium sedent basse vone humilitatis sunt pe nitentes et sancti viri / de quibus Jere^c. xiij. humiliamini et sedete quia de capite vestro descendet gl'ie corona zc Quartum sedent basse ut addiscant sunt discipuli et boni sco lares quia sedendo et quiescendo fit anima sapiens et prudens vt dicit ph^s vij phi^a. sicut Maria magd' sedebat ad pedes xpi et audiebat verbum illius vt dicitur Joh' xj c^o. Ad propositum Inter eos qui sedebant in circuitu xpi tunc erant aliqui qui sedebant vone detractionis siue reprehensionis vt scribe et pharisei qui ascultabant vt possent eum reprehen dere Aliqui sedebant ibi ut addiscerent et proficerent et istis prope dixit Jhesus Qui facit voluntatem meam hic fr' et mater et soror est Et in h^c finia[?] tertium capitulum

Ca^m. x^m.

Et iterum cepit Jhesus docere zc / hic in 3° decimo fuit descri bitur feruor predicationis in speciali Et primo describitur feruor predicationis / ij^o ex hoc surgens liuor emulationis in principio . vj capituli / Circa primum euangelista primo describit predicationis typum / ij^o predicationis fructum / tertio ponit co firmans miraculum / secundum patet ibi Et dicebat sic / tertia ibi Et ait in die illa Circa primum ponitur predicationis xpi typus et modus / secundo ponitur predicationis parabola siue typus Jbi Exijt qui seminat zc In prima parte dicit sic quod Jhesus postquam ipse predicauerat in domo statim exiuit et iuit ad mare galilee / Et sicut dicit Matheus euangelista fuit eod' die Thomas dicit quod propter frequentiam mulierum sicut ipse surrexit de domo et post iuit ad mare Secundum quare ad mare Jo^9 hic dicit. Cepit autem docere ad mare ut locus docendi indicet auditores amaros fuis se et instabiles Beda dicit quod in hoc quod relicta domo vbi blasphemiam quod demonium haberet audierat. egrediens docebat ad mare vt ostenderet relicto se ob iustum perfidie iudea ad gentes saluandas se transiturum. Gentilium namque superba et incredula dum corda nimio tumidis amaris quasi mundi fluctibus assimilantur Vnde sciendum hic quod mare habet vij conditiones quibus comparatur vij vicijs capitalibus / est tumidum per superbiam / Inuidum per inuidiam / Turbidum per iracundiam / Rapidum per auariciam

qui om[...] / in mor[...] / parum q[...] / romani[...] / hoc est [...] / xpo vo[...] / [...] / Vnde [...] est [...]

morbidum per accidiam/ fluidum per luxuriam/ sordidum per castrimargiam/ De primo in ps. Mirabiles elaciones maris mirabilis/ De secundo eccl. xliii Qui navigant mare enarrent pericula eius/ De tercio Dan. vii quatuor venti pugnabant in medio mari/ De quarto ysa. lvii Cor impii quasi mare fervens/ De v. Apoc. xvi Omnis anima vivens mortua est in mari/ De vi. Job xxxviii Quis conclusit ostiis mare quando erumpebat quasi de vulva procedens/ De vii. eccl. i Omnia flumina intrant mare et mare non redundat/ Et sic omnia venire [illegible]/ Et quia mundus sub istis viciis degebat tunc sedo iusticie xpus venit ad mare ut contra ista peccata predicaret/ Unde Joh. hic in omelia suo dicit Mare est mundus qui gustantibus amarus est et variorum fluctibus inquietus Sed ab ipso divina eripiuntur qui sunt predestinati quibus amara dulcificat et tristitiam vertit in gaudium et contritionem in salutem/ Et ideo iusticie venit ad mare Et Gregorius xviii mor. c. xxxi mare vita secularium est Quia dum procellosis actionum motibus concutitur ab interne sapientie quiete ac stabilitate disiungitur/ Et sequitur Et congregata est ad eum turba multa ita ut in navim ascendens sederet in mari Crisostomus hic dicit quod hoc non fuit factum sine causa ut post se neminem mitteret sed omnes ante se haberet/ Beda dicit hic pro turba auscultabantur ut nec fluctibus maris tangerentur nec tamen illo in navim inscensis fluctibus maris sederet/ illorum aptissime gestat figuram qui inter ad audiendum verbum advenerunt/ Et quidem pietate ac a reproborum amaritudine et obscuritate instabilitate secreti sunt sed mundum celestibus misteriis que desiderant imbui Mistice secundum Bedam Navis ista prefigurat ecclesiam in medio nationum edificandam in qua deus dilectam sibi consecrat mansionem/ Et dicebat illis in doctrina sua Audite Ecce exiit seminans ad seminandum Dicit in doctrina sua quia sepius loquebatur in parabolis maxime ad turbas Unde alibi dicit xpus discipulis Vobis enim datum est nosse regnum dei ceteris autem in parabolis scilicet turbis

a mari

Mistice

Per parabolam primam de semine designatur quod verbum dei licet auditum satiat

Criso(stomus) dicit quod hoc faciebat ad cingendum in parabolis maxi-
xime ad turbas audientium ut manifestiorem sermonem
faceret res visui ostendens. Theo(philus) dicit hic in glosa sua quod
dicitur in doctrina sua quia non doctrinam moysi nec
prophetarum sed suam predicabat evangelium. Et hoc in multis
parabolis ut attenciores eos faceret. Parabola enim secundum Ioh(annem)
hic in glosa sua est rerum non discrepancium sub aliqua
similitudine comparacio facta. ut quando unum durum habentem
dicimus quod est quasi ferrum. Et cum quendam velocem vento
aut avibus comparamus. Et dicit Ioh(annes) quod loquitur turbis
in parabolis more prudencie sue. ut qui celestia capere
non poterant per similitudines terrenas audita percipere
potuissent. Criso(stomus) queritur ille qui exiit intelligitur de(us)
scilicet filius dei. Tunc quando exiit qui presens omnibus existit
et omnia implet. Et solvitur. hinc non loco sed dispensacione sua
nobis factus est propinquior per carnis amictum. Cum enim ad
eum ire non valebamus ad eum peccatis impedientibus
iter nostrum. ipse exiit ad nos. Et quia ut ipse subdit
aliquis seminans exit ut faciat novale aut ut malas
herbas evellat aut aliquid aliud operetur. sed iste ad
seminandum. Secundo sciendum quod semen suum. Tercio quale semen
quia in scriptura quadruplex semen invenitur

progenies virtutis generis	De primo intelligitur illud Ioh. 8.
Semen coitus veneris	Semen Abrahe sumus
fructus boni operis	nulli servivimus unquam. De
verbum divini federis	secundo levit. xv. Vir de quo

exierit semen coitus lavabit vestimenta sua. De tercio
in ps(almo). Euntes ibant et flebant mittentes semina sua.
De quarto Matth. xiii et luc. viii. Semen est verbum dei
et sic intelligitur hic. et de eo quod Christus exponit parabolam
Et sicut dicit Criso(stomus) ipse exiit ad seminandum. scilicet turbis
generaliter. quia sicut seminans non discernit terram sub-
iectam sed simpliciter et absque discrecione semen iacit sic
et ipse generaliter omnes alloquitur. Beda in glosa sua pulchre
dicit. Exiit qui seminat ad seminandum. quia dominus
de sinu patris egrediens venit in mundum. ac verbum
vitam quod apud patrem viderat humano generi vel per seipsum
vel per eos quos instituit ipse seminavit sicut Abacuc 3
egressus est in salutem populi tui. sicut exiit ad seminandum

[Margin:] ua
Glo(sa) ca(tenae) di(cit) quod in parabolis
loquitur ut quod non
intelligunt turbe
ab apostolis quereret
interrogarent
discerent
qo
[illegible]
[illegible]
ut [illegible]
[illegible]
[illegible]

ctam post vocatam fidem suam petram synagoge electam
ad collectionem quoque gencium gratie sue dona diffundit
Et dum seminat aliud cecidit secus viam et volucres
venerunt et comederunt. Thomas non dixit quod proiecit
secus viam sed quod cecidit / quia defectus non est ex parte semi-
nantis sed loci ubi semen cadit / Et quia Christus istam
parabolam discipulis suis exposuit / Et quod ipse veritas
exponit hoc discutere humana fragilitas non presumit
ut dicit Gregorius moralium istius parabole / Et beda hic dicit que-
cumque deus de parabola exponere dignatus est pia fide
suscipienda sunt / Que vero tacita nostre intelligencie
derelinquit pia intencione sunt perquirenda / Ad parabo-
lam eius interpretacione simul cum brevitate prosequar
dicit in textu. Dum seminat aliud cecidit circa viam
et venerunt volucres et comederunt illud. Notandum est
quod Lucas dicit quod ab ambulantibus fuit conculcatum et ab
avibus raptum / via trita secundum bedam hic est mens sedulo meatu
malarum cogitacionum trita et arefacta / sic quod ibi semen
excipere ac germinare non possit / Volucres sunt demones
qui illud semen rapiunt ut quicquid boni seminis in
tali vie cadit periit / Dicuntur secundum bedam demones
volucres sive quia celestis spiritualis que sunt nature
/ sive quia per aera volitant ut aves / aut habitat
iste sunt volucres immunde / De quibus dicitur Apocalypsis xviii
quod babilon id est mens confusa facta est habitacio demo-
niorum et omnis volucris immunde / Et quantum ad hoc
dicebat Christus ultimus" quod venit sathanas et aufert verbum
quod seminatum etc. Aliud semen cecidit supra petro-
sa ubi non habebat altitudinem terre Et exortus sol
estuavit eo quod non habuit radicem exaruit / Salvator
post exponit quod sunt aliqui qui verbum cum gaudio
suscipiunt. Et quia temporales sunt. Ideo exorta tribu-
lacione aut persecucione propter verbum statim scandaliza-
tur / Lucas et Matheus exponunt quod tales sunt illi
qui verbum libenter recipiunt sed statim arescit quia in
temptacionibus positi cito cadunt. Ubi duo notanda
primum quod homo sub passionibus vivens petre comparatur racione

" i. in declaratione

.petra.
passio

duritatis
sicitatis
sterilitatis

Racone duritatis quia sicut petra non pt
plicari nec sculpari de facili ita nec ho
viuens sub passionibus recipit consiliu
nec monicionez sicut dicit ph'us x ethi' c. xi. Totaliter
nec vult cedere .i. obedire sermoni passio .v. sed in passio
viuens Vnde tali bene dicit ysa. l. posui faciem tuam
vt petram durissimam Secundo racone sicitatis quia sicut
petra non habet humorem dulcedinis aut mercedis sicut et
homo qui ducitur a temptacione nichil boni moral'
habet sicut dicit ph'us vbi supra sic. Sm passiones viuentes
proprias delectaciones persequuntur bonum vero et vere delectabile
neque intellectum non gustantes contenerent tales vero quis
sermo transformaret Vnde ecc. xl. Radices immunde
sub cacumine petre siccantur. Tercio racione sterilitatis quia
sicut petra non potest ferre vel dare aliquem fructum bo
num sic nec homo quamdiu viuit sub passionibus vnde
dicit ph'us iiii' ethi' c. vi'. Qui sub passionibus viuentes
multa peccant Vnde sapiens p'u. xxx. dicebat Tria
sunt michi difficilia et quartum penitus ignoro Viam
viri in adolescencia sua et viam colubri super petram
Vnde Amos vi. querit si potest arari in bubalis
supra petram quasi ad possibilem non est mirum si ibi non
oriuntur aut diximus talibus statim aruit quia radicem
non habet vt dictum est Vnde Beda istud tractans
dicit que vim radicis fiende non habent illa minime
sunt precordia que nullis discipline studiis erudita
nullis temptacionum persecucionibus emollita Dulcedine
tamen ad horam auditi sermonis ac promissis celestibus
delectantur Sed in tempore temptacionis recedunt Tamen
enim momentaneam dulcedinem celestis oraculi .i. ibi
pretendunt sed ideo ad fructum peruenire non valent
quia primi in eis inest desiderii salutaris quod semen
vite conciperet Et nullum inest diuine nocentis quod fru
ctum salutis existat Secundo erat etiam considerandum
in parabola quod temptacio siue passio superveniens que
semen desiccare dicitur soli a saluatore comparatur Sed et
alii sal' condiciones ad hoc possunt aptari nam sol habet

Sol.
temptacio.

desiccare Et ita temptacio si sit fortis quod erunt virgi[de]
arere aut psen in mente desiccat virt et fruc-
et ferre facit Unde de primo habemus exemplum et
figuram Jone iiii Qui propter estum abscondit se sub
edera et cum ortus fuisset sol edera fuit desiccata et sol
percussit super caput Jone et estuavit De secundo dicitur apocalypsis
xvi quod quartus angelus effudit phialam in solem et
datum est ei estu affligere homines et igne De iii Job
viii ponit exemplum de scirpo cuius super acum petra radices
desciuntur et antequam oriatur sol humectus videtur tamen
ante omnes herbas arescit quia crescere non potest sine
humore Et sic est in proposito quia quando temptacio cadit
super hominem non habentem fundamentum in humore gracie quicquid
viriditatis erat in eo desiccatur virtutum et perditur Et sic
semen verbi habundans in eo fructum boni operis facere non
potest Unde Thomas in 9° suo dicit petrosi qui modicam
adherentes petre i. Christo Jugiterum ad tempus verbum
recipiunt post modum abeuntur recedentes Et sic patet
prima pars parabole.

Aliud semen cecidit in spinas et ascenderunt spine
et suffocaverunt illud et fructum non dedit. Hoc Christus
exponit sic. hii sunt qui verbum audiunt et erumpne seculi
et decepcio diviciarum et cura reliqua concupiscencie introeuntes
suffocant verbum et sine fructu efficitur. Hic
primo est notandum quare salvator noster divicias spinas
vocat et istud movet beatum gregorium omelia viii ubi tractat
istam parabolam. Unde dicit. Quis enim michi unquam
aliquis crederet si spinas divicias interpretari voluisset
maxime cum iste pungant ille delectant Sed si velimus
bene considerare propter aliquas diviciarum inter
innumeras quod satis convenienter spinis comparantur quia

vulnerant atrociter
sollicitant crudeliter
captivant turpiter
tormentant finaliter

De primo quod vulnerant etc. Unde
Gregorius ubi supra divicie spine
sunt que cogitacionum vulneribus
punctione mentem lacerant et cum
usque ad peccatum pertrahunt quasi inflicto vulnere cruentant Et Ieronimus
hic dicit quamvis enim seviatus decipit appetitus necesse

Nota quod secundo hec
alimenta ... libertatem animi
et loste ... ad
obedienda ...
... confirmant
Attendendo ... gratia
pariter animi
... et ...
... Et in
septem ...

Divicie
vulnerant

mox auarum crumpna dampnarum sunt etiam preuenientes affligant. Ideo bene Zenocrates primo nomina sua in undosum profundum proiecit in mare dicens: Abite in profundum male cupiditates, ego mergam vos ne mergar a vobis, ut dicit Valerius li. viii^o et lactancius li^o de fals. sapien. Seneca li. p^o de prudencia dicit quod fuit Demotheus. Secundo

Sollicitat

sollicitant etc. Ita dicit plautus in aulularia: Diuicie omnium sollicitudinum sunt causa et caput, quia sollicitant hominem in acquirendo eas, et sic plus in custodiendo, sed magis angustiant animum ex timore ne perdantur, et ita dicit Boecius de consolacione li^o ii^o prosa v^a: Diuicie possidentibus per sepe nocuerunt, qui nunc contum gladium quod sollicitus pertimescas, si vite huius callem vacuus viator intrasses coram latrone cantares. Et sunt quasi verba Juuenalis in satira qui dicit quod Honustus contum gladium quod timebis, cantabit vacuus coram latrone viator. Et subdit Boecius yronice loquens: O preclara opum mortalium beatitudo quam cum adeptus fueris securus esse desistis. Unde bene hic in litera xpus addidit Deceptio diuiciarum et circa reliqua concupiscencie. Tercio

Captiuat

captiuant turpiter quia cum habentur magis tanto plus cupiant habendi et multiplicandi augent. Ita dicit philosophus ii rethorice c. xxiii^o: Omnes enim habent aliquid adhuc accumulare consueuerunt. Et Seneca ad luciliam ep. xiiii: Nemo sollicitus bono fruitur. Adde diuicie diuitis diuicias studiis. Et dum in cremento cogitat oblitus est usus. Unde Beda hic: Quid enim crumpnosius illis qui quanto plus habent tanto plus egent, et minus sibi ipsis habere videntur, iux quod poetarum quidam philargiris alludens ait: Crescit amor nummi quantum ipsa pecunia crescit. Et ita diffuse tractat Boecius de consolacione li^o

Tormentat

ii^o prosa v^a. Quarto tormentant acrauiter quia tollunt homini diuiti et concupiscenti libertatem suam, sicut dicit Seneca ep. xiiii: multa tibi possem dicere que accepta et acquisita libertatem nobis extorquent, nostri essemus si ista nostra non essent. Et Boecius ubi supra prosa xii dicit: Nec opes inexpletam restringere auariciam queunt, nec potestas sui compotem fecerit quem viciose libidines insolubilibus astrictum tenent cathenis. Et ideo propter ista bene dicebat propheta

Margin: ix. — felix — adiu[illegible]

Marginal note (top right): Crisost[illegible] fuit [illegible] et canon apostolorum [illegible] 12 q. 2 [illegible] [illegible]

Quatuor diuicie habent verbum dei suffocare

Primo homines suffocant [illegible] sicut — pelagi profunditatibus
sicut aqua [illegible] diuicie habent — ignis ardoribus
[illegible] primo profunditatem — fumorum fetoribus
pelagi [illegible] diuicias — anxietatum laboribus

Secundo quia in pelagi profunditatibus non inveniuntur fundus
Ideo homo statim in profundo aqua suffocatur
Sic in diuiciis homo non invenit finem nec saciem
Unde dicit philosophus x. ethicorum rerum cupiditas est [illegible]
vel [illegible] sed cupiditas diuiciarum [illegible]
[illegible] quia nec [illegible] [illegible] [illegible] Eo quod in
[illegible] plus quam in [illegible] crescit nec diuiciarum
[illegible] quia plus habet plus cupit.

Secundo diuicie habent [illegible] [illegible] [illegible] 2

Unde [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
diuicias [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] diuites sufferant
ardoribus [illegible] [illegible] quam alii.

Tercio diuicie habent fetorem fumorum et [illegible]. 3

Unde [illegible] et [illegible] diuiciis [illegible] est [illegible]
Ideo diuites plus aliis sufferunt fumo [illegible]
et [illegible].

Quarto diuicie habent anxietatem laborum et angustie. 4

Ideo diuites anxietatum laboribus tribulacionibus
et angustiis sufferunt. Testis est [illegible] [illegible]
[illegible] duos [illegible] plena sunt doloribus et erumpnis
et nec [illegible] nec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Aristo in 4° ethic li 3 c 12. Ex merito quo [illegible]
bona sunt et necessaria ad proprietatem ciborum / ad edificationem plus
/ ad prosperitatem familie et ad alios usus necessarios
Consequens est quod licet non sit divitiarum possessio
illicita. Sed vero divitias semper / in se quod [illegible]
possidere quod habet / quod [illegible] sunt [illegible]
[illegible] / et eis debite modo utatur ad [illegible] et
aliorum utilitatem / sic est quod plus / [illegible]. Divi-
tias [illegible] eis [illegible] divitias [illegible]
[illegible]. Divitiarum [illegible] alta [illegible]
[illegible] in [illegible] divitiarum [illegible] in [illegible]
[illegible] / divites sunt in bonis operibus / [illegible]
tribuere [illegible] / thezaurizare sibi fundamentum
bonum in futurum ut apprehendat vitam eternam.
[illegible] quod ut divitias acquirent ~~[illegible]~~ divitias licite
ut eis utantur debite
ut eis non [illegible] [illegible]. [illegible] quod [illegible]
In divitiis [illegible] est [illegible] [illegible] affectu
Augustinus de civitate dei li 1 c 10. [illegible] in [illegible]
cupiditatem [illegible] [illegible] [illegible]
libro 7 c 15. [illegible] divitiarum [illegible]
Augustinus de verbis domini li 1. [illegible] 7. In divitiis [illegible]
cupiditas [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Ambrosius super lucam li 8.
Divitias [illegible] non [illegible] in facultatibus [illegible]
sed in his quibus [illegible] divitias ut
impediri [illegible] ad [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Diuitie si affluunt nolite cor apponere quia s. pungunt et
nocent ut spine unde Beda hic in glo. dicit suffocant
enim huiusmodi concupiscentie verbum quia importunis cogitacionibus
suis guttur mentis strangulant et dum bonum intrare
ad cor non sinunt desiderium quasi aditum flatus vitalis
necant Et aliud cecidit in terram bonam et dedit fructum
ascendentem et crescentem et afferebat unum xxx et unum
lx et unum centesimum Theophilus sic exponit Eorum qui semen
suscipiunt genera tres sunt gradus Qui in centum fruc-
tificant sunt qui perfectam et obedientem vitam habent vir-
gines et heremite / Qui autem in lx sunt / qui mediocriter
se habent ut continentes et qui in cenobio sunt / Qui autem
in xxx qui pauci sunt secundum propriam virtutem fructum ferunt
ut layci et qui in coniugio sunt Beda exponit sic / triginta
fructificat cum aliquis fidem trinitatis in cordibus
fidelium insinuat / Sexaginta cum perfectionem docet bone ope-
ris / quia in senario numero mundi ornatus expletus
per hunc bona operacio designatur / Centum cum in uni-
versis que agimus querenda nobis in regno celesti premia
demonstrat / Terra bona est electorum consciencia que omnibus
predictis tribus contraria facit / quia et commendatum sibi
semen libenter excipit / et exceptum inter adversa et prospera
constanter usque ad fructus tempora conservat / Ieronimus
exponit fructus terre in xxx° lx° et centeno continet
hoc est lege / prophetia / et ewangelio / Et clamabat Qui habet
aures audiendi audiat / sicut dicit Greg. ol. viii. os
quotquot ibi aderant aures corporis habebant / Sed procul
dubio aures cordis requirit Unde notanter dicit qui habet
aures audiat etc. i. qui est aptus audire sicut sunt
verba Christi que quaternitatem in se continent scilicet

moralia	ille audiat Quia hic est nondum r-
mirabilia	Aliqui non habent aures aptas ad audien-
subtilia	talia / sicut sunt iuvenes et infantuli
sublimia	Infideles et increduli / negligentes non

seduli / Amatores huius seculi / Primi non habent aures au-
diendi moralia sicut dicit plane philosophus in primo ethicorum c.
iii° politice non est proprius auditor iuvenis / inexpertus
enim est qui secundum vitam actuum Unde i. Reg. ii° dicitur quod filii
Heli non audierunt eum / Sed dico quod infideles sine ...

Rabanus breviter
hec admonitio
...
attente querenda
ostendit exponit
3 ...

1 iuvenes
moralia

2 infideles
mirabilia

et increduli non habent aures audiendi mirabilia sive no
va / quia non considerant utrum sit possibile fieri aut non
Immo ut ait Seneca libro vii° de naturalibus questionibus ita
dispositi sumus ut nos cottidiana etiam si admiratione dig
sunt transeant Contrarium quorumdam rerum si insolite pro
dierunt spectaculum dulce fiat. s. non attendendo Unde act.
vii° quod Iudei non attenderunt verba Stephani continebant
aures suas quia non habebant audiendi ea que ab
ipso dicebantur / Tertio dico quod negligentes non habent
aures audiendi subtilia / quia non curant audire nisi
quod eis placet Et ideo audiunt in hoc modo illud et
est sicut semen cadens secus viam. Unde Seneca ad Lucil
lium ep. ii ponit exemplum dicens Nusquam est qui ubique
est / sicut vita in peregrinatione / in agentibus hoc evenit
ut multa hospitia habeant amicitias nullas. Idem ac
cidit necesse est hiis qui nulli se ingenio familiariter
applicant sed omnia cursim et properantes transmittunt Id
bene de istis dicitur ad Hebr. v° Imbecilles facti estis
ad audiendum / Quarto dico quod vincentes sectantur .i. sub
passionibus non sunt apti audire sublimia sicut in eccl. xxi
dicitur passionum persecutor inanem audiet et inutilem. quia
ut dicitur pro. xiii qui illusor est non audiet cum argu
itur Ad propositum Iudei erant indispositi et imbecilles
immo infideles et increduli / ideo non habent aures au
diendi que a Christo dicebantur / Sicut diffuse tractat Gregor
omelia xi illud Qui ex deo est verba dei audit. Dicit enim
verba dei audit non potest qui ex deo non est interroget
se unusquisque si verba dei in aure cordis percipit et
intelligit Unde sit sequitur Penset ergo apud se unusquisque
si vox dei in aure eius iam valuit et quia iam ex deo
sit agnoscat / Et quia Iudei Christum reprehenderunt ex
deo non erant aures audiendi ad salutem suam non
habebant / Et ideo quando xii qui cum eo erant cum esset
singularis .i. solus interrogabant parabolam exponere dicebat
eis Vobis datum est nosse misterium regni dei illis
aut qui foris sunt in parabolis Beda dicit hic illis
ergo qui foris sunt neque appropinquant pedibus domini ut
accipiant de doctrina eius in parabolis omnia fiunt et facta
s. et verba salvatoris / quia neque in hiis que operabantur

Negligentes non sedule subtilia

Vincentes passiones sublimia

Sicut et qui verba dei non audit non potest qui ex deo

bat

virtutibus neque in eis que predicabat eum cognoscere Deum volebant. Ideo neque ad remissionem peccatorum que per graciam fidei ipsius obtinenda est non merentur attingere. Unde hic sequitur: Ut videntes videant et non videant. Et audientes audiant et non intelligant neque quando convertantur et dimittantur eis peccata. Crisostomus exponit sic quasi diceret: Vident et non vident audiunt et tamen non intelligunt. Quod autem vident et intelligunt contingit eis per hoc quod graciam Dei recipere volunt sed oculos claudunt et fingunt se non videre neque dictis acquiescunt et sic a peccatis non mutantur per hoc quod vident et audiunt contrarium eius patiuntur. Theophilus exponit sic: Postquam intendit quod religiose loquebatur in parabolis ut videntes non videant et intelligentes non intelligant. Deus enim dat visum et intellectum hiis qui petunt. Reliquos vero excecat ut in maiorem redargucionem fit eis quod intelligere noluerunt facere que oportet. Augustinus de consensu ewangelistarum dicit forte hoc dixisse Christum quia alii ex peccatis suis meruisse ut non intelligerent et tamen hoc ipsum eis misericorditer fieri ut peccata sua cognoscerent et conversi veniam mererentur. Iohannes dicit quod neque in hiis que Christus operabatur vel predicabat archanis eum esse Deum cognoscere volebant. Et ideo ad remissionem peccatorum attingere non valebant. Unde videtur michi quod multi habentes oculos corporis non vident propter aliqua impedimenta videlicet propter

Unde hic nec illi ... compulsi ... desperatione ... quasi dicit ... consuetudine ... peccati.

oculorum cecitatem
oculorum infirmitatem
nimiam corporositatem
visus debilitatem
visus obliquitatem

Et consimili modo potest dici de oculis mentis. Primum patet quia obstinati in peccatis suis non vident sed palpitant quasi ut dicit Ysayas v[o]. Iohannis xii dicebat salvator quod bene dixit Ysaias de talibus: Excecavit oculos eorum et induravit cor eorum ne videant oculis etc. Secundum patet quia sicut fundunt humores circa cerebrum descendunt ad oculos et impediunt visum sic eciam cogitaciones male quando fundunt in mente turbant iudicium racionis et impediunt. Et ita dicebat psalmista: Comprehenderunt me iniquitates mee et non potui ut viderem. Tercium patet quia sicut gravatus sompno non vult aperire oculos ut videat sed habet oculos gravatos a sopno litargie ita sunt multi qui in suo gravati in pigricia sua quod nolunt expergiscari vel

Cecitas

Infirmitas

Corporositas

euigilati esse ut videant. Unde ps. Obscurentur oculi eorum ne videant et dorsa eorum semper incurua / nolunt ergo surgere ut videant. Hii ne oculos et non videbunt in ps. Oculos habent et non videbunt. Tercium patet / quia sicut aves nocturne ut vespertiliones et noctue non possunt videre de die nec possunt sustinere claritatem solis propter visus debilitatem / sic sunt multi qui propter debilitatem consciencie et mentis non possunt audire correctionem nec videre doctrinam sanam. De quo dicitur Eze. xii. Facies eius operietur ut non videat.

Visus debilitatus

Quintum patet / quia sicut strabo non potest respicere indirecte sic sunt multi qui non solum videre que recta sunt et iudicare ea bona sed ex transuerso a latere mordent bone fame vel bone doctrine alicuius, et semper respiciunt non recte, sed si possent in aliquo reprehendere bene dicta / de quibus bene verificatur illud Dan. xiii. Auerterunt sensum suum et declinauerunt oculos suos ut non viderent celum. Sicut fuit de senioribus ibi in Susanna. Modo ad propositum omnibus istis modis deficiebant iudei aduersus dicta et facta Christi / quia ea videre in bono non valebant, ymo male ordinati erant / negligentes erant nec bonis indicium habebant ymo immundi sic erant / quia miraculis et sancte doctrine saluatoris detrahebant / et sic verificabatur dictum ipsius quod isti iudei oculos habebant et non videbant, audiebant et non intelligebant. Et tunc sequitur parabole expositio discipulis suis eo modo quo exposita est superius et ideo non repeto.

Visus obliquus

Exposita parabola ista aliam subiungit de doctrina euangelica per apostolos publicanda quod factum fuit post ascensionem domini ad celos. Tunc enim dispersi sunt per orbem ut in omnibus terram exiuit sonus eorum. Et eciam ante passionem Christi missi sunt ad predicandum non tamen ita diffuse. Et hoc parabolice loquendo insinuat.

Et dicebat illis Numquid venit lucerna ut sub modio ponatur aut sub lecto. Nonne ut super candelabrum ponatur. Sensus litteralis est quod cum lucerna venit, id est aptatur, non aptatur ut abscondatur sub modio aut lecto, id est in aliquo loco sic quod non possit videri aut lucere hominibus qui sunt in domo, ymo ponitur in candelabro, id est in alto loco ut melius omnibus pateat lux eius et claritas. Sensus misticus est iste per lucernam intelligit doctrinam suam quam venerat in mundum apportare ad illuminandum hos qui in tenebris et umbra

[illegible]

per istam parabolam [illegible] de Lucerna [illegible]

mortis sedebant ut dicitur Luc. i°. Et ideo nolebat quod occul
taretur sub figura legis iudaice nec timore persecutionis
sed volebat quod manifestaretur in mundo Et ideo ad maiorem
intencionem huius sciendum est nota quod doctrina que est verbi lucerne
comparatur propter quatuor scilicet providencie rone
sciencie / primum patet quia sicut ad lucernam homo sibi pro
docencie / videt et per lucerne claritatem dirigitur Ita per
refulgencie / doctrinam divine providencie ab eterno ordinatam
et in tempore promulgatam et apportatam mundo totus mundus
dirigitur nisi in ipso remoneat qui ad tantum lumen se abscon
dat ideo ps. dicebat tu lucerna mea domine tu illuminas
tenebras meas Secundo comparatur doctrina sive verbum dei
de quo fuit dictum in alia parabola lucerne rone sciencie
sicut homo sine luce aut lucerna nescit operari nec potest
sic nec homo sine doctrina divina scilicet potest operari ad
meritum sicut in lege antiqua sub umbra cerimoniarum
et figurarum multa operabantur Sed non ad perfectum sufficien
ter secundum Apostolum sed audita doctrina xpi tunc fideles experimen
taliter sciunt operari Unde ps. lucerna pedibus meis verbum
tuum Tercio comparatur verbum sive doctrina dei lucerne rone
docencie sicut qui ambulat in tenebris indecenter vadit
et nescit quo vadit sic qui sine doctrina a xpo data
vult vagari per mundum indecenter vadit et nescit quo
vadit sicut dicit Augustinus in primo confessionum quia in via
dei alius sic alius sic ibat Sed verbum dei et eius doctrina
reducat hominem ad semitam vite Unde pro. xx. lucerna
domini spiraculum vite Quarto comparatur doctrina ewangelica
lucerne rone refulgencie quia de lege mosayca dicitur pro. ad
cor. x° quod omnia in figura contingebant illis quia nunc cathe
tenebrarum tenebantur omnes obnoxii ut dicitur Sap. xvij sed
quando doctrina xpi fuit promulgata tunc refulsit sol qui prius
fuerat sub nubilo ut dicitur i° Mach. vi°. Unde Job
xxx dicebat Quis michi det ut sim secundum menses pristi
nos quibus deus custodiebat me et lucerna eius refulgebat
super caput meum Unde beda dicit hic quod in hoc xpc
docet modum predicandi ne quis ~~timore~~ carnalium ignino
dominorum lucernam scilicet quam novit abscondat Modium enim et
lecti nomine hunc intum prius nominat qua vivimus lucerne
autem vocabulo verbum sive doctrinam quo illustramur designat

Dei

Providencie

Sciencie

Docencie

Refulgencie

timore

~~[illegible]~~ gaudere per unum [illegible]. || nota ||

Nunquid venit lucerna i. doctrina [illegible] sive verbum dei ut ponatur
sub modio aut sub lecto i. occulte et in latebris doceatur
sicut doctrina hereticorum et aliorum multorum hominum q. d. non.
Nonne ut super candelabrum ponatur i. palam et publice doceatur. q. d. sic

Sequitur super candelabrum aut ponit lucernam qui corpus suum ministerio dei subicit ut superior sit predicatio veritatis et inferior servitus corporis. Sciendum est quod per lucernam in scriptura intelligitur lumen interius ardentis sive bone intentionis dirigentis quo totus homo illustratur sicut Mt. vi. lucerna corporis tui est oculus tuus. Nam si oculus tuus fuerit simplex etc. Et in sanctis viris ista lucerna lucet per sanctam

Intencionem
Affectionem
Locutionem
Operationem

Primum lucet in Iohanne baptista de quo dicitur Io. v. quod ipse erat lucerna ardens et lucens. Secundum patet in auctoritate prius dicta Mt. vi. Si oculus tuus fuerit simplex etc. Tertium patet ii petri i. Habemus firmiorem propheticum sermonem cui bene facitis attendentes quasi lucerne lucenti etc. Quartum patet Lu. xii. Sint lumbi vestri precincti et lucerne ardentes in manibus vestris. Et ista lucerna debet lucere sic quod proximi videant opera nostra bona et glorificent deum. Et ad istum intellectum exponit beda hoc textum moraliter sic dicens. Monet dominus discipulos suos esse lucidos secundum vitam et mores quasi dicat sicut lucerna ponitur ad lucendum sic ad vitam vestram omnes respiciunt. Itaque studete bonam vitam habere et non in angulis sedeatis sed lucerna estote. Lucerna non sub lecto sed super candelabrum posita lucet. Quam quidem lucernam necesse est ponere super candelabrum id est in altitudine conversationis ut secundum deum est ut aliis lucere valeat. Unde quia ut dicitur Prov. xxx lucerna impiorum parum est ideo lucere non potest sed ut dicitur Job xviii lucerna que est super eum extinguetur. Unde postea subdit. Non est enim aliquid absconditum quod non reveletur nec factum est occultum quod non in palam veniat. Quidam exponunt sic quia illa que Christus docuit apostolos secrete voluit per apostolos predicari publice et manifeste iuxta illud Mt. xi. quod auditis in aure predicatis super tecta. Theophilus exponit sic quasi dicat. Nolite erub[illegible] sed in tenebris persecutionum lucernam verbi dei sed capita vestra levate fixa mente retinentes illum diem quo illuminabit deus abscondita tenebrarum. Tunc enim vobis laus et adversariis manet eterna confusio. Eterna sequitur bonum quod sciatis in presenti fuit manifestatum in presenti sed magis manifestabitur in futuro. Aliter exponit Io[hannes] quod non erit aliquod de misterio incarnationis et nove ecclesie

Moraliter

Et hortor apostolos [illegible] predicare [illegible] de [illegible] negligentia [illegible] timor [illegible] manifestabitur [illegible] Iudicium [illegible] manifestum

Est [illegible] aliquid quod latet [illegible] occultum [illegible] humana [illegible] opera [illegible] et hec dicitur absconditum. Est [illegible] quod latet [illegible] opera [illegible] hominis [illegible] intentiones et [illegible] soli deo [illegible] Reg. xvi [illegible] Non est enim absconditum quod non reveletur [illegible] illa que docuit [illegible] apostolos secrete voluit [illegible] publice et manifeste [illegible] Mt. x. [illegible] lucernam [illegible] timore [illegible] negligentia [illegible] Non est enim aliquid absconditum [illegible] Nec timor [illegible] absconditum [illegible] negligentia absconditur [illegible]

Item quod predicit ... aliud est quod non [illegible] reveletur id est manifestetur in futuro quando aperientur libri conscientiarum de quo Apocalypsis ... et Glossa ... dicit Nolite iudicare ante tempus quia nichil occultum modo quod non fiat palam in iudicio quando illuminabit abscondita tenebrarum et manifestabit consilia cordium. Tunc erit vobis a deo [illegible] cum pena.

edificatione ab eterno in providentia divinitatis absconditum quod per predicationem Christi et eius discipulorum non sit manifestum. Sequitur: Si quis habet aures audiendi audiat. Istud est expositum superius. Beda dicit hic: Cum habet sensum intelligendi verbum dei non se subtrahat, non auditum ad fabulas convertat, sed scrutandis eis que veritas dixit diligenter accommodet. Videte quid audiatis. In qua mensura mensurati fueritis eadem remetietur vobis et adicietur vobis. Beda exponit clare dicens: Si sollerter inquit omnia que [illegible] bona facere ac proximis ministrare studetis, aderit divina pietas que vobis et in presenti ~~vobis~~ sensum altiora capiendi ac potiora querendi affectum conferet. Et in futuro eternam retributionem adiciet. Et est hic notandum de hoc quod dicitur Videte quid audiatis, quia homines sicut debent cavere ne audiant mala et inepta verba iuxta illud Ecclesiastici xxviii: Sepi aures tuas spinis et noli audire linguam nequam. Ita per oppositum homo debet libenter patienter et diligenter bonum doctorem proprie qui dicat verba

Innocua
Proficua
Dulciflua

Et ita dicit Ambrosius libro de regimine principum: Audiamus libenter verba doctoris quoniam sermo salus est audientis. Et quia verba salvatoris erant similia et salus audientis, ideo omnes debebant eum audire iuxta illud Luce xi: Beati qui audiunt verbum dei et custodiunt illud. Sed de hoc quod dicit In qua mensura etc. Ieronimus exponit sic in scripto suo super isto passu: Secundum mensuram fidei [illegible] intelligentiam misteriorum et conscientie, et eciam adicientur virtutes, id est qui fidem habet habebit virtutem. Et qui habet opus verbi habebit intelligentiam misteriorum. Sed videtur michi quod aliter possit intelligi quod dicitur Eadem mensura etc., id est sicut fueritis erga proximum sive bonum sive malum ita vobis remetietur, id est reddetur vobis bonum aut malum. Sed de hoc quod dicitur Et adicietur videtur quod deus plus bonis dabit premii quam fuit mensura meriti, et hoc concedo. Et eciam videtur quod eciam de pena dampnatis plus infliget quam fuit mensura demeriti, quod non conceditur, quia scriptum est Deut. xxv: Secundum quantitatem delicti erit et plagarum modus, et Apo. xviii: Quantum [illegible] in deliciis tantum date illi de calice ire dei. Et hic dicitur quod adicietur. Dico hic quod deus est summa misericordia

Monet discipulos ad audiendum studiose

id est ut et in recte pectoris studiose custodiatis et aliis [illegible] proficiatis.

Et ideo ipse est plus inclinatus naturaliter ad perdendum quam ad
pmmendum / Et semper ultra primum debitum de condigno
sive de congruo ipse reddit ulterius / et punit inferius. Unde
quod dicitur hic et adiicietur intelligitur de hiis qui vo
luntatem suam et affectum ad bene operandum / quia eis con
fert dominus graciam ampliorem ut possit perficere et implere
Sicut Mathei vi° dicitur Querite primum regnum dei et iusticiam
eius et omnia hec adiicientur vobis. Et secundum illud luce vi
mensuram bonam et confertam et coagitatam dabunt
in sinum vestrum etc. Sed de hoc quod sequitur Qui enim habet
dabitur illi et qui non habet etiam quod habet auferetur ab eo.
Exponitur graciose quod habenti fidem et graciam dabitur ei ex vsu
illius gracie gracia amplior ut dictum est quod dona et vir
tutes supernaturales ad augmentum bonorum precedencium. Et qui
non habet fidem et graciam quales erant scribe et pharisei
auferetur ab eo scilicet donum graciarum si misit a noticia legis
ad salutem eorum / quia misterium fidei salutis quod sub
cortice legis latebat ab eis fuit absconsum et amotum
Unde Beda dicit hic qui ubi amore non habet audiendi
etiam si vel naturali ingenio vel litterario sibi callere
videtur ex tanto nulla vere sapiencie dulcedine gaudebit
¶ Ex istis sequuntur conclusiones sive correlaria. Primo quia
gracia patitur augmentum quia secundum Augustinum sic gracia meretur augeri
ut aucta mereatur perfici / Secundo quod peccator in actu suo con
tinue detinetur / Et auferetur ab eo siquid boni habebat.
Tercio quod bona naturalia per peccatum peioramus / Quarto
quod gratuita sit ab eo auferimus quia inhabiles ad
bonum reddimur. q. omnia / Et istas conclusiones non deduco
causa brevitatis.

Sequitur quod Christus dicebat illis sic est regnum dei quemadmodum
si homo iaciet sementem in terram. Sic dicitur sicut supra
In ista parte describitur predicacionis fructus. Et primo
in uno homine / Secundo in civitate ecclesie ibi Et dicebat
cui assimilabimus etc. / In primo est sciendum quod per sementem
intelligitur semen quia gramatice semen seminis semen
idem sunt. Et ideo per sementem hic intelligitur predicacio
sicut dictum fuit de semine in alia parabola precedenti. Ad ma
iorem evidenciam horum que postea dicenda est moralis sciendum
quod aliqui in mundo seminant voluptuose et metunt flebiliter.

p. habenti sit datum et non habenti auferetur id quod habet

Glo. Verba ista omni habenti ipse dicit et non habenti etiam quod habet auferetur. Primo quo ad studium scripture [illegible] — *Studium*

et est sensus omni habenti studium legendi dabitur ei [illegible] intellectus [illegible] studiosus [illegible] et non habenti studium legendi et audiendi [illegible] [illegible] ipsum [illegible] [illegible] ipsum [illegible] ingenium quod videtur habere auferetur ab eo.

Secundo quo ad fidem legis Ewangelii et est sensus omni habenti fidem [illegible] et [illegible] legis [illegible] dabitur ei [illegible] legis Moysaice et non habenti fidem [illegible] et [illegible] de doctrina Ewangelii [illegible] — *Ewangelium*

[illegible] Nam non [illegible] [illegible] legis veteris quam videbatur habere auferetur ab eis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sed [illegible] [illegible] ipsum [illegible] legis que habebant [illegible] [illegible]. Exponitur [illegible] — *Desiderium*

Tertio quo ad desiderium spiritualis gratie et est sensus omni presenti in vita spirituali dabitur ei [illegible] domini a deo que faciunt ad eius salutem et non habenti que [illegible] habere [illegible] [illegible] auferetur ab eo. — *gratie*

Quarto quo ad [illegible] divine [illegible] et est sensus omni habenti [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] dabitur [illegible] et non habenti [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] habebat auferetur ab eo. — *gratie*

Quinto quo ad caritatem et est sensus omni habenti caritatem dabitur [illegible]. Et qui non habet auferetur ab eo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. — *Caritas*

[illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Cum qd. No. [illegible] in capitulo de di. 86

Quia peccatum mortale in quo ho decedit [illegible] est offensa infinita extensive / quia incorrigibilis / et [illegible] quia [illegible] dignitatis / et [illegible] merito pena infinita [illegible] / ut infinitate extensionis / et infinita [illegible] ut infinitate extensionis / Deus tamen [illegible] de infinita [illegible] nichil relaxat [illegible] incorrigibilis culpe tamen de infinita [illegible] in infinita [illegible] relaxat [illegible] singulis [illegible] et [illegible] per misericordiam / [illegible] semper replens relaxando [illegible] pena [illegible] sunt electis attribuit [illegible] amplius quam ipsi meruerunt [illegible] salar. [illegible] addicitur [illegible] infinita pena [illegible] [illegible] pena quam nostra humana [illegible] [illegible] Ambrosius super Lucam

Liberior est gratia quam peccatum / quia ei deus plus tribuit quam [illegible] plus attribuit quam ho meretur. Sed deus in appetitu nichil de pena dampnatorum relaxare [illegible] alias [illegible] electis tribuit [illegible] Apoc 18 [illegible] in delicijs [illegible] et [illegible] plus affligitur de pena quam [illegible] in culpa [illegible] Quia [illegible]

[illegible] inveniet in suppliciis quibus commissum est in culpis et pena
relaxatur sed augetur ¶ Item Isaie xl Suscepit de manu
duplicia pro omnibus peccatis quia pena duplicatur.
Peccatum spirituale penam eternam reddit quia penam comperdet peccatum
Deus nichil relinquit inultum quia totum peccatum punit
nichil de pena relaxat ¶ Ad primum [illegible] est
dimitti [illegible] Horremus et non quia [illegible] tamen totum
reddere sed tamen [illegible] multo plus vel
¶ Ad 2m glossa fiat comparatio pene
culpe * ~~[illegible]~~ de [illegible] quia est in [illegible]
[illegible] offensionem que est in aversione ¶ Ad 3m
[illegible] duplicatur illa [illegible] ad partes pene
[illegible] dampni non ad partes culpe:
[illegible] opus peccatum fuit [illegible] voluntas
[illegible] mar [illegible] fuit
voluntas [illegible] fuit [illegible] ¶ Ad [illegible]
[illegible] peccatum punit sed non totum quia [illegible] de pena
relaxat [illegible] singulis [illegible]

carnaliter   pro

Dolose et metunt dampnabiliter, fatuose et metunt finaliter
Primi sunt qui hic in mundo ducunt in bonis dies suos
et spargunt voluptates ubique / sicut erant illi mali qui
dicebant sap. ii. Venite et fruamur bonis que sunt, nullum
non sit pratum in quo non lasciviat luxuria nostra. Et quia
extrema gaudii luctus occupat ut dicitur pro. xiiii. Ideo in
fine metunt in dolore et ira / Ideo dicitur Osee viii. Se
minabunt ventum et turbinem metent. Alii sunt qui se
minant in carne et de carne corrupcionem metunt ut dicit
apostolus ad gal. vi. scilicet corrupcionem corporis in morte et corrupcionem
anime in inferno. Alii fatuose seminant / quia dant pecunias
et seminant ut beneficia et honorem possint impetrare
quod quidem cedit eis nocumentum hic in via. Tamen
de hoc fructum finaliter non metunt. De istis mich. vi.
seminabis et non metes et i. ad cor. xv. insipiens quod
seminas non vivificabitur. Ergo sunt boni et sancti viri
qui seminant flebiliter et metunt gaudiose
corruptibiliter et metunt gloriose   primi fuerunt martires
debiliter et metunt fructuose   et post sancti viri et ad
due penitentes de quibus bene dicitur in ps. Euntes ibant
et flebant mittentes semina sua venientes autem venient
cum exultatione portantes manipulos suos. Alii sunt
qui corpus ardue castigant et de carne non curant
sed quasi carnem corruptibilem spargunt et seminant ut in
immortalitate renovetur ad gloriam. Et ita dicit apostolus i.
cor. xv. seminant in corrupcione i. in carne corruptibili
et metunt incorrupcionem. Alii sunt qui in elemosinis spargunt
divicias temporales dando pauperibus et sic vilitatem illud
quod spargunt est minime reputacionis respectu premii etiam
quod dabit dominus talibus seminantibus quia affert fructum
centesimum ut dicitur mt. xiii. Et joh. iiii. dicitur qui metit
mercedem accipit et congregat in vitam eternam. Modo
ad propositum sicut dicit Jo. hic in 9to suo parabola ista
solum pertinet ad salvatos / quia boni viri seminant ut
fructum recipiant largiorem / quia post semina bonorum operum
sequitur fructus regni celorum. Et ideo nunc dicit xpus sic est
regnum dei etc. Sed de hoc quod dicitur quod sic est regnum dei quadrimode

Voluptuose
dolose
fatuose
flebiliter
corruptibiliter
debiliter

c. 4

si homo iaciat semen in terra et dormiat. quia cum dormire in scriptura ita dicatur de malis sicut de bonis dicitur contra Ieronimum et Crisostomum qui dicunt istam parabolam solum pertinere ad salvatos ut dictum est. Unde hic primo est sciendum quod dormire accipitur in scriptura quinquemodis secundum quod aliqui dormiunt

Dormire.

1 natura

- naturaliter
- culpabiliter
- morte corporali
- in gratia spirituali
- in gloria suavi

Primo modo dormiunt omnes quia natura somno indiget ad refocillandum spiritus vitales. Pro iuvenis et crescens appetit lectum ad dormiendum secundum quod dicit in ethicorum 4 c. xiij Et tamen ista dormicione non contingit deos dormire ut dicit philosophus x ethicorum c. x. Item dormiunt culpabiliter sunt illi qui in peccato existentes sine remorsu consciencie ibi quiescere videntur. sed certe periculose quia sunt sicut dormiens in medio maris amisso clavo ut dicitur proverbiorum xxiij. Et sic dormiunt peccatores in quocumque peccato maneant, de quo possent fieri concordancie quas omitto causa brevitatis. Sed tales qui sic in delicijs mundanis et divicijs morantur dormire dicuntur in psalmo Dormierunt somnum suum et nichil invenerunt viri divitiarum in manibus suis scilicet in morte. Et propter hoc talibus sic dormientibus in periculo mortis eterne clamat apostolus ad ephesios v. Surge qui dormis et exurge a mortuis et illuminabit te christus. Item dormiunt morte corporali sunt in duplici differencia quia aut qui moriuntur corporaliter sunt mali aut sunt boni. Si sunt mali talis dormicio multo dicitur mors quia moriuntur eternaliter dampnabiliter insanabiliter. Unde Ieremie li dicitur Inebriabo eos ut sopiantur et dormiant somnum sempiternum et per ad thess. v. dicit apostolus non dormiamus sicut et ceteri. Mors sanctorum hominum dicitur dormicio ratione

2 culpa

3 corpore

- quietacionis
- pausacionis
- resurrectionis
- assecuracionis

4 quieta

Quia homo in morbo vel angustia existens proprie non dormit sed dormitat in psalmo Dormitavit anima mea pre tedio. Sed boni viri dormiunt ut sani et suavem quietem quia iam requiescunt a laboribus suis ut dicitur Apocalypsis xiiij. Et de Stephano dicitur Actuum vij quod moriens obdormivit in domino. Secundo dicitur mors sanctorum dormicio ratione pausacionis quod dormicio corporis non est nisi ad tempus sic pausacio

2 pausacio

In quorum persona dicit psalmista Et dormivi et soporatus sum et exsurrexi. Et in alio psalmo Numquid qui dormit non adiciet ut resurgat. Tercio dicitur mors bonorum dormicio racione resurreccionis, quia primo ethicorum secundum philosophum dormiens vivit secundum dimidiam vitam, ita sancti et si hic secundum corpus moriuntur, vivunt tamen secundum animam feliciter et vigilant, sicut dicebat anima sancta Cant. v°. Ego dormio et cor meum vigilat. Quarto dicitur mors eorum dormicio racione assecuracionis, quia non timent eos qui occidunt corpus et securi dormiunt in spe evigilacionis ad gloriam. Unde psalmista In pace in idipsum dormiam et requiescam. Quidam dormiunt in gracia sicut qui in purgatorio morantur et quiescunt, et in Christo dormiunt, sicut Johannes ewangelista qui in cena super sinum salvatoris in cena obdormivit. Quidam dormiunt in gloria, dormiunt feliciter et secure. De quo dicitur Osee ii. Dormire eos faciam cum fiducia. Modo ad propositum secundum sensum pure litteralem littera exponitur de dormicione naturali corporali. Prima quod homo iactat semen suum in terram sive dormiat sive exurgat die ac nocte semen germinat et terra fructificat ultro primum herbam deinde spicam etc. Secundum ad sensum tropologicum semen est verbum dei sicut dictum fuit in alia parabola superius homo qui iactat semen est predicator. Et quod cadit in terram bonam sive quiescat predicator a predicando sive non in cordibus fidelium germinat. Et fit talis processus secundum Crisostomum et Bedam quia primo concipitur timor divinorum iudiciorum, et signatur per herbam quia est quasi imperfectum. Et quia timor dei facit cessare a malis, et homo incipit fructificare in bonis. Ideo dicitur ascendere in spicam per quam intelligitur spes divinorum beneficiorum, quia sicut in spica est spes grani futuri, ita spes que est virtus catholica dat expectacionem boni eterni. Et tunc ultra vincitur et maturatur in ardore caritatis et amoris qui fructum mutuo adaptatur, quia caritatis opus perfectum est, quia plenitudo legis est dilectio ut dicitur ad Ro. xiii. Ideo dicitur quod sequitur plenum fructum ~~frumentum~~ in spica. Et ita exponit textum istum Gregorius super Eze. sic dicens Cum iam desideria bona concepimus semen in terra mittimus. Cum vero recta operari incipimus herba sumus.

Resurreccionis
Assecuracionis
Litteralis
Tropologicum
1 Timor
2 Spes
3 Caritas

2.

[left margin] ... ... mor... a ... ... est ... bonum ... ... timor

glo. primum herba i. timor ... timor ... deinde spicam i. primum ... ... Deinde frumentum plenum i. ... fructum. ... exponitur ...

Cum ad perfectum boni operis conatus ad spicam provenimus
Cum enim eiusdem operis perfectione solidamur iam plenum
frumentum in spica proferimus. Istud semen est verbum
in cordibus bonorum multiplicans et crescens de quo
bene dicitur Ysa. lx. sicut ymber descendit de celo et ibi
ultra non revertitur. sed inebriat terram. et germinare
facit. sic et verbum meum non revertetur ad me vacuum
sed faciat quecumque volui etc. Talis sator erat Apostolus qui
dicebat. i Cor. iii. Ego plantavi Apollo rigavit deus
autem incrementum dedit. Secundum sensum allegoricum sic Theophilus

Allegoriam

exponit regnum dei dicitur ecclesia. Semen est gratia spiritus sancti
que datur in sacris quia gratiam sacramentorum cum digne suscipit
germinat in herbam. et fructificat procedendo de virtute
in virtutem. donec veniat ad perfectum fructum glorie. et dicit
quod etiam in dormiendo sive vigilando crescit et germinat
quia ecclesia dei semper in gratia proficiat. et etiam bonus
homo in omnibus actibus suis moraliter fructus mentis ut
plures tenent doctores. Secundum sensum Anagogicum sic

Anagogicam

exponit Johannes textum istum sic dicens. homo iactans se-
men est filius hominis. semen est verbum. terra corda
humana. dormitacio hominis mors est salvatoris. exurgit
semen die ac nocte. quia post sompnum Christi numerus fidelium
credencium per prospera et adversa magis magisque germinavit et
crevit. hoc quod subiungitur. quod postquam semen pervenit ad
fructus complementum. homo mittit falcem quia adest messis
~~messibus~~ Jeronimus exponit. quod falx est mors vel iudicium
extremum quod secat omnia. quia adest messis id est con-
summacio seculi. In qua iusti gaudebunt qui in lacrimis
seminaverunt

Et dicebat cui assimilabimus regnum dei aut cui parabole comparabimus
eum sic supernis dicendum sunt in ista parte quia describit
fructus predicacionis Christi quantum ad statum ecclesie quia
ecclesia de parvo statu crevit ad magnum sicut contingit
grano sinapis. Et est tercia parabola in ordine quod ipse de
prima comparavit verbum dei semini quia faciat affectum In secunda
parabola comparavit verbum lucerne quod illuminat intellectum.

Pri[m]o ecclia compat grano synapis quia castigat sp[iritu]m. Et sic
ista compacio sicut et alie s[ecundu]m progressum q[uo]d habuit
eccia. Unde bene regnum dei dicitur sicut diffuse tractat
b[eatu]s Greg[oriu]s. ol[im] xxvj. Et ideo hic compat ecclia sive
v[er]bum dei grano synapis / quia q[ua]n[do] iactat[ur] in terram
sive seminatum fuerit. Minus est om[n]i[bus] seminib[us]. sive minimu[m]
que iactantur in t[er]ram. Deinde cresc[it] et ascendit et fit
maius omnibus oleribus. Et ita fuit et est de ecclia xpiana
quia v[er]bum dei in p[ri]nci[pi]o nascentis ecclie minimu[m] erat
in reputacione / Sed q[uan]do disseminatum fuit per ap[osto]los in
toto orbe t[er]rarum. quia in omnem t[er]ram exivit son[us] eor[um]
2e. tunc crevit et facta est maior omnibus ecclesijs / ymo
et facta est maior omnibus oleribus / quia doctrina ista s[a]c[r]a
est maior omnibus alijs dogmatibus et ph[ilosoph]orum doctrinis
que oleribus comparantur / Iuxta illud ps. sicut olera her-
barum cito decidunt / quia q[uan]to magis vilescunt / et ist[u]d
est v[er]um maxime de aliquibus scientijs ut sunt s[cienti]e lucra-
tive / quas philosophia lib[ro] p[rim]o de consolacione appellat scenicas
meretriculas. Et ideo qui finaliter nolunt intendere nisi
ad tales sciencias sive ad s[cienti]as mathematicas / in quibus
non est neque bonum neque finis. ut dicit[ur] iij[o] phys[icorum]. seminant
agrum suum. q[uasi] diversis seminibus sive oleribus / Contra
quos dicit[ur] Levit. xix. Non seminabis agrum tuum diverso
semine. Et ideo tales s[cienti]e oleribus comparantur / que in
altum non crescunt s[ed] marcescunt / sicut pulcre tractat
beda hic in q[uar]to lib[ro]. Confer huiusmodi doctrinam s[cilicet] eor[um]
dogmatibus ph[ilosoph]orum et libris eorum. splendori eloquencie
composicionum et s[er]monum. et videbis q[uan]to minor sit ceteris
seminibus semen euangelij / Sed ille generunt. nichil
mordax nichil vivum nichil vitale demonstrat. Sed
to[tu]m flaccidu[m] marcidum q[uod] ebulit in ol[er]a et in herbas que
arescunt et corruunt. Et ideo sola Theologia et sacra
scriptura que p[ro]prie non est aliud q[ua]m dei v[er]bum q[uod]
ab ore xpi exijt p[ri]mo et ap[osto]los docuit et modo ipse et
p[er] eos docuit et seminavit grano synapis p[ro]p[ter] qua[m] / Et possu[n]t
raciones addi[ci] et congruencie / q[uia] s[ic]ut d[icit] Macer poeta in lib[ro].

c 9

sino de virtutibus herbarum granu(m)
in purpureum colorem splendescere
flegmaticum humorem desiccare
paralisim mitigare
ventris duritiam solvere
humores a cerebro abstrahere
ignem malum extinguere et domare
et cum sit parvum in altum crescere

synapis licet proprium. Et vere istas virtutes supra alias scientias sacra scriptura evangelii et verbum dei optime plenarie vindicat. Licet enim colorem purpureum in devotione contemplatione. Humorem frigidum restringere in viciorum prohibitione. Membra vitalia interiora confortare in bonorum celestium promissione. Duritiam mentis dissolvere in peccatorum confessione. Fluxum passionum restringere et destruere in peccatorum corruptione. Ignem malum passionum et temptationum extinguere in sanctorum predicatione. Unde Augustinus li. ii. de doctrina xpiana c. ult. dicit. Quicquid homo extra id in aliis scriptis didicit, si noxium est hic dampnatur, si utile est hic invenitur. Et cum ibi quisque invenerit omnia que utiliter alibi didicit, multo habundantius inveniet ea que nusquam alibi invenire potuit. Et ideo mito licet et habuit ultimam conditionem, quia et si primo fuit parva in humilitate ad modum grani synapis crevit in quantitate et bonitate. Unde Glossa hic: hec autem predicatio que parva videbatur in principio vel quia cum in toto mundo sata fuerit non exurgit in olera sed crescit in arborem ut etiam alii cum dicunt. Ascendit ut granum synapis seminatum in terra sive agro domini, et de olere mutatur in arborem, cuius natura est altitudine amplitudine annositate herbarum omnium transcendere naturam. Magna est altitudo huius arboris scilicet predicationis christiane que mentem auditorum suorum ad appetenda celestia sustollit. Ex hoc habetur dirimentur quod alie scientie debent servire theologie tanquam inferiores. Si qui autem faciunt contrarium assimulabuntur achab et Iezabel qui vineam sancti Naboth mutaverunt in ortum olerum ut habetur iii Reg. xxi. Sed de hoc quod sequitur quod facit ramos ita ut possint sub umbra eius aves celi habitare est sciendum quod per ramos intelliguntur

Nupla quia totum [?] occupat. Annosa quia non potest finiri

regiones que per predicacionem eorum et verbum dei conuerse fuerunt ad fidem. Sicut exponit Thomas in glosa sua sic dicens Ramos autem magnos facit. nam quidam apostolorum romam Et quidam in india. Et quidam in alias partes terre sunt diuisi super terram Vnde de ista predicacione verbi dicitur sap. xiiii statuet filios suos sub tegimine illius et ramis eius morabitur. scilicet sapiencia. Per aues intelliguntur philosophi antiqui qui viuacitate ingenii naturalis transcendebant et volabant usque ad celum. Sicut socrates apparuit platoni in figura agni in sompnis qui volabat usque ad celum ut habetur in policraton. li. vi. c. iiii. Nam illi philosophi captiuauerunt intellectus suos adherentes articulis et veritati fidei. Etiam per aues intelliguntur contemplatiui homines. quorum intencio est in celis Et ita exponit textum hunc Thomas. dicens. Ipsa super terram predicacio dilatata est et augmentata ita ut celi volatilia. id est contemplatiui homines et alti intellectu et cognicione sub ea habitent. Dum enim sapientes gentilium relinquentes sapienciam suam sub predicacione eorum ewangelica requieuerunt. unde ipsi sciunt predicacio maior facta est. ut bene concludamus. quod eciam que per regnum dei intelligitur ad modum grani synapis. quod cum seminatur crescit in arborem compatiuum ut bene dicatur arbor illa de qua dicitur Dan. iiii°. Ecce arbor in medio terre. Et altitudo eius nimia. magna arbor et fortis. et proceritas eius usque ad celum attingens. aspectus eius usque ad terminos vniuerse terre. folia eius pulcerrima. et fructus eius nimius. et esca vniuersorum in ea. subter eam habitabant alia. et in ramis eius volucres celi conuersabantur. ‖ Et ista optime possunt applicari ad fidem christianam. que in predicacione christi et apostolorum creuit admodum arboris. ut dictum est Et sic patet exposicio huius parabole.

‖ et ex illa vescebatur omnis caro.

Et talibus multis parabolis loquebatur eis prout poterant audire. Thomas exponit sic quod turbe erant in docte a gentibus et consuetis moribus ideo instruit eas per similitudines rerum sensibilium que erant eis cognite Sed ista exposicio videtur contradicere eo quod supra dixit christus apostolis eodem capitulo Vobis datum est nosse misterium dei illis autem qui foris sunt in parabolis ut videntes non videant et audientes non intelligant Ergo videtur

qp iudei non intelligebant parabolas istas Pro honore tamen doctoris possz dici vt michi videtur qp sacra scriptura hoc habz proprium qp sub vna litera continet plures sensus quorum aliqui sunt patenciores et alij magis latentes Turbe vero in parabolis xpi capiebant sensum magis patentem, sensum autem magis latentem non capiebant Et ideo dicitur hic qp non loquebatur nisi in parabolis Seorsum autem discipulis disserebat omnia Et sic hec plebs audiebat sz non intelligebat sensum latentem nec misterium secretum parabolarum Sz soli apostoli quibus exponebatur a xpo Vnde Ioh hic in glo dicit Illi enim erant digni audire misterium in intimo penetrali sapie qui remotis cogitacionibus tumultibus in solitudine virtutum permanebant Sapia enim est in tempore ocij De hoc qp dicitur quia non loquebatur nisi in parabolis Dicit Rbe in glo qp non hoc ideo dictum est qp nullum apertum ad turbas sermonem fecit sed per solas parabolas locutus eis fuerit verum ita pocius quia nullus sermo eius invenitur in quo non aliquid parabolarum sit intermixtum Et dixit eis cum sero esset factum transeamus contra Post quam enim tractauit de predicacione xpi hic redit ad confirmacionem predicacionis sue per miracula Et sunt duo vnum primum in mari aliud in terra In principio huius capituli Miraculum hic factum est tale qp xpus dimisit turbam et discipuli assumserunt eum in nauim et alie naues erant cum eo Et facta est procella magna venti et fluctus venti mittebat in nauim ita ut nauis implebatur aqua Remigius in glo super marcum dicit qp quando xpus premebatur a turbis semper querebat aliquod refugium Et fuerunt tria Nauis Mons et desertum et semper ad vnum istorum trium se retrahebat sicut hic patet Sed quare solum discipulos assumpsit Criso sup Mathum dicit qp hoc fuit ne turbe viderent propter tempestatem eos timere Et eos esse modice fidei iudicassent Ipse erat in puppi nauis super ceruical dormiens Puppis est postior pars nauis iuxta illud Grecismi Prora prior nauis pars dicitur vltima puppis Ieronimus dicit hic in glo suo qp xpus dormiebat ut ondet se cum hua na defectus hue naturae non solum assumpsisse sed contraxisse Sz statim oritur ex hoc dicto duo dubia Primum vtrum fuit conueniens qp istos defectus assumpsisset et videtur qp non quia hec non decent

[Left margin:]
quia
primo describitur xpi et discipulorum nauim
2o mare
turbacio ibi et facta est procella
3o tempestatis sedacio ibi et exurgens
Item primo tria facit primo p[illegible]
X et discipulorum [illegible] separacio [illegible] dicit et ait illis in illa die transeamus
q. scz mare
90

[Right margin:] in illa die

2o post Xpi et discipulorum nauigacio ibi et dimittentes turbam
3o post presentiam aque turbacio ibi et facta est procella magna
Item alius sit tria primo quod dominus esset ibi dormiens ibi et erat ipse in puppi
2o discipulorum exclamacio ibi et excitant eum dicentes

cum assume per quod despectum ab omnibus haberetur ista
videtur nota indu^o in omnibus hominibus. sed per istos
defectus qui contingunt nature humane ipse despectum fuit
hominis sicut ysa. liii vidimus eum. scilicet despectum et no-
vissimum virorum. scilicet primo propter et quasi absconditus vultus
eius et despectus. Unde nec reputavimus eum. igitur non fuit
congruum istos defectus ab eo assumere. Item non fuit
congruum quod assumeret naturam non integram sed multi
defectus sunt qui corrumpunt naturam ut infirmitates passiones
et huiusmodi igitur non fuit congruum quod illos assumeret. Item non
fuit congruum. Oppositum tamen patet per apostolum ad hebr.
ii°. Debuit enim per omnia assimilari fratribus ut misericors
fieret. Item Dam. li. iii°. c. vi°. dicit quod non fuit assu-
tum non fuit curabile. Sed filius dei naturam humanam
assumpsit ad curandum omnes eius defectus. ergo eam debuit
assumere cum omnibus suis defectibus. Rndeo ad qonem et
dico quod aliqui sunt defectus culpabiles aliqui penales. Cul-
pabiles assumere non potuit nec debuit propter suam summam
rectitudinem et perfectionem. Penales vero sunt in multiplici
differentia. aliqui sunt ex peccato primo in qua sunt communes. ut
est cecitas orbitas et huiusmodi istos non decuit assumere.
Alii sunt inducentes ad peccandum et impedientes ad bonum
ut est fomes in appetitu sensitivo et istos non assumpsit.
Unde non assumpsit difficultatem ad bonum nec pronitatem
ad malum. quia nec decuit personam filii dei nec erat expe-
diens ad redemptionem generis humani. Alii sunt defectus
generaliter totam naturam humanam communes. et istos bene
assumpsit et decuit ut in secundo argumento in oppositum per
Dam. dictum fuit. Ad primam rationem in contrarium dico
quod propter defectus communes communes naturam humanam non fuit
habitus despectui sed propter maliciam contrariam et despiciebatur
eum sine causa. Ad secundam rationem dico quod non as-
sumpsit defectus penales qui ex vitio vel casu contrahuntur
particulares ut sunt cecitas orbitas et huiusmodi. sed assumpsit naturam in-
tegram cum defectibus et necessitatibus quibus naturam
humanam generaliter. sicut est necessitas famis sompni et huiusmodi.
et sic ad primum dictum est ut patet per responsionem. Sed de pro-
prietate istos defectus habuit de necessitate nec ita quod non voluntarie

ego

pe sed rone nature istos defectus contraxit qr videtur q sic
quia illud contrahitur quod cum alio trahitur. sz istos
defectus quos assumpsit cum natura humana traxit ergo
eos contraxit / Confirmatur / quia ex principiis nature causatur
cum natura contrahitur Sz isti defectus fames sitis
dormitio et sompnus necessitas cum natura sive ex principiis
nature humane causantur per mutuam actionem et passionem
contrariorum / igitur cum natura necessitate nature co
trahuntur In oppositum est Dam. li. iii. c. xxviii. d. q filius
dei famem sitim et huius cum natura humana voluntarie
assumpsit Item Aug. xiii. de tri. c. xvi dicit q la
bores et dolores et huius defectus hominum venit ex miseriis
originalis peccati. sz xpus non habuit originale peccatum
ergo rone humane pur in eo fuit non contraxit / Ideo
et dico q In aliis hominibus propter peccatum originale
quod quilibet contrahit de necessitate a suis parentibus
etiam de necessitate contrahit istos defectus. s. sitim famem
et alias passiones et necessitates aut defectus Cum autem
xpus non contraxit in parentibus originale nec de
fectus qui generantur natura humanaz rone illius peccati
Sz istos defectus voluntarie et dispensative in sua natura
humana permisit et reliquit / Et per hoc patet ad ras
ones / quia et si in aliis hominibus q necessitate nature
isti defectus trahuntur cum natura et causantur ex principiis
naturalibus illius nature / hoc fit propter hoc q contrahunt
peccatum originale / non autem sic fuit in xpo vt dictum est
igitur zc Unde si deus crearet unum hominem in statu
Innocentie tali quali fuit adam ante lapsum non
credo q illos defectus contraheret necessitate nature Un
Crisos. super Ma. viii. vbi loquitur de ista materia dicit
q voluit dormire ostendens suam humanitatem Et ideo
hoc volens discipulos suos docere. Quid dicam quod dicti
qui cum eo existebant eius gloriam cognoscebant

// de gloria dominice

Et quod q exurgentis poterat ventis imperare credebant
Sz q quiescentis sive dormientis possz navigare Dor
miebat super cervical non pulvinar sz habebat cer
vical ligneum in puppi navis Et excitat eum et dicunt

// pertinet //

Domine non ad te[,] quod perimus idest non ad te pertinet &c. quod dicant ymo[,] quia tu debes et potes nos saluare a periculo mortis[,] quia perire .i. quod desinere esse[,] quia res perit quando cepit non esse. Et ad maiorem euidentiam istius est sciendum quod homo quinquepliciter perire in scriptura dicitur videlicet

- ciuiliter per infamiam et vilitatem
- socialiter per inediam sine infamiam et aduersitatem
- corporaliter per distressiam et infirmitatem
- temporaliter per mortem corporalem
- eternaliter per penam et calamitatem

Primo modo perire dicuntur homines infames quia non recipiuntur [recipiuntur] in testimonium aliarum causarum ut histriones lenones meretrices falsi testes et huiusmodi. Unde prouerbiorum xix dicitur falsus testis non erit impunitus et qui loquitur mendacia peribit[,] quia tales puniuntur pena infamie ut volunt iura.

Ciuiliter

Secundo modo pereunt pauperes et publice mendicantes[,] quia etiam a iure repelluntur ne recipiantur in testimonium. Etiam pro nichilo hic in mundo reputantur unde exemplum luc. xv. de filio prodigo qui totum expendit viuendo luxuriose et dixit pre famis tristicia hic fame pereo[,] et pater videns eum dixit perierat et inuentus est.

Socialiter

Tercio modo perire dicuntur homines in infirmitate et aduersitate positi sicut sap. xviii quia pii participabant mala perierunt.

Corporaliter

Quarto modo perire dicuntur qui moriuntur corporaliter. Deut. xxviii peribit qui inficiatur .i. qui morietur corporaliter.

Temporaliter

Quinto modo hii proprie dampnati in infernum perisse dicuntur[,] quia non est spes reditus. Eccles. v⁰ pereunt in afflictione pessima. Et num. xvi descenderunt in infernum operti humo perierunt.

Eternaliter

Modo ad propositum isti apostoli intelligebant de morte corporali quando dicebant domine perimus. Unde in mat. viii dicitur domine salua nos perimus .i. in periculo mortis sumus. Et exurgens comminatus est ventis et dixit mari tace obmutesce. Glo. ordinaria dicit hic et idem dicit Ouidius in Methamorphoseos li. iiii quod ex commotione maris quidam sonitus exurgit qui videtur quedam maris locutio periculum comminantis. Et ideo dominus sub quadam methaphora tranquillitatem imperat sub taciturnitatis vocabulo. Unde sequitur quod statim cessauit ventus et facta est tranquillitas magna. Glo.

Surge domine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et periculum [illegible] [illegible] [illegible] est et de morte [illegible] est

et [illegible] surge [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]

Et exurgens [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2⁰ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 3⁰ [illegible] [illegible] [illegible]

pulcre dicit / quod sicut rex aliquis potest comminatione viole
tos comprimere et sinis eorum murum populi subiecti in
ticare / ita xpistus qui est universe creature rex eternus co
minatione ventorum cohibuit molestiam et mari
taciturnitatem indixit / Et statim secutus est effectus Et
ait illis Quid timidi estis nec dum fidem habetis
Thomas dicit quod comminatus est discipulis tamquam fidem non
habentibus Et ut dicit Beda hic Recte arguitur quod pure
xpisto timebant / cum utique qui ei adhesit perire non posset
Ex isto textu statim videtur quod timor precedit fidem / Et
fides non est causa timoris / Cuius oppositum dicit Glosa
Jacobi ii super illo / et demones credunt et contremiscunt
Etiam per fidem ondit nobis futurum iudicium quod est ti
mendum / Dicendum dico quod sicut actus intellectus est causa ac
tus voluntatis dispositive quia ostendit voluntati quod est volendum
aut nolendum / sic fides ostendit nobis quod est timendum aut sperandum
sive diligendum / et secundum istum modum fides est causa spei
et dilectionis / Et pro argumento in oppositum sciendum quod est duplex
timor in proposito. Scilicet timor quidam pure pertinens ad vim ap
prehensivam secundum quod ibi apprehensiva versatur circa aliquod
disconveniens ex quo causatur timor dampni vel mali
et talis timor est passio quedam in vi inferiori anime
Et in isto timore nec virtus nec vicium quia inest etiam
brutis / Alius est timor sequens actum intellectus qui ostendit
quid circa eum est timendum / Et iste sequitur fidem per quam
homo credit quid est timendum et precavendum Et hoc primum
timorem habuerunt discipuli / Secundum timorem qui sequitur
fidem habent demones / qui credunt quod deus est eorum
iudex et punitor / et quod finaliter dampnabuntur / et ideo con
tremiscunt / Sed discipuli non habebant in se hoc iudicium
quod xpistus esset deus qui posset eos salvare et dormiendo
et vigilando id est sive vigilaret sive dormiret / Et ideo non
habebant fidem formatam / Unde Thomas in glosa dicit Si
enim habuissent fidem credidissent quod etiam dormiens
posset eos salvare et servare incolumes / Sed post quam
ipse placavit mare tunc istum timorem habuerunt Unde se
quitur Et timuerunt timore magno et dicebant ad alterutrum Et
quod timuerunt timore magno et dicebant ad alterutrum [illegible]
putas iste est / quia venti et mare obediunt ei / Tunc post sequitur

miraculum habuerunt fidem / quia ut dicit Thomas viderunt quod mare iussu suo placavit non baculo ut moyses nec precibus ut helizeus iordanem / nec arca ut Ihesus nave sed per hoc deus eis videbatur Et ideo post timuerunt timore sequente fidem ut dictum est / Hunc beda totum istum textum exponit allegorice et anagogice multum diffuse / Et ut in breuibus reperiam ipse dicit / quod tempestas in sero facta est xpo ascendente in navim et dormiente Significat quod illo ascendente puppim crucis ut somp[ni]um mortis capet. fluctus blasphemantium persecutorum excitati procellis assurgunt / quibus tamen procellis non xpi pacientia turbatur / sed discipulorum imbellitas concutitur / trepidant / periclitantur / Sequitur / excitant enim ne eo dormiente fluctuum feritate pereant / quia eius mortem in derant maris vanis resurrectionem querebant / Et sequitur eo exurgente facta est tranquilitas magna / quia resurrectione celebrata diaboli superbiam stravit / Et iudeorum rabiem mortem suspendo ac de sepulcro resurgendo deiecit / Unde post multa pulcra ad nostram erudicionem concludit / Si huius in nobis fidei lumine obtenebrescat spei celsitudo contabescat amoris flama refrigescat. inter huiusmodi procellas ad illum necesse est gubernatorem recurrat. illum sedulo excitemus qui non dormiat sed nuper veniens mox tempestates compescat refundat tranquilitatem portum indulgeat salutis. Quam nobis concedat ille etc.

Et venerunt transfretum etc. In isto capitulo ut dicunt supra describuntur xpi miracula facta in terra ad doctrine sive confirmacionem Et primo describitur demoniaci sanacio / Secundo emoroisse curacio / Tercio filie archisinagogi resuscitacio ibi Et cum ascendisset Ihesus in navim / Prima dividitur / quia primo ponitur curacio demoniaci / secundo devotio hominis curati ibi Cumque ascenderet Circa primam partem dicitur quod venerunt transfretum maris in regionem ~~terra~~ gerasenorum Est enim quedam regio ultra iordanem et ultra mare thiberiadis Unde beda in glosa sua dicit / gerasa sive gergesei ut quidam legunt est urbs in finibus Arabie transiordanem iuxta monti galaad quam tenuit tribus manasse non longe a stagno tyberiadis. In quo porci precipitati sunt / Et exeunti ei de navi statim occurrit ei demoniacus homo in spiritu immundo. i. habens

Beda

demoniacis

mortis

Porci precipitati sunt Abyssum

Regio Gerazenorum

Lucas. Multis temporibus. Th[eophilus] addit ut quod dentibus ... apparuit ...

Morbus ... / Medici ... / ... tempore ... / et magis ... / eius ... / ... Domicilium habebat in monumentis

spiritu inmundo. Monumenta illa erant hominum gentilium / quia civitas illa habitata erat a gentilibus et qui mortui erant iam erant dampnati / supra quorum animas demones iam habebant potestatem / Et ideo habitabant ubi corpora eorum erant sepulta tamquam habituri supra ea potestatem post finale iudicium. Sed hic est dubium litterale quia Matheus viii et Lucas dicunt quod duo demoniaci occurrerunt christo et Marcus non nominat nisi unum. Augustinus in de concordia ewangelistarum dicit quod secundum veritatem fuerunt duo sed unus erat famosior alio in quo erat legio demonum ut dicetur post. Et quia clarior erat et magis famatus in malo / et etiam quia illo sanato maior fama fuit de eo / ideo a Marco hic iste solus nominatur. Iste domicilium habebat in monumentis et neque cathenis iam quisquam eum ligare poterat / quia totum frangebat et nemo poterat eum domare. Sensus litteralis clarus est. Beda moraliter exponit dicens / homo iste qui vexabatur a spiritu inmundo et vesanus sed mox sanandus occurrit figuram scilicet ipsi gentiles qui usque ad tempora dominice incarnacionis diversis delusus doctrinis ydola pro deo colebant cum domicilium habebat in monumentis / quia in mortuis operibus hoc est in peccatis delectabatur. Quid enim sunt corpora perfidorum nisi quedam defunctorum sepulcra in quibus non dei habitat sermo sed anima mortua peccatis recluditur. Sed cathenis et compedibus scilicet graves et dure leges gentium quibus et in eorum re publica peccata cohibebantur. Ruptis quoque cathenis ut Lucas scribit agebatur a demonio in desertum / quia etiam transgressis legibus ad ea scelera cupiditatem ducebat que iam vulgarem consuetudinem excederent. Item quidam doctor dicit hic quod per istum demoniacum qui neminem per viam transire sinebat ut dicit Matheus viii. signantur certi edificatores / qui homines volentes simpliciter transire committunt in bellum et lites. Quibus bene dicitur per illud Auth. ... tunicam et pallium sustulisti eo quod illos qui simpliciter transibant commiserunt in bellis. Per hoc quod dicitur quod nocte et die erat in monumentis et montibus et clamans concidebat se lapidibus / bene signantur peccatores de quibus dicitur Ecc. xxi quod via peccatorum complanata est lapidibus et ibi collidunt se / quia transeunt de peccato in peccatum donec corruant. Unde sicut dicitur quod peccatores tenentur in cathenati cathena secularis et hominis de prima cathena dicitur Sap. xvii: Una cathena tenebrarum tenebantur

Margin (left): quo[d] — Moraliter

Margin (right): ... Rom... / patri... / ... / ... / et ...

omnes obnoxii Cathena hominis est summus dyaboli sub qua vinciuntur et puniuntur De qua dicitur leuitici xxvi° Ego fregi cathenas ceruicum vestrarum Et tamen isti qui a demonio sic ligantur tamen non possunt quia a malis operibus nequeunt refrenari ymmo sepe disseminent viam huius vite impedium Et ipsi debent facere sicut fecit iste demoniacus qui videns ihesum a longe cucurrit et adorauit eum quia homo peccator debet occurrere christo per contritionem dicente Apostolo · i corinthiorum ix · sic currite ut comprehendatis · Et adorare per deuocionem sicut dicitur // Adorabo ad templum sanctum tuum et confitebor nomini tuo Tercium ad sensum litteralem Gregorius nazanzenus dicit quod cetus demonum qui erat in homine illo parauerat se ad resistendum christo Sed cum appropinquaret et qui potentem sed supra omnia exclamant eminentem eius virtutem // Vnde clamans voce magna dixit Quid michi et tibi ihesu fili altissimi Cirillus in scripto suo super matheum dicit sic · Vide demones duplici passione diuisum audacia et timore · reluctatur et orat · quia quomodo intentatus vult scire quid sibi et ihesu commune erat · q · d · certa de causa eicis me ab hominibus cum sint mei · Beda in quarto suo dicit quod in hoc apparet magna impietas iudeorum qui in nomine belzebub dicunt eum eicere demonia cum ipsi demones nichil tibi eo habere commune fatentur ymmo confitentur eum esse filium dei altissimi Hic secundum quedam glosa que attribuitur Gregorio in moralibus dicit / quod demones aliquando sciebant christum esse filium dei sicut in baptismo et transfiguratione audire poterant vocem patris dicentem hic est filius meus etc et aliquando renouabant in dubium fragilitatem humanam in eo considerantes / Sed de hoc quod ipse demon dixit Adiuro te per deum ne me torqueas // Crisostomus dicit in quarto super matheum quod demones sciunt post iudicium finale grauissime et perpetue inter torqueri / et quamdiu cum omnibus cominiscentur aliquod solacium habere possunt / et ideo dubitabat ne ipse venisset ad complendum iudicium · Et Beda in quarto hic dicit quod hostis humane salutis non exiguum dicat esse tormentum ab hominis lesione cessare Et quibus verbis statim pie elici quod maxima pena demonum quam sentiunt aliquod gaudium quia pluribus doctoribus visum fuit quod non quia sicut plinius vii · celestis c · xviii · delco si sit fortis expellit decem estiam quam sibi contraria

// Ad // Pb.

Tercium

Tertium ad lit[illegible] [illegible]

[illegible]

· L · 2 · c · 16 ·

[illegible]

Beda in glosa

Magnum tormentum est demonum a lesione hominum cessare

quo

quomodo pappetit [illegible]

etiam si sit contingens / ergo consimiliter tristicia sua si fortis ex
pellit omnem delectacionem sibi contrariam / etiam si sit contingens /
Sed tristicia malorum angelorum est multum fortis ergo non
patitur secum aliquam delectacionem nec per consequens aliquod gau
dium / Item leticia in angelis bonis nullam secum patitur
tristiciam ergo nec tristicia in angelis malis sicut sunt
demones secum patitur gaudium / In contrarium videtur illud pro
xiii Desiderium si compleatur delectat animam / Sed demones multa
et mala desiderant et complent ergo in illis delectantur / Confir
matur quia secundum philosophum x ethicorum c. viii philosophia habet mirabiles delectaciones
sinceritate et puritate / Sed demones multum sciunt de philosophia
ergo ibi possunt aliquam delectacionem habere / sicut dixi
supra in ista lectura / Si loquamur de statu demonum prout

Ro
Ante iudicium

sunt adhuc in mundo isto videlicet pro statu ante iudicium dico
quod bene sunt capaces alicuius vani gaudii provenientis ex
eventu malorum / quod sonat Augustinus ix de civitate dei c. 1o demo
nes talibus gaudent qualia boni et prudentes homines
adversantur et dampnant / Et in eodem c. xxvii dicit quod pena
docent turpibus gaudent / Si loquamur de statu post iudicium

Post iudicium

dico quod pena eorum erit ita gravis quod secum nullum gaudium
patietur / quia tunc nulli nocere poterunt in quibus nunc gau
dent / nec iudex simul hic patietur / Sed hic tristicia eorum
non est ita fortis quod expellat omne gaudium quia hic in mundo
non est completa donec post iudicium / Et sic patet ad primam racionem in
contrarium / Ad aliam dico quod non est simile quia boni angeli
ita sunt coniuncti cum divina voluntate sic quod nichil
displicencie potest accidere quia sunt substancialiter gracie complementum

Ante

demones ante iudicium non habent suae pene ultimum nec mali complementum
Et ideo quia demon in vexacione illius nisi hominis
aliquantulum delectabatur / Et si expelleretur haberet displicenciam
ideo rogabat ne per recessum aut expulsionem ab eo tor
queretur / Et ita expresse dicit Cirillus ubi supra quod eius
sionem dyabolus reputabat tormentum / Tunc interrogabat eu
Ihesus Quod tibi nomen est / Legio non ut nesciens nomen

q. d. sufficiat quod in generali tradiccio aufert a me plures mecum demonibus

inquirit Sed ut confessa publice peste qua furens tollerabat
virtus curantis gracior emicaret / Et ex hoc ut ipse dicit moleret
in eccia quod sacerdotes qui per exorcismum contra demones eice
re norunt petunt ab eis nomen et quod velle tam a demonio recognoscat

Theofilus in commento suo dicit quod interrogat dominus non ut ipse sciret sed ut ceteri sciant multitudinem habitancium demonum in illo. Nam si ipse diceret quod multi essent incredibile fieret. Ideo voluit quod ipsi confiterentur quod multi erant. Unde tunc demonium illud inquit: legio michi nomen est quia multi sumus. Et sciendum est hic quod legio dicitur a lego legis quia antiquitus de civitatibus legebantur id est eligebantur qui debebant mitti ad actus militares et est numerus determinatus armatorum in exercitu sicut dicit Ysidorus libro x ethimologiarum. Unde Virgilius viii Eneidos: Omnis per muros legio sortita periculum excubat exercet etc. Continet enim legio sex milia sexcentos sexaginta sex in numero. Et ex hoc quidam doctor hic dicit quod ex hoc sequitur quod in angelis sive bonis sive malis est numerus qui est quantitas discreta sicut ponit philosophus in libro predicamentorum. Quod non credo nam talis numerus qui est quantitas discreta causatur ex divisione continui ut habetur in physicorum. Bene est ibi numerus qui transit omne predicamentum, non tamen sequitur quod sit quantitas discreta. Sed de hoc nichil ad presens quia ut dicit Thomas hic non prodest ad scienciam exquisicio numeri. Et tunc deprecabantur ne eos expelleret extra regionem. Glossa interlinearis dicit ne expelleret eos ex hominum habitacione. Unde Lucas viii capitulo dicit quod illa legio deprecabatur ne eos mitteret in abyssum id est in infernum. Sciebant illi demones quod finaliter detrudendi in infernum ibi perpetuo tormentandi et puniendi. Et ita dicit Christus Matthei xxv et in pluribus locis quia ibi est locus tormentorum qui paratus est ab inicio mundi dyabolo et angelis eius et eciam dampnatis et dampnandis. Sed usque ad iudicium divina ordinacione permittuntur plures eorum habitare in isto aere caliginoso et super terram ut finaliter gloriosior sit victoria bonorum in eorum superacione. Unde Crisostomus dicit Matthei viii super isto passu glose dicit: prememinit enim demones mitti in tenebras exteriores dyabolo et suis angelis preparatas. Permisit tamen eos in hac terra esse ne absencia temptatoris homines corona victorie privarentur.

Erat autem ibi circa montem grex porcorum magnus pascens. Augustinus de concordia evangelistarum tangit hic dubium litterale. Nam Lucas dicit quod grex porcorum pascebat in monte et Marcus dicit circa montem. Respondet quod nichil repugnat. Nam grex porcorum

Apparet ergo demonum erga homines malicia [illegible] ... [illegible] Job. Et hanc [illegible] ... [illegible] in penam [illegible] ... [illegible]

potuit ee ita magnus qd pars erat in monte et pars circa monte. Et deprecabantur eum dicentes. Mitte nos in porcos ut in ipsos intremus. Remigius super Mr. in scripto suo dicit. Pecco non sponte intrauit in porcos . s. legio sz pecierunt ut eis concederetur ut per hoc bene demonstraret qd non possunt noce hominibus nisi permissione diuina. Et sequitur qd non pecierunt mitti in homines nec in pectora munda quia eis non fuisset concessum. Pecierunt igitur ut in porcos mitterentur quia nullum animal immundius porco ut dicit glo. Per porcos multo peccatores designantur qui sic et al mag

·Porci·

fedit^s

feditatis
ruditatis
vilitatis
infirmitatis

·Ita sunt pecco qndiu sunt in statu sunt quod magne feditatis. quia delectantur in immundis ut sunt luxuriosi. gulosi. qui in delectionibus carnalibus turpiter inpoluunt sic porcus inuoluit se in luto. Unde bene dicitur in ep. Jude. hii sunt in epulis suis macule conuiuantes. ymo ut dicitur ii. petri ii°. sunt quasi sus . i. porcus loca in uolutabro luti. Sunt enim magne

rud^s

ruditatis. quia nec propter doctrinam nec per monitorum aut per scripturas plures eorum non se retrahunt a peccato qui essent sine intellectu velut est porcus. Et ideo dicere bona verba aut predicare talibus est mittere margaritas inter porcos. sicut Mt. vii. dicitur. Nolite sanctum dare canibus neque mittatis margaritas ante porcos. Sunt magne

Vili^s

vilitatis. quia sunt plures homines etiam in honestis gaudent tamquam si facta aut dicta sua essent honesta et cum hominibus inhonestis frequentant. Isti bene assimilantur illi misero prodigo qui cupiebat saturari de siliquis porcorum ut Luce. xv. Sunt etiam magne infirmitatis

Infirm^s

quia in se sunt bene infirmi. Et adherentes eis inficiunt et infirmant. Unde sicut in leuitico prohibetur ne quis manducaret de carne porcina ita in nostra lege prohibetur ne quis comedat cum eis. Unde apostolus. i. ad cor. v. dicit non commisceamini fornicariis. aut auaris. aut rapacibus. sequitur. quia nec decet cum eis cibum sumere. ymo ut ille bonus eleazarus qui crudeli morte maluit mori quam carnem porcinam cum gentilibus manducare ut patet i. mach. vi. ca°. Quia in talibus porcis demones habitant. Unde Beda in quodam loco dicit sic. In porcis enim homines immundi figurantur uocis et rationis expertes qui in more superbie pascentes lutulentis oblectantur in actibus. Talibus enim post demonia dominantur non est mos porca vixit non tamen diu habitat peccatum

[P]ostquam demones petierunt quod possent introire in porcos dicitur quod concessit eis ihesus statim Et exeuntes spiritus inmundi introierunt in porcos. Beda exponens litteraliter dicit ihesus permisit quod petebant ut per interfectionem porcorum hominibus salutis occasio prebeatur. Sed hic posset queri contra bedam nonne intrare in porcos est peccatum et dominus nemini precepit male agere ut plane scribitur Eccl. xv°. Item quia domini porcorum in hoc fuerunt dampnificati et sine causa quod est contra preceptum domini in Exodo. Respondeo quod intrare in gregem non est peccatum nisi diabolo. Iterum deus est verior dominus quam erant possessores illorum porcorum. Quia domini est terra et plenitudo eius et in alio psalmo Meus est enim orbis terre Iumenta in montibus et boves. Et ideo ipse tamquam summus dominus poterat facere de creatura sua quicquid volebat. Unde domini illorum porcorum non habebant causam conquerendi. Sequitur Et magno impetu grex precipitatus est in mare ad duo milia et suffocantur. Et quia littera est clara. Beda mistice exponit dicens quod in isto signatur quod iam clarificata ecclesia et liberato populo gentium a dominio demoniorum in abditis sacrilegi ritus suos sacrilegos agunt qui in Christo credere nolunt ceca et profunda curiositate submisti. Postea dicit et bene quod notandum est quod spiritus inmundi nec in porcos ire nisi hoc ipse benignus salvator quos certe in abysso potuit relegare concederet. Et concludit quod instruimur quod si demones non possunt nocere bestiis nisi permittantur a deo multo minus possunt nocere hominibus. Qui pascebant porcos fugerunt et nunciaverunt in civitate et in agros fugerunt ex timore nec mirum Unde etiam illi de civitate venientes videntes illum qui fuerat insanus sedentem et vestitum timuerunt etc. Beda exponit moraliter dicens quod iste qui fuerat insanus modo fit sanus signat hominem a peccatis conversum et sanatum. Unde dicitur sedebat ad pedes domini ~~domini~~ quia vere sanati a peccato fixa mentis intentione vestigia sui salvatoris que sequuntur intuentur. Et tunc vestitus dicitur ~~infirmitate~~ quia quisquis vero corde de admissis penituerit per donatum gratie prima iustitie opera ~~sicut vestimentum~~ et ad maiorem gratiam quam ante habuit. Sed de hoc quod sequitur quod illi de civitate venientes rogabant ut discederet a

Q°.

Mistice
h[ominem] ...
1. ...
2. ...
3. ...

d[omi]ni filium

d[icitur] ... studio ... vestitum ... filii ... ad patrem ... stola prima ... induitur q[uia]

finibus eorum. Si queratur causa quare ipsi hoc petebant Beda expedit se dicens quod conscii fragilitatis proprie presencia domini se videbant indignos. Hoc ponit alias rationes. Prima est quod illi gerasenj propter miraculum quod audierant timebant. Et ideo deprecabantur ut recederet. Alia ratio quia timebant ne aliquid et ipsi talia paterentur. Vel ut dicit timebant ne si demones iterum invenirent eum qui insanus fuerat iterum introirent in eum. Ultra quod hic rogabant ut discederet ab eis, quia contristati erant de perdicione suorum porcorum. Ideo presenciam renuebant salvatoris. Ad nostram erudicionem sciendum quod recessum domini ab eis rogaverunt plures in scriptura et eciam eius presenciam nolle-
runt aliquam.

Discede.

humilitatem indicantes
fragilitatem suam considerantes
ab eo se gravari credentes
suam maliciam ostendentes

Et de istis Beda ponit exemplum magistro suo. De primo in petro de quo dicitur Luce v qui ex humilitate christo dixit: exi a me domine quia homo peccator ego sum. De secundo patet in Centurione qui dignitatem et potestatem in christo considerans dicebat Math. viij. Domine non sum dignus ut intres sub tectum meum sed tantum dic verbo et sanabitur puer meus. Tercium patet in muliere samaritana de qua dicitur Regum xvij hic que dicit helie cum se sensit hospicio benedici nichilominus se putavit presencia gravari cum dixit ut patet in Regum xvij. Quid venisti ad me ut rememorarentur iniquitates mee et occideres filium meum. Quartum maxime de istis in pravis et peccatoribus cottidie ostenditur, qui deum a se facto et verbo eiciunt et expellunt. De quibus dicitur Job xxj quare impii vivunt qui dixerunt deo recede a nobis scienciam viarum tuarum nolumus. Ad propositum Jeronimus dicit quod isti gerasenj dicebant christo quod recederet non ex superbia sed ex admiracione. Et tamen si sapientes fuissent eum retinere non a se expellere debuissent. Unde Eccl. viij dicitur: ne festines recedere a facie dei neque permaneas in opere malo. Et Job vj. Erudire filium ne forte recedat anima mea ab ea.

Et ascendens navem etc. Hic describitur hominis sanati devocio, quia gratus de beneficio sibi collato voluit secum manere. Unde cepit deprecari qui sanatus fuerat ut esset cum illo, et non admisit eum, et ille volebat cum eo esse.

estimates se et indignos tanti doctoris presencia; conscii sue fragilitatis sive ad suum usum providere propter eius sustinere non poterant

Nam sicut Ambrosius peccator licet presencia ... capere verbum non potest pondus presencie capere.

Vel ... timebant ... plus ... ne ... quam ... sufferre

4 dicuntur hic 3: Primo devota petitio; 2º prohibitio incongrua; 3º Sanati instructio

significat secundum Bedam quod vere sanatus a peccato in Christi devocione et gratia semper esse desiderat sicut Apostolus qui dicebat Cupio dissolvi et esse cum Christo. Christus vero ipsum non admisit. Hoc fecit secundum glossam Lucam propter horrorem passionis precedentis. Item ne si iste esset discipulus domini et faceret aliquod miraculum sicut alii discipuli demonio ascriberetur. Et ideo dixit ei dominus ut iret in domum suam et nunciaret amicis quanta ei fecerat dominus etc. Sensus ut Crisostomus exponit supra Matheum est quod licet aliis ab eo sanatis dominus preciperet ut taceret, generaliter huic precepit ut annunciaret, quia tota regio illa detenta demonibus sine deo manebat. Sensus moralis quia per domum quam precipitur redire conscientia hominis a deo curati a peccato intelligitur, quam homo postquam curatus est a demonio peccati sepius debet adire et considerare et visitare eam ne forte iterum incurrat illud a quo infectus a deo curatus est. Unde bene de hoc dicitur Ecclesiastici xxxii Precurre prior in domum tuam et illic advocare te et age ~~[illegible] cogitaciones~~ conceptiones tuas. Unde Seneca in libro De ira ante finem dicit quod Sixtus philosophus omni die ante nocturnam quietem interrogabat animum suum quod parte malum tuum sanasti, qua parte melior es. Et ibidem Seneca de se concludit dicens quod in nocte cotidie totum diem meum iam scrutor, facta mea et dicta remetior, nichil mihi ipsi abscondi, nichil transeo. Quare enim quod ex erroribus meis timeam. Et tunc possum dicere: Vide ne amplius istud facias, istud tibi ignosco. Et sic istud est redire in domum suam interiorem sicut Sapientie viii dicebat sapiens: Intrans in domum meam quiescam in illa. Quod nobis concedat facere deus etc. Et abiit hic post obedienciam curati

Et cepit predicare in Decapoli, scilicet sanatus secundum Ieronimum. Decapolis est nomen regionis et dicitur a deca quod est decem et polis quod est civitas, quia in illa regione erant decem civitates. Alii dicunt quod fuit Christus qui abiit et cepit predicare in illa regione. Et ut dicitur post statim quod Ihesus ascendit navim et rursus venit transfretum. Et venit turba multa ad eum. Isti contenta pluries pluries iam exposita sunt supra. Et sicut supra dictum fuit, quandoque post miraculum factum ipse predicabat et tunc ad faciendum miraculum redibat. Et ideo hic econtra redit ad miracula facta per Christum. Et est primum de filia cuiusdam archisinagogi nomine Iayrus qui veniens procidit ad pedes eius dicens quod filia sua in extremis erat

Phil. i.

Ubi nota ut [illegible] [illegible] [illegible] exemplo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Nota quod [illegible]

Et rogabat ut veniret et imponeret manum suam et sanaretur. Matheus dicit quod ipse dicat quod filia sua defuncta erat. Ad hoc dicendum quod evangeliste repetendo dicta aliorum vel aliquorum aliqui repetunt eadem verba, alii veram sententiam. Cum filia archisynagogi laborabat in extremis ut hic dicit Marcus, verumtamen ita propinqua fuit morti quod reputabatur mortua, quia secundum communem modum loquendi dicitur de aliquo quando est prope mortem quod mortuus est, quia que parum distant videntur idem. Et sic locutus est Matheus, quia ut ait Augustinus de concordia evangelistarum iste Jayrus non credebat filiam suam posse invenire vivam quam morituram reliquerat. Thomas dicit quod iste credebat quando procidens supplicavit sibi sed non quantum oportebat quando dixit veni, quia dixisse debuisset dic tantum verbo et sanabitur. Sed hic statim ponit aliud miraculum intermedium factum scilicet ante resuscitationem puelle de muliere emoroissa que patiebatur fluxum sanguinis a xii annis et totum expenderat in medicos nec quicquam profecerat sed magis deterius habebat. Quia forte non erant experti in arte sua vel ut dicit Ovidius inde arte non est in medico semper relevetur ut eger. Crisostomus omelia ix dicit quod quia mulier famosa et nota omnibus erat propter hoc ad salvatorem accedere manifeste non audebat, neque ad eum venire quia immunda erat secundum legem, propter hoc dicitur quod retro tetigit et non ante, quia nec hoc facere audebat nec petere ab eo sanitatem nec tangere. Et ideo tetigit fimbriam vestimenti eius. Et statim siccatus est fons sanguinis eius et sensit quod sanata esset a plaga. Et dicit Crisostomus quod fimbria vestimenti non sanavit eam sed cogitatio i. fides eius. Et statim Jhesus sensit virtutem que exierat ab eo. Non est hic intelligendum quod aliqua virtus existens in ipso migraverit ab ipso extra ipsum sed talis exitus intelligitur per modum cause producentis effectum. In quem dicitur exire inquantum causa relucet in effectu vel forte dicitur quod actio agentis est in passo ut dicitur in physicorum. Et de tali fluxu videtur loqui sapiens sap. vii. De sapientia increata dicitur quod per nationes in animas sanctas se transfert et amicos dei et prophetas constituit, que translatio non potest intelligi quod sapientia increata sit alicubi ubi prius non erat, cum sit ubique semper presens. Sed dicitur transferri in animam quia ibi causat novum effectum. Et quia propter ista miracula hic

[Left margin:]
17 primo ponit miraculum [illegible]
2o Jayri [illegible]
curato [illegible]
abiit cum illo
3o ponit miraculum [illegible]
ibi [illegible]
[illegible]
Miraculum
intermedium
3 describitur
primo [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]

[Right margin:]
2o Jayri [illegible]

facta a xpo et propter talia etiam de quibus textus facit
mencionem posset dubitari utrum xpus ista miracula
faciebat virtute divinitatis tantum aut virtute humanitatis
aut utriusque simul. Et videtur quod virtute divina solum. Nam leo
papa in epistola ad flavianum dicit sic cum in xpo sint due
nature una earum scilicet divina que fulget miraculis altera
scilicet humana ad succumbendum iniuriis, igitur sicut se habet natura
humana ad succumbendum iniuriis ita se habet divina ad agen-
dum in miraculosis. Sed sola natura iniuriis succumbit
quia talia pati repugnat divinitati ergo sola natura divina
agit in miraculosis. Et confirmatur per illud ps. c. xxxv. Qui
facit miracula magna solus scilicet deus. Contra videtur hic
in textu quia per tactum corporis sanata fuit mulier e-
morroissa a fluxu sanguinis. Et infra vi° c. dicitur
quotquot autem tangebant eum salvi ~~facti sunt~~ fiebant
Si igitur talis tactus nichil faceret frustra adhiberetur quod
non convenit ipsi xpo frustra agere. Sed tactus ille pertinet
ad humanitatem solum, igitur virtute humanitatis faciebat
xpus miracula. Pro istius questionis solucione videbitur primo
qualiter et qua virtute sancti viri vivi aut defuncti quorum
miracula scripta sunt in illis operati fuerunt. Secundo
qualiter xpus ut homo in eis operatus est. Circa primum
advertendum est videlicet quod miracula fieri non possunt sine aliqua
virtute tamquam principali agente que est divina virtus, quia
operacio miraculosa totam facultatem virtutis create excedit.
Similiter advertendum est quod sancti viri ad miracula possunt operari
meritorie, quia sepe ad preces eorum multa mirabilia
a deo fiunt, sed dubium est utrum isti sancti in illis mira-
culis operati sunt per aliquam virtutem in eis existentem non
quia illa sit principalis racio agendi miracula sed tantum instrumentalis
ut sic vel miraculis deus esset principaliter agens sancti viri tamquam
instrumenta quedam. Et istam questionem reliquit Aug. inso-
lutam li. xxii° de civitate dei ubi enarratis multis mira-
culis de reliquiis prothomartiris stephani dicit sic sive deus
per se ipsum miro modo quo res operatur eternus sive per suos
ministros faciat ista sive quedam faciat etiam per martirum
spiritus sive per homines adhuc in corpore constitutos sive per
angelos quibus invisibiliter incorporaliter operatur ut que per
martires fieri dicuntur eis orantibus et impetrantibus sed non operantibus

fiat nullo modo mortalibus quod possint. Beatus Gregorius libro
ii° dyalogorum istud magis declarare videtur. Unde dicit: Sic
qui devota mente Deo adherent cum rerum necessitas
exposcit exhibere signa in utroque solent ut mira quedam aliqui
faciant aliquando ex prece concessa illis a Deo. Et istud Gregorius
ibi probat ratione et exemplo. Racio est talis: cum concedi quod
est maius non est mirum si concedi quod est minus. Sed maius
est filios Dei esse per adopcionem quam facere miracula. Quia
primum solum concedi bonis et hiis facere miracula aliquando
concedi malis sicut patet Mathei vii°. Quod boni soli fiant filii
Dei patet Johannis i. Dedit eis potestatem filios Dei fieri qui credunt
etc. Exemplo probat de Petro qui suscitavit Thabitam orando
ut habetur Actuum ix et Ananiam et uxorem eius subita mor-
te tradidit absque oracione solo verbo eorum culpam increpando
et videtur fecisse ex quadam sibi concessa a Deo tanquam
instrumentum divine iusticie. Ad hoc videtur facere quod communiter de gracia
gratis data et gracia gratum faciente secundum quod dicunt aliqui
nichil ponit in anima reale. Tamen gracia gratis data secundum omnes
quid reale ponit in anima, ubi gracia que est sermo sapiencie et
sciencie, gracia linguarum et prophecia et talia de quibus loquitur
Apostolus prima ad Corinthios xii ponunt aliquid de anima et similiter
gracia sanitatum apud virtutum id est miraculorum que ponitur
gracie gratis date dicunt aliquam virtutem in anima existentem. Sed
dicunt aliqui quod ista virtus aut gracia sive potestas faciendi mira-
cula non est aliqua virtus mansiva per modum habitus sed
per modum passionis transeuntis sicut est prophecia. Propter quod
tales non possunt facere miracula nec prophetare quocumque
volunt. Quicquid sit de conclusione, racio tamen Gregorii
non valet, quia virtus faciendi miracula data homini non est
causa principalis sed ministralis, et ideo non potest aliud facere
nisi non movetur a causa principali que est divina virtus. Ideo
[illegible] satis apparenter ab aliquibus de sanctis nove legis
quia dicunt quod efficiunt quod fiebant tanquam instrumenta divine
virtutis agendo ad introduccionem gracie vel saltem disponendo
ad ipsam. Et multo forcius videtur quod in aliquibus sanctorum virorum
defunctorum vel vivencium possit poni aliqua virtus divinitus
eis concessa licet possint tanquam instrumenta a divina virtute
mota facere miracula eo modo quo dictum est. Et ex dictis
potest patere quid dicendum de humanitate Christi que est organum

seu instrumentum coniunctum ipsi diuinitati sicut manus instrumentum
et propinquius / homines vero quantumcumque sancti non sunt ita
coniuncti diuine virtuti / et ideo sunt instrumenta diuinitatis separata
et adhuc plus sunt separata sacra ecclesie. Instrumentum vero co
niunctum magis participat efficaciam agentis principalis quam separatum
Et ideo talis virtus operandi miracula efficacior erat in huma
nitate xpi quam in quocumque alio. Tunc ad rationem primam quando
dicitur quod sicut se scilicet humanitas vel iniuriando etc. dicendum quod
bene in isto est simile quod diuinitas est principium sustinendi
iniurias / Quoad secundum non est simile / quia diuinitati omnibus
modis repugnat sustinere iniurias humanitati xpi non
repugnat omnibus modis facere miracula. saltem tamquam
agens instrumentale ut dictum est. Item. propter unitatem suppositi
fit communicatio ydiomatum. Unde sicut ista est vera deus passus
est ita ista est vera demonstrato xpo iste creauit stellas
suscitauit mortuos et talia huius. Ad illud ps. tu es so
lus qui facis mirabilia etc. dicendum quod unum est principale vel ly
solus non excludit humanitatem xpi eo modo quo dictum est
Et sic intelligendum est. vel aliorum sanctorum / quia deus est
solus principale agens alii tamquam instrumenta diuine virtutis et
sic dictum est de ista questione. Modo redeamus ad expo
nendum textum / primo secundum litteralem sensum secundo mistice et al
legorice. Unde quod xpus petit quis tetigit vestimenta mea
Dicit Beda non ut ipse qui nesciat vocem interrogat. sed
ut virtus quam bene nouerat primo quam ipse dederat in muliere
declaretur. Et declarata agnita quod virtute fidei multi ad salu
tem perueniant. Thomas dicit quod hoc petit propter duo videlicet ut
fidem mulieris appareret / et ut Archisinagogus ad confide
nciam firmaretur quod etiam filia sua sanaretur / et dicit etiam
quod quia mulier timebat quod furata fuerat sanitatem / time
bat ne ipse male contentaretur / ideo petit in publico ut
eam de sua sanitate assecuraret. Discipuli autem dixerunt
uides turbam te comprimentem etc. Et ipse circumspiciebat ut videret
qui hoc fecerat. Et tunc mulier timens et tremens venit et
procidit ad pedes eius et dixit omnem veritatem. littera est clara
Et dixit ihesus filia fides tua te saluam fecit vade in pace
et esto etc. In historia tripartita li. vi. c. xli legitur quod ista mulier
sanata in cesarea philippi ob reuerenciam xpi ibi fieri fecit
unam ymaginem ad similitudinem xpi. quam cum inueniret Julianus

Hystoria tripartita

Apostota eam deposuit et suam ymaginem ibi collocauit que
fulmine icta fracta est. Statuam xpi paganj trahentes con
fregerunt. sed post xpiani collegerunt et in ecclesia posuerunt
que ymago ut dicit Eusebius omnium egritudinum dicitur esse
medicamentum. etiam iuxta ymaginem herba crescit omnibus
medicinalis. Theos in quodam suo pulcre dicit allegorice expo
nens. Emorroissa sanguine fluens erat natura humana que
peccato primorum parentum turpiter polluta fuit et quasi sanguine
fluens quia peccatum eorum per totam successionem humanam fluxit
Unde Osee iiij. dicitur sanguis sanguinem tetigit per san
guinem peccatum intelligitur. Iuxta illud psalmi Libera me de
sanguinibus etc. Et bene tunc verificabatur illud Eze.
vij. Terra plena est sanguine. nec a medicis curari poterat
Medici huius mundi fuerunt doctores legis et prophete sed per
hos natura humana curari non valuit. Venit enim xpus in
mundum humanitate vestitus et naturam sanauit. sicut ipse
dixerat per prophetam Ezechielem xvj. Laui te aqua et mundaui
sanguinem tuum. Unde dicit Theos. Dum enim credit filium
dei incarnatum hic est qui vestimentorum fimbriam tangit. Et
mulier retro venit etiam exeuntibus signat. quia presentem
in carne dominum non videns peractis iam sacris incarnationis
illius ad fidem eius gratiam peruenit. sic que de participatione
sacramentorum eius sanari meruit a peccato quasi tactu vestimentorum
sui sanguinis siccauit. Sed quia super eo quod dixit xpus fi
des tua te saluam fecit. Dicit quedam glosa in margine
[illegible] hic multum opus meritorum sed credidit xpum eam posse sanare
et sanata fuit. Ex quibus verbis oritur dubium. Utrum actus
fidei si desit opera sit meritorius sed [illegible]. Et videtur quod sic per istud
quod dicitur est. et apostolus ad Heb. xj. Sancti per fidem ad
epti sunt repromissiones et ad Ro. iij. Arbitramur hominem
iustificari per fidem. et in multis locis scripture hoc dicitur
Oppositum tamen dicitur Jac. ij. ubi dicitur quod fides sine operibus
mortua est. et ibidem probatur quod Habraham non ex fide
sed ex opere iustificatus est. et concluditur ibi quod sicut corpus
sine spiritu mortuum est. ita fides sine operibus. Dicendum quod nullus
actus est meritorius nisi inquantum procedit a libero arbitrio
moto a deo per gratiam. et ideo omnis actus liberi arbitrij
si sit relatus in deum meritorius esse potest. Cum igitur credere sit actus
liberi arbitrij si sit motus a deo per gratiam. id est si sit informatus
caritate que est forma fidei potest meritorie et sine alio opere

divinitate

fecerat

90

est intrinsecus/ quia tamen huius cognoscitiva per actus et
actus per opera ideo opera bona ostendunt quod procedunt
a tali habitu scilicet a fide viva non mortua et sic opera bona
sunt consignia fidei bone unde Iac. ii° Nonne dicatur tu habes
fidem et ego opera ostende michi fidem tuam et ego ostendam
tibi ex operibus fidem meam. Et sic correlarie elicio primo
quod actus fidei caritate informatus sit simpliciter intrinsecus. Secundo
quod ex operibus bonis fides manifeste ostenditur et probatur
et sic patet ad rationes utriusque partis ut patet intuenti. Super
hoc quod dicit Vade in pace exurienti de qua pace intelligitur
quia in scriptura invenitur pax triplex scilicet.

Sophistica que est fugienda
Ethica que est inquirenda
beatifica que est appetenda

Prima consistit in habere pacem cum mundo et carne cum dyabolo. Sed
isti zophistici decipiuntur quia qui credunt habere pacem cum mundo
stabilem et firmam illa est fallibilis et instabilis quia in
morte totum perdunt Unde Eccl. xli dicitur O mors quam amara
est memoria tua homini iniusto et pacem habenti in substantia sua.
Deliciosi credunt pacem habere cum carne et non habent quia
sunt in maxima guerra quia multi sunt qui corpi sunt
ut dicit Seneca Unde Eze. xiii Vident visiones pacis
et dicunt pax pax et non est pax eis. Qui credunt habere
cum dyabolo decipiuntur quia proditorie malis dyabolus promittit
bona ut faciat mala ut eos finaliter perdat Unde ps. Zelavi
super iniquos pacem peccatorum videns. Et istam pacem non
venit Christus mittere in terram sed tollere Mt. x Nolite arbitrari
etc. Secunda pax inquirenda est pax moralis que consistit
in habere pacem ad seipsum ad proximum et ad deum. Ad seipsum
quia mali non habent pacem in consciencia sua sed semper est
titillacio et remorsus consciencie, ergo boni quiescunt sicut dicit
apostolus Ad Ro. ii° gloria et pax omni operanti bonum. Ad proximum
debemus quisque habere pacem sicut ii Cor. xiii de pacem habete
et deus pacis et dilectionis erit vobiscum. Ad deum quilibet
querere ut habeat pacem suam ideo orabat apostolus ad Gal
iiii pax Christi exultet in cordibus vestris etc. Et istam pacem
Christus venit ponere in terram in sua incarnacione quia iusticia
et pax osculate sunt Luc. i Gloria in excelsis deo et in terra
pax hominibus. Ysa. lii Quam pulchri sunt pedes sermones annun-
ciantis et predicantis pacem. In Nativitate sua

Pax zophistica
Pax ethica
Luc. 12
seipsum
proximum
deum

predicacione sua De natiuitate dicitur ps. oritur diebus
passione sua eius iusticia et habundancia pacis
resurreccione sua Et in sua passione eph. ii ipse est
ascensione sua pax qui fecit vtraque vnum s. nos
reconciliando patri Et in sua resurreccione fecit pacem, quia in principio
apparens discipulis primo dixit pax vobis etc. De sua ascen-
sione vnde dicitur cant. viii quod sunamitis dicebat sponsa sum
coram ipso quasi pacem repiens. Vnde et testamentum de pace fecit. Jo-
hannis xiiii pacem meam do vobis pacem relinquo. Istam pacem
volebat quod mulier haberet, cum dicebat vade in pace s. consciencie

s. Visita

bone et habeas pacem cum proximo et cum deo. Pacem vero
beatificam dabit dominus bonis et his finaliter qui verificabitur
illud ysa. xxxii. Sedebit populus meus in pulcritudine
pacis et in tabernaculis fiducie et requie opulenta etc.

Vnc sequitur in textu quod eo loquente venerunt famuli
archisinagogi dicentes filia tua mortua est et
quod non vexaret magistrum. Sicut dicit beda et bene isti
non credebant quod christus posset eam suscitare, licet crederent
quod infirmitatem posset sanare. Et nomine vocant eum magistrum
quia ipse est verus magister summus et solus. Vnde Joh. xiii

s. Magister

dicebat ipse Vos vocatis me domine et magister et bene dicitis
sum etenim. Et Mt. xxiii nolite vocari rabi vnus magister est
vester. Et bene vnus quia solus ipse nouit omnia. Mt. xxiii

pura

et ipse dedit nobis sciendi puram quia dat nobis hoc lumen
racionis quo discere possimus que scibilia a nobis sunt. Mt.
xxii bene dixisti quia vnus est magister. Etiam docet nos vera

Vera

sicut bonus magister facit. Mt. xxii Magister scimus
quia verax es et viam dei in veritate doces. Etiam

Necessaria

docet nos que nobis sunt ad salutem necessaria. Ideo bene pe-
tebat ille de Mt. xix magister bone quid faciam vt habeam

Vtilia

vitam eternam. Etiam docet proficua et bona non truffas
nec vana. Vnde quando iudei petebant magister quid faciemus
respondit eis nichil amplius quam constitutum est vobis faci-
atis. Et ideo debemus vt boni discipuli sequi eum magistrum
possimus, quia vt ipse dicit lu. vi perfectus erit omnis si sit
sicut magister eius. Statim ait christus archisinagogo noli ti-
mere sed crede est sciendum de hoc quod dicit noli timere sed crede quod non causaret
quod et hoc videtur quod fides qua credimus non causaret
timorem sed pelleret eius oppositum supra in ca. precedenti quod fides

timor pellit fidem

[illegible]

Timor

est causa timoris Et ad maiore[m] istius euidenciam est sciendum q[uod] sicut dicit Glo[sa] super illo Inicium sapie[ntie] timor domini duplex est timor. Unus qui dicitur filialis Alius q[ui] d[icitur] s[er]uilis sicut Greg[orius] diffusius exponit istud xxxiiii Mor[alium] c[apitulo] xxiii sic d[icens] Aliter

S[ecun]d[u]m [ali]ter enim timet q[uod] virgo uxor amatis Aliter timet d[omi]n[u]m ancilla cr[u]d[e]lis. Vn[de] et filius timet patrem ex amore filiali Ita ut tenet eius voluntatem nunq[uam] in aliquid faciat Seruus timet et se abstinet a malo timore dampni aut pene

Et si nos loquimur de isto timore seruili d[icendu]m q[uod] p[ro]prie loquendo iste timor non est nisi quedam passio existens in irascibili pot[enci]a a[nim]e proueniens ex apprehensione obiecti disconuenientis aut tristabilis / quia malum est obiectum timoris ut h[abetu]r i. iii. ethi[corum] in p[ri]ncipio ca[pitulo] de fortitudine ubi dicit ph[ilosoph]us propter quod determinant .i. diffiniunt timorem expectacionem mali / timemus quide[m] mala utp[ote] mala opinione / inopiam / egritudinem / inimiciciam / mortem / et fides est causa timoris mi[hi] dicit quod timendum est q[uia] deus est iudex et punitor malorum Et tamen caritas foras pellit istum timorem / quia non facit bonum solum ut vitet contrarium s[e]d ut acquirat amore[m] domini / maxime si sit perfecta / sicut dicitur p[rim]a Joh[annis] iiii perfecta caritas foras mittit timorem Et de isto timore loquebatur domin[u]s d[icen]s h[ic] noli time[re].

Filialis

Timor filialis qui dicitur castus et sanctus est unum de donis sp[irit]us sancti qui stat cu[m] cari[tate] ymo est caritas mag[is] que est causa sapie[ntie] fidei / et sicut dicitur in ps[alm]o et eccl[esiastic]i i. Inicium sapie[ntie] timor domi[ni] / Et Job xxviii dicit timor domi[ni] ip[s]a est sapiencia / quod est verum / quia completur in dono sapie[ntie] sicut eccl[esiastic]i plenitudo sapie[ntie] time[re] deum et recedere a malo / Quia timor dei est sapiencia talis non for[mali]ter et sic timore dei sequitur sapiencia sicut dicit Greg[orius] ubi s[upr]a. Si times deum sap[ienci]a plenus es / et de isto timore non intendimus / quia homo non potest habere fidem formatam sine caritate / quia caritas est forma fidei / h[abe]n[tes] fidem informem stat cum timore s[er]uili / quia demones credunt et contremiscunt / quia credunt fide informi et timent timore seruili Et ideo de isto dicebat xp[istu]s noli time[re] s[ed] crede Et tunc non admisit aliquem sequi eum nisi petrum Jacobum et Johe[m] [illegible] dicit q[uod] in hoc ipse o[stendi]t quia cu[m]

Vel per. Noli time[re] [illegible]
[illegible]

[illegible]

Unde ... opus miraculis ... gloria dei ... aliqui fuerunt publice miracula sicut patet in lazaro ... et ... dicitur ... dei ... et talibus ... quaerunt gloriam dei

Unde et dicitur ... publica ... ut magis ... miracula et gloria dei ...

discipuli erant ordinandi ad faciendum miracula quod in aspectu hominum ad ostentationem illa[m] [illam] non facerent. Et idem dicit Theophilus. Et intravit domum archisinagogi et vidit tumultum et flentes et ait Quid turbamini et ploratis non est mortua puella sed dormit et irridebant eum. Beda dicit hic quod puella mortua erat hominibus qui eam resuscitare nequiverant. Deo tamen dormiebat in cuius dispositione et anima recepta vivebat et caro resuscitanda quiescebat. Unde et mos christianus obtinuit ut mortui qui resurrecturi esse non dubitantur dormientes vocentur. Sicut dicit Apostolus i. epistola ad Thess. iiii. Nolumus vos ignorare de dormientibus fratres ut non contristemini sicut et ceteri qui spem non habent. Sed quare sancti viri dormire dicuntur in morte sua sunt multe rationes que sunt posite supra iii capitulo. De hoc quod irridebant eum sciendum quod propter iiii irrident bonos ex

Irride

sua malicia
~~sua malicia~~
sua invidia
sua superbia
sua stulticia

Primo irrident mali sicut vivus qui nescit ita bene operari sicut bonus artifex deridet opus illius et detrahit artifici bono. Unde Tob. iii. Ne optas iniquitates eorum et peccata eorum non deleantur quia irridebunt edificantes id est bene operantes. Secundo irrident ex invidia sua sicut contingit quod homines qui sunt in honore positi ex nimia sua aliquid irridentur a minoribus et tales magis irrideri debent. Prov. iii. Abhominacio est omnis illusor. Tercio modo irrident divites pauperes et minores. Contra quos dicitur Ecclesiastici vii. Irridens in amaritudine anime sue. Sic irridebat Nichanor sacerdotes domini in monte Syon ut dicitur i. Mach. vii. Quarto modo ut sepe videtis irrident fatui prudentes homines. Unde Tob. ii. dicitur quod parentes et cognati sui irridebant eum. Sancti viri econtra irrident malos et merito quia digni sunt irrisione propter suam maliciam et propter suam stulticiam. Unde propter primum sancta illa mulier de qua dicitur ii. Mach. vii. quod irridebat crudelem tyrannum qui sine causa filios occidi faciebat. Etiam de ii. dicitur quod qui comedunt panem illius irridebunt eum. Eccl. xx. Igitur non est mirum si iudei irridebant Christum miracula facientem ex mali eorum stulticia. Christum in cruce pendentem multi irridebant et dicebant Vach qui destruis templum dei etc. Sed ipse in fine irridebit eos. Ipsos condemnando. Sicut dicitur in psalmo Qui habitat in celis irridebit eos etc.

Mal
Invi
Supb
Stult

ps:

et in alio de peccatore dicitur dominus autem irridebit eum quoniam prospicit quod veniat dies eius scilicet dies iudicii quando peccatores tradentur in irrisionem vniuersis ut dicitur eze. xxvi. Unde sequitur quod dominus istos irrisores eiciat sicut prouerbiorum xxii. dicitur eice derisorem et exibit cum eo iurgium / Dicit beda foras turba eicitur ut puella suscitetur quia nisi prius a secretioribus cordis expellitur importuna secularium multitudo curarum anima que intrinsecus iacet mortua non resurget // Et tenens manum puelle ait illi thabita cumi / quod est interpretatum puella tibi dico surge / hic sunt aliqua notanda / Nam Beda morgonem thabita cumi in syro simone quem posuit non plane est dictum quoniam puella surge / quare igitur expositionem / tibi dico et videtur quod hoc fuit ad exprimendam vim diuine iussionis nam ut dicitur fallere vir eximius hec autem apostolus cum de veteri testamento testimonia assumunt magis sensum posuerunt pone curare quam verba / Etiam sciendum hic quod hic thabita cumi / sunt due dictiones hebraice quarum prima est nomen scilicet thabita secunda verbum scilicet cumi / Et est nomen commune scilicet thabita et nomen proprium quod thabita sit nomen proprium patet actuum ix. c. vbi dicitur quod in Joppe erat quedam discipula nomine thabita / Etiam est nomen commune quia interpretatur puella. Et eximius tamen accepit nomen commune vel forte illa puella que fuit suscitata vocabatur thabita / et confestim surrexit et ambulauit / Glosa ambulacio eius non solum suscitata sed perfecte sanata ostenditur / Erat enim annorum xii. et obstupuerunt stupore magno et precepit sine iussit dari illi manducare / hoc fuit ad placem vere veritatis / sicut et xpus post resurrectionem ad probationem sue resurrectionis cum apostolis manducauit ut dicitur luc. xxiiii° / Unde Beda in glosa dicit ad testimonium quod veraciter dari puelle manducare precepit ne non veritas sed fantasma quod apparebat ab incredulis putaretur / Sed si quis a spirituali morte surrexit celesti necesse est mox pane saciari et dum scilicet verbi et sacramenti sancti altaris participes sit effectus. Beda. hic facit magnam distinctionem quomodo xpus suscitauit tres mortuos filiam istam in domo / iuuenem extra portam luc. vii° / et lazarum sepultum Joh. xi°. per puellam mortuam signatur peccator qui in voluntate et proposito peccandi manet / Sed in mente peccat / per iuuenem extra portam iam portatum signatum peccator qui iam usque ad actum exteriorem processit / per lazarum

:: Glo ::

// Sed cum sit quod domini irrisores orationis spernit. ad quod sicut incursum sine scelere vllo colligitur. Sed contra dicitur integre quod blasphemus turpem est includere nostra fidem pro fidelibus in honorem / ut dicit Augustinus de ciuitate dei. li. x c. 22. quod ille diceret Augustinus in opusculo / Augustinus varios quod dicitur multa quam non quo nullo modo sicut ne appeteret. / Epistula gregorii quod in istam per tractatum quod parentibus clandestine contra quod figuram Mortis post dum dicitur / ipsum in Augustinum fidem nec sit impossibile declarandum. Item quoniam perfectum / 24. deffendere fidem nec sit simpliciter perdendum per errorem perfectum.

cum tamen / fratriarche / Mal / Inui / Supl / Stult / Vitas / resurrectione

L. x. c. 17.

sepultum signatur peccator in consuetudine peccati iam quasi putrescens. Et ita dicit Gregorius in libro moralium istud tractans. Et sic terminatur summa quinti capituli.

Et egressus inde abiit in patriam suam. Sic in figura dicitur Exodi xxxix quod extrema parte tunice sacerdotis erant mixta mala punica tintinabula, sicut eciam tractatus huius post miracula Christi intexuit de doctrina eius. Et dividitur hoc capitulum in vii partes. In prima agit de doctrina predicacionis et indignatione emulacionis contra eum. In secunda de missione discipulorum ibi Et convocavit. In tercia de morte Johannis baptiste, et audivit Herodes. In quarta de reditu discipulorum ad Christum ibi Et convenientes. In quinta de refectione quinque milium hominum Et accedens. In sexta de liberacione discipulorum a temptatore maris ibi et statim coegit. In vii de generali sanacione egrotorum tactu tangencium etc. Cum transfretassent etc. In prima dicitur quod egressus inde, scilicet de terra Gerasenorum abiit in patriam suam et sequebantur eum discipuli sui. Patria sua erat Nazareth in qua fuit nutritus licet est clara. Cum ibi facto sabbato in synagoga cepit docere et admirabantur super doctrina eius.

Patria / Christi seculi habitatio / Paradisi possessio

Cum ad nostram erudicionem est hic notandum quod est duplex patria, scilicet huius seculi habitacio. Seneca ad Lucillum epistula ix dicit: patria mea totus mundus est. Et secunda patria est paradisi possessio. Sed certe magna differencia est inter istas patrias quia patria ista, scilicet mundi, ymmo et quelibet patria terrestris est plena servitute, calamitate, dubietate, habitatur in brevi. Primo sit plena servitute. Gregorius in moralium libro xxiiii plane dicit ibi nullus habitat qui continua servitute et passionibus dimisit non lugeat.

1. Servitus

2. Calamitas

Eciam repletur calamitate. Idem ut dicit Bernardus in sermone In ista patria est malicia plurimum, scilicet sapiencie modicum, omnia ibi viciosa, omnia lubrica, omnia operta tenebris et obsessa laqueis, ibi periclitantur anime, affliguntur corpora, omnia vanitas et afflictio spiritus.

3. Dubietas

Eciam est plena dubietate quia ibi sunt pugnare, ibi nulla securitas quia omnia transeunt velud umbra, nec ibi est fides quia in patria sua nullus honoratur Johannis iiii et in isto capitulo et Christus xiii. Quarto patria ista sive mundus iste habitatur in

4. Brevitas

brevitate. Probatum quod sapientes viri habitacionem huius mundi non pro patria, sed pro quodam diversorio habebant, sicut plane tractat Tullius in fine libri De senectute. Unde concludit discedo ab hinc tamquam ex hospicio non tamquam domo commorandi enim natura diversorum dedit nobis habitandi non patriam. Et in sompno Scipionis dicit.

et Augustinus dicit urbis dei libro 3. 8

Cass. li. va 1 c 21. Viventium patria sua amor est ... [illegible] salutem fore ... ubi quis ob ... [illegible] ... Tulius li. de officiis primo. Sed cum omnia ratione lustraveris omnium societatum nulla est gravior nulla est carior quam ea que cum republica. Cari sunt parentes cari liberi propinqui familiares sed omnes omnium caritates patria una complexa est pro qua quis bonus non dubitet mortem oppetere si ei sit profuturus.

Et multo ... [illegible] ... patria ... Philippus

quomodo pater eius sibi in quiete .i. sompno dicebat quod
hic non est proprie nostra patria. Nichilominus quia quodam
primus habitamus quasi in patria nostra pro vita corporali
sustinenda. Et ideo quodammodo naturaliter diligimus patriam sive re
gionem in qua corporaliter nati aut nutriti sumus, quamvis homini
forti omne solum est patria ut dicit Seneca in de remediis
fortuitorum. Unde Hugo de sancto Victore in didascalicon libro iii
c. xx recitans verba Ovidii libro de ponto: nescio qua na
tale solum dulcedine cunctos ducit et inmemores non
sinit esse sui. Unde quasi naturaliter inclinamur ad defensionem
eius sicut dicitur in Cathone: pugna pro patria. Et philosophus in
ethicorum c. xiiii dicit quod mos optimus decertari pro patria.

Unde et Judas machabeus li. i. c. xiii hortabatur suos usque ad mortem decertare pro patria.

Propter tamen causas supra positas viri sancti mundum istum
ut iam dixi non pro patria sed peregrinacione quadam ha
beant. Unde Hugo ubi supra concludit quod perfectus tamen
mundus non patria sed magis exilium est. Et beatus
Augustinus super 1o psalmo In die tribulacionis exclamavi dicit quod mun
dus iste est quedam peregrinacio, paradisus ille est nostra
patria. Unde concludit: cui ista peregrinacio dulcis est
non amat patriam scilicet paradisum. Unde valde deceptus
qui sibi bene esse putat dum peregrinatur. Ideo quia ibi
supremus est nostra patria ut dicitur in sompnio Scipionis prope
principium. Nos tamen fervore desiderii debemus eam querere
et ad eam anhelare quia ibi est habitacio totius
Securitatis, Bonitatis, Caritatis, Felicitatis, sicut dicit libro xxii de Civitate dei prope finem.
Unde Ciprianus libro de Moralitate capitulo
vi de ista patria sic dicit: Patriam
nostram paradisum computemus, parentes
patriarchas iam habere cepimus. Quid non properamus ibi currimus
ut patriam nostram videre et parentes nostros salutare
possimus. Magnus ibi nos carorum numerus ex
pectat, parentum fratrum filiorum frequens nos et copi
osa turba desiderat iam de sua incolumitate secura,
adhuc de nostra salute sollicita. Ad eorum conspectum
et complexum venire valeamus ut sit illis et nobis
communis leticia. Non loquitur intelligit de patria terrena
in qua venit docere ita quod admirando dicerent: Unde

ad quam abiit xpus ... [illegible] ... et factus ... [illegible] ... audientes ... [illegible]

Philippus de Pergamo in speculo Regiminis pte 1 ... 18
... [illegible] ... patria ... [illegible] ...
... [illegible] ...

Sapiencia

huic h° oia Et que est sapia que data est illi et v̄tutes quales per manus eius efficiuntur Sz de hoc q̄ isti iudei petebant que est sapia ꝛc. est inquirendū. quia inueni⁹ quadruplex sapia videlicet Sapiencia

Tpalis

Temporalis
Carnalis
Intellectualis
Spiritualis

Prima sapia est qua agibilib⁹ hō bene se hz Et tunc idem est q̄ prudencia et sepissime in scriptura sac̄ vnum accipit⁹ pro alio quia pruden̄ est virtus que est c̄ca agibilia vt h̄etur vi. eth̄ Et est ē bonū hominis ꝛ bn̄ viuere hominis. vn̄ bñ ad eugenium papam de consideracione li° vi° De ista sapia loquens dicit q̄ non est sapiens qui sibi sapiens non est Sapiens sibimet sapiens erit et bibit de fonte suo p̄m⁹ quia per prudenciā. s. bn̄ ordinabit se et sua Et de ista sapia d² pu. vi. vade ad formicā o pig̅ et disce ab ea sapiam. s. collegit in estate quo viuat in hyeme

Cārlis

De sapia carnali lo⁹ Greg⁹ xv°. mor. c. xxviii°. d. despiciam⁹ vmbram carnalis sapie qui iam de veritate lucē tenem⁹ ꝛc. ista ē sapia filiorum Agar q̄ de t̄ra est vt dicitur baruch iii° c. Et Apo⁹ ii ad Cor. 1°. Non in sapia carnali conuersati sum⁹ sed in gra dei

Intellectual'

Tercia sapia que est intellectualis est vna de vi virtutibus intellectualibus que est de altissimis de qua plane tractat ph⁹ vi. eth̄ c°. viii°. Et eciā vna de virtutibus infusis de qua d² ysa. xi. et de qua lo² Ambr⁹ tractatu de Abraham d. q̄ sicut mundus a sole ita sapie splendore tota mens illuminatur: Et sicut oculi pascuntur p⁹ dici lumine. ita mens nrā alitur claritate sapie. Et de ista dicitur pu. viii. Ego sapia in consilijs habito et erudicis intersum cogitacionibus

Spūalis

Quarta sapia spūlis p̄t dici verbum dei .i. filius. qui est dei virtus et dei sapia. sicut dicit Apo⁹. p̄. ad Cor. 1. vel sap̄ spūal' p̄t dici et intō meditacō et mentis intē ad deum. sicut dicit · li. sup cant. s. p°. constat nō ē

Bnih

aliud ad summā et consummatā sapiam q̄m declinare a malo et facere bonū vn̄ ysa. xxii d² diuine salutis

sapia et scia timor domini et thezaurus eius est. Et ideo ad
xpm qui querebatur que est sapia que data est ei
potest responderi quod sapia que data est ei erat sapia
intellectualis / sed sic in doctrina eius et predicatione
apparebat in eo refulgebat sapia que est de altissimis
virtute luminis intus agentis / et sapia infusa que est
donum spiritus sancti sicut nunciat ysa. xi. Potest etiam dici
quod in eo erat sapia que est verbum dei / quia ipse
erat filius dei qui est dei virtus et dei sapia. Quod
patet per illud quod sequitur quod querebant unde que sunt
virtutes etc. Unde sicut de eius sapia querebatur ita
potest queri de virtute / quadruplex etiam invenitur virtus
in scriptura videlicet virtus

Corporalis — Corporalis est donum nature. Et ideo de ista
Temporalis — virtute homo nec laudatur nec vituperatur
Moralis — proprie sicut in primo dicitur
Spiritualis — ... non saluabitur in multitudine
virtutis sue. i. laudabitur / Et est ultimum de po. s. primum
Sed proprie virtus non dicitur. vii. i. ethicorum. c. xviii.
Dicit philosophus virtutem humanam. s. proprie non dicimus
eam que corporis sed eam que anime / Secunda virtus est
temporalis et dicitur ista virtus divitiarum sive imperium
et est donum fortune. Unde. i. mach. i. dicitur quod Alexander
der rex virtutem et exercitum fortem etc. Et ista virtus
non est proprie virtus quia ad motum fortune mutatur
Et quia virtute non contingit male uti ista virtute
ut plurimum et plurimum abutitur ymo qui
in potestatibus sunt constituti multa patiuntur similia
sardanapalo ut dicitur primo ethicorum / Unde seneca ad lucill'
capitulo lxxii dicitur possessio nulla vis auri vel argenti
plerisque virtus estimanda est. Unde philosophus. ii. ethicorum. c.
v. dicit nam possessiones virtutes necesse potest. Tertia
virtus est intellectualis que etiam dicitur moralis quia
virtus est hominis electiuus secundum quod ratio recta dictat ut dicitur
ii. ethicorum que est donum doctrine / quia cum virtutes
non insint nobis a natura sed per exercitium et bonam doctrinam
homo efficitur virtuosus. Et ideo a principio debet
puer in bona doctrina instrui et imbui quia consuetum

Virtus

Corporalis

Spiritualis

Intellectualis

a principio debet iuvenis assuesci in bonis / et istud non parum confert ymo totum ut dicit phus .i. ethi-

Et ista virtus hominem perficit et eius opus bonum reddit ut dicitur .ii. ethi. vi. c°. De bonis que facit virtus moralis in homine vide si placet Senecam ad lucill' epistola lxvii. et ulterius phm .ii. ethi.

Spiritualis

Quarta virtus est spiritualis que est donum gratie ut sunt virtutes theologice spes. fides. caritas / Et etiam dona a deo data homini a quo ipse qui est sapientia [illegible] docet sobrietatem et prudenciam iusticiam et virtutem quibus utilius nichil est in vita hominibus / Quoad primum quando dicebat iudei quales erant virtutes que date erant xpo. Andebat quod erant virtutes intellectuales que et morales quibus ipse utebatur in docendo ad se bene vivere totum. secundum quod dicitur de prudencia .vi. ethi. Etiam ipse habebat virtutes spirituales a deo infusas quibus non solum ad predicandum sed etiam ad miracula faciendum reddebatur et multo virtuosius / Et ideo admirabantur eius virtutes et dicebant Nonne iste est faber et filius marie

Q⁹ Hic est advertendum quia iudei credebant quod xpus esset eiusdem artis cum patre suo putativo scilicet Joseph quia in Matheo scribitur Nonne iste est fabri filius. Sed Joseph fuit faber lignarius ut creditur. Et prius videtur ut dicit quidam doctor hic quod xpus eandem artem exercuit quam Joseph / quod probatur / quia xpus pro tempore sue adolescencie non fuit occupatus in doctrina et miraculis quousque venisset ad xxx^m annum

[2] Secundo quia non fuit intentus studio scripturarum sicut dicitur Joh. quomodo litteras scit cum non didicerit nec est verisimile ut dicit doctor ille quod fuit ociosus

[3] Tercio probatur per verbum eorum qui erant de nazareth qui modum suum vivendi cognoscebant et fabrum eum vocabant / Et sic concludit quod artem Joseph exercuit qui fuerat faber lignarius. Tamen non videtur michi quod propter istas voces sit necesse ponere quod fuit faber. ymo esset derogare honori ipsius xpi quia .lu. .iii. hic quod in xii. anno suo quando ipse venit

cum maria et Joseph. ipse remansit in templo et
inventus fuit ab eis loquens et disputans cum
legisperitis. De hys qui pertinebant ad legem et prophetas
et consilii modo et toto tempore sue iuventutis po
tuit vacare orationi contemplationi ad deum patrem
suum et vivere iocose cum ministerio angelorum et sic
non erat ociosus illo ocio De quo intendebat do
ctor ille et solvuntur due rationes prime Etiam in libro
de infancia salvatoris ponuntur multa miracula
que ipse fecit illo tempore non tamen ita publice sic
fecit post. Nec cogit quod iudei dicebant quod non
didiscat litteras quia ipse habebat scientiam infusam
a deo et scientiam innatam inquantum deus ad omnia
sciebat per naturam suam divinam et humanam Tercio
concluditur quod male mentiebantur de eo et sine ca
usa emulabantur iudei illi dicentes Nonne faber est
iste intelligendo quod esset faber mechanicus ut mattheus
dicit quod xiii c° dicitur quod est faber sed filius fabri
Sed verum dicebant quod erat faber totum mundum
creando et ordinando iuxta illud ps. fabricatus es
auroram et solem Et Ecc. xi dicitur quod ipse est fabri
cator omnium. Etiam est fabricatus naturam humanam
hominem condendo disponendo ad suum finem im
plendum sicut Exo. iiii dicitur Quis fecit os hominis vel
quis fabricatus est etc. // Etiam ut verus faber mun
dando cor hominis et separando purum ab impuro. sic
Malach. iii. Sedebit conflans et emundans argentum
Sic igitur ipse erat verus faber omnium. Unde Augustinus
in de consensu evangelistarum dicit quod si marcus vocat
eum fabrum Mattheus dicit quod dicebatur fabri filius
non est mirandum quia faber est verus et fabri filius
scilicet Joseph dicitur quia iudei credebant eum ipsum esse fa
brum. quod filium fabri eum putabant. Et ideo bene
subiungitur quod scandalizabantur in illo. i. detrectabant
et murmurabant maledicendo De eo quod scandalum
est dictum vel factum minus rectum alteri prebens occasionem ruine.

// mundum et sanctificandum
[illegible]

sicut dicit Brito in summa unde in p° Adversus fu-
turum ponebat scandalum hic facti et tamen si ad
tempus Sed in futuro ponebilis scandalum male-
dicto etiam promittit Mt. xviii Necesse est ut veniant scan-
dala Ve tamen homini illi per quem scandala veniunt
Unde Beda hic dicit quod scandalum et error iudeorum
salus nostra est et hereticorum condempnacio Sed non
aut sui dei permissione facti deus in carne apparens fabri
et fabri filius estimari ac dici voluit quin potius et
per hoc se eius ante secula fuisse docuit quod fabricator
omnium fuit quia in principio creavit celum et terram.

Gen. 1

Et dicebat eis Ihesus quia non est propheta sine honore nisi
in patria sua et cognacione sua et domo sua Beda
dicit quod Christus fuerit propheta etiam testatur Moyses qui fu-
turam eius incarnacionem prediceris filiis Israel ait propheta
vobis suscitabit dominus deus vester de fratribus vestris quasi
sicut me audietis Et ideo non solum ipse qui est
caput prophetarum sed et Helias et Jeremias ceterique
prophete minores in patria sua quam in exteris civitatibus
habiti sunt quia prope modum naturale est cives civibus
invidere Jeronimus sensus ultimum dicti sui in quo sibi
assignat [illegible] dicere. Communitatis etiam sepe vilitas
originem ut est illud quis est iste filius Yesse Et
est in p° regum Ex iii adhuc est de quadam muliere
que volebat nec dignabatur adorare ymaginem cruci-
fixi quia facta fuerat de quadam arbore que cre-
verat in orto illius mulieris Thomas dicit hic quod
etiam si propheta haberet consanguineos claros cives
eos odio haberent et sic dehonorarent prophetam Sed con-

Con

quia isti de Nazareth ymo et tota patria sciebat
quod Christus ex parte patris Joseph et ex parte matris erat de
tribu David Et descenderat a stirpe regia et
ex parte matris erat de tribu Aaron et Levi que tribus
erat nobilis in toto Israel Et ut dicit philosophus in
politica c. xix Ingenuitas apud quoscumque habetur
honorabilis ymo honestum videtur habere honorem
in suis parentibus et dicit p° rethoricorum c. xxii quod videtur

deut. 18

q ipse debet honorari rone parentum et non tanquam fabri
filius. Rndeo dico q isti iudei de nazareth non erant
nobiles genere s rustici Et ideo despiciebant nobiliores
se sicut dicit Thomas in 9to suo hic ut s dictum est Alia
ro potest esse, quia isti de patria xpi non respiciebant
ad antiquos parentes unde descendit s magis ad pro-
pinquos qui tunc erant contemporanei eorum Et isti erant pau-
peres nec magne reputacionis et sicut dicit philosophus p.o
rethorice xij c. nobilitas singularis p.e contingit p hoc q progenitores
primos .i. propinquos notos inter alios aut in
virtute vel diuiciis aut aliquo alio bono honorabili.
Et quia hoc xpus non habebat ideo isti non nobilita-
bant eum propter antiquos parentes sed magis vilipen-
debant propter cognatos propinquos eo modo quo dictum
est Et sic patet ad rones Et dicebat illis Ihesus quia non
est propheta sine honore nisi in patria sua etc. Sequitur Et non
poterat ibi aliquam virtutem facere nisi paucos infirmos
quos impositis manibus curauit Sed non est q istud
non posse non refertur ad potentiam eius absolutam sed ad
decenciam et congruitatem Non enim congruum erat q
ibi faceret multa miracula Nec refertur non posse ad
potentiam ordinatam sicut videmus in agentibus aliis quia
et licet possint producere aliquem effectum quoniam est in se
propter indispositionem materie cessant agere Et illi erant ma-
xime indispositi, quia infideles et increduli ideo non
decebat q ibi operaretur miracula cum fides sit dispositio
ut xpus in aliquo operetur miracula iuxta illud fides
tua te saluam fecit etc. Et ita Theoph plane in 9to
suo sic dicit Non poterat etc. non quia impotens erat
sed ipsi infideles. quod igitur non operatur virtutes parens eis
ne maiori reprehensione essent etiam factis miraculis non
credentes permanentes nam in miraculis faciendis necessaria
est virtus operantis et recipientium fides quod ibi deficiebat
et ideo acceptabat Ihesus ibi facere signa Sequitur Et mirabatur
propter incredulitatem eorum Thomas dicit q quia in
patria sua veniat iam nullam excusacionem habere poterant
quia si non venisset in patria sua dicere possent si venis-
ses credidissemus et istam ronem diffuse ponit beda in 9to suo

Margin: pa; dign; ...

Sz de hoc quod dicitur hic quod xpus admirabatur etc. vi
detur quod hoc esset ex ignorantia sua aliqua in xpo
quia admiratio provenit ex ignorantia vnde volentes
addiscere admirari vt in p° methaphisice. xxviii. quia homines
sunt admiratores adueniarum .i. extraneorum non stultorum
Sz beda hic in glosa soluit et bene sic dicens. Qui autem dicitur
mirari dominus incredulitatem eorum non quod inopinata et
inprouisa mirari qui nouit omnia antequam fiant / sicut nec
fidem Centurionis. qui nouerat et ante cognitam miraturus
cepit quando audiens vera pie confessionis eius ait: quia
nec in ysrael tantam fidem inueni. Sz qui nouit occul
ta cordis quod mirandum intimare vult hominibus mirari
se coram hominibus ostendere. Secundo quia .s. propter increduli
tatem eorum relictis illis circuibat per Castella in
circuitu docens. Thomas in glosa breuiter dicit hoc se expedit
dicens. Nota in hoc quod non solum in ciuitatibus sz in castel
lis dominus predicat ostendere vt discamus parua non contempne
re nec magnas querere ciuitates Sz verbum dei etiam in
vicis abiectis et parvis villis illud predicare et se
minare. Tunc sequitur sententia parte capituli xvi ait ewangelista
de apostolorum missione vnde dicit.

Et conuocauit xii et cepit eos mittere binos. Sed
potest queri quare misit binos simul et non plures
Sm sensum litteralem potest responderi propter paucitatem
discipulorum. Vnde si plures simul mitteret et tamen
pauci erant non possent circuire vicos et castella quibus
mittebantur ista est ro theofili. Sm sensum misticum potest
dici quia sicut binarius numerus consurgit ex duabus vni
tatibus simul iunctis et est primus numerus / quia vnum non
facit numerum / sic in binario mistice intelligitur et per
fectio societatis et coniunctio caritatis / perfectio binarii numeri
in multis figuris exponitur et continetur in duabus
tabulis datis moysi / quia in vna non sufficerent,
propter precepta negatiua et affirmatiua. exo. xxxiiii.
Etiam in duobus testamentis .s. veteri et nouo que sub
sub binario numero consa fuerunt mistice zacharie prophe
in duabus oliuis et duabus spicis etc. ut patet zach.
iiii. Prima vnum testamentum .s. vetus sine alio non
valet. Et ideo quia binario numero est perfectio societatis

bii dicitur eccles. iiii. Melius est ee simul duos
qm vnu hnt enim emolimetu societatis sue Et ita
dicit Theophila hic / binos aut aplos mittit vt essent
forciores quia ut ait eccles. melius ec ut s. Est etiam
in binario nuo conuinctio caritatis / nam non fit
ad seipm. s. vera amicitia pphe dicta sicut het viii eth
c. v. Sz familiare omnis homo homi et amicum
vt dicit viii eth c. i. Et hii figurantur in duobus
cherubin exo xxxvii qui erant ex auro purissimo
p duo vba spose cant. iiii. Et ista est vo Gregorii
in omel. xxxix. vbi tractat illud. lu. x. Et misit
illos binos dic dicens binos a discipulos dns in pdi
catone mittit quia duo sunt precepta caritatis, dei
vz amor z pximi et minus qm inter duos caritas
hri non potest / per hoc ergo innuit qr qui caritatem
erga alterum no hz predicatonis officium nullatenus
suscipere dz Et sic pz qr non sine ca misit xpus
aplos binos predicare. Ro. Et dabat eis ptatem
spirituum imundorum vz ptatem qmissariam sicut rex
dabat bellimo uel locum sui tenenti ptatem corrigendi
malos et unare insontes / ipse enim est tanqm pncipale
agens alii tanqm instra vt sup deductum fuit / quando
querebatur de ptate scorum circa opa miraculosa facienda
Et ita dicit beda hic in glo quia nulla distantia
est inter hre et tbue donare et accipe Iste s. qui
accipit quodammodo agit ptatem dni agit. Unde si
quid faciunt sua imbecillitate et virtutem dni qfitentur
dicentes In noie ihu xpi surge et ambula Et p
cepit eis ne qd tollerent in via ni virgam tm Et ista
tm hic oritur questio litralis multa ventilata
Gregorio ol. xxxix. et ab aliis doctoribus et sctis
quia marcus dicit h' qr precepit aplis ne quid porta
rent ni virgam tm / lucas et mattheus dicunt qr nich
portarent i via neqz virgam ec Sz istud a Gregorio
in ome ab Aug. nicolao conciliatur euangelistarum solum et be
da hic in glo qr sub alia signe virga ferenda accipi
in marco Et sub alia virga que ferenda non est accipi
in luca et in Mattheo Et utrumqz a dno edi aplis dem.

[illegible marginalia]

+ B [illegible] [illegible] Et dabat eis ptatem

et ut virgam ferent et etiam ut non ferent / sub diversis
significationibus ut sicut dicitur quod deus neminem temptat
et sub alio intellectu dicitur temptat vos deus vestri
2a illa seductionis, secundum prima alia probacionis. Ita in
proposito quia in luca et in matheo virga portari
non debet ad corporis sustentacionem sicut nec zona nec es
neque pera et hiis que ponuntur in textu, quasi dicat, ut dicit
Augustinus nichil necessarium vobiscum ferant, ut secundum Crisostomum
in suo 9to super quodlibet per hoc preciperet ut per humanum ondat
quod a temporalium divinarum desiderio distabant. Virga
que ferenda est secundum Marcum signat auctoritatem recipi
endi necessaria ad vitam quia dignus est operarius cibo
suo / Et sic sub alia significatione accipiendum est in uno et in
alio / et istud deducunt sancti doctores diffuse in locis
pallegatis et causa brevitatis pertranseo / Conveniunt tres
evangeliste scilicet marcus lucas et matheus in hoc quod concor
dant quod xpistus precepit eis ne quid tollerent ad sustenta
cionem / neque etiam quantum ad ornandum corporis sicut in
zona et / neque duas tunicas. sed solum calciatos san
daliis. Beda dicit quod tanta debet predicatori inesse
fiducia ut preterite sumptus quamvis non provideat tamen hos
non deesse certissime sciat ne dum mens eius occu
petur ad eterna. Et per hoc minus provideant
eterna. Et Thomas in quarto suo dicit quod hoc xpistus precepit
instruens eos per hoc non esse amatores munerum
et ut videntes eos predicare paupertatem acrescat
eum apostolum nichil habent / Sed de hoc quod dicit marcus
quod portarent sandalia / et matheus dicit quod non
portarent calciamenta. dicit unus doctor, quod ex hoc
patet quod sandalia non dicuntur proprie calciamenta
Unde et fratres minores ex hoc acceperunt quod sandalia por
tant et non calciamenta ut dicunt / quod illis etiam
poterant uti apostoli / Etiam de hoc quod dicitur quod non
portarent duas tunicas dicit Beda In duabus
tunicis videtur michi duplex onde vestimentum. non quod
in locis Sythie glaciali nive rigentibus una quis tunica
ea vestimentum intelligatur ne ad vestimenti vestiti a
nobis futurorum timore fuerimus / Et dicebat eis In quamcumque

loco intraveritis ibi manete donec exeatis. Sensus est iste ne sint sicut illi qui penetrant domos discurrendo hinc et inde vel ad attendendum homines causa turpis lucri de quibus loquitur apostolus ad Thimotheum. Sed intraverint domum alicuius ad predicandum et eos docendum in domo illa maneant donec opus ad quod missi sunt compleverint et homines ad quos intraverint in bono confirmaverint. Et istud patet per hoc quod sequitur. Et si non receperint vos exeuntes inde excutite pulverem de pedibus vestris in testimonium. Id est quia a vobis spiritualia recipere contempnunt nec vos ab eis temporalia recipere digne in illis nec velitis. Unde iste erit in testimonium sue dampnacionis quia vos et longinquo ad eorum salvacionem venistis et isti hec negligunt. Ideo excutite etc. Est tamen hic advertendum moraliter quod pulvis in scriptura multa signat. Aliquando signat humanam fragilitatem, humanam paupertatem, humanam obliquitatem, humanam incredulitatem. Signat pulvis humanam fragilitatem quia natura humana ad modum pulveris habet vilitatem feditatem mutabilitatem. Unde Gen. iii. Dicitur pulvis es et in pulverem reverteris. Quod bene considerans Abraham qui dicebat Gen. xviii. loquar ad dominum meum cum sim pulvis et cinis. Secundo in scriptura signat humanam paupertatem propter tenuitatem et honoris carenciam quia pauper pulveri comparatur sicut in psalmo dicitur suscitans de pulvere egenum etc. Et ita loquitur deus ad ... iii Reg. 16. xvi. d. Exaltavi te de pulvere et posui ducem super meum populum etc. Tercio pulvis signat humanam obliquitatem propter fragilem resistenciam contra ventum et motum temptacionum quia sicut ventus deducit pulverem hinc et inde sic temptacio movet et agitat mentem humanam. Unde in psalmo Non sic impii non sic ut sunt terra firma non lenis sed tanquam pulvis quem proicit ventus a facie terre. Quod pertractans Gregorius xxviii mor. c. viii dicit quod terra firma est anima iusti. De quo ad Hebr. vi. terra sepe venientem

Excute pulverem in testimonium ... [illegible]
... [illegible]

bibens ymbrem germinans etc. Et in ps. Terra nostra
dabit fructum suum / ymmo peccatoris pulvis dicitur quia
de facili movetur. Unde concludit sic. Si peccatoris
animus pulvis quia in superficie terre extollitur et tem-
ptacionis aura agitatur / hinc scriptum est. Non sic
impii non sic. sed tamquam pulvis etc. Unde Job xi
Absconde impios in pulvere etc. Namque pulvis signat
humanam incredulitatem propter vanitatem et vacilla-
cionem. Levit. xiiii. postquam eruti sunt lapides et
pulvis elatus etc. Et isto modo accipitur hic. secundum
Bedam quia ex quo illi non receperunt spiritalia ab eis non
debent recipere terrena sed excutere in testimonium sue in-
credulitatis / Sicut Ysaie lii. Excutere de pulvere etc. et
sequitur quia apostoli predicabant ut penitenciam agerent. Et ista
est bona predicacio. Quia vera penitencia multa bona
facit / sicut alias dictum fuit. Et in hoc adhuc imita-
bantur predicacionem / Johannis baptiste qui ut supra
patuit clamabat in deserto ut facerent dignos fru-
ctus penitencie. Et istum modum tenuerunt apostoli post
resurrectionem Ihesu Christi. Unde act. iii. clamabat petrus
penitemini ut deleantur peccata vestra. Et sermo
ecclesie utitur sic collata a Christo ut sic in alio ca-
pitulo dictum fuit. Et ungebant oleo multos egros et sa-
nabantur. Statim ex isto orta sunt duo dubia
de quibus diversi senserunt. Utrum Christus instituit
sacramentum extreme unccionis quod est ultimum inter
sacramenta ecclesiastica an discipuli vel aliquis alius istud
instituit. Et videtur quod apostoli instituerunt per textum
istum quia ungebant oleo egros et salvabantur.
Etiam quia non legitur quod Christus unquam usus fu-
erit oleo ad infirmorum quos curabat sanacionem
sed tantum verbo. Et ista fuit opinio magistri sentenciarum
ut patet in iiii°. / Alii dixerunt quod fuit institutum
a beato Jacobo qui fuit apostolus et episcopus Jerosoli-
mitanus. quia in epistola sua dicit v c. Infirmatur
quis in vobis etc. Et ita eciam videtur velle magister quia
apostoli hoc dictum approbaverunt et id inter sacramenta
collocaverunt. Unde omnes isti sunt primo et supponere

attrahit suo dictu a deo peccatores ... [illegible]

Judeus

Et excutientes

Christi

cum codex evangeliorum contineat dicta aut facta christi
nobis. Et tamen nullus evangelistarum ponit istud
sacramentum fuisse a christo statutum aut factum. Et idem di-
citur de sacramento confirmacionis et confessionis. Alii
dixerunt ut tangit magister sentenciarum quod spiritus sanctus
per apostolos hoc sacramentum instituit sicut et sacramentum
confirmacionis quia imponebant manus accipiebant
spiritum sanctum ut patet in actibus apostolorum. Et hic unge-
bant oleo ad curacionem morbi corporalis et spiritualis
per spiritum sanctum qui est magister precipuus sicut et christus.
Sed videtur michi quod isti habent concedere quod fuit a christo
cum opera caritatis ad que sunt medicina et quod extrema patet
fit etiam per alias duas. Et ideo videtur michi sicut
alias dixi quod sicut christus in operibus miraculosis est
agens principale, et discipuli ut agens instrumentale se-
cundum. Ita in omnibus sacramentis ipse principalis legisla-
tor. Quod probatur quia in sacramentis nove legis
divina virtus operatur principaliter. Et institucio sacramenti
sit maioris dignitatis quam operari in sacro. Sequitur
quod omnia sacramenta nove legis sunt a deo principaliter
et instituta. Nec discipuli tunc erant tante auctoritatis
quod hoc facere possent nec forte scirent ad instituendum. Et
ideo credendum est quod christus dominus instruxit et docuit
eos non solum de instructione huius sacramenti
et operari per illud sed etiam de aliis ut in confessione
et confirmacione. Et isti post christi resurreccionem ecclesie
catholice ut sunt tradiderunt et ordinaverunt. Et per
ista patet ad raciones opinionum. Primo dicitur quod non
oportebat quod christus uteretur materia alicuius sacramenti
sed sufficiebat sua potencia absoluta sed quod ipse aliis istam
communicabat potestatem instruebat eos quantum ad materiam sacramenti
et modum et formam faciendi. Sed adhuc remanet
secundum dubium quia secundum textum evangelii videtur quod principaliter
fuit istud sacramentum ordinatum ad morbum corporalem
curandum quam ad spiritualem quia dicitur quod ungebant oleo
egros et sanabant. Etiam demonia eiciebant. Sed ista
fuit medicina ad corpus pertinens. Igitur respondetur sic istud sacramentum

questio

extreme unctionis nunquam datur nisi corporaliter infir
mantibus ita videtur quod principaliter ad hoc fuit institutum
Item si ordinaretur contra morbum spiritualem esset contra
peccatum tunc aut contra actuale mortale aut originale
aut veniale Sed contra nullum quia in mortali prius
requiritur sacramentum penitentie. nec contra originale etiam
est quia contra illud est sacramentum baptismi. nec contra venia
lia quia cottidie venialiter peccamus ergo continue
esset dandum istud sacramentum igitur sequitur quod datur contra
morbum corporalem principaliter. Oppositum tamen dicit videtur
quod quodlibet sacramentum est quedam medicina spiritualis
unde sicut medicina corporalis non ordinatur principaliter nisi
ad morbum corporalem ita nec medicina spiritualis
non ordinatur nisi ad medicinam spiritualem Item
homines nunquam morerentur qui acciperent istud sacra
mentum quia secundum magistrum sententiarum sacramenta
indigne suscipientibus efficiunt quod figurant. igitur
unctio ista in digne suscipientibus semper esset sanativa
Et sic omnes accipientes istud sacramentum digne
semper sanarentur. Respondeo dico quod quamvis opinio
fuit quod istud sacramentum ordinatum et institutum fuit
principaliter contra sequelas aut reliquias peccati ac
tualis sive originalis que quidem reliquie sunt pe
ne spirituales habentes tamen frequenter annexas penas
corporales propter sui expurgacionem. Et ideo hoc sacramentum
est contra penam spiritualem primo et principaliter, quia omnia sa
cramenta sunt medicine spirituales ex divina ordina
cione Ex consequenti tamen sunt contra morbum corporalem
et hoc videtur probari per actorem Jacobi v° a quo
ut tenent plures istud sacramentum primo habuit manda
quia dicit ibi Si quis in vobis infirmatur adducat
presbiteros etc. sequitur Et si in peccatis fuit remittentur. Ad rationes
dico Ad primam quod Christus primo misit discipulos
ad predicandum contra morbos spirituales peccati et ex consequenti
etiam ad curandum morbos corporales. Et istud patet
ex textu. Ad 2m dico quod non datur nisi hiis de quibus
presumitur quod sint prope mori et de quo speratur quod liberatur

corporalis

et a culpa et a peccati necessitate et quod forte melioret in anima et corpore. Ad tercium dicat quod ordinat com[...] reliquias peccati ut dictum est causa actualis peccati quia carnalia principia. Et quod sit sufficiat hic breviter de isto dubio in textu contento.

Et audivit rex herodes etc. Hic est tercia pars istius capituli in qua ut dictum fuit charactus eiusdem agit de modo et facto decollacionis Johannis baptiste et possit dividi in partem principalem et accidentalem ibi ipse enim herodes etc. In prima parte sic dicit sic Et audivit herodes rex manifestum enim factum est nomen eius etc. Notandum quod in hoc quod herodes vocatur rex credendum non est quod iste fuit herodes ascalonita qui occidit innocentes sed iste fuit filius eius et vocabatur Antipas ad differentiam magni herodis patris sui. Unde ut dicit hic Crisostomus matheus et lucas vocant eum tetrarcham quia post mortem herodis magni sub quo natus fuit xpus romani diviserunt regnum in quatuor partes et posuerunt iiii tetrarchas sicut plane dicit lucas iii° c° et iste herodes sub se habuit tres provincias et philippus frater eius tres. Unde secundum lucam erat tetrarcha iturree et traconitidis regionis. Et ideo si queratur quare Marcus vocat eum regem cum non fuit nisi tetrarcha dicit Crisostomus plane super mt xiiii c° quod hoc fecit aut propter consuetudinem quia plebs obtinentiam patris sui qui fuerat rex etiam voluit istum herodem regem et secundum hoc marcus loquebatur sicut vulgus aut ut dicit Crisostomus hoc erat ex proposito quia iudei super quibus regnavit hoc affectabant. Sed quomodo audivit herodes ~~audivit~~ miracula et nomen ihesu. Dico quod per famam que non caret omnino veritate sicut dicit Aristoteles in ethicorum c. xiiii quod fama non omnino perditur quam populi multi famant. Et sic manifestum erat nomen eius quia sicut dicit Jeronimus hic lucernam abscondi sub modio fas non est. Et multi de turba dicebant quod Johannes baptista surrexerat a mortuis et virtutes operantur in illo

Rex.

[illegible marginal notes]

Q°.

[illegible marginal notes]

Beda hic in omelia contra iudeos et bene insurgit dicens sic. Certa inuidia iudeorum qui contra dominum maliciae furore exarserunt ex omnibus pene locis euangelii docentur. Ecce enim Johannem de quo dictum est quia signum nullum fecit a mortuis potuisse resurgere nullo attestante dicebant. Ihesum vero a deo virum approbatum virtutibus et signis in quibus videlicet morte etiam tremuerunt, resurrexit vero atque ascensionem angeli apostoli viri ac femine certatim predicabant non resurrexisse sed furtim sublatum credere maluerunt. Et quia iudei dicebant quod helias aut unus ex prophetis surrexerat a mortuis. herodes sciens quod hic Johannes baptista fuerat sancte vite. Ideo dixit quem decollavi Johannem hic a mortuis resurrexit. Theophilus in omelia sua dicit. sciens herodes quod Johannem iustum existentem sine causa occidit credebat eum a mortuis surrexisse et quod ex surrectione cepisset miraculorum operacionem. Ex isto patet quod herodes non fuit de secta saduceorum qui negabant resurrectionem sed magis de secta phariseorum qui eam confitebantur ut patet actuum xxiii. Beda hic bene dicit quod isti scilicet iudei et ipse herodes hii omnimodis de resurrectione senciebant quod maiores potestates futuri sunt sancti tunc a mortuis resurrexerunt quam fuere gravis adhuc infirmitate gravaretur. Sed et ipsum resurrectionis miraculum non esse incredibile docuerunt quod nullo docente sponte crediderunt. Tamen ut dicit Crisostomus iudei quod ipse esset Christus vel ex sua malicia vel cecitate sine timore propositorum suorum palam dicere non volebant. poterant et debebant melius dicere quod ipse esset propheta ille de quo dixerat moyses prophetam suscitabit dominus nobis de fratribus vestris ipsum audite. Tunc euangelista marcus post premissam incidentalem narrando hystoriam decollacionis Johannis baptiste dicens ipse enim herodes etc. Et quia licet principalis intencio ewangeliste esset describere facta Christi Cum tamen fecerat mencionem de opinione herodis circa Johannis decollacionem. Ideo incidentaliter ipse ponit hic modum

2a ... 7 q[ui]escentes ... cap[itu]lo audiens ... tangit ... hrodes ... Rupt ... ad ... [illegible]

Decollonis ipius Johannis Et posset diuidi s[er]mo q[uia] ipe tractat de Johannis Incarnacione de eius decollacione Et de eius t[ra]nslacione s[icut] patebunt i[n] hystoria describendo q[ui]a volo sub breuiori modo q[uo]d potero litteralit[er] describere et post aliqualit[er] ad mores expone[re]

Et sciendu[m] q[uod] egypsipp[us] in li[bro] de excidio excidio iudeorum alit[er] describit causam decollacionis alit[er] Josephus li[bro] Antiquitatum Sz ut breui[us] tangam materiam et eam hic dicta ingeri in hystorys scolasticis et Bede hic in q[ua]rto intendo sequi et breuibus recitare Con tinuando ad predicta euu[angelis]ta sic dicat q[uod] ipe herodes misit ac tenuit Johannem 2c lr[ater]a est clara Beda in q[ua]rto dicat sic Vetus hystoria narrat philippum maioris herodis filiu[m] sub quo dn[u]s fugit in egiptu[m] ~~tum fr[atr]em istius herodis~~ sub quo passus est dominus iste aut philipp[us] accepit vxorem herodiade[m] filiam regis arethe postea vero exorta discordia inter regem et philippum aretha rex tulit filiam suam et dedit herodi qui fouebat p[ar]tem arethe reg[is] vn[de] orta est inimicia inter duos fr[atr]es philippu[m] et herodem

Egypsipp[us] dicat q[uod] herodes eundo in Syriam transiuit per philippum et ibi adamauit herodiade[m] et p[ro]misit ei q[uod] in redditu adduceret eam secum quod et fecit et ipa filiam qua habebat de philippo secu[m] adduxit Johannes aut[em] bap[tista] cum de isto redarguit dice[n]s Non licet tibi habe[re] vxorem fr[atr]is tui Sz Crisostomus hic in q[ua]rto mouet questionem litteralem q[ui]a vi[detu]r q[uod] Johannes male reprehendebat eum q[ui]a scribi[tu]r Exo. xxv. 7 erat lex iudeorum q[uod] frater debebat accipe[re] vxorem fr[atr]is sui Sz glo[sa] 7 lin[ea] rendet q[ui]a illa lex exodi p[re]cipiebat h[oc] ut defuncto fr[atr]e ~~sine herode~~ ipe fr[ater] debebat accipe[re] vxorem fr[atr]is sui vt suscitaret seme[n] fr[atr]is sui Sz h[oc] hic erat opp[osit]u[m] q[ui]a adhuc fr[ater] viuebat frat[e]r et herodem hebat .s. filiam Et q[uod] sicut d[icit] Beda hic herodias timebat ne aliq[ua]n[do] herodes resipisceret ab amore illo et reconciliare[tu]r fr[atr]i suo et sic illicite nupcie repudiarent[ur] Ideo insidiabat[ur] Johi et tantu[m] fecit q[uod] herodes

fuisse

i[n] q[ua]rto 2 cor[inthios] 12

"Futu[rum]"

7 Sculte[tus] herodes ... 7 dupl...

q[uo]d.

7 philip[pus] 7 ideo Johannes dicebat hec ... 7 deserere ...

... est ... Helyas. Sicut ... Argu[i]t ipe Johannes herodem 7 herodiade[m] sicut helyas Achab 7 Jezabel. Mal... apud ... 7 adulteri[um] ... ipse baptista ...

Herodias ... post ... morte[m] Johannis ... Martyrum ... 7 p[ost] ... herodiade[m] ... 2o ... herodes ... herodes ... p[ost] Malicia ... herodias insidiabatur Johanni ... herodem ... 7 volebat eu[m] occidere ... ~~Nec potuit~~ ... aliqua herodes ad ... Johannis ... 7 ad Martir... philippo ... Nec potuit ... Johannis ... Herodias ... Johanne ... Beda

tenuit et ligauit Johannem et misit eum in carcerem
Egisippus vi dicit quod fuit incarceratus et decollatus
in Sebaste ciuitate. Josephus dicit et Beda allegat
quod ipse fuit incarceratus et decollatus castello Arabie dicto
macherunta ultra Jordanem. Et istud plane dicitur
in libro xi° ecclesiastice hystorie. Et tunc herodias et herodes
querebant viam quomodo Johannem possent occidere. Tamen
herodes metuebat Johannem sciens etc. et ideo propter ipsum
non audebat occidere eum quia eius sanctitas toti populo
innotescebat. sed custodiebat eum et plura que dicebat
Johannes faciebat. sed tamen uxorem illicitam non dimitte
bat. Et ideo subditur. Et cum dies oportunus accidisset etc.
Sicut dicit Theophilus in glosa in hoc quod dicit oportunus. significatur
quod herodes et herodias modum decollacionis Johannis inter
se tractauerant. et ita dicit Josephus ubi supra. Concludit
pulcre concludit Theophilus. Vide quantum operatur concupiscencie
rabies. quia cum herodes tantam haberet circa Johannem
reuerenciam et amorem horum fit immemor ut sue fornicacionis
... Et Remigius supra lucam ubi tractat istam
materiam similiter dicit. libidinosa voluntas eum coegit
in illum manum mittere quem sciebat iustum et sanctum.
Ac per hoc datur intelligi quod minus peccatum factum est causa
maioris peccati secundum illud qui in sordibus est sordescat
adhuc. Tunc sequitur quod herodes natalis sui cenam fecit
tribunis et primis galilee etc. sicut dicit Beda et
bene. Non legimus in sacra scriptura aliquem diem sui na
talis celebrasse preter herodem et pharaonem. Et utrique
in illo prandio homicidium commisit. Nam pharao eunuchum
suum pincernam occidi iussit. et ideo nichil talis cesarie
sicut herodes commisit. qui enim quem secundum doctores vitare
sciebat pro turpi lenocinio necauit. Et concludit. non
sic, attamen ex iustificaciones ex quo plurimum utilius esse nobis diem
mortis future timendo et caste agendo et sepius ad me
moriam reuocare quam diem natiuitatis luxuriando ce
lebrare. homo enim ad laborem nascitur in mundo et
electi ad regnum per mortem transeunt eundo. Cumque
introisset filia herodiadis etc. littera est clara. Beda dicit hic

Non excusatur herodes quod invitus et nolens propter iura-
mentum homicidium fecerit / quia ad hoc forte iuravit
ut future machinas pararet. Aliorum si ob
iusiurandum fecisse se dicat, si patris aut matris postu-
lasset facturus erat an non. i. non fecisset. Quod
in se ergo repudiaturus fuit contempnere debuit et propheta
et quod talia iuramenta incauta vel que ad peiora
timari videmus potius sunt dimittenda quam adimplenda

Sit pulcre deducit leo papa sermone de decollatione
Johannis baptiste. Et ponit exemplum de david qui iuravit oc-
cidere Nabal virum stultum et impium et tamen ad preces
Abigail prudentis femine iusiurandum dimisit et
ensem in vaginam posuit / nec de eo quod illud non im-
plevit legitur in aliquo penituisse. Timens petivit

Reg. 27

ex consilio matris caput Johannis et contristatus est
rex etc. dicit Beda et bene quod ille dissimulator mentis
sue et artifex homicida tristiciam preferebat in facie cum
leticiam haberet in corde. Scelus enim excusat iuramento
ut sub occasione pietatis impius fieret. Cum autem subiat et
simul discumbentes vult omnes sceleris sui esse
consortes ut in luxurioso impuroque convivio cruente
epule deferentur. Et bene dicit Thomas hic quod herodias
statim misit spiculatorem quia timebat ne herodes
resipisceret ab eorum. Et attulit in disco. Magister in
hystoriis scolasticis dicit quod distus est vas rotundum
desuper extensum et in tali vase dapes solebant afferri.
Unde dapifer discoforus dicitur. Et petro alia divisa
apparuerunt in disco actuum x. Tunc spiculator
i. ille carnifex qui constituitur ad hominem interficiendum
dedit puelle et puella dedit matri sue. Unde Gregorius
in iii. moralium. Diffuse tractat quod in ista decollatione
visitata fuit Johannis prophetia quam dixit me oportet minui
illum autem crescere / quod in decapitatione Johannis / et
Christus in cruce extensione manifeste patet esse completum
Beda dicit quod etiam visitata fuit quia Johannis
fama cessavit aliquo / et Christi fama multipli-
cando crevit. Et sciendum quod non remansit impunitus
quia finaliter fuit missus in exilium cum herodiade apud

Distus

Herodes

Vienam in gallia ubi inspabiliter vitam finivit ut
habetur in ecclesiastica hystoria. Et istud mito sustinuit. Etiam
in hystoria zona legitur quod flavinus dux romanorum
a censaribus fuit pulsus ab officio et dignitate romana
quia ad preces militum, que nunquam hominem decolla
tum viderant quendam licet reum mortis in convivio
iussit decollari ut ille viderint. Unde dicit hystoria
Et expulsus est ille qui epulas sanguine infecerat
et ita in proposito de herode. Tunc discipuli eius ve
nerunt tulerunt corpus eius et posuerunt illud
in monumento. Josephus libro antiquitatum dicit quod sepeli
erunt eum in sebaste que condam dicebatur Samaria
et est urbs palestine et posuerunt corpus inter heliseum
et abdiam prophetam. Caput fuit portatum in usum uxoris domini
domini herodis. Quid de corpore et de capite post ea
sit factum qui videre voluit in quarto et in historia in hys
toria scolastica que cum [illegible] omitto et istud
sufficiat de hystoria ista expositione.

Verum quia beda hic facit disgressionem de col
lacione baptiste ideo hic ad laudem ipsius Johannis
qui est patronus ecclesie nostre volui hic de hystoria
sua quod ponit beda aliqua interserere. Notandum est
hic primo quod augustinus de consensu evangelistarum dicit quod istud mi
raculum de saturacione plebis ex quinque panibus factum
fuit ante decollacionem Johannis. Unde et Johannes
evangelista ponit istud miraculum ante Johannis decol
lacionem. Beda in questione suo dicit quod Johannes evangelista
premisit hoc quia proximum erat pascha. Matheus et mar
cus interfecto Johanne continue factum istud fuisse
commemorant. Unde colligitur Johannem eminente
festivitate paschali fuisse decollatum et anno post
hunc sequente completo demo tempus paschale rediret
misterium dominice passionis esse completum. Et propterea
quod in libro sacrorum natale eius quarto kalendas septembris
denotatum est. Et in martirologio quod eusebii et Jero
nimi vocabulis insignitum est legitur. iiii. kalendas septembris
in edissa civitate provincie natale Johannis baptiste
die quo decollatus est non specialiter ipsum diem decolla
tionis eius, sed potius diem quo caput eius inventum

edisse civitate ceptum est atque est conditum in eccl
designat. Narrat ecclesiastica histo. li. xi. ut dictum
fuit quod Johannis corpus sepultum fuit in Sebaste
que quondam Samaria dicebatur et fuit positum inter
Heliseum et Abdiam prophetas et ibi miraculis claruit
usque ad tempora Juliani apostate et in o. kl. septem
bris discipuli eius et post successores faciebant festum
decollacione eius et iussu Juliani a paganis ossa eius
combusta fuerunt et dispersa per campos. Tunc a
Jerosolimis erant monachi ibi qui mixti paganis
ossium partem congregavit et ad patriarcham Jerosolimitanum Philippum Jerosolimis deportavit. Et ille
misit ea beato Athanasio Alexandrie episcopo ibi con
servata fuerunt usque ad tempora Theophili eiusdem urbis
episcopi qui iubente Theodosio principe omnium gentilium fana
destructa sunt. Tunc expurgato a sordibus templo
Serapis in honorem sancti Johannis baptiste ibi basilica
constructa est et sollempnitas decollacionis baptiste ibi
die quo supra celebratur. Et ut dictum est supra caput
Johannis fuit portatum in Jerosolimis et in domo
Herodis positum sicut in Cronica Marcellini comitis
plenius continetur et ibi fuit absconsum usque ad
tempus Marciani principis. Et tunc duobus mona
chis qui ab oriente illic venerant beatus Johannes ca
put suum revelavit qui illud tulerunt et post per in
curiam perdiderunt et ab aliis inventum et portatum
fuit in Emissam civitatem et ibi in urna sub terra
longo tempore ignobiliter fuit absconsum donec demum
dein baptista Marcello abbati itum revelavit qui in eo
spem latitabat. Et ille misit pro hortamento eiusdem civi
tatis episcopo. Qui extunc in eadem civitate beati precursoris
decollacionem die quo caput inventum est ordinavit
sollempniter celebrari. De quo in prefato cronicorum li
bro plenius pertractatur. Et dixit eis: Quot panes habetis
Ite et videte. Et dicunt quinque et duos pisces. Quasi
dicerent quod non esset tali turbe tante sicut Joh. vi. dicitur
sed quid est inter tantos quia parum est quod per nichilo
habetur ut dicit philosophus ii. physicorum. Et precepit eis ut facerent omnes discumbere

Vide in dominica ... filio
ista cruce.
Et convenientes.

secundum contubernia super viride fenum. Contubernia dicitur a taberna secundum Hugutionem et dicuntur contubernii qui in eodem tabernaculo habitantes vel commorantes contubernales vocantur. Et quia de diversis villis vel partibus illic convenerant dicebatur ut secundum societates villarum atque regionum facerent eos discumbere id est sedere super herbam quod vocat viride fenum. Nota quod hic Johannes contra dicat quod Philippus fuit ille qui numeravit quot panes haberent. Augustinus de consensu evangelistarum dicit quod ipse pro omnibus reddit. Nec ut dicit Augustinus est mirum si singulare pro plurali ponatur, quia hoc sepe contingit in scriptura, precipue ubi est consensus plurium in unum. Tunc discubuerunt in partes quasi navigatio ad prerum per centenos et quinquagenos. In hoc notatur quod ordinate sedebant. Et acceptis quinque panibus et duobus piscibus suspiciens in celum benedixit et fregit panem. Notandum hic quod Christus quando erat aliquid magnum facturus sicut in suscitatione Lazari et illuminatione ceci nati et aliis, sicut hic conspiciebat in celum. Hylarius dicit quod in celum dominus respexit dans honorem patri a quo ipse protestatus est se potestatem accepisse. Crisostomus dicit quod decenter in celum aspexit quia in deserto manna iudei accipientes non honorem deo tribuebant sed dicebant numquid poterit deus parare panem etc. Theophilus dicit quod hoc fecit ut nos instrueret a deo petere escam non a dyabolo sicut faciunt illi qui alienis laboribus utuntur. Glosa dicit et bene quod hoc fecit ostendens quod omne bonum et omne datum optimum desursum venit descendens a patre luminum ut dicit Jacobus primo. Secundum terciam intellectum levemus corda et manus ad dominum. Tunc dedit discipulis ut apponerent etc. Beda dicit sic provocat apostolos ad fractionem panis ut illis se non habere testantibus magnitudo signi notior fiat etc. Et manducaverunt omnes et saturati sunt. Iste est sensus litteralis. Ceterum restat unum dubium de quo aliqui dubitaverunt. Quomodo de tam parva quantitate panum et piscium tot milia

hominum potuerunt saturari Utrum videlicet fuit ibi multiplicatio materie et si fuit quomodo hoc fuit Dixerunt aliqui quod ista multiplicatio fuit per rarefactionem materie, quia materia erat compacta et dei virtute potuit rarefieri et extendi et sic multiplicari sicut in multis transmutationibus naturalibus videmus hoc fieri et sic potuit multis sufficere Sed modo modo istud non sufficit ad hoc quod tot possent saturari et repleri quo ad appetitum oportuit quod esset rarefactione usque ad ultimum gradum et tamen in tali rarefactione etiam qualitates eius simul vel rarefiunt et minuuntur sic quod nulla activitas remanet in qualitatibus activis nec in passivis Et sic nullum effectum haberent respectu nutrimenti manducantium ita quod comestio eis parum proficeret. Etiam quia dicitur in textu quod remanserunt xii cophini. sed tunc non remansissent post talem rarefactionem materia de facili posset quantum in materia preaccentus eius veniret origines sumpsit Alii dixerunt quod in piscibus et panibus erat causa materialis ut sic possent multiplicari sine extrinseco sicut de costa ade dicit magister historiarum libro historie de xliiii sic Restat igitur ut de sola ipsius costa ade sine omni extrinseco adiutamento per divinam potentiam in semetipso multiplicata mulieris corpus dicatur fuisse eo sane miraculo quo postea de quinque panibus Ihesus celesti benedictione multiplicavit quinque milia hominum multiplicata sunt Unde et facit tale argumentum sicut de costa Ade. si fuisset additum extrinsecum homines debent dici esse saturati de illo addita(mento) et non quinque panibus sic eva diceretur formata de illo Et videtur hoc Augustinus super Genesim ad litteram libro ix. vel loco de rationibus seminalibus rerum sicut in grano sinapis In quo est potentia ut crescat in arbore et si arguatur contra eum igitur quare angeli non potuerunt extrahere materiam illam ad formam sicut faber de ferro formam cultelli Respondetur quod angeli non possunt creare aliquam materiam sed solum deus sicut agricole non sunt cause superiores segetum aut arborum sed solum deus Sed videtur mihi quod istud non sufficit quia in quinque panibus non erat ratio seminalis hominum tot milium hominum

Rarefactio

1

2

possent saturari nec est simile de omnibus seminalibus
et de isto miraculo quia licet in grano alicuius seminis
sit potentia ad extrahendum ad formam arboris habere tamen
indiget additamento quia huiusmodi additur et nutrimentum ut illud
possit multiplicari et crescere usque de potentia materie extra-
hatur forma que virtualiter latebat in grano seminis quod
nec erat in costa ade ut tantum ex materia posset formari
corpus eve nec consimili modo in materia panum erat
virtus insita tanta quod posset sufficere ad saturitatem tante
plebis licet in eis esset potentia ad saturacionem paucorum virorum
tamen non erat tanta ut quinque milia virorum ex eis
possent saturari et difficile videtur quomodo illa potentia po-
tuit tantum extendi nisi quod deus posset facere quod isti crederent
esse saturati. Et ideo videtur michi probabilius quod ibi fu-
it additamentum extrinsecum a deo in quo fuit virtus ad sa-
ciendum tot homines cum precedentibus panibus et

Additione.

piscibus sic quod substancia panum et piscium fuit augmentata
tantum quod sufficeret ad saturitatem eorum et hoc miraculose
a deo. Et ad argumentum magistri cum arguitur quia tunc esset
falsum dicere quod christus ex quinque panibus et duobus pi-
scibus quinque milia hominum saturasset. Dico quod materia
extrinseca addita induit formam panum et piscium. Et quia
res denotatur a forma. Et ibi formaliter non fuerunt
nisi quinque panes et duo pisces. Ideo fuit verum dicere
quod ex quinque panibus et duobus piscibus saciavit quinque
milia hominum et hoc de isto dubio litterali. Modo veni-
endo ad sensum allegoricum et tropologicum simul videamus
aliqua ad nostram instruccionem videamus. Et est primo

Allegorie.

videndum quod isti panes significent allegorice. Beda
in 9° suo dicit sic. per quinque videlicet panes quinque mosayce
legis libri designantur quibus divine excitans co-
gnicionem mundi creacionem peccatoris labentis seculi et ~~...~~ vigilancie deo
serviendi eloquium humano innotuit. Per duos pisces
psalmi sive et prophete figurantur qui eruditum in lege
dei populum de promissione dominice incarnacionis
nova quadam dulcedine pascebant. Et bene ista comparacio
fit a Beda sicut dicebat salvator Luce xxii sicut
in christo oportuit impleri que scripta erant in lege moysi

et prophis et psalmis de eo. Ista nos imple que in ea scripta sunt siue eodo que de xpo ibi continent siue ostendo que mea precepta sunt moralia Et ideo dicit Theofilus in glo per duos pisces intelligi piscatorum sermones scilicet epistole et ewangelium. Et ideo ut dicit Beda quando xpus post resurrectionem aperuit discipulis scripturas et precepit eis ut istud predicarent in uniuerso mundo Tunc instituit frangit panes et pisces et precepit ut traderent turbis. Et apostoli bene tradiderunt quia cum ipsi ubique predicauerunt fidem xpi domino cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis ut dicitur Marci ultimo. Quintum ad secundum sensum moralem Beda exponit quod per quinque panes quinque corporis nostri sensus intelliguntur et istud exponit in omel. in me... sic Quinarius numerus quinque nostri corporis sensus insinuat quos in dei sermone applicare satagunt hos illi qui celesti sapientie dulcedine recreari cupiunt quinquenarius numerus multiplicatus in milibus fecunditatem et multitudinem bonorum operum que deo reddunt demonstrat figuraliter. Fenum super turba quod distribuens refici atur concupiscencia carnis intelligitur quam calcare ac premere debet omnis qui spiritualibus alimentis saturari desiderat. Omnis caro fenum et omnis gloria eius quasi flos feni. Distribuat ergo super fenum id est conterat et edomet corpus ut florem eius conculcet et tollat quisquis panis uiui cupit sanari refici. Quot centeni et quinquageni restituuntur. beatus Gregorius xpi mor. exponit dicens quod diuisi conuiuarum distribucionis distincciones ecclesie que una catholica fide designatur. Iubilei autem requies quinquagenarii numeri mistio continetur. Quinquagenaris dicitur ut ad centenarium ueniant. Prima ergo perfecta quies a malo opere ut plenius anima quiescat in cogitacione. alii quinquagenos alii centenos discumbunt Et manducauerunt omnes et saturati sunt et sustulerunt de reliquiis fragmentorum vii cophinos plenos etc. Tercia clara est secundum allegoriam glosa exponit dicens quod hic scriptum sunt tunc quod v milia hominum

Morali[ter]

Et quod perfectionem quietis habere possunt corpus et mentem quam in corpore abutitur per uires ... ... a cogitationibus ... requiescunt

Allegorice

saturati sunt et quod per apostolos xii cophini fragmentorum colliguntur complebitur in fine mundi quando universitas fidelium saturabitur videndo deum facie ad faciem Et apostoli sedentes super sedes xii bene colligent xii cophinos quando iudicabunt xii tribus israel qui dicuntur reliquie ysaac et iacob et verificabitur quod scribitur in illa die reliquie israel salue fient Et ad maiorem evidenciam dicti iero. ubi ponit quod est refectio corporis sine saturitas que signat saturitatem sanctorum et etiam epiphanie est nodum quod est quintuplex saturitas

Saturitas quintuplex: Deficiens, Insiciens, Sufficiens, Proficiens, Perficiens

De primo saturati sunt divites huius mundi qui repleti diviciis et delicijs amplius quod appetant in mundo non inveniunt De quo in psalmo Saturati sunt filijs et dimiserunt reliquias suas parvulis suis. sed hodie est deficiens quia quando recedunt de mundo vanios et famelicos se inveniunt quia scribitur ecclesiastici xiiii Non saciabitur oculus cupidi De secunda dicuntur saturati impij et tyranni qui de alienis implent ventrem suum Ieremie v. Saturati sunt et mechati sunt Iob xxxi quis det de carnibus eius ut saturemur et ista dicitur insiciens quia vertitur in ventre eorum in fel aspidum et in venenum insanabile De tercia sunt saturati modesti homines qui sunt contenti de hoc quod habent nec aliud querunt et ista saturitas dicitur sufficiens De quibus in psalmo Edent pauperes et saturabuntur et dominum laudabunt etc. De quarta saturantur viri iusti qui bonis affectionibus replentur et virtutibus moralibus quia isti quantum ad appetitum quietantur et quantum ad mentem replentur sicut sunt homines electi De quibus dicitur Matthei v. beati qui esuriunt et sitiunt iusticiam quia ipsi saturabuntur moraliter loquendo De quinta saciabuntur beati in patria sicut dicebat psalmista Saciabor cum apparuit gloria tua Ad quam etc. Et nunc ad sensum tropologicum exponendo sic dico quod herodes secundum iheronimum interpretatur gloriatus in pellibus vel pellitus gloriosus Et sicut ego inveni in quadam glosa ex ordinaria herodes signat clericum de sua scientia gloriantem et scribentem quod de scientia quam in pellibus librorum

Saturitas quintuplex

Deficiens

Insiciens

Sufficiens

Proficiens

Perficiens

Sermo de secundum pro epiphania: Et surgit concept quintuplex

L

acquisiuit nimis confidenter et imprudenter / qui tetrarcha
debet esse / quia ipse debet regere et ordinare tres vires aie
s. Rationalem concupiscibilem et irascibilem ut communi modi
recte romis non sit rebellio in regno anime / sed sic regat
sua dicta et facta quod totum sit ad instructionem et doctri
nam audientium. Et non confitetur in acquisitis scriptis quod
sicut dicitur i cor iiii quid habes quod non accepi
sti. Et quia multi sunt herodes qui scientiam suam ma
gis ad ostentacionem et sui gloriam proferunt quam ad edificationem
sicut dicit Ieronimus ad damasum papam et ponitur in prologo
biblie. vbi dicitur sic. alii supercilio superbo. grandia
verba trutinantes inter mulierculas de sacris litteris philosophantur
et sequitur. hii ad sensum suum incongrua aptant testimonia
et cetera. Vide i sanctis de ista materia. Tales philippo abstulerunt
vxorem suam / philippus interpretatur os lapidis et significat
xpm / quia os predicatoris aut clerici scientibus literas debet
esse quod os dei / sicut ysa. xl. dicitur os domini locutum est / scientia
vero est vxor domini quia sacram scientiam domino ipsi debent
generare filios legitimos ad multiplicationem fidei et ecclesie.
Et ideo qui ad gloriam suam / ymo sicut dicit Ieronimus v. de
simone composito aurem ipsi mulcet et quicquid dicunt
hi legem dei putant esse tales generant ex herodiade
s. de scientia sua gloriosa vana / quia herodias interpretatur
pellicea gloriosa. filios spurios / ymo sunt plures qui phi
lippo furantur vxorem / sicut sunt illi qui bene dicta
aut facta aliorum sibi attribuunt tanquam si ipsi hec fece
rint / et de scientiis aliorum sibi gloriam acquirere qui furan
tur cupientes sicut Ie. xxiii dicitur ad prophetas qui fu
rantur verba mea et cetera. Tales incarcerant Iohannem
qui interpretatur in quo est gratia / quia scientiam aliorum in
qua est gratia sibi attribuunt. Alii necant sicut sunt illi
quod scientiam acquisitam quam de gratia dei adiuvante perceperunt
sed tanquam bonum in itos et suo labori non dei gratia attribuunt
indiscrete. Potest etiam moraliter quod herodes significat pre
latos aut principes qui gloriantur in pellibus .i. diuiciis
suis et potestatibus. qui Iohannem corripientem de suis
defectibus arguentem audire nolunt sed magis a se expel
lunt / sicut Amos. v. dicitur odio habuerunt corripientem ymo
sicut qui modo principibus s. istis hodiernis vitanda dicere

per

incarcerare sicut contingit Ieremie qui arguebat se dicturum
[illegible] vt pz Ie. xxxviii. ymo sibi dicetur hoc de sca. dicitur sunt
[illegible] iste non querit populo pacem sed malum
de hiis in impono silencium et ex causa sufficiant ista
p moralitate. Crisostomus Iohannes in omelia suo breuiter tropologice
exponit sic / caput legis qui est xpus de corpe abscidi
[illegible] .i. iudaico pplo et datur gentili puelle .i. ecclesie
ecclesie et puella dat matri sue adultere .i. synago
ge credituri in fine. Corpus Iohis bapte sepellitur
et caput tollitur quia lra humana tegitur spus in
altari honoratur et sumitur

Et conuenientes apli ad ihm etc. Postquam euangelista
tractauit de morte Iohannis hic / narrat de hiis
que xpus post morte Iohannis cum discipulis suis
egit / Et primo agit de apostolorum ad xpm reuisione et de
eius ista cum descensione. Scdo de xpi ad ipsum se se-
quentes miseracione. ibi et viderunt. Dicit igitur primo
quod apli redeuntes de predicacione ad quam xpus mi-
serat eos vt supra fuit dictum. renunciauerunt illi omnia
que egerant et docuerant / In hoc ut dicit Theophilus doce-
mur vt discamus etiam et nos cum in ministerio aliquod
mittimur non elongari et vltra commissum negocium
non efferri / sed mittentem visitare et renunciare ei omnia
que egimus et docuimus / non enim oportet solum docere sed
facere / Ex ista autem sequuntur tres conclusiones vz quod qui
mittitur ab aliquo ad aliquod arduum sicut erat officium
predicandi et miracula faciendi et alios docendi inter
alias virtutes multas quas debet habere in se

Sagacitatem viuaciorem	Primo debet habere sagacitatem
fidelitatem meliorem	etc. quia nullus debet tenere
sedulitatem cauciorem	locum prelati vel principis

vel occupare nisi habeat prudenciam que requirit memo-
riam et intelligenciam. ymo maxime experienciam quia
tales mittuntur ad aliquod arduum. scilicet ad distinctorem inter
lepram et sanum / ad discernendum quod agendum
aut fugiendum / Et ad consulendum ad vtilitatem mitten-
tis / et tales negocium sibi commissum peraurent et faciant
aut prudentes negociorum sunt nisi antiquiores et experti
commodo negocium ecclesie et res ecclesie [illegible] sepius committi

D.

Describitur primo discipulorum [illegible] a primo in apo. || Aplos compassio et

2o laborantium [illegible] doctrina spirituali i [illegible] illius venite

3 [illegible] [illegible] et ad ea hora

habe

Sagacitatis

Propriis

p[illegible] Dilu[illegible] Et ad [illegible] nisi an[illegible] exper[illegible] commodo

prius vel ydiotas inexpertos et negligentibus vnde dolendo ~~est~~ vnde Prov. xxvi. claudus pedibus scilicet qui mittit verba per manum stultorum id est verba predicacionis. Secundo debent qui mittuntur in arduis habere fidelitatem qualem sunt planum qui sunt missi ad fideliter exequendum que pertinet ad vtilitatem et honorem eorum. De qua materia diffuse tractatur et postilla mea super epistolam ad Titum vt quilibet prelatus sit quasi alter fabricius quem miserunt Romani ~~rex~~ contra pirrum regem qui sic se habuit quod de eo pirrus dixit quod sol perderet tamquam ordinem sui cursus quam fabricius notam infidelitatis incurreret. Vnde Prov. xxv. quoniam sicut frigus niuis in diebus messis sic nuncius fidelis ei qui misit illum. Tercio debent habere qui mittuntur in arduis sedulitatem ne ex torpore et desidia negocium pro quo mittuntur differatur a perdatur sed sit feruens in negocii execucione. Et licet ista in omni negocio arduo sint obseruanda maxime autem in negocio predicacionis ad quod discipuli Christi mittebantur et ideo bene eis tamquam sapientibus prudentibus et feruentibus illud officium a Christo fuit ~~est~~ commissum. Quod bene patuit quia ipsi quod fecerant et retulerunt Christus tamquam eis congratulans et eis compaciens ait Venite seorsum in desertum locum. Non est sermo specialem quod Christus sciens quod discipuli laborauerant incedendo per vicos et castella eos ad quiescendum inuitat. Et vt dicit glossa In hoc Christus ondit quod predicatores verbi diuini post laborem possunt recipere recreacionis competentem et quiescere. Sed contra istam glossam videtur esse gregorius in omelia de confessoribus dicens Non itaque predicator non ideo predicare debet vt hic vel laudis vel mercedis aliquid recipiat. Sed ideo aliquid accipere debet vt predicare non desistat. Ex quo contra dictam predicta duo habentur. Primo quia post predicacionem recreacionem aliquam per modum mercedis recipere non tenetur. Secundo quia sine labore post recreacionem continuare videtur. Sed quia vt habetur in c[apitulo] precedenti Christus ita feruenter predicabat quod spacium manducandi non habebat. Tercio quia apostolus prima ad Thess. v. precepit sine intermissione orare et premiis non accipere

Fidelitas

Sedulitas

De speciali dilectione apostolorum et discipulorum Christi quod dum narrat apostolos et collegas quos per se predicauit

Aduertendum

recreacionem solacij Con̄ est phus in iiij° ethi c. xv. d.
q requies et ludus est in vita ex necessarium Rndeo
et dico q requies est cessatio a labore labor autem
attenditur circa operaciones ad extra que proprie dicuntur
factiones que operationes fiunt a potencijs sive orga-
nis corporalibus que in operando laborant et fati-
gantur et ideo indigent requie sicut ph9 dicit x
ethi c. v° q omnia humana corpora non possunt continue
operari Alie sunt potencie interiores ut intellectus et co-
gitatiarum actiones sunt in se delectabiles quia sine
tristitia fiunt ut speculaciones mathematice sine tristi-
tia sunt ut dicitur x ethi et ideo ibi non est tantus
labor et per quas possunt continuari et si contingat
interim fatigari in intelligendo vel contemplando hoc est
racione ex turbacione fantasie que est potencia corporalis Et
ideo quando homo indiget solacio et ludo aut quiete
propter reparacionem fantasie ut melius postea possit
vacare studio sicut dicit ph9 in x ethi c. vi° ne
enim finis requies est sit enim gratia operationis Unde seneca
in ep. de copia verborum ad paulum dicit Non semper
in actu sis sed modicum animo tuo requiem dato et
semper ista sapientie studijs et cogitacionibus bonis
Unde in policratico li° viij° c. xxij et accepit a valerio
maximo li. viij c. ix narratur q socrates quando cum
pueris suis ludebat unde ab uxore sua derisus est
qui vidit et sunt verba policratici ibi Interdum sa-
pienti familiare est ociari non ut virtus extinctum
evanescat sed q magis vigeat et recreetur Et ex isto
patet ad auctoritatem Gregorij quia predicator laborat
duobus modis et corpore et intellectu ideo indiget
aliquantum recreacione ut melius valeat postea predicacioni
possit et valeat vacare et intendere Et ideo sic faciebat
xpus ut patet in textu Et ratio apli ex dictis soluta
est Et quia ut dictum est apli laboraverant corporaliter
eundo per vicos et castella et intellectualiter predicando
et orando Ideo ut quiescerent aliquantulum et recrearentur
a labore dominus vocavit eos ut venirent in desertum locum
videlicet extra tumultum turbe et populi et iste est sensus
litteralis Veniamus ad sensum tropologicum Moraliter q ut supra

tropolo^ce

dam fuit desertum licet iiii^or per que iiii^or designantur que debent in predicatore esse. licet enim dictus te- // temperantie
mittatem et comparatur penitencie / florum suauitate
et comparatur sanctimonie / situs ariditatem et comparatur
penitentie / honum solitudinem et comparatur contemplacioni
glorie. Et quod omnia competant predicatori et prelato
sancto et quo qui voluerit videre videbat lecturam
meam super epistolam ad titum et ibi inveniet diffuse
et de ista materia et ideo hic de isto supersedeo causa bre-
uitatis. Secundum ad sensum allegoricum exponit theo-
logus in hoc quod xpistus duxit eos in desertum dat intelli- // Allegorice
gere allegorice quod prelatus aut predicator qui fideliter labo-
rauerit requiem eternam promeretur. Unde dicitur sic
In desertum aut recedit longe petere humili[illegible]. Secundo
aut facit xpistus discipulos suos ut addiscant quod presentes
quod qui laborat et simone requie eternam promereretur.
Tercio allegorice ita exponit Venite seorsum etc. seor-
sum ducit quos elegit ut inter malos viuentes ma-
la non attendant / ut loth in sodomis / et Job in tera
hys / et abdias in domo achab. Et aut requiescite pusillum.
paululum ut aues in ramis synapis. pusilla enim est hu-
ius requies sanctis longus labor. Sed post ea dicitur illis
ut requiescant a laboribus suis. Beda sic dicit dere-
licta est iudea que s. per turbam designatur. et in deser-
tum predicatores sancti dicunt qui apud iudeam non
credente sed contradicente aliquamdiu quam ebulonum
sarcina fatigabantur. De gratia fidei gentibus collata
requiem habere nacti sunt. Secundum secundum bedam quod necessitas // et cum fuit illis et [illegible] vel de. Erant
fuit concede de re qui ei discipulis subsequitur. quod dicitur
Erant qui veniebant et redibant multi et nec spacium
manducandi habebant. Ad literam tanta erat turba
venientium et redeuntium hinc et inde quod vacare non
poterant ad refocillacionem sue famis sine releuacionem / et m // hec plus fideles et
litera est clara / et ideo ascendunt in nauim et abierunt
in desertum locum. Ista litera non indiget expositione
literali et de morali dictum est supra. Sed Jeronimus exponit
istud allegorice sic exposuit quod eius istud tempore exponit
istud de statu ecclesie militantis et triumphantis. Unde

[illegible]

volens q in ecclia militante et sunt qui veniunt exmitus
et sunt qui recedunt exdemitus / qui recedunt ab ecclia
militante non possunt venire ad ecclesiam triumphante
Unde in figura ipe dicit sic Erant qui veniebat etc. In
archa noe aialia que intus erant foras mittebant
.s. immunda / et que foris erant intus eiciebant .s. mun
da. Sic in ecclia iudas discessit latro accessit / qz
quidam reced a fide nec eccle reg[...] est sine merore
Rachel ~~raphael~~ plorans filios suos noluit consolari Et tunc
de triumphanti concludit Non est hic convivium in quo
bibitur vinum novum. tunc cantabit canticum novum
qui morte h[...] induet immortalitatem Et ad confirmacionem
dicti Ieronimi magistri attendendo ad sensum tropologicum
et moralem est sciendum q omnes illi qui ad ecclesiam
catholicam veniunt veniunt sicut ~~ad domum refugii tuicionis~~
~~Scolam consilii melioris~~ Primum pz quia ecclia
~~Castrum auxilii vectoris~~ Xana est complementum
~~Consorcium gaudii sanctore~~ figure de qua dicitur
in deut° 19 q moyses fecit civitates refugii in quibus
vincentes salvi erant / quod in veritate de ecclia catholica
ad impletur / Unde ps dicebat Esto michi in deum
protectorem et in domum refugii ut salvum me faciat.
Scdo est ecclia sive xpc scola consilii etc. quia scola venie
di ad salutem ibi quilibz docetur et consulitur Unde
ysa 2 Venite ascendamus ad montem domini et ad
domum dei Jacob et docebit nos etc. Tercio est xpus
et ecclia sua castrum auxilii contra impetus mali
gnorum spiritum Unde bene clamabat Ieremias in c°
Ecce nos venimus ad te domine deus noster Vere
in domino deo nro est nra salus Quarto est ecclia
et xpus consorcium gaudii quia facit leciciam Sicut
dicit Ieronimus in auctē nulli est sine merore nec e
in regnum [...] deo dicit ps Venite exultemus domino etc.
Et q de ecclia militante pervenimus ad ecclesiam triumpha
tem bn dt ysa xxxv° Venient in syon cum laude
et leticia sempiterna erit super caput eorum Et istud
erit cum eis dicetur Mt xxv Venite benedicti patris
mei etc. Et sic pz q illi qui veniebant ad sui saluta
cionem erudicionem et melioracionem veniebant, Et q recedebant

Tropo.

[...]placie

ab eo sicut et nunc qui a deo sive ab ecclesia catholica rece
dit recedit ad suam confusionem destructionem maledictionem
et dampnacionem. Unde dicebat Jeremias xxii c° Ma
ledictus homo qui confidit in homine et ponit carnem
brachium suum et a domino recedit cor eius. Nam tali
bus dicitur Mathei xxv° Recedite a me maledicti in
ignem eternum etc. Et sic patet finis sive moralis quod bonum
est ad xpm accedere et malum recedere. Et ideo quidem dicitur in
littera quod s. ipse predicacionem apostolorum erat multi venientes ad
ipsum vz. Beda hic in 9° suo clamat: Intima in uno
eius reducit ut tanta instantis vel frequentia fidelium in
sistat auditorum que nec liberum eis curandi corporis
spatium concedat. Unde est dictum ut auditores ubi dei essent
intenti quod non tantum de corpore curaret sed de salute anime.
Et sequitur quod ascendentes in navim abierunt in deser
tum locum seorsum. Secundum literam patet quod istud fecit xpus
ad discipulorum suorum quietacionem et relevacionem. Quid
per navem et per desertum moraliter significetur pluries
superius dictum fuit.

Et viderunt eos abeuntes etc. Hic ut dictum fuit supra
describitur condescensio xpi ad ipsos ipsum sequentes.
Et primo describitur ista condescensio in . phariseorum confutacione
in primo vii° capitulo. Et primo describitur ista condescensio ad
ipsum eos reficiendo et pascendo. Secundo ad discipulos eos
a periculo liberando ibi: Et coegit discipulos. Tercio infir
mos curando: Et cum transfretassent etc. In prima parte dicitur
quod xpus et discipuli eius viderunt abeuntes eos s. qui
venerant ad xpm quia fatigati erant tunc eundo sive
attediati manducando sive vexati in ieiunando et ideo
erant abeuntes. Beda in quinto suo dicit quod ultra alia
maris sive Jordanis rippam navigio pervenire discipuli
cum domino sed transfretantes navem aliquo freto aut stagnio
proximos eiusdem regionis adierunt quo et indigene
pedestres pervenire potuerunt. Et ista est expositio literalis
secundum Bedam. Theofilus in quarto suo exponit d. pedestres
de omnibus civitatibus occurrerunt illuc et prevenerunt eos
Ita tamen xpm non expectantes quod ipse veniret sed percurrens eum
previnas. Secundum quod exponit Theofili est aptius. Unde Ro. ix.
Non est volentis neque currentis sed dei miserantis. Ad
tractans Augustinus contra Julianum hereticum li° ii° et recitat

mgr sniarum li° ii° dis xxvi c ii quia Iulianus dicebat q bona voluntas gratiam dei preueniebat sic q bona volun ex libero arbitrio ipi esse dicebat atq hominem p liberum arbitrium posse bonum velle et agere sine gratia preueniente asserebat / et istud videtur sequi ex dictis theophili sz q hoc ait Aug ubi s sic non est currentis neq volente s miserantis dei hoc si attenderes Iuliane non extenderes q gratiam inita voluntatis humane. Non enim misericors ideo deus alicuius quia voluit et cucurrit sed ideo voluit et cucurrit quia miseratus est deus / Et concludit mgr sniarum. o apte insinuat quia voluntas hominis gratia dei preuenitur atq preparatur vt fiat bona non vt fiat voluntas. quia et ante gratiam voluntas erat s non bona erat. Ex hiis pz q discrete intelligenda sunt verba theophili Super hoc q dicitur in textu q multi de ciuitatibus pedestres cucurrerunt et preuenerunt eos / quia sensus litteralis clarus est / quia illi indigene erant magis prope et ideo preuenerunt alios qui sibi sequebantur magis a longe / Dicit tamen glo marginalis q istud tropologice signat q etiam gtis plebs que per pedestres intelligitur peruenit in gratia et citius ad deum appropinquat per humilitatem quam prelati et magni qui in superbia sua cum pompis voluerunt sequi dominum iuxta illud ps hy in curribus et hy in equis nos autem in nomine inuocabimus. Quod etiam bene potest congrue adaptari ad glosam quia in sacra scriptura non legimus equitasse nisi vnum solum prelatum et ille [illegible] occisus est a leone vt pz iii Reg xiii Balaam equitauit sz ab angelo mors sibi minabatur Num xxii. Et ad propositum bene dicit phus x ethi c x possibile est principes terre et maris non agere bona et n a modicus s diuicijs poterit quis agere secundum virtutem ydiote enim i inferiores ut exponit auerroys non minus potentibus studiosa agunt / Et ideo si placet sit dico [illegible] est q ex quo tanta et talis pompa in equitaturis et excessibus a prelatis venit in eccl̄ia dei / ipa incepit contrariari et minui Sz de hoc nichil plus ad presens / Sed in textu Et exiens ihesus vidit turbam multam et misertus est super eos quia erant sicut oues non habentes pastorem / ante aduentum xpi totus mundus erat sine pastore spirituali lo^do quia non erat qui doctrinam et monita salutis populo ministraret Sz erant sicut oues errantes quia alij sic alij sic ibant

Marginalia: 1 Reg 13

Misereri duplex ... [illegible]

Et quilibet adorabat quod sibi melius videbatur iste unum idolum alius aliud et sic de multis. Propter quod dicebat micheas iii Re. xxii vidi cunctum populum dispersum in montibus quasi non habentes pastorem. Et Iudic. x. dicitur quod populus israel erat sicut oves quibus non est pastor. Et similiter scribe pharisei sacerdotes et principes iudeorum illius temporis erant sicut lupi rapaces spoliantes populum et dissipantes, contra quos plane clamabat Ezechiel xxxiiii c°. O fili hominis propheta de pastoribus israel qui pascebant semetipsos et lac comedebant et lanis operiebantur etc. vos quod periit non quesistis sed cum austeritate imperabatis eis et dispersae sunt oves meae eo quod non erat eis pastor. Sed iam visitatum fuit quod promiserat deus per ezechielem prophetam xxxiiii c° dicens iudicabo inter pecus et pecus et suscitabo super ea pastorem unum qui pascet ea pastorem unum qui pascet ea. Et de quo dixerat Ysa. xl. sicut pastor gregem suum pascet in brachio suo et congregabit agnos in sinu suo. Tunc qui in... qui non solum eum sequentes pavit pane materiali corporali sicut scriptum habetur in textu sed pavit eciam credentes pane spirituali ... et in textu hic dicitur quod cepit eos docere multa. Tunc ipse velut bonus pastor fecit iiii que debet facere prelatus quilibet erga gregem sibi commissum scilicet

Pascere fertiliter — De primo habetur Sapi. xvi
Custodire fideliter — non nativitatis fructus pa-
Diligere cordialiter — scunt homines sed sermo tuus
Tractare amicabiliter — hos qui in te crediderint conservat

etc. De ii° Ie. xxxi. Custodiet sicut pastor gregem suum etc. De iii° ipsemet de se dicebat Joh. x. Ego sum pastor bonus. Bonus pastor animam suam dat etc. Ibidem ego diligo oves meas etc. De iiii° bene dicebat apostolus Heb. xiii. Deus pacis qui eduxit de mortuis pastorem magnum in sanguine testamenti eterni dominum nostrum ihesum christum aptet vos in omni bono ut faciatis eius voluntatem etc. Ecce pastorem fidelem, solicitum, amicabilem et bonum, ad quas oves querere et custodire pertinet non potuit sicut dicebat Ier. xvii. Non sum turbatus te pastorem

Spoliantes in quantum populum a bonis temporalibus. Et dissipantes in bonis spiritualibus per malum exemplum.

sed ubi ... diccione ... in ... capitulo x.

sequens etc. Et de isto pastore qui oves dispersas et errantes sic congregavit bene ad propositum dicebat petrus apostolus in prima epistola c° ii. Eratis sicut oves errantes sed conversi estis ad pastorem et episcopum animarum vestrarum etc. Videant hic nunc prelati qui pastores ordinant super greges suos utrum sint veri pastores aut mercenarii

ne quos debent
pascere spolient
custodire mactent
diligere dimittant
curare amicis conferant

Et verificatur de eis illud ysaie lvi. Speculatores ceci canes ipsi muti et non valentes latrare. Sequitur pastores ipsi ignoraverunt intelligentiam omnes in viam declinaverunt unusquisque ad avariciam suam a summo usque ad novissimum etc. Sequitur maledictio. Ita quod de uno quoque istorum verificetur quod clamat zacharias propheta xi c°. O pastor et ydolum derelinquens gregem etc. Sed de hoc alibi satis tractavi. Sequitur quod dominus misertus est super eos. Et in hoc declaratur infirmitas humanitatis nostre fuisse in christo et duae voluntates in ipso contra donatistam et pullam hereticos. Et curavit languidos eorum secundum matheum. Unde dicit beda hic quod istud est vere misereri pauperum etiam non habentium pastores videlicet eis viam veritatis docendo aperire et molestias corporales meditando auferre. Unde quantum ad istud sensum secundum in textu Et cum hora multa fieret accesserunt discipuli eius dicentes desertus est locus et iam hora preterit scilicet quod deberent populi comedere. Dimitte illos ut euntes in proximas villas et vicos emant sibi cibos ut manducent. Littera est clara. Theofilus dicit quod discipuli christi quoniam pastores in ecclesia dei locum representant et hominum amore proficiunt curantes eum in ipsis accedunt ad christum et pro eis intercedunt. Quasi diceret quod etiam prelati non tantum de se sed de gregibus sibi commissis curare deberent ymo deum exorare pro eis ut non solum corporalem refectionem daret sed cibum sermonis dei deberent eis prebere. Contra in lucam habetur dicere ceperunt declinare / sicut modo videmus quod iam hora multa fit quod nullus modernorum prelatorum de plebe curat / quod ipsi dicere deberent sibi invicem hora est iam nos de sompno surgere sicut dicit apostolus Ro xiii. Sed dimittunt plebem famelicam ymo

Pondera apostolorum quoniam fama[?] multorum sit operatur[?]
videlicet panum multiplicatione
Et primo po[?] multiplicacione
prima pondera[?] humilitatem[?]
docuit ibi Et dixit
recepit. Secunda[?] pro[?] ...[?]
... dicitur ... [illegible]
secundo dimisit pre[?] ...
ibi Et ... dicens
... turbas[?]
... discipulis[?] ...
... locus ... quia
desertus est locus
secundo ... turbas[?]
et iam hora preterit
tercio ... famelicus[?] ibi
dimitte eos

utroque pabulo corporali et spirituali carente. quasi diceret videt hinc et inde et quaerant sibi escam ab aliis/ quia hic plebs de refectione spirituali potest dici illud Psalmi cxxiii: ubi in horam hanc esurimus, sitimus, nudi sumus, sed certe veniet hora inopinata qua ipsi reddent rationem villicationis suae. Et ideo dominus temptans discipulos dicebat eis **Respondens autem illis: Date eis manducare**. Dicebat eos non habere virtutem tantam ut possent eis dare tantum, ut dicit Thomas vii parte, in quo hic benedicat. provocat apostolos ad fractionem panis ut illis se non hic testantibus magnitudo signi notior fiat/ simul insinuans quia cotidie per eos, scilicet prelatos qui per discipulos intelliguntur ut dictum est, ieiuna nostra sunt corda reficienda, videlicet nunc eorum exemplis vel verbis ad amanda caelestia suscitamur.

Et statim coegit discipulos ascendere navem. In ista parte ut supra dictum fuit innuit evangelista marcus quoddam descensionem Christi ad discipulos eos a periculo liberando/ et possunt dividi sed quae in isto facto plura sunt sed patebunt textum exponendo. historia talis est/ postquam Christus satiavit turbam miraculose ut dictum est postquam Christus ipse precepit, ymmo coegit discipulos ut fugiendo turbam ascenderent et transfretarent ad Bethsaida quae erat civitas in Galilea, ubi Petrus et Andreas fuerunt nati sicut/ sicut fuit dictum. Et notanter dicit coegit. quia nolebant eum dimittere solum cum quia nimium affectum ad eum habebant/ tunc etiam ex solicitabantur quod ad eos rediret/ et quando mox ascenderent navem et intraverunt in mare/ sicut dictum fuit supra. Mare Galileae non est nisi unus lacus per cuius medium fluvius Jordanis currit. et est aqua dulcis in eo habens pisces optimos. Et durat in longitudine quasi dimidiam dietam/ et quartam unius dietae in latitudine. Et quia sunt montes prope qui ventum flant fit magna commotio undarum et est periculosus tunc ad transfretandum. **Et cum autem dimisisset ipsam ipse solus ascendit in montem orare.** Quare sic coegit discipulos ad transfretandum et quare dimisso populo solus ascendit in montem

Ponit humilitatis doctrinam contra eos qui faciunt mirabilia cavendo ne eis applaudatur. Et cum regem facerent. Et per hoc discipulos imperat transfretare. et hoc quia populus volebat eum ... valebat ... et capere et ...

Ponit Christi videntes pro ceteris quod dicit ... vestigia ... ut vere paste quae in nobis est ... // notior fiat

ff

Vide de folia. Et dixit eis ... pauci habent

scilicet Lyra: discipuli nolebant recedere ab eo magistro suo. cuius presentia et doctrina delectabantur eum quaerere.

potest ... in oratione ... ad ... No. Et est ... scilicet a turbis recedendi ... orandi ... et ...

Iohannes evangelista reddit causam quia Ihesus cognovit quod venturi essent ut raperent eum et facerent eum regem ideo ipse fugit solus in montem. Beda in 9to dicit quod hoc fecit ut nostrum nobis vivendi monstraret exemplum. ut in bonis que agimus humanum favoris retributorem vitemus neque nos operacio virtutum spiritualis ad quempiam reflectat temporalium voluptatum. Et sequitur cavemus quod multo periculosum est in hiis que recte agimus adversancius nos impetitur fatigari quam honoranciam favore demulceri. Post eciam Beda nonum dicit quod bene orat qui deum orando querit a terrenis ad superiores progrediens virtutes. Nam qui pro divicijs aut honore seculi sive pro morte inimici orat ipse in infimis iacens viles domino preces fundit. Sed quare orabat Christus cum non indigeret impetrare ad a patre suo cum ipse esset comprehensor. Et quia pater omnia tradiderat filio Eciam quod orabat tunc de se quod sibi placebat facere poterat. Ad istud glose videt Beda in quarto suo sic dicens. Orat autem dominus non pro se sed pro me Nam et si omnia posuit in manum filij filius tamen ut formam hominis impleret obsecrat patrem pro nobis quia advocatus est nobis. unde advocatum habemus apud patrem Ihesum Christum. Si quis advocatus est de pro nostris miserime peccatis. Non enim quasi infimus obsecrat sed quasi prius impetrat omnia que vult pro quia advocatus et iudex non est alterius propri officium alterius potestatis insigne.

Tunc sero esset navis in medio mari et Ihesus solus in terra. Glosa ordinaria dicit hic Omnia deus ut alij eciam deseruisse unde psalmista dicit quod dereliquisti me longe a salute etc. Sed quia differt auxilium non aufert subsidium. Beda in suo quinto dicit sic Navis erat in medio mari et Ihesus solus in terra quia nonnumquam ecclesia tantis gentilium pressuris non solum afflicta sed et defedata est ut si fieri posset redemptor ipsius eam prorsus deseruisse ad tempus videretur. Unde illa vox eius inter undas et procellas temptacionum gemebundo clamore dicentis ut quid domine recessisti longe despicis in opportunitatibus in tribulacione. Sed non vere ille obliviscitur clamorem pauperum neque avertit faciem suam a sperantibus in se

sed deus egris non delungit sed etsi differt non videt te[?] corroborat

in prelio

Post Mirakel in Marsc[?] ...

quin potius et clamores cum hostibus ut vincant adiu
vat et viatores incolumes coronat. Unde bene subdit
quod vidit eos laborantes in remigando. erat enim ventus
contrarius eis. Thomas in suo quinto quasi admirans querit
cur mare xpus qui tunc debebat eorum pericula compescere
tunc maiorem eis incutit timorem. Et respondet quod dominus
permisit periclitari discipulos ut fierent pacientes unde non
statim astitit sed per magnam noctis partem periclitari per
misit ut doceret eos pacienter expectare et non a primo
in tribulacionibus sperare subsidium. Et circa quartam vigiliam
noctis venit ad eos ambulans supra mare. Circa
ad litteralem est primo videndum quid intelligitur per
quartam vigiliam noctis. Beda dicit quod staciones et vigi
lie i. excubie militares in tria horarum spacia divi
duntur. Et ita dicit Vegecius de re militari. Iuxta ergo
Bedam quod dicitur quod quarta vigilia venit ad eos ostendit apo
stolos tota nocte periclitatos et extremo noctis tempore i.
in aurora eis auxilium prestitisse. Unde Crisostomus dicit quod
vigilie noctis i. nox ipsa secundum sacram scripturam dividitur
in partes quatuor et quelibet vigilia continet tres horas et
sic quando xpus venit ad eos erat bene noctis hora quasi xi
et erat prope auroram. Unde eciam quarta vox dividitur in
quatuor partes. Prima pars est conticinium et est post crepuscu
lum. Secunda est intempestivum vel intempestum
i. quando est profunda nox et non mensuratur tempore scilicet
unde in libro Sapientie dicitur in tempeste noctis silencio. Tercia
pars dicitur gallicinium i. galli cantus. Quarta est
antelucanum i. in primo aurore vel paululum ante
auroram. Et illa quarta vigilia viderunt apostoli xpum ambu
lantem supra mare. Et istam distinccionem videtur tangere
dominus Marci xiii capitulo. Ubi dicit sero an media nocte aut
galli cantu aut mane. Et istud solum pertinet ad sensum
litteralem. Et ideo eciam est hic videndum quomodo xpus ha
bens corpus verum carneum et ponderosum super aquam
fluidam non infusis pedibus potuit ambulare et
istud dubium tangit Beda in quarto suo. Unde pro isto
dubio et propter alias dotes sciendum quas xpus hic
in mundo existens cum naturam humanam corporis se habere est ostendit
ostensus. Habuit enim subtilitatis dotem quando exivit de beate
utero

Erat enim ventus contrarius eis ... Mistice ... [illegible]

Litteralis

Conticinium 1.
Intempestum 2.
Gallicinium 3.
Antelucanum 4.

Nota

Subtilitas

Claritas
Inmortalitas
Agilitas

virginis sine fractione pudoris virginei et qn intrauit
ad discipulos Ianuis clausis | Dotem claritatis in
sua transfiguracione qn facies eius resplenduit sic sol
Dotem immortalitatis habuit post resurrectionem suam Do
tem agilitatis habuit hic qn ambulauit supra mare.
Quidam preterea in hoc non attendentes puta heretici
dixerunt xpm habere corpus fantasticum Non verum sicut
fuerunt manichei | et valentinus heretici et sui sequaces
qui dixerunt xpm habere corpus celeste. et nichil assum
psisse de beata virgine sed transisse per eam sicut per fistu
lam Cuius contrarium ostendit saluator plane luce vltimo. vbi di
scipulos reprehendit qui prius credebant se spiritum videre
sicut hic qn putabant fantasma esse | Etiam theodorus
pharanitanus episcopus sicut recitat Bede in 9to suo propter
istud dixit corporale pondus non habuisse dominum in carne sed
absque pondere et corpore super mare ambulasse | Cuius oppositum
tenet fides orthodoxa et bene ymo dyonisius in
libro de diuinis nominibus sic dicit Ignoramus enim qualiter
de virgineis sanguinibus alia lege preter naturam formabatur
Et qualiter non infusis pedibus pondus habentibus
de ambulabat in humidam et instabilem substanciam Sed quia
nichil est deo impossibile ideo non debemus mirari Sed
enim verum deum credere qui potens erat hec facere
Quod non bene attendentes apostoli putauerunt fanta
sma esse et exclamauerunt. scilicet pre timore Notandum hic quod
quadruplex accipitur fantasma primo in philosophia. quia secundum philosophum fanta
sma est species alicuius sensibilis retenta in fantasia et
tunc se habet ad intellectum sicut sensibile ad sensum | quia
intelligentem in actu necesse est fantasmata speculari
vt dicitur. iii. de anima. Aliquando dicitur fantasma quasi
fasma. i. apparicio. siue sit rei existentis siue non | et ita
Auerrois in de sompno et vigilia vocat sompnium fan
tasma Et dicitur esse visio vana ut dicitur in katholicon
Aliquando accipitur pro apparicione alicuius inconsueti videre vel
cognoscere. sicut sunt apparitiones spirituum vel huiusmodi et tale
quod aliquando dicitur fantasma et incutit timorem sic fuit
hic. quia credebant spiritum videre non hominem quod ambu
labat supra mare Quarto ad sensum allegoricum dicit
hugo neapolitanus quondam episcopus et post fuit cardinalis
Romanus in postilla qua fecit super marchum dicit capitulo vi vbi est

et materiale ... (margin, line 18)

Fantasma

Allegorice

p^m legis tradiciones
ii^m prophetarum visiones
iii^m cerimoniarum figuraciones
iiii^m xpi erudiciones

Circa autem ad primas tres premisit deus laborare eciam discipulos quia tunc omnia in figura [illegible] contingebant eis ut dicit Apostolus p^a cor x. isti non poterunt venire ad auroram quarte vigilie ut aperte cognoscerent suam liberacionem quousque in iiii vigilia per doctrinam xpi et apostolorum cessavit umbra quievit tempestas noctis preterite. Glo. imaginaria que attribuitur Anselmo decano laudunensi dicit quod quatuor vigilie possunt dici

Contemptus divitiarum
Contemptus dignitatum
Contemptus delitiarum
Appetitus virtutum

In tribus primis contra eorum tempestates et inundaciones tempestuosas eciam discipuli s. homines fluctus navigantes

isti multum laborant et quia contra ventus superbie contrarius eis donec per appetitum virtutum quod in aurora apparens deus per graciam veniat et prestat auxilium ut contra tales tempestates victoriam habeant et quod cesset ventus elacionis vane et quiescat tempestas temptacionis nocive. Circa autem ad sensum moralem potest dici quod quatuor vigilie sunt

peccati detestacio
penitencie acceptio
non recidivandi intencio
cordis et corporis confessio

Certum est quod in tribus est labor et retardacio magna peccatoribus contra temptaciones pugnantibus et navigantibus

donec in quarta vigilia veniat deus et per graciam suam respiciat peccatores et temptaciones sedet et mitiget. Sic in figura dicitur Exo. xiiii. quod advenerat vigilia matutina et erat dominus respiciens super castra egypciorum et interfecit ipsos filios israel liberando. Et in istis vigiliis est deus prestolandus sicut dicit ps. anticipaverunt vigilias oculi mei. Tercia et si iiii^or vigilie accipiuntur secundum iiii etates hominis que sunt adolescencia. iuventus. etas perfecta hominis. et senectus. semper est dominus expectandus ut succurrat quia nescitur quando veniet. ymo in laboribus et tempestatibus huius mundi qui dicitur mare magnum et spaciosum in ps. quia insecit querens quem devoret. Oportet sunt vigilare expectantes dominum ut veniat ad succurrendum

Margin: virtutum; Tropo[logice]

sicut luc. xii. d. quia si venit in secunda vigilia tercia vel
quarta et invenit eos vigilantes beati sunt illi.

¶ Sequitur Et volebat eos preterire .i. fingebat quod
vellet preterire eos luc. xxiiii dicitur quod discipulis
euntibus in emaus finxit se longius ire nec
fuit ibi duplicitas aut falsitas ut dicit Gregorius in omelia
sed hoc fecit ut ostenderet se eis talem [illegible] qualis apud eos
erat in mentibus eorum erant enim dubii in fide et
ideo apparuit eis in peregrina effigie. Et ideo quia tales
appariciones fiunt communiter secundum disposicionem interiorem personarum
quibus fiunt et eodem modo dicitur hic. quia sicut dicitur
hic post apostoli adhuc non intellexerant de panibus erat
enim cor eorum excecatum. Et patet quia putabant fantasma
esse. Sed Augustinus in de consensu evangelistarum querit quomodo
volebat eos preterire quos paventes confirmat. et respondet
quia in hoc quod ostendebat se velle eos preterire. excitare eos
ad clamorem volebat quibus subvenire oportebat
iuxta illud Ad vocem clamoris tui statim ut ex
audierit respondebit tibi. Et istud scribitur ysa. xxx.
Dupliciter exponit istud quod volebat eos preterire. primo [illegible] secundum
quod querens [illegible] volebat dominus preterire eos tanquam alios
ad quos de periculo naufragii liberandos advenerat nisi
ut ad horam turbati et paventes sed comminus liberati
amplius ereptionis sue miraculum stuperent et sic
maiores ereptori suo gracias referrent. Et pro moraliter
exponens pulcre dicit sic. Sepe enim ita fideles in
tribulacione positos superna pietas deseruisse visa est
ut quasi laborantes in mari discipulos preterire ihesus
voluisse putaretur. Unde est illud psalmiste et ecclesie in mar
tirii certamine desudantis. Quare oblitus es. et quare
me repulisti et quare tristis incedo dum affligit
me inimicus. dum confringuntur ossa mea etc. Sed dum
[illegible] dicentes ubi est deus eorum. Quasi naufragium (?)
fessis apostolis dicit deus eorum. Cum transieris per aquas
tecum ero et flumina non operient te. Cum ambu
laveris in igne non combureris et flamma non ardebit
in te. Unde et recte hic subditur. Statim locutus
est eis et dicit. confidite ego sum nolite timere.
Ergo se expedit dicens statim in voce agnoverunt eum

Beda

Nota

Rō

[illegible marginal notes]

et timor solutus est. Et nonum dicit Confidite. Prima qui
confidit in domino habet adiutorem virtuosissimum, defensorem
viscosissimum, protectorem graciosissimum, consolatorem amo
rosissimum, salvatorem gloriosissimum. Primum patet primo Mach.
xv. quod Iudas Machabeus confidebat in domino semper au
xilium sibi a domino affuturum. Secundum patet secundum dicebat psalmista In
domino confido quomodo dicitis anime mee transmigra
re. Et Eccl. xi. dicitur Confide in deo et mane in loco
tuo. Tertium patet tertium dicebat psalmista In domino confido non erube
scam. Unde bene dicebat Daniel iii. non est confusio
confidentibus in te domine. Quartum patet quartum dicebat apostolus ad
Phil. ii. confido in domino quia veniam ad vos, scilicet ad
consolandum. Quintum bene dicebat salvator Johannis xvi. confi
dite ego vici mundum. De quinto habetur Matt. xx. confide
fili remittuntur tibi peccata tua. Et propter ista simul
bene dicitur in psalmo Bonum est confidere in domino quam
confidere in homine. Et nondum est etiam quod bene dixit
Confidite ego sum, quia nominavit se. Prima ipse proprie
est qui est. Exo. iii. dicitur quod deus dixit Moysi Ego sum
qui sum. Et qui est misit me ad vos. Secundo deus dicitur
proprie is qui est. Prima immutabilis sicut per prophetam
de se ipso dicit Mal. iii. Ego sum deus et non mutor. Et
est invariabilis quia apud eum non est transmutacio nec
vicissitudinis obumbracio ut dicitur Jac. i. Et quia
ipse est qui est per essenciam suam. Alia etiam sunt et
habent esse per participacionem. Etiam quomodo mali dicuntur
non esse et quod demones non esse dicuntur. Istud diffuse tracta
vi in lectura mea super epistolam ad Titum c. in lectione
xiiii. De hoc quod ipse dixit Nolite timere dicit Beda
in omelia sua hic et habetur quod prima subvenienda trepida
tium et pusillanimium est maxime cordibus expellere
timorem, sic a tempestatum furias sive pericula virtute
compescere. Et ideo primo ipse dixit Nolite. Secundum naturam
instructio aliqua et solacium est hic, sciendum quod oppo
sitorum plurimorum fuit auctor opinionis et secte fuerunt
Tullius ut patet in Paradoxis contra dominos quaestione sexta. Et Seneca
ut patet in lxxii. epistola ad Lucillum que incipit quod inde

Adiutor virtuosissimus
Defensor fortissimus
Consolator amorosissimus
Salvator gloriosissimus

et quod homo maxime virtuosus si sit non potest in parte
racionali turbari ex aliquo extrinseco disgaudio sed manere
intrepidus. Et policratus in libro suo ponit exemplum de
uno stoyco qui in tempestate maris fuit turbatus
ex timore. Unde post tempestatem fuit de hoc redargutus
Antiqui tamen et secta pytagoricorum tenuerunt sicut patet in libro
ethicorum quod homo eciam virtuosus turbatur ex disgaudimento
apprehenso non tamen deviatur aut frangitur a constancia
racionis ymo per virtutem portat honeste bonas et malas
fortunas ut patet iii° ethicorum. Quomodo quid sit de parte sensitiva
sicut patuit in Job. Et sicut ego diffusius tractavi
in lectura quam composui supra Job. Quia racionalis stat
sub quolibet pondere sicut intelligimus in principio. sicut dicit
in primo ethicorum c. xiiii. et sic loquitur boecius iiii° libro de consolacione
ipsa ulterius unde licet pars sensitiva possit dici sicut dicit
Seneca ubi supra quia mordetur vincitur et ymaginatur et sic
dicit philosophus iii ethicorum c. ix. quod erit insanus aliquis et
sine sensu si nichil timeat neque motum terre neque in
undaciones. Sed tamen a racione non deviatur ymo for
tunas feret optime et omnino prudenter ut dicit philosophus
i ethicorum xiiii. Et ita posset dici in proposito quod apostoli quantum
ad partem sensitivam fuerunt commoti et vexati. Unde ex
clamaverunt timore inundacionis et tempestatis. Tamen
non debebant dici a constancia virtutis et racionis. Sicut
Moyses dicebat populo exo. xiiii qui transibant mare.
Nolite timere state et videte magnalia que facturus
est dominus. Maxime quia eis dicebat xpus Confidite
nolite timere quasi dicat habentes

Adiutorem
Defensorem
Protectorem
Consolatorem
Salvatorem

unde bene dicitur Je. xvii° benedictus
vir qui confidit in domino et erit
fiducia domini eius. Scilicet non timebit
cum venerit estus tribulacionis
sive tempestatis. Et specialiter loquendo

quia confidimus in deo non debent timere

Dyaboli temptaciones
Mundi oblectaciones
Carnis insultaciones
Et summe debilitaciones

Quia debent in domino con
fidere qui non patitur vos tem
ptari ultra id quod potestis
sicut dicit apostolus i° cor. x.

et ergo nos non timere sed resistere talibus tamen habeant
deum propicium quia dicit Beda in commento suo sic. In

Post [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tempestate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

quocienscumque enim corde deus per graciam suam adest amoris mox vniuersa viciorum aduersancium immundi spiritus malignorum bella compressa quiescunt. Sequitur Et ascendit ad illos in navim et cessavit ventus. Et plus magis intra se stupebant non enim intellexerant scilicet recordati sunt de panibus. scilicet de miraculo ostenso in saciacione quinque milium de panibus. erat enim cor eorum excecatum. Notandum quod stupent aliqui ex aliquibus Admiracione Timoracione Veneracione Tribulacione

Primo modo stupent homines quando vident aliquid inconsuetum et novum sicut de iudeis dicitur Actuum iii quod viderunt quod petrus et Johannes sanavit claudum currebant ad petrum stupentes de miraculo. Secundo modo stupent dubitantes propter timorem pene aut dampni. ysa. xix. Stupebunt et timebunt a facie commocionis etc. Tercio modo stupent homines propter excellenciam aut reverenciam alicuius sicut de gentibus olofernis dicitur Judit. x. quod erat in oculis eorum stupor quoniam pulcritudinem eius mirabantur nimis. Eciam. luce. ix. dicitur quod omnes stupebant in magnitudine. scilicet christi propter miraculum demoniaci. Quarto modo stupebant amici Job super eius afflictione sicut habetur Job. iii. Ezechiel vii dicitur Jerusalem erit obprobrium et stupor et exemplum et stupor gentibus qui in circuitu tuo sunt. Tercio modo ad propositum isti apostoli stupebant ex admiracione miraculi ex dubitacione et timore periculi et ex veneracione tamquam eius discipuli. Unde dicit Beda hic Carnales adhuc discipuli magnitudinem quidem virtutum stupebant sed divine maiestatis virtutem non cognoscebant. Et ideo bene dicitur quod erat cor eorum excecatum. Et quod eciam est notandum quod quantum ad oculos mentis et iudicium racionis aliqui excecantur ex malicia, ex avaricia, ex ignorancia, ex discordancia. Primo modo dicuntur pravi et mali homines excecati quia nolunt videre quod iustum est nec sciunt aut quod bene sit agendum. Ideo dicitur Sap. ii. De impiis hec cogitaverunt et erraverunt impii excecavit enim eos malicia eorum. Secundo modo excecati sunt quidam ex cupiditate bonum dimittunt

Stupent

Admiracione

Timoracione

Veneracione

Tribulacione

Excecacio

Malicia.

Avaricia

et maximum faciunt sicut sunt mali Iudices et alij cupidi de quibus dicitur. Exo. xxiij. Non accipies munera que ex cecant prudentes et subuertunt etc. Et ecc. xx. dicitur quod dona et exenia excecant oculos .s. iudicum minores mentis

Insipiencia. Tercio modo excecantur insipientes et qui nolunt consilium querere vt viderent quid agere deberent. Sic Joh. xij. dicit recitando verba ysaie Excecauit oculos eorum .s. interius ne videant. sequitur ut intelligant et conuertantur

Discredencia. et sanem eos etc. Quarto modo excecantur diuina credencia et nolentes credere fidei xpiane / Sicut dicit apostolus ad Ro. xi. Quod querebat israhel hoc non est consecutus .s. in lege mosayca Electio autem consecuta est. Ceteri vero exce cati sunt sicut scriptum est Dedit eis oculos vt non videant ex discredencia .s. / Modo ad propositum apostoli habebant cor excecatum ex ignorancia et discredencia Et ideo stupebant vt dictum est. Sequitur quod Ihesus venit in terram genesareth et egressi de naui et statim cog nouerunt eum / per famam que currebat de eo propter mira bilia que faciebat / et certe eciam multi cognouerunt ex visu quia alias viderant eum. Non est intelligendum de apostolis sed incolis illius regionis. Quod patet per hoc quod sequitur Et percurrentes vniuersam regionem illam, dicit glosa interlinearis quod ministrauit per ciuitates vt curarent omnes ad medicum Vnde ceperunt in grabatis illos qui male se habebant circumferre vbi audiebant eum esse etc. Deponebant infirmos in plateis et deprecabantur vt saltem fimbriam vestimenti tangerent et quotquot tangebant eum salui fiebant. Sciendum est hic quod iudei ad differenciam aliarum nacionum in hora vestimenti quo operiebantur faciebant fimbrias / sicut precepit deus moysi Deut. xv. vbi dicitur loquere filijs israhel et dices ad eos vt faciant sibi fimbrias per iiij^or angulos palliorum / Pharisei vero sacerdotes ad singularitatem habere prerogatiuam super alios / maiores faciebant / quia dicebant se scire legem et in hoc differre ab alijs / ymmo venari et laudari de quo reprehendit eos xpistus Mt. xxiij. d. quod dilatant phi lateria et magnificant fimbrias volunt vocari rabi / Et sicut dicitur in policraton fimbriam istam modicam communes phi portabant vnam differentem a communi plebe

[illegible marginal notes]

Xpus qui ... ut sciretur ... ab aliis gentibus ... in lege ... portabant fimbriam in palliis ... fimbrias ... ad ... pro

Magnificabant ... ut scirent homines eos esse sanctiores dignitate et maiores. Mistice secundum quod dicit Beda in omelia hic significatur quod hii finaliter se habent scilicet in peccato existentes non tangant corpus Ihesu Christi videlicet enim in sacro altari accipiendo vel consecrando sed tangant fimbriam vestimenti eius scilicet ut credant mandata et peniteant, et sic primo salvi fiant. Et post ad eum accedant et tangant hic credendo et ipsum sequendo et opera mandata donec finaliter eo possimus frui divinitate. Et sic finitur vi capitulum.

Et conveniunt ad eum pharisei etc. Postquam descripta est in alio capitulo Christi ad discipulos condescensio hic ut supra dictum fuit describitur phariseorum confutatio. Et hoc quadrupliciter. Primo in eorum observancie. Secundo in Christi miraculis viii capitulo ibi Et exeuntes. iii in lege promissis et hoc x capitulo. quarto in parabolis et hoc in xii capitulo. Primo enim describitur phariseorum observacio vana. Secundo eorum interrogatio maligna ibi Et interrogabant pharisei. iii eorum confutatio vera ibi At ille respondens. iiii doctrine confutationis explanatio plana ibi Et cum introisset in domum etc. Igitur in prima parte dicit quod postea que dicta sunt Conveniunt pharisei et quidam de scribis venientes a Ierosolimis etc. Antequam ulterius ad expositionem lictere accedamus videamus de questione quam tangit Magister Petrus comestor in hystoria scolastica et multi de hoc hic fecerunt questionem quare pharisei tam sepe redarguebant Christum et eius discipulos et scriptura non nominat sacerdotes et principes sacerdotum qui tamen maiores erant in lege. Dicendum igitur primo quod in Iudea erant tres secte in doctrina a plebe et aliorum vita et opinione distantes scilicet Saducei essei et pharisei. Saducei tenebant quinque libros Moysi sed negabant resurrectionem futuram et angelos esse bonos vel bonos. Essei erant mirabilis abstinencie in cibis et potibus et vestibus et in multis aliis que narrat Magister hystoriarum ubi incipit tractare de evangeliis quod congruum est ad scribendum. Pharisei autem austero victu vivebant traditiones Moysi ad literam tenentes unam scilicet cartam in fronte colligatam et in sinistro brachio quibus decalogus erat scriptus et dicebantur carte in brachiis

Habent ... Iohannis 13. ... est vis ... pallium deponent etc.

Mistice

Capitulum 1

varia

No

Saducei

Essei

Pharisei

philateria a philare quod est servare et torath quod significat
legem Et hoc faciebant quia in exo. et deut. vi. dicit
quod habent mandata dei inter oculos et in manibus
suis Et per hoc ipsi credebant servare optime legem
habebant etiam fimbrias maiores ceteris et habebant
spinas eis alligatas ut ambulando memores essent
mandatorum dei. Isti credebant resurrectionem corporum futuram
sed dicebant animas bonorum ne essent ociose usque ad iu-
dicium intrare alia corpora malorum aut tradi in loco
obscuro et qui in carceribus manent usque ad iudicium
Agere que iusta sunt vel negligere dicebant esse in
libero arbitrio hominis sed omnia alia fieri a deo et maxime
i. fato Et propter hoc quia se habita cultu ab aliis erant
divisi dicebantur pharisei quod est divisio Et propter
istas observaciones volebant apparere iudeis aliis maio-
res et sanctiores Et ista erat causa quare isti pharisei
volebant alios reprehendere de transgressione legis Et con-
venit ad ihesum cum vidissent quosdam de discipulis
eius communibus i. inmundis et non lotis manibus man-
ducare panem vituperaverunt i. reprehenderunt tanquam legis
transgressores Causam reddit ewangelista dicens quia pharisei
et omnes iudei nisi crebro lavent manus suas non
manducant tenentes tradiciones seniorum Et in hoc
notat ewangelista quod illud statutum erat ab hominibus et
non a deo ut dicit glo. interlinearis Unde sequitur et
etiam a foro i. venientes nisi baptizentur non comedunt
et alia multa sunt que tradita sunt eis servare baptismata
calicum et urceorum et eramentorum et lectorum Et ita ex tra-
dicione seniorum hoc habebant ut sepius corpora sua
et vasa domus quibus utebantur ad refectionem et lectos
in quibus requiescebant lavabant et per hoc credebant
mundari mentes quia ad literam accipiebant quod debe-
rent accipere sub mistico et morali intellectu sicut est
illud ysa. i. lavamini mundi estote et etiam illud ysa.
lii. mundamini qui fertis vasa domini et multa talia
servabant que dicuntur in scriptura Et in hoc decipi-
ebantur nescientes quod scriptum est ii. cor. iii. litera
occidit spiritus vivificat Unde Beda hic dicit frustra
autem pharisei et frustra omnes iudei lavant manus et a foro

venientes baptizantur / quodam tempore fonte salvatoris ablui / Invanum baptismata servant vasorum que cor- dis suorum et corporum eligere sordes negligunt / cum certum sit moysen et prophetas qui vasa templi dei vel aquis diluit vel igne purgari vel oleo sanctificari quantumque ex causa iusserunt non in hoc malum rei emundacionis sed magis poenis et operum castigacionem ac sermoniam atque animarum nobis mandare salutem / Et ideo lavari exius non mundari proprie loquendo sicut dicitur Job ix Si lotus fuero quasi aquis nivis et fluxerint velud mundissime manus mee exius tamen sordibus in tingens me mergis. Unde bene psalmista istud declarat cum dicebat in psalmo lavabo inter innocentes manus meas / Quia secundum philosophum iii de anima manus est organum orga- norum ideo per manus in scriptura intelliguntur operaci- ones / que munde debent esse et a mundo corde procedere sicut petrus dicebat Joh xiij quod xpistus lavaret sibi non tantum pedes sed et manus et caput · i · quod post in- tenciones mundas daret graciam ut operaciones munde seq- rentur / Quia omne primo ut dominus dedit homini ut velit quod iustum est / deinde graciam confortantem et iuvantem ut possit / sicut pulcre et diffuse tractat magister sentenciarum libro ii. Tunc introgabant pharisei ihesum dicentes Quare discipuli non ambulant etc. expositum est supra / Et quia in evangelio luce xij et mathei xvi et xxiiij reprensionem xpisti que non ponitur hic diffuse tractant sed solum que hic ponuntur exponamus / At ille respondens ait Bene prophetavit de vobis ypocritis propheta ysaias sicut scriptum est populus hic labiis me honorat cor autem eorum longe est a me · Est igitur hic advertendum ad maiorem litere evidenciam quod invenitur duplex honor videlicet honor verus et honor falsus. Ho- nor falsus solum est in exterioribus / sicut est honor quo honorantur aliqui ab aliis ex adulacione qui ab adulatoribus dictis aut factis honorantur quasi essent virtuosi et honore digni / Et hoc faciunt ut ipsi credant se esse dignos honore ut dicitur · i · ethicorum / Aliqui honorant alios propter bonum utile ut aliquid boni accipiant ab eis / sicut in primo rethorice

Honor

falsus

pr adulacom

pr vtile

ij^a^ ad timoc.

Verus

xij. dicit phus quod honoramus quasdam psonas quas
videmus nobis esse causas ad diuicias vel aliquid
bonorum. Aliqui honorantur ex timore / et est honor coactus
sicut honorantur tiranni vel crudeles labijs et non
corde sicut ys. xxix. dicitur populus iste ore suo et labijs suis
glorificat me. Verus honor procedit ex corde / et est quando
homo amat hominem quod sit dignus amari vt sunt
virtuosi et sapientes homines et boni / quia vt dicit
i. ethicorum. In veritate solus bonus honorandus est quia
bonitas continet virtutem et prudenciam vt dicitur vj.
ethicorum. Et tunc tales amantur et iuste honorantur sicut
viij. ethicorum c. viij^o^ dicitur amari proprie est vel quod est hono
rari et virtutis et beneficij honor retribucio vt vi ibi
Modo ad propositum / qui xpus dicebat populus hic labijs
me honorat etc. loquebatur quia erat male contentus
de hijs / et mito quia videbat eum virtuosum esse et
prudentem in sua doctrina et esse eis beneficia lar
gientem in curando infirmos et in alijs beneficijs
sicut in saturacione populi vt patet supra. Et ideo tenebantur eum
corde amare et honorare. Et ipsi phisei eum repre
hendere volebant. Vel forte ipse loquebatur tunc pre
dictus homo / quasi diceret. Iste populus Iudaicus et maxime
phisei qui iactabant se scire legem domini extrinsecus a
suis philateriis aut fimbrijs deum honorare dicebant
et tamen cor eorum longe erat a deo sicut de facto apparebat
Et propter hoc ipse eos in hoc reprehendebat. Sic malachias
propheta dicebat. j. c^o^ in persona dei loquens sic. Si ego sum
pater vbi est honor meus / si ego sum dominus vbi est timor
meus. Ideo plane de eis xpus subdit. Inaniter me
colunt. quia scilicet non diligunt me / quod probat
quia erant docentes doctrinas et precepta hominum
derelinquentes mandata dei / et declarat quia ipsi tene
bant tradiciones hominum et non dei / sicut patebat de
suis baptismatibus ut patet in littera / que quidem ad perfectionem
non adducunt. Vt pulcre apostolus deducit ad hebreos
ix. Et bene reprehendendi erant. quia dimittebant
mandata dei sequentes mandata hominum. quia mandata
data hominum aut statuta ut plurimum sunt cum dea
quia procedant racione precipientis vt sunt precepta tira
norum aut principum / quia vos homines non est securus cano

Sed li medium est ultra [illegible]

I. preceptis.

quidam ex legis explanacione et [illegible]

Due quia tradicionum habent

quidam ex phizeorum [illegible]

vt dicit philosophus ii polit. c. xxiiii. Etiam peccat in materia quia
quedam sunt de minus honestis Etiam in forma quia
modus precipiendi est immoderatus et minus bene or
dinatus Etiam peccavit ratione finis quia non semper
concludunt et conferens | Mandata dei sunt observanda ratione

precipientis mirabilis | primo sunt observanda ratione
materie diligibilis | precipientis quia timidus et
forme nobilis | venerandus ratione sue dilectionis
finis utilis | cognitionis comminationis | Ratione sue

dilectionis sunt observanda sicut bonus filius obedit patri
et servat mandata eius vnde Johannis xiiii dicebat christus
Si diligitis me mandata mea servate | Etiam diligenter
implenda ratione sue cognitionis sicut scolaris bonus facit
quod sibi est preceptum | presertim quando magister est presens | et
vere quicquid agitis vos facitis ante faciem iudicis
cuncta cernentis vt dicit Boecius in fine libri de consolacionis.
Ideo bene dicebat psalmista sicuti mandata tua quia obstupe
vit me ex in quo tuo | Sunt enim mandata facienda ratione
comminationis sicut servus obedit saltem timore pene
aut dampni vnde ecclesiastici ii. Qui timet deum custodit
mandata eius | Secundo sunt mandata dei obser
vanda ratione materie delectabilis quia sunt

dulcia ad delectandum | De primo ecclesiastici xxiii nichil
levia ad faciendum | dulcius quam respicere in ma
fidelia ad complendum | datis domini De secundo deut.

xxx mandatum quod precipio non est supra te Et prima
Joh. v° mandata eius gravia non sunt in psalmo fide
lia mandata eius etc. | Tertio sunt observanda ratione
forme nobilis quia sunt de se

nobilia | Sunt primo nobilia vnde ecclesiastes vlti. deum
paterna | time et mandata eius observa
delectabilia | hoc est omnis homo | Est perfectio hominis

Sunt paterna prov. vi. Mandatum dei lucerna est
Sunt delectabilia in psalmo A mandatis tuis intelle
xi propterea odivi omnem viam iniquitatis | Ratione
finis sunt adimplenda quia sunt ad hominis perservacionem

perfectionem | De primo prov. xix qui custodit mandata
confirmacionem | custodit animam suam | De secundo ysa. xlviii
glorificationem | vtinam attendisses mandata fuisset quasi flumen

materie
forme
finis
precipientis
dilectionis
cognitionis
comminationis
Materie 2
forme 3
nobilia
paterna
delectabilia
finis

pax tua etc. De tercio Ioh. xiiii dicitur qui habet mandata mea et servat ea ipse est qui diligit me et qui diligit me diligitur a patre meo. De iiii° Math. xix dicitur si vis ad vitam ingredi serva mandata. Unde Greg. xxii mor. c. xvii dicit sacri eloquii mandata si bene serventur hic in opere nobis corona meritorum exhibebitur in retributione. Qui irritum facitis preceptum dei ut traditionem vestram servetis. Hic salvator noster arguit obiectus phariseorum et sacerdotum qui dei erant pocius reprehendendi quam discipuli sui quos arguebant de non lotione manuum cum comederent. Et hoc facit clare ducens eos ad metum reductionis [illegible] arguit sic. Melius est servare mandata dei quam traditiones seniorum. Et prius dimittere ea quam dimittere traditiones hominum. Sed vos dimittitis mandata dei propter traditiones seniorum que sunt mandata hominum. Ergo prius facitis. Maiorem habet pro concessa ab eis. Quia isti pharisei iactabant se observare legem moysi quam ipsi violabant legem dei. Minorem ipse declarat sic in textu. Moyses enim dixit honora patrem tuum etc. ut legitur et scribitur exo. xx. Sed vos dicitis si dixerit homo patri aut matri corban quod est donum quodcumque ex me est tibi proderit et ultra non dimittitis eum quicquam facere patri suo aut matri etc. Notandum est hic primo quod textus iste obscurus est sive ex modo loquendi sive ex defectu translatoris. Et ideo valde obscure a Crisostomo et a Ieronimo duobus modis exponitur. Uno modo sic potest inquit hic textus sumi quod ex me est tibi proderit. Compellitis inquit filios ut dicant parentibus suis quodcumque donum oblaturus eram deo in tuos consumo cibos tibi que proderit o pater et mater ut illi timentes accipere quod deo viderant mancipare inopem magis vellent vitam ducere quam comedere de consecratis. Secunda expositio est et etiam est theophili est ista. Preparat enim deus [illegible] debilitates vel etates aut penuriam parentum considerans ut filii honorarent i. sumerent in necessariis ministrandis parentes suos. Scribe et pharisei hanc dei ordinationem volebant subvertere ut sub nomine pietatis

[Margin, left:] [illegible] hoc [illegible] ... moyses ... exo. xx ... 2.

[Margin, bottom:] Aug. [illegible] de [illegible] hunc textum [illegible] ... quodcumque donum quod ... pater offeres ... phariseos ... [illegible]

[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] imperfecta

impietatem induceret. Docuit pessimos filios ut si quis
ea que parentibus offerenda erant ad sustentacionem
vite sue. Deo vovere vel offerre voluit. qui ut dicebant
verus est pater. absolute illa debebat proferri parentum mu
neribus. Et sic oblationibus liberorum sub occasione templi et dei
in sacerdotum lucra cederet. Et subdit quod ista pessima
phariseorum consuetudo de tali occasione veniebat. multi erant
obligati creditoribus et nolentes reddere aut soluere
delegabant sacerdotibus ad preces eorum. ut sic exa
cta pecunia ministeriis templi et eorum usibus deseruiret
Et sic inducebant alios facere contra legem dei. Et in postilla
re sicut dicit hic quidam. videlicet hugo cenopolitanus episcopus
qui post fuit Cardinalis et postillavit magnam partem
biblie et vere similis fraus fit hodie a sacerdotibus qui eis
~~qui ad eos~~ confitentibus pro penitentia salutari et iniungunt
et inducunt ut quod vellent pauperibus erogare ad
salutem anime sue dent et legant sibi et suo clerico
aut fabrice ecclesie et huiusmodi. Etiam aliqui audientes
confessiones hoc quod confitentes tenentur reddere. aut quia
habent ex mala acquisicione. aut aliqua alia causa
sibi attribuunt et dicunt simplicibus hominibus quod eis da
do melius faciunt. contra quos dicitur Michee iii dicit
dominus super prophetas qui dicunt. seducunt populum meum etc.
Similiter canonici suos canonicos morientes exhor
tantur ut ecclesie sue totum delegant. eo quod non bene
fuerunt illi ecclesie quod post inter se diligenter diuidunt
Et sic pauperes nichil habent nec etiam testator. contra
tales exhortatores ymo exactores bene dicit ysa. i.
principes tui infideles socii furum. omnes diligunt
munera sequuntur retribuciones. Sic igitur dicitur quod christus
optime redarguit phariseos et scribas quod dimittebant
mandata domini sequentes tradiciones hominum. Sed
hic circa mores videntur dubia. Et primo quia si ho
norare accipiatur proprie certum est quia honor principaliter
debetur deo quam patri aut matri talibus quia secundum philosophum
iiii° ethicorum c. viii honor sit maximum bonorum quod
deo attribuimus. Si autem accipiatur honor pro bonorum suorum
oblacione sicut accipit glossa hic magister de [illegible] quod licet septimo
non sit honor dicitur esse in salutacionibus et officiis quam in muneribus

No[ta] [illegible] contra legem [illegible] tradiciones phariseorum [illegible] ad legem [illegible] evacuandum.

collone Tunc argumentum oblo datur parentibus
carnalibus quia sunt parentes sed deus est summus pater
quia dicitur math. v. Unus est pater vester qui in celis
est ymo ipse a quo omnis paternitas denominatur in celo
et in terra sicut dicit apostolus ad Ephe. iii. ergo offerre
deo oblationes est magis necessarium quam subvenire vel
dare parentibus etiam in necessitate Contra lex naturalis
preferenda est legi positive ut dicitur primo retho.
xxxv. c. et est lex divina sed tamen lex naturalis que
lex divina precipiunt honorare patrem et matrem con-
venientius et iustius est subvenire patri et matri quam oblatio-
nes deo offerre que sunt de iure positivo Breviter
dico quod xpistus in textu contra quos loquebatur phariseis aua-
ris et sacerdotibus et non reprehendebat offerentes
et sic non est ad propositum quod arguebatur primo Ad argumentum
secundum dico quod aliquis offert deo aliquod munus voluntarie
aut voto voluntarie sicut erant oblationes in corbanan
et in gazophilatio et sicut communiter fit et in ecclesia aut
voto sicut in lege sive etiam in ecclesia fit modo subvenire
patri et matri prefertur talibus oblationibus voluntariis
sed oblationibus ad quas quis voto obligatur non nisi
erunt extrema et necessitas Et tunc per consilium prudentum
deberet fieri Sed de hoc quod hugo supius cat illos qui dant
et sacerdotibus curatis suis pona casus quod pater alicuius
carnalis et pater spiritualis sint inequales necessitate constituti cui
est magis subveniendum patri carnali aut spirituali et videtur
quod patri spirituali quia magis est subveniendum illi a quo
maius beneficium aliquis accipit sed a patre spirituali ma-
ius beneficium homo recipit quam a patre carnali quia
a patre carnali non recipit nisi esse nature quod minus
est a patre vero spirituali homo accipit esse spirituale quod
melius dicitur igitur etc. Contra phus ix ethicorum c. ii. dicit
filii debent parentibus honorem quemadmodum deo
Sed homo non tenetur patri spirituali tantum honorem
exhibere quantum deo honorare et subvenire igitur in proposito
igitur etc. Dico breviter quod primo et primo tenentur subvenire
parentibus quia secundum philosophum ubi supra filii debent sufficere
parentibus in alimento tamquam sibi ipsis igitur etc. Et confirmatur
quia · quia · viii ethicorum · c. xiiii. dicitur quod nullus filius
alii vel recedere a patre abnegando ipsum igitur etc. Ad rationem
primam dico quod non consilium filius accipit esse corporale a patre

carnali et esse spirituale a patre spirituali quia a patre spirituali carnali accipit esse naturale a causa efficiente a patre spirituali tanquam a causa ministrali accipit esse spirituale Et sic est verior causa pater carnalis esse quod dat filio quam pater spiritualis. Et istud sufficit ad hoc quod magis teneatur omnibus pensatis patri carnali quam spirituali

Et advocans turba dicebat illis Audite me et intelligite nichil est extra hominem intrans in eum quod possit eum coinquinare. Id est quod homo comedit cibos qui sunt exteriora homini sed propter comestionem illorum non coinquinatur in mente Sed que procedunt de homine illa sunt que coinquinant hominem. Beda in commento sic dicit ipsius judeorum partem dei se esse iactantes communes cibos vocant quibus omnes utuntur homines. Verbi gratia ut suilla carnem ostreas lepores et istius modi animantia que ungula non findunt nec ruminant nec squamosa in piscibus sunt Unde et in actibus apostolorum scriptum est Quod deus sanctificavit tu ne commune dixeris Commune ergo est quod ceteris hominibus patet nichil est inquit extra hominem etc. Sed contra dicta ista salvatoris et Bede posset dubitari primo verum erat quod hominem et carnem comestum inquinavit Adam et quo ad corpus et quo ad animam ut patet Gen. iii. Item quando christus dicebat ista verba adhuc durabant legalia ergo adhuc erat discretio ciborum sicut precipiebantur in levitico. Igitur non licebat tunc comedere quia lex si tunc christi esset tenenda tunc quando ipse dicebat ista judeus posset comedere carnem porcinam et animalia alia que nominat lex ita absque hoc quod coinquinatus esset. Ad hoc ego dico quod non inquinabat de se sed propter transgressionem prohibitionis divinum inquinasse. Unde et Adam et medici sicut poterant inquinari quod i. ad Thimotheum iiii Omnis creatura dei bona est et nichil reiciendum etc. Et ad Titum i° Omnia munda sunt mundis Sed quare tunc dicebat nec comedi sine inquinatione non possent Dico quod ipse loquebatur quantum ad naturam rerum comestibilium que in se non sunt immunda vel significando quod lex mosaica in hoc precipue erat abolenda

Simile

Cor.

Levit. 11. deut. 14

Ex.

per legem xpianam sicut plane ostensum fuit Petro Act. x. c. Unde Theofilus in commento suo dicit sic
Hoc autem Damas. dicit volens ostendere et instruere homines quod observaciones escarum quas lex commemorat non oportet corporaliter .i. literaliter intelligere et exhibere sed spiritualiter .s. manifestare incipit. Sed ad hunc dubitat Beda et satis bene cur nos xpiani de ydolatitis non comedimus si ea que comedimus non coinquinant hominem cum apostolus prohibet hic dicens.
Non potestis calicem domini bibere et calicem demoniorum. Et respondet sic secundum quod ipse tibi et deo in creatura ipse munda sunt sed ydolorum ac eciam demonum invocatio ea facit inmunda. Sed dixit si quis habet aures audiendi audiat istud fuit superius expositum in capitulo precedenti. Dicit hic quod propter istud verbum qui habet aures etc. apostoli crediderunt quod aliquod ad profundum sensus sermo dominus continet unde sequitur Cum introisset in domum a turba interrogabant eum discipuli eius parabolam. Et ait illis Sic et vos imprudentes estis. Beda exponit et dicit quod a predictum fuerat et patet auditu apostolis per parabolam dictum putavit et in se manifesta misticam querunt intelligenciam. Sed ex quo arguitur vitiosum esse auditorem qui obscure manifesta aut manifeste dicta obscure velit intelligere. Non intelligitis quia omne extrinsecus introiens in hominem non potest eum coinquinare quia non intrat in cor eius sed in ventrem et in secessum emittitur purgans omnes escas. Nota quod primo quod cor in scriptura dicitur vite principalitas. Prov. iiii. Omni custodia serva cor tuum quia ab ipso vita procedit quia est membrum vitale principale. rei altitudinis medietas. Ysa. xl. loquimini ad cor Ierusalem .i. in medio eius ad populum altitudinis ad rei profunditas Eze. xxviii. dicitur in medio ac rei profunditas Eze. xxviii. Dicitur in medio aquarum in corde maris .i. in profundo hominis voluntas Ierem. xxxii. Dabo eis cor unum .i. voluntatem unam sunt recapacitas. Prov. xviii. Cor prudentis possidebit sapienciam .i. intellectus prudentis. Modo cor accipitur hic pro voluntate que secundum glosam dicitur mens hominis. qui dicit Sed per cor hic intelligitur mens hominis que est principalis pars anime. Et ideo secundum

Cor
Vite principalitas
rei Medietas
rei profunditas
hominis voluntas
intellectus capacitas

eciam necesse est hominem mundum vel immundum estimare et sic que ad mentem non pertinent non possunt hominem in mundicia auferre. Si dicatur quod inordinatus cibus inquinat hominem dicit glossa quod hoc cibus inordinatus non facit sed usus inordinatus qui a mente procedit unde Crisostomus dicit Sic cibi non faciunt homines immundos Sed mala que operantur passiones ab interioribus procedentes. Nondum eciam quod hic. Beda in 9°. Dicit quod aliquis heretici et prius calumpniantur quod dominus physice disputacionis ignarius erat putans omnes cibos in ventrem ire et in secessum emitti cum statim infuse esce partim et venas ac medullas et nervos fundantur. Et ad declaracionem dictorum Bede sciendum quod secundum physicos maxime secundum Avicennam Cibus receptus in stomacho ibi decoquitur et digeritur et vertitur in chilum. Et ibi fit separacio purum a puro impurum. De alimento natura fecitax emittit per secessum quod est purius mittit ad cor ibi digeritur iterum et vertitur in sanguinem Et adhuc dividitur in sanguinem grossiorem cor quod continue movetur mittit ad renes et ibi iterum digeritur et vertitur in sperma subtiliorem sanguinem cor mittit per venas et arterias ad membra ad sustentacionem corporis ad reparacionem deperditi. Et plus in carnem vertitur vertitur. Unde concludit Beda sic Omnis enim tenuissimus humor et liquor esca convenit et in artibus concreta fuerit et digesta per occultos meatus corporis quos greci poros vocant quod est superfluum de alimento emittitur. Dicebat quod que de homine exeunt illa coinquinant hominem. Non est intelligendum de superfluo alimenti quod exit ab homine per secessum vel alio modo quia illa non coinquinant hominem loquendo moraliter. Sed hoc attendendum homo totus sicut est compositus ex anima et corpore cum suis potenciis super quibus intellectus habet dominium et racio. scilicet super potencias anime concupiscibilis et irascibilis de quibus per suum liberum arbitrium potest uti bene vel male Et sic dicitur homo esse optimum omnium animalium. i. vi ethicorum Et in x. ethicorum Dicit philosophus quod hominem eiusdem entem omnem vivere secundum optimum quod est in ipso. Et ideo Christus hic accipit exire ab homine operaciones de quibus ipse est dominus et causa. Et si

oponies sunt bone mundant hominem et ornant. Et si sint male enim inquinant et faciunt immundum. Et dicuntur procedere a corde accipiendo cor pro intentione et volunte et sicut accipitur Jere. xvii ubi dicitur pravum est cor hominis et inscrutabile et quis cognoscet illud. quia ab homine pravo procedunt cogitaciones male. et oponies sicut sunt adulteria. fornicaciones. furta. avaricie etc. De quibus aliqua ad nostram erudicionem dicenda sunt. Et primo de adulterio et fornicacione simul que sunt species luxurie et per quas de luxuria. nam luxuria dividitur in adulterium et fornicacionem. stuprum incestum. Adulterium prout accipitur in iure dicitur alieni thori violacio xxxii. questione. vi non mechaberis. vel coniugalis fedis profanacio xxvii. q. ii. Si quis coniugatus. fornicacio simplex est solutus cum soluta. stuprum cum virgine. Incestus cum consanguinea vel affine. Et quia inter istas luxurie species adulterium gravius esse dicitur. Causa

Graviori pena punitur
Graviori culpa committitur
Graviori angustia consequitur
Gravius dampnum inde generatur

Quia graviori pena punitur non solum temporali sed spirituali patet de temporali quia secundum leges instituta et civiles adulter capite debebat puniri. C. ad legem Jul. Etiam secundum leges mosaicam. Deut. xxii dicitur moriatur adulter et adultera. Quia eciam punitur morte spirituali prima ad Cor. vi dicitur adulteri regnum dei non possidebunt. Unde Greg. xxxi. mor. c. viii quia nephas est et iniquitas maxima Job xxxi. dicit quia et si alia peccata etiam polluunt adulteria extinguunt. Et quia autem concluditur. sed secundum quia maiori culpa committitur quod patet quia utrique adulter et adultera fidem dissolvunt. primum efficiuntur quod de coniugio emendat turpi vicio dissolvunt et dissipant. Et istud patet quia iuxta culpe demerita sequitur pena gravior quia adulteria secundum leges civiles verberabantur vel detrudebantur in monasteria. hoc secundum canones clericus deponitur laycus excommunicatur lxxxi. d. si quis. Ideo dicitur Osee. ii Auferat adulteria de medio uberum suorum etc.

Tercio dicitur quod istud peccatum graviori angustia consequitur quia cum vir et uxor sint una caro et indissolubili vinculo alligati non solum quantum ad carnem. sed quantum ad amorem mutuum sicut inter coniugatorum

Ad secundum [illegible] inuenitur in scripto 2i d[illegible] 2e arti 2

[illegible] ad tertium [illegible] patet [illegible]

Item ad [illegible] patet [illegible]

[illegible] sit [illegible] peccat [illegible]

vel intellectum voluntas [illegible]

[illegible] aut intelligendi [illegible]

Ad [illegible] voluntas [illegible] est aliud

nisi quod volumus complacere in eo quod [illegible]

[illegible] apprehendit [illegible] illud [illegible]

apprehendit per cogitationem / Ad [illegible] est [illegible]

potentia [illegible]

[illegible] superior [illegible] est

nisi [illegible] mouet delectandum.

Aut [illegible] potentia [illegible]

illud [illegible] complacendo [illegible] Aut [illegible]

superior [illegible] vel [illegible]

[illegible]

[illegible] Aut [illegible]

[illegible] est [illegible]

Aut [illegible]

Aut [illegible] complacentia [illegible]

[illegible] est [illegible]

Aut [illegible] est [illegible]

[illegible] 21 [illegible] c 6 [illegible] est quod [illegible]

de temptatione [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] quod [illegible] hac

[illegible] volunt

Et [illegible] [illegible] nequaquam cogitacionum
[illegible] inquinat vel pulsat sed vel [illegible]
hanc [illegible] subiugat / hinc [illegible]
[illegible] considerandum est temptacio [illegible]
ad [illegible] humane / humana quippe
temptacio est [illegible] plerumque in cogitacione
tangimur et [illegible] / sed non [illegible]
et [illegible] ad [illegible] hec [illegible]
[illegible] ex humane corrupcione
[illegible] / [illegible] dominatur
est et non [illegible] temptacio [illegible] hec
[illegible] corruptibilitas suggerit [illegible]
et animus [illegible] / hinc [illegible] est
[illegible] peccatum in [illegible] post [illegible]
peccatum quippe in mente [illegible] est [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] / [illegible]
[illegible] peccatum est [illegible]
[illegible]
[illegible] hec [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
ad [illegible] est ad peccatum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ad petrum [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

formicetur ille qui remanet fidelis immenso dolore cruciatur quia fit dissolutio animi que est causa intensi doloris secundum physicos. quod bene plures ostenderunt qui ex dolore amissi socii se occiderunt / sicut ego plenius tractaui in lectura supra ad Tymoteum c. ii lectione x. ubi de hoc multa exempla posui. Quarto dicitur quod ex crimine adulterii grauius dampnum generatur. Quot dampna ex isto crimine euenerunt quot homicidia quot guerre quot urbes destructe. ymo etiam regna et regiones ad nichilum redacta sunt patet in Cronicis que de hoc plane sunt a principio mundi uidebit qui uoluit. Anno propter Anthonium magnum et regnum egypti propter cleopatram ab octouiano fuit destructum et infinita alia regna. Nonne propter adulterium Johannes baptista decollatus est / unus fidelis occisus / ymo mulier adultera et odiosa est unum per quod ira mouetur. ut legitur prouerbiorum xxx. Et quia in postillis meis quas feci super Job et supra ad Timoteum de luxurie uicio multum diffuse tractaui. ideo modo transeo. Et hoc quod Christus nominat hic fornicationem sciendum quod fornicatio est actus venereus alicuius uiri cum soluta causa explende libidinis / et dicitur a fornicibus que erant loca in quibus gentiles illam turpitudinem exercebant. Quod uicium. Et in lege mosayca in lege xpiana tanquam mortale uicium prohibetur quicquid sit de lege machometi. Ideo bene dicitur ad ephesios v^o hoc scitote intelligentes quod omnis fornicator immundus non habet hereditatem in regno dei et christi. Sequitur homicidia duplex est homicidium quoddam corporale / et quoddam spirituale consistit in odio et rancore ad proximum de quo dicitur prima Johannis iii qui odit fratrem suum homicida est / homicidium corporale autem est duplex quia aliud homicidium fit inuoluntarie et casualiter ~~et~~ sine se defendo ut saluet uitam suam. et qui uult de hoc uidere utrum sint peccata mortalia aut non et quomodo uideat sanctum Thomam de Aquino in secunda secunde questione lxiiii. Aliud homicidium uoluntarium et a proposito commissum quod est peccatum multum graue quia ex directo opponitur caritati superne et fraterne quodlibet peccatum accipit grauitatem secundum quod opponitur uel repugnat caritati. Et propter omnes leges illud prohibent / quia peccare contra naturalia est excedere in maliciam ut dicit philosophus vii ethicorum c. xxx iiii. Ideo in lege nostra maxime prohibetur punitur enim et temporaliter et eternaliter / Et ideo ei debentur duplex pena. Et sciendum quod in scriptura dicitur homicidia ratione infidelitatis et perfidie / impietatis et immanitatis / iniquitatis

: immisericordie :

[illegible]

Fornicatio

Homicidium

Spirituale

Corporale

Casuale

Voluntarium

[illegible]

Infidelit

Iniquit

Iniust

Iniquit

Malign

Furta

et malicie
Iniquitatis et iniustitie
malignitatis et iniurie

Primo modo dicitur Ioram rex homicida
quia perfidus sicut iiii Re. vi dicebat
Helizeus misit filius homicide ut tol
lat caput meum. Secundo modo homo iniustitie dicitur homi
cida Prov. xxviii qui subtrahit a patre vel matre aliquid et
dicit hoc non est peccatum particeps homicide est. Tercio modo dicitur
dyabolus homicida Joh. viii ille homicida erat ab inicio. Quarto
modo dicitur hereticus et apostota homicida large Apo. xxii foris
canes et venefici impudici homicide ydolis servientes. Quinto
dicitur Ysa. i. iusticia habitavit in ea nunc autem homicide. Se
xto dicendum est quia isto modo qui interficit hominem a proposito
dicitur homicida. De quo dicitur Num. xxxv: Si quis ferro percus
serit et mortuus fuerit qui percussus est reus erit homicidii
et ipse morietur. Et quod puniantur omnes tales eterna dicitur
Apo. xxi homicidis pars illorum erit in stagno ignis
ardentis igne et sulfure etc. De furto. Furtum enim est sub
tractio rei aliene invito domino. Et semper dicitur dominus rei aliene
invitus etiam si videat et non contradicat. Sicut de Richardo
rege Anglie in cronicis dicitur quod dum iaceret in lecto
venit et furatus fuit in camera eius et iocalia rege
vidente et tacente. Et iterum venit ille et furatus est ut prius.
Tercia vice venit et tunc rex dixit sibi ut non plus faceret
vel acciperet ne forte camerarii venirent et eum caperent et
ut furem punirent. Sed posset hic queri quare Christus posuit
hic furtum inter peccata gravia quia videtur quod furtum non sit
grave peccatum ymmo nec mortale quia Prov. vi dicitur non grandis
est culpa cum quis furatus fuerit. Item pro peccato mortali debetur
pena mortis. Sed pro furto non infligitur pena mortis sed
pena dampni secundum leges civiles ut reddat quadruplum
et in quibusdam furtis secundum aliquas leges multiplicatur etiam
lex Moysi Exo. xxii dicit: Si quis furatus fuerit ovem
vel bovem reddat quinque oves aut boves. Item furtum
ita est in parvis sicut in magnis unde qui furatur acum
aut unam pellam ita dicitur fur sicut qui furatur bovem
et tamen non videtur conveniens quod pro acu vel penna ab
eternaliter puniatur. Respondeo tamen dicendum quia Exo. xx scribitur
Non furtum facies et est inter precepta secunde tabule. Et
Zacharie v dicitur quod hec est maledictio que egreditur super
faciem terre quia omnis fur iudicabitur ut dicitur ibidem. Item
omnes leges hoc prohibent et philosophus ii rethorice lxo c. dicit
quod omnis fur malignus. Respondeo breviter qui considerat communi

furti inuenit quod furtum contradicit iusticie / quia aufert rem proximi / et iusticia reddit vnicuique quod suum est / et contradicit caritati / quia secundum regulam caritatis debeo velle bonum proximi et procurare cuius contrarium facit fur / quia vult dampnum proximi / et ideo est ibi fraus et dolus. Et sic sequitur quod furtum est semper mortale peccatum. Et tunc ad primam rationem dico quod furtum non dicitur grandis culpa propter necessitatem / quia aliquando ducit ad furandum quando talis potest esse quod non solum diminuit culpam sed et tollit. Ut prouerbiorum vi. Post auctem subditur vt esurientem reple at animam / Et ideo deus qui iudicat de occultis secundum intencionem furis iudicat. Vnde sciendum quod furtum proprie consistit in affectu sicut dicunt sacri canones xiiii q. vi c. ult. et leges ciuiles dicunt quod sine affectu non committitur furtum. Vnde philosophus primo rethorice c. xxiii dicit quod

1°8 si furatus fuit intendens alicuius nocumentum et appropriacionem sui quod male facit. Et ideo quod propter indigenciam et vrgentem necessitatem accipitur siue occulte siue manifeste siue volente illo cuius res dicitur esse siue nolente illud non debet proprie loquendo furtum adiudicari. Ad secundam dico quod pena mortis corporis non pro omni peccato eciam mortali in isto mundo infligitur secundum leges / solum pro hiis que inferunt irreparabile nocumentum vt homicidium et alia huiusmodi vel pro illis que habent horribilem deformitatem vt adulterium vel aliud huiusmodi. Et quia furtum potest reparari et ideo non infligitur pena mortis secundum leges ciuiles sed infamia. Nisi forte furtum aggrauetur per aliquas circumstancias sicut furtum quod est rei sacre sacrilegium sacrilegium dicitur. Et de peculatu quod est furtum rei communis secundum Augustinum super Iohannem. Et si homo illis furto subtraheretur erit crimen plagii pro quo quis morte punitur vt habetur exo. xxi. Ad terciam dico quod sicut dicit philosophus quod paruum est quasi pro nullo reputatur vnde dicitur siue calamus et talia quia non inferunt magnum nocumentum illi cuius sunt. Et qui accipit res illas forte credit quod non est contra voluntatem eius et sic possunt excusari a peccato mortali tales sic accipientes. Si tamen habeat animum furandi et inferendi nocumentum proximo non excusantur ymmo in talibus rebus et minimis potest committi peccatum mortale.

Auaricie

Sequitur auaricie statim oritur quod quare saluator nominauit auaricie in plurali / et generaliter vicia

capitalia solent nominari in singulari ut superbia invidia iracundia et huiusmodi. Statim potest responderi quod hoc est quia avaricia includit in se multa peccata gravia. Unde Gregorius xxxi° moralium c. lv° ponit multas radices malas que oriuntur ex illo malo stipite sicut est fraus, prodicio, fallacia, periuria, inquietudo, violencia, obduracio mentis. Ysidorus libro de viciis et virtutibus ponit ix filias ex ista pessima matre generatas que sunt videlicet fraus, furtum, rapina, turpis lucri appetitus, falsa testimonia, violencia, inhumanitas, rapacitas. Item et Philosophus in iiii° ethicorum c° iiii° ponit multa genera viciorum pertinencia ad avariciam quam illiberalitatem vocat, videlicet parcos, tenaces, turpe sustinentes propter lucrum, illiberales operaciones operantes. Et de meretricio pastores, usurarios, aleatores, mortuorum spoliatores et latrones. Igitur bene avaricia meretur in plurali avaricie nominari. Unde Augustinus libro iii° de libero arbitrio dicit quod avaricia avaricia quam greci philargiriam vocant dicitur non in solo argento vel nummis sed in omnibus que immoderate cupiuntur intelligenda est. Sed statim potest argui quod avaricia non est speciale peccatum sive vicium quod est contra omnes doctores. Respondeo et dico quod peccata sorciuntur speciem secundum obiecta in que tendunt inordinati appetitus et ultra dictamen recte racionis. Et ideo ubi est specialis racio boni quod inordinate appetitur ibi est speciale peccatum. Et quia divicie habent racionem boni specialis quod sub ... in usum hominum cadunt, ideo avaricia dicitur speciale peccatum secundum quod est inordinatus amor habendi divicias. Verum quia appetitus habendi inordinate aliquando fertur supra alia obiecta bona utpote supra bonum delectabile et talia huiusmodi ideo tales appetitus sortiuntur nomine avaricie licet large dicatur. Et sic patet solucio ad auctoritatem Augustini supra dictam. Et ideo accipiendo eam proprie secundum illam inordinacionem appetitus habendi vel retinendi sic semper est peccatum mortale et sic inter peccata gravia nominatur ab apostolo Ro. primo ubi dicit repletos iniquitate malicia fornicacione avaricia etc. et sic patet de isto. Secundo nequicie sub nequicia peccatum includit sicut dicit Seneca libro ii° de ira. Unde mirum quod adeo nequicia in publicum missa est et in animis patribus [illegible] evaluit ut innocencia non rara sed nulla sit. Unde nequam dicitur animus peccans et malus videlicet ...

Unde dicit Thomas 2a 2e q. ... articulo ...: Si amor divinarum excedat quantum ad perfeccionem amorem videlicet dei et proximi sic amor eorum est peccatum mortale. Si autem amor divinarum infra hoc consistat quod amor divinarum non preferatur caritati videlicet amori dei et proximi sic est veniale.

Nequicie

Consistit in ... [illegible]

295
151

et dist. 78 [illegible] in illa [illegible] regimen [illegible]
[illegible] suggestionem [illegible] multum
[illegible] fomenti [illegible] augustinus
Si aliquis [illegible] impeditum ad implendum
[illegible] anime [illegible]
a [illegible] quod in [illegible]
[illegible] redderet [illegible]
[illegible] est [illegible]

[illegible] regule [illegible]
[illegible] solli[illegible] [illegible] regule
[illegible]
[illegible] implere [illegible]
regimen [illegible] regimen aliud
[illegible] statum [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] regula [illegible]
statum [illegible] regimen [illegible]
[illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] bona [illegible] regimen
[illegible]
[illegible] in regimine est [illegible] in [illegible]
[illegible] propter [illegible]
[illegible]
[illegible] ix [illegible]
[illegible] opera.

[illegible] et [illegible] formam [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Tho. 2a 2e q. 154 ar. 3 [illegible]

Fornicatio est peccatum mortale. [illegible] quod est peccatum mortale quod generatur [illegible] homo

fornicatio est [illegible] et [illegible] [illegible] per [illegible]

[illegible] generatio fornicationis [illegible]

[illegible] homo [illegible] [illegible] / Ad quod

solum [illegible] sufficit [illegible] / sed multo

[illegible] a quo est instruendus et defendendus / Et [illegible]

bonis [illegible] [illegible] / [illegible]

Et [illegible] quod [illegible] est [illegible] lege [illegible]

[illegible] [illegible] ad [illegible]

[illegible] [illegible] / sed [illegible]

[illegible] / Et [illegible] Matrimonium [illegible]

Et [illegible] Matrimonium est [illegible] / [illegible]

[illegible] est lege civili [illegible]

et lege divina. Gen. 2. Relinquet homo patrem

et matrem suam et adherebit uxori sue.

Et fornicatio que est contra ius divinum et [illegible]

[illegible] est lege [illegible] Deut. 23.

[illegible] erit [illegible] de filiis [illegible]

1 Cor. 6 [illegible] fornicationem [illegible]

[illegible] [illegible] habent [illegible] fornicatores

[illegible] / Et [illegible]

fornicatores [illegible] regnum [illegible]

Et [illegible] est [illegible] precepto

[illegible] / [illegible]

[illegible] / [illegible]

[illegible] [illegible]

a nequicia. Vel forte de qua dicit ph(ilosoph)us iiii° eth(icorum) c. iiii°
q(uod) tiranni maxime violencias inferunt subditis et q(uod)
sunt civitates desolantes et sacra predantes et tamen
non dicimus eos illiberales s(ed) nequissimos et p(er)niciosos
homines et nequam. Vel dixit xp(ist)us nequicie i(n) pl(ura)li p(ro)pter
vii peccata que dicuntur capitalia de quibus nec(essari)a
predicatur q(uod) ista e(st) ipsa vi(delicet) superbia est nequicia quedam
et sic de aliis. Unde p(ro)u(erbiorum) xxvi dicitur de malo ho(m)i(n)e
q(uod) vii nequicie sunt in corde ipsius. Vel forte dicit
nequicie in pl(ura)li quia invenitur nequicia oris cor
dis operis. De p(ri)ma dicitur in ps(alm)o Cogitaverunt et locuti sunt
sunt nequiciam. De ii° p(ro)° Re(gum) xvii Ego novi neq(ui)
ciam cordis tui etc. De iii° ecc(lesiastic)i xlviii Dedit Jeroboam
viam peccandi et qui fecerunt omnes nequicias etc. Et in
ps(alm)o dic(itu)r Da illis domine s(ecundu)m op(er)a illorum et s(ecundu)m neq(ui)
ciam adinvencionum ipsorum. Et sic sufficiat de nequi
cia. Dolus et fraus que idem sunt in [illegible] pon
tales ibi. Est dolus in lingua maledicacis manu(m)
fraus est fallentis sub lingua verba blanda loquentis
Sed tu q(uod) invenitur in scriptura duplex dolus interior
et exterior. Interior est in cogitacione intencione et af
feccione. De primo in ps(alm)o Dolos tota die meditaba(n)
tur. Et prov(erbiorum) xii Dolus in corde cogitancium mala
De s(ecun)da in ps(alm)o Nec est in sp(irit)u eius dolus i(d est) intencione
De iii ecc(lesiastic)i Accessisti ad dominum maligne qui cor
tuum plenum est malignitate et dolo. Dolus exterior consistit

in invidia et detraccione
perfida simulacione
maligna opere
indigna accusacione

Primo dolum incurrunt
invidi. De qua in ps(alm)o
prohibe linguam tuam
a malo et labia tua ne
loquantur dolum. Secundo incurrunt perfidi qui exterius
pacem et amorem simulant et intus pleni sunt dolo sic
fecit Anthyochus ut p(atet) i° Machabeorum. Et Joab ad
Abner quando locutus est in dolo et interfecit eum ut
patet ii° Re(gum) xxiii. Tercio sunt maligni qui iniqui
tatem et dolum perpetrant. De quo in ps(alm)o sicut
novacula acuta fecisti dolum. Quarto conveniunt
testes dolosi et proditores indigni de quibus prov(erbiorum)
xiiii Qui profert mendacium est testis dolosus etc.

violencia
cum iniquitate

morte

Ex p(ar)te
cordis
oris
operis

Dolus
consistit in
deceptione
[illegible]

Interior

Exterior

Impudicia

in ps. Qui non iuravit in dolo proximo suo. Iste benedicatur ps. xx. ii. deponentes omnem maliciam et dolum. q. in mo geniti infantes 2e. Sequitur impudicicia quia impudicicia d. de omni spe luxurie et de hiis malis multa scripsi ideo pertranseo et ideo ut dicit Sen. li. iiii. declamacionum impudicicia in ingenuo e crimen. g. in clero et homine honesto. Ideo bene apostolus istud vicium d. testificor in domino ut iam non ambuletis sicut et gentes ambulant in vanitate sensus sui qui q. desperantes s. de bono tradiderunt se impudicie. Et quomodo sit grave peccatum pz li. sapie. xiiii. c. ubi post gravia peccata que enumerantur ibi concluditur de ebrietate et impudicicia. Quomodo istud vicium est detestabile et fugiendum et maxime a viris ecclesiasticis pulcre docuit Innocencius papa tercius in li. de contemptu mundi li. ii. c. xxi. sic inter alia dicens h. c. impudicia siquidem in continencia omnem etatem corrumpit, communem sexum confundit, omnem ordinem solvit, omnem gradum pervertit, Inundat enim senes et iuvenes mares et feminas prudentes et simplices superiores et inferiores ad extremum eciam sacerdotes qui nocte venerem amplexantur mane virginem venerantur turpe dictu sed turpissimum actu. Dici lz agi non liceat, nocte filium veneris agitant in cubili, mane filium virginis offerunt in altari. Et post penas et dampna que ipse enumerat que ex impudicia eveniunt concludit. hec vires enervat sensus diminuit. dicens consumit opes effundit. Ideo apo. xxii dicitur foris canes et venefici et impudici. Sequitur

Oculus malus

Oculus malus. Sciendum quod oculus dicitur malus moraliter inquantum homo male utitur eo aspiciendo ex luxuria. De primo dicitur ii. pe. ii. Oculos

luxuria	habentes plenos adulterii. De hiis
ex superbia	oculis pu. vi. v. sunt que odit
ex invidia	deus. Sequitur oculos sublimos
ex malicia	i. superbos. De tercio ecclesiastici xiiii.
ex avaricia	Nequam est oculus invidi. De quarto
ex iracundia	

Ecc. xiiii. Oculus malus ad mala non saciabitur 2e. De quinto ecc. xiiii. Insaciabilis est oculus avari. De sexto in ps. Turbatus est a furore oculus meus

Isti oculi dicuntur mali quia male reguntur ideo bene dicitur luc. xi lucerna corporis est oculus tuus etc. Ideo si fuit nequam totum corpus tenebrosum erit. Et istud est verum magis de interiori oculo ipso de exteriori. Et de isto malo oculo moraliter intelligitur. Sequitur blasphemia quia supra fuit tractatum de blasphemia ideo hic est secundo superbia quia de vicio superbie diffuse multum tractavi in lectura mea super ad timotheum c. 1. lectione xx et in postilla super Job declarando diffuse quomodo superbia est malicie

fundamentum
nequitie cumulum
sapientie nocumentum
sermonie detrimentum
infamie incrementum
iracundie irritamentum
amicicie attenuamentum
impatientie levamentum
dampnationis monimentum
demonis ornamentum

propter quod bene dicitur Sap. xvi omnes insipientes et infelices superbi sunt. Ideo innocentius papa ubi supra c. xxxi concludit de isto vicio quomodo superbia luciferum a paradiso expulit. turrem babilonis eruit et linguarum confundit. nabugodonosor in bestiam mutavit et golyath interfecit. suspendit aman. chanorem perimit. antiochum. pharaonem. sub mersit. sennacherib occidit. sedes superborum deus destruxit. et radices gentium superbarum arefecit. Certum initium omnis peccati et mali est superbia ut dicitur Ecc. x. Sequitur et stulticia. Sicut alias tractavi triplex est stulticia videlicet

deficiens
officiens
proficiens

Deficiens est stulticia que inest naturaliter sicut in quibusdam aliquis fatuus a natura propter defectum nature. Et licet non sit vituperanda ut primus est tamen vitandus a colloquio et consortio sicut prov. xxiii dicitur ne cedas stulto iuxta stulticiam suam ne efficiaris similis ei. Unde de hoc Seneca ponit exemplum ad propositum li. vii de beneficiis de Gaio Julio qui magne eloquentie fuit sed post ea maiorem insaniam quam diu insanos id est fatuos ymitari dum lenocinium putat favorem ingenii quod similia ad verum redactum vult dicere quia finxerat se fatuum quod fatuus ea solacium finaliter factus est verus fatuus. Ideo Ecc. xxii Cum fatuo non multum loquaris nec abieris cum eo sive te ab illo etc. Stulticia officiens est ignorantia recte rationis

Blasphemia
in morte deo illate

Superbia
superbus deo et proximo

Stulticia
quia tripliciter accipitur
deficiens

Officiens.

De hijs duabus stulticiis primis dicit Thomas 2a 2e q. 46 art. 2 quod stulticia importat quendam stuporem [illegible] et propter hoc aliquis [illegible] quod est [illegible] ... [illegible] stulticia [illegible] ... [illegible] ad propter [illegible] ... [illegible] stultus [illegible] ad propter [illegible] que sunt [illegible]

[illegible marginal note]

Prelatus.

Homo [illegible] stulti [illegible] ... [illegible] stultorum [illegible]

que oplectunt omnia vicia capitalia / quia omnis malus
ignorans vt dicitur. iij. ethicorum. quia quis male agit
stultus dicitur non stulticia defficiente sed officiente
sicut incontinens stultus dicitur vij. ethicorum et sic nullus qui
secundum virtutem operatur dicitur insapiens aut stultus vt dicit
philosophus. iiij. ethicorum. c. viij. Et tullius in paradoxis ocione
v. dicit quod omnis male agens est insipiens. Et merito
dicitur officiens quia vt dicit seneca ad paulum de
copia verborum stulti .i. peccatores vita ingrata. Stulticia
proficiens est qua homo fingit se esse fatuum ad pericula
vitandum sicut dauid finxit se stultum ne interficeret
vt patet .i. Regum. xxviij. et de qua dicit Catho Stulticiam
simulare loco summa prudencia est. Insipiens esto cum
tempus postulat aut res. De isto dicit Apostolus .i. Cor. i.
Que stulta sunt elegit deus vt confundat sapientes. Ad
propositum saluator noster intelligebat de duabus primis
stulticiis maxime de prima quia talis stulticia merito inter
vicia computatur. Concludit saluator Omnia hec mala
ab intus procedunt et coinquinant hominem. Beda hic in
commento dicit ex vltimis verbis sine ex ista sentencia argu
endi sunt qui cogitaciones a dyabolo immitti putant et
non ex propria nasci voluntate. Dyabolus adiutor esse et
incentor malarum cogitacionum potest esse auctor esse non
potest. Sed contra dictum Bede apparenter potest argui primo per
illud Johannis xiij. Cum dyabolus iam misisset in cor vt trade
ret eum iudas scariothis. Item Damascenus li. ii. c. iiij
dicit de demonibus quod omnis malicia et immunde passiones
ex ipsis excogitate sunt et immittere se homini concessum est. Si
igitur possunt immittere seipsos multoforaius vel prius
immittere in corda hominum malas cogitaciones et affecciones.
Responsio breuiter et dico quod dyabolus proprie loquendo de immis
sione non potest in intellectum nostrum cogitaciones immittere
vel imprimere quia immittere est intus mittere nec in nostro
intellectu posset speciem intelligibilem imprimere vel imme
diate assignare quia cum sit potencie limitate non potest agere
nec in re disposita ad suscipiendum suam accionem. Quia
actus activorum sunt in paciente et disposito vt dicitur .ii. de
anima. Modo intellectus noster dum est coniunctus corpori corruptibili
est dispositus ad suscipiendum accionem intelligencie creatore licet
sit anima separabilis separata. Commouendo tamen corporea organa
virium sensitiuarum fantasmata turbando humores vel spiritus

imre

imre

[illegible] x mor Quod petr[us] ait [illegible] cogitationes [illegible] cogitationes pl[ures] et ope[ra] [illegible] Prec[edunt] siquidem actionibus bona ex cogitationibus pr[ocedunt] ut d[icit] [illegible] [illegible] culpa in cogitatione est [illegible] opere [illegible] [illegible] x mor c 6 [illegible] mala [illegible] perficit [illegible] voluntas et [illegible] x [illegible] c 12

ut fortius moveat po[ten]tias sp[iritu]ales[.] Sic potest intellectum
n[ost]r[u]m ad aliquas cogitationes inclinare[,] p[ro]pter naturalem
colligantiam po[tentiarum] intellectivae ad sp[irit]uales[.] nec p[ro]pter hoc
potest cogere intellectum ad malas cogitationes[.] Nec voluntatem
ad malas affectiones i[n]ducere[,] s[ed] inducere aliqua p[er] m[od]um corporis
vel aliqua transmutatione in appetitu sp[irit]uali excitando
aliquam partem immoderatam magis inflammando ut possit obnubilare
intellectum ut sibi videatur aliquid agendum pro
tunc vel fugiendum[,] q[uod] non videtur ex passione sicut
plane dicit ph[iloso]phus vii ethicorum c[apitulo] v[iii]. Et sic voluntas fit
promior exiens sub passione ad aliquid inordinate
volendum[.] s[ed] possit in oppositum[.] S[ed] de hoc p[ri]mo tra[n]seundum
Et sic possunt solum dyabolus quia solum dei
missionibus fit[,] p[er] excitationem et dispositionem et inclinationem
eo modo quo dictum est[.] nec possunt se immittere
in corporibus h[omi]num ut supra fuit ostensum[.] De ulti[mo] p[unct]o ca[pitu]li

Et iterum exiens de finibus Tyri venit per Sydonem ad mare Galileae. — *rubric underlined:* Et inde surgens abiit in fines Tyri et Sydonis. Hic ut supradictum fuit ponitur consolacio p[ro]lata[.] et dividitur in duas partes[,] quia primo ponitur consolacio gentilium p[ro]pter miraculum sanitatis mulieris gentilis[.] Secundo ponitur consolacio galileorum per miraculum factum de surdo et muto ibi Et iterum exiens[.] Circa primam partem est sciendum q[uod] Tyrus et Sydon civitates chananeorum fuerunt q[ui] erant gentiles[.] Et quia tota terra chananeorum fuit p[ro]missa filiis isr[ae]l[,] iste due civitates fuerunt filiis isr[ae]l date in sortem[,] s[ed] minime possesse quia erant in corde maris site[,] et ideo de facili non poterant capi[.] In illis fuit rex yram qui multum iuvit salomonem ad edificacionem templi[.] Et mittendo lingna et alia necessaria sicut plane habetur in iii Reg[um] v.

Et si queratur quare xp[istu]s voluit ire in terram gentilium[,] quia istud p[ro]hibebatur in lege iudeorum ne aliquid conversarentur cum gentilibus[.] Et Mat[thei] x[:] In viam gentium ne abieritis[.] potest dici q[uod] non intravit civitates eorum s[ed] venit in fines ubi iudei habitabant[.] Ad istud respondet al[iter] Tho[mas] s[uper] Mat[theum] d[icens] post q[uam] do[minus] iudeos et pharise[os] docuerat videns eos incredulos fines ingredi[tur] gentium[,] iudeis cum infidelibus exeuntibus salus ad gentes convertitur[.] S[ed] de hoc q[uod] subditur et ingressus domum neminem voluit scire[,] sic dicit Tho[mas] s[uper] [illegible] clam

ingredi ne occasionem Iudei sumerent calumniandi eum tanquam
ad immundas gentes transiret. Cris. super isto loco ponit
aliam racionem. Venit inquit dominus ad tyrios et sydones
non tanquam propinquos sed tanquam ad eos quibus non
est genus ad patres quibus promissio facta est. Et ideo ne
innotescere voluit scire. Nondum enim tempus advenerat
ut cum gentilibus habitaret et eos ad fidem conduceret
huius enim tempus erat post crucem et resurreccionem. Aug.
li°. de gracia [illegible] movet questionem de hoc quod dicitur
voluit ne sciri et non potuit et infirmata eius voluntas
videtur. Impossibile enim est ut salvatoris voluntas non im
pleatur nec potest velle quod sic fieri non debet. Et si quis
vellet istam materiam prosequi multa essent dicenda de
voluntate divina efficaci que semper impletur et de voluntate
beneplaciti et signi de quibus tractat magister sentenciarum
li°. p°. d. xlvi. Sed quia nimis esset longum ideo
pertranseamus. Unde Aug. ubi supra sic expedit
dicens quod sicut factum fuit ita christus voluit a suis disci
pulis predicari aut manifestari requiri ab infir
mis vel suo auxilio indigentibus voluit et ita factum
est. Aliter potest dici quod istud verbum voluit non
refertur ad potenciam absolutam sed ad convenienciam
non enim conveniens erat ut lateret infirmos nec fuit decens
manifestare per suos discipulos. Et ideo subditur non
potuit latere. Beda in commento querit dicens quare non
potuit latere qui eciam inter homines positus omnia
invisibiliter que foris agebantur intus cum patre dispo
nebat. Aut ob quam causam putandus est fines
tyri et sydonis intrasse nisi ut filiam syrophenisse
se a demonio liberaret ac per fidem femine gentilis per
fidiam argueret scribarum et phariseorum. Sed fideliter
ac pie sentiendum est quia neque non de illo quod ipse
voluit factum est. Sed fideliter iter eius scilicet
quod principaliter in bonis que agunt velle omnium. Ingressus
suis quippe domum precepit discipulis ne se cuiquam
in regione ista quibus esset apparere. Actum ipse sum
quibuscumque voluit revelatur. Mulier enim ut audivit
de eo cuius filia habebat spiritum immundum intravit procidit
ad pedes eius. Quo vel a quibus mulier illa audivit
quod ihesus venisset cum christus discipulis prohibuisset
ne eum publicarent ut dictum est potest dubitari

[Marginal notes, left:] Ad verbum [illegible] ... Gl. [illegible] ... Mo.

[Marginal note, bottom:] Ihesus surgens a secreto sue maiestatis abiit ... ad partes tyri ... Tyrus ... Sydon ... [illegible]

Sz r[espo]n[si]o est clara et prompta quia multi erant i[n] p[ro]pria
illa qui famam eius audierant et aliqui ip[su]m vide-
rant quia non solum de iudea s[ed] de nacionibus
aliis multi ad eum veniebant prop[ter] miracula q[ue]
operabantur vt supra dictu[m] fuit. Aliqui ad videndu[m]
eum / aliqui ad audiendu[m] noua que ip[s]e predicabat
aliqui propter sanitatem recuperandam vt patuit supra
iii.° ca[pitulo]. Et multi vt credo[?] est ex nacionibus et genti-
libus secum fuerunt eius. Quot modis dicitur s[u]p[er] in
mundus et quid est s[u]p[er] mundus s[upr]a p[rim]o. ca[pitulo] dictu[m] fuit
Sed dubium litterale de hoc q[uod] dicit hic marchus q[uod] mu-
lier intrauit [et]c. quia matheus .xv. dicit q[uod] clamabat
post eos in via et q[uod] discipuli dixerunt dimitte eam
quia clamat post nos. Aug[ustinus] in de [con]sensu euangelistaru[m] dicit
q[uod] qu[ando] mulier venit ad ih[esu]m deprecans pro filia ip[s]e
erat in domo / Sz quia math[eus] dicit q[uod] ih[esu]s n[on] r[espon]dit
ei v[er]bum dedit intelligi q[uod] ambo tacuerunt et tunc
silencio egressi sunt de domo et ita cetera que [con]secu-
tiv[a] [con]cordantur / Et istud p[atet] sat[is] per hoc quod dicitur in
l[itte]ra. Quam mulier intrauit et procidit ad pedes eius. Erat
aut[em] hec mulier syrophenissa gen[er]e. Hic eciam statim
oritur dubium quia / Mattheus dicit q[uod] erat chananea
Chana vicus erat galilee a quo chananei. Sz galilea
erat t[er]ra iudeorum. Ergo non erat gentilis et peregri-
ner syrophenissa. Cum syria phenicis sit regio in
fine palestine in qua habitant gentiles et inde dicit[ur]
syrophenissa. Glo[sa] que hylario attribuitur dicit sic
chananei terras in quibus iudea est habitauerunt quorum
plures a iudeis fuerunt interfecti vt p[atet] in li[bro] Josue / plures
eciam eorum ad loca vicina [con]fugerunt / Et eorum plures
in seruitute redacti nomen tamen sue p[at]rie retinuerunt.
Ex illa ergo dispersione [con]tingere potuit q[uod] chananea erat
syrophenissa gen[er]e / hoc est ex syris et phenicibus orta
Et sicut et erat chananea nomine ab antiqua genolo-
gia chaneorum et erat syrophenissa ex p[ar]te parentum. Et sic
soluitur q[uod] non erat a chana galilee nata. Rabanus
beda in [com]mento suo et eciam Jero[nimus] et Tho[mas] istud ad nostram
erudicionem exponunt allegorice. Tho[mas] allegorice ad nostram in-
struccionem aliqua indicamus t[ame]n p[ri]us scie[n]d[um] q[uod] Tyrus interpreta-

angustia sydon vel nacio secundum Lucam mulier illa genti
lis que pro filia rogat est inter nostra vona ecclesia nata
filia cuius demoniata barbarica erat occidentalis nacio
nostra secundum veritatem sol tempore anglia terra tunc insulis
occidentalibus pagana erant ¶ Beda in commento dicit
typice autem mulier hec gentilis sed cum fide ad dominum
veniens eciam designat de gentibus collectam que
pro filia demoniaca dominum rogat cum populis suis ne
dum credentibus vt et ipsi a dyaboli fraudibus absoluan
superne pietati supplicat ¶ Theophilus in commento dicit quod
mistice quilibet peccatorum mito mulieri comparatur propter varia
bilitatem consciencie debilitatem resistencie aviditatem quippe
cuius filia bene habet spiritum immundum · scilicet eius anima · cuius
spiritus spiritus corruptus et immundus secundum romanos dicitur quod
quamvis ad hoc quod gentilitas inveniret graciam vt a de
monio liberaretur eius filia · scilicet memo et voluntas op
tuit christum dei filium non solum in hunc mundum venire
qui est locus tristicie et angustie sed et angustiam
mortis sustinere et portare que per terram bene desi
gnatur qui angustia interpretatur de qua bene dicitur
ysa · xxxvi · dominum in angustia requisierunt hec et in
tribulacione doctrina tua in eis ¶ Et bene dicitur in doctrina
quia in sydone vel in partes sydonis que venacio inter
pretatur maxime venatus fuit xpistus eciam a gentilibus
cum per doctrinam sine predicacione et apostolorum et sacro
que canes domini mistice vocantur vt postea dicetur
tam philosophos quam reges principes cum vulgo devenerunt
et predati sunt de qua venacione bene erat prophetizatum
Iere · xvi · vbi dicitur in persona domini mittam eis multos venatores
et venabuntur eos de omni monte et de omni colle et
de cavernis petrarum ¶ Et sic patet quod mistice loquendo
xpistus venit in partes tiri et sydonis ¶ Quantum ad expositionem
moralem theophilus clarum est quod ad hoc quod anima peccato
ris qui vt dictum est mistice filia mulieris gentilis dicitur
a demonio liberetur oportet quod dominum querat in partes tyri
et sydonis id est in angustia pene et doloris ¶ Et ve
nacione oracionis et compunctionis ¶ De angustia bene dicitur
1º regum per alios xv · cum reversi fuerint in angustia clamabit

Typice

Mistice

Moraliter

ad dnm et ysa xxvi d. in angustia requisierunt te
Et etiam quod veniat ad xpm et afferat illi de venacione
sua Et dicat ei deo sicut ysaac dixit filio suo ge.
xxvii Affer michi de venacone sua . s. confessione
compunctione et devocione et benedicat tibi anima mea
Et tunc liberabitur de laqueo malorum venancium a
demonio quod vexabat eum Et dicat sicut dixit mulier
illa ut hic mt. xv fili david miserere mei Et sicut
dicit marcus quod procidit ad pedes eius et rogabat
eum ut demonium eiceret a filia eius sic similiter
peccator debet rogare ut a sua anima non solum sed
temptaciones et cogitaciones mala pellerentur que demonum
meridianum in ps. vocantur ut dicit bnd. b. et glosa
super illo non timebis a timore nocturno sequitur ab in
gressu incursu et demonio meridiano Sed et omne
peccatum actuale mortale bene demonium vocatur ut d.
in glo. super illud 1o apo. xviii quod babilon . i. anima
peccatrix facta est habitacio demoniorum Et Gregorius in
omelia super illo mr. xvi quod de maria magdalena
xpus eiecit vii capita viciorum continentur que ipse
demonia vocantur Et patet sic moralizacio istius partis

Sed Circa hoc xpus dixit illi sine prius saturari filios
Beda in commento dicit sic restat . i. restabat futurum
ut etiam vos qui de gentibus estis salutem consequamini
Sed primo quod iudeos qui merito antiqua eleccionis
filiorum dei solent nomine censeri . tunc celesti refici
et sic tandem gentibus vite pabula ministrari Quia
secundum scripturam iudei q. legitimi filios supra alias
naciones fuerunt filii dei reputati Unde exo. xxv.
dicitur . ad ei sunt filii isti quos eduxi de terra egipti
Et ysa. i.o filios enutrivi et exaltavi etc. s. filios israel
Et sicut iudeis dicebat paulus act. xiii vobis opor
tebat primum loqui verbum dei Sed quia repellitis illud
et indignos vos iudicatis . ecce convertimur ad gentes
Unde et discipuli qui dispersi fuerant sub stephano verbum
dei loquebantur solum iudeis ut patet act. xi Secundum
sensum moralem est notandum hic quod xpus hic nonne
loquebatur quia bonum et sed viri q. lo... pu... a. et si

Pars 2a . ypi r... et ps. xpi quo. ad uleris obiu... gressus s. 2o uleris ... ... speculacio . s. Et ait illa ... 3o uleris ... ... s. Et ait illi ... ...

Mora.

1

Saciabit[ur].

accipiant de aliquo bono quod deberet sufficere ad sa
turitatem tamen nunquam saturantur. Et ad maiorem
evidenciam sciendum quod vere filii dei saturantur

ut humiles bonitate
ut iusti sanitate
ut dociles honestate
ut fideles ubertate

De primo dicitur in psalmo pauperes
eius id est humiles saturabo
panibus scilicet gratie et bonitatis
De secundo beati qui esuriunt et

siciunt iusticiam quoniam ipsi saturabuntur De tercio dicitur proverbiorum
xviii de fructu oris viri replebitur venter eius et
gemmina labiorum eius saturabitur eum De iiii[o] deuteronomii
xv Si obedieritis mandatis et saturemini Et de isto bo
nitatis litera moraliter quia saturantur proprie dicuntur Nam

Cupidi
Mundi
luxuriosi
Gulosi

Non saturantur in confusione Quia de cupido
dicitur eccl. xiiii[o] quia insaciabilis De mundo
dicitur in psalmo superbo et insaciabili corde
cum hoc non edebam De luxuriosis dicitur
proverbiorum xxx Tria sunt insaciabilia infernus et vulva etc.
De gulosis ezech. xvi Animam suam non saturabunt
et ventres eorum non implebunt Unde secundum quod dixit
christus Non est bonum sumere panem filiorum et mittere
canibus Ad maiorem evidenciam huius est primo notandum
quod in scriptura nominum ad propositum pro nunc spectat maxime
panis quadruplex mistice accipiendo sicut christus hic
mistice loquebatur panis videlicet

Non est bonum quia quia
ordinem iure et non
sumere panem id est verbum
dei. Et mittere
... tendere
... parabolis
sub ... ...

Panis

Credencie et fidelitatis
Doctrine et veritatis
Gracie et caritatis
Glorie et fidelitatis

Primus panis est fidei quo
saciatur et reficitur ho
mo mentaliter et eo vivit fi
delis. De quo pane dicitur

. Credere .

Matthaei iiii[o] c[apitulo] et deuteronomii vi[i] non in solo pane vivit ho
mo sed ex omni verbo quod procedit ex ore dei Pa

. Doctrine .

nis doctrine est predicatio et delectatio sacre scrip
ture et veritatis in ea contente. De quo pane refi
ciuntur viri studentes ut proficiant et vivant spiritualiter
quia aliter fructum comederint panem istum sicut dicit
Gregorius pulcre xviii moralium c. xi tractans illud Job xxvii
Non saciabuntur pane. multi sunt quos nequaquam
panis saciat scilicet doctrine Quia dum in sacri verbi
pabulo plus querunt quam capiunt semper a virtutis
cognicione ieiunant et predicamenta doctrine quam student
ad quedam querere habere et non valeant ad refectionem

Panis gracie est panis eukaristie in quo digne sumentibus gracia celestis conceditur ut viuant spiritualiter et fiant quasi spirituales homines. De quo satis habetur Joh. vi. Qui manducat panem hunc viuet etc. Panis glorie est premium quod redditur sanctis scilicet visio clara diuine maiestatis ut feliciter viuant. De quo dicitur Luc. xiiij. Beatus qui manducat panem in regno dei. Modo ad propositum Christus venit in mundum ad distribuendum istos panes omnibus fidelibus. Sed primo iudeis si recepissent eum in fide et doctrina iuxta quod Christus ipse dicebat Mt. xv. Non sum missus nisi ad oues que perierunt domus Israel. Et precipue eis dedisset panem gracie et glorie tanquam filijs carissimis quia ut verus pater suam hereditatem eis diuisisset sicut ipse dicebat Mt. xxiij. Jherusalem Jherusalem quociens volui te congregare quemadmodum gallina congregat filios suos sub alis et noluisti. Et ideo nunc dixit hic. Non est bonum sumere panem filiorum et mittere canibus. filiorum idest iudeorum mittere canibus scilicet gentilibus quia sicut canis non accedit ad mensam domini sui tanquam animal irrationale vituperabile aut repudiabile a consorcio domini sui. Ita gentiles a iudeis repudiabantur tanquam irrationales et immundi. Thomas dicit quod canes vocat gentiles tanquam a iudeis sceleratos reputatos. Panem vero dicit beneficium tanquam filijs promissum. Unde et eciam scribitur quod quicumque homo sanctus cum cane. quia iudei credebant se iustos et iustificari credebant per legem suam. Unde sciendum quod in scriptura quandoque canes vocantur peccatores et canes eciam vocantur predicatores. Canes vocantur peccatores quia sicut in lege mosayca canis erat animal immundum ita peccatores immundi et intro veniunt. Unde Apo. xxij. Dicitur foris canes et venefici. Unde predicatores canes vocantur quia latratores et maledici sunt quod canes vero apostolus ad Phil. iij. videte canes videte concisionem. Predicatores canes vocantur in scriptura quia sunt ut canes lingwa medici hereticos latrando fugantes et dominum suum amantes dominum suum idest eciam fideliter obseruantes et defendentes. Unde in psalmo lingwa canum tuorum ex inimicis ab ipso. Et de prelatis qui latrare et curare lingwa tenentur subditos et non faciunt. Hij dicit Ysa. 56. canes muti non valentes latrare speculatores ceci omnes.

Gracie
glorie

quasi fidem diceret panis non dabitur ... de labore servire

iudeorum

Canes
peccatores
peccatores
predicatores
videte malos operarios

... et ... predicatores ... mulis

Et sic patet quod gentiles prout tunc vocabat canes. Sequitur responsio mulieris prudentis unde credidit et dixit Etiam domine id est verum est domine quod dicis. Nam et catelli edunt sub mensa de micis puerorum. Crisostomus in glosa supra contradixit quod mulier ista non contumeliosum verbum accepit sed verbum domini cum multa reverentia confirmavit. Cum ergo maior ne canum se reputat convenientie est. q. d. pro gratia habeo et in numero canum esse et non ab aliena sed a propria mensa comedere desiderantis. Beda in commento suo fides miranda sunt persona mulieris cananitidis ecce fideles patientia humilitas predicatur. fides qua credidit sanari posse filiam suam. patientia quod totiens contempta ut Matheus scribit in precibus perseverat. humilitas qua se non canibus sed catulis comparat. Scio inquit me filiorum panem non mereri nec integros capere possem cibos nec sedere ad mensam cum patre sed contenta sum de reliquiis catulorum ut humilitate micarum ad panis integri veniam magnitudinem. Post ipse Beda mistice exponit dicens quod mensa est sacra scriptura que panem vite nobis ministrat. Mice puerorum sunt interna misteria scripturarum quibus humilium solent corda refici. Unde psalmista de domino. Qui posuit fines tuos pacem et adipe frumenti saciat te. Non ergo crustas sed micas de pane puerorum edunt catelli. qui humiles et studiosi non superficiem in scripturis sed spiritualium medullam sensuum qua in bonis actibus proficere valeant inquirunt. Et dixit illi dominus propter hunc sermonem exiit demonium de filia tua. Non quidem propter sermonem precise sed propter fidem quam per sermonem istum mulier ostendit se habere unde secundum Matheum Christus dixit O mulier magna est fides tua fiat tibi sicut vis. Et sanata est filia ex illa hora. Etiam dicitur hic quod cum mulier abiisset invenit puellam iacentem in lecto et demonium exisse. Hic pulcre dicit Beda quod propter fidem mulieris exiit demonium de filia sua. Ex quo datur documentum cathezizandi et baptizandi infantes quia videlicet per fidem et confessionem parentum in baptismo liberantur a dyabolo parvuli qui nec dum per se sapere vel aliquid agere boni possunt aut mali.

Et iterum exiens etc. ultima particula capituli in qua ut supra dictum fuit ponitur quomodo sanavit confusionem surdi

Mistice

Tirus erat civitas opulentissima ... Sidon erat civitas ... ad terram ... Tyri venit ... Sydonis ad mare Galilee ... est quedam lacus ... Iordanis fluvius ...

et muti. Secundo in ministracione alimenti et hoc in viii° c°.
Dicit ergo iterum ad locum in quo miraculum fecit quod
ipse exiens de partibus tyri pervenit inter medios fines
decapoleos ad mare galilee. Pro expositione textus est sciendum
quod decapolis .i. ut est ut dictum fuit super ca° v°. iordanem
alia citra et hec regionis una pars est ultra ut patet in
descripcione terre sancte. Et dicitur decapolis a deca quod
est decem et polis quod est civitas quia ibi sunt decem
civitates. Et quia per mare galilee quod non est nisi
unus lacus aqua dulcis et suavis ad potandum et habet
optimos pisces. currit fluvius iordanis qui respicit utrosque
extremos regionis predicte. Beda in glosa. hic qui
autem quando exponeret omelias quas ipse fecit et antequam
computaret cronicam istud. totam terram promissionis peragravit.
Et ideo clarius de regione illa loquitur novit sicut in cronicis
invenitur. Et ipsemet in cronicis suis de hoc facit
mencionem dicit sic. Venit dominus ad mare galilee inter
medios fines decapol. non ipsos fines decapolis intrasse
signat. neque mare transnavigasse dicitur. Sed pervenit ad
mare usque venisse. Et ibi ad orientem et ipsum et pellam
et gadaram contra galileam sunt civitates ultra iordanem
quas non intravit sed pervenit ad locum ipsum qui medios
fines decapolis longe transmare respicit. Thomas dicit
quod in locis gentilium moram dominus facere nolebat ne dare
iudeis occasionem ut transgressorem legis eum estimarent
quod gentilibus commiscebatur et ideo cito rediit. Et adducunt
ei surdum et mutum. Notandum est hic quod naturaliter
omnis surdus est mutus. quia nesciret loqui ex quo non
audit. sed ut dicit Thomas in glosa iste non erat naturaliter
surdus aut mutus nec aliqua passione vel infirmitate hoc
sibi accidit. sed a demone ipsum obsidente eius auditum im-
pediente et loquelam. Sed quomodo dyabolus possit hoc facere
difficile est videre sicut supra fuit dictum de obsessione
corporum hominum. Sed vide breviter quod si quod permittitur a deo
dyabolus sensus hominis non solum impedire sed ludificare
potest. ut sic quod credatur esse mutus aut surdus. De ludificacione
dicit Augustinus .xviii. de civitate dei c. xxvii. varronem nar-
rare quod quedam maga famosissima socios ulixis mu-
tavit in bestias. Et de alio legimus in cronicis quod
due vetule eum sic ludificaverunt quod credebatur esse asinus

[right margin:] Regionis ... Decapolis est non ... regionis et dicitur a deca quod est decem et polis civitas quia regio ... civitatum ... hec regionis una pars est ultra Iordanem et alia citra ut patet in descriptione terre sancte.

[left margin:] q° est

[right margin:] Fabula ... ; s. glosa ... ; || Perillos respiciebat

et quod portabat honia quod ad modum asini quod non erat secundum veritatem. Et tamen non poterat nec loqui nec audire. Etiam potest organa impedire a baculibus suis et ligare ne possint exire in actus suos / aut impediendo meatus / immittendo aliquos humores grossos quibus ligantur et tenentur / aut impediendo vias sic demones possunt impedire linguas venientes ab obiectis visibilibus ad visum / Et tollendo vel impediendo aerem ne veniat ad nervos auditus / Et sic potest facere quod homo erit quasi surdus et mutus sine defectu / quia aut impedit ad actus organorum suorum perveniendum / aut sic illudit quod ipse credet esse quod non erit / Sed de hoc amplius per nunc nolo profundius inquirere. Et deprecabantur ut imponeret manus ei. Unde nondum quod aliquando dominus sanabat infirmos solo verbo / aut nutu / aliquando sanabat tactu. Primo modo ad ostendendum quod ratione divinitatis tanta potestas erat in eo quod supra humanam virtutem ipse poterat operari et precipere rebus omnibus creatis que obediebant ei / Sed modo videlicet tactu sanabat ut ostenderet humanitatem suam esse divinitatis instrumentum ad faciendum miracula ut supra. v°. c°. diffusius tractatum est / Et sciendum quod manus domini in scriptura multis modis ponitur.

Manus

- dei protectione
- dei punitione
- dei subventione
- dei flagellatione
- dei [illegible]
- gratie collatione
- glorie fruitione

De primo dicit psalmista. In manus tuas domine commendo spiritum meum. scilicet ut protegas. De secundo ysaie xl. accepit de manu domini duplicia pro omnibus peccatis suis. De tertio... punita ab eo / De iiii° dicitur Josue iiii°... fortissimam aliquam. scilicet ut discat omnis populus fortissimam esse manum domini. De iiii° primo Regum v°. facta est gravissima manus domini in civitate ... vibibilis etc. De v°. Ezechielis xxxvii. facta est manus domini super me et eduxit me in spiritu domini etc. De vi° dicitur de Johanne baptista Luce i°. Quis putas puer iste erit et enim manus domini erat cum eo. i. gratia divina. De vii°. dicitur ysaie xxv. letabimur in salutari tuo quia manus domini requiescet in monte illo. In proposito accipitur pro subventione. quia deprecabantur ut imponeret ei manum ad subveniendum / Et apprehendens eum de turba. i. extra turbam. Crisostomus dicit quod seorsum extra turbam oblatum surdum et mutum apprehendit ut divina miracula non faciat manifeste instruens nos vanam gloriam devitare et timorem. Nichil enim est ex quo sic aliquis miracula

[illegible]

[illegible]

operatur sicut si humilitatem colat et modestiam sequatur. Misit
digitos suos in auriculas potens verbo sanare ut ostenderet
divina virtute esse corpus eius unitum divinitati et operacionem
eius. Anima enim propter peccatum ade natura humana maculam
incurrerat passionem ac membrorum et sensuum lesionem
veniens xpus in seipso perfectorum demonstravit humane nature
propter hoc aures digitis aperuit et sputo loquelam. Thomas
in isto passu dicit quod hoc fecit ut ostenderet quod omnia membra
corporis eius divina sunt et sancta. Et si spiritum suspirans
est in xpo omnia divina fuerunt. Sed si dicta istorum essent
vera maxime thome sequeretur ut videtur quod de racione xpi
hominis esset ita divina natura sicut humana quod non videtur
verum. Quia quecumque aliqua sunt de racione alicuius constituunt
aliquod unum per essenciam ut genus et differencia que sunt
de racione hominis et corpus et anima eciam constituunt unum
hominem essencialiter. Sed natura divina et humana non constituunt
ad unum per essenciam quia non sunt inter se componibiles
ergo non sunt de racione hominis xpi. Item si ista essent vera
membra corporis xpi sunt divina sicut dicit theophilus
ista est vera membra corporis xpi sunt humana. Sed que unice
predicantur de aliquo se sunt de racione illius inmediate. igitur
divina natura erit de racione hominis xpi sicut humana.
Respondeo hic et dico quod accipiendo racionem pro diffinicione proprie dicta
sic natura divina non est proprie de racione hominis xpi sicut
ponit magister sentenciarum li. iii°. Sed extendendo racionem vel nomen
racionis ad id quod ter signat li nomen xpus naturam divinam
et humanam signat sicut Damascenus li° iii c. iii hic ..
xpc enim nomen est duarum naturarum existens significativum. Unde
principaliter signat xpm in recto et naturas in obliquo. Ad
racionem primam dico quod arguens accipit racionem pro diffinicione vel pro
illis qui important diffinicionem rei et sic non est concedendum
ut dictum quia secundum te iste xpus non signat naturas propter
secundo. Ad secundam quod quod ista proposicio membra xpi sunt divina
dico quod verum est accipiendo inquantum concurrunt ad naturam
humanam constituendam que est pars persone. Et ideo ista predicacio
non est per se modo dicto proprie. Unde aliter membra xpi pre-
dicantur de natura humana aliter de divina natura. alia
est predicacio illius qui predicatur racione suppositi alia illius
qui predicat racione nature quia unice non concurrunt. Et
suspiciens in celum ingemuit. Dicit Beda suspexit

Cor

Cor

in celum ut inde mutus loquelam inde audiuum surdus
inde cunctis infirmitatibus medelam docet esse querendam
Et bene nominatur. Beda quia ibi in celum est
finis nostre peregrinacionis ut ibi quiescamus
finis nostre habitacionis ut ibi maneamus
finis nostre delectacionis ut ibi gaudeamus
finis nostre perfectionis ut ibi beati simus
xxv. c. tractans illud Job. xxxv. Suspice celum et
contemplare et intuere ethera Unde bene pater sapiens
affricanus qui apparuit ei in sompno sibi dicebat spectato
terrestria contempto quid n. aucte l. bonitatem in eis
aut quam gloriam acquirere potes in illis. s. terrestribus
ut dicit Macrobius in de sompnio sapiens et primum
Unde in policratico. li. viii. c. ult. auctoritate ex viis Ovidius
in primo methamor. dicitur est via sublimis celo manifesta
sereno lactea nomen habet candore nobilis ipso et subdit
Suspice celum ne feceris pre indignacione oculus aut
tue et facile lacteam invenies hanc agnosces viam redi
ad te primum suspice mominata et intuere diliter vel avia
deflectis celis gressum et vel occidis interiore Et ingemuit
et ait effeta quod est adaperire Beda dicit ingemuit
autem non quia ipsi opus esset cum gemitu aliquid petere
a patre qui cuncta petentibus donat cum patre sed ut nobis
gemendi daret exemplum vel pro nostris vel pro nostrorum erratibus
proximorum superne pietatis presidia invocamus Crisostomus
dicit quod ingemuit iram eam suspiciens in seipso et ne
naturis humane victus miseriam miseriam humanam gestis
moderat. Dicit effeta. i. quod aures aperiantur et ad
audiendum et lingwa ad loquendum Et sciendum quod demonum
primus exivit ab illo homine antequam posset audire vel
loqui. Et eiecto demone statim aperte sunt aures eius
et solutum est vinculum lingue eius et loquebatur
recte. Et sequitur quod precepit eis ne cui dicerent et quanto
eis precipiebat tanto magis plus predicabant. Et quo
ut aliquando Deus precepit aliquid quod ipse vult non fieri
sicut precepit Abrahe quod immolaret filium et nolebat eum
ymolari. Et aliquando prohibet que ipse vult fieri ut hic. sent. 4
li. primo d. xlv. mot. istam questionem et solvit dicens et
si illa tua. s. prohibitio preceptum consilium dicuntur dei vos
ideo quia signa sunt divine voluntatis non tamen
est intelligendum dominum in illud sicut quod prohibuit precepit consulit

Margin: Ps. cxlviii; Pater; ii vel; Et ingemuit ...; Phar aud...

Abligatorium ... que est voluntas precepti de implendo ... Exo. 20
Triplex est preceptum: probatorium ... que est voluntas precepti de spacium voluntatis ad actum ... Gen. 23 tolle filium tuum
Prohibitorium ... que est voluntas precepti ... ad actum ... aliquem illum actum ...

... debet hic ... voluntatem

Precepit enim Abrahe immolare filium suum nec tamen voluit nec
ideo precepit ut illud fieret sed ut Abrahe fides proba-
retur Et in e contrario precepit sanato ne cui diceret
ille autem predicat ubique intelligens deum non ideo
prohibuisse quia nollet opus suum predicari sed ut daret
formam hominibus humanam laudem declinandi Et sic patet
quod tales prohibiciones vel precepciones intelligende
sunt non de voluntate dei efficaci que semper impletur
sed magis de voluntate signi que multipliciter accipitur
in scriptura ut patet per magistrum sentenciarum ubi supra
Nota eciam hic in glosa queritur cur deus qui notas
habebat et presentes et futuras hominum voluntates precipie-
bat eis ne cui dicerent cum sciret eos miraculum
istud ubique predicare Et videretur sic quod hoc precipie-
bat ut pigris ostenderet quanto studiosius quanto (?) fervencius
eum predicare deberent quibus iubet ut predicent
quando illi qui prohibebantur ne predicarent non tacere
poterant Unde et amplius admirabantur dicentes bene
omnia fecit surdos fecit audire et mutos loqui Thomas
dicit quod in hoc quod isti sic laudabant et predicabant
Christum docemur cum alicui beneficia elargimur minime debere
applausus et laudes appetere Cum vero accepimus beneficia
benedicciones (?) predicare et laudare tenemur quamvis eciam
benefactores nolint Sed statim possit queri cur illi
predicabant in plurali quod surdos fecit audire et mu-
tos loqui Cum Marcus non ponat nisi unum fuisse
curatum Sed responsio est satis clara quia Matheus xv° c°
ponit et dicit ibi multos surdos mutos et cecos ibi
fuisse curatos Marcus non posuit nisi unum quia
inter illos cura illius fuit notabilior multum quia
in ipso fuerunt tria miracula nobiliora facta secundum
quod dicit quia ei fuit auditus redditus et loquela
Et eciam hoc fuit a demone liberatus Et ideo solus
nominatur a Marco Et istud sit dictum quantum ad sensum
litteralem Quia doctores et sancti istud miraculum di-
versimode exponunt ad edificacionem quia aliqui allegorice
aliqui mistice et aliqui moraliter solum Ideo breviter
recolligendo de dictis eorum ad edificacionem animarum
narrantur aliqua videamus Thomas Allegorice exponens
dicit deus populus gentilis ante adventum Christi qui bene surdus dicitur.

Tho.

Alleg.

quia ad audiendum verba salutis quasi inhabilis erat
et non audiebat prophetas qui de christo prophetaverant figuras
et enigmata nesciebat in quo christus figurabatur mu-
tus erat quia ad deum laudandum exorandum et
de bonis adorandum nec sciebat nec poterat. Venit
christus in mundum qui spiritum terre miscuit. Spiritum
enim a capite descendit et signat divinam naturam sicut
sapientia incarnata de se dicebat Eccl. xxiiii. Ego ex ore al-
tissimi prodii. Et lutum est humana natura quam
assumpsit oculos ceci linivit quia per unionem utriusque
nature ab ingenitis eorum tenebris eruit. Et hii di-
gitos in aures eius immisit. Quia per dona spiritus sancti
que etiam in gentilem populum effudit ad intelligenda
et suscipienda verba salutis aperuit. Et expuens tetigit
linguam eius. quod scilicet ad confessionem ora cathezizatorum
instituit ut a solis ortu usque ad occasum laudarunt
nomen domini | vel bene expuens linguam muti
ut loqui volebat | tangit quod ora divinitus ad verba sapientie
proferenda contractu sue pietatis informat. Decio
Mystice. mystice exponit de primo homine et hic | in quo genus
humanum tamquam unus homo tota peste assumptus
non solum dum audivit verba diaboli surdus factus
fuit ad deum ut debuit laudandum mutus fuit quia
primo post peccatum ad se excusandum quam ad veniam petendum
os suum aperuit. Unde quod mutus efficitur. Cuius quia obsti-
nata surditas et vere loquele ad omnes generaliter
homines se extendit. Sed dum christus in mundum veniens
oculos et aures aperuit tamen ad audiendum et retinendum
mandata salutis per se et post per apostolos sanctos et do-
ctores eis data et predicata habiles fecit et non solum
linguam homini solvit ut per veram confessionem peccatorum
suorum recte loquerentur sed et ad cantandum ymnos et
cantica et deo laudes sic bene disponit ut etiam ipsum
ubique predicarent et nec conformis est ad hoc faciendum
tacere possent. Sed paulus dicebat Ego vinctus sum
sed verbum dei non est alligatum in me. Tunc visi-
tatum fuit illud Ysa. xxxv. Aperientur oculi cecorum
Moraliter. et aures surdorum patebunt. Beda exponit moraliter
dicens quod ille surdus et mutus est qui nec aures au-
diendi dei verbum nec os aperit proferendi. Et ad maiorem dei la-

est sciendum quod aliqui dicuntur surdi et muti ex

Ignorancia — Malicia — Desidia — Carencia

Ex ignorantia sunt surdi et muti aliqui quasi a natura quia audire non volunt perficua aut bona nec loqui decencia Et quod surdi et muti efficiuntur quia ut dicit philosophus j° ethicorum · v° c° qui nec semetipsum intelligit nec aliud audiens ut faciat bonum ille prorsus inutilis vir Et tales non sunt excusandi de sua ignorantia sed accusandi Unde ecclesiastici xx · quasi mutus more audit correpcionem

Ignorancia

Secundi ex malicia sunt surdi et muti · sunt peccatores manentes et obdurati in sua malicia qui bene ex demonio sic vexantur ut nec correctionem nec monita salutis non solum audire nolunt sed correctores et monitores ad bonum fugiunt et detestantur / De surditate pravorum dicit · ysa xliii · Educ foras populum cecum et oculos habentem et surdos et aures ei sunt Isti sunt expellendi a consorcio bonorum Unde · Eze · iii · dicitur eris mutus in medio eorum

Malicia

Tercii ex desidia sunt surdi sunt illi et si sciunt se peccatores quia in suo statu negligenter vivunt nec audire predicatores ut sanentur curant aut volunt nec in confessione aperire os suum ut possint loqui recte ymmo volunt audire trufas et loqui vana desiderant Et tales nesciunt loqui quia nolunt · nec audire quod contempnunt Et tales qui predicare loqui et annunciare que salutis et tacent ex sua desidia / De quibus dicitur ysa · lvi · Speculatores eius ceci canes muti non valentes latrare amantes sompnia etc.

Desidia

Quarti ex carencia sunt surdi et muti moraliter sunt illi qui non habent doctores qui doceant eos / vel ut sunt surdi ex infirmitate et muti · si quod placet domino mittere passiones ut contingit heliodoro ut patet ii mach · iii° De muto et surdo ex malicia Beda in 9to suo diffuse tractat modum sanandi a domino qui voluit videat cum brevitatis sufficiant ad presens que dicta sunt in hac capitulo septimo

Carencia

Ca. lvii 8

In illis diebus etc. Incipit octavum capitulum Hic dicitur sunt secundum hec per confusionem galileorum in alimentacione. Et agitur de triplici alimento Et similiter hec pars cam dividitur in tres partes primo agitur de alimento quod pertinet ad gustum / Secundo de eo quod pertinet ad visum

Visum

Tercio de eo quod pertinet ad adoracionem . s. per odorem
bone fame . h . xp b i Et veniunt bethsaida Tria ibi
Et ingressus etc Et circa primam partem primo xpi mise
racio super turbam / 2o xpi interrogacio super refectione
eorum apostolorum responsio / Tercio refectionis administracio
et patebunt legendo ewangelium In prima parte dicitur quod tribus
diebus postquam xpus sanaverat illum qui fuerat sur
dus et mutus turba multa venerat ad eum sicut
est supius expositum Cuius causa est quia alii propter doctrinam
aliqui propter admiracionem ut viderent miracula que faci
ebat / alii propter curacionem non solum sui sed eciam
suorum Unde Matheus qui de ista materia plenius
loquitur . xv° ca° dicit quod post miracula surdi et
muti xpus venit secus mare galilee / Et ascendens
sedebat in monte Et accesserunt ad eum turbe multe
habentes secum mutos claudos cecos debiles et alios
multos Et proiecerunt eos ad pedes eius et curavit eos
Et quia in illo deserto non inveniebantur alimenta et
tamen multi ex necessitate compulsi ad eum venerunt
nec poterant redire ad propria sic ieiuni propter distanciam
patrie Inde salvator noster hoc considerans Vocatis
discipulis ait illis Misereor super turbam quia ecce
iam triduo sustinent me nec habent quod manducent
Et si dimisero eos ieiunos in domum suam de
ficient in via Theophilus dicit hic quod credendum est quod xpus
non semper faciebat miracula propter hoc ut turbe se
querentur eum et quod eis daret ad manducandum Sed neces
sitas hic urgebat / quia videbat turbis periculum immine
Beda . hic in commento nomine dicit super isto misereor
etc in hac leccione consideranda est in uno eodemque redemp
tore nostro distincta opera et voluntas divinitatis et huma
nitatis / atque error eutichetis qui unam tantum operacionem
in xpo dogmatizare presumit procul a finibus xpianis
sit expellendus / Quis enim non videbat hic quod super tur
bam misereri dominus ne vel inedia vel vie longioris
labore deficiat Affectum esse et compassionem humane
fragilitatis / Et vero de septem panibus piscibus
paucis . iiij^or milia hominum saturavit divine operis esse
virtutis Ad maiorem declaracionem bede sciendum quod Euthi
ces hereticus monachus ex duobus medii sunt / primum quod ubi

Margin (left): Et ve misterio est eius . est . u . misericordia . s . Angelicum & differentiis . Anime et doleret affectus / et addi . . . . ut comparanda . . . et longum . . . .

Margin (right): ibi etc. — in monte — quod sustinent

Con

solum vna subā est ibi videt esse vnica volūtas et
actio Sz in xpō non est nisi vna subā / quia vna
psona et vnum suppositum · igitur in xpō non sunt
due voluntates aut due opaçones Item vbi sunt
plures voluntates et plures volentes quia voluntas
facit volentem Sz xpūs non est plures volentes
s; vnus volens igitur vna voluntas et per ons vna
apo / Cansir quia In homine voluntas sz dominiz
igitur vbi sunt plures voluntates et plura dominia
quod non est ponendum in xpō igitur etc Qnia tam
ecclā et veritas tenet oppositum et Damascenus libro iiiᵒ c. xiiiiᵒ 18 et 17
ponit plane in xᵒ esse duas voluntates diuinaz vz et humanaz
et duo libera arbitria diuinum et humanum · ie est sic ad.

Vnde sciendum quod proprie loquendo de nomine voluntatis
voluntas se tenet ex parte anime intellectiue / tunc igitur
in xpō sit aīa ronalis intellectiua ex parte nature huāne
que est in xpō / Et sit pars ronalis in eo ex parte nature
diuine que est in ipō / sic sequitur quod in xpō sunt due nē
realiter distincte inter se / Sic erunt in xpō due voluntates
diuina et humana et due opaçones Nec valent rones en
thicenis · Nam voluntates non numerantur sm suppositum s; sm
essencias Et ideo licet in xpō non sit nisi vnum suppositum sunt tn
in xpō due nature / quas Damascenus vocat subas licet
non ypostaticas · i · psonales · s; naturales sm quas
in ipō sunt due voluntates diuina et humana et sic pz
ad pmam ronem Ad secundam dicendum quod maior est falsa · sicut
argueretur vbi sunt plures qualitates et plures quales
Etiam dicendum quod natura est pmo volens per voluntatez
et ex consequenti ypostasis · i · persona dicitur volens Et ideo licet in
xpō non sit nisi vna psona in ipō tamen sunt due
nature / Et erit vnus volens et tamen due nē volentes
Ad tercium dicendum quod in xpō anime voluntas humana
sz diuinaz / et per illa regitur humana / Et sic pz ad argumentum
euthicenis Et statim premittit ad miraculum Quia dis-
cipuli dixerunt Vnde poterit istos saturare hic in soli-
tudine etc Thosi9 et bn quia discipuli xi adhuc
non credebant in eum nec intelligebant virtutez eius
qui tn consimile miraculum viderant de quinque panibus
et duobus piscibus quibus dominus saturauit quinque mi-
lia hominum vt patuit supra vi c. et tn xi non repheudit eos

Beda [illegible] quinque panum [illegible] [illegible]
[illegible]

De longe venerunt

hit. sed ipse videt quod xpus instruit nos in hoc quod
non debemus ignorantibus et non intelligentibus
graviter irasci sed eorum ignorantie compati. Tunc se-
quitur in lra quod discipuli dixerunt quod habebant tamen vii
panes et pisciculos paucos. Et quod ex precepto domini
fecerunt turbam discumbere et apposuerunt turbe et
ex illis vii panibus et piscibus paucis iiii milia
comederunt et saturati sunt et sustulerunt discipuli
de hoc quod remansit vii sportas tunc dominus
dimisit eos. Quia sensus litteralis clarus est. Et sciendum quod
xpus etiam fecit consimile miraculum et parum differt
ab isto nisi tunc de quinque panibus et duobus piscibus
saciavit quinque milia hominum. Et ibi expositum fuit
diffuse quod doctores et sancti circa sensum litteralem non
insistunt. Sed istud miraculum exponunt aut tropologice
aut allegorice aut anagogice. Et ideo eos sequendo ad
nostram edificacionem et breviter exponamus. Primo
de quod dominus compaciens dixit. misereor et cetera aliqui a de longe
venerunt. Beda in commento suo exponit quod illi qui de longe
venerunt sunt peccatores qui in peccatis diu rema-
serunt. isti de longe veniunt vel redeunt. Quia quanto
quisque plus in pravo opere errat tanto ab omnipotente
deo longius recessit. Et ita Augustinus dicebat primo libro
confessionum loquens de tempore quo fuerat manicheus
quod ipse errabat in regione dissimilitudinis. Etiam potest
exponi quod illi qui de longe ad xpum venerunt sunt
gentiles et pagani qui ultimo ad predicacionem apostolorum
crediderunt. Iudei de prope venerant qui per legem et pro-
phetas iam poterant esse edocti de xpo. Sed de hoc quod
dicebat xpus Ecce iam triduo sustinent me et cetera. Cum domini
de triduo sustinent sunt illi veri penitentes qui intra
se contriti et attriti dicunt illud Exodi iii. Ibimus viam
trium dierum in deserto ut sacrificemus deo nostro. Desertum
est penitentia. Unde dominus per prophetam Osee ii. Ducam
eam in solitudine et ibi loquar ad cor eius. Et ibi
penitentes triduo sustinent dominum. quia in contricione con-
fessione satisfactione continuum post adventum veniunt. Etiam
per triduum intelligitur ieiunium oracio elemosina et etiam
sancta cogitacio locucio et opera. Hii sunt tres dies per

quos recordatur pho misti habundos et restituit tue peni
tentes ad statum pristinum sicut Ge. xl. De istis diebus
bene dicebat Oseas vivificabit nos post duos dies
et tercia die suscitabit nos | tales si in veritatem sicut
de novo non debent ieiuni dimitti ne deficiant in via
sed debent refici predicacione instructione et consolacione ex
emplo Pauli qui tribus diebus ieiunaverat | Sed post accepto verbo
dei et baptismo accipiens cibum confortatus est Act. ix. Cum
tales noviter redeuntes ad Christum si ieiunii dimitterentur
deficerent in via. Unde querit quot panes habetis qui
dicunt vii. Ideo allegorice exponitur. Qui septem panes quibus
reficiuntur spiritualiter qui Christum sustinent sunt vii dona spiritus
sancti. Nam septenarius numerus spiritus sancti signatus comparatur ora
Beda eciam dicit vii panes in misterio novi testamenti
ponuntur. In quo septiformis gracia spiritus sancti primus fide
libus cunctis credenda revelatur et credenda datur hec
dona spiritus sancti sunt septem lucerne super candelabrum
Zach. iiii. possunt mistice exponi ut per vii panes intelligantur

Abstinencia	De primo dicitur in Ex. Ge. xxxix quod
Penitencia	Joseph nichil aliud noverat nisi pa
Elemosina	nem quo vescebatur	De secundo in psalmo
Obediencia	fuerunt michi panes lacrime mee die
Fides	ac nocte	De tercio dicitur vsa (?) Rom.
Spes	frange esurienti panem tuum	De iiii
Caritas	ecc. xxx splendidum in panibus

benedicent labia iustorum | De v° xi dicitur in oracione
panem cottidianum da nobis hodie | De vi° in psalmo Ciba
vit eos pane vite et intellectus | De vii°. Joh. vi°. Ego sum
panis vivus etc. Et in eodem. Qui manducat hunc panem
vivet in eternum. Isti sunt panes de quibus qui comedit
spiritualiter saturabitur. Levit. xxvi. Panem vestrum comedetis
in saturitate. Istos panes frangit dominus et dat discipu
lis ut distribuant id est predicent prelati et predicatores ut
panes supradictos accipiant et comedant spiritualiter. Dicit Beda
in glosa quod per vii panes allegorice intelligi possunt vii sacra
Cum autem fregit panes et dedit discipulis apponere designat
sacrorum quibus ad perpetuam salutem imbuendus erat
mundus | hee sunt septem spice plene que excepit a fratribus pisce
libavit Ge. xli. Per vii sportas quas discipuli ex hiis
renascerant sustulerunt plenas fragmentorum sunt misterie vii gracia

Ozee 6

Et inquit? .. dimittere ... petit ... in via ...
Ut panem ...

Allegorice

Act 9

Allegorice

[illegible] pharisei [illegible] et [illegible] per [illegible] [illegible] testamentum [illegible] signum querunt. phariseorum [illegible] [illegible] petebant [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] signum [illegible]

librorum veteris et novi testamenti qui ex fractione panum recolliguntur. videlicet ex predicatione et expositione sensus litteralis et sensus tropologice allegorice. Unde quia librorum in antiquo testamento sunt tria scilicet libri hystoriales propheciarum et sapienciales. In novo testamento sunt quatuor ewangelia epistole pauli et epistole canonice actus apostolorum et apocalipsis. Ex quibus saciantur doctores et dant plebi frangendo in predicationibus exposicionibus et lectionibus. Immo quatuor milia hominum scilicet omnes status hominum clerici laici seculares et regulares.

Et statim ascendens navim cum discipulis suis venit in partes dalmanutha. Hic in octavo fiunt. Supra tangitur phariseorum refutatio. Et discipulorum reprehensio ibi Et precipiebat eis. Theophilus dicit quod postquam miraculum operatus est dominus in cenam refectione statim cum discipulis suis in aliud secedit locum ne enim eum caperent et facerent eum regem. De hoc quod dicitur dalmanutha Augustinus in de consensu ewangelistarum dicit quod matheus ponit quod venit in fines magedan. Non est dubium non est eundem locum esse sub utroque nomine. Nam et aliqui codices etiam secundum marcum non habent nisi magedan. Et exierunt pharisei et ceperunt conquirere cum eo querentes ab eo signum de celo temptantes eum. Theophilus dicit quod querunt ab eo signum de celo quia credebant quod ipse non posset de celo signum facere et quod in belzebub eiciebat demonia. Beda in omnino pulcre et diffuse tractat illud dicens querunt ab illo signum de celo vel in more helie ignem de sublimi venire cupiebant sicut fecit helias iiii. Regum xviii. vel in similitudine samuelis tempore estivo mugire tonitrua choruscare fulgura ymbres ruere quasi non possint et illa calumpniari et dicere ex occultis et variis impressionibus aeris hic accidisse. Set tu qui calumpniaris quod oculis vides manu tenes utile sentis. Quid facies de hiis que de celo veniunt utique respondebis et magos in egipto multa signa de celo fecisse. Qui dicunt quod iste sicut magus facit hec miracula non sunt dei. Aliam causam quare forte querebant signum de celo ab eo ponit beda subsequenter dicens. Ut ille qui multa milia de paucis pavit faceret sicut moyses fecit quod faceret de celo manna in hominibus ad saciandum totum populum sicut fuit in egipto unde in exodo

" 1 Reg. x

vel solem stare [illegible] Josue x.

vel [illegible] [illegible] [illegible] 4 Reg. 1. [illegible] 16.

Iohannis dicitur quod postquam saciavit turbas ex quinque pa-
nibus pharisei dixerunt illi Quod ergo tu facis signum
ut videamus et credamus tibi patres nostri manduca-
verunt manna in deserto sicut scriptum est panem de celo
dedit eis Quasi dicant et tu fac similiter Et sic patet quod
hoc dicebant temptantes eum Et tamen isti cecus pharisei
scientes legem suam contra suam legem faciebant quia
Deut. vi Non temptabis dominum deum tuum quia temptare
deum est prohibitum in lege Unde Achaz noluit temp-
tare deum nec sursum nec deorsum unde dixit Non
faciam et non temptabo dominum ut patet Ysa. vii Multi
tamen a domino signa pecierunt de celo et habuerunt ut Eze-
chias qui peciit ut sol retrocederet in orologio Achab
per x gradus et factum est ut patet iiii Re. xx et Ysa.
xxxviii Notandum tamen quod in celo inveniuntur facta
esse signa in signum

Signum

honoris ¶ Signum honoris apparuit ~~Gedeoni~~ Iosue qui ad
Amoris ¶ preces eius sol stetit in celo in Gabaon
Stuporis per unum diem ut ille posset devincere
totaliter inimicos suos ¶ Signum amoris fuit in Ezechia
de quo statim dictum est ¶ Signum stuporis fuit tempore
Samuel quando ipse fecit venire de celo mirabiles choru-
scationes et tonitrua tamen nam temporis tunc pluvie illis.

Iosue x.

Honoris
Amoris
Stuporis

¶ Etiam sciendum quod ista signa Christus ondit in se ipso exemplis
in isto modo ¶ Signum honoris ondit in sua nativitate
quando stella apparuit in celo que eius nativitatem nunciavit
et magos ad eum adorandum perduxit ¶ Signum amoris
in suo baptizmate quando spiritus sanctus in specie columbe
apparuit et vox patris audita est de celo dicens hic est
filius meus dilectus ¶ Signum stuporis ostendit in sua passione
quando luna existente xv. sol obscuratus est et tenebre facte
sunt per universam terram ¶ Unde anima sancta signum petit et
petere debet scilicet amoris sicut psalmista dicit fac mecum signum
in bono Et Cant. viii Pone me ut signaculum super
cor tuum quia fortis est ut mors dilectio ¶ Sciendum hic
in textu quod pharisei quod petebant non acceperunt quia
digni non erant nec temporis venerat quod de celo signa
faceret que postea ipse fecit ad confirmandum corda fidelium
et in eo credentium sicut fuit in sua resurrectione in sua ascen-
sione et spiritus sancti missione ¶ Et faciet quando celum signa

in sole et luna et stellis ante iudicium . ut ipse dicit luc .
xxi . Mo videt xpistus phariseis ingemiscens . Quod quo ista
signum querit . Beda dicit quod quia miraculum ad uti
litatem populi faciebat nunc ob stulta phariseorum no
credencium et temptancium peticionem gemuit et gesta
in hoc ostendens quod de homini salute letatur et super
eorum dolet et gemiscit erroribus . Unde dixit amen
dico vobis si dabitur generacioni isti signum . id est non dicit in
psalmo dicitur . Si introibunt in requiem meam . id est non
introibunt in requiem etc . Mathei dicit . xii . quod videtur quod
non dabitur eis signum sit nisi signum ione prophete quod
ipse exponit de tempore quo fuit in sepulcro corpus
eius et anima eius sancta tamen dimittitur in corde terre .
Et dimittens eos ascendit iterum in navim et venit trans fre
tum . Et obliti sunt panem sumere et non unum solum pa
nem non habebant secum in navi . Beda querit quomodo
hoc fuit quia paulum ante isti collegerant . vii . sportas
ut fuit dictum et videtur quod de eterno pane quo corpus
vestitur minus curabant quia . non in solo pane vivit ho
mo sed in omni verbo quod procedit ex ore dei ut dicit deut .
viii . et mathei iiii . Et ipsi secum habebant illum qui de se
dicebat . Ego sum panis vivus qui de celo descendi
ut dictum est contra . De alio pane dicunt enim quod obliti
sunt comedere panem meum . Ille autem xpistus hoc bene
sciebat tamen ad temptandum eos dicebat . Et precipiebat
eis dicens . videte cavete a fermento phariseorum et fermento
herodis . hic notatur discipulorum reprehensio hic nota
quod sicut Crisostomus super matheum xvi capitulo . Matheus dicit quod pre
cipiebat eos cavere a fermento phariseorum et saduceorum
lucas dicit solum phariseorum . Tres igitur evangeliste nomi
nant phariseos tanquam principales . Marcus autem ponit
herodis . quia quod matheus dimisit . scilicet herodis . marcus
supplevit . Theophilus in quarto suo exponit hoc quod fermentum
phariseorum et saduceorum erat doctrina eorum . que
dampnosa . corruptiva . et mali veteris plena erat . pharisei
enim ypocrite erant . Et ideo sepe aliis preferebant specia
et sanctitate et propter hoc mali et maliciosa in doctrina
sua miscebant ut supra fuit dictum . Saducei erat una
secta de quibus fuit dictum . isti resurrectionem futuram negabant
herodiani . etiam fuit secta iudeorum qui dicebant herodem esse xpistum

166

Criminaliter errant Judei in credendo quod ad se per[illegible]
[illegible] criminaliter errat in dicendo alios ubi deus docet
[illegible] doctrinam Judeorum errores ut phariseorum et
[illegible] [illegible] Et dimittentes eos a se dicit in Marco
[illegible] tradicionem [illegible] [illegible] generaliter
[illegible] sancti pauli [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] quod [illegible] duplex [illegible] [illegible] sollicitudinis
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod in [illegible]

[illegible] Spes de deo est [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible]
[illegible] cum [illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] Contra [illegible] [illegible] [illegible] pauperes
[illegible] habebant [illegible] [illegible] dulcedinem [illegible] [illegible]
[illegible] non cogitabant [illegible] pauli in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Vide Sanctus Beda [illegible] pauperes
[illegible] habebant in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in corde [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] vite [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] vite [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Vide [illegible]
[illegible] [illegible] amor [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ab eo [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] pauperes [illegible] quod [illegible]
in [illegible] [illegible] quod a deo [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad pauperes

aliam autem ab appetitu deliciarum et terrenarum [illegible]
habebant de corporis cura. Ut ergo celebri[illegible] esse [illegible]
parcebat corpore quibus humanam frugalitatem [illegible]
posset subsistere. Nunc ergo zelo et [illegible] Ma-
num debet esse de aliis multis qui recutis [illegible] Ma-
de [illegible] animi quam peccato corporali [illegible]
[illegible] passio omnes [illegible] et [illegible]
expellit letitiam et spem magnam [illegible] deo
hominibus acceptabiliter fuerat. Et querebat eum
videre et audire. Cur dicit plures [illegible]
curiositatis que est motiva ad videndum nova
et tanto fit desiderium quo est motiva ad desiderandum
[illegible] videre et [illegible] / [illegible] autem [illegible]
doctrinam phariseorum [illegible] erroris [illegible] Monet
[illegible] / Et [illegible] veritatis [illegible] Monet ad
[illegible] videre et videri quia Malum [illegible]
regulam et Cavete a fermento phariseorum et fermento
herodis et ait addite et Saduceorum [illegible]
et [illegible] a panibus [illegible] eorum # Ex quo habetur
fermentum triplex primum Saduceorum qui dicunt non esse
resurrectionem neque angelum neque spiritum pharisei autem [illegible]
ipse putant deo similes [illegible] ab eo post mortem
[illegible] Secundum fermentum phariseorum qui decreta
divina traditionibus hominum postponunt [illegible] lege
verbis et impugnabant factis / de quo Luc. 12 Attendite
a fermento phariseorum Tertium herodianorum [illegible]
herodiani qui [illegible] herodianum [illegible] fuerunt / quidam
[illegible] [illegible] [illegible] de herode [illegible]
[illegible] esse Messias [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] pensaret [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]timet quam multiplex est. Et ystoria vult quod
[illegible] a tribu Juda [illegible] ad ventum
Messie [illegible] Herodes [illegible]
[illegible]
[illegible] Messia [illegible] regnum [illegible]
[illegible] regnum [illegible] Herodem
[illegible] ipsum [illegible] Messia [illegible] ystoria
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] vel [illegible]
vel [illegible] est [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] in [illegible]
[illegible] ad [illegible] malicie quo ad [illegible]
[illegible] est in [illegible] malicie quo ad [illegible]
[illegible] quo ad [illegible] in
[illegible] quo ad [illegible]
[illegible] a [illegible] et [illegible]
[illegible]
[illegible] filiorum [illegible]
[illegible] a [illegible] operationis male
[illegible] et [illegible]
[illegible] est in [illegible]
habere [illegible] sed [illegible]
et in [illegible] est [illegible]
[illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] et [illegible] et [illegible]
[illegible] omnia.

Unde dicitur. Nullum corpus sic estimatur libra sed pondere
ista malum sic spiritus bonum relatum dum non corpus sit
non manet. Et magis nocet. Salvator noster
eius omnium reddens inimicum ~~phariseorum~~ maledixit
ypocrisim [illegible] [illegible] et ideo similes sunt [illegible]
[illegible] ypocrisi [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] phariseorum. Non sic [illegible] [illegible]

Iusticia phariseorum erat in exteriori [illegible] [illegible]
vestimentorum latitudine [illegible] [illegible] [illegible]
in corporis afflictione / non in mundatione observancia
in [illegible] abstinencia. [illegible] [illegible] [illegible] quasi
multi sunt hodie in ecclesia dei / de quibus dicitur [illegible]
Aliud dicitur [illegible] qui [illegible] apostolus decimus et
sola [illegible] ea que sunt [illegible] [illegible]. [illegible]
corporis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Unde de eo dicit Petrus [illegible] ypocrisis [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / ypocrisis [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible]
ypocrisis [illegible] febri [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est ydropisis. hec ypocrisis [illegible]
ydropisis [illegible] [illegible] / ypocrisis [illegible]
Ex quibus patet quod ypocrite [illegible] [illegible] [illegible]. Unde [illegible]
ypocrite [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] sunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

latentes liquores ut ipsi querentes. Velud qui
dicunt iudices esse in ipsis testes [illegible] falsi
[illegible]. et omnium [illegible] querentes et ideo [illegible]
[illegible] malignum appellant [illegible]
[illegible] et dolens [illegible] magister
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] malum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] sed et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] herba
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

male interpretantes scripturam quod non exibit dux de
femore David donec veniet qui mittendus est etc.
Et quia iste Herodes alienigena erat et dux de femore
David iam de regno iudeorum non erat ideo credebant
isti quod ipse esset qui mittendus erat. De hoc sicut dicit
[illegible] Beda dicit quod per fermentum herodis intelligitur
diversa peccata que ipse in [illegible] suo [illegible]. Fermen
tum phariseorum secundum Bedam est decreta legis divine
traditionibus hominum postponere vel etiam legem verbis predi
care factis autem impugnare. De [illegible] istius
maiorem est sciendum quod fermentum positum in farina pista
elevat et multiplicat et saporem dat et appetitum excitat
et sic in bono accipitur in scriptura. Luc. xiii. Simile est
regnum celorum fermento quod acceptum mulier abscondit in
farine sata tria donec fermentetur totum. Et non simile
dicitur Osee vii. Cessavit civitas paululum a commixtione
fermenti donec fermentaretur totum. Accipitur quandoque
in malum quia pulverem iuste farine tollit et [illegible]
acetat ipsum ideo sinceritati videtur contradicere et ideo in ob
lationibus antique legis prohibebatur poni ut patet in
Levitico in multis capitulis. Et apostolus primo ad Cor. v.
dicebat Expurgate vetus fermentum ut sitis nova conspersio etc.
Quia pastam elevat ypocrisim significat. Quia sicut
fermentum facit videri pastam in maiori quantitate sic
ypocrita facit opera sua bona coram hominibus ut
appareant maiora. Sicut dicebat salvator Luc. xii. Attendite
a fermento phariseorum quod est ypocrisis.

Sed hic multum dubitatur utrum ypocrisis semper sit
peccatum mortale quia a Christo tantum in evangelio prohibetur
et reprehenditur. Sed quod a salvatore sic reprehenditur
videtur mortale igitur etc. Et Gregorius xxxi moralium inter mortalia
ponit ypocrisim et contrarium tenetur. Sed contra sicut ea
que sunt mala in genere non possunt bene fieri ut dicit philosophus
in ethicorum ita que sunt bona in genere non possunt mala
fieri ut dicitur per simile. Sed ypocrita facit opera
que sunt bona in genere ut orare ieiunare elemosinas dare
et facere multa talia que in se sunt bona igitur [illegible]
bene et non male faciat [illegible] Christus non prohibet
ypocrisim dicit quod receperunt mercedem suam licet dicat
quod [illegible]. Item philosophus iiii ethicorum dicit

Adulterium, homicidium ... plurimum religiosus.

fermentum

Quo

In ypocrisi [illegible] 2

[illegible] defectus [illegible] 26 [illegible]

Si ypocrita dicitur ille [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] peccatum mortale [illegible]
Si autem ypocrita dicitur ille qui [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] peccatum mortale [illegible] est [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ypocrita magis dicitur vinius quam malus. Dico quod in ypocrisi tria includuntur: decepcio, simulacio et presumpcio. Si igitur ypocrita fingit se esse bonum ut decipiat aliquem, sicut si aliquis fingit sanctitatem ut melius credatur ei si malam doctrinam vellet seminare vel aliquod beneficium impetrare vel proximum decipere in aliquo, quod istud est contra caritatem, ideo dicitur peccatum mortale. Unde persius dicit: pelliculam veterem retines si forte volumus astutam rapido sub pectore vulpem. Et tullius libro primo de officiis dicit quod nulla capitalior pestis quam eorum qui ut maxime fallant id agunt [ut] boni viri videantur. Et isto modo doctores communiter concludunt quod ypocrisis est peccatum mortale quia finis intentus est malus, quia et si nullum velit ex sua simulacione decipere, tamen plus vult apparere bonus quam esse bonus. Et sic excludendo a se sanctitatem privat se caritate et fit malus ex presumpcione. Et ista presumpcio sive maius [illegible] est peccatum mortale. Sed si finis intentus non esset malus quia non intenderet aliquem decipere nec sanctitatem committere, sed solum illa fictione delectaretur, tunc quidam dicunt quod non esset peccatum nisi veniale. Et sic loquitur philosophus in auctoritate predicta et solvitur ratio quia bona in genere non ad finem malum agit. Et sic sive modo posset dici simulacio et simulacio. Et sic sit dictum de isto.

Et cogitabant ad alterutrum dicentes quod panes non habemus. Quo cognito ihesus ait illis: Quid cogitatis quod panes non habetis, nondum intelligitis neque cognoscitis. Adhuc cecatum habetis cor vestrum. Quia ihesus loquebatur eis in parabolis sicut sepius consueverat hoc facere, et illi [illegible] ingenio capere non poterant, quia credebant quod loqueretur de pane materiali. Et ipse loquebatur de pane doctrine phariseorum et herodianorum. Et sic dicebat quod erant mente ceci. Iohannes dicit, est in glossa, quod ipse bene reprehendit eos ex eorum negligentia et culpa. Sed tunc est dubium utrum talis cecitas mentis sit culpa.

Et videtur quod non, confirmatur secundum [illegible] quia quod excusat culpam non facit culpam, sed cecitas mentis sive cordis, quod idem est, excusat culpam, igitur non est culpa. Minor est Iohannis ix ubi dicitur: Si ceci non essent peccatum non haberent. Secundo quia pena non est culpa, sed mentis cecitas sive hebetudo est pena proveniens ex peccato et culpa primi hominis [illegible].

Decipiat

N.

[illegible]

Nequam te fallat [illegible] sub [illegible] latens [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] venena [illegible]

Simulat

Quaestio.

[illegible] culpa

[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apostoli [illegible] in [illegible] [illegible] quod de defectu panum dubitabant [illegible] quod panes non [illegible] [illegible] quod [illegible] apostoli [illegible] [illegible] panes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apostoli [illegible] [illegible] panes [illegible] [illegible] [illegible] doctrinam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et herodianorum [illegible] phariseorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ihesus [illegible]

Contra p[ro]p[osi]t[u]m hic et greg[orius] xxi mor[alium] cecitatem mentis
numerat inter peccata provenientia ex luxuria. hic dico
quod cecitas mentis provenire potest ex tribus. ex passione
et ex infirmitate. ex p[ri]mo sicut in passione venerea et i[n] peccato
incontinentis. sicut dicitur vii eth[icorum] quia tunc lumen rationis
et iudicium obnubilantur. Etiam ex infirmitate mens
impeditur et obfuscatur sicut in amentibus et furiosis et
si istud impedimentum remanet quod sunt in causa tunc est peccatum.
Secundo potest venire cecitas mentis ex ebetudine mentis
sive quod ex complexione et quasi a natura homo fit mentis
ebes et rudis ad intelligendum subtilia et moralia
sicut puer et iuvenis fit ineptus ad moralia ut dicitur
in primo eth[icorum]. Et ista cecitas est pena ex peccato primi hominis
proveniens et ista non est culpa sed pena. Alia est cecitas
proveniens ex negligentia. sive quod aliquis de [a]l[iquo] intelligi[bi]li
necessario sciibili pro salute et bono suo ex sua negligentia nollet
scire sicut in ps[almo] noluit intelligere ut bene ageret. et
ista cecitas sic esset grave peccatum. Secundo etiam si aliquis
occuparet se voluntarie circa alia minus utilia et dimit-
teret cognoscere ea que magis essent sibi necessaria
ad salutem sicut dicitur in ps[almo] supercecidit ignis et non
viderunt solem. sive ignis concupiscentie aut delectationis et tunc
etiam esset culpa. et sic patet quomodo cecitas cordis fit
reprehensibilis. Ad p[ro]p[ositu]m apostoli forte erant rudes inge-
nio quia homines ydiote et sine litteris et ex ebetudine
mentis dicebantur ceci corde a Christo. Si autem ex
negligentia istud proveniebat quod non caperent parabolas
tanti doctoris poterat esse culpa eorum sicut dicit glo[ssa].
Nunc sequitur quod dixit dominus eis Non auditis nec
recordamini quando quinque panes fregi in quinque milia et quot
cophinos sustulistis etc. Beda dicit hic quod per hoc docuit
eos quid significent quinque panes etc. quia ad spiritale
demonstravit quia fermentum phariseorum et saducc-
eorum et fermentum herodis non corporalem panem
sed tradiciones perversas significant et heretica dogma-
ta. quare et cibi quibus nutritus est ipsius ii veram
doctrinam integram quod significent. Et tunc dicit quod ma-
chion et valentinus et omnes heretici et fermentum herodis
accidens fermentum sive quod pastum corpore quod ad ipsum
sumptum vi[c]isse in doctrina sua heretici fidem doctrinam

Passio.

Ebetudie.

Negligen[cia].

[illegible]

ad totam sanam doctrinam miscent corrupte sicut dicit
apostolus modicum fermentum totam massam corrumpit
Sequitur Et veniunt bethsaida et adducunt ei cecum et
rogabant eum ut eum tangeret Hic ut dicitur fuit super-
reddit convenientia ad miracula et non sit apostolorum reprehensio
fuisse iusta per hoc quod ipsis presentibus illuminavit cecum primo
imperfecte et post illuminavit perfecte ut per hoc ostenderet discipu-
los in parte obscuratos caligine ignorancie Et ad maiorem
intelligenciam littere sciendum quod bethsaida erat villa ubi
petrus et andreas et philippus nati fuerunt Et sepe
ibi venit ihesus forte amore ipsorum sicut nunc et bene
congruebat secundum interpretacionem nominis bethsaida interpre-
tatur venatio et isti fuerunt venatores hominum Tamen
secundum mores non fuit congrua eis quia sicut dicit theophilus
ubi semper bethsaida fuit infidelitate infecta ut ubi
dominus exprobaret eam Luce x d. Ve tibi corozaim ve tibi
bethsaida quia si in tyro et sydone etc. Et hoc
significavit xpistus ostendit quia cum adduxerunt ei cecum statim
eduxit eum extra vicum. Theophilus dicit quod ille cecus
nec credebat firmiter in xpisto nec illi qui adduxerunt eum
et secundum iohannem extra vicum duxit ut miraculis plenius
viderentur ut crederent vel de sua infidelitate excusacionem
non haberent Isti bene credebant sicut dicit beda in omelia
quod sicut tactus domini leprosum mundaverat ita istum
cecum mundare valeret Tamen quod xpistus esset ille qui
venturus erat in mundum secundum legem et prophetas non
credebant Et ideo paulatim illuminavit eum et non totum
simul quod de alio non legimus Unde dicitur quod
apprehensa manu ceci expuit in oculos eius et impositis
manibus interrogavit eum si aliquid videret Crisostomus
super isto passu omelia xvi dicit quod ipse spuit et manus
imponit per hoc volens ostendere quod verbum dei operacionem
ad inceptum mirabilia perficiat. Manus enim operacionis est
ostensiva. Sputum vero ex ore exit et verbum signat
Beda vero dicit quod [illegible] sputum graciam spiritus
sancti designat impositio manuum virtutem adiutorii
eius insinuat Et subdit Expuens ergo in oculos ceci
domini imponit manus suas ut videat quia cecitatem
generis humani et per invisibilia divine pietatis dona
et per exhibita foris sacramenta assumpte humanitatis Et
[illegible] quod expue in sac septuaginta [illegible] s. expuere

Expue.

ex despectu
ex defectu
ex prospectu
ex perfectu

Ex despectu expuebant iudei in faciem xpi ut dicitur Mat. xxvi. sicut propheta venerat de hoc ysa. xlviii. faciem meam non averti ab increpantibus et conspuentibus in me etc. De sputo ex defectu habetur Deut. xxv. ubi quod si homo moreretur uxor eius coram iudice debebat facere viri propinquiores de tribu sicut vos habetis de zinth et oberthzinth. si. et petere quod ipse acciperet eam in uxorem quod si ille renuebat. illa enim discalciabat ex uno pede et post in faciem eius spuebat et de cetero ille in obprobrium habebatur et vocabatur domus discalciati quia ex defectu eius erat quod nolebat suscitare semen proximi sui. Ex prospectu spuebatur quis in faciem alicuius ad ostendendum in quo aliorum defectum eius. sicut Num. xii. dicitur de Maria sorore Moysi quod si pater eius spuisset in faciem eius saltem septem diebus deberet rubore propter verecundiam suffundi. Ex perfectu spuit xpus hic in oculos eius ad illuminationem eius cecitatis sed illum illuminavit totum repente istum non et causa dicitur. Unde petiit xpus si aliquid videret. Aspiciens dixit video homines velut arbores ambulantes. Non poterat distinguere lineamenta humanorum corporum videbat enim obscure cum eorum motu de loco ad locum. Et statim iterum imposuit manus super oculos eius et cepit videre clare omnia. Beda querit hic cum tamen certum sit quod dominus poterat istum cecum simul repente curare sicut ipse curavit socrum Petri sic quod statim surrexit et ministrabat ut dicitur supra primo capitulo. Et etiam de aliis quos curavit legimus quod repente illos curabat quare istum paulatim curavit. Ad hoc respondent doctores dupliciter. Aliqui litteraliter exponunt ut istud fuit ut designaret discipulos adhuc in obscuritate caliginis ignorancie permanere et ad clare intelligendum ea que fidei erant. Unde indigebant maiori illuminacione sicut patet Luc. xxiiii. quod tunc post resurrectionem aperuit eis scripturas. Alii dicunt quod hoc mistice ostendit ad ostendendum iudeorum incredulitatem quia foris pharisei folia verborum habebant et fructum minime intus ferebant. Et ad istud propositum maledixit xpus ficulnee patet infra xi. que tantum folia habebat et indigebant nova et maiori admonitione ut perfecte purgarentur.

Despectu

Defectu

Prospectu

Perfectu

.1o.

.2.

cum petiit. sputo Simonis [illegible] super Johannem
[illegible] fecit lutum ex sputo et linivit lutum super oculos ceci
[illegible] Augustinus de Saliva [illegible] sputum fecit [illegible]
[illegible] ad [illegible] ipse [illegible] quod [illegible] homines fuerunt
ut [illegible] dicit

3

Beda in commento dicit quod christus paulatim eum cecitate
curavit ut nos instrueret per gradus profectuum ad lu-
cem divine visionis nos necesse pervenire. Et ut sint nobis
gratie crebra dantur judicia per quam singula nostre
perfectionis incrementa ut perficere aliquis possit ne deficiat
adimat. Et subdit bene ad propositum. Quisquis in desipi-
at longi temporis obscuritate depressus est ut inter bonum
et malum fidem et perfidiam sincera pietatis opera
et simulationem iustitie adhuc discernere nequeat aut
nesciat quasi ambulantes homines inter arborum cum
quia facta multitudinis absque luce discretionis videt. Et
misit eum in domum suam. Et si in vicum intro-
ieris nemini dixeris. Beda dicit quod in domum sua cecum
sanatum mittit et ut nemini dicat iubet sicut et alios
quos sanavit sub silentio tegere iubet ut exemplum suis
tribuat ne de hiis que faciunt mirandis favorem
vulgi requirant sed divinis tamen aspectibus ubi et meritis
operum restat placere contenti iuxta illud Math. vi. Pater
tuus qui videt abscondita reddet tibi. Secundum moraliter
dicit quod misit eum in domum suam id est ad cor suum visi-
tandum. Quia quando homo de cecitate peccati venit ad lu-
men cognitionis sui multum debet considerare statum quo
exivit et statum ad quem dominus eum adduxit et deo
gratias agere sicut Seneca libro iiio de ira ante finem nar-
rat quod Sextus philosophus omni die ante nocturnam quietem
interrogabat animum suum quod pre malum tuum sanasti quod
pre melior esses. Et ita de se ibidem concludit Seneca
quod sic ipse faciebat. Sed de hoc quod dominus dicit Si in vi-
cum introieris etc. de quo vico intelligi potest. Ad
evidenciam et maiorem eruditionem est sciendum quod secundum philosophum
1o politicorum sicut ex pluribus domibus constituitur vicus ita ex
pluribus vicis constituitur civitas. Et quia secundum Augustinum
in principio de civitate dei moraliter loquendo due sunt
civitates scilicet dei et dyaboli. Civitas dei est ecclesia et
congregatio fidelium. Civitas dyaboli est congregatio
infidelium. Quelibet istarum civitatum habet vicos.
Civitas dyaboli habet tres vicos magnos videlicet

Volup[tatis] · ~~voluptatis~~ · ~~potestatis~~ · ~~vanitatis~~	In primo habitant illi qui in isto mundo ducunt in bonis dies suos scilicet temporalibus et in deliciis corporalibus vivunt. Ibi sunt

choree et ludi dulsorum instrumentorum. Sed inter sa homines intrant

vicum illum. Unde nec anima sancta ibi potuit invenire dilectum suum. quia ipsa dicebat Cant. iii. per vicos et plateas quesivi quem diligit anima mea. quesivi et non inveni. Quia in veritate non invenitur deus in tali anima (?) vicum ut dicitur Job xxviii. In isto vico habitant reges et duces et magni et potentes et in vico illo sunt castra et fortalicia magna. De istis dicitur i. Par. xxvii. quod Jonathan possedit thesauros qui erant in villis et urbibus. Pathan interpretatur fortis. In tercio vico habitant tiranni et mali homines et nullus bonus homo nec habitat nec respicere ibi dignatur. sicut precipitur Eccl. ix. ubi dicitur noli respicere in vicos civitatis nec oberraveris in plateis illius. Civitas dei habet tres vicos videlicet

Justicie et equitatis — In primo habitant iusti et sancti qui vitam suam secundum regulam vitant (?)
Pacis et austeritatis (?)
Glorie et felicitatis — et iusticie dicuntur. Et in illo vico

pax manet et concordia. De isto iusticie dicitur Noe iiii. quod Sellum edificavit partem vici illius. Sellum interpretatur pacificus sive pacificans. Et illud interpretatur visio pacis. In isto vico habitant monachi et religiosi omnes ibi in vico illo sunt ecclesie et monasteria et cantant deo laudes. De isto vico potest exponi iusticie illud Judith iiii. ubi viri filii Israel circumdederunt muros .i. claustros vicos suos et congregaverunt frumentum etc. In tercio vico habitant beati. quia in gloria et in civitate illa omnes sunt in felicitate ordinata. ibi sunt mansiones secundum merita sanctorum sicut exponit anagogice istud Thomas (?) sila (?) in commento suo. D. quod in domo patris mei mansiones multe sunt (?) est ... que in eo. De istis vicis huius civitatis bene dicitur Thobi. ultimo. Et lectis (?) sternentur auro mundo et per omnes vicos eius cantabitur alleluia. Ad quam nos perducat etc.

[E]T egressus est ihesus et discipuli eius in castellum Cesaree Philippi. Ibi ut secundum Doctores sunt ponit Petri increpacio. secundo ad palmam martirii exhortacio ibi. Et vocata turba. Circa primum ponitur primo ... tacio ibi. Et vota (?) turba. Circa primum ponitur primo ... ihesu christo secundum hominum opinio. secundo ponit discipulorum vera confessio. Tunc dixit illis. Et quia Petrus pro se et aliis confessionem (?) idco subditur Christi passionis prenunciacio. Et cepit eos docere. Et ultimo ... Petri increpacio. Et apprehendens Petrum. In prima parte dicitur quod Christus venit in castellum Cesaree Philippi. Sciendum hic primo quod Beda antequam exponit ... omelias

[Margin, left of main text, in red:] Prelatis — Iniustis — Iusticie — Pacis — Pacis (?) — Glorie

[Margin:] ingressus est

[Bottom margin note:] ingressus est ... tempus ... [illegible] ... Cezarea Philippi est ... [illegible] ... Septentrionem ... Philippus filius Herodis ... tetrarcha ... [illegible] ... tributum ... Augusto cezari ... [illegible] ... tributum ... Cezarea ... [illegible] ... a Philippo tetrarcha ... Herodis ... [illegible]

Cezarea [illegible] honorem cezaris que dicta est [illegible] pro Regem ut dicit Josephus. [illegible] cezarea philippi ad differentiam alterius que dicitur cezarea palestine [illegible] Cornelio [illegible] Actus x. Et iste ciuitas antiquitus dicta fuit [illegible] [illegible] [illegible] filius dani [illegible] ut hic [illegible] 18. dicta est cezarea philippi et nunc dicitur Paneas

quas fecit. quod per omnia cruciata Iohannes ipse. quod peregrinando iuit per totam terram promissionis et vidit et considerauit loca terre illius sicut ipsemet dicit in cronicis suis / et ideo quando precipue fit mencio de aliqua ciuitate siue de aliquo loco ipse plenius et planius describit loca quam alius expositor. Ideo ipse hic in quinto suo dicit sic. Philippus iste fuit filius herodis de quo supra diximus tetrarcha Iturree et Trachonitidis regionis / qui in honore thiberii cesaris fundauit quoddam castrum quod nunc paneas dicitur / et tunc nominauit illud Cesaream philippi / Et est in prouincia fenicis / imitatus herodem patrem suum qui in honore augusti Cesaris appellauit Cesaream que antea turris stratonis vocabatur / Et ex nomine filie sue libiadem trans iordanem extrahit / Iste locus cesaree philippi vbi iordanis ad radices oritur libani. et habet duos fontes vnum dicitur Ior. alius Dan. qui simul iuncti iordanis nomen efficiunt hec beda. Tunc ihesus xpistus sicut dicit Theophilus hic. quando longe a iudeis fuit secum discipulos de se interrogat ne timentes iudeos respondeant veritatem. Vnde interrogabat eos. Quem me dicunt homines. Theophilus et bene dicit. quod hoc non interrogabat tamquam nesciens sed quod decebat vt discipuli eius melius scirent quam turbe. Hec interrogacio potuit esse quia ut dicitur Ioh. vii. murmur multum in turba erat de illo. quia alii dicebant bonus alii quod non. sed seducit turbas. Illi autem qui eum malum esse dicebant triplicem erant / quia aliqui errabant circa eius vitam et conuersacionem dicentes quod cum publicanis et peccatoribus manducabat et sic secundum legem eorum vt eis videbatur ipse erat peccator. Alii errabant circa eius potestatem. dicentes quod signa que faciebat non in virtute propria sed in ... faciebat tamquam malus vnde dicebant quod in belzebub eiciebat demonia. Alii autem eius diuinitatem errabant dicentes quod erat fabri filius vt supra patuit et quod erat filius Ioseph vt supra patuit. Illi etiam qui eum bonum credebant et sequebantur eum etiam circa eius doctrinam errabant. Vnde Ioh. vi. dicitur quando ipse de sacro corpore suo loquebatur dicebant quomodo potest hic nobis dare carnem suam ad manducandum et multi ab eo recedebant / maxime autem ipsi qui eum credebant sanctum virum errabant circa eius diuinitatem credentes quod simpliciter esset purus homo propheta qui venisset de nouo in mundum. Alii tenentes opinionem phariseorum aliquorum

Phariseorum

Frater tetrarcha

Supra [illegible] Tiberie [illegible] [illegible] [illegible] Ioh. 15 [illegible]

Vita

Potestate

Diuinitatem

Doctrina

Diuinitatem

Non est Christus quod Johannes potuit sperari homines
c. 3. Tercio. Et sicut dicit verbum quod in veteri [illegible]
sive primus erat [illegible] qui de [illegible] matris sue
predicando deum [illegible] T 2a. Et [illegible] legis [illegible]
quod sicut Johannes baptizando [illegible]
ad se . Unde [illegible] predicit legem salutis
[illegible] in aquam . Et qui baptizando [illegible]
[illegible] Et [illegible] [illegible] in T 3o Et
[illegible] [illegible] [illegible] primum [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] capitulo x [illegible] [illegible] predicavit
Johannes [illegible] capitulo 3.
Christus esse Helyam potuit homines [illegible] [illegible]
[illegible] capitulo [illegible]
[illegible] legis [illegible] sicut Helyas
[illegible] et [illegible]
legis et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
de [illegible] legem et [illegible] [illegible]
[illegible] T 2o [illegible] Malachie
[illegible] quod [illegible] impletum in Christo.
dicit Malachias
T [illegible] capitulo 3. Ecce ego mitto vobis
Helyam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
magnum et horribilem [illegible] [illegible]
aliquem Christum esse Helyam [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ac [illegible]
[illegible] [illegible] T 3o Et [illegible]
[illegible] quod sicut Helyas [illegible] habuerit
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut
[illegible] . 2 Regum 1. habuit [illegible]

[illegible] alio [illegible] aliis [illegible] et
in corpore ut [illegible] 3 Reg. [illegible] · habent [illegible]
imprimendi [illegible] · Reperiuntur filii [illegible]
videri ubi [illegible] libri et [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] · et [illegible]
[illegible] · aliquod [illegible] ut patet de [illegible]
[illegible] de celo factum · quod [illegible] illi
[illegible] est filii [illegible] [illegible] [illegible] cap. 3
[illegible] [illegible] · [illegible] [illegible]
[illegible] ubi in [illegible] [illegible]
in [illegible] videri et in [illegible].

Item [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible].
[illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible] est [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] · et [illegible]

Et [illegible] aliquod alio [illegible] de [illegible].
Est [illegible] alio [illegible] 3 [illegible]
[illegible] [illegible] Johannis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible].

[illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

Sicut narrat Macrobius in de sompnio Scipionis esse possibile
quod anima unius philosophi poterat ingredi in aliud corpus
et habere virtutem quam ante habuerat. Sicut dicit anima
homeri poete fuit in ennio philosopho postea in esyodo et tandem pyta
goras huius anima eius. Etiam iudei forte credebant
hoc fieri de facto in christo sicut fuit in heliseo et deus dedit
spiritum helie ut patet iiii Regum. Ideo dicebant de christo alii quod
erat Johannes baptista sicut herodes dicebat ut supra vi c. fuit
dictum. Alii dicebant quod erat helias. Alii vero qui unus
de prophetis. Et ideo christus ad tollendas istas falsas opiniones
nec Beda voluit audire a discipulis veritatem sicut
dicit Beda in glosa sic pulcre dominus fidem discipulorum
exploraturus primo hominum sententias interrogat ne videlicet illorum
confessio non veritatis agnitione prolata sed vulgi videatur
opinione firmata. Unde sequitur Tunc dicit illis vos
autem quem me dicitis esse. Crisostomus dicit quod ex interroga
tionis modo in maiorem eos reducit sensum ad maius
aliquid estimandum de eo ne cum turbis currerent. Respon
dens petrus ait Tu es christus. Sicut dicit Beda licet
ceteri apostoli sciant petrus tamen respondit pro ceteris. Et dicit Beda
Et petrus complexus est omnia qui et naturam et nomen ex
pressit in quo summa virtutum est nec paulus iudicavit
se aliquid scire nisi christum nec petrus putavit plus esse
confitendum. Theophilus querit quare non dixit plus secundum
Marcum. Cum Matheus dicat quod dixit Tu es christus filius
dei vivi. Et quod postea dixit christus. Et ego dico tibi etc. ubi petrum
pro vera responsione beatificavit. Et respondit quia hoc marcus
tacuit quia discipulus petri fuit et ab eo didicit evangelium
quod fecit. Et ideo illam benedictionem non posuit ne
magis prestare petro gratiam videretur. Et secundum Bedam petrus
in hoc quod dixit Tu es christus confessus est eum deum
esse et filium dei. Et concludit Beda finis ergo fidei mee
est christus finis fidei mee dei filius est. Ergo dicit secundum Bedam
quod ista est vera denominatio christi. Unde quod ille homo est deus
quia pronomen hic demonstrat suppositum. Et quo sequitur quod
iste homo est deus quod non conceditur ab aliquibus
Cum magis christus est homo est minor patre Joh. xiiii
et ideo magis homo est deus. Et dico hic quod licet ista propositio
sit concedenda christus homo est deus tamen ista non christus

[illegible marginal note, 6 lines]

secundum quod homo est deus de virtute sermonis vt videtur / quia
iste determinationes secundum quod et inquantum in eo quod est tantum
modo notant [illegible] cum admittunt rationem generis pro tanto
[illegible] Sed etiam rationem precisam / per quam predicatum
dicitur de quo dicitur secundum se / et secundum hoc non conceditur quod hoc
suppositum quod est filius est deus / quia per istam rationem deus
deum non convenit patri et spiritui sancto / Qui tamen vellet susti
nere quod ista propositio christus inquantum homo est deus / diceret
quod hec determinatio inquantum non notat id quod reduplicatur
cat esse precisam rationem generae predicati cum subiecto
Sed sufficit quod in eo includatur / et sic esse in proposito
quia natura divina concluditur in significato ipsius verbi
et sic posset sustineri [illegible] / Et comminatus est eos
ne cui dicerent de illo. Theophilus dicit quod christus volebat
interim .i. infra suam passionem occultari ne multi
scandalizarentur eo et penam mererentur maiorem. Crisostomus
super Mattheum dicit quod hoc prohibuit vt scandalo crucis com
pleto plenam insigat fidem in mentibus eorum. post
passionem preterea et ascensionem dicit eis / Euntes docete
omnes gentes etc. Glosa ponit .iiij.or rationes. prima in condecet
humiliationis exemplum. secunda ne si predicaretur publice filius dei
esse. passionis sue beneficium impediretur. quia secundum apostolum
si enim cognovissent numquam regem crucifixissent. Tercia
ne iudeis discipuli maioris predicationis mole preme
rentur. Et istas tres rationes plane ponit Ambrosius super
Lucam vbi istud tractatur. Quarta vero potest esse quia
si aliqui de iudeis ista audirent et crederent post ea
viderent eum crucifigi inimicum in eum scandaliza
rentur et priores efficerentur iuxta illud .ij. petri .ij.o Me
lius est non cognoscere viam iustitie quam post agnitionem
retrorsum conuerti etc. Et cepit docere eos quoniam oportet filium
hominis multa pati et reprobari a senioribus et summis
sacerdotibus et scribis et occidi. et post tres dies re
surgere et palam verbum loquebatur. Beda dicit quod
Idcirco se ante passionem et resurrectionem noluit predicari
vt completo sanguinis sacramento oportunius apostolis diceret
Euntes autem docete omnes gentes etc. et dicit quod non
dixit. filium hominis multa pati et resurgere quod passio christi

.1. .2. .3. 4

[illegible marginal notes]

[illegible marginal note, 7 lines]

Figura huius capituli 22 ubi legitur quod [illegible] est [illegible] est [illegible] divinitas [illegible] eius [illegible]

incarne diuinitas impassibilis mansit Et ex hoc bene dicit
Cris[ostomus] quod isti heretici sicut fuerunt manichei et valentiniani
qui ponebant xpm corpus assumpsisse fantasticum
multum errauerunt a veritate incarnationis Similiter fuerunt
aliqui heretici sicut priscillaniste qui concedebant verum corpus
humanum xpm assumpsisse sed non ex defectibus humane
fragilitatis quapropter dicebant quod in passione sua non
habuit dolorem sensibilem in sensu exteriori Et habebant
duas rationes principales in quibus multum se fundabant
1 Prima erat ista xpus semper fuit comprehensor sed cum visione
beatifica non stat dolor sensibilis igitur in passione xpus
dolorem in sensu exteriori non est passus Confirmatur quia
2 semper xpus vidit deum clarius quam paulus in rap
tu suo Sed quando paulus fuit raptus ad dei visionem
non sensit ea que in corpore suo gerebantur quia ut dicit
ipsemet 2 cor xii nesciuit utrum esset in corpore an
extra corpus ergo multo forcius xpus non sentiebat
ictus nec vulnera que in suo corpore infligebant
Et istam materiam tractat magister sentenciarum li iii° di xv
videat qui voluerit Sed in veritate isti heretici si dicebant
quod xpus in sua passione non fuit vere passus fuerunt
blasphemantes et contra veritatem loquebantur Unde ysa[ias] vere
dolores nostros ipse portauit Et damascenus li (3 c 26)
iii° c° iiii° dicit quod diuina voluntas in xpo volebat
et permittebat carnem agere et pati propria Sed proprium carnis
cum inciderit est pati dolorem in sensu igitur xpus vere
passus fuit in morte sua et istud declarat magister sentenciarum
ubi supra Nec rationes valent xpus simul erat viator
et comprehensor nec actus viatoris impediebat actum
in eo comprehensoris nec econtra et sic ista simul stabant
quod quantum ad superiorem partem anime ipse fruebatur
gloria et tamen quantum ad partem inferiorem ipse patiebatur
dolorem Et per hoc patet ad rationem De raptu pauli quia
in illo raptu paulus fuit comprehensor solum et non
viator Et ideo non est simile Et sic xpus bene dice
bat quod oportebat eum multa pati etc Tunc eos confortauit
dum dixit et tercia die resurget Unde Cris[ostomus] super mattheum
tractans istud capitulum dicit quod hoc xpus dixit ut ostenderet

a predictis quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Po[nitur] dissimilis ... passionis Christo ... Increpans petrus ... argumentum ... [illegible] ... petrus eum seorsum ... [illegible]

Unde et palam loquebatur ... glo[sa] ... passionem et resurrectionem

quod oportebat eum mori et resurgere. Unde Chrysostomus ... a testibus predicari. Sed petrus erat fundus solus de hiis sumit audaciam disputandi. Unde apprehendens eum petrus cepit increpare ipsum dicens. Domine propicius esto tibi. Nam hoc non erit tibi. Matheus plenius dicit capitulo xvi. Et beda dicit hic quod apprehendit secreto quando dixit hoc ne presentibus ceteris condiscipulis reprehendere magistrum suum videatur. Tamen de hoc quod dixit Christo excusat eum. Beda dicit quod cepit eum increpare amantis affectu et optantis. Unde dicit Domine etc. quasi dicat hoc non potest fieri nec recipiunt aures mee ut filius dei occidendus sit. Et in hoc Chrysostomus ubi supra excusat petrum quia posset argui quod petrus qui Christum filium dei primo superius fuerat confessus contra voluntatem Christi ageret. Sed ut dicit Chrysostomus istud non fuit mirum si hoc ignoravit quia quod esset filius dei hoc a deo patre per revelationem habuerat non accepit. Et ideo petrus non errabat in affectu sed errabat in effectu id est in re. Quia ordinatum erat a deo patre ut filius suus in carne quam assumpserat pro redempcione humani generis pateretur. Sicut salvator petrum volens impedire passionem eius Johannis xviii. ab ipso reprehensus fuit quando ei Christus dixit Calicem quem dedit michi pater non vis ut bibam illum. Et ideo Christus videns discipulos suos comminatus est petro dicens. Vade retro sathanas non sapis que dei sunt sed que hominum. Glosa dicit non quod publice petrum reprehendit in aspectu omnium. Statim videtur quod ipse Christus fecit contra doctrinam quam tradiderat capitulo xviii. Si peccaverit in te frater tuus vade et corripe inter te et ipsum solum. Et ita fecerat petrus qui secreto apprehenderat illum dicens Domine propicius esto tibi. Et glosa Luce v. que incipit. Mox Christus tres mortuos etc. sic dicens publica noxa publico indiget remedio. Secreta et levia possunt deleri secrete. Sed dominus fecit hoc sicut paterfamilias vult filium suum coram aliis filiis suis reprehendere ut alii castigentur. Sed quare vocavit eum sathanam sicut dicit Theophilus hic. Sathanas adversarius interpretatur. Dominus namque volens ostendere quod propter salutem hominum debebat eius passio fieri et ipse solus sathanas Christum pati nolebat ut genus non salvaretur humanum petrum sathanam nominat eo quod saperet que erant sathane nolens Christum pati et adversans eidem.

Virgo ... petrus ... duo ... [illegible] ... a voluntate dei ... [illegible]

ewo

v. orth
rupe

ar.

Criso. pulcre dicit quod xpus temptanti ipsum non ait nisi vade retro post me et sequere voluntatem meam et passionis consilio non resistas / Quia non sapiebat que dei sunt scilicet que sunt ordinata a deo Sed magis sapiebat que hominum sunt. hominum enim est velle vivere et se salvare quod quilibet pt. ... de anima Et ideo Theosilus concludit hic que hominum sunt dicit petrum sapere secundum quod affectiones carnales quodammodo sapiebat / Volebat enim petrus quod xpus prestaret regnum et non crucifigetur Beda exponit sic d. Multi putant quod non petrus correptus sit sed adversarius spiritus qui hoc dicere apostolo suggerebat Sed michi error apostolicus et de pietatis affectu veniens nusquam incentiva videtur diaboli sentire / Sciendum est hic ad nostram eruditionem moraliter loquendo quod sunt aliqui qui sapiunt que dei sunt qui

Credunt in deum fideliter	primo modo sapiunt que dei
Diligunt se invicem cordialiter	sunt qui simpliciter
Cum pacem servant amicabiliter	que docet ecclesia que
Cum deum contemplantur ardenter	precipit sacra scriptura

que ondit fides catholica credunt non quod arguendo dubitando removendo vel addendo / Et hoc contra istos novos doctores qui novas vias invenire clara perturbant / doctrinas sophisticas in theologia immiscent et in quiete agitant / sanam et planam doctrinam perturbant et confundunt / Ideo apostolus ad Ro. xii° dicebat non plus sapere ad sobrietatem / Secundo sapiunt que dei sunt qui diligunt se invicem cordialiter / quia dei preceptum fuit Ioh. hoc est preceptum meum ut diligatis vos invicem etc. Ideo apostolus Ro. xv° dicebat deus autem et solacii det vobis idipsum sapere in alterutrum etc. Tercio sapiunt que dei sunt / qui pacem servant amicabiliter Nam xpus et in vita et in morte et post resurrectionem semper pacem habere suis fidelibus precepit et sape Ideo apostolus .2. cor. xiii dicit fratres idem sapite pacem et dilectionis erit vobiscum / Quarto sapiunt que dei sunt non que super terram sunt ad Coll. iii° dicit apostolus que sursum sunt sapite non que super terram / Et ultimam qui sapiunt que sunt hominum ... et intelligerent etc. ut dicitur Deut. xxxii. Et isti sunt illi qui sapiunt que sunt hominum qui vivunt voluptuose vel divitiose sed ambitiose De primo dicitur Ro. viii Qui secundum carnem sunt

Sapiunt
credunt
diligunt
pacem servant
7 deus pacis
deum contemplantur
voluptuose

Puerile

Avare

que carnis sunt sapiunt carnis proprium est appetere voluptatem. Alii sunt qui vivunt puerilem sine consideratione quod strage dum aut non sicut apostolus de se dicebat primo cor. xiii. Cum essem parvulus loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus etc. Alii sunt qui vivunt in divitiis huius mundi que homines maxime appetere videntur ut dicitur ex primo ethicorum de quibus loquitur ad philippenses iii. Multi ambulant quos sepe dicebam vobis scilicet et gloria in confusione qui terrena sapiunt. Et ideo i. Thimo. vi. dicitur precipe divitibus huius seculi non sublime sapere neque sperare in incerto divitiarum sed in deo.

Et convocata turba etc. Hic ut supra dictum fuit Christus invitat turbam ad passionis imitationem. Et primo facit hoc, secundo concludit de sua transfiguratione ibi Amen dico vobis etc. Quam transfigurationem ipse prosequitur in principio ix capituli. Et quantum ad primam partem sciendum quod postquam ipse Christus dixerat de morte sua quod oportebat eum pati etc. ipse ad sui imitationem monet et hortatur ad sustinendam passionem si necesse sit unde dicit Si quis vult post me sequi. Deneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me. Hic primo est notandum quod est quod dicit Si quis vult post me sequi. Sequi proprie est imitari ipsum et ire sine medio per viam per quam ambulavit. Quia videmus quod aliqui ab eo recedunt quidam autem dunt quidam cum eo vadunt et quidam sequuntur. Recedunt ab eo peccantes quia non curant de eo psalmus. Recesserunt a deo salutari suo. Antecedunt errantes quia non credunt in eo sicut Iulianus hereticus qui negabit Christum prevenientem ut supra dictum fuit. Cum eo vadunt prudentes quia sperant in eo psalmus. Ambulans in via immaculata hic michi ministrabit. Prope ipsum sequuntur bene operantes quia expectant bonum ab eo. De quibus secundum propositum recedunt qui via opposita proprie Christi incedunt. Tales erant illi de quibus dicitur Job. xxi. quod primum dicebant deo recede a nobis scientiam viarum tuarum nolumus. Antecedunt qui proprie voluntati et sensui proprio innituntur contra quos prov. iii. ne innitaris prudentie tue. Et ad hoc facit quod dixit dominus Petro ixº eodem. Vade retro sathanas etc. Cum eo vadunt qui de salute sua et aliorum solliciti Michee vi. Indicabo tibi o homo quid sit bonum scilicet et sollicitum ambulare cum deo. Quia qui sequuntur Christum sunt obedientes, patientes, perseverantes, credentes. Primo sequuntur

[illegible]

Sequuntur

Obedientes

Deum vere obedientes quia sunt sicut oues que sequuntur pastorem suum Et ita vocat suos suos oues suas salua Johis x c. Ego sum pastor bonus etc. et cognoscunt me mee ibidem sicut pastor ante eas vadit et sequuntur etc. Tales obediunt petrus et andreas et Johes et Jacobus qui statim ad vocem xpi secuti sunt eum Ps. xvii Ego sum non tamen canis et pastorem sequens / Secundo sequuntur xpm patientes sicut boni milites ducem suum et ita nobis insinuat petrus facere i petri ii° Cristus passus est pro nobis vobis relinquens exemplum vt sequamini vestigia eius / Tertio sequuntur sicut operarii in fine diei sequuntur dominum et magistrum suum vt recipiant mercedem post laborem Ita dicit apostolus ad phil. iii sequor si quo comprehendam Et petrus Math. xix dicebat Ecce nos relinquimus omnia et secuti sumus te quid ergo erit nobis Re. vos qui reliquistis et secuti estis me etc. / Quarto sequuntur xpm credentes et fideles boni scolares sequuntur doctorem suum et retinent eius doctrinam Et ita permittebat xpus Johis viii° Ego sum lux mundi et qui sequitur me non ambulat in tenebris etc. sed in lumine fidei. Et istud est contra ypocritas qui fingunt se sequi dominum et cor eorum longe est ab eo / Sicut ille scriba ficte dicebat Math. viii Magister sequar te quocumque ieris Et ideo sicut dicit apostolus Johes p. ep. ii° c° Qui dicit se in ipso manere debet sicut ille ambulauit et ipse debet ambulare. Sed de hoc quod dicit dominus quod qui vult eum sequi abneget semetipsum. Notandum Gregorius Omelia xxxiii tractans illud Si quis vult venire post me abneget semetipsum admirando querit quid est quod dicitur relinquamus et nos / Si enim nosmetipsos relinquimus quo ibimus extra nos Sed soluit dicens quod aliud sumus per peccatum lapsi aliud per naturam conditi Et aliud est quod fecimus et aliud quod facti sumus / relinquimus nosmetipsos quales peccando nos fecimus et maneamus nosmetipsi quales per graciam facti sumus Et sequitur Tunc nosmetipsos abnegamus cum vitamus quod per vetustatem sumus et ad hoc nitimur ad quod per nouitatem vocamur. Et post exemplificat de paulo qui post conuersionem suam mutatus fuit in virum alium quia ex persecutore factus fuit primus predicator et vt ipse de se dicit viuo ego iam non ego viuit vero in me xpus acsi aperte dicat Ego quidem de memetipso extinctus sum quia carnaliter non viuo sed in

Pauperes

Persecutores

Credentes

[illegible]

[illegible]

essencialiter mortuus non sum · quia in xpo spualiter viuo
Et quasi ista et eadem verba dicit Beda istud exponens. Vn
concludit Beda dicit ergo veritas dicat. si quis vult post
me venire abneget semetipsum. quia vere quis a semetipso
deficiat ad eum qui super ipsum est appropinquat. Nec valet app
hendere quod ultra ipsum est si nesciuerit mactare quod e
Et tollat crucem suam et sequatur me. Triplex crux inuenitur videlicet

Crux. Passionis

passionis — Crux passionis tempore persecutionis colleranda
compassionis — i. sustinenda est si necesse fuerit vt sequamur
mortificationis — vestigia eius et sanctos apostolos petrum et an
dream sicut eius qui ducti ad crucifigendum cum tanta
reuerentia deuotione et ardenti animo proposito sibi gaudio sus
tinuit crucem vt patet in legendis eorum. Et quia etiam crux
passionis fuit instrumentum nostre redempcionis quia in ea ~~cru~~
~~cem multum laudauit Ideo sancti et doctores~~ · xpus
nos redemit Ideo sancti doctores istam crucem multum
laudauerunt et honorauerunt. Augustinus in sermone de passione
domini multa pulcra ad laudem ipsius et deuocionem populi
excitandam scripsit et predicauit. Crisostomus de hac ad laud
crucis librum composuit qui incipit Si nosse desideras
karissime virtutem crucis. Audi quanta ad ipsius laudem dicere
possum. Crux est spes christianorum etc. et mira dicit ad laud
etc. Rabanus de ea mirabilem fecit librum de cruce metris
figuris caractibus et ymaginibus insignitum. Bernardus
tractatum pulcrum de ea fecit. Et qui voluerit mira et pul
ad laudem crucis videre et studere videat ibi. causa bre
uitatis de eius commendacione pro nunc supersedeo. Crux co

Co(m)passionis Mortificacionis.

passionis et mortificacionis. omni tempore et persecucionis
et pacis tollenda sunt non trahenda sed portanda non
coacte. vt Simon Cyreneus in angaria non voluntarie
portabat crucem ihesu vt habetur Mt xxvii quod etiam fa
ciunt multi religiosi qui crucem i. penam et austeritatem
religionis in angaria sustinent et impaciencie contra quos
loquitur dominus Mt. xi. d. Tollite iugum meum super vos
et discite a me etc. Beatus Greg. dominica xxxiii et Beda
hic in glosa de istis dualibus crucibus videlicet compassionis
et mortificacionis sub eisdem loquuntur quia Beda fuit
post Greg. et idem verba gregorii recitauit. Vnde dicunt
sic duobus enim modis crux tollitur cum aut per abstinenciam

[illegible] ... ut ... sancti ... ut ... [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

affligitur corpus aut post passione proximi affligitur animus. Presentimus qualiter utroque modo Paulus crucem suam tulit. Qui dicebat: Castigo corpus meum et in servitutem redigo etc. Ecce in afflictione corporis audimus crucem carnis. Nunc in passione proximi audiamus crucem mentis: Quis infirmatur et ego non infirmor. Quis scandalizatur et ego non uror. Perfectus itaque predicator ut exemplum daret abstinentie crucem portabat in corpore, et quia in se trahebat dampna infirmitatis aliene crucem portabat in corde. Qui enim voluerit animam suam salvam facere perdet eam. Qui autem perdiderit animam suam propter me et evangelium salvam faciet eam. Sicut supra dictum fuit, anima multipliciter accipitur ~~pro vita corporali~~ in scriptura, sed hic ut dicit Theophilus in suo commento accipitur pro vita corporali. Dicit Saul dicebat ii Regum i: in primo adhuc anima mea in me, id est vita. Et Numeri xviii dicitur: omnis anima in sanguine est, id est vita corporalis. Et ideo est sensus: qui vitam corporalem pro Christo ponit, eam renovat in vitam eternam. Et ergo qui mori timet pro Christo finaliter vitam eternam quo vere vivitur perdit et mortem sempiternam invenit. Et ideo mors sanctorum non mors sed natalis nominatur, quia de morte nascuntur ad vitam, quia si cadunt in corruptione surgent ad incorruptionem, sicut dicit Apostolus i Cor. xv. Unde Gregorius et Beda super Lucam dicunt: frumentum si servas perdis, si seminas renovas. Quis enim nesciat quod frumentum cum semine mittitur perit ab oculis, in terra deficit, sed unde putrescit in pulvere inde viridescit in renovatione. Crisostomus ponit ad exemplum dei qui filio suo pater perdit eum. Qui vero non perdit salvat. Oportet ergo nos ad mortem esse paratos. Si enim in mortalibus preliis qui paratus est ad mortem melior est aliis, nullo post mortem eum restituere valente, multo magis spiritualibus preliis, quia spes tanta resurgendi existit, qui ponit animam suam in mortem salvam faciet eam. Quid prodest homini si lucretur mundum universum, detrimentum faciat anime sue etc. Dicit: nichil est. Et bene, secundum veritatem nulla est comparatio anime hominis ad mundum, quia ipsa habet tres perfectiones et mundus tres defectus ad oppositum, scilicet incorruptibilitatem, quia eterna a parte post, mundus corruptibilis, quia secundum philosophum incorruptibile melius est corruptibili. Et nobilius ignobili. Et quod corrumpitur et redit ad nichilum nullius comparacionis est respectu illius quod permanet et durat

Incorruptibilitas

... hodie ... et honor ... quod dicitur nichil ... ymagine ... tanto plus ...

Beatitudine

ymagine

Redemptio

et primitus in nichilum quoniam mundus et quicquid in eo creatur et redit ad nichilum sicut dicitur Joh. ii. mundus transit et concupiscencia eius et ideo nullius reputacionis bene consideranti etc. Secundo quia est capax beatitudinis magna ista non. Sed ad impfeccionem tendunt ideo bene beatus Bernardus in meditacionibus suis scribit. O anima insignita dei ymagine etc. quere supra in isto capitulo. Tercio est facta ad ymaginem dei et representat in potenciis suis figuram trinitatis et facta a deo ut dicitur prima Joh. v. Omne quod natum ex deo vincit mundum. Quarto est redempta sanguine Christi prima Petri i. non corruptibilibus auro etc. Ideo dicitur Prov. xi. non proderunt divicie in die ulcionis iusticia liberabit a morte. Et tamen mirum est quod homo animam suam pro rebus fluentibus dat et ponit. Ideo bene sequitur Aut quam dabit homo commutacionem pro anima sua. quasi dicat nichil est quod commutacionem iuste excogitari possit commutari quia sicut dicit philosophus v. ethicorum oportet aliquid esse quorum est commutacio. i. oportet eos in aliquo convenire modo corrupcionis differt a corrupcione plus quam genere. Ideo bene dicitur Job ii capitulo pellem pro pelle et cuncta que habet homo dabit pro anima sua ergo anima melior. Unde Crisostomus super isto dicit ~~Si enim aliquis lucretur orbem super isto dicit~~ ~~si enim aliquis lucretur orbem super isto dicit~~ si enim aliquis lucretur orbem quod amplius erit ei aliam perire nunquam habet aliam animam quam possit pro anima dare primo .i. pro domo pro aliquis commutare. Animam vero si perdat aliam animam dare non potest. Qui me confessus fuerit mea verba in generacione ista adultera et peccatrice et filius hominis confitebitur eum cum venerit in gloria patris sui cum angelis suis. Hic notandum quod Matheus xxviii dicit sic Qui me confessus fuerit coram hominibus confitebor etc. et ita habet textus Bede in commento et sic Marchus dicit qui me confessus etc. et isti textum Crisostomus et Theophilus exponunt et dicit hic quidam doctor quod ista ista litera quam ponit Marcus est vera litera et quod sic habent antiqui libri et antique libelle. ymo etiam et probat per hoc quod habetur in Luca ix ubi eadem sentencia per Lucam per alia verba. sic qui erubuit et meos sermones etc. Sed iudicio meo non est magis verus de uno sicut nec de alio quia appositorum eadem est disciplina et si oppositum in proposito. Ideo Crisostomus exponit sic Qui Christi dominacionem negaverit

[illegible marginal notes]

Aut quam dabit ... [illegible]
... [illegible] ...
... Aut quam commutacionem ...
... redempcio ... pro anima sua ...
... quasi dicat ... [illegible]
... [illegible] ...

[illegible] s[ecundu]m Glo. Multi avaricia ymmo [illegible]
[illegible] desperant [illegible]
[illegible] in corde [illegible] impedien[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Ita quod apparebunt ... [illegible] ...
... [illegible] ... filii hominis [illegible] ...
filii hominis .i. ... filii ... quam ... [illegible]
Item 3. [illegible]
[illegible]
[illegible] ...
Cum venerit ... in prima adventu quam ... [illegible]
... in gloria patris sui .i. in maiestate ... [illegible]
... quam ... est ... patris ... [illegible]
a patre ... cum ... [illegible]
Luc. 9 ... et in maiestate sua .i. in ... [illegible]
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... gloria ... cum angelis suis quam ... [illegible]
ad iudicium ... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ... angelos ... [illegible]
... appellat quam in ... [illegible]
... [illegible] ...
... [illegible] ...
... [illegible] ...

glosa ... [illegible]

Ergo ... [illegible] ... videri ...
... [illegible] ...
... [illegible] ... vide ...
... [illegible] ...
Xpus ... et ad illud tempus ... apostoli ...
... [illegible]

et v'ba dei in eiu' reuelata dignam sue impietatis
penam suscipiet audiens in s'o aduentu pro non vos
Theophilus sic exponit qui confessus fuit xpm crucifixu'
esse suu' deum et ipse confitebi'r illum non hic v' reputa'
xpus pauper et vilis s3 in gl'ia patris sui et multit'ue
angelorum Beda exponit aliud textum dicens q' nemo se
intra se introspiceret si in confessione xpi se v'bet
quia ad p'fectionem fidei non sufficiat vox p'fessionis si non
sit cum op'e virtutis quia sic confitebi'r et filius hominis
confitebitur eum ze. De hoc quod no'ant xpus generationem
in decorum adult'az vnde dicit quia deus p'res eorum ann
quorum desponsauerat in datione legis in monte syna
sicut ipse deus dicit per oseam sponsaui te michi ze
et illi dissoluo deo ve sponso suo statim ad ydolatriam
conuerterunt et fornicati sunt in adinuentionibus suis vt
dicitur in ps'o et ideo Jer'ma et Ezechiel p'phe multu'
loquuntur de isto adulterio et spirituali fornicatione ut patz
legenti p'phas Et sicut erat iudea adultera et peccatrix
v'r moyses deut. xxxj de discrib't h'c genus p'na atz p'usa
ze Et sic p3 de textu Concludit hic ulti p'ticula de eius
transfiguratione Et dicebat illis Amen dico vobis q'
sunt hic stantibus qui non gustabunt mortem donec videant
regnum dei in virtute Istud exponitur diuisim dupliciter
Beda exponit sic p'sens ecclesia vo'r h' regnum dei quia
nonnulli ex discipulis usq3 victuri erant vt etiam dei
constructam conspicerent et contra h'uius mundi gl'iam erecturam
consolatoria p'missione mune d'r s3 quida' ze Theophilus plane
exponit de transfiguratione sic dicens sunt de h' stantibus
ze vz petrus Jacobus et Joh'es qui non gustabunt mortem
donec eis ondam in transfiguratione cum qua gl'ia venturus
sum in s'o aduentu non enim erat a'd transfiguratio nisi sui
aduentus p'nunciatio in quo et ipse xpus et sancti lucebunt
Crisostomus dicit sic non enim eorum qui accessuri erant cum
eo in transfiguratione nomina declarauit ne reliqui discipuli
aliquid paterentur humanum predixit enim vt doctiores et
h'uius templum fiant Ideo istud valde congrue posset
exponi de Johanne euang'a p'fice Nam sicut h'etur Joh.
xxj Cristus post p'sionem suam dixit petro de Johanne
Sic eum volo manere donec veniam s. ad iudicium Et exijt
sermo inter fratres q' discipulus ille non moritur et multi

qui viderunt foveam in qua primus intravit dicit quod illi etiam habitant in Epheso dicunt quod post quam claritas est imbuit tanta quod non poterat videri ab hominibus in recessu claritatis fovea mana apparuit sicut est modo. Et si queratur ubi fuit portatus dico quod in requiem sicut Christus de eo ordinavit. Et etiam forte convenienter dici quod portatus fuit in paradiso terrestri ubi nunc Helia et Enoch quiescunt donec ad iudicium. Nunc primat naturam si de lege nature fuit ibi Enoch patriarcha et de lege scriptura vir Dicens et convenienter quod etiam de lege gratie insit unus et sic potest exponi littera tu remanentia in tempus. Rubrica.

Et post dies sex etc. Postquam salvator noster suspiciens invitavit turbas et discipulos ad imitandum specialibus discipulis ostendit premium, quia nichil ita incitat ad tollerantiam pene sicut facit spes premii. Et quod premium martirum est glorificatio quam dabit post examen. Dico in ista parte salvator statim quam habebunt sancti in patria in gloria hic ostende voluit in sua transfiguratione et ideo in prima parte huius capituli ponitur eventus eius glorificationis et discipulorum invitatio. Et invitabant eum in persona.

In prima parte dicit sic post sex dies assumpsit Ihesus Petrum Iacobum et Iohannem etc. Statim oritur questio litteralis

Questio. quia Lucas dicit quod die octavo. Sed communiter solvitur a doctoribus, quia Lucas ponit diem in quo Christus dixit verba predicta et diem etiam in quo assumpsit discipulos et sic sunt octo dies. Marcus solum posuit dies intermedios et sunt sex et sic non contradicit. De hoc quod dicit assumpsit Ihesus etc. Augustinus super ad Galatas capitulo 2. et

Augustinus super Lucam, quod Iacobus frater Iohannis qui fuit hic vocatus non fuit Iacobus frater Iohannis sed fuit Iacobus Alphei, qui fuit episcopus Ierosolimitanus. Sed quia Matheus xvii capitulo ponit expresse quod fuit Iacobus frater Iohannis. Ideo magis est credendum evangelio. Ad nostram eruditionem allegorice exponendum sciendum quod sancti et doctores historiam de transfiguratione exponunt magis allegorice et maxime Ieronimus qui communiter invenitur nichil exponit allegorice quam litteraliter, quia ut dicit hic allegoria largas habet habenas. Ideo primo est videndum quod per sex dies medios allegorice significetur. Unde Richardus de sancto Victore libro suo de contemplatione qui intitulatur de xii patriarchis.

Allegorice.

[illegible]

post sex dies qui sunt sex modi contemplacionum et in vii die
transfiguracio sive claritas divinitatis / quarum due sunt
in ymaginacione secundum ymaginacionem / due autem medie sunt
in racione / et due ultime sunt supra racionem / primus modus (1)
est quando visibilium rerum consideratur cum admiracione et vene-
racione creatoris / 2us est cum ymaginacio suffragiis racionem querat et (2)
cum ymaginacione inveniat / Tercius modus est in racione quando (3)
mens per rerum visibilium similitudinem in rerum invisi-
bilium speculacionem sublevatur / Quartus modus est quando mens (4)
in rebus invisibilibus per experienciam racionis alia et alia
visibilia colligit que per experienciam non novit / Quintus (5)
modus supra non contra racionem non tamen preter racionem quando mens capaci-
tatis quodammodo transcendit et per intelligencie aciem
racio sua attestacione alludit / VIus modus supra racionem fit quando (6)
animus veraciter exultat atque tripudiat / quando illa sublimia
ex divini luminis irradiacione agnoscit quibus omnis
racio humana reclamat Et concludit quot mentis excessus
tamen [illegible] patimur quando supra nos ducimur et rapimur et impletur
quod scribitur ibi Beniamin adolescentulus in mentis exces-
su / De illo quod dicitur Assumpsit Ihesus Petrum et Iaco-
bum et Iohannem. dicit Ieronimus allegorice et moraliter expo-
nens quod hoc significat quod nullus intrabit in regnum
celorum vel apparebit proprie in gloria nisi sit de aliquo ordine
istorum unde assumit illud Eze. xiiii° si fuerit Noe Daniel
et Iob in medio eorum iusticia sua liberabunt animas / Sicut
per istos tres significantur tres status hominum scilicet virginum per
Danielem / per Noe coniugatorum / per Iob ecclesie prelatorum et pre-
dicatorum ut tres quos assumpsit Christus significantur
isti tres status scilicet per Iohannem virgines per Petrum
coniugati / per Iacobum predicatores ecclesie. Et isti tres
status sunt vie regie sic quod qui ab eis declinat a via
veritatis et sanctitatis oberrat / 2o quod duxit eos in mon-
tem excelsum [illegible] / Iste mons fuit mons
Thabor qui ita excelsus dicitur esse quod a longe cunctis
altior aliis videtur / Et distat a civitate Nazareth per iiiior
miliaria Et a monte Hermon per duo miliaria / ibi ut
dicitur Abraham voluit ymolare filium suum et in descen-
su montis Thabor obviavit Melchisedech Abrahe
cum redibat de victoria ut patet in [illegible] anagogice in istum

Anagogice

[illegible]

[illegible marginal annotations]

Allegorice

monte excelsum .i. ad gloriam ascendimus qui in ebus sta[bi]
lium xpo dugi/ et qui xm ascendimus qui dicitur mons
in ps° Mons coagulatus mons pinguis mons in q°
beneplacitum est deo habitare in eo/ Allegorice mons excel
sus dicitur ecclesia militans de qua in ps° fundamenta
eius in montibus sanctis/ Ibi ascendunt qui per vite
eminenciam qui per montem signatur/ et per sciencie excelle
nciam intellectus ut debent esse predicatores et plati dum
fideles continuntur et scruntur quibus mistice dicitur illud
ys. xl. super montem excelsum ascende tu qui evangelize
lizas syon/ Et transfiguratus est coram ipsis Et Matheus
dicit quod resplenduit facies eius sicut sol in regno patris
eorum mt. xiii et daniel xii Beda dicit quod qualis
tunc apostolis apparuit talis post iudicium cunctis electis
apparebit tamen ut ipsemet dicit ibidem tempore iudicandum
tam bonis quam malis in forma servi videbitur ut videlicet ipsi
iudei quem spreverunt et qui negaverunt quem crucifixerunt milites
pylatus herodes quem iudicaverunt possint suum agnoscere
iudicem ut magis videlicet erubescant et confundantur Sciendum
quod contra essenciam istius transfiguracionis fuerunt errores et
opiniones Dixerunt psillamie et ybiamite quod xpus
numquam habuit corpus passibile Sed quod ab utero virginis
habuit corpus passibile .s. quod ab utero virginis habuit dotes
corporis glorificati Nam subtilitatem ostendit nascendo de
virgine et intrando ad discipulos ianuis clausis Agi
litatem ambulando super mare/ impossibilitatem in cena frangendo
corpus suum et comedendo/ claritatem habuit hic/ Sed istud est
falsum et erroneum quia ut supra dictum fuit quod corpus hu
manum de fructibus humane fragilitatis assumpsit dominus
xpus/ Heb. iiii Non enim habemus pontificem qui
non possit compati infirmitatibus nostris Alii dixerunt
ut recitat magister in hystoriis quod ad tempus deposuit
mortalitatem et sic ad tempus faciebat illud immortale
quod etiam falsum est dicunt/ quia non est dubium quod sic placce
bat sibi poterat fieri visibilis apparere mortalis vel immor
talis de iure divinitatis et ante suam passionem sicut et post
post passionem ipse apparuit in corpore quasi mortali ostendendo
se palpandum et cicatrices et talia que in corpore glorificato
non remanere dicuntur Et ideo ut dicit Alexander in glossa

[illegible] clause ... fecit z [illegible] ... 379

[illegible] ... ad ... illud ... Mater ... apparet

... [illegible] ... summi ...

... altitudinem

felix ... [illegible] ... devocavit

contraria ... [illegible] ... aqua ... [illegible]

... [illegible] ... delectacionem

... [illegible] ...

... [illegible] ... superbiam ... supplantur

lucta ... [illegible] ...

... [illegible] ... vidit z

qui legittime certavit ... [illegible]

... [illegible] ... Iacob ... luctans ... [illegible]

... [illegible] ... Johannes ... [illegible]

deuotacionem ... z ... z ... [illegible] ... procedendo z

... illos ... [illegible] ... perfecte

... [illegible] ...

... [illegible] ... ad ... [illegible]

... [illegible] ...

... [illegible] ...

... [illegible] ... apparet ... [illegible]

felix qui ... [illegible] ...

liberatio ... [illegible] ...

... [illegible] ...

... [illegible] ...

... [illegible] ... 21

... [illegible] ... gaudium ... [illegible]

... [illegible] ...

... [illegible] ...

Designatur ut Moyses qui qui vult gloriam dei videre aperuit qui filium agnoscit sicut petrus qui [illegible] supplantet sicut Jacob qui ad bonum quandam [illegible] habebat sicut zacheus [illegible] cum [illegible] ostendit [illegible] in deum [illegible] declinando a malo et faciendo bonum.

Item [illegible] eius [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] supplantare [illegible] [illegible] [illegible] accipiunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] latronem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] latus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] apparuit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

vestimenta eius. [illegible marginal note at head of page]

transfiguratus salvator non substantiam vere carnis amisit sed gloriam future vel sue vel nostre resurrectionis ostendit. Et id dicit Leo in originali. Igitur tenendum est cum doctoribus et sanctis, quia figura corporis eius nec natura mutata fuit sed prima figura est in exterioribus corporis. Sed claritas illa fuit non solum in aere diffuso sed etiam in figura in exterioribus corporis. Et vocatur transfiguratio vel transformatio sicut apostolus dicit ad Philipenses iii. Salvatorem expectamus qui reformabit corpus humilitatis nostre. Et vestimenta eius facta sunt splendentia et candida nimis velut nix qualia fullo super terram non potest candida facere. Et istud fuit ad demonstrandam gloriam sanctorum et felicitatem. Nam vestimenta candida significant

munditiam et puritatem
leticiam et iocunditatem
amiciciam et caritatem
gloriam et felicitatem

Primum patet ad sensum quia vestimenta inquinata non sunt alba sed maculata. Unde sancti in ecclesia laverunt vestimenta sua et dealbaverunt in sanguine agni ut dicitur in apocalipsi. Etiam secundum patet quia vestimenta nigra sunt signa meroris et tristicie, e contra de candidis. Unde angelus qui gaudium resurrectionis nunciare veniebat erat amictus veste candida ut dicitur Marci xvi. Etiam quia vestimenta candida sunt vestimenta nupcialia et amiciciam significancia. Ideo dicitur Ecclesiastes ix. Omni tempore sint vestimenta tua candida. Quartum patet per exemplum quia ille angelus qui victoriam machabeis promisit apparuit eis in veste candida ut dicitur ii Machabeorum xi. Et sancti post resurrectionem habebimus

munditiam incomparabilem
leticiam ineffabilem
amiciciam indissolubilem
gloriam inseparabilem

Et salvator in glorificatione corporum in gloria statum posteriorem veniebat. Unde in ea in vestimentis albis apparebat. Ideo Apocalipsis iii dicitur Ambulabunt mecum in albis. Et primo anagogice exponendo sic Beda in glossa hic exponit et Gregorius xxx moralium. Sancti in gloria qui in sanctitate iusticie Christo adheserunt eum induere. Iuxta illud apostoli Quicunque in Christo baptizati estis Christum induistis.

Et apparuerunt Moyses et Helias et erant loquentes cum Ihesu. Notandum hic quod de Moyse et Helia diversi doctores senserunt. Nam ut dicit quedam glossa super Lucam ix capitulo fuit vere. Alia glossa dicit quod fuerunt duo angeli in corporibus assumptis et ita recitat magister in hystoriis scholasticis.

[illegible marginal notes]

Et erant loquentes cum ihesu [illegible] … Maior fuit [illegible] … Ieh 17 … [illegible]

Moyses et helias loquebantur [illegible] …

[illegible] 1

[illegible] 2

[illegible] 3

4

Cris supra mathm xvii plane ponit quod fuerint moyses
et helias quibus tenetur vnde Cris assignat conuenientes
plures quare congruum fuit quod ibi apparerent prima est
quia turbe dicebant xpm esse heliam aut vnum de
prophetis ideo apostolis se constituens ostendit vt scirent discrimen dominatoris
eorum et sui / Secunda est quia iudei de transgressione legis
eum accusabant et blasphemum eum putabant tamquam
gloriam patris sibi attribuentem ideo moysem et heliam
illic voluit ostendere qui maxime legis zelatores fuerunt
vt patet in biblia ad ostendendum quod ei non assisterent
si legis dei vnus zelator non fuisset / Tercia fuit vt scirent
apostoli quia potestatem habet vite et mortis propter hoc moysen
qui mortuus erat et heliam qui adhuc viuebat
in medium introducit / Quarta ad designandum quod in
visione ipsi apostoli cum prophetis conuenirent / Sed quid loque
bantur cum domino dicit vnus doctor quod cum xpo
loquebantur de hiis que tangebant passionem suam et
de circumstanciis eius. Beda in commento dicit sic Moy
ses et helias hic est legislator eximius et prophetarum egre
gius apparent loquentes cum ihesu in carne veniente vt
ostendant ipsum esse quem cuncta legis et prophetarum oracula
promiserunt / Et respondens petrus ait ihesum bonum est
hic nos esse faciamus tria tabernacula tibi vnum
moysi vnum helie vnum. Non enim sciebat quid diceret
erant enim timore exterriti. Textus et sensus litteralis est
satis clarus / Sed causa quare petrus dixit bonum est nos
hic esse secundum thomam potuit esse quia audierat ab eo
quod crucifigendus erat in ierusalem / et petrus non fuit ausus
repetere quod tunc dixerat. Propicius esto tibi domine
Sed quia considerabat quod ille esset in tuto ideo dixit
bonum etc. Beda in commento ait quod hoc dixit ex delectatione
tante claritatis vnde pulcre dicit sic Quanta felicitas
visioni deitatis inter angelorum choros adesse perpe
tuo / Si tantum transfigurata xpi humanitas duorumque
que societas sanctorum ad punctum visa delectet, vt eos
ne discedant et iam obsequio petrus resistere velit
qui et si pro stupore humane fragilitatis nesciat quid
dicat iustum tamen dat affectus indicium / De hoc quod dicit
quod nesciebat quid diceret quia erant timore exterriti. est
hic sciendum quia secundum philosophum fantasia turbata stat
intellectus / sic quod homo aliquando nesciat quid dicat. Ratio

[illegible marginal notes] … petrus … timore …

[illegible] … Moyses et helias …

[illegible]

[illegible]

vero fantasie contingit aliquando ex infirmitate aut humore
sed de hoc nichil ad presens sed etiam turbatur ex

Timore — et omnia ista sub nomine timoris aliquando
Stupore — nominantur. Timor enim proprie dictus secundum
Terrore — philosophum est passio quedam et una de quatuor
Horrore — principalibus quas nominat boecius in fine

primi de consolatione cuius obiectum est malum apprehensum
unde causatur ex apprehensione alicuius disconvenientis/
aut mali siue enormis siue possibilis ut dicitur iii. ethicorum/ plane
et quia de isto timore multa et diffuse secundum philosophiam
poetam et theologiam in lectionibus quas feci super Job et
super epistolam et tytum tractatum et scripsi. ideo causa
prolixitatis dimitto. Stupor est apprehensio in presentia alicuius ad
mirabilis siue excellentis quod illud ad plenum homines ap
prehendere non possunt et admirantur/ et ideo datur ad
miratio quedam/ sicut de regina sabba. dicitur ii. paralipomenon ix. quod
postquam vidit sapientiam salomonis non erat pre stupore in
ea spiritus et ratio ad discernendum/ Et luce v. dicitur de curatione
paralitici quod stupor apprehendit omnes et magnificabant eum.
Terror et horror simul et passiones sunt provenientes ex
apprehensione alicuius terribilis vel horribilis secundum quod a potentia
apprehensiva subito aliqua insolita et terribilia apprehenduntur
siue a potentia visiva vel auditiva/ Et ideo marci xvi. capitulo quod mulieres
exierunt de monumento/ invaserat enim eas tremor et pavor
In proposito. ii. autem [illegible] hic timor tamen dicitur quod erant timore
exterriti prope pro stupore/ et sic exponit beda ut patet in
auctoritate super inferius posita et crisostomus ubi supra exponit quod erant
timore exterriti/ quia in illa visione secundum [illegible] mente in
statum elevabantur meliorem/ quod enim in exterioribus vide
batur moyses et helias ~~erat~~ ducebantur [illegible] petri secundum ad
quendam divinum affectum quasi ex divina visione ab humano
sensu abstracta/ Ideo dicitur quod petrus dixit faciamus hic tria
thabernacula quia nesciebat quid diceret. ideo exponit doctor
[illegible] istud mistice. unde beda dicit quod imperite [illegible]
quisquis legi prophetis et evangelio tria thabernacula cupit facere
cum hec ab invicem nullatenus valeant separari unum habentes
thabernaculum hoc est effectum dei. Theophilus dicit quod tria
thabernacula primo dicit tres in diebus quarum beata trinitas
facit nos esse beatos sicut dicit augustinus primo de doctrina christiana.

Timor

Stupor

Terror

Et facta est Nubes ... pa^a omnes alii effectus ... tractus ... dyst ... 7 h ...
... Nubes obumbrans ... pars ... intonacio

Tres sunt qui nos btos faciut pater filius et sps sanctus
Et tamen vnu thabernaculu vz eccli dimid quia vna
est ead vsia maiestas equalitas Quod thabernaculu
perisse diiudebu arrius pessim^s ponens q sicut sunt
tres dij in subad differentes tunc in sancta scriptura lon
ge sit a xang vitaie Tria thabernacla post ... ronge
possunt dici Ierarchie Ierarchie in celo In quibus regiu
escerint scti ... aut postius s^m mita sua De quibus
thabernaculis bu expon^r illud ysa. xxxij^o sedeb^t pplz
meus in pulcritudine pacis et in thabernaculis fiducie
et in requie opulenta Et facta est nubes obumbrans
eos. quia ista transfiguracio ut dictu est erat figura
spualis rronis et vt h^r in exodo. Iudei qui mare tran
sierunt et per desertum ambulauerunt semper habuerunt
nubem in ptectom eorum vt dicitur in ps^o vnde aplz
i ad cor. x. dicit nolo nos ignorare fres qui pres
nostri omnes sub nube fuerunt et omes in moyse bapti
sunt in nube et in mari Et de h^c q dicit facta e nubes
obumbrans eos/ est sciendum q Iob. xxvi dicit q deus
posuit nubem latibulum suum/ et istud fuit vim secundum
scripturas in sua incarnacione.
~~Sua incarnacione~~ De p^mo dicit^r exe. xxvi solemni
~~Sua predicacione~~ be langam. s dimitatez humanit^te
~~Sua transfiguracione~~ De ij^o in ps^o vsqz ad nubes
~~Sua ascensione~~ vitas tua .i. vsqz ad parabolas/ et
ipse loquebat^r in parabolis et qui parabolice loqu^r in nube
.i. obscure dici^r loqui/ De iij. dici^r act. i. videntibus
illis eleuatus est et nubes clara suscepit eum ab
oculis eorum Beda dicit q nubes ista apparens in trans
figuracione signat ptectom sanctorum in gloria/ vn^e dicit sic
enim materiale thabernaculum quesiuit nubem nub^s ac
cepit vmbraculum vt discat in rrone non tegumine de
moru sz spus sancti gloria sanctos esse ptegendos vn
Iohes in apok dicit templum non vidi in eo dominus ipe
templum illius est z agnus Et venit vox dicens hic
est filius meus carissi9 audite illum. Et quia ead
vba audita fuerunt in xpi baptismate de quo supius
in c^o diffuse tractatum fuit ideo que ea ibi scripsi mo
non repeto vnu tn vi^r hic declarando q xpus q in ad

diuinitatem sit filius dei naturalis et karissimus nullus fidelium dubitat quia in ps° dixit dominus dixit ad me filius meus es tu ego hodie genui te / quia et ab eterno genuit et generare eum non cessat ut habetur ex sinarum. Sed quantum ad humanitatem dixerunt aliqui quod xpc erat tantum filius adoptiuus patris inquantum homo / Vnde arguebant sic: xpus inquantum homo est dei filius vel naturalis aut adoptiuus / non naturalis / quia secundum quod homo non est eiusdem nature cum deo ergo secundum quod homo est dei filius adoptiuus. Sed in contrarium est beatus Ambrosius et ponitur in glosa super ad ro. p°. Qui predestinatus est filius dei etc. / vbi dicit sic: nusquam diuina scriptura filium inquantum adoptiuum inuenio. Et inde concilium Toletanum d. ij dicit: natus est secundum diuinitatem natura ex deo dei filius et secundum humanitatem natura hunc ex homine hominis filius ut veritas generis non adoptione non appellatione sed in utraque natiuitate filii nomen haberet. Dico hic breuiter quod ad hoc quod aliquis sit proprie filius adoptiuus oportet quod prius habeat esse nature ordine et ratione postea adoptetur per gratiam et fiat filius et dicatur adoptiuus. Et isto modo tam homines quam etiam angeli dicuntur esse filii adoptiui per gratiam / et istud non competit ipsi xpo / quia nec ratione nec natura prius fuit quam filius patris / quam filius, ideo dicitur non est filius adoptiuus / etiam inquantum homo / licet gratiam habuit quia semper habuit eam ab initio sui esse. Et ad argumentum dico quod homo est filius dei per gratiam non adoptionis sed vnionis que naturalem filiationem non excludit sed per illam communicatur homini. Vnde et vere dicitur quod filius dei est patris filius naturalis per communicationem ydiomatum quamuis hec naturalitas filiationis non conueniat ei ratione humanitatis sed ratione suppositi diuini. Et sic de utraque natiuitate est verum dicere quod xpus est filius carissimus / et est proprie patris vera que hic dicebatur et quod in baptismo et in transfiguratione audire voluit. Vnde Beda in omelia sua dicit quod sicut in baptismo xpi fuit reuelata trinitas ita fuit hic quia filius fuit ibi transfiguratus pater auditus in voce spiritus sanctus in nube apparuit / Et quia Moyses plebi israelitico predixerat Deut. xviij: prophetam suscitabit vobis deus noster de fratribus nostris tanquam me ipsum audietis iuxta omnia que loquetur vobis. Ideo erat necessarium quod Moyses erat presens quasi testis quando pater clamabat de ipso hic est filius carissimus meus ipsum audite ut que Moyses vetus

Nam

in carne predixit esse audiendum / pr audiend' d isuplis onndit et suum esse filium celesti voce signauit Et istam mam beda deducit pulcre videat qui voluit Secundum q' signanter dicat Audite eum et qui eum audiunt assecuntur:

prudenciam piorem
viam dulciorem
dei amiciciam dulciorem et meliorem
Constanciam forciorem
Scienciam plemorem
Graciam veriorem
Et gloriam beaciorem

Et pro omnibus istis causa breuitatis concludam illud luc. xi. Beati qui audiunt verbum dei et custodiunt illud Et statim circumspicientes neminem viderunt amplius nisi ihesum tantum solum Beda dicit p'ceptum filius designari mox sum discessit ne ad eos pri'na vox emissa pertinetur Et quia alr' c manifestauit seipsum electis et deus omnia in omnibus p' ipse tamen suus vinus per omnia. i. caput tuum cor' splendebit ipse quia veritatem alibi dicebat et nemo ascendit in celum nisi filius hominis qui est in celo Et descendentibus illis de monte precepit illis ne cui dicerent que vidissent nisi cum filius hominis a morte resurrexit Quare precepit ne cui dicerent sancti multas rationes assignant Beda dicit quia firmiter regni p'ingeditate et gloria triumphantis denunciata fuit in monte non vult hoc in populis predicari ne incredibile esset p' rei magnitudine, tum ne apud iudeos post tantam gloriam: quos crux sequens scandalum faceret Tercia esset Theophili ut ex m humilitatis non quereret propriam gloriam daret Quarta quia eo existente mortali non congruebat quod gloria immortalitatis de eo predicaretur / Et ideo dixit ut quilibet etc quod dicitur eccl. iii tempus tacendi et tempus loquendi Et quia post resurrectionem ipsius fuit tempus loquendi Unde dicit beatus hic et ponitur in glo. p. verbum tenuerunt etc. quia tunc absorpta fuit mors in victoria ut et meo ria pora Cum abstulit deus sordes filiorum syon et aufert omnem lacrimam ab oculis eorum Tunc enim erit tempus regni gloriam predicari Et ideo sequitur quod verbum continuerunt apud se quid esset deum cum a mortuis surrexit Quia videbatur eis magnum quod xpistus moreretur post quem viderunt eum in claritate glosa ad quem aly veniunt post resurrectionem id est tempus resurrectionis nec finis videbatur eis iam completus in xpisto Et ideo mouit queom et mito et in

Post transfiguracionem saluatoris Ihesus ... facta per ... 20 ... scriptura ... accendentibus ...

celum nisi qui de celo descendit

1

2

3

4

Et interrogaverunt eum [illegible]

terrogabant enim dicentes quid ergo dicunt pharisei et scribe
quia heliam oportet venire primum. Ad evidentiam horum illius
est primo sciendum quod Malachias propheta qui est duodecimus
inter prophetas in fine prophetie sue dixit sic Ecce mittam
vobis heliam prophetam antequam veniet dies domini magnus
et horribilis ut convertet cor patrum in filios et cor filiorum
ad patres. perducet ad intelligentiam filiorum et cor filiorum
ad patres. Et ergo Augustinus xx. de civitate exponit quod
intelligentiam perducet ad intelligentiam filiorum et cor fi
liorum ad patres domini id est id quod senserunt illi senserunt et isti
Igitur plane dicit Crisostomus hic Intendo quid discipulos
eum super ista interrogatione talis est vel nos quidem he
liam tecum vidimus et prius te vidimus quam helyam
Scribe vero et pharisei prius heliam venire docent tre
dimus itaque mendacium protulisse et quare id dicat beda
quia heliam viderat recessisse et pharisei et scribe dicunt
quod oportet helyam primum venire. et nisi helias primo venit
non erit secundum scripturam salvatoris adventus Et tamen
gloria que debetur sanctis non dabitur nisi post secundum
adventum / ista gloria quam vidimus in monte non est
gloria triumphantis Cum christus respondens ait illis helias
cum venit post restituet omnia Beda exponit sic omnia
restituet id est illa que prophete prophetas prophetavit etc. Et Ecce
ego mittam etc. restituet id est solvet hic quod morti debet
quod diu vivendo distulit / Et tunc ut dicat Theophilus
deus resistendo opinioni phariseorum qui tenebant quod primi
adventus helyas precursor esset. qui ad intelligentiam eos du
cens subdit Et quomodo scriptum est in filium hominis
ut multa patiatur et contempnatur Unde Theophilus multi
grose istud exponit. Dominus arguit deus ac si dicat helias
thesbites cum venit pacificabit iudeos et ad fidem
adducet ipsos ita ut sit secundi adventus precursor Si ergo
primi adventus helias esset precursor quomodo scriptum est
videlicet per prophetas / quod oportet filium hominis pati / Et tunc arguit
Theophilus quia existis unum ex duobus sciatur quod helias
non sit primi adventus precursor scripture erunt vere
Et opinio phariseorum falsa / aut quod sit primi adventus
precursor / et tunc scripture erunt false. Sed que dicit illud
de helia et de christo que dicta sunt videlicet quod helyas res
tituet totum sic quod non erit aliquis tunc Iudeus incredulus.

c. 29

R

et quod oportet xpm pati Et ista videtur michi expositio clarior ad propositum Sed dico vobis helias iam venit Et fecerunt illi quecunque voluerunt sicut scriptum est de eo

hic xpus soluit questionem et dubium sub binis verbis insinuans. Unde primo dat intelligendum quod sunt duo adventus ipsius filii hominis primus est in carne passurus multa ut dictum est secundus erit ad iudicium in quo veniet iudicaturus mundum et utriusque adventus helias erit precursor secundo dumtaxat actualiter quia secundo erit helias precursor personaliter et in carne Sed primi adventus Johannes baptista fuit precursor qui iam venit Et dicitur helias non quod quod sit ille personaliter et in carne Sed dicitur esse helias in spiritu et virtute sicut de eo ab angelo prenunciatum fuerat luce 1. ipse precedet ipsum in spiritu et virtute helie. Et fecerunt illi quecunque voluerunt quia eum occiderunt decollantes sicut dictum est supra. Crisostomus dicit quod bene Johannes baptista alius helias quia sicut helias fuit maximus legis zelator et defensor ita fuit Johannes baptista ut patet supra quia iudeos qui non observabant legem vocabat genimina viperarum etc. Et propter zelum legis ab herode occisus fuit Et sic de isto

Et veniens ad discipulos vidit turbam magnam circa eos post transfiguracionem christus tercio redit ad miraculorum operaciones Et in ista parte tria facit quia circa curacionem cuiusdam demoniaci primo ponitur discipulorum impotencia Secundo xpi efficacia ibi respondens eis etc. Tercio utriusque causa ibi Et cum introisset etc.

In prima parte dicitur quod veniens etc. vidit turbam magnam circa eos et scribas conquirentes cum eis Et confestim omnis populus videns ihesum stupefactus est et expavit et occurrentes salutabant eum Secundum concordanciam duo tamen sunt hic consideranda primum est obstinacio scribarum quia turbis venientibus et salutantibus ihesum scribe ei nullam reverenciam fecisse leguntur Secundum est quod conquerebant turbe cum

discipulis Andreas et Beda sic patet nisi fallor apte intelli
de hoc querens fuisse natam quare ipsi tamen essent
discipuli salvatoris sanare demoniacum non possent
Et tunc interrogavit eos quid conquirunt Et respondens unus
de turba dixit Magister attuli filium meum ad te habentem
spiritum mutum Quia demoniacus iste aut venire non
poterat aut demon eum venire non sinebat quod curari
ab eo nolebat Et ideo pater eius apportavit eum Nota
est hic etiam quod sicut dicit Beda et bene demoniacus
istum quem post descensum de monte dominus sanavit
Marcus dicit esse surdum et mutum ut patet per Ma
theus dicit eum esse vel fuisse lunaticum Magister
Petrus comestor in hystoriis scolasticis tractans istud
miraculum dicit quod nullus ex cursu lune patitur am
ciam sed homines sic dicentes per lunam infamant
lune creatorem Phisici et astrologi dicunt contrarium
quia cum luna habeat influentiam super humores
et omnem humiditatem sicut eos Et ut patet in fluxu et
refluxu maris qui secundum crescentem lunam aut defi
cientem fit maior aut minor contingit quod in hominibus
male dispositis ex aliquo humore corrupto in certis
horis aut periodis luna habet movere istos humores et
turbare fantasiam et impedire virtutem imaginativam
et per consequens impedire rationem ab effectu suo propter indispo
sicionem organorum quibus intellectus indiget ad actum
suum Et sic reddere tales secundum aliquas cerimonias
et per certa spacia fatuos et amentes Etiam astrologi
dicunt quod luna aut per coniunctionem aut per certos as
pectus maxime ad saturnum aut martem habet ad ultimos [?]
et malos effectus inducere Et sepe contingit quod demo
nes talibus effectibus lune se immiscent precipue si ali
per aliquem excessum aut vicium sit in culpa illius
infirmitatis sicut contingit de isto ut patebit post
Et ideo potuit esse et prius credendum est quod iste non
solum erat lunaticus sicut dicit Matheus sed tamen hic erat
plenus demone qui ut dicit pater eius ubicumque eum
apprehendit allidit eum et spumat et stridet dentibus et arescit

Allegorice

Beda istud exponit moralit dicens q quilibz pctor
qui est pcto deditus et ad peccandum z mito inclinatus
reputatur · quia scribitur Eccl xxvii Stultus ut luna
mutatur Quia pctores nunqm in eod statu pmane
tes / nunc ad hoc · nunc ad ista vicia mutati crescunt
aut decrescunt Muti efficiuntur confitendo fidem / Sur
nec ipm aliquatinus audiendo vitant sermonem / Spu
mant quia stulticia habescunt / strident nam iracun
die furore flamescunt Arescunt ocio torpentur la
guescunt et nulla ptunt industria confortati viuunt
Cris · istos mor effectus demoniacos quatuor vicijs
capitalibus plenius compar dicens q Per allisionem
intelligitur motus suppbie et vanitatis / Per spumacoz
intelligitur fluxus luxurie et carnalitatis Per strido
rem intelligitur virus inuidie et malignitatis Per
arefactom ardor auaricie et cupiditatis Vel p allisionem
alia lra lz eleuacoim signatur motus superbie / quia
superbus eleuat se super se / Et ideo ruit in aliud vicium
Unde claudianus tolluntur in altum ut lapsu grauiori
ruant / Et in ps A facie indignacoins tue qr eleuas
allisisti me / Per spumacoz luxuria designa quia ad
modum spume delco transit / et momentaneum est qd
delectat eternum quod cruciat Ps in ep Jude dicit despu
mantes suas confusiones Et sap v · dicit transierunt
tanqm spu qual que a procella dispergit / Per stridorem
bene intelligitur inuidia et malignitas · quia inuidus
stridet et dissecatur in corde suo qn videt bonum alterius
et quantum potest mordet dentibus bonam famam alteius
minuendo De quo in ps · Stridebit super eum dentibus
suis fremet zc Unde act vii bn dicitur q iudei disse
cabantur in cordibus suis et stridebant super eum den
tibus suis Per arefactom intelligitur auaricia qr auarus
et cupiditate totus desiccatur intus ps Aruit tanqz
testa virtus mea Et Joel i° · Omnia ligna agri arue
runt zc Sequitur · Et dixi discipulis tuis ut eicerent illum
et non potuerunt Sz q · luce ix d q dedit eis ptatem
supra omnia demonia / Et sup vi° co · fuit dictum q
xpus misit discipulos ut demonia eicerent · Respondeo
q habuerunt ptatem eiciendi demonia vbi non erat obex ·

sive quod impediret Hic autem multa fuerunt impe
dientia secundum quod potest haberi ab ewangelistis et a doctori
bus Primum fuit infidelitas demoniaci et suorum 1
parentum Unde dicitur ibidem O generatio incredula Secunda 2
fuit modicitas fidei apostolorum Unde capitulo xvij dicit
eis Christus Si habueritis fidem sicut granum etc. Tertia causa 3
fuit difficultas morbi Unde infra dicitur Hoc genus
demoniorum etc. Quarta culpa sanandi patris unde glossa dicit 4
patrem non dimonem ut ostendat illum demoni fuis 5
se traditum propter peccatum suum vel parentum Quinta potest
esse violenta demonis vexacio sicut habetur in glossa luce
ix. Cui salvator respondens ait O generatio incredula
quamdiu apud vos ero quamdiu vos paciar Beda dicit
quod hoc non dixit tedio superatus cum sit mansuetus
et mitis sicut agnus qui non aperuit coram tondente
os suum nec in verba furoris erupit Sed quo in simili
tudinem medici si egrotum videat contra sua precepta
se gerere dicat usquequo accedam ad domum tuam quo
usque artis mee perdam industriam etc. Secundum Crisostomum
ista verba poterant aptari ad discipulos qui secundum eundem erant
adhuc rudes et hebetes mente et minus capaces verborum
salvatoris quousque post ascensionem domini fuerunt repleti
spiritu sancto poterant etiam dici et iudeis omnibus maxime
scribis qui etiam in hiis que a Christo fiebant ita aperte
non credebant ut multociens fuit dictum Afferte
illum ad me et attulerunt Et cum vidisset eum statim
spiritus conturbavit eum Et elisus in terram volutabatur
spumans Beda in omelia dicit et pulcre moraliter
exponendo allatum domino puerum spiritus conturbat et
elidit quia dum sepe quam ad deum post peccata conamur
maioribus novis quam antiquis hostis pulsamur insi
diis quod ob id utique callidius facit adversarius ut vel
odium virtutis incitat vel expulsionis sue vindicet
iniuriam Hinc est ut dum spiritu tuscamus ad genus ecclesie
sancte primordiis tot gravissima inferebat certamina per se
cucionum quot suo regno dolebat subito caritatis illata
fuisse dispendia Et interrogavit patrem suum eius quan
tum temporis est quod hoc ei accidit At ille ait ab infan
cia Beda videtur velle quod hoc fuit statim quod natus
fuit Et quod in peccato originali demonis vincier eum

Unde in uersiculo fortissime contra Julianum hereticum qui negabat peccatum originale esse ... quod quilibet puer ita purus de ventre matris nascebatur sicut fuit Adam quando creatus fuit. Et tunc scilicet dixit Beda: quomodo enim hunc iste puer ut ab infancia demonio uexaretur acerbissime si non ullo originali peccato tenebatur quem constat nullum adhuc habuisse peccatum. Et statim conclusionem veram et catholicam ipse subdit ... Confiteantur catholici quia nemo immunis a noxa prime preuaricationis nascitur. Et istud est uerum quia sicut apostolus in Adam omnes peccauerunt et omnis humana natura ... Secundo ex ista conclusione non sequitur quod racione originalis peccati dyabolus tantam potestatem habeat super homines quod possit uexare eum et obsidere ad voluntatem suam sicut fuit de isto. Unde racione originalis peccati habet potestatem in ipsum puerum dum nascitur in originali quia est custos ipsius tanquam illius qui est punitus pena dampni ne videat aut gaudeat aliqua visione beata. Et ideo in baptismo ut discedat ab ymagine dei et puniat creaturam dei regeneratam in baptismum gracia tum sanctus abiuratur et exorcizatur et ut recedat et discedat ut creatura ista ad similitudinem dei formata in numero electorum recipiatur et ponatur. Et si maiorem potestatem habere supra creaturam aliquam in originali existente credo quod hoc esset ex deo permittente non sua voluntate exequente. Possit eciam modo meo iste textus tum dicatur quod contingit ei ab infancia eciam iuxta textum ... exponere de infancia. Accipiendo infanciam magis large pro tempore quo infans incipit esse capax doctrine et cognicionis habere boni et mali sicut plane accipitur Thob. primo ubi dicitur quod Thobias filius suus ab infancia docuit timere deum et abstinere se ab omni peccato. Alii accipiunt infanciam pro statu ignorancie quo ad mores. Et tunc omnes peccantes in genere moris dicuntur uiuere in infancia quia ut dicitur primo ethicorum non differt iuuenis etate et moribus. Et isto modo accipiendo infanciam dicitur ... vsque puuli diligitis

infancia et stulti que sunt noxia cupiunt Modo attendo
primo modo infanciam potuit esse quod iste iuuenis demo
niacus peccauit et cum eo parentes eius ita ut dyabolus ha
buit potestatem intrare in ipsum et ipsum vexare ut dictum
est Sicut ad propositum narrat beatus Gregorius in dyalogorum
capitulo xviij de quodam puero Romano qui sic ab in
fancia incepit nomen domini blasphemare et deierare
nec a parente ex hoc fuit castigatus Unde contingit
quod eum dyabolus arripuit et vexauit grauiter iste currens
ad patrem suum ut solitus erat nomen domini blasphe
mabat Et sic in gremio patris horribili morte mortuus
est. Et ideo bene super hoc quod pater huius demoniaci
dixit christo quod frequenter eum in ignem et in aquas
misit ut eum perderet. Dicit Thomas quod hoc dyabolus faciebat
ut possit eum occidere antequam sanaretur a domino et
post puniretur / Et quia pater istius pueri erat incredulus
visum est quod filius suus erat ei sic curandus. et sic
ab originali purgatus Attendo igitur infanciam isto
modo et textus eciam est clarus Et enim hic habetur
documentum quod ab infancia pueri sunt a parentibus
corrigendi castigandi instruendi et docendi ut multis
auctoritatibus prophetarum sanctorum et doctorum in lectura
mea super ad Tytum capitulo primo lectione xxij diffuse
probaui et ostendi Sequitur Siquid potes adiuua nos mi
sertus nostri Hylarius dicit quod iste in verbis suis defectum
sue fidei ostendit dicendo Siquid potes Manifestat
se de eius potestate dubitare / quia viderat filium suum
a discipulis christi curatum non esse Sed de hoc quod
dixit Adiuua nos etc. Dicit Beda meruit adiuuari
quia ut dicit fide non ficta omnia que salubriter
petit impetrare meretur. Ponit exemplum de leproso qui cla
mabat Domine si vis potes me mundare Et statim
audiuit volo mundare Ihesus autem ait illi Si potes
credere omnia possibilia sunt credenti / Dubium non est quin christus
non intellexit de credente et habente fidem formatam
vel informatam caritate / quia in fide informi esset actus Et
sic si fides sit perfecta et firma licet utrumque faciendi mi
racula et mirabilia sicut patet capitulo xvij vel eciam loco

de isto miraculo quod Christus dixit apostolis si habueritis fidem
sicut granum synapis dicetis huic monti transfer
te in mare etc. et idem Luc. xvii Quod legitur
factum ad preces gregorii Neocesariensis quod quidam
mons retractus est et dedit locum insilire constru
ende. ut dicit magister in hystoriis in isto passu ideo
sit quod facere miracula est difficile in an ipsa fides an
gratia spiritus sancti sine inspiracio qua inspirat homini
pro quo vult facere miracula perfectum fidei motiva
ad quem sequitur opus miraculi. quia tamen non efficit
nisi per divinam potentiam Et sic habenti illam etiam cum perfectione
fidei omnia essent possibilia credenti Et continuo pater
pueri exclamans cum lacrimis aiebat Credo domine
adiuva incredulitatem meam Beda querit hic. si enim
credebat cur incredulitatem dicebat. Si vero incredu
litatem se habere noverat quomodo credebat Et respondet quia
per occultam inspiracionem gratie meritorum suorum gradibus
fides crescit, uno eodemque tempore qui nec dum perfecte
crediderat simul et credebat. et incredulus erat Remigius
super isto dicit Adiuva id est Origenes credulitas nostra
ut vostrata lingua infirma est nisi innixa adiuto
rio dei. fides enim lacrimis optata vota capit ut est
illud. fiat tibi secundum fidem tuam. Ad maiorem eviden
ciam istius auctoris et ad maiorem evidenciam est sciendum
quod lacrime sunt duplices Interiores. exteriores Ex
teriores sine interioribus parum proficiunt aut proficere
debent ad optata vota quia proveniunt aut ex indigesta
complexione. benigna compassione. maligna inten
cione/ lacrime exteriores provenientes ex indigesta comple
xione sunt lacrime aliquorum qui ex debilitate sue
complexionis plorant quod contingit aliquibus viris
et istud est vicium complexionis in homine sicut dicit
philosophus ix ethicorum c. xiii viri in conplorantibus non com
placet propter quod nec est ipse ploranus Circa istud
est proprium mulieribus et infantibus qui plorant quando
volunt ex debili complexione Unde de mulieribus
dicit Ovidius in de arte. Discunt lacrimare puelle

Lacrime

Indigesta complexio

cui[us]q[ue] volunt plorant t[em]p[o]re quo[rum] mo[do] De pueris d[icit] ph[ilosoph]us
vii polit[ice] xiiii q[uod] ploratus pueris aliq[ui]d confert ad
incrementu[m] et alii cohibitiones p[ro]pter retentio[nem] sp[iritu]um
Unde Thob. vii dicit[ur] q[uod] anna [et] sarra nur[us] eius lac[rimas]
manerunt in adventu thobie. Lacrime ex benigna co[m]
passione veniunt ex quodam motu humane fragili[ta]t[is]
sicut aliquis super passione aut dolore alicui[us] aut
ex amore cui[us]q[ue] homines lacrimant[ur] sicut heraclius q[ui]
in publicu[m] p[ro]cedebat de hoc q[uod] inepte reputabat flebat
ut dicit Sene[ca] li[br]o de tranq[ui]llitate a[nim]i. Ita flevit sup[er] fr[atr]e suo
Joseph. Gen. xliii. Lacrime ex malignitate venientes
sunt adulatoru[m] ypocritaru[m] p[ro]ditorum deceptorum
de quibus dicit[ur] ecc[lesiastic]i xii In oculis tuis lacrimabitur
inimicus et si invenit tempus saciabitur sanguine
Et etia[m] tales sunt multe lac[ri]me mulieru[m] q[ua]ndo
tendunt ad decipiendu[m] homine[m] sicut dicit Juvenalis
li[br]o ii[º] satyra p[ri]ma Time simular[e] femina[rum] occulti g[ra]cia
fi[...] Tales erant lac[ri]me dalide decipiendo Samp-
sonem de qua dicitur Judic[um] xiiii. fundebat ap[u]d
sampsonem lac[ri]mas et querebat dicens Odisti me
2º Lac[ri]me interiores etiam si non sunt exteriores du[m]
tamen p[ro]veniant ex misericordia co[m]punctione ex [illegible] in
tenc[i]one et fructuosa affectione valent ad emolliend[um]
ad attrahendum et impetrandu[m] Et si insunt exteriores
tunc manus erit signum interioris [illegible] Sic
Sarra cum lac[ri]mis deum orando impetravit quod
petiit ut p[ate]t Thob. iii. Sic maria Magdalena lac[rimis]
effusis interioribus a deo ibid[em] xpo optinuit venia[m] q[uo]d
cupivit. Luc. vii. Quo[modo] p[ossi]mus iste homo sanct[us]
filii lac[ri]mis interioribus et exterioribus a domino postu
labat d[icens] Adiuva incredulitate[m] mea[m]. Et dixit
dominus Adducite eum ad me Et cum vidisset ih[esu]s
concurrente[m] turbam comminatus est sp[irit]ui immundo d[icens]
illi Surde et mute sp[iritu]s ego tibi precipio exi ab eo
et amplius ne introeas in eum. Sciend[um] p[ri]mo q[uod] ille
surde et mute sp[iritu]s sunt loq[ue]ndo ad demone[m] qui introsur
dus et mutus d[icitu]r no[n] formali[ter] s[ed] effective p[ro]pter illud puer[um]

Benig[nitate] [et] c[om]passio[ne]

malig[nitate]

x

sic obsesserat ut nec audire nec loqui poss. Et ista p̄ra
inventio dyab. impedire homi. ne v̄bum dei audiat
et ne per confessionem pctm̄ suū recognoscat et lgdo
et orando ad dei laudes os apriat et loquat. Quo
homo moraliter sed. fiat surdus et mutus sicut
satis dcm̄ est. Et dixit p̄cipio tibi. dicit Beda qz
cominato dni. dm̄ muttis est mp̄y unde Crisos
super isto in Matheo dicit cum comitatur et dixit ego
tibi precipio divine attribuitur ptati. Et nō dixit
non solum exi ab eo. sz ne amplius introeas in
eum. ondt qz ad introeundū iam paratus erat. Beda
dicit sic in quīto unde deo qui spm̄ immundū ab
homie expellit simul ne in eum amplius ingre
diatur impat / quia ille vō a demoniaca ondatone
liberatur qui ad peccata a quibus semel mundatus
est vitat male vivendo redire. quia readmati ti
cus est dubiū ne contingat illi sicut dicit. mt
xij de prave consili Cum spus immūdus exierit
ab homine ambulat loca zc. scz. Et non inveniens
dicit Revertar ad domū meā de qua exivi et tunc
assumit .vij. spus nequiores se et inhabitat ibi
et fiunt novissima illius homis peiora p̄oribus
Et exclamans. s. demon et discerpens eum exiit ab eo
Exclamat demon prec[illegible] et discerpit ex malitia
quia sicut supius dcm̄ ē vix demon ab homine exit
sine deordinacone aliarū membri. Et quia invitus
exit libenter faceret peius qz poss. zBeda morale exponendo
dicit Exiturus ab homine spus immundus discerpit ac
furenti clangore eum interimere quia plerūqz dyab.
dum de corde expellitur acriores in eo temptacio
nes generat qm̄ prius excitavit qm̄ h quiete pos
sidebat. Remig. dicit qz discerpit spus immundus quem
conatur ad salutem et similes quos invenire sumere
trahere desiderat discerpit peiores et dampna sicut
fecit ipi Job / Et factus est sicut mortuus. ita ut multi
dicerent qz mortuus est. Textus clarus est moraliter
quem dyab. invitus dimittit. q. mortuus efficitur ad

+ quia necdum in fide ille perfectus erat

tivus evidencia maiorem sciendum quod sicut supra Job
diffusius tractavi Triplex mors invenitur in scriptura
~~Mors nature~~ Prima est inevitabilis et ideo pre
~~Mors culpe~~ videnda quia statutum est hominibus
~~Mors gratie~~ semel mori ut dicitur ad Hebr. ix.
quod sit previdenda dicitur Eccl. ix. quodcumque potest manus
tua instanter operare quia nec opus nec ratio nec scien
cia erunt apud inferos quo tu properas Secunda mors est
horribilis et fugienda Quod sit horribilis patet per
Ro 6 apostolum stipendia peccati mors Et Eze. xviii dicitur anima
que peccaverit ipsa morietur Et quod sit horrenda dicitur Apo.
xx. Infernus et mors missi sunt in stagnum ignis
et hec est mors secunda Tercia mors est gratie de qua
Apostolus ad Col. iii. Mortui enim estis et vita vestra abs
condita est cum Christo in deo etc. Et ista mors sancta
dicitur mors quia mundo morimur per spiritualem abrenun
ciacionem et carnis mortificacionem Unde ad Ro. Si spiritu facta
carnis mortificaveritis vivetis Et ideo est desiderabilis
et appetenda sicut Num. xxiii dicitur Moriatur anima mea
morte iustorum et fiant novissima ut novissima
eorum Et sic moraliter loquendo iste qui a demonio
fuerat liberatus mortuus erat ut videbatur Unde x mor
Gregorius istud tractans dicit velut mortuus ostenditur
qui a maligni spiritus potestate liberatur quia quisquis
iam terrena desideria subegit vitam in se carnalis
conversacionis extinguit Et mundo mortuus apparet quia
multi mortuum dicunt quia qui spiritualiter vivere nesciunt
eum qui carnalia bona non sequitur extinctum funditus
arbitrantur Jhesus autem tenens manum eius elevavit
eum et surrexit Theophilus exponens istud moraliter dicit
si spiritus evangelicus teneat manum nostram id est virtutem activam
tunc a demone liberamur Unde etiam primo quod deus nos
adiuvat deinde requiritur a nobis ut bonum operemur Unde
dicitur quod Jhesus elevavit eum In quo ostenditur dei
auxilium et surrexit in quo ostenditur bonum studium
Vult dicere Theophilus et bene quod in curacione peccatoris primo
datur gratia preveniens qua demon expellitur postea gratia persequi
ens qua surgit et in bono perseveratur Et ideo dicebat propheta

Mors
Nature
Culpe
Gratie

sanas clare. Tenuisti manum dexteram meam et in voluntate
tua deduxisti me et cum gloria suscepisti me. Et hec
dicit contra manicheum herenam qui negabat Christum veram
carnem induitum fuisse. Quod in hoc quod Christus demo-
nem expulit se hic ponat divinam ostendit in hoc
quod manum tenuit et surrexit carnis nam more
tactus humanam declaravit et concludit ipse suo
tactu tot languentes erexit mundavit illuminavit
et heresim illius antequam nata esset dampnavit. Et
cum introisset domum discipuli eius secreto interro-
gabant eum quare nos non potuimus eicere eum. Et
dixit eis hoc genus demoniorum in nullo potest
exire nisi in oratione et ieiunio. Ad expulsionem
istius demonii requirebatur in expellente subiectio
carnis ad spiritum que fit per ieiunium. Et elevatio ma-
gna mentis in deum que fit per orationem. Talia autem
pro tempore illo non erant in apostolis adhuc quia eis
non competebat ieiunium ut dictum fuit supra. Item
nec erant perfecte in deum elevati quia fuerunt
rudes et nondum usque receperunt pleniorem gratiam
spiritus sancti. Beda glose exponit in quarto suo sic
dicens. Iram domini cum in ultionem nostrorum scelerum
fuerit accensa hoc remedio singulari posse placari
ieiunium autem generale est non solum ab escis sed a cunctis
illecebris abstinere carnalibus immo ab omnibus
viciorum continere passionibus. Sic et oratio generalis
non in verbis solum est quibus divinam clementiam
invocamus verum etiam in omnibus que in ob-
sequium nostri conditoris fidei devotione gerimus
teste apostolo qui ait sine intermissione orate. Quomodo
omnibus horis poterit deum quis invocare sermo-
nibus. Sed tunc sine intermissione oramus cum
ea solum opera gerimus que nos pietati nostri commendent
auctoris. Quo munimine ieiunio et sancta oratione muniti
domino cunctas antiqui hostis debellabimus ac repulsabimus insidias.

Et inde profecti pregrediebantur galileam.
nec volebat quemquam scire. Docebat autem discipulos suos

et dicebat illis Quia filius hominis tradetur in manus
hominum et occident eum et occisus tercia die resurget
Dictum fuit supra c. x. in ista parte ponitur apostolorum
superbia Et primo ponitur Christi humiliacio deinde apostolorum
ambicio quis eorum maior esset Textus clarus est
Et quia in alio casu eciam precedenter eadem dixerat et ibi
fuit expositum ideo breviter de isto transeamus sicut
faciunt eciam doctores Beda dicit semper prosperis
miscet tristia ut cum repente veniunt non terreant
apostolos sed a premeditatis ferantur animo Sic enim contristat
eos quia occidendus est et sed letificare quia tercia
die resurget Ita dicebat ille met Christus Joh. xvi Tri-
sticia implevit cor vestrum propter passionem scilicet Sed secundum
Tristicia vestra vertetur in gaudium propter resurreccionem Et
illi ignorabant verbum et timebant eum interrogare
Beda in glossa sua videtur velle excusare apostolos de
ignorancia vel quod essent excusandi de hoc vel sal-
tem in eis ignorancia ista non erat vicii vindicat
sic. Hec ignorancia discipulorum non tam de tarditate in-
genii quam de amore nascitur salvatoris qui
carnales adhuc et misterii crucis ignari quia verum
deum eum cognoverant moriturum credere nequibant
et quia per figuras eum sepe loquentem solebant hor-
rentes eventum mortis eius eciam in eis que de
sua passione et tradicione eius aperte loquebatur figurate
aliquid significari volebant Sed quomodo verum esse quia si sci-
ebant eum deum verum et propter hoc eum moritu-
rum non credebant Ita sciebant eum esse hominem
igitur propter hoc eum moriturum credere debebant tamen
si vellent considerare que aperte ipse loquebatur
videtur esse defectus ex inconsideracione et ignorancia Et
ideo sciendum quod inconsideracio et ignorancia potest esse
duplex in aliquo Una videlicet eorum que non tenetur
scire et ista non est peccatum formaliter sive sit volun-
taria sive non Alia est videlicet eorum que aliquis debet
scire et eo tempore quo debet ea scire et hec ignorancia
de ea tunc aut per voluntatis omissionem dicitur ignorancia
affectata quando intelligit aut non vult scire que scire tenetur

pro tempore illo Et tunc est vicium Et sic omnis ma
lus ignorans quia negligit considerare hoc quod
facit iudicium rectum Si fiat ignorancia per omissionem quia
aliquis omittit considerare et ea que tenetur scire
pro tempore illo dicitur ignorancia crassa Et ad hoc
est vicium et defectus in tali ignorancie Si aliquis
ignoraret quod libenter sciret si esset qui eum doceret
de hoc dicitur esse ignorancia invincibilis et est excusabilis
et aliquando invincibilis Et sic in proposito possumus dicere quod
apostoli non erant accusandi de sua ignorancia tunc quia
~~tunc~~ ipsi ~~libenter~~ scirent plenius quid vellet dicere
Sed non audebant eum interrogare ut dicitur in
textu Et sic sunt excusandi [illegible] secundum bedam
[illegible] quod si sciebant eum hominem verum tamen
veritate divinitatis credebant eum posse non mori et
eum non moriturum Et venit capharnaum qui
cum domi essent interrogabat eos quid in via trac
tabatis At illi tacebant [illegible] Quia siquidem
in via disputaverunt quis esset illorum maior Matheus
dicit quod accesserunt ad ihesum petentes ab eo Quis pu
tas maior est in regno celorum. lucas dicit quod cogita
bant hoc intra se Quomodocumque fuit certum est quod
ea et que cogitabant et que intra se dicebant ita
sciebat sicut ad eum palam omnia dicta fuissent
ut dicit Crisostomus hic Jeronimus dicit quod recte in via de pri
matu tractabatur et non in domo quia principatus
eo modo quo ingreditur desinit Et quamdiu tenetur
labitur et incertum est in qua mansione . i . in qua
die finiatur Beda querit que erat causa huius
questionis et respondet sic Inde videtur orta esse disputacio
de primatu quia viderant petrum Jacobum et Johannem
seorsum ductos in montem secretum quod eis aliquid esse
creditum. sed et petro superius [illegible] quod dicit matheus
claves regni celorum esse promissas ecclesiam quod dominus
supra petram a qua nomen acceperat edificandam
possunt alia vero assignari quia inter discipulos
erant sex apostoli sibi cognati [illegible] ex duabus mater
teris christi . scilicet Jacobus et Johannes ex una sorore beate marie

virginis Symon zelotes Judas Thadeus Jacobus
fratres domini et Joseph filii ex alia sorore Et sic ex consa
guinitatis propinquitate forte vendicabant sibi ius
regni celestis sicut in mundo contingit de regnis ter
renis Alii qui in mundo fuerant divites homines
et totum reliquerant et secuti xpm fuerant ut Matheus
Filippus Bartholomeus et alii credebant veniam in
illo regno sicut petrus pro eis petens querebat a xpo
Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te etc. Et
quia ista disputacio ex ambicione procedebat salvator
humilitatem eis proposuit et premisit Et residens vocavit
xii et ait illis Si quis vult primus esse erit omnium
novissimus iuxta illud et omnium minister Quod potest
dupliciter exponi primo quod qui se appetitu vel facto
se superbierit fiet finaliter aliorum novissimus iuxta
illud qui se exaltat humiliabitur Alio modo potest
exponi quod si aliquis vult exaltari finaliter hic se ha
beat humiliter ita ut fiat quasi aliorum minister Et post
inter maiores computabitur quia scribitur qui se
humiliat exaltabitur ideo in ex° Unde dicitur numeri
viii erunt levite ministri fratrum suorum Et sic expo
Jeronimus li° n° de vil' cd'omis Hunc textum istum
ca. xxx. d. revolviat superbus s. in aio suo quod legitur
in ewangelio facta est contencio inter discipulos ihesu
quis eorum videtur esse maior Et ait illis ihesus
principes gencium dominantur eorum et qui potestatem habent
super eos benefici vocantur Vos autem non sic sed qui
maior est inter vos erit sicut minor et qui precessor
est sicut ministrator Et petrus apostolorum magister ait non
quasi dominantes in clero sed forma facti gregis Unde qo
est dominus et unus deus ceteri non sunt domini sed
ministri quibus media divinum et medici ministerium
Audi super hoc sapientem ecc. xxxii rectorem posu
erunt te noli extolli esto in illis quasi unus ex illis
hec ille Et bene beatus bernardus in sermone contra clericos ambicio
sos yronice loquens ait Eya nunc sequentur decre
tum multiplica prebendas accelera ad archidiacona
tum ad episcopatum aspira paulatim ascendis sed non
paulatim descendes Videbam enim sathanam sicut fulgur

Nona

descendentem de celo et scribitur luc. x. Sed querit glo.
Si discipuli erant in hoc ambitiosi quomodo peccabant quare
ergo non arguit eos aut priuatim secundum illud math. xviii. Si
peccauerit in te frater tuus etc. aut publice coram omnibus
secundum illud ad thi. v. peccantem coram omnibus argue
Solutio. sciebat plus prodesse eis doctrinam quam corre
ctionem Et ideo pius mitis et humilis amicabiliter eos
instruit quia necesse est ut pium pectus exuberet disci
plina Quare primo verbo et exemplo eos instruit quia accipiens
puerum statuit in medio eorum quem cum complexus esset
ait illis Quicumque unum ex huiusmodi paruis rece
perit in nomine meo me recipit Et nota quod in hoc
ad humilitatem quadrupliciter instruit et exhortatur videlicet in

pueri oblacione
pueri amplexione
pueri significacione
pueri recepcione

Primum ad primum dicit
Beda videns dominus cogi
taciones discipulorum curat
desidium glorie humilitatis
contencione sanare premonitum quod non esse sanandum
querendum Et ideo notanter dicitur statuit quia vera humi
litas stabilis sicut terra que est infima elementorum stabi
lissima Unde eccl. i generacio preterit generacio aduenit terra
autem in eternum stat. ymo sicut terra est centrum
centrum elementorum ita humilitas est centrum et fundamentum
aliarum virtutum Et ideo statuit puerum in medio sicut
paulus prima ad thess. ii. dicebat nos sumus paruuli
in medio vestrum Secundo instruxit eos ad humilitatem
in pueri amplexione. Unde Beda hic cum autem con
plectitur puerum signat humiles suo dignos esse am
plexu ac dilectione tales quod conimpleuerint que precipit
instruit scilicet discite a me quia mitis sum et humilis
corde ut etiam ipse possint gloriari et dicere leua eius
sub capite meo et dextera illius amplexabitur me
Et scribitur Cant. ii. Ideo bene prov. iiii dicitur glorificaberis
cum eam amplexatus fueris Tercio instruxit eos ad
humilitatem in pueri signe Et quia sancti et doctores
condiciones puerorum humilibus et innocentibus et bene
comparant et adaptant quia in pueri signe vere humiles
et deuoti homines iuste designantur ut quia puer stans
puro contentus in puluere sedens modicum carens non senciens

libenter obediunt amantes sunt Et multas alias co
diciones puerorum humilibus attribuit quod longum
esset ad scribendum Unde Crisostomus in breuibus se expe
dit d. ipso visu puer sit eis persuadet esse humiles et sim
plices Et eum abundancia et vana gloria paruulus indu
cit et a concupiscendo formatum Non solum autem
ait si tales efficiamini mercedem magnam accipietis
sed et si tales efficiamini propter me Unde Apostolus prima
cor. xiiii dicitur Nolite paruuli effici sensibus sed
malicia paruuli estote De quibus paruulis clamabat
xpus Mr. x. Sinite paruulos venire ad me / Quarto
erudiebat discipulos ad humilitatem et hospitalitatem
que est pars humilitatis in pueri receptione cum dice
bat Quisquis vnum etc. Beda dicit hic sic Unde
cum dixit Quisquis vnum etc. ex huiusmodi receperit
addit in nomine meo vt scilicet formam virtutis quam
natura duce puer obseruat ipsi pro nomine xpi innate
racionis industria sequantur Sed qui se in paruis re
cipi docebat quasi caput in membris suis et ne
putaretur hoc esse solum quod videbatur adiunxit
Et quicumque me susceperit non me suscipit scilicet solum
sed eum qui me misit talem et tantum se vtique
credi volens qualis et quantus est pater De hospi
talitate quod deus ibi recipitur et quantum valet videat
qui voluerit in lectura mea super ad titum et ibi po
terit videre multa et ad romanos et multum de
ista materia

Respondit Iohannes dicens etc. Ista est pars media
talis Et hec est quod xpus predixerat paru
los recipiendos in nomine eius consimiles sunt
prime reputacionis Ideo Iohannes circumstancia narrat quen
dam quendam eicientem demonia in nomine xpi qui
tamen non erat de societate eius quem prohibue
rant discipuli vtrum bene vel male fecissent Et
ad sciendum vtrum hic essent alicuius facturi in casu
simili Et ita hoc primo ponitur xpi responsio Secundo
scandali prohibicio tercio declaracio tremendi dampni iii pars
ibi Et quisquis etc. iiii pars ibi Omnis enim igne
salietur In prima pre dicatur sic in textu videtur

Johannes dicens Magister vidimus quendam in nomine
tuo eicientem demonia qui non sequitur nos et prohi
buimus eum. Antequam ulterius ad expositionem littere procedamus
sunt aliqua inquirenda. Primo quid movet Johannem
ad movendum questionem. Secundo quis erat ille de quo
fit questio utrum fidelis vel infidelis. Tercio utrum
infidelis possit facere miracula. Quantum ad primam

qo 1.

ad questionem beda dicit quod Johannes precipua devotione
dominum amans ideoque excludendum beneficio putavit
eum qui non utebatur officio. Id est legationis aut co
missionis quod ille non habebat. Crisostomus plane super
Matheum in isto passu dicit quod Johannes non invi
dia motus prohibebat illum qui demones expellebat
sed volebat ut omnes qui nomen domini invocabant
sequerentur Christum et essent eius discipuli. Simile alia
ro glose quod Johannes audivit Christum humilitatem pre
dicare sed iste ut superbus dedignabatur sequi Christum
quia non erat dignus ut in nomine Christi faceret mira
cula. Quantum ad secundam questionem utrum esset fidelis vel

2.

non Thomas in quolibeto suo dicit quod non quia aliqui
infideles videntes per experienciam nomen Christi tam
efficax in nomine eius eiciebant demonia licet gratia esset
indignum. Et de hoc in veritate habetis publicam hystoriam
et textum in actibus apostolorum c. xix quoniam iudei exor
cisabant demones dicentes Adiuro vos per Christum quem
paulus predicat et eiciebant eos etc. Vide ibi. Et ex

3.

isto sequitur tercia questio utrum mali possint fa
cere miracula et videtur quod non quia miracula at
tribuuntur fidei. Matthei xvii si habueritis fidem ut granum
synapis etc. Sed fides sine operibus mortua est ut
dicitur Jacobi ii igitur non habebit malorum fides
effectum et per consequens non possunt facere miracula
Item boni sunt digniores quam mali Et tamen non
omnes boni faciunt miracula. Ergo multo minus
mali possunt hoc facere. Sed contrarium patet in textu.
Et prima ad corinthios xiii dicit apostolus. Si habuero fidem
ita ut montes transferam caritatem autem non habue
ro nichil sum. Sed quicumque non habet caritatem
sit malus quia caritas dividit inter filios regni

et filios dyabolj secundum Augustinum xv. de civitate dei. Et sic videtur quod malus potest facere miracula. Respondeo hic quod aliqua videntur miracula esse que non sunt ut deludificationes et apparentie multe que non sunt vere miracula sed fantastica que fieri possunt per demones et magicos homines. Tamen vera miracula non possunt fieri nisi per virtutem divinam. Quod deus ad utilitatem hominum operatur aliquando propter fidei confirmacionem. Et sic per quemcumque qui veram fidem predicat et nomen dei invocat possunt miracula fieri. Quod quandoque per malos fit, id est peccatores, et sic mali possunt miracula facere iuxta illud Matthei vii Nonne in nomine tuo prophetavimus etc. Ubi Ieronimus dicit quod prophetare vel virtutes facere et demones eicere non semper est eius meriti qui operatur, sed invocacionis nominis Christi, unde sequitur quod eis dicetur: Nescio vos. Aliquando facit deus miracula ad demonstracionem sanctitatis alicuius boni viri quem deus vult hominibus proponere ad exemplum virtutis. Et ideo dominus per eos facit miracula sive in vita sive post mortem. Et aliquando propter ipsos facit deus miracula per alios sicut dicitur Actuum xix quod aliqui ferebant sudaria Pauli super infirmos et sanabantur. Et sic eciam nichil prohibet per peccatores ad invocacionem alicuius sancti miracula facere. Que quidem miracula non dicitur ille facere sed magis ille ad cuius invocacionem et sanctitatem demonstrandam deus facit hoc. Et tunc ad racionem primam dico quod fides dicitur mortua in eum ad ipsum credentem quia per eam non vivit vita gracie. Et nichil prohibet quod res viva operetur per instrumentum mortuum, sicut homo operatur per baculum. Et isto modo deus operatur per fidem peccatorum instrumentaliter. Ad secundam Augustinus lxxx in questionum dicit: Admonet nos deus ut intelligamus quedam miracula sceleratos facere qualia sancti facere non possunt. Et ideo non omnibus sanctis ista attribuuntur ne perniciosissimo errore decipiantur infirmi estimantes in talibus factis esse maiora dona quam in operibus iusticie quibus vita eterna comparatur. Et sic potest dici in proposito de illo qui sic in nomine Christi faciebat miracula supposito quod esset infidelis. Alii vero tercius dicunt quod homo ille erat fidelis sed non erat

Ad confirmacionem fidei

Ad demonstrandum sanctitatem

hec agit ut hominis dominus honorenter et ad eum tendo magis fiunt ista miracula

1

2

tante perfectionis quod vellet sequi xpm et discipulos eius
in modo vivendi. sicut nec modo omnes fideles
volunt sequi xpm per religionis ingressum vel assu
mendo voluntariam paupertatem Et talis non est prohi
bendus quia beneficia divina aliquando dantur per singu
lares aliquid per minores et imperfectos Et totum ad
declinacionem nominis dei Jhus autem ait nolite prohi
bere eum. nemo est qui faciat virtutem in nomine
meo et possit cito male loqui de me. Beda in quarto
dicit. hic docet summa apostolus dicit. sed sive occasione sive veritate
xpus annunciatur et in hoc gaudeo sed et gaudebo
Et post subdit quod tales qui xpm annunciant contra aliorum
salutem prohibendi non sunt. Itaque in hereticis et
malis catholicis non sacramenta quia communibus nobiscum sunt
et adversus nos non sunt. sed divisionibus nostris vi
contrariam que adversum nos sunt et divinitus esse nobiscum
detestari et prohibere debemus Crisostomus. dicit quod hic dicit
propter eos qui in heresim ceciderunt ut fuit symon me
nander et cerinthus non in nomine xpi miracula fe
cerunt sed deceptionibus quibusdam facere videbantur
Isti, et si non sentiunt nobiscum. non tamen contra nos ad
dicere valebunt eo quod operando virtutes honorant nomen
dei / Sed contra hoc quod dicitur nemo est qui faciat virtu
tem. Quidam cum hoc dubitat dicens Antixristus faciat
miracula in nomine xpi. et tamen male loquitur de xristo Et
respondet dupliciter / primo quia mala de xpo non dicet. sed
dicat quo erit repletus / Secundo dicit quod non faciet
miracula in nomine xpi / Sed unus videtur michi dicendum
quod ipse non faciet vera miracula sed ficta / quia erunt
ludificaciones et fantastica miracula per demones
facta sicut dictum est supra / Sed quid dicemus de vespa
siano imperatore romano qui licet infidelis tamen
ipse curavit duos infirmos qui venerunt ad eum
petentes quod tangeret eos quod facere nolebat. quia se
dicebat hominem peccatorem Et tunc illi dixerunt
quod a diis habuerunt responsum quod si tangeret eos ipsi
sanarentur Et tunc ipse hoc audito dixit si dii vo
lunt hoc fiat. et tetigit eos manu sua et curati
fuerunt ut narrat Suetonius. libro de xii cesaribus. Et quicquid

i de ti dei · potest dici de virtute fidei sue ipsi fuerunt
sanati · quia credidit deos posse hoc facere et ideo non
in sua virtute sed in fide et nomine deorum quos adora
bat ipse tetigit eos et sanati sunt Qui enim non est ad
versus nos pro nobis est Aug9 in li° de consensu ewangelistarum

q°:

monet hic dubium / quia salvator dicit · luc · xi Qui me
cum non est adversum me est / hic dicit qui contra vos
videtur / Et inde quod iste homo qui in nomine xpi faciebat
miracula et tamen cum xpo non erat / Erat pro eis
et adversus eos / Quia in quantum operabatur virtutes in nomine
xpi in tantum cum illis erat In quantum vero societati eorum
non adhaerebat et cum ipsis non erat sic adversus eos
erat Et ipsi ei hoc facere prohibuerunt in quo cum
ipsis erat Ideo dixit eis dominus Nolite prohibere etc
Et ipsi debebant prohibere in quo cum ipsis non erat
ut illi unitatem ecclesie suaderent / Moraliter loquendo
multi sunt qui cum deo esse nolunt sed in quantum
possunt domino adversari videntur

In superbia se elevantes
In nequicia permanentes
In obediencia contradicentes
In malicia perseverantes

Supb'

De homine superbo qui
nec deum timet nec
hominem veretur dicitur Job
xv · Cucurrit adversus
deum erecto collo / De hiis qui cor suum nolunt flectere
ad bonum dicitur Jerem · ix · semper adversum dominum con
tendisti · scilicet peccando contra eum / De inobedientibus et adversus
deum · i · contra eius preceptum facientibus dicitur in ps°
dicit dominus qui adversantur michi inique qui oderunt
me gratis etc / De perseverantibus in malicia qui adversus
deum insurgere videntur dicitur in ps° Convenerunt
in unum adversus dominum et adversus xpm eius · Et propter ista
unde dicitur · ii paral · xxxv · Desine adversus deum facere
Quicumque enim potum dederit vobis calicem aque frigide
in nomine meo quia xpi estis Amen dico vobis non
perdet mercedem suam · quia supra hortatus est discipu
los ad humilitatem exemplo pueri / hic etiam exhortatur ad opera
misericordie et caritatem promittens quod opera misericordie facta in
nomine suo · i · amore sui non carent mercede et re
tributione Et ponit exemplum de calice aque frigide quod

est minimi sumptus et valoris. Et quia ut dicit Beda in glosa et Crisostomus quasi eadem verba habens. Multi peccatum suorum quasi iustitias praetendunt orationes ut quod volunt relinquunt videantur necessitate peccare. Sed deus qui est scrutator cordis et renum futuras cogitationes in singulis considerat dixit quicumque unum parvulum receperit in nomine meo me recipit. Poterat aliquis causari ac dicere paupertas prohibet (?) cor tenuitas me retinet ut hospitalis esse non possim et hanc excusationem levissimo praecepto diluit ut calicem aquae frigidae iuxta Matheum toto animo bono porrigamus. Et ideo de facili unusquisque in proximo suo iuxta posse suum nullus excusatur. Unde Ysa. xxi dicitur occurrentes sitienti ferte aquam quia ad Galatas vi dicitur quae quis homo seminaverit haec et metet. Et quod non perdet mercedem suam. Quia propter ea quam fecerunt ut hystorias sanctorum conscamus (?) qui propter hoc fuerunt multipliciter remunerati a deo ut diffuse tractavi super eadem cytatione capitulo de hospitalitate. In Biblia multa exempla habemus. Primo

1. Regum xviii. Abdias constitutus fuit propheta quia pavit c prophetas dum tempore Achab et sic fuit remuneratus spiritualiter.

2. Abdemalech fuit remuneratus corporaliter quia liberavit Ieremiam a lacu quia liberatus fuit a Caldeis Ieremiae xxxix. Raab

3. meretrix fuit remunerata honorabiliter quia recepit nuncios Iosue unde annumerata fuit cum populo Israel. Iosue vi.

4. Mulier in Sarepta quia pavit Helyam de buccella panis et aqua fuit remunerata fertilitate quia oleum non defuit sibi nec farina donec pluit deus super terram. iii Regum xvii. Et quicumque scandalizaverit unum ex hiis pusillis credentibus in me bonum est ei magis si circumdetur mola asinaria in collo eius et in mare mittetur. Quantum ad sensum litteralem est primo videndum quid est mola asinaria. Deinde quid est scandalizare et scandalizari et quid est scandalum. De primo licet mola habeat multas significationes secundum grecismum in proposito

mola asinaria

mola dicitur lapis in quo frumentum molitur et terit. Et dicitur asinaria quia molitur cum asino trahente eam et volvente. Asinus enim in plerisque molendinis volvit molam vel rotam cum mola. Et quia gravis et ponderosa est si ligaretur ad collum alicuius traheret statim

eum deorsum et sic subiungetur. Sz de hoc quod dicitur quisquis scandalisauerit etc. Primo est videndum quid est scandalum Scandalum
proprie. Scandalum enim a doctoribus et sanctis communiter dif
finitur quod est vel dictum aut factum minus rectum
prebens occasionem ruine. Ad cuius declinacionem sciendum
quod sicut videmus in via corporali quod per positionem obicis cui
impingitur disponitur ad ruinam et talis obex dicitur
scandalum a scandalo grece secundum Iheronimum quod signat
offensionem vel ruinam. Ita in processu vie spiritualis
contingit aliquem disponi ad ruinam spiritualem per
dictum aut factum alicuius incitantem scilicet aliquis sua
amonicione vel inductione aut exemplo alterum trahit ad
peccandum. Et hoc proprie dicitur scandalum. Nichil autem
secundum propriam racionem disponit ad spiritualem ruinam nisi quod
habet defectum rectitudinis quia id quod est perfecte rectum
magis munit hominem contra casum quam inducat ad
ruinam. Et ideo convenienter dicitur quod dictum vel factum
minus rectum prebens occasionem ruine dicitur proprie
scandalum. Secundo est eciam sciendum quod dictum vel factum
alicuius potest esse alteri occasio peccandi dupliciter
vno modo per se, alio modo per accidens. Per se quando aliquis suo per se
dicto malo aut facto intendit alium inducere ad pec
candum vel quando aliquis publice facit peccatum vel quod
habet similitudinem peccati. Et istud dicitur scandalizare active
vel dicitur scandalum activum. Per accidens scandalizare pass
dicitur quando ille qui facit talem actum non intendit
alium inducere ad peccandum vel non credit quod factum sit
tale quod de sua racione habeat occasionem ruine. Etiam con
tingit quandoque quod preter intencionem operantis et preter
condicionem operis operum aliquis scandalizatur puta
cum aliquis invidet bonis actibus alterius. Et sic iste
qui facit actum bonum non dat occasionem ruine quantum
est in se quamvis alius paciatur et istud est scandalizari pas
sive et scandalum passivum. Et sic contingit quod quandoque sil
actiue est scandalisare et scandalizari passive. Et est scan
dalum activum in vno et passivum in alio simul puta quando
ad inductionem alterius aliquis peccat. Quandoque potest esse
scandalum activum sine passivo. Vt cum aliquis inducit

alium ad peccandum et iste non consentit. Cuius est scandalum passivum sine activo sicut dictum est. Ex dictis satis potest patere quid scandalum est peccatum et quo non. Et quod scandalizari est peccatum et quo scandalizare est peccare, quia semper scandalum passivum sine activo est peccatum grave, quia ex invidia procedit. Scandalizare active ipse etiam peccatum mortale est et qui occasione ruine dedit facto aut verbo minus recte et qui occasione ruine dedit. Unde Remigius super isto Mt. xv. Nescis quod iudei scandalizant etc. Dicit quod ideo peccabant, quia de scandalizant etc. bene dictis aut factis a Christo scandalizabant, id est male dicebant et invidebant. Sic patet ad propositum. Sed quare quod qui scandalizaverit unum de pusillis, id est cuius occasio vel causa ruine eius bonum est etc. Sed quare dicat de pusillis, id est de minus perfectis in virtutibus et caritate. Tales enim dicuntur pusilli a pusillanimitate et imperfectione iuxta illud Eze. xxiv. Ve qui contemnunt pusillos etc. Et Zach. Ecce ego ad pusillos meos quibus vos capitis animas etc. Ex quo sequitur quod perfecti homines in veritate et caritate ut sunt viri eroyci qui non moventur moventur passionibus ut habetur vii ethicorum co. i°. Et sancti viri qui toto corde deo adherent non possunt scandalizari passive, quia non moventur invidia. Nec propter vicia aliorum commonentur sed manent firmi sicut tetragonus sine vituperio ut dicitur primo ethicorum. Et si arguatur contra. Christus fuit perfectus maxime et tamen ipse dixit petro Mt. xvi. Scandalum tu michi es. Ergo multo fortius etiam boni alii possunt scandalizari passive. Responsio quod scandalum potest accipi large et proprie. Large accipitur pro quocumque impedimento quod alii movent leviter hominem ex infirmitate carnis quo perfecti viri etiam incidunt quidem in aliqua peccata venialia non tamen ex aliorum dictis aut factis moventur sine ratione scandali sicut dicebat propheta: pene autem moti sunt pedes mei. Unde quod Christus dixit petro scandalum tu michi es loquebatur de ista levi motione, quod petrus

381

intekatur eius propositum impedire cum passionem sub eundum. De hoc quod dicit. Bonum est ei magis si etc. Beda dicit in glosa quod apud veteres homines iudeos pena gravissima erat ut in profundo pelago ligato saxo submergentur. Et si queratur causa quare tantis pena infligatur pro uno peccato qui non meretur penam corporalem. Respondet Beda sic. Revera melius est inoxium pena quamvis atrocissima temporali vitam finire corporalem corpoream quam ledendo fratrem mortem anime incurrere perpetuam. Et sciendum quod Beda facit hic pulcram digressionem quod prelati et viri ecclesiastici qui nec verbo nec exemplo pusillos edificant aut muniunt sed eos in dictis et factis magis scandalizant tot mortibus digni sunt quotiens fuerunt pusilli i. gregi simplici eis commissi etc. et cetera.

Et si scandalizaverit te manus tua abscide eam et proice abs te. Postquam enim Christus narravit quod salvator noster docuerat discipulos et omnes generaliter quod in corpore mistico ecclesie militantis cuius corporis ipse est caput et nos sumus alter alterius membra ut dicit Apostolus Romanos xij. unum membrum non debet scandalizare aliud vel esse ca(usa ruine alterius). Hic ipse ostendit hoc in membris corporis phisici naturalis ostendens quod si aliquod membrum fuerit in scandalum alteri membro vel corpori quod debet abscidi a corpore. Et hoc ipse declarat de manu de pede de oculo quia ista organa sunt principaliora in corpore. Concludens quod melius est sine membro scandalizante ire ad vitam quam cum illo membro ire in Jehennam et in ignem etc. Et est littera satis clara nec sancti exponunt litteram nisi misticae et moraliter. Unde breviter est intelligendum quod si aliquis fuerit melinatus ad peccandum per officium manuum vel furando vel percutiendo vel committendo tactus illicitos melius esset sibi quod careret illo membro sic quod non posset per illud

quia sic

membrum peccare non esset octo nunc. Et sic potest dici de aliis membris exponendo secundum litteram. Quantum ad sensum moralem secundum Crisostomum: Christus non tam de membris corporis hoc dixit quam de propinquis amicis. Et ideo secundum Bedam per manus intelligendi sunt amici et affines, quia facimus quedam per amicos sicut per organum manus. quia quod per amicos facimus per nosipsos facere videmur ut habetur ... ethicorum et in rethorica. Unde Beda in glosa sua dicit sic: manum ... appellat necessarium amicum, id est carum, cuius opere et auxilio cottidiano opus habemus, sed talis si nos ledere in causa anime voluit excludendus est a nostra societate ne si ... in hac vita partem habere volumus simul in futuro cum illo pereamus. Ideo dicit philosophus ix ethicorum c. ix quod amicitia pravorum mala est quia tales amici sepe innotuntur in detrimentum et malum et scandalum. Per pedes intelliguntur servi et familiares qui debent corrigi et castigari, qui et si sunt inemendabiles secundum Bedam sunt alendi a nobis ne per dimiciam eorum quos castigare nequimus et ipsi polluti pereamus. Et concludit quod tales scilicet servi et famuli pedes dicti sunt propter ministerium discursus quod in nostris usibus accomodos. Per oculum intelliguntur consideraciones nostre, que et si quandoque incipiunt in bono et sunt bone tamen finaliter tendunt in scandalum et malum. Et de hoc ponit Crisostomus exemplum vel casum sic: erat quedam mulier religiosa. eam respexi et dixi deberi illam visitare assidue ut instruam illam et confirmarem in bono. bonus est iste respectus et oculus dexter. sed dum assidue visitarem decidi in laqueum desiderii eius. Et ille respectus factus est michi in scandalum. quod bonus respectus fuit michi octo nunc. Igitur multum resistende sunt affectiones et intenciones nostre ne proflüant et vitant in scandalum. eccli ix virginem ne aspiciatis ne scandalizeris in decore suo.

Et nonum diligenter quod salvator hic ponit eternam gehennam tormentorum, videlicet gehennam ubi vermis eorum non moritur

Moraliter

Manus amici

Pedes servi

alenda

Oculus consideraciones

refugiendum

et ignem qui non extinguitur / Et ideo videnď est
aliqualiť de istis Et primo de Jehenna quod certa quod
frigidum quod sicut Johannes in omeli illa de uno
mre. nichil optimum quod non reuele̓ zc Nomen
gehenne in veteribus libris non invenitur Sed primo
a salvatore ponitur / ydolum baal fuisse iuxta ierlm ad
radices montis moria in quibus syloa fluit / ut
semel legimus hec vallis et campi pin plannies irrigua
erat et nemorosa plena quoque delicijs / et lucus in ea ydol
consecratus / Insanitam enim populus israel devenerat deme
ciam ut deserta templi ̄ vicina ubi hostias immolaret
et rigorem religionis delicie vincerent filios quoque suos ibi
incenderent vel imolarent demonibus / et appella
batur locus ille gehenon .i. vallis filiorum ennon.
hoc libri regum et paralip. et ieremias scribunt plenissime
et comminatur deus se locum illum implere cadaveri
bus mortuorum ut nequaquam vocetur thophet . sed locus
paliandrum .i. tumulus mortuorum et concludit ioh
quod futura supplicia et pene perpetue quibus peccatores cru
ciandi sunt huius loci vocabulo designantur: nam
per hoc nomen intelligitur horror fetor dolor ut
patet in hijs que dicta sunt / Secundo videnď est de
verme illo dampnatorum utrum sit materialis aut spiritualis
quia Augustinus xxi de civi. dei. ponit duas opiniones
/ prima est quod quidam voluit vermem illum esse materialem
quia in ecclesiastice scribitur quod vindicta carnis impij
ignis et vermis / et Judith ult. dicitur, Dabit ignem
et vermem in carnes eorum / Sed in carne non est
nisi vermis materialis / Item ignis in scriptura communiter
adiungitur cum verme . sed ignis ille non solum est
spiritualis sed etiam materialis ut dicetur post ista et sic videtur
de verme illo / Alia opinio est eorum qui magis rationi
sequuntur ut dicit Augustinus ubi supra est quod vermis ille est
spiritualis . quia ysa. xiiii. de dyabolo dicitur opimentum
tuum erit vermes sed constat quod dyabolus non habet vermem
materialem ergo zc. Et istam opinionem dicit Augustinus sibi magis
placere Et ex quo sibi placet . et nobis similiter / Ideo
dicunt doctores quod vermis iste est acculeus vel remorsus conscientie

(margin:) Ver gehenna
/ legitur nota
/ vermis
1
Eccl. 1
2

qui continue affliget dampnatos Raciones ad m{eliu}m est
igitur malis affligendo corpus affligit et aiam
et vnitam et plenius sic vehemens dolor et remor // m
sus conscie et tristicia aie redundat et corpus
sicut scriptum est spus tristis desiccat ossa Cum g{ra}
et in dampnatis maximus conscie remorsus et dolor
ita ut redundet in carnem ideo dicitur scriptura
quod dabit deus vermem in carnem eorum et exp{re}s
sit multum ad terrorem carnalium qui magis hor
rent penam carnis quam aie vel potest dici quod caro
ibi dicitur opus carnale hoc est opus peccati ex
quo generatur vermis peti spualis De illo igitur vtrum

·Ignis·

sit materialis aut spiritualis Doctores quidam ut Aug{ustinus} xxi
de Civ. Di. et eciam Gr{egorius} similiter d{icit} Ali... quarti libri et
Greg{orius} in iiii{to} dialogorum dicunt quod erit materialis qui
semper ardebit sine fine et tamen corpora non consumet
quod multis exemplis Aug{ustinus} ubi s{upra} astruit de salaman
dra que vivit in igne et multis aliis exemplis
videat qui voluit causa brevitatis omitto Et quia
dampnati et demones habebunt quendam ardorem in se
ex ira et odio quia se et oia odio habebunt ipsi interius
cruciabuntur et quasi ardebunt hinc est quod eciam aliqui
sancti et doctores posuerunt quod ibi est ignis spiritualis cum
alio et sic sufficiat de isto Et sequitur Omnis enim
igne salietur et omnis victima // salietur. Hic po{nitur} // Sal

declaracio dictorum quia supra dixerat xpus quod ad
evitandum scandalum pes erat amputandus et manus // ab scandalo
et oculus eruendus que quidem moraliter exponendo
mutilacio illa non est intelligenda per abscisionem vel
erucionem alicuius membri sed per restriccionem ab actu
malo quod fit per maceracionem carnis et discipli
nam ubi necessaria est discrecio sapiencie que per sal
in sacra scriptura sepius intelligitur Unde sciendum
primo ad maiorem evidenciam lre quod in scriptura
sal signat moraliter

·Sal·

~~Saporem devocionis et confessionis~~	De prima sicut accidit
~~Dulcorem cognicionis et sapiencie~~	Luc. xiiii. Bonum est
honorem placacionis et excellencie	est sal quod si evanue
valorem dileccionis et gracie	rit in quo condietur
tenorem duracionis et constancie	et in figura helisei

misit sal in aquas amaras que in dulcedinem verse sunt iiii R. ii. In secundo intellectum accipitur luc. xiiii ubi xpistus dicebat apostolis vos estis sal terre .i. sapientia mundi / Et quod discrecio sapientie per sal intelligatur Seneca dicit sermones tui sale conditi sint Et philosophus ii Rethorice c. li narrat quod Androcles dicebat quod leges indigent directore / et ideo quidam contra eum turbabantur quia hoc videtur incredibile / qui volens hoc fieri credibile dixit per simile Ecce pisces marini indigent sale Et tamen hoc videtur incredibile ex quo nutriuntur in salsa .i. in aqua salsa / Et sic patet quod Androcles comparabat sal discrecioni et sapientie quibus leges // Pro tercia signe in figura accipitur leuit. ii ubi dicitur Quicquid obtuleris sacrificii sale condies De quarta dicitur ix. bonum est sal quod si insulsum fuerit in quo condietur / Et insulsum comedi non potest Job vi De quinta videlicet quod sal signat penitenciam et laborem in figura dicitur eze. xvi quando nata es non est precisus umbilicus tuus nec aqua lota es in salutem nec sale condita / Et ideo quilibet qui ad salutem vult venire debet habere sal

Sapidum in devocione	Modo ad propositum quando dicit
Nitidum in cognicione	saluator Omnis igne
Fervidum in dileccione	salietur .i. per tertium modum
Validum in confirmacione	acquirendi discrecionem
Sinputribilem in duracione	sapientie que acquiritur

tribulacionis igne / quia vexacio dabit intellectum ysa. xxviii / Et pacia in conservacione / penitencia in contricione et sustinencia in tribulacione in sale designantur / quia per istas virtutes caro preservatur a vermibus peccati ne corrumpatur Et ita exponit primo beda literam / Vel per igne patet gracia spiritus sancti quo aqua salsa .i. contricio et devocio decoquitur et vertitur in sal dileccionis cognicionis et confirmacionis / Et sic subiungit beda quod isto igne quem xpistus venit mittere in terram salietur non solum omnem verminum generacionem longe abigit sed ipsum quoque carnem que ita salitur consumit / et ita loquitur Apostolus ad Col. iiii Sermo vester semper in gracia

2
// dirigit
3
8
7
28 vult dicere glo
hoc est igne salietur i. tribulacionibus [illegible] [illegible] xpisti amicos dilectos et [illegible] [illegible] abnegare

sale sit condimus vt sciatis rndere &c Et omnis vic
tima sale condietur locucio parabolica est quia sicut
in lege mosayca in omni victima nisi sal poneba
vt pz leuit ii et iii Ita in victima spuali in cor
de sanctorum virorum que fit in vera contricione

sancta intencione	Sal discrecionis semp debz
deuota oracione	apponi vnde beda in 9o
firma dileccione	dicit possimus certe intel

ligere q dictum est omnis victima sale salietur
q altare dei sit cor electorum hostie vero et sacrificia
in hoc altari offerenda bona sunt opa fidelium In
omnibus sacrificijs sal dz offerri quia nullum e opus
bonum quod sal sapie ab omni contagione non expurgz
Ideo ad hebr xiii dicit apos Offeramus semp laudis
deo hostiam fructum labiorum &c Secundo bonum est sal quod
si insulsum fuit in quo condietur. hic vt sup dictum
est sal accipitur p statu honoris et excellencie maxime
pro predicatoribus et statu eorum ad quem statum
apli erant ordinati vt fidem xpi annunciarent p vni
uersum mundum Et ideo vocabantur abstractiue sal
mt v Vos estis sal terre Nec mirum quia qn est
aliquis excellens in aliqua proprietate aut virtute no
solum denominatur ab ea concretiue sed eciam abstracti
ue sicut qn nobilis dicitur aliquis liberalis aut sapi
ens Et per istum modum loquitur saluator discipulis
suis qui ceteros precellere debebant Ideo indigebant
vt non solum sale sapiencie essent conditi sed antonomastice
ma essent sal Et eciam loquitur predicatoribus qui
discreti maturi sciati et firmi debent esse Quia
si predicator fuit insulsus i sine sale discrecionis
vitans et sciatur in quo condietur. quia sermo vitatus
sermo eius et insipidus Et sic patet Job vi non potest
comedi insulsum qd non sale conditum. Vnde beda
concludit verum quia sunt nonnulli quos d maior
scia erigit a ceterorum societate disiungit Et quo am
plius sapere credunt eo minus a concordie virtute desi

qz Nec vix vtile e
qz per. discretio
ne ... phi . . .
Nec ... ...
qz ...
... ...
Nec ...
... Nec
... ...
Nec alius ...
... ...
... ...
h ... ... capit ...
... ... 9 ...

[illegible] ... ad [illegible] ... Et pacem habete inter vos ... pax ... [illegible]

pistinur. Et sequitur: Qui enim loqui sapienter mittit magno ope metiatur ne eius eloquiis audiendum veritas confundatur. Sic igitur congliet et salvatur precipiendo et consulendo habete in vobis sal eo modo .f. quod dictum est. Et pacem habete inter vos. et videte quomodo ista est bona conclusio capituli quia pax est finis et totius virtutis complementum sicut dicitur apostolus ad Ephes. iiij. solliciti sitis servare unitatem in vinculo pacis. Sed quia triplex est pax ut alias tractavi multum diffuse in lectura supra ad tytum. ideo breviter hic pertranseo. Unde sciendum quod triplex est pax. Mundialis dubitalis Moralis et utilis. De prima dicitur Zach. viij. Introeunti et exeunti in terra non erat pax tribulatione quia ista pax consistit in diviciis delicys castigus et viciis. Et ideo dubitalis. Et est ratio quia ista pax non habet stabile fundamentum ideo proprie non dicitur pax. Unde Jer. xiiij. dicitur prophetae visiones pacis et dicunt pax pax et non est pax. Secunda pax est moralis qua vivunt homines inter se in dulci amicitia principes inter se in bona concordia. Et certe ista cives inter se in dulci obedientia. pace quod homines hoc vivunt inter se caritative et pacifice sicut dicit Augustinus in de Civitate dei Nichil gloriosius nichil delectabilius potest audiri nec capi ista. Unde ii ad Cor. xiij. habete pacem et deus pacis erit vobiscum. Tercia pax est habere pacem cum deo et ista est bene desideranda quia [illegible]

Pax: Spiritualis, Mundialis, Moralis, Spiritualis

nobilitat	Unde Apostolus ad Phill. iiij. oratur
sanctificat	dominus pax dei que exsuperat omnem sensum
letificat	custodiat corda vestra et intellige-
iustificat	ntias vestras. Et istam pacem xpus
vivificat	dominus apportavit in sua incarna-
glorificat	tione / declaravit in sua predicatione

Reparavit in sua passione / Confirmavit in sua resurrectione delegavit in sua ascensione Et donabit in generali retributione. Et ideo sicut dicit Apostolus primo Rom. gratia et pax vobis ab eo qui est qui erat et qui venturus est quod nobis etc.

Venit in fines Iudee ultra Iordanem

Et inde exurgens etc. In ista parte ponitur confutatio phariseorum in lege promissis. Et primo ponit confutationem eorum, secundo sacerdotum in xi° c°. Primam in duas, quia primo ponit phariseorum confutationem, secundo discipulorum instructionem ibi Et offerebant ei puerulos. Circa primam partem sciendum quod sicut dicit textus huius Marcus evangelista narravit ea que dominus in galilea fecit et docuit. Hic incipit narrare ea que in Iudea fecit. Ideo dicitur quod exurgens a parte galilee venit in fines Iudee ultra Iordanem. Aliquando tota terra Iudeorum dicebatur Iudea iuxta illud Notus in Iudea deus, et hoc ad distinctionem aliarum gentium. Specialiter tamen Iudea dicebatur meridiana que dicebatur antiquitus regnum Iuda et continebat tunc sortes duarum tribuum Iude et Beniamin que remanserunt Roboam postquam alie x tribus separate fuerunt ab eis tempore Ieroboam ut patet in Regum. Et tota fuit antiquitus illa pars regni Israel tempore Christi dicebatur samaria a galilee sive galilea. Et ideo illa dimissa venit salvator in Iudeam transiordanem ad orientem deinde ad Iordanem ubi erat Iericho bethania et Ierosolima.

Et convenerunt iterum turbe et sicut consueverat docebat illos. Sed de quo sciendum quod dominus discipulos docet de multis quia sicut dicit Iob xxxv. Qui docet nos super iumenta terre, videlicet Rectitudinem veritatis, psalmus Docebit mites vias suas; constancie firmitatem, psalmus qui docet manus meas ad prelium; prudencie claritatem, psalmus bonitatem et disciplinam et scienciam; Iusticie equitatem, psalmus Iudicia tua doce me; Sanctimonie bonitatem, i Io. 2° unctio eius docet nos de omnibus; obediencie humilitatem, psalmus Venite filii audite me timorem domini. Et propter ista dicitur Io. ii° sicut docuit manete in eo.

Et accedentes pharisei interrogabant eum. Notanda est hic magna mentium distancia turbarum et phariseorum. Hee veniunt ut doceantur et sui sanentur infirmi. Illi accedunt ut salvatorem ac veritatis doctorem temptando deciperent. Unde Interrogabant eum si liceat viro dimittere uxorem quacunque ex causa. Beda dicit hic quod cornuto argumento [illegible] et quodcunque responderit captioni pateat. Si dixit uxorem

Dicit [illegible] Et inde a galilea

aderant

[illegible] prologus

dimittendi quamcumque ex causa et ducendam aliam
pudiare videbitur esse predicator gentis. Si autem
crediderit non omnem ob causam debere dimitti, ipse sa
crilegus reus erit quia adversus legem moysi et per
consequens adversus legem dei videtur dicere. Et ideo ut dicit
Crisostomus super Mathei xix non statim credit ne tumultua
rentur. Et Beda dominus credidit tempus ut de capitulo
triscat. Et ideo primo petit eorum sententiam ut sua virtute
iuste possit eos confutare. Et ideo petit quid vobis
precepit vobis. Qui dixerunt moyses permisit libellum
repudii scribere et dimittere. Unde sicut dicitur Deuteronomii xxiiii
precepit moyses quod si vir acceperit uxorem et habuerit
eam et non habuerit gratiam in oculis eius propter aliquam
feditatem, scribet libellum repudii et dabit in manu
illius et dimittet eam de domo. Sed medio nec ille
nec illa poterant nubere ymo si contraherent mecha
bantur. Et si illa sic egressa acciperet alium virum illo
mortuo primus maritus non poterat accipere eam iterum
quoniam polluta erat. Beda dicit in glosa quod moyses
cum videret Iudeos propter desiderium secundarum nuptiarum
et coniugum que prioribus erant ditiores iuniores ac
pulcriores primas uxores mesta aut malam vitam ducere
malunt adulterare discordiam gentilium odia et homicidia
perpetrare. Et ideo dicit Christus credens ait ad duritiam
cordis vestri scripsit vobis preceptum istud. Beda quod
noviter Christus dicit quod moyses non deus permisit hoc
ad denotandum secundum apostolum quod istud fuit consilium hominis
non imperium dei. Augustinus contra Faustum dicit quod scribe
erant illi qui libellos repudii scribebant nec aliquis
alius ausus fuisset hos scribere. Et quia erant sapi
entes viri antequam scriberent illum libellum hortabantur
bono consilio virum ut cum uxore sua pacifice vi
veret et dilectam concordiam quam inter se invicem
servarent. Et si flecti ille non posset tunc scribebatur li
bellus repudii ut appareret quod sine causa eam dimisisset.
Et concludit Augustinus magna duritia cordis erat quod
nulla prudentium suasione vel exhortatione revocari
poterat ad recipiendam vel revocandam coniugis caritatem.

Moyses

Desiderium propter

secundarum nuptiarum ad placitum

Ut ille v-u dicitur erat

Quibus ipso deus Christus erat

Ex istis dictis statim videtur quod repudium non erat lici
tum Sed contra obiciatur sic lex mosayca illicita pu
niebat quod non puniebatur in lege tempore legis
erat licitum Sed repudiacio non puniebatur sed per
mittebatur ergo erat licita Item erat quod divina
inspiracione mandatur Sed moyses divina inspi
racione afflatus dedit suam legem videlicet deutonomii
v° xxiiij c° ipse precepit libellum repudii dari ergo videtur
quod sit licitum In oppositum arguitur per illud quod dicit
xpistus in textu quos deus coniunxit homo non separet
Sed deus a principio coniunxit masculum et feminam in mat
rimonio igitur etc Item hoc non est licitum in quo
est peccatum sed secundum Crisostomum super mt. xix° ubi tractatur
eadem materia in divorcio est quia qui dimittit
aput deum in eternum dampnacionem incurrit ergo non est lici
tum Respondeo repudium numquam fuit licitum sicut dixit
dominus ut sine culpa fieret fuit tamen licitum sic ut fieret
sine pena Unde aliquid licere aliquando potest esse dupliciter

Iuris recti do

sive duplici de causa aut quia non obviat iuris
rectitudini et sic numquam fuit repudium licitum aut est

Legis punicio

licitum quia non obviat legi punicioni Et hoc modo
licuit repudium dare Et ad primam racionem cum arguitur
quod hoc quod lex non puniebat ergo hoc fieri exhibebat
Dico quod licet lex mosayca non decerneret punicionem tamen lex
nature in dictamine recte racionis et hoc prohibebat et

Permissio

obviabat Et cum dicitur quod lex hoc permittebat Respondeo
quod permissio est quadruplex Una est per privacionem
precepcionis et sic apostolus permittit virginibus nubere

1.

quia non precepit quod est maius bonum scilicet virginitatem
servare Alio modo per privacionem prohibicionis et

2.

sic peccata venialia permittuntur quia non prohibentur

3.

Tercio modo per privacionem punicionis et sic repu

4.

dium erat permissum Quarto modo per privacionem cohi
bicionis et sic deus permittit omnia mala fieri quia
non cohibet Prima permissio est propter boni consilium
secunda propter nostram infirmitatem Tercia est propter vi
tanda maiora mala Quarta est propter eliciendam
maiora bona Et quia moyses non poterat vitare

hoc malum qn maiora sequentur vt de filio sathi qr
multi noluissent nubere. 2º quia sequetur multiplicis
fornicacionis. 3º homicidium. Jdo permisit repudium propter
tristiciam. Sed secundum rationem qre dicitur qr moyses instinctu
spiritus sancti hoc precepit etc. Dico qr moyses circa matrimonium
aliquid mandat et aliquid permisit. Mandauit qr nul-
lus sine causa vxorem dimitteret. permisit ut causa
fornicacionis hoc facere possit. Ex dictis patet qr hoc permisit
aut voluit ad duriciam cordis ipsorum sicut dicit
Moyses deut. xxxi. Ego contenciam tuam et ceruicem
tuam durissimam. Nondum ad nram erudicionem mora-
liter exponendo. vt michi qr repudium quod fiebat in antiqua lege
cottidie detius fit in ecclesia dei. Nam prelati et vi-
ri ecclesiastici qui ecclesiis desponsantur matrimonio indissolu-
bili. et eis promiserunt sub attestacione anuli seruare
fidelitatem dilectionis et caritatis easque ornare et cus-
todire in bonis et aliis vt viri fideles. Contra eas dimit-
tunt relinquendo quo ad cohabitacionem et formam spiritualem
cum principibus et aliis diuitibus. Et qr detiuus dum
vident aliam etiam prebendam aut episcopatum pulcriore
aut pinguiorem imponunt vxori prime quam desflorave-
runt ea abutendo vastauerunt spoliando maculam fidei
et paupertatis imponunt et procurant diuorcium facere
et aliam accipere per preces et precia per dominos
et nuncios. quod non faciunt propter vtilitatem ecclesie
sed propter cupiditatem sui. quibus possit dici illud dan.
xiii. semen chanaan et non iuda species decepit te.
Unde bene dicit eccl. vii. Noli discedere a muliere
sensata et bona. Et p. cor. vii. Alligatus es vxori
noli querere solucionem quia dimissam qui duxerit mechatur.
Vnde Cris. super mt. xix. istam materiam tractans
dicit sic. Si quos deus coniunxerit non conuenit ab eo
separare. et sic de isto. Ab inicio autem creature masculum
et feminam fecit eos deus. Et dixit. propter hoc relinquet homo
patrem et matrem et adhebit vxori sue et erunt duo
in carne vna. Jtaque iam non sunt duo sed vna caro.
Beda dicit h qr notanter dicit, adhebit vxori sue
non dixit ad vxores in plurali ut masculum et feminam
vnius coniugis consorcio retentum. Et Crisostomus vbi

Nota

super dixit Si voluisset hanc dimitti et aliam introduci
tetrasset plurimas mulieres nec solum deus hominem mulierem
coniunxit sed etiam relinquere parentes precepit et mulieri ad
herere. Et ipso modo loquendi inseparabilitatem matrimonii
demonstrat. Et statim videtur hoc oriri queso et est
litteralis Utrum homo magis teneatur diligere uxorem
quam patrem et matrem. Et videtur quod sic per textum istud

Questio

quia nullus dimittit aliquam rem nisi pro re magis
dilecta sed Gen. 2o et hic in textu dicitur quod propter uxorem
dimittet homo patrem et matrem et adherebit uxori sue
ergo magis tenetur diligere eam. Item apostolus ad Ephe. 5
dicit Diligite uxores vestras sicut corpora vestra sed homo
tenetur magis diligere corpus proprium quam patrem et ma
trem. Item ubi sunt plures rationes dilectionis et ma
ior dilectio ibi debet esse utile et delectabile et propter
virtutem si sint virtuosi. ergo magis debet homo diligere uxo
rem quam parentes. Contrarium tamen videtur quia magis
debet homo diligere a quo magis diligitur et stabilius
et magis amore reflexo et propter seipsum. sed homo istis modis
a matre sua verius(?) diligitur quam ab uxore. igitur debet
magis amare matrem quam uxorem. Minor patet quantum
ad primam partem uxorem non stabiliter diligunt testante
Senec. li. de remediis fortuitorum c. de amissione uxoris
in principio sic dicente Si bonam uxorem habuisti non potes
pro maxima(?) affirmare in illo fuisse proposito nichil tam
mobile quam feminarum vos nichil tam vagum. Sed de cor
nutricis(?) respectu filii numquam moritur ergo etc. Sed patet per philosophum
viii. ethicorum mulieres amant ut redamentur. mater amat
filium sine recompensatione(?). Tertium quia secundum philosophum ubi supra
mulieres amant propter utile aut delectabile. matres autem
amant filios etsi nichil debeat eis provenire(?). ergo homo
magis tenetur diligere matrem suam quam uxorem.

Responsio

Respondeo quod gradus dilectionis et secundum comparationem ad diligentem
Si primo modo accipiatur magis diligendi sunt parentes quam
uxores quia diliguntur sub ratione principii et eminen
tioris cuiusdam boni. Secundum autem coniunctionis rationem magis est
diligenda uxor quia coniungitur viro ut una caro existens
ut dicitur in textu. nichilominus maior reverentia debet exhi
beri parentibus. Et tunc ad primam rationem dicendum quod in casu
uxor esset dimittenda et pater et mater sustinendi

Sed quantum ad unionem carnalis copule propter quam
sit combinacio maris et femine convenit gratia ut dicit
philosophus primo polit. c. 1. parentes sunt dimittendi. Ad
quartam racionem dicendum quod non est intelligendum quod homo
debeat diligere carnaliter sicut seipsum sed racio dilectionis
quam aliquis habet ad seipsum est racio dilectionis qua habet
homo ad uxorem suam. Ad etiam racionem dicendum quod inter
evam virum et uxorem possunt ille condiciones in-
veniri secundum raciones coniunccionis quantum ille ponderent
in canone. Sed de hoc non est modo inquirendum. Quod dicitur
et erunt duo in carne una potest exponi et expo-
nitur quod erunt duo etc. vel in carnali copula vel
in communi prole suscepta. Sed statim obicitur quod coniunccio ma-
trimonii hoc non facit quia in fornicario coitu
eodem modo fiunt coeuntes una caro secundum apostolum primo Cor.
vi. quia adheret meretrici unum corpus efficitur. Sed
dicendum quod non quia consensus maritalis facit matrimonium
in intencione promissione fidelitatis ad invicem et con-
iugalis castitatis. Et sic efficiuntur quasi unius voluntatis
et carnalitatis quia propter actus coniugalis debiti red-
ditus est premium et fornicarius est peccatum. Vel forte propterea
homo de eva dicit hic gen. ii. quia de ipso sumpta caro
unde dixit hoc nunc os ex ossibus meis et caro
de carne mea etc. Agitur quod deus coniunxit homo non separet
scilicet in uno consensu in una voluntate in uno vinculo ma-
trimoniali. Et in una lege caritatis et amoris sicut
act. iiii. multitudinis credencium erat cor unum et anima
una. Et sicut dicit beda in glosa illam unitatem
separat qui propter desiderium secunde uxoris primam dimittit.
Et iterum in domo discipuli eius de eodem interrogabant
eum quia erant rudes adhuc non plene intellige-
bant verbum christi. Et ideo quia querebant de eadem re
ipse eodem modo reddit ut prius. Quicumque dimiserit uxo-
rem super suam et aliam superduxerit adulterium
committit. Ad maiorem evidenciam litere est sciendum quod
pluribus de causis fit divorcium et separacio legitima
viri et uxoris a thoro vel alii. Primo propter fornicacionem
sicut plane dicit salvator Mat. xix. et habetur idem
xxxii q. i. dixit dominus. Et tunc contrahere amplius alio
vivente non possunt ideo manent coniuges sed ibidem

vel unitate prolis

interrogavit eum
et cetera alius

super eam
vel propter
miserit
et sim
hic imp
et mechatur

q. vij. c° p'mo et ij Tam si alter fornicatur pt ec
de matrimonium reintegrari ? e. extra Item fit di
uorcium a thoro si alter fideliu labatur in heresim
Et tunc similiter alter contrahe non pt. s. eod. c. ij
2. c. quanto Si autem reuertatur ad fidem alter qui re
mansit tenetur recipere reuertentem s. eod. de illo c.
quanto in fine Tamen propter adulterium carnale non solum
maritus tenetur dimittere uxorem puta ... uxorem
tradidit adulterandam inuitam. s. de eo qui cogno
uit consang. sue uxoris disretionem Item si vir remit
tat adulterium commissum ar. xxxij. q. i. si ille Etiam
federis matrimonii dissoluitur Si arguatur consanguinitas
aut affinitas vel ad pretium impedimentum quia de iure
matrimonium nullum fuit Et tunc datur licentia contra
hendi viris s. eod. t° c. iij. s. preterea et mirabilis quod de
cetero non habitabunt simul non enim in loco suspecto

Et offerebant illi puulos ut tangeret eos dis
cipuli comminabantur offerentibus In ista pte ve
dictum fuit sup domini discipulorum instructio
Et post dicta instructio in instructionis confirmacio et
perficiente etc prima in tres quia primo instruit dis
cipulos de humilitate que est fundamentum aliarum virtutum
Secundo de voluntaria paupertate Et cum egressus Tertio
de tolleranda aduersitate ibi Et assumes xij In prima
pte dicitur Et offerebant puulos ut tangeret credentes
quod suo tactu pueri in melius pficerent corpore et anima Et in
hoc ut dicit thomas pz fides turbarum quod discipuli
prohibebant ut dicit beda non erat quod nollent eis sal
uatoris et voce et manu benedici Sed quia ipsi non he
bant de xpo adhuc plenissimam fidem unde pu
tabant eum ex similitudine hominum officiorum importunitate
fatigari Unde quod cum vidisset ihesus indigne tulit
et ait sinite puulos venire ad me et ne prohibueritis
eos talium est regnum dei Beda dicit quod signanter
dicit talium et non aliorum aut istorum ut ostenderet
non etatem regnare sed mores et hijs qui similem
habent innocentiam et simplicitatem premium repromittit apostolus
quoque in eandem sententiam concurrens fratres nolite pueri effici

Margin: aut. / Illis / xiij

ssibus sed malitia paruuli estote Et ad declaracionem et maiorem erudicionem est sciendum quod paruulus habet

Innocenciam puriorem — Et istas condiciones secundum
Simplicitatem dulciorem — nunc huius De prima
Obediencia veriorem — condicione iam dictum
Veritatem certiorem — est de apostolo qui dicit

prima cor. xiiii Nolite effici etc. De secunda prima cor. iii tangitur paruul. in xpo i. simplicibus potum dedi vobis lac non escam De iiiia prima Thess. ii facti sumus paruuli in medio vestri tanquam si nutrix foueat filios suos De quarto mt. xi Confitetur tibi pater celi etc. quia abscondisti hec a sapientibus et prudentibus secundum huius seculi et reuelasti ea paruulis i. humilibus quia omnis Innocencia obediencia simplicitas et veritas in humilitate fundantur. Ideo ps. dicitur Custodiens paruulos dominus humiliatus sum et liberauit me ymo exaltauit usque ad regnum celestem solium Quia ut dicitur pro. x. sapiencia misit ancillas suas vt vocarent ad arcem. Si quis est paruulus veniat ad me Id hic in textu bene dicebat saluator Sinite paruulos etc. Amen dico vobis quia nisi quis receperit regnum dei velut paruulus non intrabit in illud. ideo est sicut tractauit beda diffuse in omnino sine predictis virtutibus que sunt in paruulo vt dictum est nemo sit dignus regno dei Et ideo bene concludit Crisostomus de isto quod si velimus intrare regnum dei vt oportet vt hec voluntarie operemur quod habet paruulus per naturam. Et complexans eos et imponens manus super eos benedicebat eos Beda vt humiles spiritu sua benedictione gracia et dilectione dignos esse significet. Per hunc de ac manus impositionem sacerdos conferens confirmat.

Et cum egressus esset in via procurrens quidam genuflexo etc. Hic instruit discipulos suos de voluntaria paupertate. Et primo de mandatorum obseruacione ii de temporalium abrenunciacione ibi vnum tibi deest. Dicit ergo primo Et cum egressus etc. Beda in omnino dicit sic. Audierat iterum iste questor vitam eterne a domino tamen eos qui paruulos volunt similes esse dignos esse introitu regni celestis atque ideo curam certior esse desiderat tractatus eorum poscat sibi non per parabolas sed aperte quibus operibus vitam eternam consequi possit exponi

Marginal notes:

quia via certa humilis
xpm eius ... humilis per hanc etiam
absconditur non ...
... humiliatus
est ... superbus
...
... humilibus est ... pertinent

Mandatorum obseruacio est necessaria temporalium vero dimissio est consilii et supererogacionis
Per quod ... de mandatorum obseruacione ... perfectus dignus ...
... ad ...

ante eum regulabat eum magister bone i

Sz de hoc quod dicit genu flexo est sciendum quod aliqui dicunt
flectere genu ex veneracione / derisione / devocione
et peticione / Primo modo omnes egypcij flectebant
genua sua coram Joseph gen. xli. Et omnes maiores
palacij coram aman hest. iii / Secundo flectebant iudei
coram xpo pendente in cruce et in crucifixione mt.
xxvij / Tercio modo salomon super basim flexis geni
bus adorabant dominum ij par. vi. Et paulus omnibus
discipulis suis · Act xx · Quarto modo flexit genua coram
helia quinquagenarius missus a rege syrie · iiij° Reg. i°
Et leprosus ad ihesum deprecans genu flexo ut munda
retur Mr. i° Et sic preter istam causam iste ut impetraret
quod petebat genuflexo venit ad ihesum Et forte eciam
ex devocione et veneracione / Unde dixit magister bone
quid faciam ut vitam eternam percipiam / Thomas dicit hic
miror de isto iuvene qui aliis pro infirmitatibus
ad xpm accedentibus hic vite eterne possessionem postu
lat / cum maligna sit possessio avaricie / propter quod
modum contristatus est / Et bene dicit vocans eum
magistrum bonum Nam ille est bonus magister qui docet honorabilia
utilia — Sz salvator erat huiusmodi ergo erat bo
necessaria — nus magister / Maior declaratur / Nam illi
fugere vicia — artifices qui docent vilia et sciencias
mechanicas vel lucrativas in comparacione ad puram philosophiam
sive ad theologiam que vera sapiencia et vera philosophia nuncu
patur et est docent inhonorabilia / Unde boecius
in primo de consolacione vocat illas sciencias scenicas me
retriculas / Theologia vero est de honorabilibus / quia
de altissimis / et sciencia accipit nobilitatem suam a subiecto
ut patet in principio de anima / ergo qui bene docet theologiam
est bonus magister / Secundo dicitur bonus magister qui docet
utilia / contra illos qui docent dampnabilia ut sunt
artes magice et artes prohibite / in quibus est damp
nacio et mors / quorum magisterium est execrabile ma
gis quam audibile / Tercio est bonus magister qui docet
necessaria / contra illos qui docent multa que melius
vel eque bonum est nescire quam scire / Sicut Seneca epistola
lxxxix · narrat de didimo poeta qui scripsit iiii milia
librorum et tractavit multa inutilia que sunt vel mr ence

Veneracione
Derisione
Devocione
Peticione
Honorabilia
Utilia
Necessaria

de p[ro]pria homerian accron fuit libidinosior an ebrio
sior et dic[it] miser si tam sup[er] vicia legiss[et] etc. Tercio
est bonus doctor qui doc[et] fugere vicia / cont[ra] illos
qui magis student circa librum ovidij de arte amādi
q[ua]m in li[br]o eth[icorum] // sicut ego vidi unu[m] m[a]g[ist]r[u]m in artib[us]
p[ar]isius qui fecit tractatum unu[m] de ludo taxillorum
et publicavit in vico straminu[m] / Minor declaratur
quia bonus m[agiste]r n[oste]r docet honorabilia quia altissia
e[ter]na dicens. Luc. xiij Querite p[ri]mu[m] regnu[m] dei et
iusticiam eius etc. Et M[a]t[thei] v. beati pacifici qui filij
dei vocabuntur / ecce magna nobilitas et honorabil[is]
doctrina ubi addiscitur esse et devenire filios dei / Secu[n]do
docet ut bonus m[agiste]r utilia non frivola non magica
Unde Joh. viij dic[it] v[er]ba que ego loquor sp[iritu]s et vi
ta sunt ergo utilia et Joh. xv. Si quis dilig[it] me
s[er]monem meum s[er]vabit et ad eum venie[mu]s etc. Tercio
docet ut bo[nu]s magister necc[ess]aria ad sciendu[m] videlic[et] ea
per que venitur ad gl[or]iam et sine quibus haberi no[n]
potest / Sicut p[atet] Joh. iij[o] de Nicodemo qui dixit
xp[ist]o Rabi[?] quia a deo venisti m[agiste]r / Cui dominus
r[espo]ndit que necc[essa]ria erant / q[uo]z nos nasci denuo nisi
quis renatus fuerit ex aqua et sp[irit]u sancto no[n] in[troi]b[it]
ibit in regnu[m] celorum / Quarto ut bo[nu]s m[agiste]r docet
fugere vicia / patet in doctrina ~~[illegible]~~ euuan[gelica] / no[n] solu[m]
a xp[ist]o docentur de regula boni moris s[ed] et consilia
que sunt p[er]fectionis et sup[er]erogacionis ut diligere
inimicos et orare pro eis / Et pure genas et maxil
las percucienti et multa alia que in doctrina xp[ist]i
continentur. Ideo et si p[er]versa intencione tamen
verum dicebat illi qui aiebat M[a]t[thei] xxij Magist[er]
scimus quia verax es et viam dei doces in veritate /
etc. Quod dam[?] approbans Jo. xiij vos vocatis me
domine et m[agiste]r et bene dicitis sum etenim Et ideo
hic xp[ist]us non r[espo]ndit ad hoc q[uod] vocabat eum ma
gistrum sed ad hoc q[uod] dixit eum bonu[m] / unde
Jh[esu]s dixit ei Quid me dicis bonu[m] Nemo bonus
nisi unus deus / Beda h[ic] m[agis] co[nte]m[p]l[atur]? dicit pulchre quia iste

//solus//

Fuge vicia

Honorabilia

Utilia

Necc[essari]a

Fuge vicia

Po[st] d[ict]a r[espon]so [illegible]
[illegible]
[illegible]

vocaverat enim magistrum bonum, et non deum vel dei filium
~~filium confessus erat dicit crisostomus~~ sed hominem
~~crederet~~ in comparatione dei nohisse ~~magistrum non bo-~~
~~esse negat sed magistrum sine deo nullum bonum~~
~~testatur~~ Est etiam sciendum hic quod per dictas ex bos
non excludit tamen dicit unus est, quia bonus pater
bonus filius bonus spiritus sanctus. De patre dicit in psalmo Con-
fitemini domino quoniam bonus. Filius autem de se dicit
Ioh. x. Ego sum pastor bonus. De spiritu sancto dicitur
luc. x. pater de celo dabit spiritum bonum petentibus
se. Et non sunt ergo tres sunt boni sed sequitur. solus
deus ipse bonus. Est etiam ex hoc notandum quod solus deus
~~est bonus~~ est bonus essencialiter primo bonitas per eum
alie sunt bonitates que sunt ab eo per principacionem
a quo omne donum optimum et omne bonum perfectum procedit
ut dicitur Iac. i. Unde sciendum quod sicut in creaturis
inveniuntur quatuor bona data a deo. scilicet

Bonum naturale
Bonum temporale
Bonum morale
Bonum supernaturale

De quibus tractatum multum diffuse in lectura mea super Iob, ibi sunt quatuor bonitates que dantur creaturis a deo

principaliter scilicet naturalis temporalis. moralis supernaturalis
Naturalis est in pulcritudine fortitudine. fortitudine
corporis et acumine ingenii. Et ita saul dicebatur bonus
et quod non erat melior in israel quia pulcrior et cor-
maior ab humeris et supra ut dicitur primo R. ix Secunda
bonitate dicuntur homines boni divites et magni
sicut in psalmo dicitur de divitibus. Oves eorum fetose
promptuaria eorum plena etc. sequitur beatum dixerunt
cui hec sunt Et eccl. xxxix dicitur bona bonis cre-
ata sunt ab inicio Tertia bonitate dicuntur et sunt
boni homines virtuosi, quia virtus est que habentem perficit
et eius opus bonum reddit ut dicitur ii. ethicorum Et ita
dicebat Achis rex Moab ipsi David. i. R. xxix. Scio
quia bonus es tu sicut angelus dei Quarta
bonitate sunt boni vere boni et beati, quia amplius
peccare non possunt. De qua bonitate psalmus dicebat
ad videndum in bonitate electorum tuorum etc.

Marginalia (left): Dicit crisostomus — Unus ergo et individua trinitas patris et filii et spiritus sancti. Solus et unus deus bonus est. Non ergo se bonum negat sed esse deum. Item nec se magistrum bonum non esse sed absque deo nullum ipse bonum testatur — Bonum — naturale — temporale — morale — supernaturale

Note at foot: + Greg. in mor. c. 16. Omnem ... [illegible]

Arto. 1. In doctrinand et erudiend veritatis solus deus est docens intrinsece doctor et magister principalis, homo autem alius docens extrinsece, potest dici magister et doctor secundarius vel ministerialis

Conclusio 1: In acquisicione scientie naturalis, preter deum, potest doctor dici

·2· In sciencijs disciplinalibus ministerialiter convenit doctorem habere

·3· Propter veritates nec homines vocentur magistri non absolute, sed particulariter, constitutio homine

Ita deus verus, preter quem nullus aliud vel plurium, sed tamen veri in propheta dicitur capitulo 23 Sequitur ergo nolite vocari rabi, unus enim est magister vester. Ne putaretur homo esse prohibitum absolute, consequenter apparet consultum hoc prohibitum est intelligendum. Deus prohibitum hic modo haberi vocari magistrum ut ei principaliter magisterium attribuamus, quod deo competit, et qui in homine sapiunt spem ponentes, et magis de hijs que ab homine audimus quam divinam veritatem consulentes que in nobis loquitur per sue similitudinis impressionem, quam de omnibus possumus iudicare. Sicut enim medicus exterius operatur, natura autem interius operante, dicitur sanare et facere sanitatem. Ita et hic dicitur docere veritatem exterius operans ministerialiter, deo intus docente, qui nobis lumen rationis infundit per quod principia cognoscimus, ex quibus oritur scientie certitudo. Similiter scientia ab homine causata dicitur in nobis. Insuper considerandum quod nobis magis conveniunt intelligentia intrinseca, quasi intus nostra ab illis signis accipit et reddit in se ipso, sed hoc est ministerialiter et incomplete, propter quod totum bene certitudo oritur certitudo proprie. Et ex hijs nulla pro certitudine, scilicet quod resolutur in principia. Item dicitur quod aliquid pro certitudine sit, probatur ex lumine rationis [illegible]

medio quo in nobis lucere debes · et quo nobis illuminationem
et veritatem ostendit / hanc enim lumen rationis ad
nobis inditum sed non destructum a principiis [illegible]
in eis est prima in propria sua effectu / .i. signum
et hoc veritas et ne dicatur dari per et [illegible]
doctus et nobis illuminans / [illegible] quod lumen [illegible]
infundens · sed quod lumen rationis [illegible]
ad suam perfectionem / [illegible] ca quod [illegible] apparent .i. [illegible]
modo dicitur Ephe. 5. [illegible] [illegible]
data est hec illuminare omnes · scilicet [illegible]
verbi dei .i. Thy. 3. [illegible] vos [illegible]
in his que didicisti et credita sunt tibi
[illegible] tanquam a vobis dictum .i. et [illegible]
[illegible] que faciunt sicut ego predicator [illegible]
et [illegible] scilicet ambulantur et [illegible]
Sermo [illegible] [illegible]

Et quo ipse filii boni est ... ipse filii magistri iste et doctor patris ...

Isti igitur sunt aliqua bonitate a deo per participationem quam ipse Anthono ... sed per essenciam Et ideo petebat ... bonus es tu et in bonitate tua doce me iustificaciones tuas / Sequitur quod dixit ei ihesus / precepta nosti Ne adulteres / ne occidas / ne fureris / ne falsum testimonium dixeris Beda dicit quod ista observat pueri cui assimilari iubemur si regnum dei volumus intrare / Etiam ostendit hic secundum Bedam quod iusticia legis custodita tempore suo non solum bona terre venientia cultoribus suis vitam conferebat etiam Ad evidentiam maiorem istorum est sciendum primo quod moyses in monte synai dedit x precepta filiis israel exo xx in duabus thabulis ... prima thabula erant quatuor precepta affirmativa scilicet diliges dominum deum tuum etc. secundum diliges proximum tuum etc. Sabbatum sanctifices quartum honora patrem tuum et matrem tuam In secunda tabula erant sex precepta negativa quorum quatuor priora erant ista que nominat xpus in textu ut dictum est hic / alia duo erant Non concupisces uxorem proximi et rerum eius / Sed quare nominat xpus ista negativa et non nominavit affirmativa sine quibus homo non potest salvari / quia ligant ad semper et pro semper ... Secundo quod ista precepta sunt ut aliquis proximo non noceat / Sed istud non sufficit solum ad salutem ymmo requiritur quod ei debitum reddat Ad Ro. xiii Reddite omnibus debita igitur ingenter ut videtur sunt a domino hic allegata Respondeo et dico quia precepta affirmativa ita sunt clara quod nemini debent latere quia naturaliter debemus honorare diligere proximum / venerari parentes Et ab adolescencia hoc est inclinamur ad malum ut dicitur Gen. 8. ideo mores et actus quibus homo ... possunt alteri ... primo restringendi et per quos nominandi / Ad secundum dicendum quod generaliter ad hoc obligatur homo ut nulli inferat nocumentum et ideo precepta negativa quibus prohibentur nocumenta que possunt proximis inferri maxime quatuor fuerunt inter precepta decalogi ponenda / ea ...

Diliges / Ne fraudem feceris / honora patrem et matrem

quo

... ista

precepta

malum ...

que sunt proximis exhibenda dum similiter exhibentur divis
Et ideo non fuerunt inter precepta decalogi ponenda
Et subdit salvator. ne fraudem feceris. honora patrem
tuum et matrem Circa de fraude nichil est dicendum ad
presens Sed de hoc quod dicit honora etc. quia sicut te
nemur parentibus ad honorandum ita tenemur ad sus
tentandum. quare igitur loquitur preceptum de uno et non
de alio Dicendum quod parentibus absolute inquantum sunt parentes
debentur reverencia honor / Sed sustentacio debetur eis
racione accidentis inquantum sunt indigentes Et quia quod
est per se est prius eo quod est per accidens / Ideo inter precepta
decalogi precipitur honoracio parentum. sustentacio non
ponitur quia non semper contingit quod indigeant
Et ille ait hec omnia observavi a iuventute mea
Ihesus autem intuens eum dilexit eum Notandum est
hic quod dicit hec observavi a iuventute mea et fecit
ut dicit beda est multum commendabilis et laudabilis
quia ut dicit ysidorus in epistola sua libro iiii. Iuvenes si
suis moribus modestiam applicant / quociens
eciam de negociorum minus ambigentes ad consilia recur
runt multum sunt laudandi. quia iuvenes ut dif
fuse tractatum super ad thymotheum habent quasi a natura

in gestu instabilitatem
in motu importunitatem
in affectu irregularitatem
intellectu iudicii varietatem

Et quia iste iuvenis
contra ista fecerat quod
habuerit temperanciam
modestiam abstinenciam

sicut credendum est / ut dicit beda in commento Non
est putandus homo iste vel dominum temptantis ut
putavere quidam dominum interrogasse / vel de sua vita
mentitus cum se legis mandata custodisse diceret /
Sed simpliciter ut vixerat fuisse confessus / quia si men
dacii aut simulacionis noxa reus teneretur nequaquam
intuitus archana cordis eum diligeret eum dicitur
quia dicitur quod Ihesus intuitus eum dilexit
eum Notandum quod dominus diligit

Iusticiam operantes
mandata adimplentes
eum diligentes
Sapienciam sectantes

Unde diligit deus iusticiam
operantes sicut rex officiarios
suos et fideles ministros
diligit / et merito. ita dominus

servos . scilicet fideles et iustos Circa quod iusticiam diligit

Et ille respondens ait: ille [illegible] omnia hec custodivi a iuventute mea

[illegible]

iuvenes

Salomon

aut

[illegible]
in [illegible] . Sic dicit Christus dominus
[illegible] est [illegible] preceptum [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible]
Diliges proximum tuum sicut teipsum [illegible]
[illegible] est in [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] dominus [illegible]
et [illegible] et [illegible]
[illegible]
lege: Diliges proximum tuum sicut teipsum
et [illegible]
[illegible]
et [illegible] est [illegible]
et [illegible] aliquid [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] est
in [illegible] Diliges proximum tuum sicut teipsum
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] diliges proximum
[illegible]
[illegible] proximum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] preceptum

que red electi de nos habi erat
plus cui [illegible] [illegible] etiam de [illegible] pol.

diligetur a deo sap. viii Et in ps. Iustus dominus et iusticias dilexit Et in alio diligit dominus iustos 2o diligit mandata adimplentes / sicut dominus diligit famulos obedientes et mandata eius custodientes ideo dicebat saluator noster Joh. xiiii Si quis habet mandata mea et custodit ea ipse est qui diligit me et diligetur a patre meo 3o diligit dominus eum diligentes Et hoc amicicia exigit / sicut dicitur viii eth. 4 / Cant. ii dicitur Ego dilecto meo et dilectus meus michi Et prov. viii Ego diligentes me diligo etc. Quarto diligit sapientes sicut pater diligit filium bene morigeratum et moribus ornatum unde dicitur sap. vii quod neminem diligit deus nisi qui cum sapientia inhabitat / Et quia iste iuuenis iusticiam diligendo mandata custodiendo deum diligendo sapientiam insectando diligibilis erat ideo bene dicit euangelista quod dominus intuitus eum dilexit eum Sed quia adhuc ut dicit beda
hic inter eos qui perfecti esse desiderant minus perfectus erat ideo dixit sibi xpus / Unum tibi deest vade quecumque habes vende et da pauperibus et habebis thesauros in celo et veni et sequere me / Beda in glossa dicit sic Quicumque vult perfectus esse debet vendere que habet et non ex parte vendere sicut Ananias fecit et Saphira sed totum et Crisostomus super ubi loquitur de ista in xix dicit quod discipuli pauperibus exeuntibus et possidentibus instruentes inopiam non erubescerent quia nichil eos habere concesserat / Ex quibus verbis videtur sequi quod xpus discipulis suis nichil habere concessit nec in proprio nec in communi Et per consequens vita religiosorum qui nichil se habere dicunt nec in proprio nec in communi magis perfecta est quam religio habens proprium in communi quod probatur breuiter sicut habere dimicaris in communi diminuit de perfectione vite et religiosis ergo conclusio vera probacio antecedentis primo per auctores predictas et per hoc quod dicit xpus in textu vade etc. et Mt. xix Si vis perfectus esse vade et vende etc. Et Mt. vi Nolite soliciti esse dicentes quid manducabimus vel de crastina die / Sed habere in communi aliquid istam

dixit

Pot rem dimittere
ad pauperes relictum

2
3
x
qo

sollicitudinem includit igitur diminuit de perfectione Item
per exemplum quod narrat gregorius in iii dyalogorum de
abbate ysaac qui ea que pro comitate sui monasterii offe-
bantur accipere noluit dicens quod qui in terra posses-
siones querit monachus non est igitur ut plus
Oppositum tamen dicit prosperum de vita contemplativa quod
sine impedimento perfectionis ecclesie posse facultates que sunt
perfecto omnia possidere et habetur xii q. i. Dico hic quod perfectio
non consistit in paupertate sed in christi sequela ut dixit
christus in textu et dictum est Unde abbas moyses sicut
habetur in collacione prima dicebat quod ieiunia vigilie
nuditas meditatio scripturarum ac privacio omnium facul-
tatum non perfectio sed perfectionis instrumenta sunt
Et quia religiones diverse instituuntur et ad diversos
fines quia aliqui ordinantur ad vitam activam ut puta
religio hospitalariorum que ordinatur ad militandum
et hospitandum aliqui deo serviendum orandum et
laudandum ut puta monachorum aliqui ad contemplan-
dum et contemplata aliis tradendum libro iii ti le
ultimo sicut ii ad thimotheum ii dicitur nemo militans deo se-
cularibus negociis implicat Et zacharie xiiii Non erit
mercator in domino domini mercaciones vix sine peccato
exerceri possint Omnia ut dicitur de penitencia distinctione
v per doctrinam et predicacionem ut religiones mendicancium
Modo certum est quod prime religiones plus indigent
et diviciis et plus habent de sollicitudine Alie indi-
gent sed non tamen sufficit quod habeant victum congruum
et vestitum et minus habent de sollicitudine sollicitudo
tamen talis non repugnat perfectioni vite christiane nec
a domino sollicitudo tota mediatur sed superflua et
nociva Religiones autem mendicancium que ordinantur
ad contemplacionem scripturarum meditacionem et ad pre-
dicacionem minus indigent diviciis Sicut plane dicit
philosophus x ethicorum quod ad acciones multis opus est et
quanto maiores sunt et pluribus meliores specula-
nti vero nullo talium ad operacionem necessitatibus Sed solit-
necessitatibus indiget Et videlicet que minima sollicitudine
ingerat Et quia minima sollicitudine negligit conservare
res usui hominum necessitatibus tempore congruo procuratas

nec hoc tollit pfectom vite xpiane nec minuit Unde
xpus institutor paupertatis docuit suo exemplo hre
aliquid in cōi habebat enim xpus et apli loculos
iu comissos in quibus recondebantur eis oblata
vt hetur Joh' xiij qn dixit eme ea que opus st'
nobis etc Et tamen ipē xpus pfectom vite hūit
et tradidit Quare hre ppriū in comuni nō tollit
de pfectōne religionis aut vite xane Et quia sicut
decuit et determinauit mater nostra ecclia Romana
per decretales illas que incipiunt ad conditorē canonū
Et assere oppoitū est hereticum ideo teneamus cōclōm qꝫ
Religio que dicat non hre propriū nec in cōi nec
in speciali nullam pfectom religionis aut vite vltra
alias religiones huiusmodi reddunt in cōi nec habitum
acquirit Et ad rones dū ad pmam quia ex verbo
saluatoris hic in textu et cāt xix non hetur qꝫ illa
paupertas sit pfectio ſꝫ pfectōis instrum / et inter vota q
fiunt intrando religionem votum paupertatis est
minoris dignitatis et pfectōnis dicit plane Jōhannes
in omē qꝫ multi contempserunt diuicias ut socrates
et alij phi Ideo petrus qn dixit Ecce nos relinquimus
omīa adiunxit qꝫ pfectorum est et secuti sumus te Et
ideo dicit hic beda in glō qꝫ omnia vendere et dare
pauperibus ad pfectōnem nō sufficit nisi prius contemp
tas diuicias saluatorem sequatur .i. relictis malis
faciat bona Ad actoritas cāt vi qꝫ nichil debet
reseruare in crastinū sicut dicit Augustinus in de ope mo
nachorū Si intelligatur ad litterā piculosum est
maxime hominibus qui viuunt in oratoribus / ~~in de ope~~
~~monachorū Si intelligatur ad litterā piculosum~~
~~esset maxime hominibus qui viuunt in oratoribus~~ segregati
a consorcio homi Unde sm Jeronimum actōs saluatoris
exponitur sic sufficiat nobis pntis temporis cogitacio / fu
tura que incerta sunt dño relinquamus Crisostomus sic
exponit sufficiat labor qꝫ patimur pro necia nolite
superfluus laborare Augustinus sic Cum aliquid boni operamur
non temporalia que sumuntur per crastinū ſꝫ eterna cogite
mus Ad exm de abbe ysaac dico qꝫ nō legitur qꝫ

renuit necessaria atque sed superflua per quorum abusum
impediretur religionis profectus Et sic sufficiat de isto
De hoc quod dicitur in litera Da pauperibus et habebis the-
zauros in celo Ad maiorem litere euidenciam est
sciendum quod in scriptura inuenitur thezaurus
Amissibilis et ideo est distribuendus   Primus est
honorabilis et ideo est acquirendus   thezaurus
bonus et utilis et ideo est conseruandus   diuiciarum
mundanarum de quo dicitur ysa. ii. Repleta est terra auro
et argento et non est finis thezaurorum eius Et quod
iste thesaurus sit amissibilis et variabilis bene docet un-
de saluator Mt vi. Nolite thesaurizare vobis the-
zaurum in terra ubi erugo et tinea demolitur et ubi
fures effodiunt et furantur Et ideo est dispergendus
et pauperibus distribuendus quia absconditus frequenter
deperditur et diminuitur Et dispersus debite multiplicatur et
melioratur quia si detur pro deo et deo datur qui
eum tempore oportuno reddit et compensat Eccl. xi.
Mitte panem tuum super transeuntes aquas et multa
tempora inuenies eum Ideo apostolus primo ad Thi. vi. dicebat
diuitibus huius seculi precipe non in incerto diuiciarum sperare
sed deo Et sequitur thezaurizare sibi fundamentum bonum
in futurum ut apprehendant vitam bonam Thesaurus
honorabilis est thezaurus sapiencie et sciencie de quo
dicitur Eccl. i. In thesauris sapiencie est intellectus et sciencie reli-
giositas Et quod iste thezaurus sit acquirendus pro-
batur quia si distribuitur aliis non minuitur sed cre-
scit post mortem non deperditur sed permanet cum eo
qui eum acquisiuit eciam in patria ymo talis
thesaurus est domino placens et decorus quia vi-
uens secundum intellectum est deo amantissimus et cognatissimus
ut dicit philosophus x. ethicorum De sap. vii dicitur Infinitus
est thesaurus hominibus quo qui vsi sunt participes
facti sunt amicicie dei Thesaurus utilis sunt opera
bona sancte intenciones et obedire mandatis dei De
quo dicitur Eccl. xxix Pone thesaurum tuum in preceptis al-
tissimi et proderit tibi magis quam aurum Ideo
bene dicitur bonus et utilis quia acquirit gloriam quod melius

1 amiss. 2 hon. 3 utilis

melius in hac vita De quo dicit apostolus ii Cor iiii habemus
thesaurum istum in vasis fictilibus / Scitur quod etiam the-
saurizat in celo thesaurum securitatis et permanencie / Nam
et studium bone doctrine thesaurizat in celo thesaurum
claritatis et amicicie / Obediencia ad deum et eius timor
thesaurisat sibi in celo glorie et felicitatis ut dicebat sal-
vator Mt vi Thezaurizate vobis thezauros in celo
etc. Isti sunt thesauri de quibus dicit hic et habebis
thezauros in celo unde nominatim dixit in plurali non
in singulari etc. Qui contristatus in verbo abiit me-
rens Beda hic dicit quod tristicia ista erat que du-
cit ad mortem Causa tristicie subditur cum dicitur
Erat enim habens possessiones multas / Et circumspiciens
Ihesus discipulis suis / quam difficile qui pecunias habent
in regnum dei introibunt Beda dicit hic Claret
quod quia qui hic multiplicandis diviciis inhiant
alterius vite gaudia querere contempnunt / Sed inter divicias pe-
cunias amare / habere et pecunias custodire / multa dis-
tancia est / multi enim habentes non amant / multi
non habentes amant / Item et alii amant et habent /
alii nec habere nec amare se divicias seculi gaudent
quorum tucior status est / Nam Salomon non ait
enim sed divicias, sed qui amat divicias fructum non
capiet ex eis / Et scribitur Eccles v / Sed mirum ut michi
videtur hic potest queri cum Philo in suo commento monet
istud / cur divicie temporales sic vituperantur in multis
locis scripture prohibent habere aut conservare / sicut dictum
est hic qui amat divicias etc. / Et in psalmo Divicie
si affluant nolite etc. Et hic in textu Cum tamen
philosophus in Rethorica c xxxiiii dicit quod divicie sunt
precium quoddam dignitatis aliorum Et Eustachius
in i Ethicorum c xviii dicit quod divicie sunt prosperitatis bo-
norum et eligibiles / Et x Ethicorum c x dicit quod felicitas
speculativa opus erit exteriori prosperitate / et ibidem
dicit quod non contingit sine bonis exterioribus beatum
esse / Ideo non erat mirum si discipuli obstupescebant
in verbis eius ut dicitur in textu / Primo hic sicut dicit Beda

Unde dicit philosophus ... [illegible] ... difficiles ... [illegible] ... Et circumspiciens Ihesus

quia aliud est habere diuitias et possessiones sicut iste habebat et aliud est eas nimis amare et nimis custodire sicut iste faciebat Et ideo bene dicit philosophus primo Rethorice c. xii esse diuitiarum magis est in vsu quam in possidere / opus enim et vsus talium rerum que possidemus est ipse diuitie Quia sicut scribitur ecclesiastici v est homo cui deus dedit diuitias et non dedit potestatem vt vtatur eis Et ideo bene dicit philosophus primo Rethorice c. xii Eius .i. diffinitio vere possessionis est ita possidere vt in ipso possidente sit vsus earum / Sic quod in sua potestate sit eas alienare aut non / et ideo qui sic scit habere et possidere eas simpliciter melius est habere eas quam non habere quia ut dicit philosophus iiii ethicorum c. ix sine virtute non est facile moderate ferre bonas fortunas / Sed multi abutuntur diuitiis et incurrunt multa peccata propter diuitias suas ut superbiam auariciam concupiscenciam castrimargiam luxuriam et multa alia / Et ideo status mediocris tucior et quantum melior Dicit plane de philosophus x ethicorum x c. idiote .i. mediocres ut exponit auerrois non minus viris potentibus studiosa agere faciunt et magis Quapropter solon existimauit moderate extra ditatos / agentes enim optima existimauit et viuentes temperate / Nam si in veritatem qui in diuiciis ponunt amorem suum et intencionem suam eas nimium conseruando et cumulando diuitie fatuum in vestra maxima quia

Captiuant turpiter
Sollicitant crudeliter
Vulnerant atrociter
De paupertate veraciter

De primo dicit Boecius de consolatione ii prosa iiii O preclara opum mortalium beatitudo qua cum adeptus fueris securus esse desistis yronice loquitur Et Seneca epistola xiiii dicit possem tibi ondere multa que accepta a nobis libertatem extorquent / non essemus si ista nostra non essent.

De ii dicit plautus in aulularia / pecunia omnium sollicitudinum causa est et caput / Et seneca vbi supra Nemo sollicito bono fruitur / ~~quod dum ex diuitiis studet et de~~ incremento cogitat oblitus est vsus / ~~romen~~ carpit / foris coteruit / sic ex domino fit procurator De iii

Ma dt. Cris.
Diuicias stulti et luxuria ... interemptis ...
furor ... Auaricia ...
Superbia ... quod ...
tenebrosus ...

Qui adere aliquid vult ... dum ... aliquid cogitat oblitus est ...

Dicit arator li° p° actu: cesset amor qui pecora semp adurit quo captiuus inortale genus quo pullulat omne de radice malum cuius violencius ardet ambito mente stimulat etc. De m° dicit Agellius li° x. noctium atticarum obstinato .i. excluso usu rerum bene sapientes dixerunt multis egere qui multa possident magnam quam indigenciam nasci ex magna copia Et propter ista dicebat salvator Filioli quam difficile est confidentes in pecuniis in regnum dei introire Beda dicit hic et bene quod non dicit quod non ait impossibile sed quam difficile. Quod impossibile est fieri omnino non potest. Quod difficile est cum labore potest. Potest etiam sed sed cum maximo labore iuvante dei gratia ut pecunias habentes vel in pecuniis confidentes filargirie .i. avaricie retinacula ianuam intrent regni celestis. Facilius est camelum per foramen acus transire quam divitem intrare regnum dei. Camelus enim est animal magnum corpore et gibbosum. Vel camelus est dicitur funis grossus quo trahuntur magne naves. Et ita exponit Thom. quod sic est intelligendum quod sic est impossibile camelum per foramen acus transire ita ex ordinatione dei et de po ordinata impossibile est quod cupidi superbi avari cum gibbositate .i. cum suis viciis regnum dei sint intraturi. Sed impossibile est deo sic ut a sua cupiditate avaricia aut superbia ad caritatem et humilitatem convertantur. Sed hic Beda movet questionem quia multi divites et in novo et in veteri testamento intraverunt in regnum dei. In novo Matheus Zacheus Joseph ab Aromathia. In veteri quamplures reges et alii divites fuerunt, et tamen regnum dei vere tenemus adepti sunt. Sed rendet ipse quia isti domino inspirante didicerunt quasi pro nichilo divicias habere. Unde subdit Aug. David in regni divitiis constitutus qui de semetipso canit inops et pauper sum ego. Etiam alios hortatur in ps. D. Divitie si affluant nolite cor apponere. Credo dic Beda quod non sunt augustus dicere nolite superapponere quia s. licitum est habere sed nolite cor apponere quia facilis contempnitur facultas quam non possidetur.

Dispensatio ... obstinato ... [illegible]

putis

[illegible] Camelus ... divitum ... possessionum ... [illegible]

Nota glossa ... non dicit nolite habere sed cor apponere ... [illegible]

Facilius est camelum ... Ioseph ab Arimathia ... [illegible]

+ Aug. ... diuites intelligere ... pauperes humiles ... habent ... habent aliquid et cupiunt et inflant ... diuites ... gratia diuites et pauperes ... in dirichi ... in domo ... sed in animo.

xiiii

~~Quod~~ magis admirabantur dicentes ad semetipsos Et quis poterit saluus fieri. Ravenna petit hic quod i. ad quid pertinet ista questio quia maior est turba pauperum quam diuitum igitur diuitibus perditis multi pauperes erunt saluati Sed ipsemet respondet dicens quia intellexerunt cunctos qui diuicias amant etiam si eas adipisci nequeunt in diuitum numero deputari Et intuens ~~eos~~ ihesus ait Apud homines impossibile est sed ~~non~~ apud deum Omnia enim possibilia sunt apud deum Istud exponit Ravenna ut prius quod de potestate dei cor animata diuicias cum suis cupiditatibus et vicijs intrare regnum dei est impossibile Tamen quotidie videmus fieri a cupiditatibus terrenorum ad ~~cupiditatem~~ caritatem ethereorum et a pernitiosa superbia ut ad humilitatem saluberrimam conuertantur Crisostomus dicit quod in hoc ostenditur quod non parua merces custoditur diuitibus volentibus christi philosophiam sequi Theophilus dicit hic quod apud homines est impossibile sed non apud deum audiuimus hoc fieri possibile cum vero humana sapientia sit impossibile

Et tunc ipse de hoc quod dicitur Omnia possibilia sunt apud deum ergo deus facere peccatum immo deus posset contradictoria simul esse vera ut illud quod factum est non sit factum Sed breuiter ipse respondet et bene ad primum quod peccatum nichil est Et dicitur Johannis 1° et sine ipso factum est nichil i. peccatum Arguitur quia peccatum non virtutis sed infirmitatis est Et ideo peccatum sicut infirmitas impossibile est apud deum Secundum ipse negat quia hoc solo priuatur deus ut genita non possit facere ingenita ut dicitur 6 ethicorum Unde concludit sic Deus enim est summa veritas ~~aut~~ facere quod factum est ut non sit factum falsum est qualiter ergo veritas faciet quod falsum est prius ergo destruet propriam naturam ut dicitur nunquam enim potest deus non esse deus hoc enim ridiculum est ista questio Et ego habeo questionem suam determinacione et sufficit michi

Et cepit petrus ei dicere etc. Ista particula est quarta confirmatio predictis precedit Quia ut dicit glosa Juuenis audiens preceptum de rerum dimissione tristis abscesserat discipuli autem preceptum considerant impleuerant quia totum quod habebant ipsi dimiserant Ideo petrus pro se et pro alijs de premio querunt Et cepit dicere Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te.

Post / Petrus ei // dimisimus

15

qui dicet quid nobis dabis premium Beda hic et Ioannes
in omelia per eadem verba dicunt / Grandis fiducia petrus
piscator erat dives non fuerat. cibos manu et arte
querebat Et tamen loquitur confidenter Dimisimus
omnia / et quia non sufficit tantum dimittere nisi quod perfectum est
factum et secuti sumus te. fecimus quod iussisti. quid ergo
nobis dabis premium Et quia ut dicit hic Thomas multi
relinquentes divicias dominum non secuntur. Hic autem dominum
qui imitator eius est et per vestigia eius graditur illa
Qui igitur vult eum sequi debet sicut ambulavit et
iste ambulare Respondens ihesus ait. Amen dico vobis
Nemo est qui relinquerit domum aut fratres aut sorores
aut patrem aut matrem aut filios aut agros propter me et propter
et ewangelium qui non accipiet centies tantum nunc in tempore hoc
domos ~~aut~~ fratres ~~aut~~ sorores et matres et filios et
agros cum persecucionibus / et in seculo futuro vitam eternam
Notandum est hic primo secundum Ierdam. quod ex ista sentencia fu
erunt aliqui heretici et vocati ciliaste qui iudaicam fa
bulam finxerunt quod post ~~resurrectionem~~ iustorum erunt mille Resurreccionem
anni ~~et quibus~~ que nos dimisimus istius temporibus pro quod omnia
deo multiplicata sunt nobis fenore reddenda insuper
et vita eterna donanda Contra quos Ierdam arguit. quod
ipsi hoc quod dicebat xpistus pure ad literam accipie
bant Unde dicit quod et si in ceteris digna sit repromis ceteris
sio in uxoribus tamen iuxta alios ewangelistas qui dicunt Luce 22
si quis dimiserit uxorem etc. ~~centuplum~~ appareat turpitudo In resurreccione
promissum ~~tamen~~ dominum declarante non esse texto Et sic neque nubent neque nubentur
ridiculum erat credere quod homo haberet centum uxores
Unde et illi heretici persecuciones ab ecclesia omnimodis confir
mant et sic patet error illorum / Quapropter Beda sic qui
propter ewangelium xpisti carnalia relinquit hoc tempore i. hic
spiritualia bona recipiet que comparacione et merito sui ita
erunt quasi pro numero centenarius numerus comparetur Crisostomus
exponit sic Est ergo tantum nunc centies secundum
possessionem hoc enim adimpleverit dominus contra non sed
alio quodam modo Thomas sic dicit quod hoc tempore i. tempore suo
apostoli istam retribucionem habuerunt / Quia apostolis multe
mulieres erant sollicite de eorum cibo et vestimentis et
ministrabant eis Similiter et plures matres apostoli habuerunt scilicet
eos qui ipsos diligebant Sed et petrus vincula relinquens domum

postmodum omnium discipulorum domos habuit Et maius
est quia cum persecutoribus hec aut possidebant sancti
lis persecutorum sunt passi et angustiati Et Beda hic
concludit quia omnes credentes in xpo per apostolos
faciebant eis omnia creando quia patres fratres et sorores
iuxta illud quod dicitur in actibus apostolorum credentium
erat cor unum et anima una et erant illis omnia quia
nec aliquis egenus erat inter illos qui sua pro deo
relinquerat Multi autem erunt primi novissimi et novis
simi primi Ista clausula multipliciter verificatur ex scrip
tura sacra primo de iudeis quibus data fuit lex
et multa beneficia a deo concessa tamquam populo
pre electo gentiles sunt vocati iuxta illud psalmi Ethi
opia preveniet manus eius deo Et deut xxviii ad
vena ascendet super te erit que sublimior tu autem
descendes et eris inferior ipse erit in caput tu autem
in caudam Potest etiam verificari quantum ad perm
nentiam dignitatis sicut de david legimus quod fuit minor
omnibus fratribus quia minor et post fuit rex eorum
ad hoc facit quod scribitur eccl iiii de carcere catenis
quod quis interdum egredietur ad regnum Et alius natus
in regem inopia consumatur Etiam tarde venientes
ad fidem ita aliquando fine operantur quod precedunt mitius
illos qui venerunt in iuventute Et ad hoc facit illud
mt xx Erunt primi novissimi etc Et loquitur dominus
operantibus in vinea quorum aliqui venerunt in mane
alii undecima hora Beda hic in quarto suo hic minus
grosse et pulcre exponit istud Erunt primi novissimi
etc sic dicens Vide iudam de apostolo in apostatam versum
Vide latronem in cruce factum confessorem eodem quod die
quo passus est mortuus peccatis gratia fidei cum xpo
in paradiso gaudentem et dicito quia novissimi primi
etc Sed et quotidie videmus multos in laico habitu
constitutos magis vite meritis excellere Et alios a prima
etate spirituali studio ferventes ad extremum ocio
torpentes lacescere atque inerti que spiritu ceperunt
carnaliter consumare Omne ergo quod novissimi erunt
primi facit exemplum de paulo qui persecutor primo fuit
Et novissime venit ad fidem sicut ipse dicit tamquam

[Margin note: [illegible]]

[Margin note: z dig[nitatis]]

abortiuo nouissime visus est et michi .i. cor. xv. Cum
cum sit doctor gentium. et ille qui plus omnibus
laborauit et plus meruit Et ideo dicit luc. xiii. Veni
ent ab oriente et occidente et ab aquilone et austro
et recumbent in regno dei Ecce nouissimi primi et primi
qui erant nouissimi.

Erant autem in via etc. Hic quarto instituit xpus
instruit discipulos de tollerancia aduersitatis
Et primo ponitur eorum instructio Et 2o reprimitur
eorum ambitio ibi Et accedunt etc. In prima parte dicit quod
xpus et discipuli erant in via ascendentes in Jeroso
limam .i. in via que ducebat ad Jerusalem Et precedebat eos
ihesus Et hoc ad ostendendum quod prompte et voluntarie ibat
in Jerusalem quo ipse passurus erat sicut iam ipse predixerat
discipulis Et eadem verba ipse replicat hic ut statim dicetur
Et ideo ipsi discipuli stupebant et timebant quia nondum
erant perfecti usque ad tolleranciam martirii quod patuit
per effectum quia eo capto omnes fugerunt ymo
petrus qui ceteris feruentior erat post ea timore mortis
ipsum negauit Et ideo ut dicit Beda hic erant metuentes
ut ne vel ipsi cum eo occiderentur vel saltem ille cuius
vita et magisterio gaudebant inimicorum manibus occideretur
Ex quibus dictis sequitur ut dicit quidam antiquus postil
lator quod timor quem habebant de se erat timor mundanus
et seruilis quia timebant penam ne occiderentur Et cum
hoc habebant timorem filialem quod timebant ne dominus
et pater spiritualis eorum aliquid sibi tristabile incurreret
Sed videtur quod isti duo timores non possunt dici fuisse
in eis pro tunc nec aliquis istorum. Unde sciendum quod ma
lum generaliter acceptum est obiectum timoris generaliter accepti
Sunt enim 4or timores naturalis mundanus seruilis et filialis
Filialis timor est respectu mali culpe et causatur ex amore
sicut filius timet facere malum ne offendat patrem et sicut
vxor amore mariti caste viuit et munde Et iste timor
vocatur castus et permanet in patria Timor seruilis re
spicit malum pene sicut seruus dimittit malum facere
ne puniatur a domino suo Et mulier ne a viro verberetur
Et iste timor non stat cum caritate sed timor sanctus
fugat istum timorem Et ideo dicit philosophus in Rethorica
x. quod nullus qui timet amat Et in dicit sen. ad luc.

li° vi° c° iii q non potest amor cum timore misceri Ti
mor mundanus dicitur qn aliquis innititur in mundo tanquam
fini Et quia quilibet timet amittere quod amat ut dicit
Aug. lxxxiii q. ideo qn timet aliquid mundanum
amittere turbatur et ideo timor iste dicitur malus Alius
est timor naturalis qui est unus de iiii°r passionibus
principalibus quas nominat boe° in fine primi de consolatione
Et sicut dicit philosophus ii Rethor°ce xii Timor iste est tristicia
quedam vel turbatio ex fantasia futuri mali aut corruptivi
aut contristativi Et iste timor neque bonus moralis neque ma
lus quia inest etiam brutis Et ideo ad propositum apostoli talibus
primis timoribus non timebant Sed timore naturali ex
apprehensione disconvenientis s. periculi mortis in se et in
domino suo quem diligebant Et ideo tam propter se quam propter
dubium mortis domini et domini sui timebant et stupebant
quia inter omnes res nichil tam terribile quam timor
mortis ut dicit seneca ad lucill. li° iii c° v° Et sic patet
quare timebant apostoli et multo sicut dicit philosophus in p°
magnorum mor. c. x. qui quod non timet tonitrua non
est fortis sed insanus

Et assumens iterum xii cepit illis dicere que essent ei
ventura quia ascendimus Ierosolimam et filius
hominis tradetur principibus sacerdotum et scribis
et senioribus et condempnabunt eum morte Et tradent
eum gentibus et illudent ei et conspuent eum et flagel
labunt eum et ~~interficient vel~~ interficient eum et tercia
die resurget. Et quia ista dixerat supra viii° c° et ibi
expositum fuit Ideo hic istud pretereo Theophilus in comento
suo dicit sic Hec enim dicit ut discipulorum corda confirma
ret et cum hoc praudirent leviùs postmodum sustinerent
et in repentinis non formidarent Et ut etiam ostenderet
quod voluntarie patitur Cum enim prenoscit et potest fugere
et non fugit manifestum est quod voluntarie passioni
seipsum tradit Secorsum autem assumpsit discipulos et
nanque quemmes erat passionis misterium principalioribus
sibi revelare Beda ut puto dixit quod in hoc paga
norum dementiam confutat tum prime sue passionis
et tempus quasi futuro eius presciens ostendit et locum
quasi intrepidus adiit Et hic ut dictum fuit supra primus
discipulorum ambitio et ii° aliorum indignatio

Et accedit

Exaudientes dr et Johannes

ibi Exaudientes Et accedunt ad eum Jacobus filii Zebedei dicentes magister volumus ut quodcumque petierimus facias nobis Et ille dixit eis Quid vultis ut faciam vobis Et dixerunt Da nobis ut unus ad dexteram et alius ad sinistram sedeamus in gloria tua Crisostomus dicit sic audientes discipuli Christum frequenter de suo regno loquentem putabant quod regnum illud post mortem eius non esset Et ideo nunc prenunciata Christi morte accesserunt ad eum ut honoribus regni statim fierent digni Beda dicit sic Matheus scribit hec matrem filiorum Zebedei domino pro filiis postulasse Sed Marcus ipsorum desiderium atque consilium volens aperire legentibus tacere de interveniente matre et ipsos potius dicit postulasse quod ipsorum rogatu per matrem noverat esse postulatum Remigius in omelia dicit quod mater eorum audiditate feminea hec postulavit presencia cupiens immemor futurorum Et ideo ut dicit Crisostomus salvator non ignorans quid petere debebant sed ad respondendum eos inducens interrogationem eis non matri subiungit dicens Quid vultis etc Crisostomus quod utrumque potuit fieri et quod mater et ipsi cum ea venerunt quia videbant se pre aliis honoratos premissam peticionem se consequi estimabant Et ut facilius peticionem obtinerent matrem suam assumpserunt ut cum hac simul Christum precarentur Quarto ideo utrisque Nescitis quid petatis Et bene dicit quod peticio ad hoc quod exaudiatur debet esse modificata sic quod ex parte

Agentis sit prudencia
materiali sit iusticia
forme sit devocia
finis sit bonum commune

Primo ex parte petentis requiritur prudencia ut petens videat in se quod sit dignus exaudiri quia vir fatuus non debet exaudiri in fatuitatibus suis nec inimicus vel odiosus debet petere ab eo cui est odiosus Sicut de Anthiocho legimus ii Machabeorum ix cum petebat salutem a domino a quo non misericordiam consequturus quia scilicet non erat dignus Unde dicebat dominus Johannis xv capitulo Si manseritis in me tanquam amici et preceptis quodcumque volueritis petatis et fiet vobis Secundo debet peticio ex parte rei que petitur esse iusta sicut dicitur in Cathone Quod iustum est petito vel quod videatur honestum Unde primo Johannis v capitulo dicitur Hec est fiducia

u dixit eis

Ihesus autem dixit eis Nescitis quid petatis

Prudencia

Iusticia

Decentia

quam habemus ad deum ut quicquid petierimus secundum voluntatem eius scilicet iuste audiat nos / Tertio dicitur petitio ex parte modi petendi habere decenciam non sicut aliqui petiuit euaginato gladio cum minis et inepte sicut ille quinquagenarius missus ad heliam petiit ut descenderet et iret statim ad regem ochozia Et dicebat quasi minando Et ideo ad preces prophete descendit ignis de celo et deuorauit illum et quinquaginta cum eo quarto Regum primo capitulo Ideo Mathei vi° dicitur Orantes nolite multum loqui sicut ethnici faciunt scit enim pater vester quid vobis opus sit antequam petatis eum / Exemplum de alio quinquagenario qui venit ad heliam et humiliter et debite petiit et obtinuit sicut dicitur ubi supra / Quarto dicitur petitio habere ex parte finis bonam conuenienciam ut scilicet sit ad bonum finem et ad suum bonum petentis / Ideo paulus qui orauit ter dominum ut auferretur ab eo stimulus carnis et non fuit a deo exauditus quia istud erat contra bonum suum secunda Corinthiorum xii. Et ideo bene dicit Iacobi iiii. Petitis et non accipitis eo quod male petatis / Et quia isti non petebant prudenter iuste nec decenter ideo bene dicit eis saluator nescitis quid petatis Et ideo quesiuit ab eis potestis bibere calicem quem ego bibo aut baptismo ~~baptizari~~ quo ego baptizor // Ad euidentiam litere est primo sciendum quod calix in scriptura quandoque accipitur Pro

Bona conuenientia

Baptismus

~~diuina gratia~~
~~Eucharistia~~
~~penitentia~~
~~mortis angustia~~
~~secularis iusticia~~
~~pompa et excellentia~~
~~gula et castrimargia~~

Primo modo accipitur in psalmo Calix meus inebrians quam preclarus est / Et in alio Dominus pars hereditatis mee et calicis mei. De isto bene dicitur illud prima Corinthiorum x. Calix benedictionis cui benedicimus nomine gratie sanguinis Christi est 2 3

De iiii° in psalmo Calicem salutaris accipiam et nomen domini inuocabo De iiii° dicebat Christus Mathei xxvi Pater si fieri potest transeat a me calix iste De quinto Abacuc ii° Circumdabit te calix dextere dei et vomitus ignominie super gloriam tuam De vi° Ieremie li Calix aureus babilon inebrians omnem terram Ieremie xxxv ubi dicit propheta posui coram filiis domus rechabitarum calices plenos vino et dixi bibite vinum etc. Hic in proposito Christus loquebatur de passione sua sub nomine calicis quando dicit eis potestis subire mortem per me sicut ego sustinebo pro vobis

de vii

dt

Iterum notandum est de hoc quod dixit potestis baptismo
baptisari quo ego baptizor quod triplex est baptismus
videlicet fluminis flaminis et sanguinis. Primus est
baptismus aque mundans et ordinatus a xpo contra
peccatum originale / 2us est gratia spiritus sancti que mundat
omne peccatum actuale mortale et veniale. Tercius martirii
uini mundans peccata omnia sed et penam omnem constans
et magnum premium glorie tribuens / Et de isto intel
ligebatur xpus qui in morte sua ex effusione san
guinis sui nos mundavit lavit et purgavit quam
mortem ipse baptismum vocat lu. xii. dicens baptismo habeo baptizari
et quo coarctor donec perficiatur. Et in isto baptismo. s. in
morte eius omnes baptizati sumus quia et sanctificati
et deo reconciliati. Unde apostolus Ro. vi. dicit An igno
ratis fratres quoniam quicumque baptisati sumus in xpo ihesu in
morte ipsius sumus baptisati. Consepulti enim sumus per
baptismum in mortem ut quomodo surrexit xpus a mortuis
per gloriam patris sic et nos in novitate vite ambulemus
Et illi dixerunt ei possumus. Ihesus autem ait illis
Calicem quidem quem ego bibo bibetis et baptismo quo
ego baptisor baptizabimini. Nota hic queritur quid filii
Zebedei calicem domini biberunt et baptismo eius bap
tizati sunt. De Jacobo certum est quod ab herode capite
truncatus est. Johannes autem propria morte vitam finivit
/ Et respondet de Johanne quod secundum ecclesiasticas hystorias pro
martirio fuit missus in ferventis olei dolium. Et inde
ad suscipiendam coronam xpi athleta processit statim
quod relegatus in pathmos insula fuit / Ex quo videri
potest mentis animum non defuisse / sed bibisse Johannem
calicem confessionis / quem et tres pueri in camino
biberunt. licet persecutores non effunderint sanguinem
Secundum / Sedere autem ad dexteram meam vel ad sinistram
non est meum dare vobis sed quibus paratum est. Consi
queritur hic duo / primum est / si paratum est aliquam sedem
a dextris aut a sinistris dei in gloria / Alterum est
si xpus qui filius dei est habet potestatem tradendi sedem
illam a dextris aut a sinistris hiis quibus paratum est /
Ad primum ipse respondet. quod nullus sedet a dextris neque in
sinistris ibi in gloria videlicet angelus aut homo / quia unus

est thronus ille omnis creature non humane assumpte a qua ille qui sedet ad dexteram patris / Et tunc querit quare ergo dixit sedere ad dexteram meam aut ad sinistram non est meum dare vobis quasi quibusdam sessuris esset paratum Et respondet quod ad suspicionem interrogancium respondit eorum intencionem condescendens / Neque enim noverat illud thronum excelsum et cathedram que est ad dexteram eius / Sed solum unum querebant scilicet potiri primatu et aliis preesse / Quia audierant de aliis apostolis dici a xpo quod super xii thronos essent sessuri in regno dei Et ideo ignorantes quod esset dictum querebant primatum Ad sic quesitum dicit quod tale donum potestatem filii non transcendit / Sed quia in Matheo dicitur non est meum dare vobis sed quibus paratum est a patre meo / Deest ac si diceret et a me / Unde et Marcus non dixit hic a patre meo / Quod ergo hic xpus dixit tale est / Convenit mihi preter me sed hoc non sufficit quod preter hoc primum ordinem obtineant / hiis enim paratur primatus qui per sua opera possunt fieri primi / Sic enim dominus eos instruxit quod pro primatibus non molestentur / Simul autem et eos noluit contristare / Beda exponit non est meum dare vobis id est superbis / hoc enim adhuc erant / aliis autem paratum est / Et vos alii estote id est humiles et vobis paratum erit /.

Et audientes decem indignati ceperunt de Jacobo et Johanne / Theophilus dicit quod antequam hoc isti peterent non erant indignati si pre aliis honorabantur / quia erant consanguinei germani ipsi xpo. sed tunc quia petierunt primatum humana moti fuerunt invidia Et ideo non sunt indignati de matre sed de filiis // Ihesus autem vocans eos etc. hic respondit ambitioni discipulorum in generali Et ait illis Scitis quia hii qui videntur principari gentibus id est supra gentiles dominantur eis Et principes eorum potestatem habent ipsorum id est inter gentiles principes sunt maiores et habent dominium supra alias aliquando

racione potestatis	Racione potestatis quia potenciores
racione malignitatis	alios eis subiugant sicut in
racione venustatis	Regum xi dicitur erant viri bellatores
racione bonitatis	principes et duces et tamen qui

dicunt quod preter divicias debet aliquem principare inter

// qui referentes inferius super inventam respondere ad debet //

et tal
dixit p
volent
tali t
Et si
Respo
appet
boni
genn
mo
mai
pmie
mitt
nec
Sz ta
mior
et ist
vtin
pom
vt m
ssai
dixit
mult

iuste dicunt ut dicit philosophus · iiii° politice xx Aliqui etiam dominantur racione sue malignitatis Et tales qui propter fraudem aut per violenciam principantur tiranni sunt · dicit v° politice xx · de quibus ipsis principes presertim sunt ingratis Et sic moraliter loquendo in pravis et pestilentibus videtur principari corpus anime · quod prave et contra naturam agere ut dicitur primo politice ca° iiii° Alii principantur racione venustatis sive nobilitatis ut sunt reges Nobiles qui iure successionis principantur et dominantur quia eciam apud quosdam ingenuitas est honorabilis ut dicit iii° politice Aliqui ex venustate corporis eliguntur in principes sicut de Saule habetur in primo Regum ix Et in porphirio dicitur facies pravi digna est imperio Alii racione bonitatis principantur et tales debent eligi et principari velint nolint sicut dicit philosophus iii° politice xx iiii° c/ oportet ei volentem et non volentem principari eum qui dignus est principatu/ et tali tenentur omnes libenter obedire ut dicitur iii · iiii° politice Et sic moraliter loquendo anima dominatur corpori principatu despotico · scilicet racione dignitatis/ Et intellectus dominatur appetitui sensitivo principatu politico et regali racione bonitatis ut dicit philosophus primo politice iiii° c° Sed principes gentium dominantur subditis principatu obligatorio aut tirannico Non autem ita est in vobis · sed quicumque voluerit maior fieri erit minister · Et quicumque voluerit in vobis primus esse erit omnium servus Beda dicit humilis ingratitudinis nec cupiditatis immoderate arguit duos postulantes nec decem reliquos indignacionis increpat et livoris Sed tale ponit exemplum quo doceat eum maiorem esse qui minor fuerit · frustra enim immoderata quesierant · aut et isti dolent super maiorum desiderio cum ad summitatem virtutum non potencia sed humilitate veniatur Exemplum quod proponit est de seipso unde dicit filius hominis non venit ut ministraretur ei sed ut ministraret/ et daret animam suam redempcionem pro multis// Beda dicit hic quod non dixit animam suam dare redempcionem pro omnibus · sed pro multis · id est pro eis qui credere voluerint Ex quo sequitur quod Christus nos redemit Sed queritur quod cum quomodo proprie loquendo Christus nos redemit/ quia nemo redimit quod semper suum est Sed genus humanum semper fuit possessio dei sicut dicit

2 malig[nitatis]

3 venustat[is]

4 bonit[atis]

vester

primus

minor fuit et dum qui fuit fit

Nam et

16

Augus. xiii. de c. d. c. xx. no. quod numquam deus hominem amisit
quin in potestate dyaboli esse permisit ergo nos non redemit
Item si nos redemit ab aliquo possessore nos redemit
non a deo quia bonum est esse sub possessione dei nec
a dyabolo quia numquam dyabolus iustam possessionem generis
humani habuit sicut dicit Anshelmus li. no. cur deus
homo c. viio. licet iuste deus permitteret in manu sua
propter peccatum hominis ymo deus semper fuit verus pos
sessor hominis ergo non debuit genus humanum a dyabolo
redimere sed de manu eius per victoriam eripere Sed
contra hoc est illud i pet. i. non corruptibilibus auro vel ar
gento redempti estis de vana vestra conversatione paterne
tradicionis sed precioso sanguine agni inconta
minati etc. Et apo. vo. Occisus es et redemisti nos
in sanguine tuo Reno quia nos propter peccatum primorum
parentum in servitute dyaboli eramus et iuste traditi et
ad penam eternam obligati et a deo patre alienati filius
dei naturam humanitatis in virgine assumpsit et moriendo
dyabolum vicit et ab eius servitute nos eripuit sicut rex
per laborem dampnis regnum suum dicitur redimere non
quod dyabolo aliquid dedit sed per passionem deo patri satis
factionem fecit et precium in morte ad deum patrem pro
nobis solvit et cyrographum peccati quo eramus ligati
solvit Nec vero ratio prima quia licet genus humanum
semper esset suum quia sub eius potestate tamen erat obli
gatum ad penam pro peccato et de ista obligatione per
mortem suam deo patri satisfecit Ad secundum patet quia
a servitute dyaboli nos eripuit et deo patri ut dictum
est pro nobis satisfecit.

Et veniunt Iericho etc. Hic ponitur ut supra dictum
est instruccionis precedentis confirmacio per illu
minacionem ceci Unde dicitur quod et proficiscente eo
de Iericho et discipulis eius et maxima multitudine
filius thimei barthimeus cecus sedebat secus viam men
dicans Qui cum audisset quia ihesus nazarenus esset
cepit clamare et dicere Ihesu fili david miserere mei
Textus est clarus nec indiget expositione. Nisi de hoc quod
Matheus dicit quod erant duo ceci Marcus non ponit
nisi unum nec lucas Et ideo hic facit magnam digressionem

plurima

Mx vii

de isto quia ipse primo reddit causam litteraliter secundo ipse exponit
Allegorice et figuraliter Quantum ad primum dicit quod nemo
autumet evangelistas contradicere sibimetipsis si alium scribere
plenius quod alter omisit Nam et si Matheus duos dicit
fuisse illuminatos tunc adeo ponit hoc Marcus non negat
sed causa quare non posuit nisi unum potuit esse quia ille
de quo Marcus loquitur notissimus erat quod patet quia
et nomen eius et nomen patris Marcus nominat quod
communiter non fit in scriptura nisi de notis et magnis ut
de Jairo cuius filiam dominus resuscitavit et de Zacheo
qui erat princeps synagoge Et quia ut dicit Beda
iste Barthimeus filius Thimei ex aliqua magna felicitate
fuerat deiectus notissime et famosissime miserie fuit
quia non solum cecus sed mendicus fuerat hinc est
ergo quod ipsum solum voluit commemorare Marcus cuius illu-
minatio tam claram famam huic miraculo comparavit
quam erat illius non calamitas Secundo exponit Allegorice dicens
quod dominus Jhesus appropinquante Jericho ceco lumen reddidit
quia veniens in carne et passioni appropinquans multos
ad fidem et confessionem divine cognitionis adduxit
Jherico interpretatur luna per quod defectus nostre muta-
bilitatis et mortalitatis significatur Et bene de Jherico
proficiscens cecos illuminavit quia resurgens a mortuis
atque ascendens in celum misit spiritum sanctum apostolis eos
quia illustrationem omnium populorum dispersit in mundum
Et post instare exponens quod Marcus qui evangelium
suum scribebat gentibus unum dicit illuminatum Matheus
qui credentibus ex hebreis suum scribebat evangelium quod
etiam ad gentes erat transiturum duos dicit illuminatos
ut ad utrumque populum unam eandemque fidei gratiam pertinere
doceret Et quia multum deducit istam materiam sufficiat
ista causa brevitatis Et comminabantur ei multi ut ta-
ceret At ille multo magis clamabat ~~[illegible]~~ fili David Miserere mei
Beda moraliter exponit eo modo quo Origenes supra
Matheum Allegorice etiam exponit dicens quod cecus iste
gentiles signat sive populum gentilium qui agnita fama
nominis Jhesu Christi particeps eius fieri querebat Contradicebant
multi primo Judei ut in actibus apostolorum legimus deinde
gentiles acriori ac fortiori persecutione frequenter instabant

ne illuminandus sanandus invocatur nec tunc eos qui ad
vitam erant preordinati eternam vesanus furor disposita
velocitur salute privare Et stans ihesus precepit illum vocari
Et vocant cecum dicentes animequior esto .i. magis quietus Qui
proiecto vestimento suo .s. in quo mendicabat surgens
venit ad eum Exponit Beda ut supra de ypso gentili qui
in primitiva ecclesia tanto pressus in xpo suis desiderio fer
vebat ut plurimi relictis mundi facultatibus ewangelicam
vitam sequerentur Et dixit ei ihesus Quid vis tibi
faciam Cecus autem dixit Raboni ut videam .i. magister
Ihesus autem dixit ei Vade fides tua te salvum fecit Et confe
stim vidit et sequebatur eum in via In hoc quod dominus
petit ceco quod vellet insinuat nobis quod peti vult a nobis
Ideo petamus ut ait apostolus Ad ephesios v. Surge qui
dormis et exurge a mortuis et illuminabit te xpistus
Et quia fides est via ad illuminationem anime consequendam possibile
nominatur dicit fides tua etc. Et tunc ihesum xpistum dominum
nostrum consequitur qui eum imitatur Unde Theodorus Oportet
nos in hac vita dominum sequi quia post hanc excludet
omnes qui hic eum non secuntur opprimendo mandata eius
Et sic finit decimum capitulum

Undecimum capitulum

Et cum appropinquasset etc. In isto capitulo ut supra dictum
fuit ponitur continuacio sacerdotum Et primo ponitur
eius ad templum et in ierusalem adventus et con
gratulatio. 2o sacerdotum confusio. Et alia die etc. In
ad primam dicit cum quod appropinquasset ierusalem et betha
nie ad montem olivarum. Mons oliveti est medius
inter ierusalem et bethaniam Et dicit beda quod est villula
sive civitas in latere montis oliveti quasi stadiis xv ab
ierusalem sicut Johannes ewangelista testatur ubi lazarus fuit re
suscitatus a mortuis cuius et monumentum ecclesia nunc ibidem
constructa demonstrat Mittit duos ex discipulis suis
et ait illis Ite in castellum .i. bethaniam ut quidam
exponunt quia erat parva villula vel in castellum
.i. ierusalem quam civitatem vocat castellum [illegible]
Sciendum est hic quod matheus aliter narrat istum adventum
in ierusalem aliter marcus etc ut dicit Augustinus in de consensu
ewangelistarum non enim quod omnia a quolibet ewangelista referantur
Nam matheus dicit quod dominus dixit duobus discipulis
quod adducerent asinam et pullum Marcus dicit quod asinum

[Margin:] dicentes ei — exsiliens — Et respondens ihesus dixit ad eum Quid vis tibi faciam — Et cum appropinquaret ihesus ierosolimam et bethanie ad montem oliveti mittit duos ex discipulis suis

pullum super quem adhuc nemo hominum sedit. Et sicut
dicit Augustinus nulla repugnantia est si unus ponit unum
alius duos. Solvite et adducite mihi. Et si quis
vobis dixerit quid facitis dicite quia domino necessarius est
et continuo illum dimittet. Hunc Beda exponit allegorice
dicens Bethania domus obediencie dicitur. Et apte dominus
ierosolimam venturus ac mundum suo sanguine redemp
turus primo Bethaniam venit quia innumeros multos
ante passionem suam docendo domum sibi obediencie in qua
per spiritum gratie inhabitaret effecit. Venit etiam ad montem
oliveti qui continue lumen per oleum illustrari dicitur. In
quo ecclesia sua bene designatur que per gratiam sui con
ditoris salvandam esse designavit. quam unctione
spiritualium carismatum et sciencie pietatis perpetua luce
refovet. hanc quoque oleo exultacionis ut lucere possit
ne deficiat impinguat. Tunc inspicere exponit quod non sine
causa duo discipuli mittuntur. quia predicatores prelati
et viri ecclesiastici maxime qui sunt in dignitatibus
positi propter scientiam veritatis et operis. sive propter mundi
tiam gemine dilectionis dei videlicet et proximi. quod binum
esse moratur dicuntur tamen caritas non in uno consistat.
Unde etiam bis dicuntur discipuli sui. quia dominus principaliter
discipulis tres lectiones legit et docuit. Prima fuit viii
versuum Mt. v. et incipit Beati mundo corde etc. ubi ponit
octo beatitudines. Secunda fuit Mt. xi. ubi de humilitate
legit dicens Discite a me quia mitis sum et humilis corde.
Tertia lectio fuit Joh. xiii ubi docebat de caritate dicens
In hoc cognoscent omnes quia discipuli mei estis si
dilectionem habueritis ad invicem. Sequitur Abeuntes inve
nerunt pullum ligatum ante ianuam foris in bivio et
solvunt eum. Et quidam de illic stantibus dicebant quid
facitis solventes pullum. Qui dixerunt eis sicut pre
cepit illis ihesus et dimiserunt eis. Istud allegorice
Beda exponit recolligens quod Matheus dicat quod asi
na et pullus alligati erant. Asina quippe que sub
iugalis erat id est fuerat sub iugo. pullus autem erat
lascivus et indomitus. Que valde congrue signat sy
nagogam et populum nacionum. Per asinam synagoga designatur
que fuerat subiugalis quia sub lege alligata. pullus
indomitus super quem nemo sederat designat populus gentilium

Allegorice

quia nemo rationabilium doctorum frenum correctionis
quo uel linguam cohibere a malo uel maxillam uitare
ire cogeretur ei imponet aut docet Et tunc et pullus
et asina alligati erant quia sub peccato huiusmodi uterque
populus remanebat quia omnes peccauerant et gratia
dei egebant ut dicit apostolus Unde gen. xxx alligauit
iumentum pulli sui Et ideo dicit glossa quod supra pullum
i. populum gentilem sedisset homo. signum ratione utens
eius stultitiam reprehendo correxisset ideo non immerito
duo mittuntur ad soluendum unus uidelicet in gentes
Alter in circumcisionem Moraliter loquendo uidetur michi
quod pullus iste comparatur homini iuuenem in iuuentute se
cularitur uiuenti qui merito asino comparatur ratione

insipientie pigritie lasciuie luxurie penalis uite	Primo ratione insipientie quia nemo consti tuit iuuenes duces quia non constat eos esse prudentes ut dicitur in eccle- siastes et primo ethicorum quia sunt in experti et inepti audire moralia Et

inter alia iumenta asinus est maioris ruditatis sicut
dicit Johannes episcopus in omelia in ramis palmarum
Et bene homo secularibus deditus asinus dicitur quia
magne ruditatis et inconsideracionis ideo ys. i. cog-
nouit bos possessorem suum et asinus presepe
domini sui Israel autem me non cognouit s. me au
diendo aut sequendo Secundo dicitur asinus magne pigritie 2
quia dum pungitur aculeo ut festinet statim re
dit ad pigritiam et ideo oportet continue eum pungere
Et ita est de iuuene ratione castigacionis quia et si aliquid
parum audiat et festinet se ad bonum statum ad statum
pigritie sue redit et consimiliter de peccatore Signum
in asino balaam qui nolebat ire dum uerberabatur
numeri xxii Tercio asinus est maioris lasciuie maxime 3
onager qui dicitur asinus siluestris Et ita de iuuene
lasciuo quia non potest ligari freno aut chamo Et
de peccatore consimiliter dicitur id Job xxix Quis dimisit
onagrum liberum et uincula eius quis soluit Et xi
co dicitur de iuuene et peccatore quod Et quasi pullum
onagri se liberum reputat Quarto dicitur asinus 4

adduxerunt pullum ad Ihesum et imposuerunt illi
[illegible] sua et sedit super eum.
[illegible] honores et reverentie digna [illegible] adesse
[illegible] Multi autem straverunt vestimenta sua in via.
[illegible] dignitate [illegible] omnes [illegible] hoc quod [illegible]
[illegible] unde [illegible] loco
[illegible] vestimenta sua supposuerunt et [illegible] super [illegible] posuerunt
[illegible] et [illegible] vestimenta sua
[illegible] et [illegible] [illegible]
adduxerunt pullum ad Ihesum etc.
[illegible] super pullo [illegible] super
[illegible] et [illegible] quod [illegible] super pullo [illegible]
[illegible] et [illegible] et Iohannes non dicunt nisi
[illegible] pullo et hoc [illegible] Iohannis [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] lege [illegible]
Iohannis 17 Hoc est [illegible] quod [illegible] nos [illegible]
[illegible] potuerunt [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible] a [illegible] et [illegible]
[illegible] a lege [illegible] pullum
[illegible] plus [illegible] sine lege [illegible] et
[illegible] pullum et non [illegible]
[illegible] hoc quod [illegible]
a [illegible] Iohannis 1 [illegible]
[illegible] Actorum 13 [illegible]
[illegible] gentiles. [illegible]
[illegible] pullum [illegible]
hoc [illegible] Matthei dicit [illegible]
[illegible] plurali quod imposuerunt
[illegible] vestimenta sua [illegible] et [illegible]
[illegible] gentiles.

Aliquando exercuit quod [illegible] insedit / sed prim[...]
sequens indomitus et lascivus aut [illegible] in
descendit et ascendit Azinam ut dicit Remig[ius]
et Magister in hystoriis et hanc videtur in sum[...]
Marthei unde cum Zacharias propheta utroque
dicit obsecrat [illegible] alii tamen certe hanc non [...]
dicit eum insedisse sed omnino dicit azinam
et dicit de pullo [illegible] non est exclusiue [...]
[illegible] ulterius [illegible] dicunt sed aliquando [...]
[illegible] ascendisse et supplerent [...]
unum vel plures [illegible] quod dicit quod ab[...]
vel ab alio. Aliquando vero supplerent / et d[...]
ut dicit de azina [illegible] ascenderit [...]
[illegible] [illegible] [illegible] in d[...]
[illegible] [illegible] ut probat [illegible] [...]
[illegible] Hebraicam [illegible] ut [illegible] [...]
et [illegible] [illegible] ut in [illegible] [...]
[illegible] [illegible] in Zacharia de azi[na]
[illegible] de pullo in Hebraicam [illegible] [...]
utrumque [illegible] et alii [illegible] [...]
[illegible] [illegible] apud illos quibus [...]
de pullo [illegible] [illegible] / ut [...]
[illegible] / quia in [illegible] hebraicam [illegible] azina [...]
pullum [illegible] et quod [illegible] utrumque [illegible] [...]
[illegible] Mattheus quia in fine [illegible] azina [...]
Synagoga [illegible] [illegible] portabat et [illegible] [...]
[illegible] [illegible] [illegible] plenitudo [...]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [...]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [...]
pullum [illegible] [illegible] [illegible] [...]
[illegible] descendit et asinam [illegible] Sed [illegible] [...]
[illegible] Mattheus [illegible] azinam / [illegible] [illegible] pull[...]
ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [...]
quia [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] ad [illegible] [...]

Colle Anno Domini dicitur per eiusdem quantitate
[illegible] pro [illegible] uestem plures assignantur
[illegible] plerumque amplexum, lucrum, vel conplet
amplectere quod [illegible] fer(t) / Ro ad dandum qualiter
[illegible] depositi aeris [illegible] fuit et [illegible]
[illegible] ad [illegible] futuris plateis et magnitudine [illegible]
[illegible] populo [illegible] pro [illegible] quod [illegible]
[illegible] dicitur fa. [illegible] fuit [illegible] usitatum est
[illegible] complectebat [illegible] / Et hac [illegible]
Mulla [illegible] / Et non longe [illegible]
[illegible] / Et non de [illegible] Multum
[illegible] / [illegible] Respondet
[illegible] in [illegible] Anni [illegible] Psalmus
[illegible] [illegible] dispendere
[illegible] et [illegible] per [illegible] [illegible]
[illegible] / Ad [illegible] in [illegible]
[illegible] Petrum. Est [illegible] al[illegible]
[illegible] uel [illegible] fuerat
[illegible] in [illegible]
[illegible] complexus [illegible]
Capitulum / In [illegible]
[illegible] in Moys [illegible] pro [illegible]
[illegible] candelis [illegible]
[illegible] supportamus
[illegible] portate et [illegible]
[illegible] [illegible] Lo 31 [illegible]
[illegible] [illegible] paga
[illegible] [illegible] [illegible] pro
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in corpore [illegible] porte
[illegible] Allegrum [illegible] per [illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
Non [illegible]
[illegible]
[illegible] corpore [illegible]

magne luxurie secundum philosophum viii° de animalibus Et iste
vicium maxime viget in iuvenibus secundum philosophum et in
multis alijs hominibus propter hoc est iuvenis alliga
dus correctione et doctrina ecclesiastici xxxiii Virga et onus
asino et proverbiorum xxvi flagellum equo chamus asino
Cuius est angustie vite quia libentissime spinas comedunt
tamen sunt dulces ut dicit philosophus ubi supra Et ita iu
venes in iuventute comedunt spinas et tribulos quia
multos labores sustinent sequendo voluptates et ita
multi peccatores Sed quia videntur eis dulces quia
delectabiles ideo comedunt eas libenter tanquam mol
les Unde bene dicitur ecclesiastici xxxiii cibus et virga et
onus asino Et tales quia inobedientes dicuntur indo
miti et nemo ascendit super eos quia sensualitas
in eis dominatur Sed viri sancti dominantur supra
asinum suum id est appetitum suum et sensualitatem et equi
tant et onerant eos et ascendunt super eos sicut
iudicum v Ascendunt super nitentes asinos Istos asinos
solvunt sancti correctores et predicatores triplici vin
culo a luxuria iuventutis a proterva vanitatis ab
obstinata contemptione Et talem pullum indomitum mora
solutum adducunt ad ihesum sicut litteraliter dicitur quia sol
verunt pullum et adduxerunt eum ad ihesum Sequitur
Et imponunt illi vestimenta sua et sedit super eum
secundum literam ut mollius sederet Sed in sensu allegorico
vestimenta super quibus dominus sedet ascendens asinum
sunt doctrina virtutum vel eloquia scripturarum vel catholicorum
dogmatum varietates intelligi possunt quibus illi corda hominum
ante nuda et frigida quo Christo sessore digna fierent
operiunt Iohannes episcopus in omelia exponit quod ve
stimenta sunt precepta divina et gracia spiritualis
quo nuditates nostre carnis teguntur et operiuntur
sicut de obstinatione iudeorum loquebatur dominus per
ysaiam dicentem Auferam vestimenta mea et lintea
mina et ostendam gentibus turpitudinem suam et
ideo bene dicitur apocalipsis xvi beatus qui vigilat et
custodit vestimenta sua ne nudus ambulet Sed in
Matheo hoc totum factum est ut adimpleretur prophetia Zacharie ix c

q°

D. Dicite filie syon. ecce rex tuus venit tibi mansuetus sedens super asinam et pullum filium subiugalis / Et istud non ponitur in marcho sed dicit Marcus quod multi vestimenta sua straverunt in via. Johannes Episcopus in omelia supradicta pulchre querit quare dominus qui tam frequenter venit in Jerusalem sicut Johannes testatur numquam tamen sibi adhibuit ministeria iumentorum nec ramorum virentia et se ornamenta constituit. nec ad terribilem laudem sue divinitatis animas populi excitavit. nisi modo quando ut pateretur ascendit / Et inde quod ideo cum tanta gloria est ingressus ut amplius adversus se eorum excitaret invidiam. quia iam tempus passionis eius instabat. et non mors eum urgebat sed ipse magis adversum se compellebat mortem unde ipse securus est mortem iudei ei parere non potuerunt // Et tunc replicat contra se. ergo sic xpistus eos provocavit ut forte de morte sua faceret obnoxios. Et solvit Absit dicit ipse sed sic eos excitavit ut ipsi facere possent quod ante facere volebant facultas eis data est. non mutata voluntas. Et idem dicit Crisostomus hic quod licet virtutis sue sufficientem experientiam dedisset et crux instabat in ianuis omnia tamen agit cum maiori celebritate que adversarios inflammatura erat Et ideo numquam cum tanta gloria Jerusalem ascendit sicut modo. Thomas dicit quod post virtutes quas prius eis ostenderat hic etiam gloriam ex eorum dictis manifestare voluit eis ut in maius cederet preiudicium mortis eius. Beda exponit moraliter istud in hoc vestimenta sua et cetera Ad cuius evidenciam splendido quod homo vestitur quadruplici vestimento

Naturalis conditionis
Materialis perfectionis
Corporalis dignificationis
Finalis retributionis

Que possunt dici alio modo vestimenta nature fortune gratie et glorie. Vestimentum naturalis conditionis est corpus quo anima vestitur. secundum Macrobium in de sompnio Scipionis et accepit a Platone in Phedone quod anima a superis descendit corpore investitur et velatur

[illegible] [illegible] xpo [illegible] sunt cum ramis
[illegible] reddebat et [illegible] in pace [illegible]
Maria [illegible] et gaudium [illegible] [illegible]
[illegible] cum arboribus ramos [illegible]
expandunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ramos de arboribus [illegible] ad [illegible] quam
[illegible] in via [illegible] [illegible] est [illegible] et cum
arbores [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] in eodem monte oliveti [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ramos
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] floribus
palmas quia [illegible] [illegible] [illegible] arbores florent
[illegible] in illa [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] flores ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aliis flores de [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]

Rubrica Romana [illegible] statuit quod in dominica [illegible]

in ramis palmarum ut sicut Iohannes

[illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] cum adventum [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

cum floribus et palmis [illegible] [illegible]

[illegible] Lazarum [illegible] [illegible]

[illegible] cum [illegible] osanna · que [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] · [illegible] [illegible]

nam repe...
tencanti...
q affect...
hamo p...
ve. Ce. S...
pekes me...
lis retb...
alia Wb...
Sancti ...
gwine ...
Quat m...
ribus et...
frondes ...
na wu...
scripmir ...
huili p...
sequela...
innom...
osanna ...
compos...
nanc...
inficca...

Et istud vestimentum est pro xpo diffundendum et quasi pi-
tendum sicut dicit beda hic d. sic / multi autem vestimenta
sua in via sternunt quia corpora sua per abstinentiam suam
[illegible] ut ei iter ad mentem pandant vel exempla bona
sequentibus prebeant. Vestimentum protectionis sunt
divicie huius seculi / de quibus dicit Gregorius omelia xxxiii
Quid enim sunt ista terrena nisi quedam corporis indu-
menta. Ista vestimenta sunt in via spergenda et danda
pauperibus xpi et sic venitur expediti obviam ei unde
Gregorius Qui ergo luctari cum dyabolo desiderat vestimenta
abiciat ne succumbat nudi quippe cum nudo debemus luctari
nam vestitus citius ad terram deicitur quia habet unde
teneatur. De vestimentis quasi [illegible] breviter dicendum
quod affectiones terrene abiciende sunt simpliciter ut quilibet
homo possit vestiri sicut anima sancta dicebat Cant.
v. c. Spoliavi me tunica mea quomodo induar ea. lavi
pedes meos quomodo inquinabo eos. Vestimenta sua-
lis retributionis sunt appetenda sic quod ut habeantur omnia
alia debent dispergi et prosterni sicut dicit beda hic
Sancti martires pro se sua carnis exuentes viam suo sa-
nguine parant ut ad superne mentem civitatis quibus
dicit incedant. Alii autem frondes cedebant de arbo-
ribus et sternebant in via. Allegorice beda exponit de
frondes vel ramos de arboribus cedunt qui in doc-
trina veritatis verba atque sententias patrum de eorum eloquia
scripserunt Et hec in via dei ad audientis animi venientis
humili predicatione submittunt. Et qui preibant et qui
sequebantur clamabant dicentes Benedictus qui venit
in nomine domini. Nondum est hic primo de isto verbo
osanna. beda in quarto hic dicit quod est verbum hebraicum
compositum ex duobus integro et corrupto salva
namque sive salvifica aput eos dicitur osy. anna vero
interiectio est deprecantis / quomodo apud latinos interiectio
dolentis est heu. et admirantis pape. Denique in
ps. c. xvii. ubi lxx interpretes transtulerunt o domine
salvum me fac In hebreo scriptum est ana adonay
osy anna. Et interpres ne iebus diligentius eluadat

[illegible]

ita transtulit Obsecro domine salua obsecro Et apud nos tollitur Et dicitur osanna Jeronimus exponit in 9o suo et ponitur in glosa Osanna saluifica in excelsis et primus ut ipsi discernitur in ruinam angelorum et terrenum et subterranei etiam saluentur De h(oc) qui clamabant benedictus etc qui preibant et qui sequebantur Dicat beda hic precessit quippe iudaicus populus sequimur gentiles Et quia omnes electi sive qui in Judea esse poterant sive qui nunc in ecclesia existunt mediatorem dei et hominum crediderunt et credunt qui preeunt et qui sequuntur osanna clamabant ab ipso enim salutem et posteriores querunt et priores querunt Et benedictum qui venit in nomine domini confitentur quia una spes una fides est precedentium atque sequentium fidelium Sed utrum populus habuit fidem implicitam vel explicitam Et utrum implicita suffecerit ad salutem questio magna et satis difficilis est Et ego eam tractaui in lectura mea super ad Titum c. p(rim)o Ideo hic non repeto ibi videat qui voluit Post concludit beda sic Nam sicut illi sperantes ~~...~~ passione et resurrectione eius saluati sunt ita nos preterita passione eius ac permanentem in secula ratione saluamur Sequitur qui clamabant etc Benedictum quod venit regnum patris nostri dauid Osanna in excelsis Sciendum est hic primo quod isti de turba et plebs omnis credebant xpm regnare in regno dauid et restituere regnum israelis quod a romanis erat usurpatum Sed beda hic querit quare ipse postquam saciauit de quinque panibus et duobus piscibus quinque milia hominum et ipsi voluerunt eum rapere et facere eum regem ipse in monte fugit et modo quando ipse venit Jerosolimam passurus mortem non refugit eos qui se regem faciunt et reclamat cum honore Et respondit verbis eorum ut quid ergo hoc quod prius fugiendo declinauit modo libens amplectitur regnum quod adhuc victurus in mundo suscipere noluit iam exiturus per passionem crucis de mundo non negauit suscipere Sed videt hoc quod fecit ut aperte doceret quod non temporalis et terreni sed eterni in celis rex esset

[illegible]

nupi ad quod profecto regnu̅ per contemptum mortis et gl'iam resurrectionis et triumphum ascensionis pervenit. Quod confessus est cor pilato Joh. xviii Regnu̅ meum non est de hoc mundo etc. Et tunc post ascensionem suam qn̅ sibi fuit data omnis potestas in celo et in terra tunc regnavit in regno David sicut p̅ dixerat angelus ad virginem Dabit ei dn̅s sedem David patris eius et regnabit in domo Jacob in eternum et regni eius non erit finis. quod adimpletum fuit in gloria Et ideo ipsi clamabant Osanna i. exaltes licet non intelligerent / sicut Cayphas dixit mortem xpi venturam pro salute mundi Joh. xi licet non intelligeret Et bene dicebant qui vocabant eum et regnum eius benedictum quia habet q̅tuor benedictiones quibus aliquis dic^r benedictus videlicet rōe

honoris	Quia non est benedictus feliciter
valoris	qui caret istis s̅m ph̅m. s̅z in rege
dulcoris	xpi ista pfecte fuerunt et habebunt
teneris i. dulcore	Et ideo benedicamus patrem et filium

cum sancto spiritu etc. Et sit nomen dn̅i benedictu̅ in secula. Et dicamus sicut dicebant illi illud p̅s O domine salvum me fac benedictus qui venit in nomine domini. qua benedictione nos participes efficiat deus benedictus in secula seculorum.

Et introivit Jerosolimam in templum. Supra p̅ma tractavit ev̅n^ta de modo veniendi in ulim̅ hic incipit tractare de modo procedendi eius usque ad eius passionem. Et quia veniendo in ulim̅ p̅mo ivit ad templum dicit Beda in 9to suo q̅ formam religionis quam sequamur p̅monstrat ut cum forte villam aut aliud quelibet locum in quo sit dom^9 orōnis deo consecrata intramus. p̅mo ad hanc divertamus. Et postq̅m nos domino per orōnum studia commendavimus. sic dem̅ ad agenda ea propt̅ que venimus t̅palia negotia secedamus. Et circumspectis omnibus. q̅ iam vespera esset hora. exivit in Bethaniam cum xii. Mirum b̅n fuit hoc quia in mane cum tanto tripudio fuerat receptus in ulim̅ et tn̅ per totam diem nō inventus q̅ eum invitaret ad cenam

vel hospitaretur eum Unde venit in bethaniam ubi
manebat Martha et maria et lazarus quem suscita
verat Et plures eum hospicio receperunt Et est sciend
hic quod iste adventus in ierlm fuit per quinque dies ante
passionem suam sicut Johannes plenius declarat Et quociens
per illos quinque dies ipse veniebat ad templum et per
totam diem predicabat ibi et in vesperis ipse redibat
in bethaniam. Unde lucas ponit quod post cenam ipse de no
cte in monte oliveti pernoctabat in oracione Ad nostram
erudicionem notandum quod salvator noster illo die per be
thaniam et per montem olivarum ipse venit in ierlm
Bethania enim obediencia interpretatur. mons olivarum miam
et pietatem designat in quo moraliter signatur quod qui
vult in ierlm que visio pacis interpretatur venire oportet
quod primo habeat obedienciam que melior est quam victima
ut dicitur primo reg. xv. Et post necesse habere miam et pie
tatem que sunt via in celo sicut dicit Macrobius
in de sompnio scipionis Et per eas pervenitur ad pacis
visionem videlicet ad gloriam ubi est vera pax et beata
visio beatifice deitatis Et alia die cum exiret a be
thania esuriit Crisostomus istud eciam tractans supra
Mathei. xxi° c° dicit quod non esuriebat carnali fame
nec propter hoc venit ad ficum Unde dicit sic Quomodo
enim tam insipiens est ut putet quod matutino tempore
tali stimularetur esurie aut quid est quod impediret
eum comedere antequam exiret domum nec potest dici quod
visio fructus excitaret eius appetitum quia non erat tempus
ficuum Unde ex hoc sufficienter potest silogizari quod propterea
volebat ostendere virtutem ut non fatigaretur aliquis in
eius passione Unde vult dicere quod cum vidisset a longe
ficum habentem folia venit si quid forte inveniret in ea
Et cum venisset ad eam nichil invenit preter folia non
enim erat tempus ficuum. Et respondens dixit ei Iam non
amplius in eternum quisquam manducet ex te fructum
Et audiebant discipuli eius. Unde secundum Crisostomum in hoc
quod ficum maledixit et aruit volebat suam potenciam
ostendere in hoc demonstrans quod iudeos et omnes qui
passionem suam procuraverunt et perpetraverunt posset si vellet

occidere et adnullare Concludens ex hoc quod si tunc possent quod voluntarie non coacte sustinuit passionem Et
ita dicit plane Tho[mas] in 9to suo quod in hoc voluit ostendere discipulis quod si vellet eos qui crucifixuri erant
ipso momento posset exterminare Beda dicit quod non
est credendum quod esuriret corporaliter sed magis incarnatus
esuriebat salutem credentium et omnium fidelium quos
per mortis gustacionem fuerat redempturus sicut
Joh. iiii Dicebat ipse cibum habeo manducare quem
vos nescitis et Joh. xix Dixit Sitio videlicet salutem
tem humani et incredulitatem israel De hoc quod dicitur si forte
inveniret in ea fructus quod ignorabat si essent ibi fructus
aut non Sed iniustae hoc fecit et ondit ut dictum
est Crisostomus nominatur dicit quod propter hoc quod maledixit
arborem fructuum ideo maledixit nec ideo iusticiam indi
perdiderunt quia deserunt eos Sed deserunt eos quia iusticiam
perdiderunt Et ita de nobis quia nos non committimus
peccata quia deus derelinquit nos sed ipse derelinquit
nos quia committimus peccata Sed contra dicta Crisostomi
et ista Quia nos facimus bona opera quia deus
dat graciam suam nobis prius Et non dat nobis graciam
suam quia fecimus bona sicut dicit apostolus Ad Ro.
ix Non est volentis neque currentis sed miserantis
dei est Quod bene exponens Augustinus contra Julianum
hereticum dicit non quia currimus aut volumus ipse
miseretur et voluit sed ideo quia ipse voluit per graciam
suam ideo currimus ad bonum scilicet volumus et operamur
Similiter videtur ex opposito quod nos mala perpetramus
quia deus amovit graciam suam a nobis Et non
ergo non deserit nos quia mala perpetravimus Responsio
quod non est ita quia malum a nobis et a nobis
procedit et quia nos sumus in causa de hoc ideo
deus suam graciam subtrahit a nobis et immo Ecce
aut bonum quod facimus est a deo quia sine ipso
nichil possumus boni facere Et ideo ipse miseretur
nobis tunc dat graciam prevenientem qua volumus
currere ad bonum volendum aut agendum et post
dat graciam cooperantem qua volumus et possimus
bonum operari Et sic non est simile de bene agere
aut male respectu gracie dei Et sic solvuntur rationes

Lex

Esuriunt

et dicta cristiani sunt vera. Quia in littera fit mentio de esurie ideo moraliter inquirendum de qua esurie debet littera intelligi. Quia in scriptura multiplex esuries invenitur quia aliqui esuriunt ex

miseria et istis est subveniendum
insipientia et istis est consulendum
iusticia et istis est adherendum
concupiscentia et istis est increpandum
malicia talibus est fugiendum
complacentia istis est exorandum

De prima esuriunt pauperes et egeni ideo est eis sic subveniendum sicut dicitur Isa. lviii. frange esurienti panem tuum etc. De secunda esuriunt fatui qui carent prudencia et infantes de qua pro. xx. anima desolata esuriet. Et ideo est eis consulendum. Unde pro. ix. dicitur quod sapientia insipientibus locuta est. Venite comedite panem meum et bibite etc. scilicet ad replendum esuriem vestram. De tercia esuriunt iusti et sancti et eis est adherendum de qua esurie dicitur Mt. v. beati qui esuriunt et siciunt iusticiam etc. De quarta esuriunt avari qui nunquam replentur et talibus est increpandum de quibus dicitur in ps. divites eguerunt et esurierunt etc. De quinta esuriunt pravi et incontinentes de quibus dicit philosophus vii ethicorum quod incontinens est sicut vas bibio in quo animus quando aqua suffocat quid oportet amplius bibere. Et ideo ab eis est fugiendum de quibus dicitur esurientes et sicientes anima eorum in ipsis defecit. De sexta esuriunt beati in patria ex complacencia et semper replentur et non fastidiunt sed videre et amando esuriunt de quibus tractat Augustinus super psalterium xxii. de civitate dei circa finem. Et istos debemus exorare ut sint pro nobis de istis dicitur in pro. sapientie invitate. Qui edunt adhuc esurient esurient etc. Ad propositum Christus esuriebat ex sitimonia quia redemptionem mundi exorabat ut dictum est. Nota hic post magnam digressionem quam ipse facit comparando iudeam ficui in fructuosae. Concludit moraliter quod homo habens verba pulcra et opera fructifera non habens dicuntur mito fructu ficus ista que folia habent et non fructum unde dicit. Si tu non vis audire in iudicio discede a me male dicte in ignem eternum esurivi et non dedisti mihi manducare arbor sterilis esse caueto in vita ista.

qui potius pauperi xpo et esurienti fructum pietatis quo indi
get offert graciose

Et venerunt Jerosolimam etc. Hic ponitur confutatio
sacerdotum facto mirabili pro dicto racionabili ibi
Et venerunt rursum. In prima parte ponitur
predicta confutacio . 2º discipulorum instructio Et hoc
incidenter ibi Et cum vespere esset. In prima parte dicit quod
Jhesus cum introisset in templum cepit eicere vendentes
et ementes in templo et mensas nummulariorum subvertit
Et cathedras vendencium columbas evertit. Sensus litteralis
est iste Sacerdotes iudeorum cupiditate et avaricia mo
ti provocaverant mercatores qui vendebant oves bo
ues columbas et omnia alia animalia et volatilia que of
ferebantur sacerdotibus pro diversis causis sicut ordinaverat
moyses in lege sua Et ut venderent talia in templo
hiis qui de longe venerant non possent se excusare
de offerendo deo aliquid cum invenirent in promptu ad
emendum Etiam erant ibi campsores quos vocat
ewangelista nummularios ad monetam suam cambiendam
Et hoc totum fecerant propter studium avaricie sive
fraudis ut dicit beda Et istos omnes xpus a templo
eicit et mensas et cathedras vendencium et campsorum
evertit / Et istud fuit factum mirabile quod unus homo
pauper omnes tales eiceret de templo Et quod nullus
ei resisteret Sed ut dicunt sancti quidam fulgor mi
rabilis egrediebatur de vultu eius et oculis quo ter
riti sacerdotes et etiam alii non audebant resistere ei
/ Et quod xpus fecit hic non fuit solum ad reprimendum
sacerdotum perfidiam sed ad inflammandum eorum invidiam
contra eum ut magis passionem suam quererent accelerare
Beatus Augustinus in de consensu ewangelistarum dicit et verum est
quod Johannes aliter et diverse narrat istud factum fuisse
Unde manifestum est non semel sed iterum hoc esse
a domino factum . sed illud primum commemoratum a Johanne
hoc ultimum a ceteris tribus Et propter dictum Augustini
dicit Thomas quod istud cedit in maiorem redargucionem
iudeorum . quod deus hoc totiens fecit et ipsi non emendarunt se

correxerunt. Sed quid signat hoc moraliter pertranseundo vi
deamus. Beda dicat sic. Si dominus ea que in templo vo
lebat offerri nolebat in templo vendi. quanto putas ama
versione puniret si invenisset ibi aliquos risui vel vani
vel vaniloquio vacantes. aut tali cuilibet vicio mancipatos.
Per vendentes oves et boves et per nummularios signi
ficantur clerici negociatores. qui in decretalibus prohibentur
et etiam religiosi ne secularibus se intromittant ut habetur
extra. libro iii. titulo ultimo. sicut ii. thi. ii. dicitur. Nemo mili
tans deo secularibus negocijs implicat. Et Zach. xiiii.
Non erit mercator in domo domini. quia mercaciones vix
sine peccato exerceri possunt. quia ut dicitur de pena dis.
v. Difficile est inter ementes et vendentes peccatum non
intervenire. et ideo prohibetur clericis et religiosis maxime
in sacris ordinibus constitutis. Per vendentes columbas
in templo signantur symoniaci qui emunt sacra
aut beneficia ecclesiastica. Et ut dicit Beda hic quia spiritus
sanctus in christi baptismate in columbe specie apparuit
per columbam spiritus sanctus designatur. Unde dicit
Beda. Qui autem sunt qui in templo dei hodie colum
bas vendunt. nisi qui in ecclesia precium de imposicione
manuum accipiunt. per quam videlicet imposicionem spiritus
sanctus celitus datur. Sed redemptor noster cathedras
vendencium evertit. quia talium negociatorum sacerdocium
destruit. Hinc est quod sacri Canones symoniacam he
resim dampnant. et eos sacerdocio privari precipiunt
qui de largiendis ordinibus precium querunt. Et ita
precipitur. i. q. i. Si quis episcopus. Sed contra dictum
Bede possit argui. quia quedam sunt spiritualia que
semel adepta amitti non possunt. sicut omnes cara
cteres qui per aliquam consecracionem imprimuntur in sacer
docio et alijs sacramentis etiam si symoniace acqui
rantur. Unde ille qui symoniace accipit sacrum ordi
nem recipit caracterem ordinis propter efficaciam sacra
menti non tamen recipit graciam in ordinis assecucione. Ergo
quia furtive accipit caracterem contra preceptum domini nostri
qui ait. Math. x. Gratis accepistis gratis date etc. Et ideo est
ipso iure suspensus. Et quo ad se scilicet de execucione
ordinis ut se non intromittat. et quo ad alios ut

nullus ei participet in ordinis execucione siue sit peccatum
eius occultum nec potest repetere pecuniam quod turpiter
dedit Si vero sit symoniacus quia contulit ordinem symoniace
sicut dicit Beda siue etiam fuit mediator symoniace
est ipso iure suspensus propter causam predictam et quo
ad se et quo ad alios Si vero peccatum sit occultum
suspensus est quo ad se et non quo ad alios sic patet
quod Beda bene dicebat et hoc etiam decreto confirmatur
Et non sinebat quisquam deferret vas per templum Beda
exponit quod de vasis dicit illis que gracia mercandi infe
rebant / absit enim ut vasa deo dedicata dicerentur de tem
plo Sed potius immunda et prophana Et docebat eos dicens
Nonne scriptum est Domus mea domus oracionis
vocabitur omnibus gentibus Et istud scribitur planius ysa. lvi
Nam in domo dei sicut dicit Beda fuit decens res
diuinas agi hostias et oraciones deo offerri verbum
dei legi audiri et decantari ~~preceptum erat~~ / Ecclesia
ecclesia que dicitur domus dei est edificata et dedi
cata domus oracionis ut remaneamus ad finem ut oraciones
nostre ibi fiende a deo misericorditer audiantur intenciones
nostre gratiosius ante deum presentantur temptaciones
a nobis a deo graciosius expellantur contemplaciones
nostre ad deum deuocius subleuentur Omnes cause
iste omnes possunt inueniri iii reg. viii° c° in oracione
salomonis qui edificauerat domum domini quia vocat
domum oracionis ut bene patet consideranti textum huius
capituli Et quia ecclesia dei que est domus dei debet
esse munda sancta pura et pulcra Dicebat propheta magnus
Domum tuam domine decet sanctitudo Et quia ut dicit
Beda moraliter loquendo nos sumus templum et domus
dei iuxta illud apostoli i. cor. iii° Templum dei sanctum est
quod estis vos Ideo debemus templum et domum dei
custodire et mundare ut in ea sit sanctitudo in lo
ngitudine dierum Et non faciamus de consciencia nostra
speluncam latronum sicut ipse sacerdotibus iudeorum
dicebat hic vos autem fecistis eam speluncam
latronum Beda et Thomas literaliter exponunt de sacerdotibus

indecentum dicentes quod templum domini in [illegible] dicebatur spelunca latronum quia ad hoc sacerdotes illi in templo residebant ut peccato non dante munera compulsi persequerentur vel dantes spiritualia negotiarentur scilicet per symoniam aliquid male vendendo quia alia ut dicit Thomas que oblata sacrificio erant custodiebant et non sacrificabant pro peccato offerentis ymo aliis eadem vendebant et sic erant latrones et spirituales. Et ad istud propheta loquebatur Jeremias vii c. Nunquid facta est domus ista spelunca latronum in qua invocatum est nomen meum Ego vidi dicit dominus. Et Micheas propheta de hoc clamabat iii c. Si quis non dederit in ore eorum quippiam sanctificant super eum prelium. Et Jeronimus hic dicit latro est et templum dei in latronum convertit speluncam qui lucrum de religione sectatur. cultus quod non tam cultus dei quam negotiationis causa est. Verum postea Beda moraliter exponit de conscientia hominis dicens quod templum et domus dei est conscientia hominis que si quis in lesione proximi pravas cogitationes profert quasi in spelunca latrones resident et simpliciter gradientes insiliunt. Secundum mentem hominis non iam domus orationis sed spelunca latronum est qui relicta innocentia et simplicitate sanctitatis illud conatur agere unde valeat proximis nocere. Ad maiorem huius evidentiam et confirmationem dictorum sciendum quod in scriptura latrones dicuntur Symonie emptores et venditores. Maliciose detractores. Per iniquose predatores. Demones insidiatores. Symoniaci latrones dicuntur quia vendunt quod suum non est quia sacramenta dei sunt et ipsi non sunt nisi dispensatores et ipsi furtive rem domini sui vendunt. Etiam emptores dicuntur latrones quia admodum latronum in domum dei non intrant per ostium in ovile ovium sed ascendunt aliunde. Et ita loquitur Johannes x c. Amen dico vobis qui non intrat per ostium in ovile ovium sed ascendit aliunde ille fur est et latro. Secundo dicuntur detractores latrones quod

[illegible]

1 Symoniaci

2 Detractores

latenter et malicose bonam famam et bonum alterius furantur est et periculum magnum habitare et esse cum talibus sicut dicebat apostolus ii cor xi periculis
latronum periculis in falsis fratribus detractores vere sunt
falsi fratres Tercio latrones pernitiosi dicuntur latrones
quia admodum latronum parant insidias perpetrant
malicias observant excubias sicut de meretrice per-
niciosa dicitur prov xxiii Insidiatur in via quasi
latro et quos incautos viderit interficit mora[liter] s[cilicet]
Demones merito dicuntur latrones quia semper vigi
lant ad spoliandum gratuitis ad mactandum ex dimittis
ad denudandum vestitos bonis meritis quod signatur
plane in figura luc x ubi dicitur quod homo descen
debat a ierusalem in iericho et incidit in latrones qui
expoliaverunt eum glosa quantum ad gratuita et plagis
impositis etc quantum scilicet ad naturalia Et expone moraliter
si placet Quo audito principes sacerdotum et scribe
querebant quod eum perderent quia loquebatur contra eos
et de facto ordinavit avaricia eorum Timebant enim
eum quia universa turba admirabatur super doctrina
eius Textus est clarus solum ut in michi videtur
est considerandum quod aliqui admirantur super doctrina
alicuius quandoque racione dignitatis

Venustatis
Veritatis
Sanctitatis

Primum sicut quando aliquis docet res
optimas et altas videlicet de deo
et de regno dei sine doctrina
est de altissimis Et ideo philosophi videntes mirabilia
que fiunt in motu celi admirabantur Et propter istud
admirari ipsi ceperunt philozophari Ut dicitur primo
methaphisice Et de zenocrate philosopho dicit Tullius de ii
deorum c xi quod doctrina eius erat tante dignitatis
quod dii possent eum audire .i. Abeunt Secundo ad
miratur doctrina alicuius racione venustatis quando scilicet
pulcre et ordinate loquitur sicut de demostene dicit
agellius libro noctium atticarum xiii quod tante eloquencie
fuit quod omnes confluebant ad eum propter quod
cratonis dimisit athenas et ivit legere apud etiam

Petitores

Demones

dignitas

Venustatis

3 verit

Et cum causa ab eo quereretur a quodam discipulo suo dixit O si audisses illam bestiam pulcre loquentem magis admiraremini. Tercio admirantur aliqui super doctrina alicuius racione veritatis unde sicut de Pitagora narratur quod tante veritatis erat eius doctrina quod discipuli eius per quinquennium audiebant sub silencio doctrinam eius antequam in scolis loquerentur ut dicitur in policraton li° vii c. iiii°. Et propter istas tres condiciones bene dicitur Ecc. xliii. Audientes auribus nostris admirabimur. Quarto admiratur aliquis super doctrina eius racione sanctitatis sicut Act. iiii dicitur quod turbe admirabantur super doctrina apostolorum que erat ad salutem et sanctitatem fidei. Modo ad propositum doctrina Christi habebat istas quatuor condiciones. Habebat dignitatem quia ipse de dignissimis docebat eos ut dicitur Luc. xii. Docebat eos de regno dei quod est magne dignitatis. Secundo habebat doctrina Christi venustatem quia graciosa ad audiendum unde dicebat turba Ioh. vii. Nunquam sic locutus est homo sicut hic homo loquitur. Tercio habebat veritatem unde dicebant Mt. xxii. Magister scimus quia verax es et viam dei in veritate doces. Quarto habebat sanctitatem sicut ipse dicebat Ioh. vi. Verba que ego loquor spiritus et vita sunt. Nimirum igitur si turba admirabatur in doctrina eius sicut idem dicitur Mt. vii populi admirabantur super doctrina eius quia bene predictum fuerat de eo Ecc. xxvii. Sermones tuos admirabuntur.

R (Scientie)

Cum vespere esset egrediebatur de civitate. Hic ut dictum fuit supra ponitur discipulorum instructio eo quod Petrus fecit mencionem de arefactione ficus ad maledictionem Christi et ideo premonstravit eos de efficacia fidei. Secundo de efficacia oracionis ibi propterea dico vobis etc. Et cum mane transissent quia in Bethania dormierat in nocte et mane tunc rediebat in urbem ad predicandum. Et cum transirent viderunt ficum aridam factam a radicibus. Beda exponit quod non tantum ramus aut

Beda

stipes infructuose fici. sed ipsa etiam radix arescendo
sententiam etiam in se divine reprobacionis ostendit
Quia sancti patres et doctores multiplice et diversimode
istud exponunt. Ideo breviter de hoc videamus. Ieronimus
exponit tropice unde dicit quod ficus arida significat
synagogam que incepit putrescere a radicibus scilicet
a chaym et ceteris de quibus dicit dominus quod ab eis requiretur
sanguis sanctorum qui effusus est a sanguine abel
iusti usque ad sanguinem zacharie filii barachie qui
effusus est inter templum et altare. Beda exponit
de synagoga que primo ante christi passionem et fidei
predicacionem erat sterilis fructu que folia legis
tantum habebat et fructum in bonis operibus minime facie
bat. sed post christi ascensionem cum apostolos a finibus iudee
expulerunt Tunc vere a radicibus aruit quia ex
tunc non erat qui amplius fructum faceret salutis
Quod bene patet ut diffuse tractat Beda. quia temporaliter
tota iudeorum progenies est maledicta in terris
quia in omni vento dispersa sine spe redeundi ad
patriam suam sicut alias eis contingerat in reditu
a captivitate babilonis. Et non solum est temporaliter
maledicta et arefacta est sed ut concludit Beda
sic sed eterna dampnacione ferienda arefacta est
radicatus ut intimaretur nephanda plebs non solum
humana gracia forinsecus verum etiam divino intus
favore funditus esse destituenda. Quia theologus
exponit moraliter ideo de hoc ad nostram erudicionem
videamus Nam sunt aliqui qui dicuntur aridi
in fructu sicut sunt peccatores existentes in mortali
quia in illo statu numquam fructum bonum ad minus
facere possunt et quasi maledicti a deo relinquuntur
sicut dicit ecclesiastici vi non te extollas in cogitacione ani
me tue ne forte elidatur virtus tua per stulticiam
et folia tua comedat et fructus tuos perdat et
relinquaris velut lignum aridum. Quia in epistola
iude peccatores vocantur arbores infructuose non
tamen radicitus dicuntur aride. quia si redeunt

Ieronimus

Beda

Theophilus

ad cognicoem sui et penitent deus mittit graciam
suam et reuocat eos ut faciant fructum et ad hu
morem gratie sicut Job xiiij dicitur rursus ad
odorem aque germinabit et faciat fructum etc Sz
obstinati in pctis suis qui amplius remorsum
non hnt isti sunt radicitus aridi nec est spes q
faciant fructum De tali pctore dicitur Eze xvij Sic
cabit omnes palmites eius et arescet et euellet
enim radicitus Quidam tamen alius doctor expo
nit de prelatis ecclie et doctoribus a quibus debz
procedere velut a radicibus
vigor sancte instructionis
humor sancte conuersacionis
decor et fructus sce operacionis
Ut puenmat usqz ad
Ramos .i. ad subdi
ditos suos ut totum
corpus eccie possit viuificare fructificare etiam
psiari sicut docet aplus Col ij sicut accepistis xpm
ihm in ipo ambulate radicati et superedificati in
ipo Quia ut dicit aplus ad Ro xj Si delibacio
sancta et massa / et si radix sancta et rami / Sz
ergo etiam quia si sunt
torpidi per negligenciam
Aridi per maliciam
Morbidi per auariciam
Nonne rami siccantur
et non possunt dare
fructum Unde apostolus
post quam ad hebreos docuit quales debent esse plan
multum pulare concludit propter quod remissas
manus et genua soluta erigite et gressus rectos
facite / sequitur ne qua radix amaritudinis sursum
germinans impediat et per illam inquinentur multi
etc Quia dubium est ne modo visitetur illud osee
ix percussus est effraym radix eius desiccata e
amplius non faciet fructum Et hoc sufficiat ad
pns de isto et ex causa Et recordatus petrus dixit
ei Rabi Ecce ficus quam maledixisti aruit Et res
pondens ihus ait illis habete fidem dei Amen
dico vobis quia quicumqz dixerit huic monti tolle
et mitte in mare et non hesitauerit in corde suo
si crediderit fiet ei Crisostomus dicit hic quod in hoc discipuli

.12.

No quia radix amaritudinis sursum germinans impedit et per illam inquinantur multi

admirati sunt de siccacione ficus · signat quod non erat
perfecte fidei Non enim istud magnum deo Sed quia non
noverat eius virtutem ideo admirabantur / De hoc
autem quod xpistus dicit habetis fidem dei est notandum quod
sicut alias dixi duplex est fides Informis et formata
Scilicet informis que stat cum caritate possit fieri formata
et virtus theologica De informis quam aliquis credit et
caritatem non Sed Et ideo non dicitur fides formata dei
quia et demones credunt et contremiscunt ut dicitur
Jac. ii. Etiam fidem informem habent peccatores Et ideo de
ista non loquitur salvator hic Sed magis de formata
que est informata / quia caritas est forma fidei Et
ista in homine sancto qui non hesitavit multam
habet virtutem Unde Jacobus primo postulet autem in fide nichil
hesitans / quia per istam fidem sancti fecerunt mira
bilia / sicut patet ad hebreos xi quia ut ibi dicitur sancti
per fidem vicerunt regna / Sequitur Et postea obtu
raverunt ora leonum etc. Ibi apostolus narrat quomodo
sancti per fidem multum mirabilia fecerunt Quantum
ad hoc quod xpistus dicit quicumque dixerit huic monti
etc. Dicit beda hic quod gentiles qui canes etiam semper
fecerunt maledicta imperare montibus Quia non habu
erunt plenam fidem dei quia numquam montes transfer
re potuerunt Et Sciendum quod non omnia que facta a sanctis
mirabilia scripta sunt · sicut nec omnia que fecit
xpistus Quia credendum est istud fieri potuisse a
sanctis ut mons ablatus de terra mitteretur Si ne
cessitas id fieri postulasset / quomodo legimus factum per
beatum Gregorium neocesarie ponti episcopum meritis et vir
tutibus eximium Quia cum vellet edificare ecclesiam
in loco apto · sed spacium erat nimis angustum · quia
ex una parte erat unus mons magnus Ex alia parte
erat mare ipse de nocte venit ad locum et genibus
flexis amonuit amonuit dominum promissionis ut montem
longius iuxta fidem petentis ageret Et mane facto
revertens invenit montem tantum spacium reliquisse stru
ctoribus ecclesie · quantum opus fuerant Si autem

q°

quereretur a nobis quare modo etiam sancti viri mira-
cula non faciunt qui fidem xpi habent et firmiter in deo
credunt. Respondeo sicut respondet beatus gregorius in omelia xxix.
d. sunt multi in ecclesia dei qui vitam virtutum tenent
et tamen virtutum signa non faciunt. si fidei miracula non habent
sed quia frustra miraculum foris ostenditur si deest
quod intus operetur. possit dici quia in conversione infi-
delium necesse erat miracula a sanctis fieri ut per ea que fo-
ris videbantur signa intus fierent fidei incrementa et ideo
hiis qui habent iam fidem miracula frustra fierent
quia intus nichil operarentur. Et propter hoc dicebat apostolus primo cor.
xiiii. quod signa data sunt infidelibus non fidelibus
Unde ego credo quod si aliqui sancti homines et plenius fi-
de sarracenis predicarent quod miracula facere possent. Se-
cundum postea beda mistice exponens dicit quod mons qui
per fidem sanctorum in mare mittitur dyabolus intelligitur qui
qui ab hominibus fidem xpi a caritate a fidelium cordi-
bus expellitur iuxta illud apocalipsis viii. Secundus angelus
tuba cecinit et ecce tamquam mons magnus igne
ardens missus est in mare. Propterea dico vobis
omnia quecumque petentes orantes credite quia accipietis et
fiet vobis. Intelligendum est secundum premissa videlicet quod
ille qui petit habeat fidem caritate informatam
que talis fides est fides per dilectionem operans. quia de
talibus dicit salvator Luce xi. Omnis qui petit
accipit et qui querit invenit etc. Sed de hoc quod
dicit quecumque petieritis etc. quia certum est quod ora-
re ea que sunt contra salutem nostram frustra fit
sicut patet de paulo qui oravit ut auferretur ab
eo stimulus carnis et non fuit exauditus quia
erat contra se. Et quia ut dicit apostolus ad Ro.
viii. quid oremus ut sicut oportet oremus nescimus et ideo pos-
set hic dubitari utrum orando debeamus aliquid

q°.

determinate petere aut indeterminate / et videtur quod sic
per auctoritatem apostoli supra modo positam / quia sicut
dicit damascenus petitio debet esse decentium a deo
quia non sit decens non exaudimur / et ideo sepe
Jac. iiii. petitis et non accipitis eo quod male petatis

credite

igitur videtur quod securius est in extimatione petere. Item
deus invitat nos ad bona, sed nullus debet petere nec
mala debemus petere nec deus ad hoc non invitat nec
facit. Capitulum luce xi. Cristus in oratione dominica multas
petitiones ponit particulares quas iubet discipulis
suis petere et orare. Hic dico quod sicut narrat valerius
maximus de socrate libro primo. Socrates nichil ultra
petendum a diis dicebat nisi quod ut bona tribuerent
tunc dii scirent quid unicuique est utile / nos plerumque
votis expetimus que non quemque prosunt ut sunt
divicie honores regna et splendida coniugia que multe
nocuerunt. Que quidem sint aliqualiter vera est quantum
ad illa que possunt malum evenire habere quibus
etiam homo potest bene et male uti / ut sunt divicie
propter quas multi perierunt ut dicit philosophus in primo ethicorum
honores qui cum plures pessum dederunt splendida
coniugia nonnumquam funditus domos everterunt. Sed
autem aliqua bona quibus non contingit male uti
nec eveniendum malum habere possunt hec igitur sunt per
que salvari et beatificari possumus que quidem sancti
absolute petunt ut est illud ostende nobis faciem
tuam et salvi erimus. Et ista tenemur petere orare a deo
nec rationes cogunt ad oppositum. Ad rationem quasi homo
ipse scire non possit quid orare debeat. spiritus tamen
ut dicit apostolus ad romanos viii adiuvat infirmitatem nostram
quo inspirante recta desideria nos habere facit ut sic
dicatur Johannis iiii. Adorabimus patrem in spiritu et veritate.
Ad secundum dico quod sic ad bona nos invitat deus non in
gressu corporis sed piis desideriis et devotis orationibus
ad eum accedimus. Secundum ad maiorem evidentiam
dictorum est sciendum quod sicut dicit Augustinus ad proba.
licet orare quod licet desiderare modo temporalia bene licet
desiderare non quidem principaliter ut in eis finem con
stituamus, sed sicut quedam amminicula quibus adiuva
mur ad tendendum in deum / nec enim vita corporalis
per ea sustentatur / et instrumentum organice deser
vivit ad acta virtutum ut dicit philosophus in primo ethicorum
Et non propter se ipsa desiderare debemus sed ut dicit
matthei vi primum querite regnum dei et iusticiam eius

Rx°

et hec omnia adicientur vobis Et cum stabitis adora
dum dimittite siquid habetis adversus aliquem ut
et pater vester qui in celis est dimittat vobis pec
cata vestra Et si non dimiseritis nec pater vester qui
in celis est dimittet vobis peccata vestra Est pro
notandum de hoc quod dicit Et cum stabitis non est in
telligendum de statione corporis sed de statione et fir
mitate ut sint homines recto corde stabiles in fide propter
cor. xv. stabiles estote et immobiles et illud primo cor.
primo qui stat videat ne cadat Et stare hic non pro
statione sed pro stabilitate Propter quod sciendum quod
homo fit stabilis per

prudentiam	Iste quatuor virtutes reddunt firmum
Constantiam	et quadratum velut tetragonum sine
temperantiam	vituperio sicut dicitur de homine
Iustitiam	virtuose in primo ethicorum Per pruden

tiam primo sicut domus que custoditur a contrariis
stabilior fit et hoc secundum homo per prudentiam Eccl. xx.
principium sensatum stabilis est Secundo per constantiam
quia edificium bene et solide fundatum fit stabile et
ita facit constantia hominem firmum. primo. cor. xv. fratres
mei dilecti stabiles estote et immobiles Tertio fit ho
mo stabilis per temperantiam sicut murus qui preservatur
ab inundantia ventorum et aquarum Eccl. xxxi. Qui
potuit transgredi et non est transgressus et facere mala
et non fecit ideo stabilita sunt bona illius in domino
Quarto fit homo stabilis per iustitiam quia iustitia
non movetur nec trahitur ad partem sed stat uniformiter
prov. iiii. Dirige semitam pedibus tuis et omnes vie
tue stabilientur Et sic sicut dicit Iob. xi. eris stabi
lis. scilicet in fide et non timebis. scilicet quin exaudieris
dum ergo facis quod sequitur dimittite si habetis adversus
aliquem etc. Istud in oratione dominica ponitur quando petimus
dimitte nobis debita nostra sicut et nos dimittimus
debitoribus nostris Non est intelligendum ad literam de debi
tis quibus aliquis obligatur creditori aut feneratori
sed intelligitur de remissione quia homo tenetur
esse in caritate Et ideo ut dicit Beda in quodam

Qui sibi postulant peccata dimitti quo ad vitam intrare mereantur petitam absque dubio impetrabunt quod petunt si tamen in se peccantibus aliis primo ipsi dimittant / Si qui hoc facere contempnunt non solum orando facere ~~virtutes~~ sed nec suorum possunt veniam consequi peccatorum.

Cur quod est notandum

Et veniunt iterum Jerosolimam. Hic ut supra dictum fuit ponitur consultacio sacerdotum scribarum et phariseorum verbo venabili Cum autem ambularet in templo accedunt summi sacerdotes scribe et seniores / et dicunt ei / in qua potestate hoc facis. Ad evidenciam istius litere est advertendum est sciendum quod inveniuntur quatuor potestates videlicet

- Deifice maiestatis
- Angelice dignitatis
- Mundane auctoritatis
- Diabolice tempestatis

De prima dicitur Dan. vii. potestas eius potestas eterna et regnum eius in generatione et generationem. Isti potestati nemo potest resistere et ideo est vera. Secunda potestas est commissaria / quia deus angelis committit ad complendum ea que sua maiestas precepit. unde quando apostolus dixit Ad Ro. xiii. Omnis anima sublimioribus potestatibus subdita / sit statim subiunxit / Non enim est potestas nisi a deo. Tercia potestas est principum et regum magnorum et divitum in mundo isto / De ista loquitur dominus Luc. xxii. Reges gentium dominantur eorum Et qui potestatem habent super eos etc. Quarta est tirannica quia demones ex sibi inique possunt potestatem sibi usurpare et semper in malum ea utuntur / De qua potestate loquitur apostolus Ad Eph. vi. Non enim est nobis colluctacio adversus carnem et sanguinem solum scilicet sed adversus principes et potestates tenebrarum harum scilicet demones / Modo ut videbatur iudeis christus volebat istis potestatibus prima sibi attribuebat scilicet divinam potestatem quia dicebat se filium dei et sic tantam potestatem sicut deus pater unde dicebat Joh. v. Dedit ei potestatem iudicium facere / quia filius hominis est et xvii. Dedisti ei potestatem omnis carnis ut o

quod dedisti ei det eis vitam eternam Angelica potestate
utebatur quia discipulis potestatem committebat eiciendi
demonia Et de hoc dicebatur impletum quod dicitur per prophetam
Malachiam iii° c° Ecce veniet ad templum dominator
quem vos queritis et angelus testamenti quem vos vultis
potestate temporali de facto utebatur eiciendo de templo
ementes et vendentes etc. Potestate diabolica non utebatur
sed potestatem super eos se habere de facto ostendebat eis imperando et
expellendo ab hominibus Et quia non credebant quod
aliquam potestatem haberet nisi diabolicam quia in principe de-
moniorum sicut ipsi credebant et dicebant miracula fa-
ciebat et supra alios demones in potestate belzebub
potestatem habebat Et propter hoc ab eo querebant
dicentes In qua potestate hoc facis et quis dedit tibi
hanc potestatem ut ista facias Et sic dicit Beda putat
non suis sed alienis viribus signa facere et subintel-
ligi voluit diabolicam potestatem qua hoc faciat Thomas dicit
in scripto suo supra marcum et bene quia hoc credebant
dicentes eum in indignacionem reducere quia si dixisset
in mea potestate eum [illegible] si diceret in potestate
altius ab eo ipsum discedere pararet qui ipsum deum
esse credebant Et licet apta [illegible] sione posset calumpniam
temptatorum confutare Sed prudens interrogat ut
aut suo silencio vel persuasione sententiam condempnet

Ihesus autem respondens ait illis Interrogabo vos verbum
unum et respondete michi et ego dicam vobis in
qua potestate hoc facio Baptismus Johannis de celo
erat an ex hominibus respondete michi Et posset dici
utrumque et bene primo fuit de celo quia fuit insti-
tutus a deo et iste facit rem qui eam iubet fieri et
tunc actor est sicut Johannes Auctore domino et manda-
to baptisabat sicut ipse dicebat primo qui me misit
baptizare ille michi dixit etc. ergo erat missus ad
baptizandum Item baptizator est nomen officii ho-
norabilis et nemo assumit sibi honorem Ad hebreos
v. et sic Johannes fuit institutus baptista a deo et sic
baptismus eius erat de celo quia a deo Secundo posset

de Celo
Instituto [illegible]

baptismus Johannis dici ab homine quia a Johanne de
nominatur prius quamquam si a deo fuisset ab ipso debuisset de
nominari sed apud quoscumque etiam a christo semper
denominatur baptismus Johannis et non dei igitur
utraque conclusio fuisset probabilis. Secundum veritatem deus
fuit principalis institutor baptismi Johannis Johannes
fuit plenarius administrator et dator et ideo ab eo
fuit magis denominandus. Sed isti sacerdotes seniores
et scribe nullam istorum audebant confiteri. Quare sed
cogitabant secum dicentes. Si dixerimus de celo dicet
[illegible] Quare ergo non credidistis ei videlicet quod testi
monium Johannes perhibuit de christo. Et ipsi habebant
Johannem pro propheta igitur quod Johannes dixit de
christo quod erat agnus dei etc. ipsi debuissent hoc credi.
Si dixerimus ex hominibus timebant populum quia
populus sciebat Johannem esse sanctum hominem et a deo
inspiratum. Et respondentes dixerunt nescimus. Et res
pondens ait illis neque ego dico vobis in qua potestate
hoc faciam. Ecce hic in quinto sito dicit quod iustissime
repulsi sunt utique confusi abscesserunt et impletum est quod per prophetam dicit deus pater. Paravi
lucernam christo meo inimicos eius induam confusione.
Postea nondum quod ob duas causas maxime scilicet
veritas est occultanda querentibus eam videlicet quando
qui querit est minus capax ad intelligendum quod querit
aut odio vel contemptu ipsius veritatis indignus est
quod ei debeat aperire quod querit. Quorum primum
dominus ait Adhuc multa habeo vobis dicere sed non
potestis portare modo. Propter secundum precepit dominus apostolis
Nolite sanctum dare canibus et nolite mittere mar
garitas ante porcos. Et quia isti iudei non erant
capaces veritatis nec erant digni ut eis diceretur
quod querebant ideo dominus noluit dicere quod
querebant ab eo. Et sic finit xiii capitulum

Cepit eis in parabolis loqui etc. Sicut superius
fuit dictum postquam christus confutavit sacerdo
tes scribas et seniores iudeorum verbo ignominioso
hic confutat verbo interpretabili videlicet in parabolis

Ex hominibus a ministrante

Nonne capit

Cotexpruit

Alli

timemus populum quia
eum habebant
Johannem quod
de ipso
erat
credebat dicit
[illegible]

Vide de hoc
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

Verbo scribarum ... dum scribit ... filius david

Et primo consultatio ponitur sacerdotum 2° phariseorum et herodianorum ibi Et mittunt ad eum. 3° saduceorum ibi Et venerunt eum saducei. Dicit igitur primo parabolam que est talis Vineam pastinavit homo. i. e. deus colluit vel plantavit. Unde sciendum hic quod pastino pastinas dicitur plantare fodere firmare / et dicitur a pastino pastinas vel a pastis sicut dicit hugo et proprie pertinet ad vineas plantandas. Unde versus pastino quod sum fodio colo planto vites. Unde hic pastinatum .i. vinea novella. Et sic videtur quod pastinatum dicatur a pangendo .i. plantando / ysidorus in fine ethimologiarum dicit quod pastinatum dicitur instrumentum bifurcatum quo semina panguntur .i. plantantur. Item pastino quoque quoniam re. Et dicitur repastino. Unde repastinare dicuntur vinee veteres que refodiuntur. Et vineam pastinavit homo. Et circumdedit sepem et fodit lacum et edificavit turrim etc. Ubi hic sciendum quod multiplex invenitur vinea in scriptura scilicet

materialis et phisica
figuralis et mistica
moralis et typica
intellectualis scientifica
spiritualis allegorica
supernaturalis anagogica

Primam plantavit Noe Gen. 9. Secundam plantavit deus scilicet synagogam de qua Jer. 2° dicitur ego te plantavi vineam meam quomodo ergo versa est in pravum etc. Et ysa. v. Vinea domini domus israel est. Tertiam que est conscientia cuius excolunt viri prudentes fatui non / de qua dicitur Prov. 24. per agrum hominis pigri transivi et per vineam stulti et ecce totum repleverant urtice etc. Quartam que est sacra scriptura videntur sancti doctores / de qua dicitur Cant. 2°. Capite nobis vulpes parvulas que demoliuntur vineas. Nam vinea nostra floruit / vulpes sunt heretici qui demoliuntur vineam quia perversas hereses seminant et pervertunt bonum scripture sensum. Quintam que est ecclesia catholica excolunt et custodiunt fideles / de qua dicitur salvator noster Mt. xx. Simile est regnum celorum homini patrifamilias qui exiit primo conducere operarios in vineam suam / quod exponit Gregorius in omelia expo-plane de ecclesia militante. Sextam habitant sancti in patria

scilicet in gloria de qua Cant. viii Vinea mea coram me
est mille pacifici et ducenti hiis qui comedunt fru
ctus eius. De ista vinea dicebat xpistus quod erat vitis
vera Joh. xv. quod verum est exponendo anagogice
Modo in proposito ipse xpistus per vineam intelligit syna
gogam de qua etiam sub parabola vinee psalmista loquitur
in psalmo d. vineam de egypto transtulisti eiecisti gentes
et plantasti eam scilicet in terram promissionis et est
parabola satis clara Et circumdedit ei sepem et fodit lacum
lacus proprie dicitur locus in quo recipiuntur aque a
rivulo Et ad similitudinem huius lacus ubi recipitur
vinum fluens a torculari dicitur hic lacus Et fodit
in ea torcular et edificavit turrem et locavit eam
agricolis et peregre profectus est statim Quia autem
parabola ista possit exponi ad aliquem sensum misticum
aut moralem. Sed primo totam istam parabolam deducere
et concordare licet ad sensum parabolicum scilicet intencionem ipsius
xpisti Ideo sciendum primo quod accipiendo vineam pro
synagoga et gente iudaica ut dictum est primo
ipsam plantavit qui de egypto eos per moysen ad
duxit et pastinavit. qui xl annis manna in deserto
eos pavit Et circumdedit ei sepem scilicet Lyra exponit de
muro urbis ierusalem vel de angelorum custodia qui
eos semper contra omnia adversa protexerunt et defe
derunt Thomas dicit quod sepis est lex prohibens eos a
gentibus commisceri Et fodit in ea torcular sive
lacum aut altare aut torcularia quorum et tres
psalmi intitulantur. octavus nonagesimus et
tercius Et edificavit turrem Nulli dubium quin
debeat exponi de templo quod a propheta Michea turris appellatur
Et fodit in ea torcular sive lacum aut altare aut
torcularia quorum et tres psalmi intitulantur
Octavus nonagesimus et tercius Et edificavit turrem
nulli dubium quin appellatur cum dicitur. et tu turris
nebulosa syon Et locavit eam agricolis scilicet moysi
et aaron quos commisit ad eos colendum muniendum
et purgandum ut faceret fructum vel regibus iuda et israel

Marginalia:
tr[ansfer]e[n]do
scilicet custodia[m] ponendo Thomas dicit per sepem signatur custodiam et tuitionem
Vinea id est Synagoga
protexerunt
appellatur

vt vineam custodiret et defensaret. vel forte sacerdotibus
et scribis qui synagogam regebant legem docere et ad
fructum preparare. Et peregre profectus est statim. non loci
mutacione cum sit vbique deus abire videtur a vinea
vt vinitoribus liberum operandi arbitrium derelinquat.
Et misit ad agricolas in tempore seruum ut ab agricolis acci
peret de fructu vinee. Beda. Bene tempore fructum po
suit non prouentum. nullus enim fructus extitit populi
contumacis nullus huius vinee prouentus inuentus est.
Sed tamen crebro ac sollicite querebatur. Cuius primus
qui missus est bene dicitur moyses legifer qui per
xl annos fructum aliquem legis quam dederat requirebat a
cultoribus. Sed enim dimiserunt vacuum cesum. quia vt
legitur irritauerunt eum Moysen in castris et aaron
sanctum domini et vexatus est moyses propter eos quia
exacerbauerunt spiritum eius. Qui et ipse huius quid de
fructu huius vinee senciat ipse dicit. Ipse enim. Ex vinea
enim Sodomorum vinea eorum. et propago eorum ex gomor
ra. vua eorum vua fellis et botrus amarissimus. Fel
ipsis draconum vinum eorum et venenum aspidum
insanabile. Et iterum misit ad illos alium seruum et
illum in capite vulnerauerunt et contumeliis affece
runt. Beda. Seruus alter regem prophetamque et ceteros
psalmistas signat qui post moysen missi sunt vt
per sonos legis dulces ad exercitium boni operis excita
rent. Sed et ipsum dauid abiecerunt qui dicebant
que nobis pars in dauid aut que hereditas in
filio ysaye. est. et ideo pro vinea ista orabat in psalmo. O
Domine deus virtutum conuerte nos. respice de celo
et visita vineam istam et dirige eam quam plan
tauit dextera tua. Et rursus alium misit et illum
occiderunt et plures alios quosdam cedentes alios
vero occidentes. Tercium seruum cum suis sociis prophetarum
chorum intellige qui continuis attestacionibus populum
conuenerunt et que huic vite ventura imminerent
mala predixerunt. Sed quem prophetarum non sunt
persecuti et occiderunt eos qui prenunciabant de aduen
tu saluatoris. Vnde bene Jeremias. ista vineam

plangebat dicens Ego inquit te plantaui vineam elec-
tam omne semen verum quomodo conuersa es in prauum
vinee aliene. Adhuc ergo vnum habens filium carissimum
et illum misit ad eos nouissimum dicens quia forte
reuerebuntur filium meum. Coloni autem dixerunt ad inuicem
hic est heres occidamus eum et nostra erit hereditas
Manifeste dominus probat iudeorum principes non per igno-
ranciam sed per inuidiam crucifixisse filium. hereditas
ergo ecclesia est cunctis ei data ex gentibus quam non mori-
ens ei pater reliquit sed ipse sua morte mirabiliter acqui-
siuit et resurgendo possedit. Hanc a eo occiso mali co-
loni principes moliebantur eum crucifigentes eum iudi-
ficem que per eum est extinguere et suam magis
que ex lege est iusticiam preferre ac gentibus im-
ponendis conabantur inserere. Et apprehendentes eum
occiderunt et eiecerunt extra vineam. Theophilus dicit
quod eiecerunt eum extra vineam scilicet filium dei id est ex-
ciuitatem vbi eum crucifixerunt. Ieronimus exponit
quod eiecerunt eum ex vineam id est extra plebem dicentes
Samaritanus es et demonium habes. vel quia quantum
in se erat a suis finibus eum excludentes et gentibus
suscipiendum dederunt. Quid ergo faciet dominus vinee
veniet et perdet colonos et vineam suam dabit aliis.
Matheus dicit quod iudei responderunt hoc veniet etc. Et
Marcus dicit quod ihesus dixit hoc. Augustinus in de concordia
ewangelistarum dicit quod post interrogacionem a christo ipsi responderunt
veniet etc. et quod quasi sine interposicione verba eorum
repetiit quia tam verum dixerunt etiam de illis
hoc ipse respondit qui veritas est. Theophilus istud veniet et
perdet colonos etc. exponit sic dicens dominus vinee est pater
filii interempti et ipse filius interfectus qui perdet co-
lonos tradent ipsos romanis et populum dabit aliis colo-
nis id est apostolis persecutos actus apostolorum et inuenies
tria milia et quinque milia repente credencium et fru-
ctificantes deo. Ieronimus exponit sic dicitur vinea aliis
id est ab oriente et occidente et austro et aquilone ve-
nientibus et recumbent cum Abraham ysaac et Jacob
in regno dei Et ad hoc facit quod dominus dixit apud Matheum

Auferetur a vobis regnum et dabitur genti facienti
fructus eius. Beda dicit quod hoc sine prorsus pro-
phico sermone statim affirmavit et exponens subiciens
Nec scripturam hanc legistis · lapidem quem reproba-
verunt edificantes hic factus est in caput anguli
q · d · Dicit beda quomodo impleri hec prophecia nisi
quia xpus a vobis reprobatus et occisus est gentibus
predicandus vt · q · lapis angularis duos populos coniungit
dat in semetipsum atque ex utroque populo vnam sibi ciuitatem
vnum templum edificet · Eos enim synagoge principes
quos colonos supra dixerat hic edificantes appellat
quia qui subditam sibi plebem ad ferendum sibi fru-
ctus · q · vineam videbantur excolere ipsi quoque hanc
deo inhabitatore dignam · q · domum construere atque
ornare percipiebantur. Theophilus hic vere lapis angularis
q · coniungens iudeos et gentiles factus est mirabilis
in oculis nostris · s · fidelium. Nam ab infidelibus mi-
raculis detrahuntur sed mirabilis tamen · q · miraculis
suis deo cooperante et sermonem confirmante sequen-
tibus signis. Et tunc querebant · s · iudei eum tenere
et timuerunt turbam. Cognouerunt enim quod ad eos
parabolam hanc dixit. Et relicto eo abierunt. Verum
beda hic aliquantulum moraliter exponit quod post literam
tamen contra traditur · q · vinea ad excolendum mitti-
tur sibi · i · predicatores et sancti viri qui veniunt
quotidie querere fructum a colonis · i · hominibus
quibus deus commisit vineam · i · animam et conscientiam
suam per liberum eorum arbitrium excolere vt faciant
fructum. Sed isti moraliter loquendo suos ad se missos
occidunt et doctrinam sanam et sermones vilipen-
dunt et contempnunt. Christum insuper heredem quantum
in se est occidit qui carnalis operibus filium conculcare-
rit de iterando aut turpiter de eo iurando qui vero
corpus eius indigne accipit plus filio dei iniuriam
facit quam iudeus qui eum tradidit et quam iudei qui
eum occiderunt. Sed perdito malo cultore vinea dabi-
tur alteri. Vnde dono gratie quod superbis et malis sub-
trahitur humilis et fidelis ditabuntur vel vinea que dicit quod

aut ecclesia Cant. ii. Vinea nostra floruit. alteri dabitur
cum sit per eam a regno expellentur glorie et boni et scientie
qui bonos fructus germinaverint in ecclesia exponetur
et hoc de isto

Quia istam parabolam satis aperte dixit contra
iudeos ut eos ad iracundiam et invidiam
provocaret et causam et materiam scandalizandi
istis phariseis et sacerdotibus et scribis dedit tam pro
hiis que hic modo et alias dicta sunt. et sunt ad hoc
dicenda videtur michi quod merito querendum utrum christus
in predicationibus suis debuit vitare offensionem et
arguitur quod sic. paulus ad Thim. i. dicitur timorem ne
interpretaris. sed obsecra ut patrem / predicta autem circa seniores
et presbiteros ergo etc. Item paulus ad Cor. x. dicitur sine
offensione estote iudeis et gentilibus et ecclesie dei
Cum igitur facta christi et dicta dicta sint nobis pro
exemplari videtur quod debuit cavere ab offensione predictorum
Ezechielem ysa. viii. fuerat prophetatum quod christus foret
in lapidem offensionis et petram scandali duabus
domibus israel. In isto duplex est scandalum
sicut supra dictum fuit quando tractabatur de scandalo
vel activum et passivum. Activum non habuit in christo
quia tale scandalum est dictum vel factum aliquod
minus rectum prebens alteri occasionem ruine ut habetur
ex illis Iheronimi supra Matheum. Omnia autem
facta et dicta christi fuerunt rectissima / et ideo quod ista
intelligitur de scandalo passivo quod est quando aliquis
ex dicto vel facto alterius in bono scandalizatur ex sua
perfectione sua ut sunt invidi et pravi homines / Et
aliquando istud scandalum procedit ex ignorantia aut infirmitate
mentis illius qui scandalizatur Et tunc
facta bona aut dicta coram talibus occultanda
sunt / vel differenda quousque tales infirmi aut
ignorantes instruantur / nisi sint talia bona que
sunt de necessitate salutis que non sunt omittenda
propter scandalum alterius / Si autem infirmi et ignorantes
post instructionem debitam in scandalo permaneant
tunc tale scandalum est contempnendum

q°
Thes. p. 3 q 13

Ro

quod
maxime quod est contra bonum commune semper est preferendum querumcumque hominum singularium. Tale autem fuit scandalum phariseorum sacerdotum et scribarum, qui sua malicia intendebant impedire doctrinam xpi in qua consistebat salus populi. Item suis malis exemplis et moribus trahebant populum ad peccandum. Item per suam doctrinam malam evacuabant dei mandata propter suas tradiciones ut dictum fuit supra. Et ideo xpus debuit vicia eorum reprehendere in publico nec ab eo cessare propter eorum scandalum. Propter quod Mathei xv. cum discipuli dixissent xpo Scis quia iudei audito hoc verbo scandalizati sunt. Respondit Sinite illos ceci sunt et duces cecorum. Si cecus cecum ducit etc. Dicimus igitur primo quod apostolus loquitur de senibus etate et malicia corruptis, quia tales sunt acriter arguendi ut habetur Dan. xiii. Dicimus secundo quod homo debet esse sine offensione iudeis et gentilibus sic quod dicto suo vel facto minus recto non prebeat occasionem ruine alicui. Sed si de vitate scandalum sumitur veritatis occasio permittitur quam quod veritas relinquatur secundum quod dicit Gregorius super Ezechielem.

ex phariseis et

Et mittunt ad eum quosdam de herodianis ut eum caperent in verbo. Hoc ut supra dictum fuit ponit consultacio phariseorum et herodianorum. Sciendum est hic quod secundum Josephum in libro Antiquitatum herodiani erant milites quos cleopatra regina egypti dederat herodi, quorum aliqui forte erant cum herode tunc qui venerat in ierusalem ut purificaretur et interesset sollempnitati pasche que instabat. Et istos milites miserunt pharisei ad xpm querentes an iudei deberent solvere tributum aut non Cezari. Quod si negaret caperetur ab herodianis. Si concederet legi contrarius esset. Beda et Jeronimus vocant herodianos omnes milites herodis qui tunc venerat in ierusalem ut dictum est. Et istud patet per hoc quod lucas dicit quod pylatus misit ihesum ad herodem qui tunc erat ierosolimis propter eam pascham. Alii ut Crisostomus dicit quod isti

[illegible]

Herodiani erant iudei et de secta herodiana de qua fuit dictum supra viii c° Et isti debebant debere solvere tributa cesari Nam ut dicit beda in quodam suo nuper sub cesare augusto iudea subiecta erat romanis quando in toto orbe facta est descriptio et ideo iudea erat tributaria Et erat magna dissensio inter iudeos Aliis dicentibus pro securitate et quiete quam romani pro omnibus militabant debere tributa persolvi phariseis qui sibi applaudebant iusticia econtrario dicebant quod populus qui solvit decimas et primitias non debet humanis legibus subiacere Et ista sedicio invaluit ut finaliter rebellionem romanis reddiderunt Quapropter sub tito et vaspasiano et patria et civitas et templum et omnes populus destructa sunt ut plenius narrat egesippus libro primo de excidio iudeorum Qui remetes dicunt ei Magister scimus quia verax es et non curas quemquam nec enim vides personam hominis sed in veritate viam domini doces. Hic primo notandum quod licet fraudulenter ista dicerent tamen verum dixerunt Ad cuius evidenciam sciendum quod ille verax est Qui veritatem refert libenter veritatem profert patenter pro veritate sufferre constanter veritatem non differt latenter

Primo dicitur et merito verax quia veritatem refert libenter quod istud pertinet ad naturam hominis sicut dicit philosophus primo rethoricorum c° homines sunt sufficienter apti nati .i. quantum ad naturam ad cognoscendum veritatem et illam ut in pluribus adipiscuntur quia ambobus existentibus amicis sanctum est prehonorare veritatem primo ethicorum x° c° Et amator veri mendacium vetabit ut dicitur iiii ethicorum xiiii Unde valerius libro iii° narrat quod cum quidam diceretur zenocrates philosophus de menesillo qui erat amicus eius quod multa mala de eo dixisset et iuramento firmaret ille zenocrates respondit crederem tibi si verax esses sed nimis libenter refers mendacia Secundo dicitur profert patenter veritatem meditabitur guttur meum Proverbiorum viii° Dicitur verax qui veritatem profert patenter contra illos qui palliant veritatem vel bonam doctrinam verbis

refert libenter

profert patenter

[illegible]

obscuris ut magis appareant Cum quos bene loquitur
philosophus iii politice xii ei a qui est cum quecumque metho
dum philosophatur conveniens est non respicere sed de
clarare et unumquodque veritatem Et Seneca ad Lucillum
li. ii. epistola iii in fine dicit Veritatis simplex oratio est
ideo illam implicare non oportet nec enim quicquam minus
convenit veritati quam illa subdola calliditas animis ma
gna conantibus Et li. iii de virtutibus c. de
prudencia dicit crebro faciem mendacii veritas re
tinet spem vitalitatis occultat Nam sicut aliquis tri
stem frontem amici et blandus adulator ondit
sic visibili falsitas coloratur et ut fallat vel surripi
at conatur Ideo dicitur Ecc. xxxvii ante omnia opera
verax precedat te Tercio dicitur verax qui pro veritate
suffert libenter Unde plures volebant viri honesti
antiquitus mori quam deserere vel tacere veritatem
Unde narrat Valerius maximus li. vi quod tam fortis
simus esset pompeio quam dare vel quam voluntate sua dare
Cumdam vocatus gelmus antiquus valde accusavit li
bere quem pompeyus amabat Unde iratus pompe
ius dixit gelmo ex derisu quia senex erat quod ipse
veniebat ab inferis ad accusandum quod dicit quod ille esset
mortuus pre senectute et post resuscitatus Gelmus
constanter dixit non mentiris michi pompei Ille enim
michi ab inferis Et ibi mortuum fui vidi mistos
deflentes et quiritantes tuo iussu se iniuste fuisse
se occisos et concludit valerius Ex forti magni
ficencia cordis expressit ei veritatem constanter
Ideo dicitur Ecc. iiii fili pro anima tua non confundaris
dicere verum Quarto dicitur verax qui veritatem non
differt latenter contra illos qui fingunt se nescire aut
se ignorare de aliqua re quando non audent vel no
lunt dicere verum pro aliqua causa Unde de Diogene
dicit Valerius li. iiii quod usquequaque verum erat pro
fitens Unde contingit semel quod Diogenes lavabat
olera ad comedendum Et tunc Aristippus qui erat
cum Dyonisio tiranno transiret et vidisset Diogene

Suffert libenter

Non differt latenter

lavantem olera non edes. Cum Dyogenes audit v(erbum) si olera comedere velles dominium non adulares. Et subdit Aristippus Malui ego olibus vivere et venire dicere quam epulis regiis saginari. Unde Sen(eca) li(bro) de iiii(or) virtutibus c(apitulo) de iusticia bene p(er) medium dicit si aliquis coherens ut mendacio vere non adebitur s(ed) ad veri custodiam. Et ideo propter ista dicitur Ecc(lesiastici) xv(o) Viri veraces invenientur in illo et successum habebunt ad inspectionem dei. Et quia xpistus ipse qui secundum eternam sapientiam erat veritas ut ipse dicit Johannis xiiii(o) Ego sum via veritas et vita. Docebat veritatem

omnibus libenter
patenter
constanter
et potenter

Merito ab ipsis herodianis dicebatur quod erat verax et viam dei in veritate doceret. Tunc causa querebant ab eo Si licet tributum dari Cesari aut non. bene fatui erant quia nolebant verbum divinum capere in verbo quia frustra iacitur rethe ante oculos pennatorum ut dicitur prov. primo. Et tamen in verbo sepe capitur homo sicut Jac. iii dicitur Siquis in verbo non offendit hic perfectus est vir. Et ideo ut dicat Beda in glosa suo blanda et fraudulenta interrogatio illum provocat ut respondeat ut magis deum quam cesarem timeat et dicat non debere cesari tributa solui ut statim audientes herodiani seditionis contra romanos auctorem eum teneant. Et ideo ipse sciens versutiam eorum ait illis Quid me temptatis. afferte michi denarium ut videam. Sciendum hic secundum Iani quod tributum grammatice dicitur quod per regiones soluitur. Vectigal dicitur stipendium quod datur diis. Glo(sa) Ro(manos) xiii dicit quod tributum est quod domi soluitur. et vectigal quod ad domum de vehitur aut portatur. Ysid(orus) etho(logiarum) li(bro) xvi ubi agit de auro dicit quod tributum dicitur a tribu et ideo quia istud tributum propterea exigebatur quia quelibet tribus tenebatur ordinate ad soluendum tributa colligebatur et recipiebatur per manum unius sicut patet per hoc Luc. ii(o) de Joseph et Maria quod cum describebatur regnum

Licet dari censum cesari an non. Cum sciens versutiam eorum ait illis

Nichil enim absconditum quod non reveletur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
interrogatum [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
Quid me temptatis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] temptatur [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Nec [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]

At illi obtulerunt ei / Et ait illis Cuius est hec ymago et inscriptio / dicunt ei cesaris / Tunc ait Ihesus ait illis Reddite que sunt cesaris cesari et que sunt dei deo / et mirabantur omnes super eum etc.

Iudee ad soluendum tributum ipse venit in Bethlee ubi aggregabantur tribus David Et ipse erat de tribu David At illi attulerunt denarium. Denarium erat genus nummi quod valebat decem primos nummos usuales et in eo erat ymago cesaris inscripta Et ait illis Cuius est ymago hec et subscriptio Dicunt illi Cesaris Respondens autem ihesus dixit eis Reddite igitur cesari que sunt cesaris cesari. et que sunt dei deo Et admirabantur de eo Beda quod autem Reddite que sunt cesaris Cesari .s. nummum tributum et pecuniam Et que sunt dei deo scilicet decimas primicias oblaciones et victimas quomodo ipse reddidit pro se et pro petro / Et deo reddidit que dei sunt patris eius faciens voluntatem eius Beda post exponit moraliter Dicens quod sicut Cesari imperator temporalis exigit expressionem sue ymaginis sibi temporaliter reddi ita imperator celestis animam nostram que lumine vultus sui lustrata est et signata Sicut dicit psalmista Signatum est super nos lumen vultus tui domine Debemus reddere et offerre Unde hic ad nostram erudicionem est sciendum quod sicut in denario illo materiali ad hoc quod sit acceptabilis alicui imperatore terreno quatuor requiruntur

- Materie puritas
- Ponderis gravitas
- Ymaginis veritas
- Subscripcionis firmitas

Ita anima nostra ut sit deo acceptabilis ad deum offerendum requiritur Affectionis sinceritas Dilectionis caritas / Similitudinis dignitas / fidei firmitas / in anima nostra Primo si volumus offerre deo quod habeat affectionis puritatem sicut anima fit a deo et creatur in natura spirituali et simplica ab omni immundicia terrestri Ita spiritualiter debet habere in affectione sinceritatem ut sit sine affectione terrestri aut terrestrium / quia ut dicit Augustinus libro de utilitate credendi Sordes anime sunt amor quarumlibet rerum preter deum a quibus sordibus quanto quis purificatior tanto acceptatior deo Et idem de libro confessionum Si affectas terram terra es Si celum celum es etc.

Affectionis puritas

Et ideo dicitur Eccl. xxvj. Bono animo redde gloriam deo
Requiritur secundo in anima ut sit digna offerri et reddi
quod habeat propondus caritatem sicut dicit Aug. li. xiij
confessionum ponderibus suis aguntur omnia et loca sua
petunt Amor meus pondus meum illo feror quo
feror Et ideo qui sunt in peccato habent malum pondus
Et ideo dicitur Eccl. xxvj Nulla ponderacio est digna
continentis anime Requiritur iijo ad hoc ut anima sit digna
reddi et offerri deo similitudinis dignitas a primo
creacionis sue homo fuit formatus ad ymaginem
summi Imperatoris et similitudine sicut patet Gen. jo
Et hoc quantum ad animam secundum potencias suas in quibus
ymago summe trinitatis relucet sicut patet per beatum Aug.
li. xo de Trinitate Et quamdiu homo stat in gracia ymago
illa resplendet et videtur Imperatoris figura in ea Sed statim
quod homo peccat mortaliter iam ymago in anima deturpatur
et fedatur sic quod non sunt cognitum in plateis ut
dicitur Tre. iiijo Et apostolus ad Ro. j. mutaverunt gloriam
i. ymaginem incorruptibilis dei in similitudinem corruptibilis
re Et propter hoc pulcre dicebat beatus Bernardus in
meditacionibus suis sic O anima insignita dei ymagine de-
corata similitudine desponsata in fide dotata spiritu
redempta sanguine par angelis capax beatitudinis
racionis particeps quid tibi cum carne Ideo bene anima
debet custodiri ut ymago dei in ea servetur et munda
deo reddatur sicut Jonas ijo dicit Quecumque vovi
reddam deo pro salute Requiritur iiijo ut anima deo
sit acceptabilis et deo possit reddi ut in ea sit sub-
scripcio fidei Christi quando enim in baptismo puer quasi denuo sit
et fabricatur et regeneratur tunc fit quasi moneta dei
et in fronte eius inscribitur crux Christi et caracter
in anima ita quod illa anima nullius alterius inscripcionem
portat et tunc fit acceptabilis a deo Et igitur de
anima sic ymaginata sic formata et signata tamquam
de denario bono et fideli debemus Imperatori nostro
reddere tributum et offerre ut apud dominos temporales fa-
ciamus sicut tenemur et apud proximos nostros et
eciam et apud creatorem nostram animam fidelem
reddamus et vivificatur quod dicit dominus in textu.

2 Pondus dilectionis caritatis

3 Similitudinis dignitas

4 Superscripcio fidei debitatis

Et venerunt ad eum Saducei qui dicunt resurrectionem non esse et interrogaverunt eum dicentes

[illegible]

Magister ... Moyses nobis scripsit ... Deut. 25 ... Si cuius frater mortuus fuerit et dimiserit uxorem et filios non reliquerit ...

videlicet Reddite que sunt cesaris cesari et que sunt dei deo Quod nobis concedat etc.

Et venerunt ad eum saducei etc. Hic agitur ponitur saduceorum confutacio et dividitur in duas partes primo in partem principalem ibi Et accessit etc. Secundum sensum litteralem est primo sciendum Quod sicut dicit Beda in ingmento suo et prius dictum fuit desu in iudeis due hereses erant maiores scilicet phariseorum et saduceorum pharisei tradicionum et observacionum quas illi deuteroses vocant iusticia preferebant unde et divisi vocabantur a populo Saducei autem qui interpretantur iusti Et ipsi vendicabant sibi quod non erat Quia resurrectionem corporis et anime angelos et spiritus sequentes omnia denegabant solum libros moysi recipiebant. Pharisei autem resurrectionem credebant tamen errabant etiam ipsi post resurrectionem sicut faciunt illi de lege machometi credebant habere uxores et liberos et agros et vineas et tamen credebant unam urbem auream de celo venturam iuxta vaticinium thobie et per mille annos vitam optimam ducere et post credebant se in celos transferendos Et propter hoc fuit questio saduceorum que ponitur hic contra quia ad eum pharisei nesciebant respondere Et propter hoc querunt a christo dicentes magister moyses nobis scripsit et istud est deut. xxv° si cuius frater mortuus fuerit et dimiserit uxorem ipsius et non relinquerit filios accipiet eius frater uxorem ipsius et resuscitet semen fratris sui Et istud fuerat factum apud iudeos ante moysen sicut patet de filiis iude filii iacob et de thamar ut patet in gen. xxxviii et sequitur questio Quod vii fratres erant Et primus accepit uxorem et mortuus est non relicto semine Et secundus accepit eam et mortuus est nec iste reliquit semen Et consimiliter vii et non reliquerunt semen Novissime mortua est et mulier In resurrectione igitur cuius erit uxor omnes habuerunt eam Quia saducei credebant animas cum corporibus

[illegible]

[illegible] Judeis et specialiter querentibus cum phariseis
reddi[illegible] deo mandata que se impleret et abusset
parum duplicem vz publicum et specialem
quia cum interrogatum a phariseis et herodianis.
Si licet tributum dare cesari an non respondit
in implendo sed parum preciperendo reddere que sunt
cesaris cesari et que sunt dei deo. Sic quidem
mandata non servavit sed ipsa transgressi sunt
rebellaverunt contra cesarem sed romano imperio [illegible]
[illegible] et quod [illegible] cesaris cesari [illegible] quod quidem implevit
parum specialem quia venerunt romani et destruxerunt
civitatem et locum et gentem et dispersi sunt. Refert in
historia Josephi de destructione Jerusalem et specialiter Judeorum
transgressi est quia sedem mandatum sed reddere
que sunt dei deo credendo in Christo cum incredulis
in magis [illegible] implevit parum [illegible]
[illegible] attendisses mandata mea
facta fuisset sicut flumen pax tua. Pax cum
[illegible] iustitia sicut fluctus et iustitia tua sicut
gurgites maris. Iustitia [illegible] est que est per fidem Christi
[illegible] iustitia [illegible] sicut gurgites maris
[illegible] sicut gurgites maris non deficiunt

nec recedam [illegible] quam dicentes

Ruth 3 de Booz qui dixit Ruth

Et re[illegible] semen fratris sui. s. defuncti

Videtur [illegible] sicut hic

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] hic de [illegible] est [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] hic est [illegible]

[illegible]

[illegible]

intire ad confutationem phisicorum qui tenebant gentiz
ut dictum est hoc a xpo gnerabant et potuit esse
ut dicit beda quod in lege forum hec accidit. sed
turpitudinem fabule opponit vt iuris derogent
vitatem. S[ecundu]m sensum moralem beda exponit quod mulier
sterilis et infecunda est aia peccatoris septem fres
sunt .vii. dona spus sancti a quibus illa deberet
fructu bone paginis et operis hre ut a dono sapie
hret fidei illuminatorem a dono intellectus hret dei spe
nilatorem a dono consilij hret sanctam conversationem
a dono fortitudinis hret iustitie firmitatem a dono
scie hret sui cognitionem a dono timoris dei ois
mali detestationem ut sic effugiat obprobrium legis
que dicit deut xxiii non erit in fecunda et sterilis
in plebe Et ideo aia peccatoris que merito sterilis dr
iux illud psalmiste retribuebant michi mala pro
bonis .s. demones sterilitatem nouissime moritur
in fecunda morte sub spuali sub maledictione ob-
probriose sterilitatis. Ali exponit alius doctor iuxta
ce vii fres possunt dici vniuersitas plurator[um] lim
eccia traditur sponsa et vxor. sed infecundi ut pleb
moriuntur et sine liberis quia ex ecia eorum
nulli filij domini creantur q. spadones sunt qui a
corrumpere etiam possunt sed gnare non possunt
iux illud Eccl xxx Concupia spadonis deuirginauit
iuuenculam etc. nouissime moritur etc. q. sterilis et
infecunda et hinc mariam deducat qui uenerunt et
dilatores et credentes. Ihus ait illis nonne ideo erratis
nescientes scripturas neque virtutem dei. Beda dicit
propterea errant quia scripturas nesciunt Et quia
scripturas ignorant gnr nesciunt virtutem dei hoc
est xpm qui est dei virtus et dei sapia Tho dicit
quod loquitur xpus q. dicit vos non intelligitis scrip
turam que deum annuntiat vos eciam consideratis
quod difficile sit deo dicere aliter qz potuerint membra
dissoluta coniungi et aiabus adunari Et ad ma
iorem evidenciam dicti consilij sciendum quod saducei
innitentes suo sensui et cursui naturali nolebant

quod possit fieri naturaliter quod aliquid nunc redire posset
sicut dicitur ii° de generatione quod quorum substantia deperit
non est possibile redire idem unum. Et eciam v° phisicorum
de ydemptitate motus quod non potest redire. Liceat in pre
dicamentis dicit philosophus quod de privatione ad habitum non
fit regressus. Et isti saducei non viderant scripturam
dicentem oppositum dicente Job xix°: Scio quod redemptor meus
vivit et in novissimo die de terra surrecturus sum
et rursum circumdabor pelle mea etc. Et quia saducei
ignorabant virtutem dei per quam fiet ista resurrectio. Circa
quod est sciendum quod in resurrectione tria sunt: primum
est corporis ex pulueribus reformatio. Secundum est ipsi anime
reunio. Tercium est unitarum inseparabilis colligatio.
Primum est contra naturam. Videtur consolitum cursum ut que
per peccatum destruere et destructa non reparare. Secundum
est consentaneum nature videlicet quod anima corpori organizato
naturaliter uniri desiderabit unitatem. Tercium est supra
naturam videlicet quod ex corruptibili fiat incorruptibile
et quod unita illa inseparabilia fiant. Et qui primum et
tercium non possunt fieri ~~non possunt fieri~~ nisi
a virtute divina qua operante fient et non est diffi
cile omnipotenti deo et virtuti sue fieri. Ideo saduceis qui
resurrectionem negabant et scripturas sibi [illegible]
fieri bene a salvatore dicitur: erratis non scientes
scripturas neque virtutem dei. Et declaratur dictum
[illegible] ut clare patet. Tunc Christus ad errorem istorum
et consilium plane et pulcre ad questionem respondet dicens:
Cum enim a mortuis resurrexerint neque nubent neque
nubentur, sed sicut angeli dei in celis. Beda
dicit in commento suo quod proprie gramatice loquendo
viri nubunt mulieres nubuntur. Resurgent tamen corpora
que possunt nubere et nubi. Tamen sicut dicit Beda
erunt sicut angeli dei quia gloria renovati
absque ullo mortis metu absque ulla labe corrupcionis
absque ullo eterni status gaudio perpetua dei visione fru
untur. Certum quod nec ab extrinseco nec ab in
trinseco potuit aliud contrarium preter quod eorum beati
tudo violatur. Et sicut dicitur. Apostolus impetre

fiunt hic in mundo contra passiones temporales et multiplicacionem sine propter successionem ne mundus desiciat Sz post iudicium in electis non erunt temporales nec erit ibi multiplicacio / quia omnes electi erunt glorificati et sicut angeli habebunt esse permanens et immutabile / Sz de hoc quod dicit saluator quod erunt sicut angeli dei in celo est dubium. Vtrum homines assumentur ad ordines angelorum. Et videtur quod non quia quod non conueniunt in officio non conueniunt in ordine. Sed officium deputato, sed anime beate non conueniunt in ordine aliquo officij angelici. ergo non erunt assumpti ad ordines angelorum Et istam opinionem aliqui tenuerunt ut bletus et euuomius et male Vnde magister sinarum (?) po. in li. 2o pt contrarium et probat auctoritatibus sanctorum Et ideo sane tenendum quod ad quoslibet ordinem angelorum aliqui electi assumuntur. Sz vtrum omnes vel non omnes de hoc sunt opiniones aliqui dicunt quod omnes in aliqua ordine ponentur vt videtur velle magister sinarum (?) li. 2o dist. ix Alij autem tenent quod non Dicunt sed aliqui electi licet pauci qui sunt minus transcendunt omnes ordines angelorum sicut de beata virgine tenet ecclesia ita erunt aliqui electi qui non erunt tanti meriti quod possent equari alicui angelo in gloria Et isti constituent decimum ordinem et isti videntur hic pro se xpm in parabola illa de decem dragmis luce. xv. vbi dicitur mulier habens dragmas. x. etc. vbi glo. dicit. x. dragmas mulier habuit cum nouem ordinibus angelorum additus est homo decimus ut compleretur numerus electorum et sic videntur intellexisse xpm illam parabolam de. x. dragmis ... quod nullus electus in ministerio cum angelis conuenit etc. dico quod illa assumpcio non intelligitur quo ad conueniencias officij sed premij Sequitur quod xpc dixit saduceis Nunquid legistis in libro moysi super rubum quo dixit illi deus inquiens Ego sum deus Abraham et deus Jacob. non est deus mortuorum sed viuorum vos ergo multum erratis Nota hic quod ista verba Ego sum deus Abraham etc. dominus dixit

qo.

qo.

246

de mortuis autem quod resurgunt non legistis in libro Moysi super rubum quo illi deus dixit dicens Ego sum deus Abraham et deus Ysaac et deus Jacob. Non est deus mortuorum sed viuorum Vos ergo multum erratis

moysi qui apparuit ei in rubo qui ardebat et non comburebatur ut patet exo. iii. De hoc quod dicit non est deus mortuorum intelligendum est est mortuorum totaliter consumptorum et adnichillatorum sicut isti saduccei credebant esse de hominibus post mortem eorum quod totaliter adnichilarentur / Et ideo multum errauerunt / quia anima post mortem remanet quia incorruptibilis / Et sequitur a toto sicut incorruptibile a corruptibili / vt patet ii^o de anima a philosopho Etiam multi antiqui philosophi naturali instinctu crediderunt animas manere post mortem vt Tullius Seneca et plures alii / ymmo ratione naturali dictat hoc / Istam materiam nolo tractare nec decet in presenti / Sed hic beda multo pulcre miratur. quare dominus adduxit ad probandam resurrectionis veritatem istam auctoritatem cum multis evidentioribus auctoritatibus in scriptura inueniuntur et exemplis / Quorum est istud. suscitabuntur mortui et ipse in posse / Quorum est istud. Et resurgent qui in sepulcris sunt / istud describitur ysa. xxvi. secundum aliam literam / Et in alio loco multi dormientium de terre puluere consurgent / Et istud scribitur dan. xii. Tunc dicit beda / quaeritur itaque quid est quod dominus noluit hoc proferre testimonium quod videtur ambiguum uel non satis esse ad rem pertinentem veritatem. Et tunc soluit dicens / supra diximus quod saduceos nec angelos nec spiritum nec resurrectionem corporum confitentes / athanium quoque initium predicare / hii quinque tantum libros moysi recipiebant / prophetarum vaticinia respuentes / Stultum quoque erat inde proferre testimonium cuius auctoritatem non sequebantur / porro ad eternitatem animarum probandam de libris quos ipsi recipiebant profert testimonium dicens. Ego sum deus abraham etc. vt cum probauerit animas permanere post mortem neque enim fieri poterat ut eorum esset deus qui nequaquam subsisterent / qui introduceretur et corporum resurrectio que cum animabus bona mala vel gesserunt

Et accessit vnus de scribis etc. hec est pars accidentalis superius diuisa Quia audierat quod xpistus confutauerat phariseos et saduceos Vnde Matheus dicit quod temptando iste accessit ad ihesum quod bene accessit. quod audierat eos conquirentes et uidens quod bene

[illegible]

illis respondit / interrogauit ihm quod esset primum omnium mandatum / ihesus autem vidit quod primum omnium mandatum est / audi israel dominus deus tuus vnus est et diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et ex tota mente tua / Nondum est hic pe ... in diuisis libris ista mandata diuerse ordinant deu. vj ponitur istud primum audi etc. et bene quia primum dignitate et racione Etiam quia in prima thabula moysi vbi scripta tria mandata affirmatiua que pertinent ad dileccionem dei istud erat primum / et secundo illud diliges etc. et bene fuerunt simul posita / quia primum pertinet ad fidem / secundum ad caritatem / et quia fides sine caritate nichil esse vt patet prima cor. xiij. Ideo bene ... attendens ad quorum posuit illa duo simul sicut apostolus dicebat ad gal. v° In xpo ihu neque circumcisio aliquid valet sed fides que per dileccionem operatur / Ista duo precepta sunt duo vbera de quibus vberibus lactis dileccione emanat de quibus dicitur cant. iiij. vij beda in glo. primum ergo et maximum mandatum est cognicio atque confessio diuine vnitatis cum execucione bone operis / bona autem operacio in dileccione dei et proximi perficitur quod breuiter aliis verbis commendat apostolus d. in xpo etc. est ut supra / Sed de isto precepto diliges dominum deum tuum etc. est aliquantulum dubium quia sic videtur quod homo hic in via possit deum diligere perfecte quia sic diligere ex toto corde etc. est diligere perfecte Cuius oppositum tamen videtur velle apostolus prima cor. xiij. vbi dicit cum venerit quod perfectum est euacuabitur quod ex parte est sicut ibidem dicitur / nunc cognosco ex parte etc. ergo non possumus hic habere perfectam dileccionem sicut nec perfectam cognicionem / Etiam Augustinus lxxxiij questionum q. xxxvj dicit perfeccio caritatis est nulla cupiditas sed in via hic de lege qui non possumus esse sine aliqua cupiditate que quidem ex quo est alicuius rei quam dei minuit de amore dei / ergo perfecte hic in mundo deus a nobis diligi non potest / Unde hic secundum philosophum perfectum est cui nichil deest / simpliciter de hoc quod hic ...

Sz igitur actus diligendi perfectus est qui sit que hic sit. Ideo est sciendum quod si nos attendamus ex parte obiecti diligibilis qui est ipse deus tunc sit intrinsice diligibilis in infinitum quia est infinite bonus intensive sic a nullo potest intensive in infinitum diligi nisi a seipso cum creatura non possit aliquem actum elicere infinitum intensive et etiam simpliciter et perfecte anima non potest ferri in obiectum suum hic in via sicut totum conatum sue voluntatis et virtutis quia corpus quod corrumpitur aggravat animam. Sz si loquamur de modo diligendi deum secundum statum vie et de modo congruitatis sibi debito hic in via potest deum diligere perfecte sicut dicit crisostomus martirium amore dei iuxta illud quod dicit salvator Joh. xv. Maiorem caritatem nemo habet i. hic non potest quam ut animam suam ponat pro amicis suis sc. pro deo suscipe hic in via et hoc est quod fecit in deum super omnia et propter se et hoc diliget deum ex toto corde et ex tota anima. Nec [illegible] quod opposito contingit quia aliud est pro statu vie de cognitione et dilectione quia in patria erit cognitio intuitiva hic est per speculum et in enigmate. Et ideo in patria erit maior cognitio et maior dilectio. Sz hic in via est maior dilectio quam cognitio quia per fidem speramus plus quam cognoscamus et ideo illa per fidem promissa diligimus et ferimur in eum quia magis ascendit dilectio quam cognitio. Moraliter sancti doctores exponunt istud preceptum Diliges deum ex toto corde tuo ex tota anima ex tota mente tua diversimode

Ex toto corde tuo i. ex devotione quo ad virgines
Et tota anima i. fide quo ad confessores
Ex tota mente i. dilectione quo ad martires
Ex toto corde diliges sapienter — Ber
Ex tota anima diliges fideliter
Ex tota mente diliges perseveranter
Ex toto corde i. intellectu sine errore — aug.
Ex tota anima tua i. voluntate sine inquietate
Ex tota mente i. memoria sine oblivione

Ex toto corde ut oēs cogitacōes tuas in deū referas
Ex tota aīa ut oīns affectiones in deum h'eas
Ex tota mēte ut oīa opa tua ad deum referas.
Attende qualr omnes vires aīe enūnauit est enī
vītus aīe aīal' quā expedit in dicendo. ex tota aīa
ad quam ptinet ira et desiderium qr omī tribuit volū
ta amori | Est et alia vis aīe que dicitur nālis ad quā
ptinet augmenta et nutrimenta Et ista est danda domino
quam exprimit Ex toto corde tuo | Est etiā alia vis
naturalis ronalis quam mentē vocat que tota
est deo dedicanda. Et ideo dicit ex tota mēte tua
Scdm aut' simile est huic Diliges pximū tuū
sicut teipm Istud mandatum videtur equipolere
isti prīo pcepto. non facias alii quod tibi non
vis fi'. quod quidē prīum est pīmo prium immutē illi
tuum et positivo. Thō9 hoc pceptum exponit qr
qui diligit deum diligit facturā suā inter factu
ras dei. homo magīā scdm dignitatem quia pticeps
est glīa dei Et ista duo pcepta de dilectione dei
et pximi bene annectuntur Sz de hoc qr dr dili
ges pximū sicut teipm videtur inquenies quia
plus tenem diligere nosmetipos quā quodcūqz
aliud preter deum. Nam phūs. ix ethī dicit qr
amicabilia que sunt ad altm veniunt ex amicabi
libus que sunt ad seipm. Sz hoc fit naturaliter
et iuste. ergo debemus nosm plus dilige' qz pro
ximuz Item phūs ubi supra dicit co° uno° qr
studiosius magis delectatur sibi et cōdolet in
malis. Sz tū magis delectamur in bonis et mag'
cōdolemus in malis magis amamus igitur homo
bonus magis diligit seipm pximū Sz cōtra. p° cor
xiii dicit' qr caritas non querit que sua sunt
Sz illum magis diligimus cui' bonū magis qrim9
ergo ex caritate magis homo dz dilige' pximū qz se
Rn° dico qr in homine sunt duo natura spūal'
et natura corpalis | homo dz dilige' se et bene
qn diligit se scdm natm spūalem. s. aīam que est

capax beatitudinis et secundum istam racionem homo debet se magis diligere quam quodcumque aliud post deum proximus
autem diligitur quia est particeps societatis in isto bono. Et sic societas est causa dilectionis secundum quandam
unionem ad deum. Et quia unitas est potior quam
unio ideo homo eo quod ipse participat bonum divinum
habet potiorem racionem diligendi se quam diligendi proximum
pro eo quod est socius in illa participacione et sic homo ex
caritate debet magis diligere se quam proximum. Et signum
est quod homo non debet subire aliquod malum peccati
quod contrariatur participacioni beatitudinis ut proximum liberet
a peccato. Nec racio valet qua dicitur quod caritas non querit
que sua sunt. Augustinus libro de regula clericorum quod
intelligendum est quod caritas bonum commune anteponit
quam proprium bonum et istud est commutabile omni bono quod
bonum quod est maius et magis diligibile ut patet in primo
ethicorum. Tamen ut dicunt quidam magis debemus diligere
salutem anime proximi quam corpus quod est capax beatitudinis per se.
Et ita videtur velle Augustinus in primo de doctrina christiana
Sed de hoc non plus mencio ad propositum. Et ait ille
scriba: bene magister in veritate dixisti quia unus est deus
et non alius preter eum. Et ut diligatur ex toto
corde et ex toto intellectu et ex tota anima et ex tota for-
titudine, et diligere proximum maius est omnibus ho-
locaustomatibus et sacrificiis. Beda in quarto super
parabolas hic dicit sic: Ostendit ex hac confessione scribe
gravem inter scribas et phariseos quaestionem esse
versatam quod esset mandatum primum sive maximum
legis divine. Quibusdam videlicet hostias et sacri-
ficia laudantibus, aliis autem maiorem auctoritatem fidei
et dilectionis opera preferentibus. Eo quod plures patrum
ante legem ab omni victimarum et sacrificiorum
consuetudine ex fide tamen que per dilectionem operatur
placerent deo. Simulque apud deum locum habentur
nemo autem unquam absque fide et dilectione per ho-
locausta solum et sacrificia deo placuisse inveni-

In qua sma scriba iste etiã finsse declaratur Quãtum ad hoc qd ipse dicat qd ista dilectio dei et proximi est ~~maius~~ / etc. sciendum sicut dicit saluator ex istis duobus mandatis tota lex pendet et prophete quia ut dicit apostolus Ro. xiii. plenitudo legis est dilectio Nam ista dilectio est

In intellectus illustracione	De primo dicitur p. Joh.
In affectus inflamacione	iiii. Diligamus nos
In perfectus augmentacione	invicem quia cari
In peccati destructione	tas ex deo est / et
In vite condonatione	ideo quia illuminat
In virtutum confirmacione	illum intellectum dicitur
In gracie impetracione	sapie. vi. Diligite
In glorie recepcione	lumine sapientie / De ii

dicitur. luc. xii. Ignem veni mittere in terram et quid volo nisi ut ardeat ignem. s. diuini amoris qui iam ardet in cordibus nostris / De iii. Ro. xiii. plenitudo legis est dilectio / De iiii. p. pe. iiii. Caritas operit multitudinem peccatorum Et ad Ro. xii Dilectio malum non operatur / De v. p. Joh. iii. Qui non diligit manet in morte ergo per oppositum Qui diligit habet vitam / De vi. patet quia sine dilectione omnis virtus languet quantum ad meritum Ideo ad Ro. viii. Diligentibus omnia cooperantur in bonum p. Joh. ii. Qui diligit fratrem suum in lumine manet ergo non lumine ~~in~~ dei / De viii. dicitur Jo. xiv. Siquis diligit me etc. Et ysa. lxiii. In dilectione sua ipse saluabit nos / Qui voluit videre causas quare nos debemus invicem diligere videat in lectura mea super ad Thim. Et ibi videbit multa pulcriora de ista materia Ihesus autem videns quod ~~bene~~ // respondisset ~~deum~~ ut non ~~ex~~ longe // a regno dei // Secunda monet quomodo in quo suo cum Mathus dicat quod scriba iste fuit legis doctor ut ipse appellat eum temptans deum de primo mandato sine maximo interrogauerit quem secundum Marcum dominus dicat non longe esse asseruat

tum scriptum sit quod sapientia longe sit omnibus qui
temptant illam ut dicitur Sapie. ix° Et alia scrip
tura dicit In simplicitate cordis querite illum quoniam
invenitur ab hiis qui non temptant illum et solum
sic augustinus solvit in doctor [illegible] Dicam forte quia
temptaturus quid dominum adiecit [illegible] audito eius
[illegible] conversus ad pietatis gratiam rediens et quod prius
temptando despiciendum crediderit post modum am
plectendo sequendum esse cognovit Aut exceptatorum
non [illegible] malum tamquam [illegible] nolentem
[illegible] tamen potius [illegible] tamquam amplius vole
tis [illegible] quia non frustra scriptum est qui facile
credit levis corde [illegible] etc. xix. Et nemo
audebat tam eum interrogare [illegible] quia in sermonibus
[illegible] ultra non interrogavit. [illegible] apertissime com
prehensum zone tradunt [illegible] ex quo intelligimus ve
na [illegible] posse quid [illegible] difficile quiescere
et sic sit dictum de ista parte.

Docens

Tricdens Jhesus docebat in templo dicens
Iste ponitur scribarum confutatio et sic disci
pulorum instructio ibi et sedens etc. Ad
evidenciam littere est sciendum sicut diffuse tractat beda
in quinto quod scribe et legis doctores credebant Christum
venturum quem expectabant et messiam vocabant tamen
credebant esse purum hominem de genere david et esse
unum sanctum hominem et ideo salvator de scripturis
ipsius david eos confutat ostendens quod ille qui ven
turus erat esset filius dei licet quantum ad humanitatem
sit de tribu david unde querit ab eis quo ergo dicunt
scribe Christum filium david esse ipse enim dicebat in
spiritu sancto dixit dominus domino meo sede a dextris
meis. Notandum quod in hoc ipse repetit. dominus dixit do
mino ipse exprimit distinctionem personarum in divinis
videlicet patris et filii quia de patre est unum dicere quod sit dominus
et de spiritu sancto quod sit dominus et tamen non tres domini sed
unus est dominus quia licet sint tres persone distincte
penes relationes originis et notiones [illegible]

~~tamen~~ zone vnitatis essencie Et quia actiones
dei sunt indiuise ad extra quia omnia opera ad extra
que dicuntur fieri a deo fiunt a tota trinitate et sic
pater dicitur dominus et filius dominus et tamen est unus
dominus Vnde sciendum quod ipse dicitur dominus ratione multiplici

mundi creacione — De primo dicitur in psalmo Venite
mundi conseruacione — exultemus domino | Sequitur
mundi gubernacione — quoniam ipsius est mare et ipse
mundi redempcione — fecit illud etc. | De secundo dicitur
mundi iudicacione — Judith ix Domine omnia
mundi ministracione — in tua prouidencia posui

sti. Sed Et dominus est nomen tibi De iiiᵒ in psalmo Domini
est terra et plenitudo eius etc. De iiiiᵒ dicitur saluator
Joh. xiii Vos vocatis me domine et magister et bene di
citis. sum etenim. De vᵒ ysa. xxxiii Dominus iudex
noster. primo cor. iiiiᵒ qui iudicat me dominus est | De
viᵒ dicitur ysa. lxv Tunc erit dominus in lucem
sempiternam Sed queritur dicitur dominus magis sedere
a dextris quam stare | tamen stephanus Act. vii dicebat
quod uidebat eum stantem a dextris dei | Respondeo quod sedere
dicimur et non stare

Iudicantes — primum patet quia iudicis est sedere
presidentes — et ideo dicitur mal. iiiᵒ quod dominus
docentes — in iudicio sedebat conflans et
residentes — mundans argentum .i. separabit

bonos a malis Et math. xxv Cum venit filius
hominis et sedebit in sede maiestatis sue etc. Secundum
patet quod ipse sedet ut dominus ordinans vniuersa Dan. vii
Antiquus dierum sedit etc. Et ysa. Vidi dominum se
dentem super solium excelsum etc. Et i xi metha[ph]isic[e]
in principio dicitur cum sedere ducere et vulgi stare
corona | Tertium patet quia istud est proprie magistri se
dere et docere vnde de xᵒ de Christo vᵒ quod ipse sedebat
docens Quartum patet quia sedendo homo quiescit
ysa. xxxii Sedebit populus in pulcritudine pacis et in requie
opulenta Et quia dominus est iudex et dominus doctor

[illegible marginal notes]

et lxx. Chelius dicitur sedere quam stare. quid de stepho dicitur quod vidit dominum stare. Dominum quod loquebatur secundum statum in quo erat. ipse erat in agone et ideo volebat quod iuvabatur a domino. Modo pugnantis vel defendentis proprie est stare. Ideo ipse vidit et ipse dicebat ipsum stare. quia paratum eum iuvare. Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Quia a patre subicitur illi inimici non infirmitatem .i. humanitatem filii sed unitatem nature quia aliud in altero operatur significat. Nam et filius subicit inimicos patri. quia patrem clarificat super terram. Quia subicit inimicos .i. peccatores qui inimici dicuntur iuxta illud Inimici facti sunt mihi. Et istos destruet deus pater per filium in finali iudicio iuxta illud i. cor. xv. Illum oportet regnare donec ponat inimicos sub pedibus eius. Vel in bono intellectu quod inimici dicti qui xpo inimici esse dicuntur subiciat ad fidem convertendo ut credant in obediam. Et sequitur ipse ergo David dicit eum dominum. unde quia est filius eius. Beda dicit et bene quia ista questio nobis prestat usque hodie contra Iudeos. Interrogemus igitur eos docti a domino si simplex est ut ipsi credunt et tamen filius David quomodo vocet enim David filium dominum suum in spiritu sancto. Non autem reprehendimur quia David filium dicimus sed quia dei filium esse non credimus. Et multa turba libenter eum audiebat. Nec mirum dicit Crisostomus quia ut bonus doctor docebat veritatem humilitatem bone statum sanctitatem et ideo erat audiendus iuxta illud Beati qui audiunt verbum dei et custodiunt illud ut dicitur luce xi°. Et dicebat eis in doctrina sua. Hic ponitur discipulorum instructio. Et primo ad sectandum humilitatem. Secundo ad elemosinandum largitatem. Secunda ibi. Et sedens iuxta gazophilacium. Dicitur primo quod in doctrina sua dicebat. Qualis erat doctrina .i. super doctrina sua dicebat. Qualis erat doctrina eius non de terra fuit dicitur. erat enim doctrina eius non de terra quia qui de terra est de terra loquitur ut dicitur Io. iii°. Erat de sursum descendens a patre luminum. de qua bene dicitur Iac. iii. que de sursum est sap

[illegible marginal notes]

Primum quod pudica est deinde pacifica / modesta / suadibilis / bonis consentiens / plena misericordia et fructibus bonis / et indicite vii virtutes ad quas faciendum et sequendum doctrina Christi monebat et docebat videlicet

Ad luxurie detestacionem / quia pudica
Ad iracundie compressionem quia pacifica
Ad temperantie amplexionem quia modesta
Ad scientie acquisitionem quia suadibilis
Ad obedientie inclinationem quia bonis consentiens
Ad elemosine largitionem quia plena misericordia
Ad gratie et glorie adeptionem quia fructibus bonis

Et huius glossa xviii moralium capitulo xxxi dicit quod doctrina sapientie qualis scilicet erat doctrina Christi pre...

Hec pulcra est et pura veritate conspicua nec ad se per fallaciam pretendit extrinsecus et aliud servat intrinsecus nec pulcre in vanis videri appetit nitore sermonis sed integritate vitans. Et ideo bene dicit apostolus prima ad Thimotheum vi: Si quis autem aliter docet et non acquiescit sermonibus sanis sermonibus domini nostri Ihesu Christi et ei que secundum pietatem est doctrine superbus est et nichil sciens. Cavete a scribis qui volunt in stolis ambulare. Ad evidenciam littere est primo notandum quod in sacra scriptura stola sub multiplici signo accipitur in

habitu honestatis / Si accipitur primo modo tunc prius
Amictu dignitatis / est ornatus mulieris scilicet pa-
Vestitu venustatis / nus lineus quo ratione hone-
Actu sanctitatis / statis velabant caput suum
Effectu felicitatis / et dicitur a stolon quod est missio

quia superemittitur ab uno humero ad aliud humerum vel supra ~~corpus~~ incipit et per corpus. Ita dicit Ysidorus ethimologiarum xix sicut adhuc fit in pluribus locis. Si accipiatur pro amictu dignitatis tunc accipitur ephot lineo quod erat primus sericus / et dicebatur pallium super humerale auro contextum habens lapides preciosos auro conclusos. Ita dicit Rabanus super Josue. i dici po... Machabeorum x. Induit se Jonathas stola sancta et de hoc in ecclesiastico xlv satis habetur. Si accipiatur pro venustatis et honoris tunc dicebatur vestis sacerdotalis

Stola

1 [illegible]

2 [illegible]

3 [illegible]

stricta descendens usque que alienum in scriptura vocatur poderis alii stola. Unde primo paral. xv°. de quo david indutus stola bissina et omnes levite qui portabant archam etc. Si accipit pro actu felicitatis tunc mistice dicitur status virtuosus sicut de iuda filio Iacob dicebatur ipse Gen. xlix. lavabit in vino stolam suam etc. Et ecclesiastici l. ubi dicitur in accipiendo ipsum stolam et vestiri in consummatore virtutis. Si accipiatur pro effectu et ornatu felicitatis tunc allegorice status gratie dicitur stola prima sicut luce xv°. dicitur de filio revertente ad patrem et penitente cui pater dixit date illi stolam primam. stolam. scilicet innocentie gratiam allegorice. Si accipitur pro stola sua tunc est status glorie sicut de martiribus dicitur apo. vii. qui laverunt stolas et dealbaverunt in sanguine agni. Unde et angelus apparuit post resurrectionem coopertus stola candida ut dicitur mar. xvi. in quo signatur gloria. Modo in proposito accipitur pro amictu dignitatis qui dicitur cattete etc. quia scribe isti qui erant doctores legis volebant portare stolas preciosiores et preciosiores aliis et istud veniebat ex fastu et superbia. Unde dicit Beda in quarto suo ambulare in stolis candidioribus et indutos procedere ad publicum signat superbiam in quo inter cetera dives ille qui induebatur purpura et bisso peccasse dicitur. Circa quod et que committitur peccatum in superfluo ornatu in lectura mea super ad tytum diffusius pertractavi. Secundo volunt salutari in foro in signum honoris ut appareant virtuosi quia secundum philosophum primo ethicorum xii°. honor est signum boni factive operationis quia ut dicitur ibidem xxvii omnis qui honoratur et ei applauditur fit fantasia quod sit talis et custodi studiosus. Et ideo ut dicitur primo ethicorum vi videntur homines honorem querere ut credant seipsos bonos esse. Querunt igitur a prudentibus honorari et apud eos a quibus noscuntur et in virtute. Sic et ex arrogantia isti scribe volebant salutari in foro primum capitulum et ordine altiori voce et inclinato capite. Et in primis cathedris

[illegible]

sedere in synagogis / et primos discubitus in cenis

Beda in quinto suo dicit quod xpus non vetat accipere salutationes in foro / nec sedere primum in synagogis etc. hys quibus racione status / ex ordine de iure et consuetudine competit / sed eos qui indebite amant sibi ab aliis haberi quibus non sunt digni / docens eos cavendos qui improbos / et se etiam videlicet non gradum iusta redarguens distinctione / quamvis et culpa non careat si idem in foro litibus intersit qui in cathedra magistri cupiunt appellari / Duplici sane racione [illegible] cupiositate cere iubemur / ne scilicet eorum s. honoratum nos adsulacione seducamur estimantes bona esse que facimus vel emulacione inflamemur et frustra gaudentes in bonis laudari que simulant / Et etiam notandum quod multiplex cathedra invenitur in scriptura videlicet

Cathedra

Discrecionis — Veneracionis — Ambicionis — Iniquitatis

1. In prima et bene sedent boni doctores quod in ps. In cathedra seniorum laudent eum .i. prudentium / quorum os attendere expositionem et sermones cum ciacionibus ut dicit philosophus vi ethicorum / Item in ii Regum xxiii dicitur quod david sedet in cathedra sapientissimus

2. In secunda cathedra sedent divites et potentes de qua in prima Regum dicitur Rex sedet in cathedra secundum consuetudinem et Job xxix Dicebat qui in platea parabant mihi cathedram

3. In tercia sedent ypocrite et superbi qui presunt et non prosunt de quibus luc. xi Ve vobis qui diligitis primas cathedras in synagogis videlicet ex ambicione

4. In quarta sedent pravi iudices et ideo de bono iudice dicitur quod in cathedra pestilencie non sedit / Modo in proposito scribe appetebant sedere in cathedris veneracionis ex ambicione / Qui devorant domos viduarum / sub obtentu prolixe oracionis / Beda in quarto suo dicit scilicet sunt enim qui se iustos simulantes a peccatoribus suorum consciencias turbantes / quod pro omni pro eis iudicio futuri pertinacias accipere non formidant / et cum porrectis manibus pauperi minuunt .i. pecuniam tollant

Cum [illegible] porrectis manibus ad [illegible] collecta ad accipiendum [illegible] quibus [illegible] [illegible] fiat in [illegible]

[illegible]

[illegible]

Unde Ieronimus supra illud ad Tytum primo non turpis
lucri cupidum. dicit. sunt enim multi doctores qui
non ob turpis lucri gratiam qui domos subvertunt
et putant questum esse pietatem / et in vultu
simulare se bonum ut turpis lucri gratia peccunias ma
liciose extorqueant. Quantus simulacio est / ymo ut dicit
Bernhardus duplex iniquitas / quia iniquitas et simulacio
/ sicut fuerunt ypocrite ficti qui erant in ecclesie usque
in anxiulis prolixe ut sub illa simulacione ab hominibus
qui vident eos et credunt oraciones eorum esse
ex devocione possint peccunias extorquere / ut etiam
sunt aliqui qui promittunt dicere unum psalterium
vel multas oraciones pro xii denariis vel ut sunt illi
qui simplices mulieres viduas aut beginnas sub
simulacione sanctitatis decipiunt et sic eorum domos di
ruunt a salvatore et inito devorare. Sed de hoc
quod dicit sub obtentu prolixe orationis quia ex hoc videtur
quod oracio debet esse diuturna et prolixa. quod probatur per id
luce xviii quod debemus continue orare et non deffi
cere. Et per apostolum ad thessalonicenses v° sine intermissione orare.
Contra tamen est illud Mathei vi. Cum oratis nolite
multum loqui sicut ethnici faciunt. Item desiderium
videtur esse sanctius quam restringitur ad pauca. unde
illud psalmi xxvi. a domino hanc requiram. Item in
oracione dominica datur nobis forma et terminus orandi
sed oracio dominica. sicut patet videre est brevis non prolixa
ergo oracio nostra debet esse brevis et non prolixa. Dicendum
dico quod causa orandi est caritas / quia in caritate debet
semper oracio fieri / Et quia semper debemus esse in
caritate et desiderio ad deum et in fide spe et cari
tate omnia ad gloriam dei agere. ideo secundum istud
dicimur continue orare ita dicit Augustinus ad probam
que querebat ab Augustino hanc questionem. Unde dicit in
ipsa fide spe et caritate continuato desiderio semper
oramus. Si autem loquamur de oracione in se accepta
ut est oracio vocalis que non potest continuari semper
ut patet experiencia. ymo certis horis et temporibus debemus

orare et p(ro)fecta intervalla quiescere Et tunc o(rati)o non d(ebe)t
esse multum prolixa ne affectus fatigetur et devo(ci)o
refrigescat quia multiloquium gravat aliq(ua)n(d)o et sic
refert q(uod) sermo sit multus. s(ed) diuturnus affectus
Unde Aug(ustinus) ad p(ro)bam absit ab oracione multa
locucio s(ed) non desit fervens et continua intencio
et sic solvuntur raciones utriusq(ue) partis p(rim)a arguit
de continua intencione et desiderio ad deum 2a
de ordine que sit in verbis que d(ebe)t esse brevius tum
continuari non possit. De hijs autem qui similiter prolixius
orant ad decipiendum viduas sicut dicit hic Beda in
glo(sa) sua verificatur illud ps. Cum iudicatur exeat co(n)-
dempnatus et oracio eius fiat in peccatum. Et ideo dicit
salvator hic q(uod) ipsi accipiant prolixius iudicium prolixius
i(d est) gravius q(uam) ceteri iudei s(ecundu)m glo(sam) vel prolixius
i(d est) eternum vel prolixius i(d est) iustius et verius. S(ed) q(ui)a
iudicium est multiplex in scriptura sic q(uod) unum nec
actus pro uno potest bene accipi pro alio. Ideo
inquirendum de quo iudicio loquitur salvator
hic quia est iudicium divine

ordinacionis et presciencie
approbacionis et concordie
discussionis et consciencie
determinacionis et sentencie

Iudicio ordinacionis
divine et prescie(nci)e
iudicatur quot-
tidie boni et mali
q(uia) statim q(uod) homo peccat
mortaliter iudicatus est ad mortem q(uam)cito homo
redit ad statum gracie ordinatur ad vitam sub co(n)-
dicione tamen si moriatur in statu illo. Et ideo dicitur
Joh. xij. Qui facit peccatum iam iudicatus est. Joh.
vj. dicitur Qui digne suscipit corpus domini
in iudicium non venit s(ed) transit de morte ad vitam
Et illud ps. Non resurgunt impij in iudicio i(d est)
iam ordinatur iudicio ordinacionis divine q(uod) ha-
beant vitam s(cilicet) boni impij autem habeant mortem Et in
p(er) hoc q(uo)d iam aliqui heretici et obstinate negaverunt
iudicium determinacionis finalis q(uod) nolunt mori
in ista fide Iudicio approbacionis iudicabuntur sancti nacionis

hy accipiunt
prolixius
iudicium

et dominabuntur populis ut dicitur Sap. iii. Unde Matth. xx. dicitur Vos qui secuti estis me etc. sequitur sedebitis super sedes xii. iudicantes etc. Secundo quia iudicium domini iustum approbabunt iudicio discussionis. Tertio probacionis iusti hic in mundo dicuntur iudicari id est probari sicut Job dicebat x^o ca^o iudica michi cur me ita iudices sicut aurum et argentum probatum per ignem iudicatur bonum quod non. Sic homines per probacionem temptacionis iudicantur. Quarto prolongatur bonum aut non omni genere iudicio dei iusto veniunt malis mala et bonis bona et econtrario. Unde Sap. xvi. Magna enim iudicia tua domine etc. Quinto iudicio retribucionis et sine et finali iudicio iudicabuntur boni et mali quoniam in iudicio adducet deus pro omni errato sive bonum sive malum ut dicitur Eccles. in fine. Ideo dicitur Act. xvii. Deus annunciat hominibus ut omnes ubique penitenciam agant eo quod statuit diem in qua iudicaturus est orbem in equitate. Ideo littera intelligit de iudicio retribucionis et finalis sine in quo plurimum iudicium sustinebunt arrogantes et superbi ut erant scribe illi

Et sedens Ihesus contra gazophilacium etc. Hec est ultima particula in qua Ihesus discipulos instruit ad oblacionem et elemosinam dandam et hic Christus commendat pauperis vidue devocionem et providenciam. Circa litteram est primo videndum quod est gazophilacium. Unde sciendum secundum Bedam et Papiam dicit idem quod gazophilacium dicitur archa vel locus in quo ponebatur thezauri aut pecunia ad servandum. Dicitur a gaza quod est pecunia et philare quod est servare et est grecum. Unde dicit Beda quod eciam hoc nomine appellabant archam in qua donaria ipsi congregabantur ad usus templi necessarios. iiii. Reg. xii dicitur Et tulit Ioiadas pontifex gazophilacium unum aperuitque foramen desuper et posuit illud iuxta altare ad dextram ingredientibus domum domini mittebantque sacerdotes in eo qui custodiebant hostia omnem pecuniam que deferebatur ad templum domini

Hystoriarum ...

Hystoriarum ectam vot illud archam no est ubi Adi gazophilu sedens ihus aspiciebat quo turba iactaret es in gazophilacium Et multi divites iactabat multa tarct in gazophi ... Et multi divites iactabat multa
vnde notandum est hic q sacerdotes qui erat tunc
compellebant venientes ad templum ad aliquid
offerendum / et dicebant q illi qui plus offerebat
plus habebant de merito quod est falsum Quia quantitas
meriti non accipitur secundum quantitatem doni absolute sed
per comparationem ad facultatem dantis et promptitudinem
sive voluntatis aut devocionis / Et de opinione sacerdotum
sunt illi qui querunt aut predicant indulgencias
in ecclesiis / Sed statim iuxta literam queri potest si tunc
poterant fieri oblaciones de omnibus rebus licite possessis et etiam utrum nunc possit fieri Et videtur q non
Sed in iura humana meretrix in hoc q est meretrix
turpiter facit non tamen turpiter accipit et ita licite
accipit et possidet sed non licet de hoc facere oblacionem
nec licebat tunc ut dicitur Deut xxiii non auferes
mercedem prostibuli in domo domini dei tui / ergo non
licebat oblaciones facere de omnibus licite possessis
et per quos nec nunc Item ibidem prohibetur q precium canis non offeratur in domo dei sed precium canis
iuste non solum iuste possidetur ergo ut prius In oppositum
videtur quod dicitur prov iii honora dominum de tua
substancia / Ad dominum enim habitus pertinet quicquid iuste possidetur ergo de omnibus iuste possessis potest fieri oblacio
Et dico q sicut dicitur eccl xxxiiii immolantis ex
iniquo oblacio est maculata / Unde patet q de iniuste
acquisitis nec tunc nec nunc vel oblacio facta Est
tamen sciendum q in antiqua lege in qua figurate significabatur quedam propter significationem reputabantur immunda
que offerre non licebat Et ideo in veteri lege omnes creatura dei non immunda et licite possessa deo debebat
offerri Sed quia in nova lege omnis creatura dei reputatur munda / Ad tytum primo / omnia munda sunt mundis
ideo quantum est de se de omni re licite possessa potest
oblacio fieri nisi in casu aliquo non liceret ut si aliud

offerret deo illud / vnde presbiter simplex debet punire quia id
prohibet dominus. Exodi xxiii. vel si illud quod offertur
cedat in detrimentum alterius aliquo modo / Ad secundum
principale. Ad primum dico quod in antiqua lege prohibebatur
oblatio de mercede prostibuli propter immundiciam / in noua
autem lege propter scandalum ne uideatur etiam fauere
peccato si de lucro peccati oblationem recipiat. Ad secundum dico
quod in lege canis erat immundum animal et ideo nec offere
batur nec redimebatur tum quia ydolatre utebantur
canibus in suis sacrificiis ydolorum / tum etiam quia significat
rapacitatem de qua non poterat fieri oblatio
Alia tamen alia immunda bene redimebantur et precium offe
rebatur secundum illud leuitici ultimo. Si immundum animal est re
dimet qui obtulit / tamen hec prohibitio cessat in noua
lege. Cum autem venisset vna vidua pauper misit
duo minuta quod est quadrans. Secundum glossam in sermone
dicit beda quod quadrantem dicunt calculatores quartam
partem cuiuslibet rei loci temporis aut pecunie. forsitan
autem hoc loco signat quartam partem sicli .i. quinque obolos
Et conuocans discipulos suos ait illis Amen dico
vobis quoniam vidua hec pauper plus omnibus misit qui
miserunt in gazophilacium. Hic quod lucas memorat
nobis insinuat quod sit acceptabile deo quicquid
bono animo obtulerimus qui non substanciam offeren
tis sed constanciam pensat / nec precium quantum mentis
sacrificio sed ex quanto proferatur. Et sic Thobias filio
suo dicebat thobie iiii capitulo. Quomodo potes esse miseri
cors sis / Si multum tibi fuerit habundanter tribue
Si exiguum etiam exiguum libenter impertiri stude
Ieronimus istud grasse [?] mistice exponit. Diuites
sunt qui multa offerunt qui de thesauro suo pro
ferunt noua et uetera scilicet que sunt [illegible]
ta utriusque testamenti / paupercula est vt ego et mei similes
qui mitto quod possum et desidero quod non pos
sum uobis explanare non quantum uos audistis
sed ex quanto considerat deus vnusquisque aut per qua
drante potest offerre qui est [illegible]

Cum venisset autem vidua vna pauper misit duo minuta quod est quadrans

[illegible]

quadrans quia ex tribus consistit . s. cogitatu verbo et facto / quem misit totum victum . quia tota vita corporis in ventre consistit / Unde dicitur totus labor hominis in ore suo / Tho. exponit mistice et moraliter. quod vidua ista est anima hominis relinquens sathanam cum quo per peccatum fuerat iuncta que mittit in templi erario duo minuta carnem . s. et mentem / carnem quidem per abstinenciam / mentem vero per humilitatem ut sic audire valeat quod totum victum suum posuit in sacrificium / fecit namque de suo mundo relinquens. Unde sequitur Omnes enim ex eo quod habundabant ~~illi~~ miserunt hec ~~aut~~ de penuria sua quod habuit misit totum victum suum Ex dictis habetur quod sicut in magnitudine moris in multitudine vel quantitate donorum non consistit liberalitas / quia nichil prohibet aliquos multa in bonos usus expendere et tamen virtutem liberalitatis non habere / similiter nichil prohibet aliquos virtuosos esse liberales licet sint pauperes Unde philosophus in iiii. ethicorum c. ii. dicit. non enim in multitudine datorum est quod liberale est sed in dantis habitu / Sic spiritualiter loquendo Ille dat satis deo qui non presumit de sua iusticia sed totum quicquid boni habet ponit in dei gracia et misericordia Unde beda in glosa super illud pharisaeo qui orando presumens de se dicebat Deus gracias ago tibi non sum sicut ceteri homines raptores iniusti etc. Sed ille victum suum in dei misericordia ponebat qui dicebat Domine deus propicius esto michi peccatori Iuxta illud Deus meus misericordia eius preveniet me.

Cum egrederetur de templo etc. Secundum hic ponitur quod a primo capitulo usque hic salvator noster docuit per viam amoris miracula faciendo et beneficia conferendo hic incipit docere per modum terroris . s. terrorem futuri seculi minando et pronunciando Et primo duplex questio proponitur scilicet solvitur hic Et respondens et Primum ponitur occasio propter hoc quod xpistus templum illud predixit destruendum Et ideo discipuli quesierunt tempus illius destructionis quod notatur ibi Dic nobis quando ista fient etc. Dicit primo quod cum egrederetur de templo non solum corporaliter

sed spualiter misticæ exponendo Iuxta illud Eze.
.x. Egressa est gl'ia a limine templi / et bene d'
a limine quia templum stabat quod erexerant
homines / sed sanctitas ceciderat quam extruxerat
deus et sicut dicitur Ad heb. vij° necce est vt
tr'slato sacerdotio legis tr'slō fiat [illegible] ait illi
vnus ex discipulis suis / Mgr aspice quales lapi-
des et quales structure / Et respondens ihus ait illi
vides has [illegible] magnas edificaciones non relinq-
tur lapis super lapidem / sicut expositum est sciend'
q' post ascensionem domini nri ihu xpi Iudei rebelle-
runt solue romanis tributum Quapropter missi fu-
erunt a Tybrio augusto vespasianus et Tytus
filius eius qui post magnam obsessionem Ciuitatem
ceperunt et eam destruxerunt templo tn' manente
post helius Adrianus venit [illegible] et yma-
ginem suam posuit in templo vbi fuerat archa
Iudei autem qui latitabant in diuersis locis se congrega-
uerunt et de nocte venientes ymaginem illam fre-
gerunt Quapropter helyus Adrianus venit et
funditus templum destruxit Et iudeos quos in-
venit ptem occidit et alios in omnem regionem
dispersit Et de ista destructione loquitur hic dñs Et
ideo beda in comento suo dicit quia stimulata ingen-
tibus etiam fide xpi Iudea digna sue pfidie pe-
nas erat luitura aptes dominus ruinam eius futuram
atque edificia tunc admiranda non multo post compla-
nanda esse predixit Diuinitus autem peractum est vt
patefacta per orbem ecclesia et fidei euangelice gratia
templum ipm cum suis cerimoniis tolleretur / Et
cum sederet in monte oliueti contra templum me-
cum rogabant eum secrecius petrus et Iacobus et
Iohannes et Andreas Dic nobis qn' [illegible]
Et quod signum [illegible] qn' [illegible] incipient consumari s'c'
dicit Beda et bene iste textus clarus nec indi-
get magna expositione Et est hic iij interrogacio aplorum
Quapropter dicit Beda et eius post egressionem de tem-
plo sessio et locus sessionis non carent mistio
Sessio enim eius mistice designat q' quemadmodum ista

+ Ne forte aliquis perculsus adhuc ac lactens in fi-
...
...
...
...

xiiij

Mons est oliueti fructiferi ... altitudinem significat ... Mons ille non infructuosas arbores habet sed oliueta gignere solebat

superbiam detestatur et amentiam Quis enim non in-
deat q montem oliuarum fructiferam sancte ecclesie
celsitudinem quam deus semper inhabitare decreuit
Quia videlicet non infructuosas sed arbores sed
olineta gigne solebat quibus lumen alitur sol
uitur infirmitates et requies lapsis tribuitur
Quam cuncta fieri in ecclesia probat q dicat Ego autem
sicut oliua fructifera in domo domini speraui in mi(sericordi)a
dei mei et ad maiorem declaracionem dictorum verborum
et ad nostram erudicionem est sciendum q triplex est
quendo oliua est oliua pululans et est actiuorum
Oliua fructifera et est platorum Oliua speciosa
et est religiosorum Prima oliua pululans inuenitur
de qua dicitur eccl. l. q. oliua pululans etc et ista
dicitur esse actiuorum quia actiui fideles debent admodum
oliue pululantis in ardius cresce In terrenis fru-
ctificare Ab ymis se erigere In bonis multipli-
care Et ista pertinet ad homines proficientes de
istis duobus primis simul querebat zach. iiii. ca.
q sunt iste oliue stantes in conspectu domini de duo-
bus vltimis querebat ipsemet propheta ibidem que sunt
iste due spice oliuarum Spica signat statum non solum
eleuatur a terra sed in se fructificat et grana multi-
plicat Et ideo de bono viatore actiuo et proficiente
dicitur Osee xiiii vistis quatuor simul erumpet radix
eius ut libani ibunt rami eius et erit q oliua
gloria eius Secunda oliua dicitur fructifera in do-
mo domini Et ista comparatur platis et curatis ecclesia-
sticis qui in domo domini scilicet in ecclesia dei debent
primo sibi fructificare et alios vt vera oliua
Illuminare per predicacionem
Pacificare per dilectionem
Curare per discrecionem

Quia sicut oliua quia lumen habet nutrit dolores et timores mitigat et plagas sanat et ita debet facere quicumque habet curam animarum vel in ecclesia dignitatem Vnde de primo dicitur in figura leuit. xxiiii. q leuite et sacerdotes debebant afferre oleum de oliuis

Pululans actiuorum

2 Fructifera platorum

purissimus. Secundo debent servare per dulcedinem admo-
dum olive et si contingat ad accia christi vitare
cito recedant et dicant sicut oliva dixerunt illud
Judicum ix. Non quod possem deserere pinguedinem meam.
Debent 3° curare verbo et exemplo plagas et tumores
peccati ut plaga per eos sit fota oleo sicut dicitur
Ysa. primo ut de quolibet possit dici illud Jeremie xi. olivam
uberem fructiferam vocavit dominus nomen tuum. Tercia
oliva dicitur speciosa de qua Ecclesiastici xxiiii quasi oliva
speciosa in campis etc. Et ista proprie signat reli-
giosos qui admodum olive dicuntur habere

In habitu morum honestatem
In gestu dulcoris caritatem
In actu valoris bonitatem

Et iste sunt speciales
olive ut quilibet patet ut unusquisque
liber religiosus possit

dici illud ad Ro. xi. Si tu ex naturali excisus es oleastro
scilicet a mundo qui admodum oleastri est infructuosus scilicet
et insertus es in bonam olivam scilicet in religione
que dicitur bona oliva simpliciter sis bonus admodum
bone olive. Et ideo ad propositum quia vita et doctrina
christi sit nostrum exemplar et ipsa fuit ad nostram illuminacionem
nostram fructificacionem et sanacionem merito dominus iusticie
sedebat in monte oliveti.

Quia sicut dicit Theophilus super in suo scripto
hic antichristi domini ad quem postam apostolis
redeat mentes eorum confirmat ne sedu-
cantur. Et ideo sequitur: Videte ne quis vos seducat. Multi
enim venient in nomine meo dicentes quia ego sum
et multos seducent. Sicut beda dicit hic in quo
suo multi imminente iherosolimorum excidio principes
extitere qui se christos temporis quod libertatis imminere et la-
quod appropinquare referent. Multi etiam in ecclesia ipsius
etiam temporibus apostolorum heresiarche prodiere qui
inter alia plurima veritati contraria diem domini predica-
rent instare quos apostolus ad Thess. dampnat
in epistola. Multi etiam in nomine christi venient
quorum primus fuit Symon magus cui sic in actibus

Speciosa

Venient in nomine meo ... dicentes quia ego sum ...

Apostolorum legimus ascultabant qui in samaria erant
a minimo usque ad maximum dicentes hec est virtus dei
que vocatur magna / eo quod multo tempore magicis
artibus dementasset eos / Unde sciendum quod licet fuerint
post ipsum multi pseudo prophete qui fingebant se esse
xpistum / iste tamen nominatur primus quia in primitiva
ecclesia fuit precipuus / sicut antixpistus in finali erit
maximus / Ab eo heresis symoniaca. tamquam fuit iste symon
auctor [struck through] in cathologo hereticorum ponitur prima.
Et unde dolendum ista symonia invaluit quod modo
pauci sunt et a longo tempore factum est quod pauci
sunt qui ecclesiastica beneficia non accipiant aut
conferant symoniace vel prece carnali / vel obsequio
temporali / vel amore sanguinis / vel cupiditate mu
neris / Et verificatur quod scribitur ysa. primo omnes
diligunt munera sequuntur retributiones / Secundo heresis
symoniaca incepit hec ut. Act. viii. ubi dicitur quod cum
vidisset symon quod per manus apostolorum daretur
spiritus sanctus obtulit eis pecuniam dicens. date michi
hanc potestatem etc. Cum ab apostolis fuisset repulsus
in tantam venit insaniam quod diceret se esse magnam
dei virtutem / Unde ut dicit Jeronimus / Inter cetera in
suis voluminibus scriptum dimisit / ego sum speciosus
ego sum omnipotens / ego sum anima dei / ego sum
sermo dei / Et ideo ut dicit Johannes. prima canonica. iiii. multi
pseudo prophete exierunt in mundum / et ideo bene di
cebat xpistus videte etc. Et tunc scriptum xpi divisio ad
duas gentes / Et primo ad primam / Secundo ad secundam
ibi / Orate ergo / et primo ponitur destructionis templi
inchoatio / Et secundo consummacio ibi / Cum autem
videritis. Adhuc primo precavetur quod sit evitandum
omnibus generaliter / secundo quod discipulis xpi specialiter ibi / Vi
dete autem vosmetipsos / et primo quatuor ponit iiii^or pesti
lencie et turbaciones videlicet seductio erroris / incus
sio timoris / commocio plebis / turbacio orbis / Et pa
tebunt legendo literam / Dicit igitur xpistus videndo ad

Here [illegible] refert Josephus [illegible] post passionem xpi ante destructionem civitatis
multe sediciones et plures fuerunt apud Judeos / quia Samaritani qui
[illegible] [illegible] Judeos et [illegible]
[illegible] Judeorum [illegible] plurimi qui [illegible] Judeos ad rebellandum
[illegible] Romanos ad [illegible] Cezar [illegible] quod [illegible]
[illegible] dicebant [illegible] Judea
[illegible] ad [illegible]
[illegible]

Hodie [illegible]
Adventus xpi
ad Judeam [illegible]
tempore [illegible]
de quo dicit [illegible]
[illegible]
Bella [illegible]
[illegible]
[illegible]
Ne timueritis

Oportet enim hec fieri sed nondum finis.

primam quoniam. quando scilicet ista fient Cum audieritis bella et opiniones bellorum ne timueritis. Beda
sic exponit bella ad hostes pertinent. seditiones ad
cives. Nunc utraque a tempore dominice passionis ipso
iudeorum qui per salvatore christo seditiosum latronem elegit. satis super quod constat habundasse
Sed hiis adversantibus apostoli ne terreantur ne iherosolimam
iudeamque deserant ammonentur quia videlicet non statim finis quia post xl annum potius deferenda sit
desolacio provincie ultimum que urbis ac templi
sequatur excidium. Moraliter autem quia dicit glosa per
bella in sancta ecclesia post apostolorum predicacionem et
in eorum tempore signatur tempus quo ecclesia ad
ipsitates sustinuit tirannorum et per opiniones
bellorum signatur tempus hereticorum. Quapropter verba
salvatoris que ponuntur hic ad confortacionem apostolorum
contra templi destructorem possunt dici et applicari
sic sunt dicta apostolis pro tempore quo ecclesia tantas
tribulaciones sustinuit. Unde sciendum quod sicut dicit
beatus bernardus supra psalmum Qui habitat ecclesia
sunt duo bella passa et gravia et opiniones bellorum
fortes. Primum bellum fuit tempore tirannorum. quando
indifferenter omnes christianos interficiebant et passim
Et ut dicitur in psalmo A sagitta volante in die fuit
illa turbacio et tempestas publica et in die. quia
volans per orbem terrarum. Secundum bellum fuit tempore
Arriy quando imperatores romani et Constantinopolitani
heretici Arriani christianos persecuti sunt alios occidentes et alios exulantes ut Anastasius patriarcha Alexandrinus Ambrosius mediolanensis episcopus
hylarius pictaviensis et multi alii. Et ista persecucio
fuit. quasi demonium meridianum quia quando ista persecucio venit iam quievit furor tyrannorum et
ecclesia lucebat et splendebat. quasi lux aut sol in meridie. Tercio sunt opiniones bellorum et hoc tempore hereticorum qui latenter in fide ponebant venenum non
tamen ita aperte sicut Arrius ut fuit pelagius ennomius.

1.

2.

3.

Exurget eciam gens super gentem et regnum super regnum.
Causa secundi ... filij dei ad ubi Judeorum ... perturbarunt ... ad ... audeat ... et templi ... Judeis ... bella Judei ... regnum ... rebellabant ... et propter ... effectus duos ... quorum ... ex plebis malicia ... exurget gens

et multi qui ponuntur a sanctis in diuersis scriptis
contra hos fratres Et istud fuit timor nocturnus de quo
dicitur in psalmo predicto Non timebo a timore no
cturno Quia sancti et doctores et istas hereses
quas isti in secreto predicabunt destruxerunt Certo
fuerunt oppiniones bellorum in heresi symoniaca
que primo latenter fiebat ut bene dicitur quod erat
negotium perambulans in tenebris / sed modo ita
invaluit quod maiores in ecclesia dei non verentur
aperto hoc facere / quia palam videtur quod boni clerici
et valentes numquam propter suam sufficienciam pro
mouentur sed nepotes misty consanguinei aut
alij dantes et procurantes negocia ad dignitates
pluralitates eleuantur / et quia de ista materia super
lecturam meam ad tytum tractaui diffusse pro
de hoc auctores et extra ideo hic de isto supersedeo
Exurget gens contra gentem et regnum aduersus
regnum / et terre erunt motus per loca ~~et pestilencie~~ et fames [et] magni dolores hec
~~et fames~~ Et notandum quod non solum hic notatur
plebis commocio sed terre turbacio. et ponuntur hic
effectus diuisi quorum quedam sunt ex plebis
malicia / cum dicitur Surget gens contra gentem
contra regnum de multis in biblia et modo videmus
de facto in diuersis patrijs et ita prophetizauit Ysayas
xix Pugnabit vir contra amicum suum ciuitas
aduersus ciuitatem etc. / Secundus effectus est ex
superbia / et regnum super regnum. sicut patuit post
mortem Alexandri quod illi quibus regnum suum
diuiserat imposuerunt sibi diademata et post
unus insurrexit contra alium sic quod destruxerant
se inuicem et ex xii regnis non remanserunt
nisi iiii or ut patet in hystorijs supra primum Ma
chabeorum Tercius effectus ex naturali efficacia
scilicet motus terre per loca et istud est causa ma
ximi timoris propter periculum et notanter dicit per loca
quia numquam tota terra commouetur nec sit immobilis

Left margin: ... et regnum aduersus regnum

Right margin: 1 / 2 / 3
Causa secundi ... filij dei ad ... Judeorum ... commocio ... quod audeat ad ... et templa ... et dicit Josephus ... de Judeorum bello ... Judea ante bellum ...

Fuerunt enim magne ... et pestilencie et in locis ... apparuerunt et inter alia ... quod sidus stetit super ciuitatem ... et ... gladius ... apostolis ... fratribus ... ubi ... ad ... fidelibus qui ... in Judea.

Unde sciendum quod secundum Aristotelem in 2o methaurorum motus
terre fit per locum quia terra in aliquibus partibus
suis est spongiosa et cavernosa / contingit autem
subtiles vapores subintrare in cavernis illis et fo
raminibus et ibi multiplicari Et istud fit maxime
in insulis propter agitacionem maris et concursum ventorum
earum expulsio continetur venti Et ex contricione eorum
se collidencium fit collisio magna maxime in locis ubi
terra est supra firma / quia in locis arenosis sicut
non fit motus terre Sed quando intus terra est caverno
sa et supra firma et dura tunc accidit motus
sicut maxime fit in insulis maris / Fit autem maxime
motus terre in eclipsi lune / quia calor solis tunc
non pervenit ad aerem ut subtiliet et consumet va
pores / et eciam tempore novilunii propter eandem
causam / et eciam interpolacio propter recessum radi
orum solarium Unde contingit quod propter concussiones
in terra fiunt aperciones et hiatus et fissiones ter
sicut contingit tempore herculis in quadam insula in
qua fuit elevacio terre ad modum collis eminens sic
sicut est locus ille et exivit ventus fortis qui
destruxit civitatem propinquam / et ad hoc signum philosophus
fissio manifesta est usque nunc Hoc verum est quod
semper post motum terre in partibus ubi fit motus
fiunt venti et pluvie propter exalaciones exeuntes
a terra Unde Seneca 4o de questionibus naturalibus
de terre motu dicit quod egiptus numquam patitur terre
motum Et causa est quia terra est lutosa et non
cavernosa et propter nilum qui currit per eam et terra
fit de luto semper / et ibidem dicit quod pindarus
poeta dicit quod delos insula non patitur terre mo
tum / et aristoteles sequitur opinionem suam Sed Thuci
des philosophus dicit eam semel tremuisse Et calistenes
philosophus dicit quod bis tremuit Causa secundum eos est quia
sunt multa foramina in superficie terre per que va
pores intrinseci exeunt / Sed in virgiliis et [illegible]
aliam causam assignat dicit quod auctor Apollo

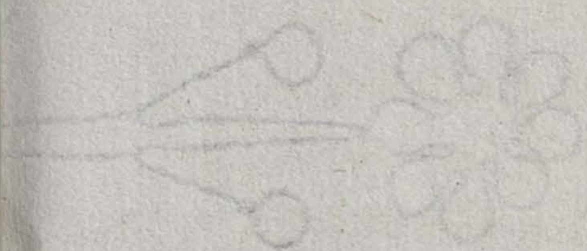

ibi colebatur agitabatur sed postquam ibi ymago apolli
nis fuit ibi apportata stetit immobilis tellus Seneca
in 4ª tragedia c° 1° dicit quod delos insula fuit facta a
Jove quia lathona lactoya que erat pregnans ex Jo
ve dum fugeret Junonem ibi peperit appollinem et dianam
unde loquens appollini dicit iam tuus mobilis tel
lus stetit Et sic patet de causa motus terre Sed quod iste
periculum sit timendum dicit Seneca in de questionibus natura
libus quod omnia pericula possunt vitari sicut tonitrua
et alia istud autem non Et ideo bene inter alia pericula
sicut inter guerras et commotiones gencium et regnorum
salvatur istud malum posuit tanquam magnum quando
dixit quod erunt terre motus per loca et pestilencie et
fames ista sequuntur ex causis premissis quia pestile
ncie fiunt ex motu terre fames autem venit quia propter
commotiones gencium et regnorum ad invicem patria de
struitur Et homines spoliantur nec possunt cole
re terras aut vineas quapropter necessario fames sequitur

Moraliter loquendo sciendum quod iniustitie fames accipitur
pro carencia bonitatis et gracie — in scriptura
Molestia passionis et concupiscencie — primum patet quod
Tristicia iniquitatis et malicie — gracia replet animam
Penuria ante tempus gracie — et saciat et
Miseria remorsus consciencie — ideo eius carencia
Inopia infernalis miserie — bene dicitur fames

1

Ideo dicitur prov. x. Non affliget dominus animam iusti
fame Secundum patet quia homo vivens sub passione
desiderii famescit et dum perimetur spiritualis comeditur
quia dominus dat eis granum in peccatis Odiuit deus super
me cum sequitur ut alat eos in fame Tercium patet quod
peccator in illo statu fame moritur figura et ex
emplum luc. xv qui postquam totum expenderat
vivendo luxuriose passus fuit famem et ad se rever
sus dixit quanti mercenarii in domo patris mei
habundant panibus ego autem hic fame pereo
ibo ad patrem meum etc. Quartum patet quia adventum christi non solu
erat deus super terram quam que mundum repleret

2

3

autem

4

[illegible] vobis auerat hystoria . [illegible] [illegible]

sed tunc amota fuit fames illa sicut dominus promiserat Ezech. xxxiiii ubi dicitur eis germen iustum et non erunt ultra minuti fame quia in ps. dicitur in diebus famis saturabuntur quod peccatores peribunt. Sextum patet quod ibi sunt contraria quasi ad panem doloris et aquam tristicie Je. xiiii gladio peste et fame consumam eos. Sequitur Initium dolorum hec et secundum hystoriam verum fuit quia in obsidione Jherusalem tanta fuit fames quod mulier quedam nobilis in Jherusalem ex fame proprium filium coxit et comedit ut narrat Josephus et Egesippus li. v. de excidio iudeorum.

Videte vosmetipsos hic salvator predicit quid sit eveniendum apostolis specialiter et post dominum di[...] quod ipse dicit multa que venturi eis erant. secundum patebunt legendo literam predicit igitur primo persecutiones quas post resurrectionem et ascensionem eius passuri erant a iudeis facientibus cum dicit videte etc. i. providete nobis quia tradent vos in consiliis et in synagogis vapulabitis i. verberabimini quia vapulo vapulas i. verberari et est verbum neutrum passivum habens vocem activi et sensum passivi et istud fuit factum quando de cesis denunciaverunt ne amplius loquerentur in nomine Jhesu ut habetur Act. v[...]o cap. Et dicit Lyra hic quod ista maxima causa exitii iudeorum quia predicatores et confessores Christi impia crudelitate vexabant sic quod in omnibus gentibus oportuit primo predicari evangelium Christi. Unde antequam Jherusalem finisset eversa tempore per magnum tempus apostoli erant dispersi per orbem ad predicandum. Excepto Jacobo Zebedei et Jacobo fratre domini qui pro verbo domini sanguinem fuderunt sicut plenius habetur in hystoria scolastica. Et ante reges et presides stabitis propter me in testimonium illis istud totum patet in legendis sanctorum nec oportet hic insistere quia textus clarus est. [illegible] aliquantulum appropinquando de hoc quod dicit vos videte vosmetipsos i. cognoscite vosmet ipsos est sciendum quod sicut narrat Elynandus [...]

[Marginal glosses, left: [illegible] ... tradent enim vos in consiliis ... et in synagogis vapulabitis ... [illegible]]

[Marginal gloss, right: i. in [illegible] ... [illegible]]

Nothos olithos.

Isius li° viij° q(uod) in delos insula de qua super dictum est
erat ymago Appollinis in antiquissima ciuitate super
qua stabat ymago erat scriptum sic nothos olithos
i. cognosce teipsum Et sciend(um) q(uod) cum quidam sapiens
grecorum peteret ab appolline q(uod) sibi esset scire utilius
ymago respondit nothis olithos q(uod) ipse statim denun-
ciauit grecis qui dictum illud interpretabantur q(uod) illud
erat intelligendum q(uod) homo sciret se ponere quo ad
animam ad genus deorum homo debebat dignitatem
suam maxime attendere quod dicebant fuisse diui-
num consilium et q(uod) de celo venerat nothos olithos Et
contra istam exponem multum inuehit [illegible] vnde
dixit q(uod) vere dixit ille demon qui consilium dedit
non q(uod) pro bono diceret sed ut deciperet nec de se
dixit hic ymo furatus fuit ab illo Job v° visitans
faciem tuam non peccabis quia secundum veritatem
nichil melius ad dei ymitacionem et mundi abrenun-
ciacionem ad superbie calcacionem ad humilitatis ample-
xacionem et ad dyaboli detestacionem quam videre i. cognosce
teipsum Unde Crisostomus bene dicit q(uod) sapiencie est sui
ipsius cognicio Et ecc° xxxj° Intellige que sunt pro-
ximi tui ex teipso Et cant. i° Si ignoras te o pulcherri-
ma mulierum egredere et abi Et ideo bene notant
ad mores dicebat saluator videte vosmetipsos Et
quia ut dicit Theophilus potat in cordibus discipulorum
sollicitudo oriri quia audierant q(uod) ante reges et
presides essent ducendi ne dubitarent q(uod) ex defectu
sciencie siue aut facundie ad respondendum essent insuf-
ficientes eos consolatur dicens sic. Et cum dixerint
vos tradentes nolite precogitare q(uod) loquamini sed quod
datum fuerit vobis in illa hora id loquamini. non
enim estis vos loquentes sed spiritus sanctus Et ita pro-
misit xpus luc xxj Dabo vobis os et sapienciam cui
non poterunt contradicere omnes aduersarii vestri
Unde Beda dicit q(uod) ipsi intra se dicant propter
xpm Ducimur ad gentes voluntatem tamen nostram
pro xpo debemus offerre certum ipse xpus qui in
vobis habitat loquitur et spiritus sancti gratia in respondendo ministrabit

Et in omnes gentes primum oportet predicari evangelium
[illegible] ad finem iudicium est predicationem [illegible] in toto orbe. Unde dicit in omnes gentes primum oportet predicari evangelium [illegible] Unde dicit Crisostomus ante captivitatem Ierusalem [illegible] predicatum est [illegible]

[illegible] subiungit [illegible] sunt [illegible] apostolorum et aliorum clericorum [illegible] Vnde [illegible] Et cum dixerint vos tradentes scilicet in iudicium ad accusandum et interrogandum et custodiendum. Nolite precogitare scilicet quomodo quid loquamini i. [illegible] Sed quod datum fuit [illegible]

[illegible] ... ille hora ... Non enim vos estis loquentes sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis ... [illegible] ... Tradet autem frater fratrem in mortem et pater filium et consurgent filii in parentes et morte afficient eos

Quia ut dicitur Sapie primo Spiritus domini repleuit or-
bem terrarum et hoc quod continet omnia sciam
habet uocis Et propter ista dicebat apostolus 2a cor. iii.
Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis
tanquam ex nobis sed sufficiencia nostra ex deo est
Tradet autem frater fratrem in mortem et pater filium
et consurgent filii in parentes et morte afficiet eos
sicut dicit Beda et bene hoc in persecucionibus eius
crebro vidimus nec nullus est inter eos fidus affectus
quorum diuisa fides est Theophilus dicit quod hic
dicebat xpistus ut persecuciones et mala magis pacienter
sustinerent et eritis odio omnibus hominibus propter
nomen meum Qui autem sustinuerit in finem hic
saluus erit Et ista est iusta conclusio sicut mat. x. dicitur
Qui in perseuerauerit usque ad mortem hic saluus erit
Unde videtur michi quod bene ortando apostolos ut pacienter
sustineant exhortatur et nos ut pro deo aliquid
durum si occurrat debemus usque in finem pacienter
sustinere sicut enim videmus quod ad sustinendum pacienter quis [illegible]

brevioris laboris compendium
melioris valoris stipendium
verioris amoris incendium
altioris honoris preconium

propter primum sustinent viatores vias difficiles et sperant (1)
quod cito habebunt requiem sicut iii ethicorum dicitur fortis quod
stupefacibilis ut homo sustinebit [illegible] bonum gradum [illegible]
secundum ii thimotheum ii si sustinebimus et conregnabimus
propter secundum sustinent viri bellatores in guerris (2)
et boni milites in torneamentis quia iii ethicorum
dicitur quod laudantur qui triste sustinent per maxime
ut est honor victorie etiam si prius dolorosum fuerit
tamen optimum ut dicitur ibidem et sic sustinu-
erunt martires vii eccli. i usque in tempus susti-
nebit paciens et postea redditio iocunditatis propter
tercium sustinet amicus pro amico quia non est (3)
dilectionem maiorem deus amicus pro amico
sustinere ut dicit philosophus viii ethicorum modo xpistus
pro nobis sustinuit crucem ut dicitur ad hebr.
xii Et ideo debemus pro ipso aduersa sustinere
quod [illegible] remuneracio ei qui gratum fecit ut dicit v ethicorum

Ad ferrum [illegible] videntur [illegible] Non [illegible]
[illegible] in [illegible] sed [illegible]
Paulus [illegible] sed [illegible]

Ideo dicitur Eccl. xxii. Si mala michi euenerint
per amicum sustinebo. Propter exemplum paciencie sustinet
agricole tempus messis sicut dicit Jac. v° Ecce
agricola expectat fructum preciosum terre paci-
enter ferens donec accipiat temporaneum et seroti-
num. Et sequitur Ecce beatificamus qui sustinuerunt.
Igitur bene dicebat saluator discipulis ut sustine-
rent usque in finem quia accipient in fine
laboris compendium valoris stipendium
amoris incendium honoris preconium.

Cum autem videritis abhominacionem desolacionis
stantem ubi non debet qui legit intelligat.
Hic predicitur consummacio desolacionis
templi. Et istum textum Beda exponit cum dicit
Cum videritis abhominacionem stantem ubi non debet
Math. habet in loco sancto. Et istud intelligitur aut
de antichristo qui sicut dicitur ii Thess. ii° extollet(ur)
supra omne quod deus dicitur et quod colitur ita
ut in templo dei sedeat ostendens se tanquam
sit deus. Aut intelligitur de ymagine Adriani
in equestri sive statua que in ipso sancto sanctorum
loco multo tempore stetit. Abhominacio secundum veterem
scripturam ydolum nuncupatur. Et idcirco addit
desolacionis quia in desolato templo atque deserto ydolum
positum sit. De hoc quod dicit qui legit hic intelligat
dicit Beda ipse ad sensum misticum prouocatur.
Unde sciendum quod mistice et moraliter exponendo est
verius actus ydolum abhominacionis in templo quam
puer aut prelatus dissolutus [illegible] aut illiteratus
et inutilis in ecclesia dei intronizatus et eleuatus
Quod revera est signum destructionis vel desolacionis
ecclesie. Sic in Polycraticon dicitur quod prelatus illiteratus
non est aliud quam asinus coronatus aut mitratus.
Propter quod bene scribitur Ysa. iii. Ecce dominator
dominus exercituum auferet a Jerusalem et a Juda validum et
fortem et omne robur panis et omne robur aque
et consilium omne et sapientem de architectis et
prudentem eloquii mistici et dabo pueros eorum principes

Dicat qui legit et videt stultum insufficientem positum in cathedra et intelligat quod prophete dixerunt. Sicut Dan. ix scribitur intelligat qui legit hic prophetias esse impleta et sequentia implenda quia rerum preteritarum exhibicio est futurorum. Sequitur Tunc qui in iudea sunt fugiant in montes, et qui super tectum non descendat in domum nec introeat ut tollat aliquid de domo sua, et qui in agro erit non revertatur retro tollere vestimentum suum. Sicut exponit Beda et magister in historiis scolasticis hec iuxta litteram fertur esse constat, cum appropinquante romano bello et exterminio iudaice gentis, oraculo amoniti omnes qui erant in provincia xpiani longius discesserunt ut certa narrat historia et trans iordanem recedentes manebant ad tempus in civitate pella sub tutela agrippe regis de quo in actibus apostolorum mencio fit. Et qui de ista materia voluit plenius videre et totam historiam querat librum iosephi de excidio iudeorum ibi poterit totam destruccionem videre. Nunc ad sensum moralem Beda diffuse exponit quod cum nos videmus in iudea i. in ecclesia dei, que iudea interpretatur confessio, et signat etiam ubi fit confessio veritatis, abhominaciones predictas Et tunc hec pacem fidelium turbari a viris sanguinum et dolosis siue tirannis et malignis, tunc fugiamus ad montes i. ad maiorem altitudinem virtutum pro salute sicut in figura habetur gen. xix de loth cui dictum est. Nec stes in omni circa regionem iordanis sed in monte salvum te fac. Et ysa. ii^o Venite ascendamus ad montem domini et docebit nos. Tunc qui sup tectum est hoc est qui excedit ad carnalia et tangit in aula libera spiritualiter vivit ne descendat ad infimos actus pristine conversacionis neque ea que relinquerat mundi carnis siue desideria repetat. Mundus enim iste dicitur domus nec non siue caro in qua degimus unde apostolus scimus quia si terrestris domus

Item quod super terram non descendunt in domum nec mitterent ut tollat aliquid de domo sua

ut scribit unde [illegible] et predicit duo primo

unde hic dicitur super [deleted]

Et ideo audit [illegible] cum quam impedirentur

fugiendo per tectum [illegible] sic aut [illegible]

circa primum [illegible] [illegible] [illegible]

Et [illegible] [illegible] quem in [illegible] [illegible] [illegible]

impedimentum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

quare est [illegible] [illegible] et parcebat [illegible]

[illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] partem [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fugere

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]

aut familiariter [illegible] aliquibus [illegible]

et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fuga ad [illegible]

non [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] aut familiariter [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] in domo [illegible] in agro

aliquid [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Et quod super terram [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] et ad [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in

domo [illegible] super [illegible] ut [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] fugiant [illegible] [illegible]

et non descendant [illegible] aliquid in domo

quae [illegible] a fuga vel [illegible] fugere

[illegible] et hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Et 22 [illegible] nam ubi est q(uod) apud
te animus in toto elementis plaga

Et que in [illegible] Agricultura [illegible]
que [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] aliquid [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 22

Item in medio [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] in [illegible]

[illegible] Erit [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

¶ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et posse [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] partem [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]

[illegible] aut in [illegible] in arte [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] alta [illegible] post [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] in
[illegible] [illegible] [illegible]
In [illegible] [illegible] [illegible] sunt [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible]

De pregnantibus et mercurialibus in [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] habet [illegible]
[illegible] quod est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] hec [illegible] [illegible] [illegible] est
[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible]
[illegible] hec [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] habet [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] aut [illegible] [illegible] [illegible]

mortem duabus clamoribus in [illegible] 2 R[illegible]

[illegible] Ypon Janathe [illegible] Cyrenus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~

[illegible] [illegible] narrat Josephus [illegible]
Progenitores [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] 3

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
filios suos [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~
~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~
~~[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]~~

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Matronae [illegible] [illegible] filios
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 21

In [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
filios [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

Progenitores [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 26 [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Rupertus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Romanos 2. [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible]
Petrus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Hebreos 6 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ut sic. Non de [illegible] sicut [illegible] est sed
de [illegible] vini petere et [illegible] ipsa pati
ut [illegible] dicitur illi qui sciunt male [illegible]
[illegible] Nutrientes vero qui primum male [illegible]
[illegible] aliqui sicut [illegible] Gregorius [illegible]
sic [illegible] qui aliorum [illegible] et huius [illegible]
[illegible] sed [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] vero sic quod [illegible] [illegible]
qui [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et adaugent et [illegible] [illegible] [illegible]
non [illegible] [illegible]

Quare autem et in hyeme non fiant

[illegible] impedito [illegible] quia [illegible] [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] sed [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] illud [illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~
[illegible] impedito [illegible] [illegible] appetitur
[illegible] autem addit in [illegible] et [illegible]
[illegible] quare [illegible] [illegible]

[illegible] post [illegible] litterarum [illegible] [illegible]. Rex quia [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] i. et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] quia [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] per [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Rex ~~[illegible]~~ [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] [illegible] quia [illegible] ad [illegible]
[illegible] non [illegible] in [illegible] [illegible]

Prima exponitur [illegible] ipso destructionis Iudee [illegible]
a Tito [illegible] Vespasiano ad hebreos [illegible]
Secunda [illegible] cum [illegible] anno et [illegible]
consummacionis seculi [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fuga in hieme et Sabbato [illegible] [illegible]
hiemis et spacio [illegible] quo sol [illegible] [illegible]
Capharnaum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
in [illegible] in hieme [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] plures [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Gen. 2. Iam cum hyems [illegible]
in [illegible] aliqui et [illegible] flores apparuerunt
in terra nostra. Est enim hyems [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] fuga non poterit [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] cap. 24 [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Mathei [illegible] sabbato [illegible] [illegible]
fuga non licet. Sed hoc [illegible] [illegible]
[illegible] 1 Mach. 2 [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sabbati [illegible] in [illegible]
licet fugere [illegible] in [illegible] licet [illegible]
fugere [illegible] fuga in [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] alia opera [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
festo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
fugam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] fuga [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

nostra huius habitacionis dissolvitur quod visitacio
a deo venimus etc. neque qui in agro .i. in religione
est ne revertatur tollere vestimentum .i. rem aliquam
secularium. Dicit beda qui semel iam quod ut christum nudus
sequitur exuerat resumere ea incautus non presumat
Ve pregnantibus et nutrientibus in diebus illis. Dicit
2 Beda respondens tempore captivitatis pregnantibus etc. quando vel
uteri vel manus filiorum sarcina prestat fuge necessitatem
non minimum impedimentum exemplificat de uxore Iona
the que fugiebat cum filio qui decidit et claudus
factus est ut patet ii. Regum iiii. Orate ergo ut in hyeme non
fiant. Matheus addit aut in sabbato et hic ut supra
dictum fuit solvitur ha. go / in cuius solucione salvator
primo excitat affectum devocionis que est necessitas tempore
magne tribulacionis. Secundo predicat tribulacionem antefu
turum iudicium ibi erunt autem dies. Tercio predicat iu
dicis adventum. Et quarto excitat devocionem credencium
ibi videte vigilate. 2 Beda exponit sic et de captivitate
Ierusalem que a Tyto et Vespasiano facta est intelligitur
secundum literam orare debemus ne in hyeme vel sabbato
fuga fiat in hyeme propter frigus quia tunc non
possent ad montes ascendere propter ventos aut in
desertis latitare propter frigus nec in sabbato quod in
sabbato secundum legem non poterant ire ultra mille
passus et si remanerent mors eos inveniebat/
Exponendo moraliter est sciendum quod hyems habet
aliquas proprietates et secundum has comparantur statum aliquorum
habet sterilitatem et secundum hoc comparantur infructuosis
temporalitatem et secundum hoc comparatur accidiosis
improbitatem et secundum hoc comparatur desidiosis
gravitatem et secundum hoc comparatur maliciosis
Habet yemps sterilitatem que quia in estate fuere
fructifera sunt silvestria in hyeme et quasi mortua et
hoc signant homines infructuosi a quibus nullus
fructus prodiat sed sunt quasi arbores autumpnales
infructuose bis mortue ut dicit in epistola Iude. Unde
Amos 3. et percutiam domum hyemalem etc. Sol

moralis

sterilitas

temporalitas

[illegible marginal annotations]

[illegible]

palliator . . . Tobie 3. dies sequitur . . . in luctum

corpositatem quia asperitas hyemalis reddit homines torpentes et pigros. Et in hoc significantur accidiosi qui inchoare bonum vel arduum aggredi nolunt sed formidant, sicut dicitur Prov. xx. propter frigus piger arare noluit mendicabit in estate. Unde et ii. Esdre ix dicitur quod sedit omnis multitudo in area templi tremens propter hyemem. Tercio secundum imperbitate quia vel algore nimis stringit aut gelu vel humore nimis alit pluvie nimis humescit et in hoc significantur multi desidiosi qui numquam sunt dispositi ad bene agendum sed student se occupare in ociosis ne faciant quod deberent. Quibus bene assimilatur rex israel de quo dicitur Jer. xxxvi quod cum Jeremias obsideretur a Nabuchodonosor rex sedebat in domo hyemali et posita erat arula coram eo unde ibi combussit librum Jeremie quem mittebat ad eum ut salvaret se et ipsum. Quarto secundum hyemps gravitatem quia in hyeme omnis creatura tristis videtur in mo et aves gemunt pro cantu. Et in hoc significantur maliciosi qui semper graves sunt propter rancorem suum contra quos sunt quia penitudine semper replentur pravi ut dicit Philosophus ix. Ethicorum. Ideo dicitur Ecc. xxi qui edificat domum suam stipendiis alienis quasi qui colligit lapides in hyeme. Raptores et mali faciunt hoc et lapides tracti in hyeme a terra parum sunt valoris. Sicut igitur peccatores manent in hyeme et si veniat tempestas mortis et desolacionis fugere non poterunt. Ideo eis inito dicendum est Orate ne fuga fiat in hyeme. Et ideo bene anime sancte que in gracia erat dicebat dilectus Cant. ii Surge amica mea. Sequitur. Iam enim hyemps transiit ymber abiit et recessit flores apparuerunt in terra nostra. Surge scilicet a desolacione peccati venim coronaberis. Sequitur erunt dies autem illi tribulacionis tales quales non fuerunt ab initio creature quia condidit deus usque nunc neque fient. Ista licet potest exponi et de destructione Ierusalem a Romanis et de fine mundi ante iudicium sive de tempore

in diebus — tribulacio magna dicitur quia multa mala et

nec fuit tempus tribulacionis est in periculo et arbitrabile et quod hoc magis sit no. oppidum tempus esse longum sed breve ut dicit glossa littera. Erunt enim dies illi ut ubi magna tribulacio magna est et cetera "tribulacio magna"

secundum tyrannorum magnorum hereticorum seductorum et falsorum fratrum predicancium | que tria mala passa est Ecclesia scilicet tyrannorum magnorum in principio, hereticorum seduccionum in progressu, et in presenti delicatorum et predicancium patrum falsorum fratrum

Ipsa [illegible] sunt in de [illegible] sine
[illegible] ad esse cum [illegible] ad [illegible] [illegible]
[illegible] psalmo / erat liberi sunt mandata
[illegible] / [illegible] nulla sunt lustra [illegible]
[illegible] / [illegible] et [illegible] ille [illegible] quod
[illegible] illo permittit peccatum.

31 mon c e

[illegible] celle tempore sed liberum [illegible] ad [illegible]
[illegible] que [illegible] fuerit [illegible] habet
[illegible] tollere [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] est ; et habet [illegible] [illegible]
[illegible] / et [illegible] cum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Cum [illegible]
[illegible] illo [illegible] / est [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] dicunt [illegible] [illegible] 28

Nota Ab Adam [illegible] fuerunt duos [illegible]

sed ab Adam [illegible] est petrus [illegible]

in [illegible] querens [illegible]

petrus in paradiso [illegible] Ad[illegible]

[illegible] Abel et Cayn [illegible] est [illegible]

fratris. et [illegible] in [illegible]

[illegible] petri [illegible] filia in synagoga [illegible]

[illegible] et [illegible]

et ecclesia fundata [illegible] est [illegible]

et plures [illegible] modo [illegible]

et [illegible] / Nota [illegible]

sed [illegible] et [illegible]

[illegible] et [illegible]

Hylarius [illegible] hec [illegible] celi [illegible]

Dum [illegible] petrus [illegible]

Dum [illegible]

Dum [illegible]

Dum [illegible]

Dum [illegible] intelligit

[illegible]

A. [illegible] erit in [illegible]

[illegible] ecclesie [illegible]

De [illegible]

Ab adversarius [illegible] ut de [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Tyranny [illegible] ptur / hereticorum [illegible] veritate et falsos fratres 544
[illegible] facta [illegible] Daniel [illegible] quattuor
[illegible] et [illegible] plus [illegible] quam tyrannos [illegible]
2a plus [illegible] quam hereticos
3a plus [illegible] quam falsos fratres [illegible] et dolosos

272

antixpi Si de prima desolacione certum est quod fuit destructio horribilis / cum ex fame mulier comedit proprium filium / et quod iudei comedunt argentum et aurum post captam Ciuitatem romani capiebant Judeos viuos et viscera effodiebant ut aurum ibi inuenirent / et tanta fuit afflictio quod Tytus videns tam horribilem desolacionem fleuit / et quod [illegible] dicat O si iudei fuissent [illegible] inuenissent me clementem Vn augustinus ad [illegible] dicit Josephus enim qui iudaicas scripsit hystorias talia mala dicit pro tunc accidisse ut incredibilia videantur Vnde non immerito dictum est talem tribulacionem nec fuisse a creatura mundi nec futuram / Et si tempore antixpi talis aut maior forsitan erit intelligendum est de illo pro dictum est quod eis talis amplius non erit nec futura / Si sit enim antixpm illi primi et [illegible] [illegible] surge tunc ipsius ille tribulacionem ipsum non passuros / Si tam horribilis turbacio intelligi de tempore quod erit ante iudicium finale secundum quod dicit Jeronimus hic et petrus comestor narrat in historiis scolasticis tractans istum textum / Narrat enim quod Jeronimus dixit se inuenisse in annalibus hebreorum quod ante diem iudicii erunt signa xv diebus horribilia et mirabilia Et ipse ponit in scriptis in isto passu et ego nolo ponere ut soluatur quod apostoli qui querebant que signa erunt antequam veniat illa tribulacio / Est tamen primo dicendum quod licet ista signa futura sint [illegible] paulatim et successiue et per spacia et interualla ideo non ponit / Primum signum erit quod mare se eleuabit xl cubitis stans in loco suo quasi murus / Secundum quod descendet sic quod vix potest videri / Tertium quod belue marine apparentes super mare dabunt rugitus usque ad celum / Quartum quod mare ardebunt et aque / Quintum quod herbe et arbores dabunt rorem sanguineum / Sextum quod ruent edificia / Septimum petre ad inuicem collident / Octauum fiet generalis terre motus / Nonum equabitur terra / Decimum exibunt homines de cauernis et ibunt velut amentes nec poterunt sibi mutuo loqui

[Margin:] De prima desolacione / de [illegible] / [illegible] / [illegible] / de [illegible] / [illegible] / [illegible] / De 2a desolacione / [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / [illegible] / 1 [illegible] / 2 [illegible] / 3 [illegible] / 4 [illegible] / 5 [illegible] / 6 [illegible] / 7 [illegible] / 8 [illegible] / 9 [illegible] / 10 [illegible]

[illegible] [illegible] et [illegible] / [illegible] erit magna
[illegible] est ut dicit plato quod [illegible] quod [illegible]
[illegible] magna [illegible] ad petrum [illegible] fuerit ab
[illegible] creature [illegible] ad fili
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] illud [illegible] ut dicit [illegible]
[illegible] tribulacionibus affligi et [illegible] et dulce [illegible]
[illegible] quod [illegible] Job 29 [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

Vndecimum surgent ossa mortuorum et stabunt super sepultra. duodecimum cadent stelle. xiii moriuntur viuentes. vt cum mortuis. xiiii ardebit celum et terra. xv fiet celum nouum et terra noua.

Et nisi breuiati fuissent dies non fuisset salua omnis caro. Istud sicut alia precedentia exponitur de tribulacione Ierosolimitana. siue de fine mundi. Si de prima exponatur sensus est iste quod tanta erit tribulacio et desolacio in obsidione urbis. quod si plus durasset. omnes mortui fuissent fame aut gladio et quia deus prescierat quod de iudeis erant predestinati vt venirent ad fidem et saluarentur. ideo voluit obsidionem illam abreuiare et alios de iudeis eruere vt saluari possent. Et notandum quod caro accipitur pro toto homine sicut in Ysa. xl^o scribitur. Et uidebit omnis caro salutare dei. Si exponatur de tribulacione que erit sub antixpo. Sciendum quod tanta erit. quia dabunt signa et prodigia ad seducendos si fieri potest eciam electos quia sicut dicit h. hec enim tribulacio quanto erit grauior ceteris. que precesserunt presurarum tanto erit breuitate moderacior futura secundum tres annos ac dimidium iuxta prophetiam Dan. et de apocalipsi beati Iohannis. commun. potest etiam per orbem impugnatura esse creditur.

Et ideo propter electos quos elegit dominus breuiabit dies. Sed qui sunt electi quos elegit. quia scribitur xx. Multi sunt vocati pauci vero electi. Ideo videtur michi quod specialiter qui inter electos vult saluari debet habere

Castimonie puritatem
Amicicie caritatem
Prudencie claritatem
Constancie firmitatem
Iusticie equitatem
Temperancie honestatem

De duobus primis dicebat sponsa in Cantic. v^o. que querentibus aliis est dilectus meus candidus et rubicundus electus ex millibus. Candidus per castitatis puritatem rubicundus per dileccionis caritatem. Et de alia deo dilecta dicitur ibidem vi. ca^o quod erat pulcra vt luna electa vt sol. luna est frigida et significat castitatem. sol est calidus et significat caritatem.

Sed propter electos quos elegit breuiabuntur dies

de 2 tribulacione

Apok 13

c. xiij. 10 [illegible]

[illegible] Calumniator [illegible]
Seductor plebis et [illegible]
Effrenatus in mundo [illegible]

[illegible] surgent [illegible] vide [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] maiores [illegible] pseudo prophete [illegible]
[illegible]
Multi pseudo prophete exierunt in mundum [illegible]
[illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] est [illegible] est [illegible]
[illegible] est [illegible] ad [illegible]
[illegible] veritatem [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] est [illegible] ad [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] 13 [illegible]
[illegible]

[illegible] in [illegible] [illegible] / [illegible] clerici [illegible] [illegible]

[illegible] Job 20. [illegible] ipsa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] 24 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] /

Item [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]

Item [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 30

Item [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] Luce 23

Item [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Apoc. 8 et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Item [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] in [illegible] Mt 13 et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

De primo xlii° ysa. dicitur Servus meus quem elegi ut sciatis et intelligatis. ysa. lxv° hereditabunt eam electi mei. De primo ii. mach. xiii electis iuvenibus fortissimis. De v° dist. pu. x Argentum electum lingua iusti. Argentum sicut scitis est clarum et iustitia est preclarissima virtus ut dicitur v° Ethicorum cap° 1°. De vi° dicitur ysa. ix Quid pulcrum nisi frumentum electorum et vinum germinans virgines. Vos igitur viri ecclesiastici qui estis genus electum regale sacerdotium gens sancta populus acquisitionis ut dicitur i. petri ii° Induite vos sicut electi dei sancti et dilecti viscera misericordie benignitatem humilitatem concordiam modestiam patientiam supportantes invicem etc. sic dicitur ad coll. iii° cap°.

Tunc si quis vobis dixerit ecce hic est christus ecce illic nolite credere. surgent enim pseudo christi et pseudo prophete et dabunt signa et prodigia ad seducendos si fieri potest etiam electos. Beda dicit quod aliqui exponunt quod est captivitatem inde fuerunt multi qui dicebant se habere aliquid divinum ut seducerent miseras carnales ipsi quod tunc et maiores et minores et obsidentes et obsessi alieni a christo obduraverunt. Ideo melius est hoc intelligendum de heretice qui contra eciam venientes [illegible] se esse mentiuntur. Theophilus de antichristo et de tempore antichristi quia antichristum precedent pseudo prophete multi et fingent se esse ministros christi et non christi suscipient ita ut multos seducant. Etiam heretici possunt dici pseudo prophete quia dividunt fidei veritatem vel aliqui ypocrite qui fingunt ut decipiant et dicuntur pseudo prophete quia dividunt caritatis unitatem. De quibus dicit v° Attendite a falsis prophetis qui veniunt ad nos in vestimentis ovium intrinsecus autem sunt lupi rapaces et Ieremias de talibus bene prophetaverat v° cap° inventi sunt in populo meo impii insidiantes quasi aucupes ponentes laqueos et pedicas ad capiendos viros. Aug. xx De civitate dei [illegible]

[illegible]

loquitur de ista ma(teri)a d(icens) q(uod) antixp(istu)s om(n)i v(ir)tute sua
mirabilia quid(em) s(ed) mendacia op(er)abit(ur) vnde faciet
et prodigia mendacii / et s(ig)n(um) per fantasmata de
cepturus est / vnde seducent qui seduci merebu(ntu)r
Greg(orius) super Ezechiele(m) plane dicit q(uod) electi non
seducentur. quia si seducuntur electi non sunt
Ista ergo domini s(er)monis dubitacio s(ed) si fieri potest
in electis trepidacionem mentis exprimit que erit q(uod) in
fide et bono opere p(er)sistet / quia qui electi sunt ad
p(er)sistendum per signa et prodigia predicatorum
antixp(ist)i temptabu(ntu)r quo cadendum. Vos ergo videte
ecce predixi vobis om(n)ia. i. precauete quia ut dicit
Greg(orius). Iacula que preuidentur minus feriunt. Ideo
ista a domino predicuntur vt p(re)caueant(ur) q(uia) dicit om(n)ia
i. que necessaria sunt nobis ad preuidendum contra pericula
illa. Vnde Aug(ustinus) ad plebem yponensem dicit sic
Non enim solum bona que sanctis et fidelibus suis
est redditurus deum enim mala quibus erat
hic mundus habundaturus esse predixit vt bona
post seculi finem secutura certiores expectaremus
qui mala similiter premunciata ante seculi finem
precedencia sentiremus. Set in diebus illis
post tribulacionem illam sol contenebrabitur et luna
non dabit splendorem suum et stelle celi erunt decidentes
cadentes. Beda exponit sic sydera in die iudicii
videbuntur obscura non diminucione sue lucis
accedente. sed superueniente claritate veri luminis
hoc est summi iudicis cum venit in maiestate sua
et patris et sanctorum angelorum. Nimirum nil pro
hibeat intelligi veraciter solem tunc et lunam cum
ceteris syderibus lumine suo priuari quod factum
de sole constat tempore dominice passionis / ipsa
testat ipse hoc propheta Johel qui cum dixisset
sol conuertetur in tenebras addidit et luna in
sanguinem antequam veniat dies domini magnus
et manifestus. Ceterum facto die iudicii et clare
scente future glorie vite cum fuerint celum nouum
et terra noua tunc fiet quod ysaias dicit erit

[illegible]

[illegible] qd est ad [illegible] Offerend Angelus est

[illegible] [illegible] In xpo [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] angelus mittet ad [illegible] [illegible]

[illegible] pt [illegible] [illegible] opus [illegible] et

[illegible] angelus [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] duplicem [illegible] [illegible] opus

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] angeli

[illegible] [illegible] [illegible] Offerend et [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Offerend [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] apud Hebreos [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] est [illegible] [illegible]

[illegible] opus [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible]

apud [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible]

[illegible] angelus [illegible] [illegible]

[illegible] angelus ad angelos

[illegible] [illegible] angelus ad [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] apud

In medio eorum montes propter eos quos sed
Rubro [illegible] ga generet sulphur semper
inferiorib[us] i. in ferus [illegible] peccata
ut ardentes [illegible]
Hec autem vapores fiunt sed propter in[illegible]
sua ad haec [illegible] [illegible] sed propter
ardentem [illegible] [illegible] Et propter
tales [illegible] tamen cum medius
quis quo semper dicit medio eorum intelligere

lux lune sicut lux solis et lux solis erit septempli
citer sicut lux septem diebus. Et virtutes celorum
movebuntur. Glosa in quieto. sic enim virtutes
angelice stupebunt tanta magnalia videntes
fieri et coram iudicari conservos. Beda etiam
dicit sic Quid mirum homines qui ex natura sunt
et ipsi terrestres ad hoc iudicium perturbari cuius
aspectum et ipse celorum virtutes hoc est angelice
tremunt potestates. Beato Job attestante qui dicit
Columpne celi contremiscunt et pavent adven
tum eius. Quid ergo faciunt tabule quando tremunt
columpne. Quid virgula deserti patitur cum cedrus
paradisi concutitur. Et tunc videbunt filium hominis
venientem in nubibus cum virtute magna et gloria.
Augustinus ad Esitium dicit quia deum sicut apostolis ab
angelis. sic veniet quo vidistis eum euntem in
celum intelligendum non solum in eodem corpore verum
etiam in nube venturus quia nubes suscepit eum
abeuntem. Videbunt autem deum tamquam filium
hominis scilicet in corpore quia eius videtur corpus est. Et
statim oritur questio utrum apparebit tam bonis
quam malis in forma gloriosa et videtur quod non saltem
reprobis. quia Mt xxiiii dicitur. quod apparebit signum
filii hominis. scilicet crux. sed crux est signum infirmitatis
et sic videtur quod apparebit in infirmitate non in gloria.
Item quamvis deus sit benignus tamen apparebit
malis terribilis sicut dicit Ysidorus igitur pari ratione
ipsius sit gloriosus apparere. Contra quia dicitur quod veniet
cum virtute magna et gloria. Item quia in iudicio
apparebit talis qualis esse debet ad terrorem inimicorum
et confusionem et ad leticiam amicorum. sed inimici ma
xime confundentur in gloria illius quem despexerunt
et iusti tamquam amica delectabuntur in ea ergo etc.
Et dico quod apparebit in forma gloriosa non tantum bonis
sed etiam reprobis et non erit differentia ex parte apparentis
sed ex parte videntium. boni enim recipient gloriosam
formam in gaudio et gloria mali autem in confusione
et pena confundentur. n. in aspectu eius et non poterunt

eius sustinere voluit propter consciencie remorsum et propter expectacionem future sentencie. Justi vero et econtra boni delectabuntur. Ad primam de cruce que apparebit dico quod sicut cicatrices in martiribus non sunt infirmitatis penitus sed preterite signa et sunt ad decorem quia sunt signa victorie sic in Christo cicatrices in corpore suo apparentes erunt signa mortis preterite et victorie habite. erunt tamen glosa et signa glorie penitus et sic apparebit crux que secundum Crisostomum erit splendidior astris mundi. Ad secundam iam dictum quia apparebit terribilis malis et blandus bonis sicut homo potest apparere timido et reo terribilis et amico dulcis. Et mittet angelos suos et congregabit electos suos a quatuor ventis a summo terre usque ad summum celi. Deda in quinto. a quatuor ventis etc. Nullus ergo in die illa remanebit electus qui non veniet ad iudicium domino in aera occurrat. sive vivens adhuc in carne repertus seu de morte iam resuscitatus ad vitam veniet ad iudicium et reprobi et ipsi alii in corpore vivi inventi alii a morte ad vitam suscitati. Sed nimirum distancia quia iusti congregabuntur in gaudium domini sui. Inimici autem eius pacto iudicio dissipentur et pereant a facie Dei. Sed ad maiorem evidenciam istorum queritur utrum potestas iudiciaria insit Christo secundum humanitatem aut secundum divinitatem. Et videtur quod secundum divinitatem primo per illud Dan. vii. Throni positi sunt et antiquus dierum sedit. glosa exponit de patre secundum quod convenit cum Christo. Sed non convenit cum Christo nisi secundum divinitatem. ergo racione divinitatis sibi iudicare. Item Joh. v. Pater omne iudicium dedit filio ut omnes honorificent filium sicut honorificant patrem. sed filius non est honorandus ut pater nisi secundum divinitatem. Igitur cum iudicium sibi ad hoc datum videtur secundum divinitatem iudicabit vel racione divinitatis. Item eius est iudicare cuius est retribuere. Sed retribuere est secundum divinitatem quia Deo oportet credere quod est remunerator. ut dicitur ad Heb. xi. ergo potestas iudiciaria inest ei racione divinitatis

Con Joh. v. Pater non iudicat quenquam, sed omne iudicium dedit filio. Sed quod convenit filio secundum divinitatem convenit et patri. Judicare autem non convenit patri; ergo convenit filio secundum humanitatem. Ideo Joh. v° dicitur expresse: potestatem dedit ei et omne iudicium facere quia filius hominis est. Item secundum humanitatem ipse premultiplicabit suam sententiam quia habet potestatem ad hoc faciendum; aliter esset iudicium usurpatum. Igitur recurrendo hoc et dico quod ad hoc quod iudicium sit firmum requiruntur auctoritas et potestas. Auctoritas in sentiando, potestas in exequendo penitus secundum minas; et si unum deficeret non est firmum iudicium. Ista duo principaliter sunt in deo. Auctoritas quidem, quia dominus omnium et nos sui sumus; et potestas, quia ipse est potentissimus, nec est qui eum valeat arguere, et dicitur ita facias ut dicat Josaphat dicas. Vtiger convenit trinitas Christo homini sine filio dei homini. Primo auctoritas quia dedit ei dominium, sicut dicitur Act. iiii. Deus fecit hunc Ihesum. Dedit etiam potestatem sicut ipse dicit Matth. ultimo: Data est michi omnis potestas in celo et in terra. Et ideo ipse constitutus est iudex vivorum et mortuorum, sicut dicitur Act. x. Cum igitur potestas iudiciaria respiciat illa duo iam dicta, et illa sunt in deo per naturam, in Christo homine sunt per gratiam. Cum igitur ipse habet secundum utramque naturam potestatem, videlicet secundum divinitatem principalem, secundum humanitatem commissam. Et sic concedende sunt rationes ad utramque partem. Prime enim concludunt quia iudiciaria potestas inest ipsi deo principaliter secundum divinitatem. Secunde alie vere concludunt quia Christus secundum quod homo habet potestatem sententiandi, robur tamen sine habet principaliter a divinitate, humanitati concessum per gratiam; et sic patet quid dicendum de isto.

Ficum discite parabolam; quia cum iam ramus eius tener fuit et nata sunt folia, cognoscitis quod prope est estas; sic et vos cum videritis hec fieri, scitote quia in proximo sit in hostiis. Sicut dicit Beda, et bene secundum literam non vult plus dicere nisi quod arbores incipiunt virescere, homines intelligunt estatem advenire et favonii ac veris introitum. Ita cum viderint

hec que scripta sunt nolite iam putare consummacionem
adesse sed prohemia et precursores quosdam venire
ut ondant quod ipse sunt sit et in ianuis / Modo scimus
videre diem extremi discimus et extremi vere signa
ac futura esse in primo non ambigere Amen dico vobis
~~vobis~~ non transibit generacio hec donec omnia ista fiant
breuiter se expedit dicens . d . quod nomine generacionis
aut omne hominum genus aut specialiter iudeorum Sed de hoc
quod sequitur Celum et terra transibunt verba autem
mea non transient est magis considerandum Vera et
bene et pulcre adiecit istud in suo commento . d . quod non
transibunt quantum ad substanciam Sed purgabuntur videlicet ce
lum aereum non sidereum nec ethereum . ymo ignis
quoque iudicii inundabit aerem et etiam usque ad tan
tam distanciam que potest cedere ad usus hominum Sed hic
arguit quod non transibunt proprie loquendo quia scibitur
eciam stes primo . generacio preterit et generacio adve
nit terra autem in eternum stat Sed contra . quia iam apostolus
dixit Angelus ad Iohannem erit inquit celum no
vum et terra nova Et in psalmo dicitur Mutabis eos
et mutabuntur etc. Solvit sic dicens celum terra
que et transibit et erit quantum ad ea quam nunc habent
speciem per ignem tergitur . et tamen semper in sua natura
servatur Terra quidem commutacionem ultimam ipsius nobis
nunc vicissitudinibus nunciant quibus nostris usibus
indesinanter alternant Nam terra a sua specie hyema
li aridi tate desistit vernali humore viredescit Celum
quotidie caligine noctis obscuratur et diurna
claritate renovatur . hinc ergo fidelis quia colligitur
et mitire hec in per renovacionem terra que constat
nunc assidue velud ex defectu reparari Sed ad maiorem
evidenciam sciendum quod apostolus dicit . prima ad Cor. vii. pre
terit figura mundi . et quia figura respicit quantitatem
et disposicionem partium non solum qualitatem videtur
quod eciam secundum substanciam alterabitur 3o quod secundum Augustinum
mundus . i . celum et terra in motibus manere eadem

[illegible marginal annotation at top of page] ... Bede liber 2 ... [illegible]

substantia sub aliis interpretantibus. Pro dicitur communiter quod elementa
manebunt secundum substantiam innovabuntur secundum qualitates.
Sed que qualitates de hoc sunt opiniones. quia ut
dicunt aliqui sunt qualitates secundum quas elementa ordinantur
in mundo. scilicet gravitas et levitas et iste remanebunt
et ordo situs eorum. Alie sunt qualitates secundum quas
recepta luminis ut perspicuitas et transparentia et iste
remanebunt sed meliorabuntur. quia lux crescet in sep
tuplum in corporibus luminosis. Alie sunt qualita
tes secundum quas elementa ordinantur ad agendum et patiendum
et per quas ad transmutationem et corruptionem et similiter
has non remanebunt quia omnis aufferetur ab
eis ratio agendi et patiendi quod ad Rom. apostoli dicit quod accipit
pit figuram preterit est de genere qualitatis et dictum
est quod qualitates manebunt et quod non et sic de
isto. Sed quia forte apostoli interrogassent eum de die
et hora quando predicta fient. ideo ipse actiones hominum peccatoribus
eis exclusit. dicens. De die autem et hora nemo scit neque
angeli in celo. neque filius nisi pater. Sed statim
videtur dubium utrum filius horam et diem ignoraverit
ravit. videtur quod sic. Joh. xv. dicit Christus. Omnia que
cumque audivi a patre nota feci vobis. sed istud non
notificavit apostolis. ergo a patre non audierat. ergo id
non sciebat. Et ideo propter istud ut dicit Beda
hic Arrius et Eunomius fortiter clamabant filium
in divinis non esse equalem patri. quia filius non
scit omnia que pater scit. Sed contra quia secundum apostolum
ad Col. ii. In eo sunt omnes thesauri sapientie et scientie
absconditi. ergo ipse scit diem illum. Sed utrum
aliqua pura creatura ut sunt angeli et beati
sciant diem illum. quod xxiiii dicitur expresse hic et
patet quia scire istud non pertinet ministerio ad gloriam
eorum. Ad primum dicit Beda quod post resurrectionem in
rogatus ab apostolis de die iudicii respondit non est vestrum
nosse tempora vel momenta que pater posuit in sua
potestate ut dicit Beda in hoc quod dicit non est vestrum
datur intelligi quod ipse sciat. Sed quia non expediebat eis nosse

qo.

qo.

[illegible marginal annotation at bottom of page] ... nemo scit ... neque angeli ... neque filius nisi pater ... [illegible]

aplis ut semper nichil de tempore iudicii innuant. et
si sunt de illa iudicandi et sic est expon. Unde
hylarius ix. de trinitate. istam questionem solvens dicit
in omnibus que filius dei se ignorare dicit loquitur ignoran-
cione non detinetur. sed aut tempus est non loquendi
aut dispensacio non agendi. sicut dominus dixit ad ab-
raham Nunc cognovi quod diligis me. quia antea igno-
rasset. Ad Rom dico quod ipse fecit eis non que nescia
erant ad eorum salutem. Ad secundum questionem quod
scire tenendum est quod diem illum scit ex trinitate
et natura humana assumpta a verbo. De angelis
et beatis. quia de hoc sunt opiniones. sed probabiliori
aliqui angeli saltem superiores sciunt hoc et etiam
de beatis ut est beata virgo et plures alii sanctorum
quicquid sit de superioribus angelis et de minus
beatis. et ipse allegat auctoritatem Gregorii quod est quod
non videt et istud sufficiat breviter expediendo de hoc. // cui

Videte vigilate et orate nescitis quando tempus
sit. Ista est ultima pars capituli in qua ut
supra dictum est in fine sui sermonis ipse doctor
et movet ad devocionem. Et primo ponit causam videlicet
quia nescitis etc. et post monet ad tria primo ad
prudenciam sive providenciam cum dicit videte. secundo
ad diligenciam vigilate. tercio ad sanctimoniam cum
dicit orate. Dicendum primo ad mores quod videre
i. considerare debemus prudenter que

supra nos sunt ut ad bonum aspiremus	primum
sunt infra nos ut ad statum nostrum cogitemus	debemus
iuxta nos sunt ut nos ad bonum paremus	videre
subtus nos sunt ut dampnacionem vitemus	corde

et intencione sicut dicebatur pater sapientis ingerere
filio suo. Vide celum et considera quia ibi est patria
tua etc ut narrat macrobius in de sompnio scipionis
et patrum / et Job xxxv dicebatur suspice celum. quia
secundum veritatem ibi est nostra perfectio. nostra glorificacio unde
ut dicit ovidius in primo methamorphoseos ad hoc sumus ad
ordinati ut dicit sic. pronaque cum spectent animalia cetera
terram. os homini sublime dedit celumque videre iussit
et erectos ad sydera tollere vultus. Et ita stephanus

Videte

No.

terram

[illegible] q(uo)d [illegible] estas [illegible] yhems [illegible]

[illegible] Estas est tempus [illegible] et [illegible] [illegible] 529

[illegible] regni celorum [illegible] luna [illegible]

[illegible] Estas est tempus fructiferum

[illegible] in regno celorum [illegible] fructuum [illegible]

[illegible] fructus [illegible] singulos

[illegible] in futuro

[illegible] est lignum vite [illegible]

[illegible] fructus [illegible]

[illegible] singulos [illegible] singulos [illegible]

[illegible] Estas est tempus [illegible]

[illegible] in [illegible]

[illegible] super capite [illegible] gaudii et [illegible]

et fugient [illegible] et dolor. Unde [illegible]

celorum estati comparatur [illegible] estate [illegible] plurima [illegible]

[illegible] 21 Aufert deus omnem lacrimam ab oculis eorum.

Estas est tempus tranquillum et [illegible]

[illegible] post tempestatem tranquillum facit

Unde [illegible] regnum celorum estati comparatur [illegible]

[illegible] nostre [illegible] transeunt [illegible]

[illegible] frigus [illegible] estate

[illegible] O [illegible] fervens et [illegible]

[illegible] palacii [illegible]

[illegible] meridiana

[illegible] O antiquitatis libertas

O [illegible] tempus O estivum [illegible] O [illegible] quies et [illegible] | Amen dico vobis

[illegible] transeunt [illegible] mea non transient. Marc 13

Celum et terra transibunt [illegible] Celum et terra

[illegible] Celum et terra [illegible] elemento [illegible]

[illegible] Celum terra transibunt

[illegible]

[illegible]

[illegible] Celum [illegible]

[illegible]

[illegible] Celum et terra transibunt [illegible]

[illegible] et [illegible] transibunt [illegible] verba autem mea

non transibunt [illegible]

[illegible] Celum [illegible]

[illegible]

[illegible]

Vult [illegible] licet fuit xpo placeat [illegible] habeat [illegible]
dum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] plura [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
verbum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Matth
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

1 In dicte [illegible] verbum homini [illegible] [illegible] In veritate Ro 3 deus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] In mutabilitate Num 23 Non est deus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

2 In mutabilitate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] est Joh 3 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Joh 6 [illegible] 8 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

3 In [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Nunquam [illegible] est sic homo
4 In [illegible] [illegible] In veritate Joh 6 [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

5 In [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] In stabilitate [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
6 In [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
7 In stabilitate [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad verbum [illegible]
[illegible] [illegible] habet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] In rebus corporalibus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Manor
[illegible] habet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

videte per discretionem vigilate per attentionem orate per devotionem ... [illegible] ... quo ad se discretionem et ... ideo dicit videte ... quo ad proximum attentionem et ... ideo dicit vigilate ... quo ad deum devotionem et ... ideo dicit orate

videbat gloriam dei Act. vii. Secundo debemus videre i. considerare que infra nos sunt i. conscientiam nostram et vitam nostram in bonis. ii. Johannis i. Videte vosmetipsos ne perdatis quod operati estis. Tertio debemus videre que iuxta nos sunt i. proximos ad ... [illegible] si boni sunt et ad fugiendum eos si mali unde apostolus ad Phil. iii. Videte canes videte malos operarios videte concisionem et ad Ephe. v. Videte fratres quomodo caute ambuletis etc. propter pericula viarum. Quarto debemus videre i. considerare que sunt subtus nos ut vitemus illa dampnatorum sive infernum et finaliter vitatem bene istud est perpendendum quia sicut dicit Anselmus de similitudinibus. A dextris erunt peccata accusantia a sinistris infinita demonia subtus horrendum chaos inferni desuper iudex iratus foris mundus ardens intus conscientia mordens. Vix iustus salvabitur heu miser peccator sic apprehensus ubi fugiet. Gen. xiii. Videte qui venimus ab aquilone i. a frigore peccati ut scilicet fugiant a tempestate. Secundo monemus ad diligentiam cum dicit Vigilate. Nam sicut videmus quod vigilant bellatores propter inimicorum insidias mercatores propter latronum malicias viatores propter malorum nequicias et pastores propter luporum excubias. Ita secundum veritatem nos qui sumus velut bellantes mercantes viatores et custodes debemus bene vigilare. De primo sic dicitur i. Pet. v. Fratres sobrii estote et vigilate quia adversarius vester diabolus quasi leo rugiens circuit querens quem devoret cui resistite fortes in fide. De ii^o Job xxiiii^o. Egrediuntur ad opus suum vigilantes quia ad predam preparant panem liberis. De iii^o i. Cor. xvi^o. Vigilate viriliter agite et confortamini in domino. De iiii^o dicit apostolus ii Thim. iiii^o. tanquam pastori et prelato Tu vero vigila in omnibus labora opus fac evangeliste. Ergo karissimi vigilate quia Luc. xii dicitur Beati illi servi quos cum

Infra
Iuxta
Subtus
Vigilate
1 querens
2
3
4

venit dominus invenit vigilantes. Tercio monet dominus ad sermonem, cum dixit Orate. Nam oracio valet ad quatuor, quia oracio devota videlicet

Ad dei ordinacionem permutare — Primum patuit in
Ad dei iusticiam retractare — Ezech. in iiii xx.
Ad dei iracundiam pacificare — et ysa. xxxviii
Ad dei benivolenciam impetrare — cui dictum fuit ab

ysaya Dispone domui tue, quia morte morieris, sed tamen oracionibus cum lacrimis mutavit deus sentenciam et prolongavit vitam suam et fuit sibi dictum quarta a domino Audivi oracionem etc. / Secundum patet per illud Augustini dicentis ex persona dei Muta vitam et ego mutabo sentenciam. Unde et beatus Gregorius, ut scitur in legenda sua, animam Traiani imperatoris ab infernis eripuit et iusticiam dei oracionibus retractari fecit. Unde in iii

·8· Regum dicitur Si clausum fuerit celum ut non pluat propter peccata eorum etc. et orantes in loco isto tu exaudi domine etc. / Tercium patuit bene quando moyses iram domini pacificavit qui plebem iudeorum delere volebat propter ydolatriam suam, de quo dicitur exo xxxii quod moyses orabat dicens O cur domine irascitur furor tuus in populum tuum / et sequitur quod placatus est deus super malum quod volebat facere populo suo. Quartum patet in primo Machab. iiii ubi dicitur quod quecumque congregati sunt ut orarent et peterent a deo misericordiam et miseraciones, quod fecerunt et obtinuerunt, ut patet ibidem.

// ev. Nescitis quando tempus sit / Sicut homo qui profectus ~~peregre~~ [Peregre] reliquit domum suam et dedit servis suis potestatem cuiuslibet operis / et ianitori precepit ut vigilet. Beda. Hic precise utens verbis beati Gregorii dicit sic Homo quidam qui peregre profectus est et relinquit domum suam haud dubium quin homo iste sit Christus qui ad patrem post resurreccionem suam victor ascendens ecclesiam corporaliter reliquit, quam tamen nunquam sine presidio divine defensionis manens in illa omnibus diebus usque ad consumacionem seculi. Carnis etenim locus proprius terra est, que velut ad peregrinam ducitur tamen per redemptorem nostrum

Pastores vero vigilent gregem suum tempore nocturno custodiendo ... Pastoribus ... ipsi sunt pastores ... vigilant et ... super gregem suum ... gregem dispergunt et devorant. Cap. 2 Luc. 2 Pastores erant in regione illa vigilantes et custodientes vigilias noctis super gregem suum ... Ezech. 3 Estote vigilantes ... 533 281

in celo collocantur. Dedit autem servis potestatem cuiusque
operis sui quia fidelibus suis concessa sancti
spiritus gratia facultatem tribuit bonis operibus insistendi [?]
Et ianitori precepit ut vigilet quia ordini pastorum
ac rectorum spiritualium commisse sibi ecclesie curam
sollerti observancia iubet impendere. Et bene sequitur
Vigilate ergo nescitis enim quando dominus domus ~~veniat~~ sero
~~an galli cantu~~ An media nocte an galli cantu
veniat repente inveniat vos dormientes. Hic est in
telligendum quod istud omnibus pertinet quia sicut
dicitur in eccl. xv° creavit deus hominem et cot
tidie creat animam et relinquit animam hominis in manibus
consilii sui. Et ideo si homo dormiat in pigri
cia et desidia sicut dicitur post. Et dominus venit tunc
ille privabitur divina gloria. Si autem vigilavit ad
bona sua et in bonis operibus administrando tunc
verificabitur a domino. Sed de hoc quod dicitur hic ne
veniat dominus sero etc. est sciendum quod adventus domini
hic intelligitur iudicium ordinarium divine quo
iudicamur statim cum morimur quia dicitur [?] quod
anima exit a corpore iudicio ordinario divine presentatur [?]
ponitur in numero reproborum aut electorum et tunc dominus
dicitur venire quia secundum statum in quo invenit ho
minem eum iudicat. Modo ad propositum dormi
unt in sero .i. in crepusculo. Aliqui dormiunt
in galli cantu .i. quasi diluculo. Alii vero dormi
unt quasi in media nocte. Crepusculum .i. quod
est de die et nocte simul et magis tendit ad no
ctem signat illos qui aliquem remorsum conscientie
habent de peccatis suis sed non sine iudicio hominis [?]
quod velint adhuc dimittere peccata sicut de incontine
nte dicitur vii ethicorum quod peccat sciens cum passio vincat
iudicium rationis in eo. Et ideo tales trahuntur ad no
ctem et si moriuntur in tali statu moriuntur sero
et dormire dicuntur propter complacenciam quam habent
in vivendo sub illa passione. Diluculum vero quod
est mixtum de nocte et die sed semper tendit ad il
luminacionem diei maiorem assimilatur his qui manent

Domus veniat
cantu an mane

Alii

Sero

Mane

Veniet

in peccato suo hunc in remorsum consciencie primo provocando re
siliendi. Unde ad bonam consultacionem cito sana
rentur / et ideo contingit quandoque quod ipsi penitent
et tales ad se et tunc tales visitat deus diluculo
sicut dicitur Job vii° et surgit diluculo qui
querit bona ut dicitur Prov. xi. sed si moriuntur sine
attricione et penitencia moriuntur male et diluculo
apparuerunt corpora mortuorum ut dicitur iiii Re. xx. Illi

Media nocte

autem qui dormiunt in media nocte ubi medium est
die. sunt illi qui obstinati in peccatis suis nullum
remorsum consciencie habent / nec curant si faciunt ma
lum / tales sunt in tenebris iudicantes bonum esse
malum et malum bonum / Et isti sunt quasi mortui
Quapropter apostolus ad Eph. v° clamat Surge qui
dormis. scilicet in peccato sero an galli cantu an mane
nocte sequitur et exurge a mortuis illuminabit te
Christus / quia sicut dicit salvator Luc. xxiiii° Cum
venerit dominus et invenerit eos vigilantes beati sunt
servi illi Et propter hoc in fine sermonis sui clama
bat dominus noster Quod autem vobis dico omnibus dico
vigilate Beda in commento suo sic concludit Ob
vigilare precipimur vivacissimi lumina cordium nostrorum
ne hostis antiquus mala suggerendo irrumpat
instanter servare iubemur ne nos dormientes dominus
veniens inveniat sedulo singuli precavere debemus
unusquisque enim pro se reddet racionem deo / Vigi
lat qui ad aspectum veri luminis mentis oculos
apertos tenet / vigilat qui servat operando quod
credit / vigilat qui a se corporis et negligencie
tenebras repellit / hinc etenim paulus dicit Evi
gilate iusti et nolite peccare / hinc rursus ait
hora est iam nos de sompno surgere / Et quia
hic marchus cuncta sunt [illegible]
ad miracula Christi et eius doctrinam ideo ad ma
iorem predictorum doctrinam congrue queritur Utrum

Nota

Christus doctrinam suam debuisset tradere scripto
et videtur quod sic / quia scriptura inventa est ad hoc
ut doctrina memorie commendetur sed doctrina Christi

erat maxime memorie commendata ergo etc. Secundo figura
debet correspondere figurato et econtra / Sed lex vetus que fuit
figura nove fuit tradita scripto ergo etc. Ad con-
trarium arguitur: quia nulli libri ab eo scripti
habentur in canone. sed tamen a discipulis suis et apostolis
et ewangelistis. igitur sufficit absque hoc quod ipse
scripsisset doctrinam suam / Respondeo et dico quod doctri-
na christi immediate fuit tradita a deo / quia in unitate
persone fuit et est verus est deus et homo / Vetus autem
testamentum licet fuit traditum a deo non tamen immediate
sed mediantibus angelis ut habetur ad galatas iii
lex data est per angelos in manu mediatoris et
Act. vii dicit stephanus iudeis accepistis legem
in dispositione angelorum / et ideo doctrine christi debe-
batur excellentissimus modus tradendi eam
qui est in hoc / quod doctrina aliqua non immediate
scribitur in pelle mortua. sed in mentibus hominum
que sunt ad ymaginem dei facte quod factum est
de doctrina christi / quia impressit eam mentibus apostolorum
et hoc fuit predictum Jere. xxxi. Ecce dies venient
dicit dominus et feriam domui israel et domui iuda
federis novum non secundum pactum quod pepigi cum
patribus vestris in die qua apprehendi manum eorum
ut educerem eos de terra egipti etc. / subdit / sed hoc
erit pactum quod feriam cum domo israel Dabo legem
meam in visceribus eorum et in corde eorum scri-
bam eam / sed per apostolos aliosque discipulos christi
divulgata est doctrina eius verbo predicacionis
et etiam scripto ut patet in ewangeliis et apostolorum
epistolis ex hoc patet solucio primi argumenti Ad
secundum dicendum quod figura deficit a perfectione figu-
rati / et ideo lex ewangelica non solum fuit scrip-
ta in tabulis lapideis et pellibus mortuis sicut
lex vetus. sed in mentibus humanis ut dictum est Ad tercium
ad primam eius cum scripsionem racio autem fuit scrip-
ta in libris ut dictum est.

Erat autem pascha etc. Postquam descripta est
reduccio peccatoris in deum per mediatoris predicacionem

Hic describitur reductio eadem per passionis sive
~~reductionem~~ redempcionem / et quia ipse prius predixit
passionem suam per iudeos inchoandam et per
gentiles consummandam ad quos pertinebat indi-
tum sanguinis in filium Ideo primo describitur
eius passio per iudeos inchoata / et secundo per genti-
les consummata ca° xv. Circa primum iiii°r iuxta
ordinem describuntur / primum est xpi vendicio
non ex eius ignorancia sed ex eius presciencia et volunta[te]
Secundo vendentis tradicio non ex displicencia sed
caritate ibi Et post dies azimorum. Tercio traditi com-
prehensio non ex eius impotencia sed humilitate ibi Et
adhuc eo loquente Quarto comprehensi contemp-
nacio non ex sua iniusticia sed bonitate ibi Summi
vero sacerdotes Circa primam partem ponitur vendi-
cionis occasio que fuit duplex / prima fuit sacer-
dotum invidia que ponitur in primo capitulo / Secunda fuit
Jude avaricia qui nolebat argentum recuperare olei
effusi / que incipit ibi Cum esset in bethania
Tercio ponitur eius vendicio ibi Et iudas scari-
othis Dicitur igitur in prima parte Erat autem pascha
et azima post biduum Est igitur hic primo notandum
quod est proprie pascha / est enim grecum et sonat pas-
sionem movebatur ex hoc quod paschein dicitur in greco
pati sive passione Augustinus dicit quod pascha est nomen
hebreum et non grecum et sonat transitum / Unde
dicitur transitus exponitur ubi supra quia exo. xii
quando transiit dominus per egiptum percuciens primogenita
ab homine usque ad pecus / et transiit super terram
hebreorum linita sanguine agni / Et quod filii
israel illa nocte transierunt de egipto / Ideo moyses
dixit est enim phase id est transitus domini Et si dicatur
pascha nomine a paschein quod est passio congrue no-
minatur quia isto tempore xpus passus est pro nobis
Si dicatur pascha id est transitus adhuc congruit
quia sicut Joh. xiii sciens ihesus quod venit hora
ut transeat de hoc mundo ad patrem etc. Et sic dicit

Ysid' ethim' vi° Secudo est sciendu(m) q(uod) pascha e(st) nominata quia vespera in qua ymolabatur agnus pascha dicebatur / Vide Math. xxvi° scitis q(uod) biduu(m) pascha fiet Et similiter accipitur hic in textu / Secudo agnus qui ymolabatur et comedebatur pascha dicebatur sicut hic in isto ca° dicit(ur) euntes eamus et paremus ut manduces pascha / Tercio dicebatur pascha vii dies quibus vescebantur azimis panibus i(d est) sine fermento pascha sicut Joh. xviii dicitur non introierunt in pretorium ut non contaminarentur s(ed) comederent pascha / Et istam distinctionem ponit Beda in comento suo hic Etiam sciendu(m) q(uod) pascha declinatur a quibusdam pascha et h(oc) sim(i)litur S(ed) verius declinatur pascha pasche Joh. xiii scribitur Ante diem pasche etc. Azima p(ro)prie dicebatur festum vii dierum quibus vescebantur azimis / Et vocabatur festu(m) azimoru(m) / quoniam primus dies et ultimus sollempniores erant tamen in illis diebus abstinebant se ab omni opere s(er)vili

Moraliter s(ecundu)m Bedam in hoc misterium quia totus numerus per vii in septima agitur ideo debemus vivere sine fermentato i(d est) vitio et viuere azimus i(d est) pure / quia azima dicitur ab a quod est sine et azima quod est fermentum / ut digne simus hic participatores passionis xpi et redempcionis que in pascha signatur / et ita dicit ap(osto)l(u)s p(rim)a cor. v° Expurgate vetus fermentu(m) ut sitis nova conspersio sicut estis azimi / Etenim pascha n(ost)r(u)m ymolatus est xpus · Itaque epulemur non in fermento veteri neque in fermento malicie et nequicie s(ed) in azimis sinceritatis et veritatis Et querebant summi sacerdotes quomodo illum dolo tenerent et occiderent Dicebant enim Non in die festo ne forte tumultus fieret in populo Beda hic et Glo(ssa) in eadem summa concordant dicentes q(uod) iudei maxime sacerdotes a quibus egressa est iniquitas ut d(icitu)r Dan. xiii qui illo tempore debebant parare victimas mundare templi pietes pavimenta vasa lavare et s(ecundu)m ritum legis purificari ut esu agni fierent

a prima ... festo ... dicebatur

p(rim)o consilium de modo tradendi d(omi)num Ca° dicit ... ... xiii ... ... a modo ...

Iacobus ... Cum ... pascha victimam ... victimas lavare templi pavimenta et parietes ... vasa mundare et s(ecundu)m ritum legis purificari

digni congregantur inuentes consilium quomodo
occidant dominum non timentes sedicionem ut simplex
sermo demonstrat sed cauentes ne auxilio populi
de suis manibus tolleretur. Theophilus in glo. suo
dicit quod xpus sibi constituit tempus sic pro omnibus
voluit enim in paschate crucifigi quia ipse erat
verum pascha et agnus qui ymolari debebat
pro populo. Et cum esset in bethania in domo sy-
monis leprosi et recumberet venit maria habens
alabastrum vnguenti nardi spicati preciosi et
fracto alabastro effudit super caput eius.
Hic igitur primo sciendum quod iste symon fuerat
leprosus et a deo fuerat curatus nomine pristino
remanente sicut matheus semper retinuit nomen
publicani quod tamen erat nomen peccatoris apud
iudeos qui tamen publicanus esse desierat. Secundo est
notandum hic quod ista fuit maria soror lazari quem
ihesus suscitauit a mortuis ut dicit beda in glo.
suo. Theophilus in scripto suo dicit aliter. Dicit enim quod
fuerunt due mulieres sic vocate quarum vna fuit
meretrix secundum lucam id est peccatrix que cum lacrimis
et penitencia venit ad ihesum in domo pharisei et ibi in
prandio secrete sub mensa vnxit pedes domini
et capillis tersit. Et quia caritate incaluit in con-
tricione peccatorum veniam promeruit. Alia fuit ma-
ria magdalene de qua fit hic mencio et ista
non nominatur hic peccatrix. Beda plane hic
in glo. suo dicit quod fuit vna et eadem maria so-
ror lazari que primo peccatrix. Sed et in medio temporis
predicacionis xpi venit ad eum ut lucas narrat
et quia dilexit multum dimissa sunt ei peccata
multa. Et de isto primo aduentu ad xpm facit
Johannes in suscitacione quia maria erat que vnxit
dominum vnguento et extersit pedes eius capillis suis
cuius frater lazarus infirmabatur. Hic vero iustificata
et familiaris effecta domino venit et pedes ihesu et caput
vnxit. De qua dicit hic Johannes faciunt hic mencionem
et plane dicunt hic tercium locum de consensu evangelistarum

[Margin notes:] Ex hic traduntur consilium sedere ... [illegible] ... ad declaracionem ... xpi ad retribucionem ... vnguenti nardi spicati preciosi ... fracto alabastro effudit super caput eius ... Johannes ... [illegible]

Vnxit autem caput secundum matheum et marcum caput ... [illegible] ... pedes ... [illegible] ... vnxit caput ... aliquid in capite ... [illegible] ... vnxit et pedes.

Passionem ... [illegible] ... Maria in Bethania in domo ... Symonis leprosi ... [illegible] ... leprosus ... [illegible] ... apparuit ... [illegible] ... Matheus ad pristinum ... publicanum appellat.

Et dicitur tenens alabastrum sm augustinum in historia
ewe dicitur pixis ex alabastro qui dicitur gallice
alabastre est enim lapis candidus p(er)fusus variis
coloribus distinctus et seruat vnguenta incorrupta
longo tempore et istud ipse accepit a beda et ab ysid(oro)
xvi ethim(ologiarum) qui h(ic) dicitur Et dicit nardi etc. est
autem sm ysid(orum) ethim(ologiarum) xvii herba spicosa aromati
ca fragili radice sed mirra folijs densa quorum
summitates exurgunt in spicas et ideo apponuntur
radices et spice et confectione multum redolet que
vt dicit beda physiologi ferunt quod principalior sit
vnguentis / et ideo maria accepit illud / Sed quare
dicitur pisticum hugucio dicit quod pistis grece d(icitur)
fides latine aut fidele Et ideo dicitur pysticum
quasi fidele purum sine omni impostura vel decep
cione vel adulteratum aut mixtum / Sed quo fregit
alabastrum glo(sa) dicit apperuit et primo vnxit caput
dauid / et post de hoc quod remansit pedes et ideo
sm matheum domus impleta est ex odore vnguenti
Moraliter sciendum quod multiplex vnguentum inuenitur in scriptura s(cilicet)

- xpianitatis
- dignitatis
- potestatis
- infirmitatis
- moralitatis

Primum vnguentum est quo vngi
mur in baptismo s(cilicet) oleo cris
matis cum intramus campum istius
mundi vt pugiles ad pugnandum
de quo ii cor(inthios) i qui vnxit nos etc.
sicsiunt nos in baptismo s(cilicet) vt xpiani nominamur
et simus / Secundum est vnguentum quo vnguntur sacer
dotes et prelati de quo exo(di) xxx facies oleum
vnctionis sm compositum opere vnguentary s(cilicet) vn
ges aaron et filios eius et istud est bene dignitatis
Tercium est quo vnguntur reges primo par(alipomenon) xxx
vnxerunt salomonem filium dauid et regem s(cilicet) et
principem et istud est potestatis De iiii(or) quod est in
firmitatis quia in extrema vnctione infirmi
oleo infirmorum vnguntur Iuxta illud Jac(obi) v Si
quis infirmatur ex vobis inducant presbiteros
qui orent pro eo vngentes eum oleo etc. De v
quinto moralitas est duplex / quia vnum est odoriferum

1 xpianit(atis)

2 dignit(atis)

3 potest(atis)

4 infirmit(atis)

5 moralit(atis)

et suauissimum Aliud est pestiferum et fetidissimum
primum diuiditur / quia est vngentum
Misericordie — De primo vngento dicit Crisos-
Caritatis — tomus in capite ieiunii Si
Penitencie — tiente in pota esurientem ciba
Sciencie — algentem vesti et sic vnges
Leticie — oleo precioso caput tuum s.
Gracie — Christum istud est vngentum in capite
Et glorie — quod descendit in barbam aaron
vt dicitur in psalmo De secundo patet quod est amor et
caritas vt dicitur prima Joh. iiii° Et cum dicit primo
ibidem iii. v°. istud vngentum est optimum de quo
Cant. j. Vngentum effusum est nomen tuum
quia nutrit frigida flectit rigida fouet mor-
bida rigat rigida Unde petebat anima sancta
Can. j. trahe me post te curremus in odore
vngentorum tuorum Tertium est penitencie de quo
Ber. super Cant. s. x. est vngentum quod conficit sibi
anima multis irretita criminibus s. cum incipit
cogitare vias suas congregat conterit colligit
in mortario conscientie multas et varias species
peccatorum et intra estuantis pectoris olla simul coquit
cum penitencie et doloris et illud sic debet plagis rece-
tibus adhibere Mt. vi Cum ieiunaueris vnge
caput tuum etc. Vngentum sciencie vngunt predicato-
res iuxta illud Ysa. lxi Spiritus domini super me
eo quod vnxit me predicare pauperibus misit me
Vngento leticie vngitur mens sancta de quo
bene in capite ieiunii vngentum capitis est
mens deuota de quo vngitur qui spiritualiter de-
lectatur in domino vnde psalmista Vnxit te deus deus
tuus oleo leticie Vngento gracie vnguntur sancti
viri quod vngentum est odoratissimum Cant.
iiii° Odor vngentorum tuorum super omnia aro-
mata Vngento glorie vnguntur beati quia ibi
vngentum mirre incorruptionis aloe delec-
tacionis cum omnibus primis vngentis Cant. iiii°

⁊ flan fuit ar deo · sed fu largi odo ... ⌐ xiii ⁊

Et qm aia sit vngitur nna amicicia · pma et gra
pere tunc domus impleta est ex odore vngenti
est autem et vngentum pestiferum quod est
auaricie — De pmo ecc^a · x · musce morientes
luxurie — pdunt suauitatem vngenti · ps
blandicie — 2 uulgiatum. De secundo dicitur in pas
castrimargie — xpi q posuerunt asa sup lectu
Inuidie — plenu aromatibus et vngenti
superbie — meretricijs De iii^o in ps^o Oleum
peccatoris non impinguet caput meum · i · adula
toris De iiij^o Sap^e v^o vinum et caro non intro
ierunt in os meum neque vngento vnctus sum
De v^o Job · xli ponent eum q vngenta cobu
liunt · i · iracundie De vi^o Isa · lvii · Ornasti te
regio vngento tuo et multiplicasti pigmenta tua
ld^a de superbia tyri · Erat autem quidam indigne fere
tes intra semetipsos dicentes vt q perdicio hec
poterat enim vngentum venundari plus qm ccc^tis
denarijs et dari pauperibus et fremebant in eam
Sicut dicit beda et bene Marcus et Matheus
in psi loquuntur q erant indigne ferentes sed
Johannes plane loquitur q fuit Judas qui hc
dixit / non q ipse cura hret de pauperibus · sed gra
cupiditatis eo q fur esset et loculos hns ea q
mittebantur portaret Dicit tamen beda q intelligi
potest q etiam alij hoc sensimit et q Judas hoc
dixerit psuaserunt / et sic dicta Marci et Ma
thei cum Johne concordari possunt Vn quod
dicitur q fremebant in eam magis de bonis
ac xpm diligentibus ut dicit beda intelligi dz
q solum de Juda licz sub psi h ic dicatur · Et ita
dicit Augus in lio de assp evngtarum q loquitur q
per synodochen vbi ponitur vnus pro multis et ac
thō^s dicit q inquietnes videtur q plures discipli
redarguerunt mulierem eo q plures audierant xpm
de ela docentem / Judas vero non eadem intencione
pindigne tulit sed propter amorem pecunie et turpe
lucrum Vnde et Johnes ipm solum commemorat
tamqm fraudulenta intencione mulierem arguentem ·

Olet d m ungento cbulunt

Pos dispersi pauperibus / Judas ipsi tenuit ... vnguento ... dari pauperibus

[illegible] Christus [illegible] aut [illegible] apostolis [illegible] Cum intenderint [illegible] argumento [illegible] bonum opus

Nota

[I]esus autem dixit sinite eam Quid illi molesti estis. bonum opus operata est in me. Nondum hic quod opus non semper ex opere operato dicitur bonum sed ex intencione operantis, vel racione finis, sicut qui daret propter vanam gloriam aut oraret aut ieiunaret et huiusmodi non propter opus operatum haberet meritum operantis, quia deficit intencio recta et finis debitus. Exemplum de hoc habetis luce xviii° de phariseo qui iactabat se de suis operibus bonis et tamen propter ea non fuit iustificatus. Ideo maria Magdalene faciebat hoc ex bona intencione, quia ad honorem et propter amorem, propter honorem unxit caput, propter amorem unxit pedes, et ex humilitate vel sicut dicit Crisostomus ad pedes eius sanari et distorari, quia creditur quod ipse ibat nudus pedibus, quod probari potest, quia quando misit discipulos ad predicandum inhibuit eis ut nichil tollerent nisi calciamenta, et credendum est quod ipse non precipiebat unum et faciebat oppositum. Et ideo illa opus bonum operabatur. Unde sequitur pauperes enim semper habetis vobiscum et cum volueritis potestis illis benefacere. Me autem non semper habetis. Beda movet hic questionem litteralem. quia post resurrectionem promisit Christus apostolis dicens ecce vobiscum sum usque ad consummacionem seculi et hic loquitur me autem non semper habebitis. Et solvit quod hic loquitur de presencia corporali quia post resurrectionem cum eis non fuit corporaliter in [illegible] corporali et familiaritate. In matheo intelligitur de societate spirituali, scilicet quod semper cum fidelibus suis est in gracia. Et cum eciam quotidie in sacro altaris. Secundo de hoc quod dicitur pauperes etc. Et cum volueritis potestis bene facere. Ergo dare elemosinam pauperibus est voluntarium ergo non cadit sub precepto. Confirmatur quia precepta de dilectione proximi reducuntur ad precepta decalogi sed [illegible] inter illa precepta nichil de dare pauperibus. Ergo dare elemosinam pauperi non cadit sub precepto. Contra [illegible]

Nota

Nota

punitur pena eterna pro omissione alicuius quod non
est in precepto sed aliquis punitur vita eterna pro
omissione dandi elemosinam pauperi ut dicitur Matth.
xxv. Ite maledicti etc. Respondeo ad hoc quod dare elemosinam pau-
peri cadit sub precepto aliqua requiruntur ex parte
dantis et aliud ex parte recipientis / quod autem ille qui
dat est ita tenuis in diviciis quod ultra victum et
vestitum pro se et pro eis quorum curam ei suppe-
bit nil sibi residuum et talis non tenetur elemosinam
facere nec ex precepto nec ex consilio / Aut est me-
diocriter dives sic quod secundum statum suum sufficienter et
cum hoc aliquid residuum / vel forte tenet magnum
statum et facit magnas expensas plus quam congruit
ad statum suum / Et talis debet exhortari et per modum
consilii consiliari / ut de hiis sine quo potest tenere
statum suum congruenter erogaret pauperibus / Aut homo sit
qui multum dives et secundum de residuo ultra ea que
requiruntur ad statum suum et talis tenetur sub pre-
cepto dare elemosinam pauperibus iuxta illud Luce xi.
Quod superest date elemosinam / Ex parte recipientis
requiritur quod habeat necessitatem patitur sic quod sine ele-
mosina sustentari non possit / quia non omnis
necessitas obligat ad preceptum / Et cum dicitur in
ratione prima quod dare est involuntarium dico quod verum est
maxime illi qui ex consilio tenetur ad dandum
sed superflue dives non solum tenetur ex consilio
sed ex precepto / Ad secundam dico quod dilectio proximi
de tenetur ex precepto decalogi / Et qui sed unde
possit sustinere necessitatem pacienti sed non sustinet
racione facit contra preceptum Diliges proximum tuum
etc. sicut plane dicitur prima Joh. iii. Qui sed substanciam
huius mundi et viderit fratrem suum necessitatem habere
et clauserit viscera sua ab eo quomodo caritas dei
manet in eo / Quod hec hoc fecit / prevenit un-
gere corpus meum in sepulturam / Amen dico vobis ubi-
cumque fuerit predicatum ~~hoc~~ evangelium ~~in universo~~
mundo ~~[illegible]~~ et quod hoc fecit narrabitur in memoriam
eius / Dicit Crisostomus in scripto suo quod salvator

meum

istud in universo

Nota

in hoc tangit duas prophetias prima de sepultura
eius que cito fieri debebat. Ad quam secundum Marcum
maria magdalene venit summo mane ut ungeret
eum ut habetur post xvi° c°. Secundam propheciam ~~[illegible]~~
tangit quod evangelium eius longe lateque predicabatur
in universo mundo et quod opus mulieris laudabatur.
Beda in glosa suo dicit nota quod sicut maria gloriam
adepta est toto orbe de obsequio quod domino exhi-
buit ita ergo ille qui obsequio illius detrahere
non timuit longe lateque infamatus est. Et deus bonum
laude dignum remunerans futuras nunc contumelias
tacendo preteriit. Et secundum veritatem laude digna
in eius beata maria magdalena debebat commendari
quia in hoc quod hic Christo exhibuit ondit
Signum ardoris devocionem in unctione pedum
Signum honoris veneracionem in unctione capitis
Signum amoris dilectionem in presencia convivancium
Signum valoris oppone quod bonum opus operata est.

Et iudas scariothis unus de xii abiit
ad summos sacerdotes ut proderet ~~[illegible]~~ illis eum
qui audientes gavisi sunt et promiserunt ei pe-
cuniam se daturos. Beda. Infelix iudas dam-
num quod ex effusione unguenti se fecisse crede-
bat voluit magistri precio compensare. Unde nota
quod secundum Matheum ipsi dederunt pro precio xxx denari-
os argenteos quorum quilibet valebat duodecim
vulgares numos usuales et sic valebant ccc de-
narios sicut ipse dixerat de precio unguenti. Est
etiam secundum Crisostomum sciendum quod nomen nominatur iudas
scariothis ad differenciam Iude Thadei qui vocabatur
zelotes sed in hoc quod dicit quod erat de numero duo-
decim auget detestabilitatem proditoris. Unde
Jeronimus. Erat unus ex duodecim non unus inita-
ner alia sed solum nomine. Et in hoc quod ivit ad
sacerdotes patet quia ipsi non invitaverunt eum et
ideo non aliqua necessitate astrictus sed sponte propria
scelerositate mentis inisse consilium unde in vo-
luntate emencium posuit velle dare sicut planius

Quia presentate mulieris in devota obsequia hic subditur impietas discipuli in tradendo malefico

dicit christus quod petyt quantum vultis michi dare et ego
eum vobis tradam. Beda pulcre dicit hic ad
mores reducendo quod qui in ecclesia dei sacra ve-
dunt conferunt et pro pecunia sacra conferunt
deum vendunt quia in sacris contractatur quod divina.
Qui eciam symonie beneficia ecclesiastica propter pe-
cuniam dant aut accipiunt Iude assimulantur qui dice-
bat. Quantum vultis michi dare etc. Istis debet
dici illud Actuum viii pecunia tua tecum sit in per-
dicionem. Ideo dicitur iiii Regum xii. Nolite accipere pecuniam
amplius iuxta ordinem vestrum sed ad admistracionem
templi id est ecclesie reddite eam. Et sequitur. Nam cum
pro muneribus fratrum contra complez testimonium dicitur pro-
fecto quia pro pecunia veritatem negamus. Deum
pecunia vendunt. cum sagictam fraternitatis aliquis
discordie peste comaculant. Deum prodiunt. quia
deus caritas est. Qui ergo caritatis et veritatis
iussa spernunt deum utique qui est caritas et veri-
tas prodiunt. Et querebat quo illum oportune
traderet. Quia timebant si caperent eum publice
ne dissensio fieret in populo. Et ideo querebat eum
tradere secrete. Et prima die azimorum quando pascha
ymolabant. dicunt ei. quo vis eamus et paremus
tibi ut manduces pascha. Notandum est hic ad evi-
denciam litere quod sicut Johannes evangelista narrat Ihesus
ante sex dies passionis sue venit in Ierusalem se-
dens super asinam eo modo quo dictum est supra.
et per illos sex dies continue ipse docebat et
predicabat in templo et in sero redibat in Be-
thaniam in domum Lazari et Marthe. Die autem
Mercurii qui erat feria iiii. venit Iudas Sca-
rioth et vendidit Christum iudeis et de ista die est
controversia inter latinos et grecos propter verba
Johannis evangeliste qui dicit quod ante diem festum
pasche sciens etc. et tenent greci quod illa die
ille fecit cenam cum discipulis suis et lavit
eorum pedes sicut dicit Johannes plane et dicunt
quod illa die comedit agnum et sacrum corporis sui.

[illegible]

[illegible]

tunc instituit Et quia secundum legem iudeorum illa
die ~~comedit agnum~~ utebantur fermentato ~~offer-~~
~~unt~~ quapropter in fermentato consecrant / Et quia ipse
diuisit panem in xiii partes · quia ipse primo acce-
pit Et dedit xii apostolis Ideo ita faciunt greci
et dicunt vere imitari christum / Sed secundum veritatem
credendum est simpliciter quod christus tenuit preceptum
legis · modo lex precipiebat · quod xiiii luna mensis
aprilis · et tunc illa lunacio erat principium agni
eorum esset dies azimorum et debebat agnus
comedi in nocte et in illa nocte comedere fer-
mentatum usque ad cenam ratio est quia dies
illorum incipiebat a vespera iuxta illud Genesis i factum
est vespere et mane dies unus et sic in luna
xiiii in nocte dicebatur prima dies asimorum
quo necesse erat occidi et manducare pascha vt dicit
lucas .i. agnum paschalem · secundum quod preceptum erat
in lege xiiii die ad vesperum pascha domini est et
in xv sollempnitatem celebrabitis altissimo do-
mino et sic patet quod greci errant in modo confi-
ciendi sacramentum / Et ad auctoritatem Johannis dicimus
quod die mercurii christus cum discipulis suis forte
cenauit et lauit pedes eorum et quod solus johannes
narrat et in xiiii comedit agnum paschalem et
ibi dedit discipulis suis corpus suum Ecclesia
tamen tenet istum ritum quod xiii luna lauatur
pedes pauperum et fiunt representaciones cene et ita
tractat magister in hystoriis / Et sic secundum istum ritum
ecclesie luna erat xv viii kalendas aprilis quando christus pas-
sus est et vi kalendas resurrexit / Et quia de isto fue-
runt antiquitus magne controversie inter an-
tiquos ecclesie doctores et inter compotistas et
multa concilia celebrata ideo ad hoc sunt multi
de hoc hesitantes · Nam sicut legitur in Cronica
Theofilus Cesariensis antiquus doctor et vicinus
temporibus apostolorum cum narciso Jherosolimitano
patriarcha qui ibi presidebat consilium celebrauit

in Cesarea palestine urbe et ibi fuit ordinatum
quod pascha celebraretur viii° kl aprilis et in vi° kl
fieret festum resurrectionis / quia tali tempore xpus pas-
sus fuit et resurrexit Theophilus scripsit in epistola
synodochita / et in eadem scripsit ad epos ytallie
sic debere fieri / propter quod silent multa concilia
celebrata post ea in diuisis mundi partibus / fuit
unum in gallijs lugduni sub yronico epo ibi
presente Aliud fuit in Roma cui presedit victor
papa Aliud fuit in achaya sub bachilo chorinthiorum
epo Aliud in nicena Civitate bithinie in quo
prefuit silvester papa presente constantino imperatore
et ccc^ti xviii epi ut narrat Eusebius li° v° ecclesiastice
hystorie Et cassiodorus li. ix. tripartite hystorie
ca° xxiii° et ibi fuit determinatum quod pascha fieret
viii° kl aprilis. et xi°. vi° kl eiusdem prout narrat
Beda li° de temporibus. c. xliii. Unde pro errore
ipse habet omnibus qui tenent contrarium sicut plane ipse
ponit in eodem li° c. xlvii Unde dicit / dominus noster fr. vi
lima xv cruce ascendit et una die sabbatorum
i. in die dominica a mortuis resurrexit. nulli
bono licet dubitare catholico Ideo sic inconcusse
est tenendum et sic tenet Aug in li° de Civitate
dei ca° viii° / et ad horosium questione xxvi et expresse
in epistola ad ianuarium presbiterum de ieiunio
sabbati dicit vi° sabbati que dies passionis erat
primus dies azimorum a uespera illa incipiens in qua
cum discipulis suis dominus pascha manducaverat
etc et sic sit dictum de isto Et mittit duos ex dis-
cipulis suis et ait eis Ite in civitatem et occur-
ret vobis homo lagenam aque baiulans se-
quimini eum Et quocumque introierit dicite domino
domus. quia magister dicit ubi est refectio mea
ubi pascha cum discipulis meis manducem //
Textus est clarus nec indiget magna expositione
Beda dicit quod in hoc quod dominus dixit Ite etc indicium
prescientie divinitatis fuit quia cum discipulis lo-
quens quod alibi futurum sit novit De hoc quod marc[us]

P aliter dicit lucas c. [illegible]
[illegible] xpo xpc potea

hic dicit lagenam et lucas dicit amphoram non est magna vas amphora est vas cum duabus ansis et dicitur ab an quod est circum et phoros grece quod est ferre latine lagena autem est vas vinarium prope positum dicit ysid. ethimol. xx. ubi loquitur de vasis vinariis Et quale fuerit vas tamen ipse portabat aquam Theophilus dicit quod ex hoc quod dixerunt quo vis eamus etc. manifeste videtur quod xpistus hospitium aliquod non habebat sed neque discipuli proprias domos habebant Si enim habuissent duxissent eum ad illas Qui fuerunt illi duo discipuli missi lucas plane dicit quod fuit petrus et johannes Et sicut dicit Thomas in hoc quod ipse predixit de homine aquam bajulante et in hoc quod mittebat discipulos ad hominem ignotum significat clare quod si vellet posset non pati Nam qui mentem ignoti movit ut eos reciperet qui non operetur in aliis Et ipse vobis monstrabit cenaculum grande stratum et ibi parate nobis

Et abierunt discipuli eius et venerunt in civitatem et invenerunt sicut dixerat illis et paraverunt pascha Que littera est clara et doctores etiam transeunt breviter de isto Mo sciendum quod cenaculum dicitur a cena vescenarium sicut dicit ysid. ethim. xv. Antiqui ut dicit sic et in cibi et pocula vescebantur ne in occulto delicie luxuriam generarent In hystoriis scolasticis dicit petrus comestor quod palestini in superiori parte domus faciebant magna spacia ad comedendum et istud vocabant cenaculum In inferiori domus parte faciebant tribulia Et dicitur cenaculum a cena que dicitur comestio in sero Et est triplex secundum grecismum quia comestio in mane dicitur ientaculum prandium vero merenda in nona cena in sero obsonium post cenam. quod con sompnium dicit versus in grecismo si placet Sed nunc tamen erudicionis missis loquendo de istis vii diebus ermonia quid significent vir michi expediens aliquid dicere

Primum pascha xpisti petrum xpisti parare pascha ... 4 obediens In hoc nota Et abierunt. Abierunt ad ... non ... ... ut veri obedientes. Et invenerunt sicut dixerat illis Jhesus ... pascha ... agnum paschalem ...

Jhesus

Ad cuius evidenciam sciendum quod per fermentatum in sacra scriptura mistice vita voluptuosa et corrupta intelligitur ut dictum fuit supra / et per azima signatur vita munda et immaculata iuxta apostolum prima ad Cor. v. Epulemur non in fermento malicie et nequicie sed in azimis sinceritatis et veritatis. Et sic per fermentatum intelligitur homo cum sordibus peccati quem oportet exuere et reicere et induere novum hominem in gratia recreatum qui per azimum intelligitur. Unde apostolus ad Col. iii°. Expolientes vos veterem hominem cum actibus suis et induentes novum eum qui renovatur in agnicionem veritatis etc. / Et ideo sciendum quod sunt quatuor virtutes quibus vetus homo exuitur et alie quibus novus induitur in agnicione dei / Prima virtus est timor — 1. timor
et est quasi prima dies quando homo redit ad se et timet ne moriens in peccato dampnetur. Et sic magis diminuitur statum in quo vixerat / et iste timor est inicium sapiencie sicut dicitur in Pro. Inicium sapiencie timor domini / Secunda virtus est pena / quando peccator dolet de hoc quod commisit / et est ii dies quia iam — 2 pena
fermentatum reicitur et azima comeduntur / Tercia virtus est detestatio peccati / quando tunc fermentatum non sapit sed fastidit et abhominatur et nova vita placet. Quarta est confessio tunc exuitur — 3 detestatio
vetus homo et proicit vestimentum vetus et per gratiam induit novum hominem / et sic dicebat anima sancta in Canticis v. c°. Expoliavi me tunica mea quomodo induar illam / lavi pedes meos quomodo inquinabo eos. Alie tres virtutes quibus dicitur — 4 confessio
comedi azima sinceritatis sunt fides que primo dicitur quia in agnicione fidei incipit vivere quasi novus homo iuxta illud Deut. viii. Non in solo pane etc. et Abac. ii. Iustus ex fide vivit. Secunda est spes qua hominis appetitus elevatur ad superiora et non curat de inferioribus unde vivitur in azimis spei / Tercia est caritas que est — 5 fides

Marginal notes: 6 spes; 7 Caritas

complementum omnium aliarum virtutum et tunc homo
spiritualiter est totus azimus, et sicut fermentatum
expurgatur, azima comedimus sicut dicit apostolus
i. cor. v. Expurgate vetus fermentum ut sitis
nova conspersio sicut estis azimi.

Vespere autem facto venit cum xii et discumbentibus
illis et manducantibus ait ihesus Amen
dico vobis quia unus me tradet qui man- // cxx

ducat mecum. Intendendum hic primo quod vespere autem sabbati
ponitur adverbialiter unde vespera secundum grecos dicitur hora
que est inter diem et noctem et similiter dicitur
hora que est inter noctem et diem unde et
vesperus dicitur stella que lucet per noctem
et ideo mutata h. i. v. consonantem dicimus hec
vespera vespere et iste genitivus ponitur adverbialiter
ut dictum est et tamen fit relatio ad eum quia
dicitur vespere autem sabbati que lucescit etc. non
tamen inquantum est adverbium sed fit relatio ad
nomen sicut diceretur iste vadit Romam que est caput
mundi et sic accipitur hic vespere quando dicitur vespere
venit ihesus etc. Sed statim Theophilus in scripto suo
hic movet questionem talem videlicet quare dicit quod discum-
bebant et manducabant quia lex eorum precipi-
ebat ut patet exo. xii quod ipsi stantes comederent
pascha et festinanter etc. Ad hoc ipse respondet
et dicit quod probabile est quod ipsi primo comederunt
pascha legale eo modo quo precipiebatur in lege
deinde discubuerunt et ceperunt comedere panem
pascha. Beda in glosa suo de hoc quod dicitur Amen
dico vobis etc. dicit sic Cum de passione pre-
dixisset et de proditore prodit dans locum penitentie ut
cum proditor intellexisset cogitationes suas sci-
ri et occulta consilia penitus eum facti sunt et
tamen non designat specialiter ne manifeste co-
argutus impudentior fieret mittit crimen in numero
ut conscius penitentiam agat. Et illi ceperunt contri-
stari et dicere singillatim Numquid ego. Beda dicit

c xxiii q

551
290

tale

Jeronimus) Et cte noverat discipuli s. xi apli quod nichil con
dignum cogitarent sed plus credunt magistro quam
sibi et timentes fragilitatem suam tristes intro
ibant de peccato cuius conscientiam non habebant. Et ait
illis unus ex xii qui intingit mecum manum
in catino. Sciendum primo quod catinus secundum ysid
xx. ubi loquitur de vasis vinariis dicitur vas vinarium
fictile ad refrigerandum vinum iuxta illos versus
Quod capiens vinum teneat vas dico catinum
fictile vel luteum faciens frigere lieum. Et de
glo. quod in illo catino in quo quilibet ponebat ma
num erat ius lactucarum agrestium sive lactuce
agrestes cum quibus debebant comedere carnes
agni sicut dicitur Exo xii. Jeronimus hic in glo super Mt
super isto unus ex xii dicit hic quod Judas esset
ab aliis separatus. sequitur enim seorsum lupus ovem
quam rapit / Omnisque de ovili egreditur lupi
morsibus patet. Judas autem nec primo nec secundo
conceptus a proditione retrahit pedem sed penam
prodit ut quod pudor non vinceret corrigant
denunciata supplicia. Unde sequitur Filius quidem ho
minis vadit sicut scriptum est de illo. Ve autem homini
illi per quem filius hominis traditur. Bonum erat ei si natus
~~illi et si non esset natus~~ homo ille. Filius ho
minis vadit etc. quia omnia que ei contigerunt in
tradicione et passione iamdudum prophetizata
fuerant et impleta aut explete a prophetis predicta
Sed de hoc quod ipse dicit Ve homini illi etc. hoc non
exponitur nisi de dampnacione quam huius ipse iudas
in retribucione malicie sue. Et dicit quod bonum ei
erat etc. Alius cronica dicit quod melius ei fuisset
si non fuisset homo ille. quod sequitur quod dampnati
etiam racione deliberativa vellent non fuisse. Ex quo
melius eis esset si nati non fuissent. Et ystud
probatur prout dicit Jeronimus hic melius est non esse
quam male esse. Et etiam Apo ix. In illa die desi
derabunt homines mori et fugiet mors ab eis etc.

Jeronimus) Dominus dominus ... patiens primo ... propter ... quia ... proditor in malo / Matheus ... argenteis et ... Judas ... et ... Et ... non fuisset

Glo.

quia ... in paradiso ut ...

...lius quidem hominis vadit. Nec primo nec secundo correptus a proditione retrahit pedem sed penam ... in paradiso ... ut quod pudor non vinceret corrigant denunciata supplicia.

Augꝰ de miſia homis dicit o mors qꝫ dul
cis es quibus tam amara fuiſti te ſolam de
ſiderant qui te vehementer oderunt Item
quia pena eorum est eťna / tūſitꝰ de eē ad
non eſſe eſt mōentanea igitur plus debent in
velle non eſſe q̄m in infinitū miſeri eſſe oppo
videtur velle Augꝰ iii de libō arbitrio Qui dt
conſidera q̄m eſt eſſe quod et bom et miſeri
nolunt magꝰ tū eſt eſſe et eē miſerum q̄m oīo
non eſſe ꝯtⁱ miſeri volunt eſſe Item omnibꝫ ap
petitus ordinatꝰ eſt cum formis nature quia
natura appetit quod melius eſt · ſed natura ſp
appetit ē eſſe vt phus vult · ii°. de aīa igitur
2° ꝛ dico qꝫ aliqui dicūt q° qꝫ melius eſt ſim
pliciter non eſſe q̄m meterni viuere in penis tal
et ideo dampnati plus vellent non eſſe q̄m ſic
ſemper viuē in ſuis penis et tormentis et hoc
vellent non tamē rōne deliƀatiua · ſꝫ appetitu
inordinato et phāſtico · quia crederent in requiē
ſi non eſſent Alii dicūt qꝫ ſꝫ m appetitū honeſti
dampnati etiā nolunt et uelle debent mag
uiuere in tormentis q̄m ſimpliciter non eſſe · qꝛ
ſpūs creatus eſt ad laudē dei et ideo quia eē
in miſia dampnatorū dei iuſtitia et glīa appet
et dampnati ſciunt ſe iuſte torqueri Ad rōne
deliƀatiua plus nolunt ſic eſſe q̄m non eſſe
Ego credo qꝫ melius eſſꝫ eis ſimplr non eſſe
q̄m ſic ſemꝑ miſeri eē · quod ipi etiā vellent
conſidata grauitate pene que eſt eťna et in
tenſiue et extenſiue afflictiua Et rō eſt quia
tor triſtitia ex pena q̄m dolor que fit ex eſſe
quia homo vult eſſe ꝑter delectaciōnē aliqua vt vī
velle phus · ix · eth. Et ideo nullū appetitū debēt
hrē ad eſſe et manē ſub tanta triſtitia Ad auctē
Augꝰ dī qꝫ non loquitur de dampnatis ī ꝑpoito
ſꝫ ſicut diuites et pauperes in mundo nollet eſſe
Ad ſcdm dico Appetitꝰ ordīatꝰ ſequitur nāz ordinatā

Et quia in dampnatis et natura est mordiata quia grauissime afflicta et interius et exterius ideo appetitus ex racione deliberatiuus non sequitur tunc appetitum nature ut est simpliciter et naturaliter a natura. Et ideo melius fuisset ipsi unde si numquam fuisset

Et manducantibus illis accepit ihesus panem et benedicens fregit et dedit eis et ait Sumite hoc est corpus meum

Beda in commento suo quia iohannes incipiens istam literam exponere pulcre incipit sic dicens. Finitis veteris pasche sollempniis que in commemoracione antique de egipto liberacionis populi dei agebantur transijt ad nouum quod in sue redempcionis memoria ecclesiam frequentare volebat ut scilicet pro carne agni ac sanguine corporis sanguinisque sui sacramentum substitueret ipsumque se esse monstraret Cui iurauit dominus et non penitebit eum tu es sacerdos in eternum secundum ordinem Melchisedech. Sed de hoc quod christus dixit et dicitur in litera quod accipiens panem benedixit fregit et dedit et dixit Sumite etc. Sunt dubiones in litera et dubitant doctores et sancti. Et primo utrum prius confecerit quam verbum protulit, et quidem sic ostenditur ex verbis euangelii, primo quia prius benedixit quam verbum proferret quod dixit hoc est etc. Secundo quia benedictione illa fuit consecracio, igitur antequam proferret hoc est corpus meum iam corpus suum fuit consecratum, ergo verba que ipse tradidit pro forma consecracionis nullam habuit efficaciam igitur nec modo habent ut dicitur. Item de hoc quod dicitur fregit, quia fractio secundum modum ecclesie fit post consecracionem. ergo cum ecclesia imitatur formam quam ipse instituendo sacramentum dedit videtur quod tenendum est quod prius sacrauit corpus suum et post postea fregit et dedit apostolis et dixit sumite etc. Cum autem confecit istis verbis que dedit pro forma

po[..] Jastetueri [..] [..] [..] [..] pro[..] [..] paulo

Ro[..]

consecrandi ecclie · sz hoc est corpus meum
aut aliis / aut sine verbo / si aliis vbis ergo
illa habent virtutem sz non hur / si sine vbo
go ecia non sequitur forma i myri institue
hoc sacrm quam ipe dedit quod est maxi
inconueniens igitur q dicendum ¶ Pro dico q
circa istud propter verba eius fuerunt tres opiniones
probabiles satis ¶ 1 pma est q xpus prius consecrauit
quam verba protulit aut instituerit / et hoc virtute
sue diuinitatis uel aliis verbis secrete / nobis [vbi]
aut qui indigemus virtute dedit forma con
secrandi post consecracoz ¶ 2 Alii dicunt q ipse
eadem vba hoc est corpus meum prius protulit
in occulto et postea consecrauit / et post mani
feste eadem vba ipe repetiuit ad manifestandum
formam vborum / et tunc exponunt liram quae
sensus accepit panem et benedixit · i occulte
dicendo hoc est corpus meum et post fregit
et distribuendo dixit aperte ista vba · hoc est
corpus meum ¶ 3 Alii dicunt quibus magis
consentio q dominus simul vba dixit et corpus
consecrauit / quia sicut semel consecrauit ita semel
vba protulit · Ro est quare ad q vba proferret
q totum possit facere semel proferendo / etiam
conueniencius fuit q cum vbis aperte consecraret
q cum occultis vt discipulis suis et toti ecclie
formam consecrandi daret / quia ibi vbis hoc
facere et aplos psbros instituit / Et sic tenendum
q continendo vba instituit et proferendo illa
consecrauit ¶ Ad rationem de benedictione dico q be
nedictio illa non fuit consecracio sed quedam
preparacio uel gratiarum actio / sicut antiqui consue
uerunt ad omnem cibum premittere benedictionem
maxime viri ecclesiastici ¶ Ad rationem de fractione dicitur
q fractio in sacro altaris fit propter duas causas
primo fit ad designandum sicut sacerdos in altari
post consecrationem frangit hostiam ad putandum q xpus

fregit panem in cena. aliter fit fracto ad distribuendum pluribus sicut sacerdos si non haberet nisi unicam hostiam frangeret et distribueret pluribus et sic xc quia prius ipse fregit quam plures erant et post consecrauit et eis dedit et sic patet de isto

Et accepto calice gratias agens dedit eis et biberunt omnes et ait illis hic est sanguis meus noui testamenti qui pro multis effundetur. Ex ista littera statim potest concludi quod xpus confecit et consecrauit sanguinem suum antequam daret apostolis formam conficiendi. quia hic est etc. quia dicitur quod omnes biberunt, et certum est quod dedit eis sanguinem ad potandum sicut dederat corpus ad comedendum, sed potest dici quod consecrando ipse dixit verba illa hic est sanguis etc. et dedit eis et biberunt et postea ipse repetiit eadem verba ad dandum eis formam consecrandi. Beda in quarto querit quia non dicitur in canone quod dominus in consecratione sanguinis sui posuit uel miscuerit aquam, sed consecrauit in vino solo. quare igitur ecclesia consecrat in vino mixto aqua. Quidam postillator respondet ad hoc quia credendum est quod tamquam homo sicut fuit xpus non utebatur vino nisi limphatico .i. mixto aqua ideo in tali vino quo utebatur sacrauit. Dominus in isto passu videtur uelle quod xpus miscuit aquam. Unde dicit sic formauit saluator sanguinem suum in calice vino et aqua mixtum ut alio purgemur a culpis alio redimeremur a penis. Cor. Rensio et est auctor tractatus de sacro altaris quia per effusionem sanguinis a latere xpi a morte etiam redempti sumus quo et fluxit et aqua in redemptorem simul et lauacrum ut redempti a miserabili seruitute a peccatis mundaremur et hoc representat etc. in vino aqua mixto consecrando. Beda tamen respondet sic. Verum quia et nos in xpo et in nobis xpm manere oportet vino dominici calicis aqua miscetur. Attestante enim Johanne

4 exco

Pone Justit Quest Pour Expl. sub ipse Vim

Nota

Aug(ustinus) de civitate dei l. 3 c. 3. Si xp(istu)s non resurgeret sanguis ille profusus non fundit(ur)? Si sanguis ille non funderet(ur) orbis terr(arum) non redimeret(ur).

[illegible] Nisi xp(istu)s moriens in debitum sustinuisset, nec [illegible] nos a morte debita liberasset.

aq(ua) ip(s)i sunt. Et n(ost)r(u)m aquam solam neq(ue) so-
lum vinum consecramus, ne talis videlicet
oblac(i)o q(uod) caput et membra seorsum esse
significet et ne vel xp(istu)m sine nostre redempcio(n)is
amore pati potuisse vel nos sine illius pas-
sione saluari. De hoc q(uod) dicitur hic sanguis
meus novi testamenti etc. Dicit beda bene
ad distinccio(n)em respicit veteris testamenti quod
hyrcorum et vitulorum est sanguine dedicatum
dicente moyse hic sanguis testamenti quod
mandauit ad vos deus. Nec(ess)e est ergo quid(em)
exemplaria verorum hiis mundari. Ip(s)a vero celestia meli-
oribus hostiis q(ua)m istis, sicut ap(osto)lus in ep(isto)la
ad hebreos inter legem et ev(angeliu)m distinguens
pulcherrima explanacione ac plenaria r(aci)one
declarat. De hoc q(uod) dicit saluator q(uod) iste sa(n)-
guis sit effundendus pro multis et lucas dicit
p(ro) vobis. Ad n(ost)ram erudicio(n)em optime possumus
dicere q(uod) sit effusus pro nobis et pro multis.

Prima ad totius creature reconciliacio(n)em
Ad s(an)c(t)orum patrum pacificacio(n)em
Ad omnium peccatorum redempcio(n)em
Ad secretorum primi et alia(rum) s(e)c(un)d(u)m(?) liberacio(n)em
Ad patri(s) p(ro) nobis intercessionem
Ad n(ost)ram erudicio(n)em et iustificacio(n)em
Ad culparum n(ost)rarum emundacio(n)em
Ad totius ecclesie decoracio(n)em et confortacio(n)em

De p(ri)mo d(icit) ad Coll(ossenses) p(ri)mo. In ip(s)o complacuit se reconciliare omnia in ip(s)um paci-
ficans p(er) sanguinem crucis que in celis et que
in terra. De 2o ad hebr(eos) x. habentes itaq(ue) fidu-
ciam in introitu s(an)c(t)orum in sanguine xp(ist)i etc.
Prima s(e)c(un)d(u)m sinus(?) pacific(aci)o deo patri. De 3o apo(calipsis) 5o
Redemisti nos sanguine tuo ex omni tribu
et lingua et p(o)p(u)lo et nacione. De 4o dicit zach(arias)
9o Tu in sanguine testamenti emisisti vinctos
tuos de lacu etc. De 5o ad hebr(eos) 12 dicit ap(osto)lus
q(uod) apud iudicem omnium habemus mediatorem ih(esu)m
et sanguinis aspersionem melius loquentem q(ua)m abel

Pro multis

Glo(sa): [illegible]

Glo(sa): [illegible]

[illegible marginal notes]

293

i. quod sanguinem Abel quia sic loquitur pro nobis ad xpm patrem. De vio ad Ro. vo. Justificati gratis per graciam ~~in nomine~~ ipsius seu ~~per fidem in nomine ipsius~~. De vio ad Heb. ix. Si sanguis hircorum aut vitulorum et cinis aspersus inquinatos sanctificat ad emundacionem carnis quanto magis sanguis xpi etc. De vio Act. xx. Attendite vobis et universo gregi in quo vos spiritus sanctus posuit episcopos regere ecclesiam quam acquisivit sanguine suo etc. Igitur iste est sanguis qui effusus est pro multis in signum amoris dulcoris et valoris. Et sequitur Amen dico vobis. Non bibam de ~~sanguine~~ ~~hoc~~ vitis usque in diem illum cum illud bibam novum in regno Dei. Istud exponitur primo literaliter et est sensus non ~~comedam aut~~ bibam vobiscum de vino nisi donec post resurreccionem meam, quam vocat regnum Dei, quia tunc fuit de regno glorie et tunc post resurreccionem ipse apparens discipulis suis comedit et bibit cum eis ut habetur Joh. xxi et Luc. ult. Beda exponit quod sit parabolica locucio sic quod per genimine vitis intelligitur synagoga sicut dicit Ysa. v. Vinea Domini sabaoth domus Israel est. Regnum Dei intelligitur tempus glorie ut tunc sit sensus: non ultra carnalibus synagoge cerimoniis delectabor in quibus eciam ista paschalis agni sacra ~~tenuere~~ papium tenuere. Aderit enim tempus mee resurreccionis. Aderit dies ille cum ipse in regno Dei positus i. gloria vite immortalis sublimatus de salute eiusdem populi fonte gracie spiritualis regenerati novo vobiscum gaudio perfruar.

Et hymno dicto exierunt in montem oliveti et ait illis Jhesus. Vos scandalizabimini in me in ista nocte quia scriptum est: percuciam pastorem et dispergentur oves gregis. Hic primo exponendum quia per hymnos dicitur intelligitur gracias aliquas quas in principio prandii et in fine Deo patri reddebat sicut dicit Chrisostomus hic. Sicut

Beda glo. Sed postquam surrexero precedam vos in Galileam

gratias egerant antequam biberent ita gratias agunt
et postquam biberunt ut addiscas et ante cibum
et post cibum gratiam reddere actiones Beda dicit
potest etiam hymnus ille dici quem dominus Ihesus
Ihesus patri gratias agens decantabat in quo et
pro seipso et pro discipulis et pro eis qui per
verbum eius credituri erant elevans in celum
oculis precabatur Et ait illis fratres ut signus al
tius accipit occasionem ruine in detrimentum et di
scipuli in captione magistri sui acceperunt
Omnes vos scandalizabimini etc intelligendum
est de scandalo passivo de quo dictum est supra
quia in hoc quod viderunt eum capi statim eum
dimiserunt quia non confidentes in ipsum et fu
gerunt Et ideo dicit Beda quod notanter dicit in
me et in ista nocte quia qui scandalum patitur
in nocte et in tenebris sustinet Et quia scan
dalum passivum ut supra patuit est quando ex dictis
factis vel signis alterius accipit occasionem ruine in
detrimentum et discipuli in captione magistri sui
acceperunt occasionem ruine primo erroris quia fides
quam habebant de Ihesu Christo fuit quasi evacuata
in eis in passione ut dicit Iohannes et etiam
acceperunt ruinam timoris non credentes quod pos
set eos salvare Unde eo capto omnes fuge
runt Et ideo bene dicebatur Christus Omnes scan
dalizabimini in me in ista nocte Quia scriptum
est percutiam pastorem et dispergentur oves Istud
scribitur Zach xiii et in hoc notatur quod secundum scrip
turas oportebat Christum pati et ita intrare in gloriam
suam ut dicitur Luce xxiiii Et moraliter loquendo
quod dicitur hic de salvatore nostro potest dici de quolibet
prelato quia in veritate si prelatus qui est ut
Pastor pastor ductor tutor gubernator subditorum
qui sunt oves sibi subiecti prelato cadit in peccato
statim dispergentur oves quia plebs errat
post eum sicut Eze xxxiiii dicitur dispersae sunt
oves mee eo quod non esset pastor Etiam plato

est quia ductor subditorum quia si cadit in prelio populus
dispergitur sine resistencia sicut primo Regum in
fine pondus belli sicut super Saul quo mortuo
dispersus est populus etc. Est eciam prelatus quasi
tutor et gubernator populorum sed simpliciter
hominum quibus tenetur impendere panem sane doc-
trine quia si in sua deficiat parvuli dispersi
fame habebuntur sicut Trenorum ii. Leva
ad eum manus tuas pro animabus parvulorum
qui defecerunt in fame in capite omnium compitorum.
Et ideo dicit Beda hic primitur bonus pastor
ut ponat animam suam pro ovibus suis et de multis
gregibus errorum fiat unus grex et unus pas-
tor. Jeronimus hic graciose dicit quod istud principia
etc. Est quia missio patris prophetis adventum Christi ad
passionem postulantibus quia dicit Deus percu-
ciam pastorem precibus inferiorum quia filius
a patre mittitur incarnatur et patitur. Et dis-
pergentur oves gregis. Omnis quidem cadit sed
non omnis iacent. Carnale quidem est cadere sed
dyabolicum iacere. ~~Dixit autem petrus~~. Et si omnes
scandalizati fuerint sed non ego. Dicit Beda
non est temeritas neque mendacium sed fides et ardens affectus
est petri apostoli. Jeronimus dicit Certe avis sine pen-
nis in altum volare nititur sed corpus aggra-
vat animam ut timore humane mortis timor
domini superetur. Et ait illi Jhesus Amen dico tibi
in hac nocte priusquam gallus bis vocem dede-
rit ter me es negaturus. Beda dicit Petrus
de ardore fidei promittebat et salvator quasi
deus futura prenoscebat. Glosa moralis bene dicit
hic quod in hoc petrus gerit typum multorum
qui inexperti temptacionibus gravius petri ne for-
titudinis esse presumunt sed temptacio adveni-
ens quales sint manifestat. Unde Ecclesiastici xxvii
Vasa figuli probat fornax et homines iustos tem-
ptacio tribulacionis. Ad maiorem libere evidenciam

Ductor

tutor

est hic advertendum primo quod sicut dicit beatus Augustinus libro de concordia ewangelistarum De ista sententia antequam Gallus etc. videtur esse controversia inter ewangelistas quia Matheus Lucas et Johannes dicunt antequam gallus cantet ter me negabis ut sic punctus hic/ antequam Gallus cantet et tunc videntur desistere quia ante trinam negationem gallus cantavit Et Marcus dicit antequam gallus bis vocem dederit ter es me negaturus/ per quod innuitur quod trina negatio fuit incepta antequam gallus primo cantaret et ante quam secundam negationem cantationem fuit negatio consummata Et ideo sensus trium ewangelistarum est antequam Gallus scilicet trina negatione inchoabis et antequam Gallus cantet bis ter me es negaturus Et quod dixerunt magis impliciter Marcus explicite dicit At ille amplius loquebatur Et si oportuerit me simul mori tecum non te negabo Similiter et omnes dicebant Quia hic fit mentio de negando deum ad maiorem dictorum evidenciam et morum eruditionem quia multi deum negant huiusmodi scilicet aliqui negant deum

Ore solum — Qui negant ore solum sunt
Corde solum — illi qui timore pene ne-
Opere solum — gant sicut tempore persecucionum
Ore et corde simul — multi timore mortis deum
Ore corde et opere simul — negabant ore quamvis corde crede-

bant. et sic negavit petrus ut post dicetur Qui negant corde solum sunt ypocrite ficti et heretici occulti qui in aperto deum ore fatentur et in corde negant quia non credunt sane que a deo et sanctis ordinata sunt/ De quibus petrus apostolus ii pet. ii capitulo fuerunt pseudo prophete in populo sicut et in vobis erunt magistri mendaces qui introducent sectas perdicionis et eum qui eos emit dominum negant/ Qui deum negant opere solum sunt peccatores qui communiter peccant mortaliter scienter tunc

Ore

corde

Ope

295

remorsu tamen conscientie quia et si negat opere corde et ore tamen deum adorant et confitentur. Unde Job xxxi postquam enumeravit multa actualia conclusit quod ea omnia erat negacio contra deum altissimum. Qui negant deum ore et corde simul sunt heretici publici qui contra fidem christianam a christo et sanctis traditam dicunt scribunt predicant et insurgunt. Unde i Joh. ii. Quis est mendax nisi qui negat quoniam christus non est. hic est antichristus. Qui negant deum ore corde opere simul fuerunt et sunt persecutores ecclesie sancte qui martires et christianos occiderunt quia confitebantur. Tales eciam fuerunt Judei qui negaverunt christum ante faciem pylati quia ore corde negaverunt et opere occiderunt ~~[illegible]~~ quibus a petro dictum est Act. iii. Vos autem sanctum et iustum negastis et petistis virum homicidam dari vobis auctorem vero vite interfecistis etc.

Et venerunt in predium cui nomen Gethzemani et ait discipulis suis Sedete hic donec orem. Beda literaliter exponit. Demonstratur usque hodie locus Gethzemani in quo dominus oravit ad radicem montis oliveti nunc desuper ecclesia edificata est. Gethzemani interpretatur vallis pinguium sive pinguedinum. Remigius dicit quod congruenter fuit quod caperetur in loco pinguium iuxta illud Tauri pingues obsederunt me. Beda dicit quod in hoc quod dominus orat in monte dat nobis exemplum quod orando debemus sublimia orare in hoc quod orat in valle pinguium nobis humilitatem et devocionem servare in oracionibus innuit iuxta illud Ps. Sicut adipe et pinguedine repleatur anima mea etc. Et assumpsit Petrum et Jacobum et Johannem secum et cepit pavere et tedere et ait illis Tristis est anima mea usque ad mortem. Beda queret hic. Quid est quod petrus non timet mortem christus timet mortem. Petrus dicit animam meam pono pro te. Christus dicit anima mea

Ore et corde

Ore corde et opere

turbatur Et videt quod utrumque verum est | Et utrumque
presumum ratione Ille enim quasi homo viam mortis
ignorat iste quia deus in opere constituit fra-
gilitatem carnis exponit | ut eorum qui factam
carnis abnuunt excluderetur impietas. Denique
hoc dixit et matheus | Non credidit valentinus
marcion fantasma iudicavit | Eo autem usque homi-
nem imitatus est. Demonstrabat tamen dicebat
Tristis est anima mea usque ad mortem. Secundum stan-
Dubitatur utrum in anima xpi fuit passio tristicie et
videtur quod non quia in ecclesiastico xxx capitulo scribitur quod
in tristicia non est utilitas. sed in xpo non fuit
tristicia non utilis. ergo passio tristicie non fuit
in eo. Secundo sic philosophus 3 thopicorum dicitur quod eadem magis
sunt eligenda sine tristicia quam cum tristicia sed
xpus sciuit bene eligere ergo ipse elegit ergo magis
redempcionem generis humani sine tristicia quam cum
tristicia Oppositum patet hic in littera et capitulo xxvi. Dico
hic quod in anima xpi fuit passio tristicie quia sic ex
coniunctione dei amare (?) apprehensive eiusdem
causatur in appetitu passio tristicie et quia res de
proximo eminens (?) malum ventura consideratur que
est de se odibilis tunc necessario causat tristiciam
in appetitu ea refugiente sicut philosophus in 3o rethorice
dicit quod illi qui decapitantur non timent inde
tes sibi nec [illegible] mortis imminere sed tristantur
et quia appetitus xpi mortem recusabat ut post
dicetur tamen apprehendit eam in proximo infalli-
bilis (?) eventura tanta fuit in eius appetitu passio
tristicie. Sciendum est tamen quod propter solam rationes quod
aliter fuit in eo tristicia et aliter in nobis. Certum
non impium rationis | quia nimia sensualitatem
tristari [illegible] tamen [illegible] exigentiam sue na-
Et ideo non fuit in eo tristicia impediens vel
conturbans rationem | et sic possunt solum rationes
ad oppositum ut patet quia loquuntur de tristicia rationem
turbante quod non fuit in xpo | Sustinete hic
et vigilate | Et cum processisset paululum procidit super

faciem (?)

terram et orabat ut si fieri posset transiret ab eo
hora / et dixit / Abba pater / omnia possibilia tibi sunt transfer
calicem hunc a me sed non quod ego volo sed quod tu
Beda in glosa dicit quod abba idem est quod pater sed
unum scilicet abba hebreum est / pater grecum est et latinum
est ergo utrumque ipsum in se credentium messe
doceret utraque lingua precem primus ipse invocat
Et de hoc quod dixit pater omnia etc. dicit Beda cum
erat illa vox nisi sonus infirmitatis nostre
Pater transfer a me hunc calicem / ecce habes
voluntatem humanam expressam sed vide rectitudinem
cordis scilicet rationis voluntatem sed non quod ego volo sed
sicut tu / Ex quibus oritur statim dubium iuxta
istam utrum oratio ista quam Christus oravit immi-
nente passione fuit sensibilitatis aut rationis et
istam tractat magister Sinardus libro iii° di. xvii. Et
videtur quod sensualitas optabat non mori. ergo
illa orabat. ergo fuit oratio ex sensualitate. Item magister
Sententiarum ubi supra dicit plane quod ista oratio Pater
transfer calicem hunc a me fuit humane sensuali-
tatis et non rationis contra etc. Contra quia orare est actus
vite contemplative ergo non sensualitatis convenit
quia orare includit dei cognitionem sed sensualitas
ut sic nullam talem cognitionem habet ergo etc. Ratio
Dico quod in oratione sunt duo attendenda. scilicet illud
quod oratur et modus / quo oratur est in oratione
quasi materiale / modus quo oratur est quasi formale
modo sensualitas appetebat non mori in Christo ratio
autem voluntati dei se conformabat / Unde quando
Christus dicebat tu omnia potes transfer etc. sensuali-
tas orabat et istud quasi materiale quod petebat quando
Christus dicebat sed non quod ego volo sed quod tu
ratio dabat modum orationis et conditionem Et ideo causat
ibi tamquam formale in oratione Unde predictum
michi satis convenire dicimus quod hoc fuit oratio
devotionis sensualitatis / quia debitum orandi
iudicium prestavit et ideo Christus voluntate deliberativa
non volebat quod sensualitas orabat

sed veritatem humane nature ostendebat tamen habebat dominum et ideo patet quod fuit spiritualitate (?) [illegible] sed rationis principium Et per hoc patet quid dicimus ad quartam utriusque partis Et venit et invenit eos dormientes et ait petro Simon dormis non potuisti una hora vigilare mecum. Beda non solum de sompno dormicionis eos excitat cum tamen tempus non erat in illa discrimine hora / sed magis excitavit eos ut non dormiant sompno infidelitatis et torpore mentis / tamen etiam videtur quod excitabat eos a dormicione sompni quando dicebat non potuistis etc. quia paululum ante offerebant se mori pro eo / sed glossa excusat eos quia adhuc ignorabant horam et tempus quando debebat tradi in manus iudeorum Vigilate et orate ut non intretis in temptacionem Et notandum hic primo quod in hiis verbis moraliter christus monet nos ad providenciam ne desinendo fallamur Cum dicat vigilate secundo ad sanctimoniam ut a deo inveniamur ideo dicit orate tertio ad diligenciam ne a dyabolo vincamur ideo dicit ne intretis in temptacionem Cause quare tenemur vigilare fuerunt dicte in alio capitulo precedente et etiam cause quare debemus orare De hoc quod dicit Non intretis in temptacionem dicit Beda in quinto quare dicit hoc quia impossibile est animam humanam non [illegible] unde et in oracione dominica dicimus et ne nos inducas in temptacionem dicimus Et ideo hoc dicit non quod simus omnino temptacionem refutantes sed vires sustinendi in temptacionibus deprecantes scilicet ne vincamur Sed istud adversus temerarios id est presumptuosos dictum est qui quod credidint putabant se consequi posse Itaque quantum de ardore mentis confidimus tantum de carnis fragilitate timeamus Ad maiorem evidenciam sciendum quod sicut dicit glossa super primam ad Corinthios x. temptacio vos non apprehendat nisi humana Quatuor sunt temptaciones prima est dyabolica secunda carnalis scilicet carnalis tertia est mu

Et ait petro
Ut dixit alias Etsi oportuerit me mori tecum non te negabo Et omnes similiter dixerunt sed non ego Nunc tristicie magnitudine sompnum vincere non potest /
Ut non intretis in temptacionem
Non ait ut non temptemini sed ut non intretis in temptacionem id est temptacio vos non superet non teneat intra suos casses.

temptacio
[illegible]

temptacio humana

Non

Dana [T]iiij est huma[na] P[ri]ma est p[er]niciosa que est dyab[oli]ca quia semper dyab[olus] temptat inducendo ad mortem quia ad p[e]cc[atu]m mortale et per diu[er]sa m[od]a tamen non q[uan]tum vult temptat s[ed] q[uan]tum ei p[er]mittit[ur] ut p[atet] de Job nec tantu[m] temptare admittitur nisi q[uan]tum tibi prodest ut exercearis et p[ro]beris ut dicit Aug[ustinus] super ps[almum] lxi Unde et b[eatus] apo[stolus] p[ri]ma ad cor[inthios] x Fidelis deus qui non patitur nos temptari ultra id quod potestis S[ecund]a temptacio que est carnis est venenosa q[uia] s[icut] p[ro]mittit[ur] ... est tu[m] naturalis quia ~~...~~ deo ad qua[m] caro dicat est nobis co[n]iunctiva ideo est difficile cavere sicut dicit ph[ilosophu]s ij etb[icorum] ca[pitulo] ij et ideo dicit ap[osto]lus Jacobus in canonica sua p[ri]mo q[uod] unusquisq[ue] temptatur a concupiscentia sua abstractus et illectus et ideo est ei continue resistendu[m] quia sicut caro q[ua]ntu[m]cu[n]q[ue] bona si sale non condiatur putrescit ita caro que continue temptat[ur] assiduis temptacionibus nisi resistendo saliatur resolvitur et putrescit et tamen de temptacione carnis dicit ph[ilosophu]s ubi supra q[uod] ridiculu[m] est creari a[d] ... re carnem [...] et non seipsum qui se p[er]mittit vinci a talibus ideo dicit ecc[lesiasticus] ij fili sta in iusticia et timore ~~tua prepa~~ ad temptacionem [...] resistendo

Tercia temptatio que est mundana est defectuosa quia mundus temptat per quandam apparentiam ceterum permanentium que in veritate non permanet Ideo Aug[ustinus] in sermone s[an]c[t]i vincencij dicit q[uod] mund[us] duplicem aciem contra milites Xpi producit blanditur ut decipiat promittit ut frangat se nos nos teneant res fragiles non afficiat voluptates et vicius est mundus quia sicut d[icitur] Sap[ientie] xiiij Creature dei facte sunt in temptacionem et in muscipulam pedibus insipientium Quarta temptacio que est humana est periculosa et est q[uando] homo vel credit se esse debilem ad sustinendu[m] temptaciones et sic pigri non defendit se viriliter et ignorat q[uod] deus est paratus iuvare nos sicut d[icit]

Marginalia: Dya[bolica] p[er]niciosa — Carnis venenosa — [illegible] — Mundana defectuosa — No[ta] — Humana periculosa

Augus in sermone ad comites dominus omnium rector ac
deus qui omnium angelorum milicia certamine tuum expe
ctat et iuvare paratus at si vincas prebet eternitatis
coronam Vel humana temptacio dicitur fragili
tas humana que velit nolit diversis motibus tep
tatur et movetur quia sicut dicit Augus non
est in potestate nostra quibus visis tangamur Et
ambrosius tractatu de noe bene dicit quod nulla mens
nulla anima est que non recipiat malorum motus
aspectus Et ideo debet homo vigilare ne intret in
temptacionem .i. ne recipiet eum sic ut vincat Et
licet de tribus primus possit licet exponi tamen bene
de quarta est intelligenda licet Quia ut dicit Remigius
Et demum est supra humanum est cadere sed dyabolicum
est iacere quia dicitur Jac. i° Beatus vir qui suffert
temptacionem quia cum probatus fuit accipiat co
ronam vite quam repromisit deus etc. Et ideo dicit
Vigilate et orate ut non intretis in temptacionem Et ideo
sequitur Spiritus quidem promptus est caro autem infirma
Beda istud exponit de duabus voluntatibus in
xpo scilicet divina et humana Unde dicit Beda hic locus
contra euthicianos hereticos qui dicunt unum me=
diatorem dei et hominum dominum salvatorem nostrum
operacionem unam esse et unam voluntatem Cum enim
dicit Spiritus quidem promptus caro vero infirma du
as voluntates ostendit humanam quidem propter infirmi
tatem carnis que est carnis et divinam que est di
vinitatis humana quidem propter infirmitatem carnis
recusat passionem divina autem eius est promptissima
Quia formidare passionem humane fragili
tatis est suscipere autem dispensacionem passionis dive
voluntatis atque virtutis est Videtur michi sensum
precedentem literam cum dicit Vigilate etc. quod quoque
potest istud exponi de anima racionali et corpore sensu
quod corporeitas in scriptura accipitur per carnem sicut
ysa. xl° Videbit omnis caro salutare dei Et per
spiritum accipitur anima racionalis sicut Act. vii dicebat sanctus
Stephanus Domine accipe spiritum meum Modo in hoc

caro i. homo infirma est quia homo pronus est ad malum ab adolescencia sua Spiritus i. anima racionalis de se est ordinatus et natus ad bonum quia semper ro[cio] deprecatur ad optima ut dicit philosophus i. ethicorum et de se habet diiudicare inter bonum et malum quod est prosequendum et quid fugiendum caro autem concupiscit adversus spiritum ut dicitur ad Gal. v. et contra insidias et insultus carnis oportet vigilare et orare ne homo intret in temptacionem quare patet quod spiritus quidem promptus est ad succurrendum ei qui secundum intellectum operari vult ut habetur ex decimo Ethicorum. Caro autem infirma est propter fomittem in appetitum sensitivo qui est quedam lepra et macula unde philosophus vii ethicorum vii capitulo comparat hominem virtuosum corpori bene disposito et viciosum infirmo quia virtuoso omnia sunt sana et viciosa alta et sic in proposito ~~et iterum~~ abiens ~~et oravit~~ eundem sermonem oravit dicens ~~pater si fieri potest etc.~~ Et reversus denuo invenit eos dormientes erant enim oculi eorum gravati Istud fuit expositum supra Sed circa literam statim hic posset dubitari utrum oracio Christi fuit exaudita et circa omnia sua et videtur quod non plane per hoc quod dicitur hic quod oravit ut non moreretur et non fuit exauditus et pro eis qui crucifixerunt eum oravit dicens pater dimitte eis etc. et tamen omnibus crucifixoribus suis non fuit peccatum dimissum Oppositum tamen videtur Joh. xi Dicit Jhesus ad patrem pater gracias quia semper me audis et accipitur hic audire pro exaudire Respondeo breviter et dico quod in Christo inquantum homo est considerare triplicem appetitum scilicet primo appetitum sensitivum qui non est aliud nisi quod apprehensum per aliquam virtutem apprehensivam Secundo appetitum voluntatis naturalis qui est a voluntate regulata per dictamen naturalis racionis Tercio appetitum voluntatis deliberative que virtute divinitatis ordinatur et conformatur voluntati divine et ideo ista voluntas per regulam spiritualem sic ordinatur quod nichil vult nisi quod voluntas divina vult Igitur

iterum
rescribatur
Aliud con[tra]
dicit ei
Quo
e

Dico q voluntas que fuit expssiua appetitus sen
situi non fuit exaudita quia nolebat con volu te
delibatiuam que est qformis voluntati diuine
2r de orone expssiua voluntatis naturalis quia
voluntate pure rónali nlli multa poterat uelle
que non erant confora voluntati deliberatiua
Sz omnes orones facte xpi deo patri ex rone de
liberatiua semper fuerut exaudite quia diuina
voluntas erat conformis et illas precise nole
bat qd orabat exaudiri et sic patz ad rones pas
et pz quia qn dicebat pater transfer a me calicez
ista ro erat appetitus sensitiui s ex sensualitatis
et non fuit exauditus Sz qn dicebat non sicut
ego volo sed sicut tu h oro fuit ex voluntate deli
beratiua et sic fuit statim quia omnes orones qs
nolebat ex deliberatiua voluntate volebat exaudiri
et sic erat ut dicitur Ad hebr. v° exauditus est
p sua reuerencia Et venit tercio et ait illis Dormi
te iam et requiescite sufficit venit hora ecce
traditur filius hominis in manus peccatorum surgi
te eamus ecce qui me tradet prope est Augustinus
in libro de concordia ewangelistarum dicit q postquam dixit
Dormite iam et requiescite et statim adiunxit suf
ficit etc unde intelligendum est q postquam dixit dor
mite etc aliquantulum siluisse dominum ut hoc fieret
quod promiserat et tunc intulisse Ecce venit hora
etc unde qn dixit sufficit s. q requieuistis Et q
ista triplex dormicio nec verba saluatoris moraliter
loquendo carent mysterio ut dicit Remigius qui istud
moraliter et mistice exponit Secundo sciendum q quantum
ad propositum spectat iuxta verba euangelii tres dormiciones
dicuntur in scriptura Prima dormicio est nequicie
et malignitatis Secunda est grauis accidie et torpo
ritatis Tercia est intelligencie siue sermonie et
contemplacionis Prima est abhorrenda et fugienda
Secunda excitanda et pellenda Tercia est investiganda
et querenda Prima comparatur prime dormicioni apostolorum
qn dictum est eis non potuistis vna hora vigilare mecum
et tales non possunt surgere sicut Trenorum primo dicitur

Nequitie

Infirmata est virtus mea dedit me dominus i. permisit in manus de qua non potero surgere. Et istis apostolus bene loquitur ad Ephe. v°: Surge qui dormis. Et periculum est in mora et ideo hora est iam nos de sompno surgere ut dicitur Ro. xiii. Et exurge a mortuis quia periculose laboras. Apo. iii°: hec est quod vivas et mortuus es et illuminabit te Christus. ideo de adiutorio non diffidat quia dominus erigit elisos. Ps°.

Litargie

Secunda dormicio apostolorum assimulatur litargicis et pigris de quibus bene dicitur quod erant oculi eorum gravati et tales excitandi sunt et dicendum eis id Cant. ii° ca°: Surge propera et veni. Surge ne te occupet dies mortis propera ne tepidus fugeris et veni ne finaliter in via detinearis. Tercia dormicio apostolorum innuitur signat quietem contemplativorum quibus bene dicitur: Dormite iam et requiescite. Sic quia ista dormitio spiritualis spiritus refocillat et animam quietat et a malo conservat de qua anima in canticis dicebat: Ego dormio et cor meum vigilat. q. d. Ego dormio in sancta devocione et contemplacione quiescendo sed cor meum vigilat in sancta cogitacione et oracione intendendo.

Contemplacione

¶ Et adhuc eo loquente venit Iudas scarioth unus ex duodecim et cum illo turba multa cum gladiis et lignis a summis sacerdotibus et scribis et senioribus. Ista est tercia pars huius capituli et dividitur in tres partes. quia primo ponitur Iude fraudulencia. Secundo Christi paciencia. ibi Unus autem de circumstantibus. Tercio discipulorum ignavia tunc discipuli relicto eo etc. Dederat enim eis traditor signum d. Quemcumque osculatus fuero ipse est tenete eum et ducite caute. Sicut scribit Ieronimus, notandum quod doctores dicunt quod Iacobus Alphei qui erat ei cognatus germanus ita in facie ei assimulabatur quod in apprehensione unus de facili posset capi pro alio. et ideo ab aliis apostolis dicebatur frater domini. Et ideo dederat eis signum quem et ne pro ipso acciperent Iacobum. Et de signo quod dederat dicit Beda: Impudens quidem et

scelerata confidencia magistrum vocare et ei osculum
ingerere quem tradebat. tamen adhuc aliquid habuit
de verecundia discipuli eum non enim palam tra-
didit persecutoribus sed per signum osculi quod dixit
et ducite caute. viderat enim iudas quod aliquando
iudei ceperunt xpm et volebant precipitare eum de
monte ipse transiens per medium illorum ibat ut
habetur luc. iiii. Et ideo ipse iudas dubitabat ne eo
similiter eis contingeret et quod quia enim crederent
tenere fieret invisibilis. Et cum venisset statim acceden-
dens osculatus est eum dicens rabi Rabi. i. magister et
ita consueverat apostoli eum vocare. Et dicit crisostomus
quod iudas salutando osculatus est eum et dixit
Ave rabi. Unde crisostomus dicit hic iude insensibili-
tatem quo credebat xpm osculo decipere ut quasi
amicus existimaretur. Si autem amicus est o iuda
cuius gratia cum iniquis accessisti. Unde dicit xpus
sicut recitat matheus quod vocavit eum amicum
dicens Amice ad quid venisti. Et lucas dicit quod ei
xpus dixit iuda osculo filium hominis tradis. Sed
ad nostram erudicionem potest queri quo osculo. quia
multiplex osculum invenitur in scriptura videlicet

dilectionis	Primo modo osculatus est joseph
delectacionis	fratres suos Gen. xlv. et Cant. i.
adulacionis	osculetur me osculo oris sui.
prodicionis	Secundo osculo vovebat osculari di-
congratulacionis	lectum suum Cant. viii. quis michi
decepcionis	det te fratrem meum ut in-
devocionis	veniam te deforis et deosculer

te et iam me nemo despiciat. Tercio osculo oscula-
tur pauperes divites Eccl. xxix. Donec accipiant oscu-
lantur manus dantis. Quarto osculo osculatus
est Joab amasam quem osculando maliciose occi-
dit ut habetur ii Reg. xx. Quinto osculo iubet apostolus
osculari sanctos et fideles se invicem in signum amo-
ris et caritatis ad Rom. xvi salutate vos invicem
et osculo sancto. Sexto modo osculantur astuti sim-
plices homines eos attrahendo et decipiendo de quo d.

9o

dilect
delecta
Adulac
prodic
congratul
decep

De osculo

pu. xxvij Meliora sunt vulnera diligentis quam fraudulenta oscula blandientis / Septimo osculo osculatur maria magdalena pedes domini luc vij° Octavo in proposito Judas osculabatur ihesum proditorie eum tradendo Unde beda super ... quod deus osculum traditoris non quo simulare nos doceat sed ne prodicionem fugere videatur sed et illud davidicum complens Cum hiis qui oderunt pacem eram pacificus At illi manus miserunt in eum et tenuerunt eum Videns autem de circumstantibus eduxit gladium et percussit servum summi sacerdotis et amputavit illius auriculam Alii autem eum nominant petrum Sed Theophilus dicit quod marcus qui fuit petri discipulus et a quo didicerat eum istud noluit nominare eum nec suum laudare magistrum quamvis magis zelantem pro christo Beda dicit quod petrus hoc fecit ut Johannes declarat eo animi mentis ardore quo cetera fecerat sciebat enim quod phinees puniendo sacrilegos mercedem iusticie et sacerdocii perhennis acceperat et hystoria huius habetur num xxv ubi dicitur quomodo phinees videns coeuntes iudeum et madianitem contra preceptum moysi ambos pugione perforavit et placatus fuit deus inter zelum fidei et legis de quo in psalmo stetit phinees et placavit et cessavit quassacio Est etiam hic sciendum secundum mathium christus de hoc reprehendit petrum et dixit ei Converte gladium tuum in locum suum Omnis qui acceperit gladium gladio peribit Sed statim oritur questio de quo gladio quia multiplex gladius invenitur in scriptura

Gladius

- Invasionis aut defensionis
- Sancte predicacionis
- Iurisdictionis
- Defensionis
- Detractionis
- Tribulacionis
- Punitionis

Primus gladius est materialis qui est invasionis et qui ira commotus percutit isto gladio aut mala voluntate aut sine causa gladio iuste qui peribit

Invasionis

punitionis pravorum · sicut dicitur hic a xpo et apocalypsis xiii
dicitur qui in gladio occiderit oportet eum gladio occi
di / Secundus gladius dicitur verbum dei et sancta — *predicacionis*
predicatio de quo ad ephesios vi dicitur Assumite gla
dium spiritus quod est verbum dei / quia in bono predi
catore sermo dei est vivus et efficax et penetra
bilior omni gladio ancipiti ut dicitur ad hebreos iiii
Tertius gladius est iurisdictionis que est duplex scilicet — *Iurisdictionis*
temporalis et ecclesiastica quarum utraque est gladius ad tui
tionem innocentium et punitionem malignantium propter
quod dicit apostolus quod non sine causa portat iudex
gladium et iste due iurisdictiones designantur
in duobus gladiis de quibus dixerunt apostoli luce
xxii ecce gladii duo hic et intelligens dominus dixit
satis est / et sine causa non debent extrahi sed poni
in vaginam Quartus est defensionis qui pro ecclesie — *defensionis*
tutela accipitur hic in mundo propter malitiam delin
quentium de quo ~~primo mach xxx~~ dicitur quod a deo gla — *2 mach 15*
dium accepit iudas machabeus cui dominus fuit
Accipe gladium munus sanctum a deo in quo deicies
es adversarios populi mei / et istum debent extrahere
reges et principes xpiani ad defensionem ecclesie
et fidelium Etiam prelati qui debent se opponere
murum pro ecclesia dei ut de eis possit exponi illud
Cant iii en lectulum salomonis i. ecclesiam dei lx
fortes ambiunt · se omnes tenentes gladios et ad
bella doctissimi etc Gladius detractionis facit — *detractionis*
multa mala / quia detractores comedunt famam
aliorum maliciose de quibus dicitur proverbiorum xxx est ge — *30 inopes ... et pauperes hominibus*
neratio que pro dentibus habet gladios et commedit
etc Et in psalmo gladius in labiis eorum quia ut dicitur
proverbiorum xxv Gladius et iaculum et sagitta acuta — *27*
homo qui loquitur contra proximum suum sed ut orat psalmus
Gladius eorum intret in corda ipsorum et arcus
eorum confringatur Gladius tribulacionis — *Tribulacionis*
dicitur tribulaciones et adversitates que cottidie mundo
eveniunt ie iiii dicitur quod dixerunt pax erit nobis et

recte gladius usque ad animam / quia sicut dicitur Eze. xiv ubi
est gladius fames et pestilencia. Gladius punitionis
est ipse [illegible] salvator noster de quo Johannes in
Apo. primo capitulo dicit quod vidit quod de ore filii hominis
exibat gladius ex utraque parte acutus / quia ipse
gladius est ad puniendum malos. Unde sciendum
quod gladius iste

vibratur ad comminandum
minatur ad feriendum
exigitur ad puniendum
et paratur ad interimendum

Unde Apo. pro omnibus
istis bene dicit dominus
Aut penitentiam age
si quo minus veniam

tibi cito et pugnabo gladio oris mei / Modo quod
dicitur quod Christus dixit qui percusserit gladio gladio
peribit intelligitur sicut exponitur de primo gladio
quia de illo intelligitur propter faciem vel potest intelligi
de gladio iurisdictionis quia qui recte non punit
eo iuste peribit gladio punitionis divine / Et quod
Petrus percussit gladio servum pontificis Christus servum
[illegible] statim eum sanavit quia ut dicit Beda
in quarto Augustinus domini pietatis sue obliviscitur
qui etiam hostes suos non pati vulnerari / etiam in
hoc ostendens quod etiam eos qui sue mortis confessione
vulnus anime contraxerant si fructum penitentie facerent
dignum salvum posse mereri. Et videns illis
tanquam ad latronem existis cum gladiis et fustibus
sine lignis comprehendere me / Cottidie eram apud vos
in templo apud vos docens et non me tenuistis
Sed ut impleretur scriptura / sicut dicit Beda non
loquebatur dominus eis quod dicere stultum est mei illum
cum gladiis et fustibus querere qui ultro se vestris
tradit manibus / et in nocte quasi latitantem et vestros
oculos declinantem per proditorem investigare
Sed ut dicit Theophilus hic istud est divinitatem manifestat et ostendit / cum enim in templo docebat
non valuerunt eum tenere cum minus in manibus
eorum esset / quia nondum venerat hora eius et passionis / cum
autem voluit ei prebere non potuerunt / Ergo dedit eis

Beda dicit

ptatem se occidendi. Igitur fuit in causa sue mortis quo non expectauerunt eum occidendo. Dicendum quod ipse passus fuit quia ipse voluit et nisi voluisset passus non fuisset. Et cum dicitur quod dedit eis potatem dicendum quod iudei semper habebant voluntatem occidendi xpm sed non poterant quia nondum venerat hora prefixa a deo patre passionis quam autem voluit ei petere non potuerunt. Dum autem venit tempus passionis eius data est iudeis eum occidendi facultas sed non mutata voluntas. Et sic nec fuit excusati de morte eius nec xps est in culpa quod se permisit ab eis occidi quia sic erat ordinatum a deo patre ab eterno et ita oportebat xpm pati et resurgere a mortuis etc ut dicitur luc. xxiiij.

Etiam quia ut dicitur in textu sed ut implerentur scripture. Nam ipsi venerunt capere xpm tamquam ad latronem vel verius dicamus secundum scripturas quod venerunt tamquam latrones quibus est obstinare de nocte excubias parare insidias perpetrare malicias frangere amicicias et de quibus scripture predixerant Job xix. Habuit me quasi hostem suum simul de iuda latrones eius fecerunt viam per me. et multa que de illo in illo capitulo continentur in sua passione impleta sunt. Similiter illa que ysaie c. liij dicta sunt plane in illo impleta fuerunt et etiam in aliis scripturis et prophetis et sic patet quod omnia que in passione facta sunt ut dicitur scripture impleta fuerunt. Tunc discipuli relinquentes eum omnes fugerunt. Beda. Impletur sermo quod dixerat quod omnes discipuli scandalizentur in ipso illa nocte et secundum veritatem michi videtur quod isti relinquendo eum et fugiendo peccauerunt

contra veram amicitiam	Primo defecerunt contra
contra veram constanciam	veram amicitiam quia
contra veram obedienciam	promiserat se mori
contra veram concordiam	pro eo tamquam amici
vel perseuranciam	si necesse fuit quia

Jo

est

liij

omnes relicto eo

Amici

[illegible]

dnoso amico contingit pro amico multa agere
et pati etiam si contingat mori ut dicit philosophus
ix ethicorum quod non fecerunt. Secundo peccauerunt
contra ueram constantiam quia sani et sine ali-
quo malo quod sustinuissent adhuc fugerunt.
fortis homo non debet terreri pro nichilo quia
ut dicitur iii ethicorum fortis imperterritus ut homo
timebit talia, id est que sunt super hominem ut ceteri
sustinebit boni gratia. Tertio defecerunt relinquendo
dominum a uera obedientia. Nam bonus famulus non debet
dimittere dominum suum timore mortis sicut fecit
armiger Ionathe quia non reliquit eum nec
in morte nec in vita ut patet i. R. Exemplum de hoc
ponit Valerius Maximus libro iii capitulo viii de quodam
milite qui famulus cezaris erat, id est famulus vel
miles qui cum fuisset ductus ad Antonium
et sibi vita promittebatur dum tamen cezari
abrenuntiasset et anthonio famularet. Audit iugulare
me iube si placet quia nec salutis beneficio nec
mortis supplicio adduci possum ut cesaris miles
esse desinam. Unde seneca iii libro de ira ante finem
allegando dicit quod fideles parati sunt pro dominis
suis porrigere ceruicem periculum imminens in caput
suum auertere. Quarto defecerunt apostoli relinquentes
ihesum contra concordiam ymo contra perseuerantiam
qua tenebantur eum iuuare usque ad finem
cause sicut philosophus primo rethorice xiii capitulo dicit quod
homines laudant achillem eo quod adiuuit patroclum
amicum suum usque in finem sciens quod oportebat
eum mori. secundum si non iuuaret ipsum. Adolescens autem
quidam sequebatur eum amictus syndone super
nudo et tenuerunt eum at ille relicta syndone
nudus profugit ab eis. Theophilus dicit quod quidam
dicunt quod iste adolescens fuit Iacobus Alphei
qui dicebatur frater domini ut patet supra quia tunc erat iuuenis
et probo uidetur esse quia in legenda sua dicitur quod
semper usus fuit sola syndone. Unde post passionem
Christi factus fuit episcopus Ierosolimorum sicut dicit propheta

Constantia

Obedientia

Concordia

amictorum mulierum quo tegimur humi carum ex est lineum ita dicit ysid. xix ethicolis / ubi agit de ornamentis mulierum / sed hic accipitur pro veste linea qua iste adolescens erat vestitus super nudo .s. corpore quia non habebat aliud indumentum nisi solam syndonem / Beda dicit quod ille adolescens erat Johannes ewangelista . licet ewangelista non nominet eum . tamen sic credendum est ut videtur probari quia inter apostolos erat minor iunior et ex nullis scripturis habetur . sed quia vinculo caritatis astrictus fuit eum persequi .s. xpm non omisit et si arguatur . quia nondum perfectum caritatis fuit quia comitatu xpi relicto aufugit / Respondet beda . quia ut dicat crisostomus relicta syndone nudus fugit a societate hostium quorum et societatem detestabatur et facta / non autem fugit a domino salvatore / quia potuit fieri quod ad horam tenentium manibus elapsus mox resumpto indumento alio redierit et sub dubia noctis luce se turbis ducentium ihm miscuerit donec ad atrium pontificis cui erat notus perveniret . Unde post intro duxit petrum in atrio sicut ipse met Johannes in ewangelio suo testatur / Moraliter secundum Johannem sicut Joseph relicto pallio nudus aufugit de manibus impudice mulieris / sic qui vult ef fugere manus iniquorum relinquens incitare que in mundo sunt fugiat per xpm

Et adduxerunt ihm ad summum sacerdotem et convenerunt omnes sacerdotes scribe et seniores petrus autem a longe secutus est eum / in atrium sacerdotum / Circa literam est hic primo notandum quod secundum Johannem ewangelistam ipsi adduxerunt ihm ad Annam primum magistri hystoriis assignat duas rationes / quarum prima est quia Annas fuerat alias summus sacerdos et erat antiquior cayphe / Secunda quia eundo ad domum

Usque in atrium summi sacerdotis
Et sedebat cum ministris et calefaciebat se ad ignem

Cayphe ipi transibant ante domum Anne et turpe eis fuisset si non fuissent socii cum eo pro tunc / Johannes euangelista addit quia Annas erat socer ipsius Cayphe .i. pater vxoris cayphe / Aly comi- tauit cayphan primo quia erat summus pontifex anni illius / et de hoc dicit Josephus in libro antiquitatum quod pontificatus sibi absque multo dignitatis emat a principe romano / Et de isto Caypha dicit Johannes euangelista quod ipse prophetizauit de morte christi quando dixit quod bonum erat quod vnus moriretur pro populo et non tota gens periret Ex quo statim sequitur quod mali homines possunt aliqua mala prophetizare quod videtur Cassiodorus qui dicit quod prophetia est quedam diuina reuelacio sed a malo homine non fit reuelacio di- uina sed magis diuinacio vt videtur Igitur non Cayphas hic quod dixit de christo dixit a deo ergo nec prophetiza- uit Cuius oppositum dicit Johannes in euangelio suo dicit enim secundum Johannem hoc quod dixit non dixit ex se sed tamen esset pontifex illius anni prophetizauit ergo a deo quia quod erat a deo ordinatum predixit Dico hic breuiter quia sicut prophetia potest esse de bono et de malo ita potest fieri a bono et a malo et hoc racione finis Nam sancti prophete sicut Ysaias Jeremias et aly multi multa mala ven- tura prophetizauerunt super populus vt patet in eorum propheciis sed ad bonum finem videlicet vt se cor- rigerent et abstinerent se a peccatis suis Ergo balaam qui diuinus erat demonum et arte magica vtebatur vt dicit glosa numeri xxij tamen multa bona de filys israel predixit Et quod orietur stella ex Jacob istud inspiratus a deo sicut ipsemet dixit et hoc inspiratus a deo sicut ipsemet dixit ibidem et xxiij ad balach rege moabitarum Non possum aliud loqui nisi quod misit dominus Sic eciam potest dici de Caypha quod spiritus sanctus inspirauit vt de misterio passionis christi prophetaret ad bonum finem et sic licet esset peior reuelacionem diuinam potuit habere / racio Cassiodori concludit generaliter

hic describitur xpus deductus ad caypham et ... Malignitas p falsos testes ... per malos iudices ... Et ... [illegible]

C

Nota

ut patet ex dictis et sic patet de isto primo. Et primo
adduxerunt xpm ad annaz sicut dicit Johannes
xviii^ta Petrus sedebat cum ministris et calefacie
bat se ad ignem. Summi sacerdotes et omne con
cilium querebant adversus ihm [falsum] testimonium
ut eum morti traderent, nec inveniebant. Credo
primo hic distinguit de duplici igne scilicet caritatis
et cupiditatis. De primo dicit salvator ignem
veni mittere in terram et quid volo nisi ut ardeat
et hoc scribitur luce xii. De alio dicitur Osee vii.
Omnes inquit adulterantes velut clibanus corda
eorum. Iste scilicet primus super credentes in cenaculo
syon descendens variis linguis apostolos deum lau
dare docuit. Ille scilicet secundus in atrio cayphe in
stinctu maligni spiritus accensus ad negandum blas
phemandumque dominum noxias perfidorum linguas
animabat et sibi dixit ad proprium frigore caritatis
torpens petrus quasi prius ministrorum cayphe
calefieri cupiebat quia temporalis comodi solacium
perfidorum societate querebat. Dicit in littera quod
sacerdotes etc. querebant adversus ihm et non
inveniebant. Certe bene loquitur scriptura quia
consilium malignorum est consilium de quo ps.
cogitaverunt consilia que non potuerunt stabilire.
Ratio est quia consilium pravorum scilicet in consilian
do malignitatem in prosequendo contrarietatem
in intendendo falsitatem in concordando [illegible]

Malignitas

Primum patet quia sicut bene consiliari est ad finem
bonum sibi conferens ut dicit vi. ethicorum x. qui est bonus
in consiliari male ad finem malum et istud pertinet
ad homines pravos qui de malis consiliantur. De
quibus dicitur in ps. Exacerbaverunt dominum in consilio
suo. Quare sepius frustratur consilium eorum. Unde
Gen. xlix filii symeon et levi vasa iniquitatis
in consilium eorum non veniat anima mea. Secundo quod consilium

Contrarietas

pravorum dissipatur quia habet in se contrarietatem.
Ratio est quia sicut dicitur primo ethicorum quod cito [illegible]

Dissonant consilium pravorum est falsum et ideo stare
non potest ideo dicitur ysa viii inite consilium et
dissipabitur Tertio dissipatur consilium quia con-
tinet instabilitatem quia sicut voluntas hominis
non est certus canon ut dicitur ii politice ma-
xime si non sit expertus .i. virtuosus .i. nec in-
dicium hominis et ideo inter pravos sicut sunt diverse
voluntates ita diversa iudicia et diverse opiniones
et sic ipsum consilium eorum cadit in nichilum ideo
dicitur iob v° deus dissipavit consilia eorum
qui mala cogitabant adversus istum Quarto sed
consilium pravorum mirabilem varietatem quia
vix mali in unum sunt concordes et maxime
si contingat quod sint concordes non diu perma-
nent quia finis est malus Unde contingit
quod malum quod cogitant facere redit super eos
Unde ecc. xxvii° facienti consilium pessimum
super eum revolvetur Et quia isti sacerdotes et
scribe et omnes erant pravi et querebant consilium
adversus ihesum scilicet malum et pessimum ideo non
inveniebant modum quo eum morti traderent
Multi enim falsum testimonium dicebant adversus
eum et convenientia testimonia non erant et
quidam surgentes falsum testimonium ferebant adver-
sus eum dicentes quoniam nos audivimus eum dicentem
Ego dissolvam templum hoc manu factum et
post triduum aliud non manu factum reedificabo
et non erat conveniens testimonium illorum Hic iux-
ta litteram est primo videndum quod sicut dicit theofilus
in quarto super ioh. Dominus dixerat non dissolvam sed
dixit solvite templum hoc Nec etiam dixe-
rat templum hoc manu factum sed simpliciter
dixit templum et quia ipse intelligebat de
templo corporis sui quod illi iudei dissolverunt
eum crucifigendo et ille reedificavit resurge-
ndo tertia die [illegible] ut dicit Beda in glosa [illegible]

Instabilitas

Varietas

Theofilus

Beda

testis est qui non sensu intelligit que dicuntur
Tamen ad maiorem euidenciam lre et dictorum
bede hic est sciendum quod si testimonium alicuius sit
viz debet continere veritatem puritatem bonitatem Pro

Veritas

veritatem quia testis debet medius ut veritatem
dicat pro utraque parte ut dicitur in decretis xx-
xiiii q v non sane et de hiis que veraciter
nouit aliquo sensu corporis scilicet intellectu aut visu
siue auditu ut habetur iii q ix testes Seneca in
de quatuor virtutibus c° de prudencia dicit testimonium
veri non amicicie nec inimicicie reddes Jo
Exo xx precipit non loqueris contra proximum tuum
falsum testimonium Secundo debet verum testimonium continere

Puritas

puritatem Quia verus testis non debet ornate
dicere verba sua ut magis faciant pro parte
vna quam pro alia sed prout veritas se habet
via regia debet incedere ut iii q ix sint pura
Et quia quandoque contingit quod credens mentiri ali-
quis dicit veritatem et tale testimonium non est purum
quia peccat in intencione dicentis Et si quis
precio conductus fert testimonium verum de aliquo
quia tamen in consciencia sua ipse nescit verum
dicat verum aut falsum testimonium illius non ipse
pure vim propter quod apostolus dicitur ad Ro
ii° testimonium reddente consciencia scilicet ut consciencia sit firma
de testimonio oris Tercio debet testimonium continere

Bonitas

bonitatem ut videlicet testis non habeat intencionem
nocendi uel dampnum inferre insonti aut in-
nocenti Et si sit propter bonum proximi uel ad
vitandum dampnum alterius tunc tenetur verum
proferre testimonium ymo se ingerere ad hoc vnde
philosophus ii° rethorice c xxvi° dicit quod magis
est desistere a testimonio utili sic apostoli reddebant
iuum testimonium resurreccionis ihesu xpi Act
iiii Ex istis infertur quod falsum testimonium est ma-
ximum in genere et est peccatum mortale semper ut
dicit sanctus Thomas in ii ii q lxx art iiii

cena ut dicit li° de summo bono c. lix. falsidicus tribus est obnoxius. Primo quia contempnit deum. secundo quia decipit iniquum iudicem. tercio quia ledit innocentem. Ideo dicit proverbiorum xix testis falsidicus non erit impunitus. Modo ad propositum isti testes contra xpm proferebant testimonium contra veritatem quia male accipiebant sensum verborum xpi ut dicit beda. Etiam contra puritatem quia contra consciam et sub alio sensu quam audierant. Et contra bonitatem quia ad pessimum fine intendebant scilicet ad innocentem sine causa occidendum. Et ideo bene dicitur in litera quod testimonium eorum non erat conveniens et post ea sequitur.

Et exurgens summus sacerdos in medium interrogavit ihm dicens non respondes quicquam ad ea que tibi obiciuntur ab hiis. Ille autem tacebat et nichil respondit.

Beda dicit hic. Quanto ihus tacebat ad indignos responsione sua falsos testes et sacerdotes impios tanto magis pontifex furore superatus est. Et ad respondendum provocat ut ex qualibet occasione sermonis inveniat accusandi. Ideo dominus tacet quia sciebat quod deus quod quicquid respondisset torqueretur ad calumpniam. Ex quo potest elici quod sapiens homo ad dictorum sine interrogacionem non respondet sed tacet.

Racione modestie	Primo racione modestie quia
Racione prudencie	quamvis sapiens sit quod minus
Racione abstinencie	grandes sunt discipuli et preceptori ipse tacet

Et bene quia in cathone dicitur contra verbosos noli contendere verbis. Ideo ecclesiastici xxxiiij dicitur Qui interrogacionem manifestat parabit verbum et conservabit disciplinam. Et etiam dicitur xx° est tacens qui invenitur sapiens et est odibilis qui procax est ad loquendum. Secundo non respondet prudens homo sed tacet quia tempus respondendi ecclesiastes iii° dicitur tempus tacendi et tempus loquendi. Tercio racione abstinencie quia prudens homo scit quod responsio non esset utilis sed nociva rei publice.

Left margin: impunitus

Right margin: Primo xpi quod dixit / propter malos [illegible]

Right margin: locum

Right margin: Modestie / prov. 21 / In auribus insipientium ne loquaris / quia despicient doctrinam eloquii / tui

Right margin: prudens

Right margin: abstinencie

Left margin: Xpus tacuit [illegible] plura

1. Ut ostenderet suam iusticiam quia [illegible] quo ipsi [illegible] [illegible] [illegible] indignum [illegible] apud [illegible] [illegible] audire [illegible] indignum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] digna prov. 21 In auribus insipientium ne loquaris quia despicient doctrinam eloquii tui. Et Eccli 32 Ubi non est auditus non effundas sermonem. Et Nolite proicere margaritas ante porcos

2. Ut ostenderet suam misericordiam nolens [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] plus peccandi [illegible] [illegible] in malum plus perducerent

3. Ut ostenderet suam sapienciam quia sciebant [illegible] [illegible] quod quicquid respondisset [illegible] [illegible] in calumpniam

sicut mardocheus precepit hester ut de origine sua
omnino taceret dicitur hester ii° c° Et quia x
responsio si tunc iudeis attentius respondisset responsio
sua non esset utilis sed odibilis sicut dicit Theoph
in scripto suo tacebat autem sciens quod non atte
derent verbis eius sed magis eos ad calumpniam
attenderet Etiam non erat tempus respondendi quia
preparatum erat sicut ovis ad occisionem ductus
est et non aperuit os suum coram tondente
et ipse venerat adimplere que de eo scripta
erant Tertio quia passio sua erat pro bono generali
immo pro toto humano genere et ideo nolebat se
excusare de falsis que sibi imponebant ne redemp
tio mundi tardaretur aut impediretur Et ista re
citato [illegible] in questione suo in isto passu [illegible] quod taci
turnitas xpi apologiam [illegible] absoluit [illegible]
[illegible] lucas dicat quod ipse dixit Si dixero
vobis non credetis michi sed istud sermonem
equipollet taciturnitati quia tacere et nolle res
pondere ad questionem equipollet ~~Tunc iterato~~
~~Hanc enim summus sacerdos~~ et dixit ei Tu
es xpus filius dei benedicti Ihesus autem dixit illi
et ego sum et videbitis filium hominis a dextris
virtutis dei sedentem et venientem in nubibus celi
Respondeo primo quod matheus dicat quod xpus
respondit tu dixisti et marcus dicat quod ipse di
xit ego sum Glosa in questione suo dicat tantum
valere quod dixit xpus tu dixisti quantum ego sum
et cetera Sed quare respondit ad istam interrogacionem
summi pontificis et non respondit ad primam interrogacionem
ut dicitur est quia ut dicat philosophus in ethicorum [illegible]
c. Amator veri sine premitur ad iniuria sine
iniusticia [illegible] potest dici quod sicut dicat
Seneca li° viii declamacionum ipse medium
dicat quod aliqua que imponuntur non debent
excusari quia scilicet sunt manifeste falsa ut erat illa

Rursus summus sacerdos interrogabat eum

[illegible marginal notes]

que sibi primo imponebant. Talia sunt que debet
defendi. ut vera sicut erant illa que petebat
iste summus pontifex ind et statim dicit prius ubi
super verax de hys que ad se pertinent vita et
sermone verum dicere et nec maiora neque mi
nora. et quia quod erat de statu mentis ipius salva
toris. ideo verum dixit respondendo ego sum. Theo.
in scripto suo post aliam rem dicit quod xpus quamvis
non crederent tamen respondit ne postea dicerent si au
divissemus ab eo quod credidissemus. Et hoc autem factum est
in eorum prejudicium quia audierunt et non cre
diderunt. De hoc quod sequitur et videbitis etc.
grosse dicit Ricardus in quodam sermone suo. o iudee pugna
ne i the[illegible] tibi tu contemptibus infirmitas et
contumelia cruce est vide quod per hunc filius hominis
ad dexteram patris est sessurus ex partu vir
ginis homo natus in sua tu celi nubibus est
maiestate venturus. Tunc quos nunc [illegible] abiecta
destruxisti. quod. quia humiliavit semetipsum etc.
propter quod et deus exaltavit eum et dedit
ei nomen quod est super omne nomen ut in nomine
eius etc. genuflectat et omnis lingwa confiteatur
Jhesus xpus est in gloria dei patris.

Nubes pluviosa	Nubes prima sunt apostoli et
Nubes tenebrosa	predicatores qui doctrinam
Nubes fructuosa	veritatis pluunt de quibus
Nubes serenosa	dicitur ysa. lx. qui sunt isti

qui ut nubes volant. Secunda est fides que est
rerum non apparentium ad hebr. xi. et maxime
lex mosayca [illegible] i cor. x. patres nostri omnes
sub nube fuerunt. et omnes in moyse baptizati sunt
in nube etc. Tertia est dei misericordia que protegit
ad modum nubis ab estu et pluvia de qua
osee vi. misericordia vestra quasi nubes matutina. Quarta
est consciencia bona que facit germinare in bonum
eze. x. repleta est domus nube quo dominus
potest rem suam visitare deus misit nubibus. declarata

Pluviosa

Tenebrosa

Fructuosa

Serenosa

Filius homis

Quarto se nominat filium hominis non dei dico propter ... ut ostenderet esse unam personam dei et hominis. Secundo humilitatem quia in xpo sic dixit genus divinum et humanum ... se nominat ex parte inferiori scilicet matris. Tertio ad ostendendum humane nature dignitatem quod talis est ut ab ea filius dei filius hominis nominetur. Illud Deut. iiii non est alia natio tam grandis que habeat deos appropinquantes sibi sicut deus adest nobis. Summus autem sacerdos scidit vestimenta sua et ait quid adhuc desideramus testes audistis blasphemiam. quid vobis videtur. Mos enim erat iudeis qui audiebant aliquid triste turpe aut blasphemum quod ipsi scindebant vestimenta sua et maxime contra deum. quod et paulus et barnabas fecerunt in lycaonia qui homines ... volebant eos adorare ut patet act. xiiii. et hoc iudei faciebant in signum tristicie et doloris et hoc summus sacerdos monstravit quod xpus intollerabilem blasphemiam contra deum dixerat et modis blasphemia deus summus ... filius dei. et ideo dico quod blasphemia in deum est peccatum gravissimum. quia includit infidelitatem ut alibi diffuse tractavi. Beda mistice exponens dicit altiori miraculo et misterio factum est ut in passione domini pontifex iudeorum sua ipse vestimenta dissideret. figurabatur enim quod sacerdotium iudeorum scindendum erat et a sue integritatis ... modo solvendum. Tunica domini inconsutilis non scinditur neque frangitur. quia soliditas sancte ... ecclesie que in veste xpi figuratur nunquam ... disrumpi. quia semper indivisibilis manebit. Ideo in fine de passione domini pulchre dicit ... aucte ... audita ... moris ... scindit vestimenta sua et nesciens quod hoc significaret infamia sacerdotali se honore priuaret ...

Hic ... [illegible]

Beda

preceptum illius quod legitur principe sacerdotum de
capite suo tiaram non deponet et vestimenta sua
disrumpet et istud scribitur levit. xxi. Qui in
condempnaverunt omnes esse reum mortis. Ista
non fuit sententia iuris sed facti nec fuit sententia iu-
diciaria quia eis non licebat iudicare quemquam
ut ipsimet dicebant Joh. xviii. Sed erat condemp-
natio voluntaria et sic scripture de eo adimple-
bantur Osee vii Dicit ego redemi eos et ipsi
locuti sunt contra me et Job xvi suscitatur
falsiloquus adversus animam meam. Sed ipsi crede-
bant se obsequium prestare deo quia tanquam
blasphemum eum morti adiudicabant Nam in
lege eorum scriptum erat levi. xxiiii Qui blas-
phemaverit nomen domini morte moriatur et ipse
dicebat se deum. Ex istis statim videtur quod sententia
eorum erat recta quia qui iudicat secundum legem
datam a iusto legislatore iuste iudicare videtur
sed isti iudicabant secundum legem suam ut dictum est
que erat data a deo qui est legislator verus
quia in legislatoribus non est similis ei ut
dicitur Job xxxvi igitur etc. Item quia ipse passus
est nolens Ysa. liii passus est quia ipse voluit
nullus autem patitur iniustum nolens ut dicitur v°
ethicorum igitur iniuste non fuit condempnatus. Sed
contra quod dicitur prima Petri ii tradebat autem iudica-
nti se iniuste ergo iniuste fuit condempnatus ergo
iniusta sententia. Respondeo hic et dico quod actio de sui
ratione procedit ab agente passio autem secundum rationem
suam ab alio unde non potest esse idem agens
et patiens secundum idem ut habetur iii et viii
phisicorum. Illud autem proprie homo facit quod volens
facit et ideo homo proprie patitur quod preter voluntatem
suam patitur unde proprie loquendo volitio alicuius
effectus magis se tenet ex parte agentis. Potest tamen
aliquis minus proprie loquendo pati patiendo nolens ut
quia plus alii dat aliquis alteri ex sua voluntate quia ro-

Omnes

reum esse

quod

exigat et quia sententia vel condempnacio se tenet
ex parte magis sentenciantis quam pacientis et sic
prophetizaverat Job xxxvi capitulo eius quod ipsius iudica-
ta est. Dicendum quod sententia ista ex parte condempna-
ncium attendi debet et quia intencio eorum erat
perversa et sententia eorum etiam debet dici falsa et per-
versa. Ad primam racionem dico quod ipsi non loque-
bantur contra deum blasphemiam cum esset deus
ut ipsi percipere et credere poterant et debebant tum
propter doctrinam eius tum propter opera eius quibus
magis credendum est quam sermonibus ut dicitur
x. capitulo [?] et ideo non credebant quod ipse esset filius
dei excusacionem non habebant et sic magis
contra deum inferebant blasphemiam et sic per
legem non iudicabant. Ad secundam racionem quod vo-
lens passus fuit ex obediencia quam habebat ad patrem
suum quia voluntatem quam habebat ex parte hu-
manitatis posuerat in ordine voluntatis
divine et quia passus est solum in humanam nature
ideo ut sic passus est non voluntarie pure
sed magis naturaliter et quasi per accidens ut dictum est
supra. Et ceperunt quidam conspuere in eum et
velare faciem eius et colaphis eum cedere
et dicere ei prophetiza et ministri ~~eum~~ alapis ~~cede~~ eum
cedebant. Thomas dicit quod sustinuit non solum nobis
dans exemplum ut sustineamus pro eo superbia opprobri-
ne necesse sit et tollamus crucem suam et sequamur
eum sicut ipse pro nobis sustinuit sed etiam
hoc passus ut adimpleretur scripture que
de ipso scripte erant. Nam Ysaias prophetizaverat
l. capitulo Corpus suum dedi percucientibus et ge-
nas meas vellentibus et faciem meam
non averti ab increpantibus et conspuentibus in
me. Alia edicio secundum dorsum meum dedi ad
verbera et maxillas meas ad palmas et Trenorum 3
in dabit percucienti se maxillam saturabitur opprobriis

Ponitur [?] Christi per malignos Iudeos vituperacio. [?] conspuebant in faciem eius.

Theophilus

et michee v° in maxillam percucient iudices
israel Job xvi exprobrantes percusserunt maxil
lam meam saturati sunt penis meis Dominus
in scripto suo et ponitur in glosa mistice Et
hoc totum sustinuit ut reatu suo reatum nostrum
solueret et uelamine faciei sue uelamen cordium
nostrorum auferret et sputis susceptis faciem anime
nostre a sordibus liberet et colaphis quibus
in capite passus est caput humani generis
quod est Adam sanaret et alapis quibus
expalmatus est maxima laus eius nostris ma
nibus labiis quoque plauderet ut dicat omnes gen
tes plaudite manibus Nondum pro concordia
ewangeliorum quod Augustinus dicit in libro sic intitulato quod
iste dominus passus est in domo sacerdotum
Beda dicit quod contumelia et despectum dicebant
prophetiza eo quod propheta in populo uolebat haberi quod ue
lauerunt faciem eius Adhuc uelum manet
super cor eorum usque hodie sed nobis credentibus
ablatum est

Et cum esset petrus in atrio deorsum Venit una de ancillis summi sacerdotis
Primo hic est nondum pro concordia do
ctorum et ewangeliorum quod secundum eos Iohannes
prima negatio petri fuit inchoata in domo
Anne et secunda et tercia tria sunt completa in
domo Cayphe quia iacent ambo de Anna
et quod ihesus fuit adductus ad Annam primo sed
dicunt quod in domo Cayphe fuit adductus statim
post captionem Augustinus qui in isto passu secutus
est marcum in libro de concordia ewangeliorum dicit quod
tota trina negatio petri facta fuit in domo
Anne Et ideo sequendo Augustinum exponamus
textum secundum marcum et sciendum quod textus
clarus est quod non indiget magna expositione Dicit
primo quod petrus erat in atrio deorsum et venit
una ancilla summi sacerdotis Et cum vidisset
petrum calefacientem se aduertens aspiciens
eum ait Et tu cum ihesu nazareno eras At
ille negauit dicens neque noui neque scio quid dicas

Ponitur petri 3 negacio.

Et exiuit foris ante atrium
Neque noui

Et statim gallus cantauit Rursus autem cum vidisset eum
alia ancilla cepit dicere circumstantibus Quia hic
ex illis est At ille iterum negauit Et post pusillum
rursum qui astabant dicebant Petro Vere ex illis es
Nam et galileus es Ille autem cepit anathematizare
et iurare quia nescio hominem istum quem dicitis

Sciendum quod marcus et lucas tacent istam negacionem tamen non contradicunt. Et rursus petrus exiuit foris atrium et statim gallus cantauit. Et rursum iterum cum ancilla non prima ut dicit beda sicut plane dicit matheus quod vna similiter alia cepit dicere circumstantibus quia hic ex illis est. i. ex discipulis ihesu. At ille negauit. Et post pusillum rursum qui astabant dicebant petro vere ex illis es nam galileus es. Matheus addit quod dixerunt nam et loquela tua manifestum te facit. nam sicut legimus quod licet esset vna lingua omnium hebreorum tamen secundum varias partes terre variebatur ydioma eorum sicut lingua gallica variatur in picardia et in normannia. per quod perpenditur in loquela de qua nacione sit. Ille autem cepit anathematizare et iurare quia nescio hominem quem vos dicitis anathematizare. i. sibi ipsi maledicere si cognouisset hominem ihesum. Unde anathematizacio significat iuracionem que est per execracionem. i. quando aliquis imprecatur sibimet malum pene si ita sit sicut iurauit. Et statim gallus cantauit et recordatus est petrus verbi quod dixerat ei ihesus. Prius quam gallus cantet bis ter me negabis et cepit flere. Est enim hic notandum primo quod aliqui doctores volunt excusare petrum de ista triplici negacione ut beda et vir alius dicunt. ut dicit magister in historiis dicunt quod petrus cum dixit primo se non nosse illum quod bene dixit quia nemo perfecte nouit illum nisi pater. Et cum dixit homo nescio quid dicis dixit se nescire eorum consilia falsa et dolosa. Cum eciam dixit o homo non sum se negauit non christum. Sed in veritate saluo eorum honore mendacia dicunt. quia primitus eum de negacione arguit ipse christus qui predixit ei quod eum negaret. Et petrus reddidit se culpabilem cum fleuit amare. Unde dicit magister in historiis quod post secundam christus transeundo respexit petrum. petrus fugit in galicantum que modo galli cantus dicitur .i. uelum

c xpm 28

ut ibi fleret et etiam dicitur in sua legenda quod
recordans de hoc quod christum negaverat recordatione — tracius
per totam vitam suam ipse flebat Theophilus — Theo.
dicit quod lacrime petri christum ad misericordiam adduxerunt
et dicit post sic confundantur itaque qui
dicunt quod qui semel sui susceptionem peccat non suscipitur
ut ei delictum amplius dimittatur cum enim petrus
qui corpus domini sumpserat et sanguinem per
penitentiam est susceptus et non sanctorum defectus propter hoc
scripti sunt ut nos si per incautelam cecidimus
recursum habeamus per confessionem et speremus per
penitentiam sublevari Unde victorinus dicit quod petrus
tunc permissus est hesitare ut in ecclesie principe
condiretur remedium penitentie Et beda dicit quod quia
quod tibi negavit dominum postea Iohannis xxi ter
dominum diligere confessus est Item quod hoc moraliter — Ieronimus
exponit istud diffuse breviter exponamus Sed enim
cum homo peccat mortaliter de facto ipse negat deum
opere ut alias super textum diffuse tractavi et ad
istam negationem occurrit primo ancilla scilicet temptatio
id est apprehensio delectabilis Secunda ancilla est
delectatio in ea Tertia venit vir scilicet consensus et
qui astant scilicet sensus carnales cum appetitu sensitivo
et ratione perturbata sic quod de facto dicit se non nosse
quid est agendum et sic sequitur negatio dei — Bed.
cum predicator aliquis admonitione et exhortatione
peccatorem revocat ad penitentiam tunc gallus
cantat quia gallus id est iacentes excitat et somnolentos
increpat et negantes arguit ut cantatur
etiam in hymno dilata matutinum sic placebit
Sed adhuc aliquibus videtur quod petrus non — quo.
peccavit negando quod sic declaratur quia nemo tenetur
sine necessitate de aliquo unde mortem possit sibi
consequi videtur peccare negando id saltem mortaliter
Sed si petrus dixisset se nosse christum et quod esset
familiaris ei potuisset occidi vel tradi ad mortem cum christo

go non peccauit mortaliter negando se non nos
cere illum. probatur maior primo quia sic con
lucello quia nemo patitur malum nisi a se
nemo debet se alteri accusare nec se prodere
etiam quilibet tenetur se saluare quantum potest
et non esse causa sue mortis ut patet ix ethicorum
Secundo quia mentiri ut vita proximi saluetur
dicitur mendacium officiosum non dicit peccatum
mortale sed veniale igitur etc. Oppositum videtur quia
dicere veritatem videtur pertinere ad gloriam dei
Sed quicquid facimus ad gloriam dei debemus facere
ut patet prima cor x igitur etc. maior probatur per exem
plum iosue vii ubi iosue dicit ad achor
qui furatus fuerat contra preceptum Josue fili
mi da gloriam domino deo israel et confitere et ac
indicare michi quid feceris et ne abscondas qui
confessus est et ob hoc lapidatus est a populo

c. 4o

et ita posset dici in proposito Respondeo et dico quod
deus est supra omnia diligendus et timendus
quia homo magis tenetur diligere deum quam
seipsum ymmo ponere animam suam pro deo quia
sicut dicit saluator luc xii Qui me confessus
fuerit coram hominibus confitebor et eum etc.
et econtra de negatione. et ideo multum refert ne
gare veritatem que respicit solum personam
hominis et negare veritatem que respicit deum
una saluat solum vitam temporalem et perdit vitam
eternam. et confessio oppositum facit oppositum. sed fa
cere contra ea que faciunt ad vitam eternam
est perdere caritatem igitur est peccatum mortale
et quod sic est in proposito patet quia ut dicit theodulus quando
petrus negauit vox erat etc. in quo signat
quod protinus erat extra caritatem Hec res sine sol
uuntur. quia loquuntur de vita corporali et de hiis
que pertinent ad hominem et non ad deum quia
homo posset habere caritatem ad deum et tamen hic

591
313

menciendo saluare vitam suam corporalem Hoc in oppo[?]
soluitur quia ille nachor fecerat peccatum mortale
transgrediendo preceptum domini vt patet in textu quare
omnibus penitus erat deo odibilis et confitendo veritatem
dedit gloriam deo et cessauit ira dei contra populum /
Et confestim mane etc. hic dictum fuit
supra describitur xpi passio per gentiles
consummata / et primo scribitur ipsius xpi
crudelis occisio secundo eius fidelis et deuota
tumulacio ibi et cum iam sero esset factum etc.
Prima in duas quia primo ponitur xpi iniqua con-
dempnacio / secundo iniqua sine execucio ibi et
postquam etc. Prima in quatuor quia primo xpus
iudici gentili presentatur / secundo ab eo examinatur
ibi et interrogauit eum pilatus Tercio eius
innocencia reuelatur ibi per diem autem festum consue-
uerat condempnatur ibi pilatus autem volens
satisfacere populo etc. In prima dicit / et confestim mane
etc. Vnde hic primo sciendum quod Iudei tota no-
ctem vigilauerunt xpm illudendo percuciendo
deridendo et blasphemando / in quo ostenditur im-
mensitas malicie eorum / et mane consilium
facientes summi sacerdotes cum senioribus et
scribis et vniuerso concilio vincientes ihesum
duxerunt et tradiderunt pilato / et dicitur quod
Iudei habebant hunc modum vt quem morti
adiudicassent ligatum iudici traderent / non
intelligendum est tamen quod ista fuisset prima ligacio
quia statim cum ceperunt eum in orto eum li-
gauerunt vt dicit Johannes xviii° / et est
sciendum notandum quod magister in hystoriis interse-
rit de iuda proditore sequens matheum qui
dicit quod in domo Cayphe iudas penitens retu-
lit xxx argenteos / et sequitur hystoria de iuda
et de empcione agri figuli ex illis argenteis
sicut plane ponit matheus in euangelio suo c. xxvii

Ostenditur qualiter passio xpi a iudeis est inchoata [?] ... [illegible]

Etiam quod testimoniis [?] ... Anna et Cayphe ... coram pylato ... [illegible]

Et exponit Marcus magistros scilicet seniores [illegible] vel cor[illegible] [illegible] q
Omnium sacerdotum et potestas qui [illegible] [illegible] dignitatis
[illegible] qui [illegible] Romanum [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] doctorum legalis. Et [illegible] alios qui [illegible]
[illegible] et prudentie [illegible] Sed [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] dicit [illegible] regis [illegible]. Sed [illegible] Ut enim
tradunt pylato

Marcus vero et alii pertranseunt ideo et nos tran-
seamus sequentes textum secundum Marcum qui dicit
in textu quod mane facto iudei duxerunt ihesum
et tradiderunt pylato. Tho. d'isno scripto dicit
tradiderunt itaque ihesum romanis sed et ipsi a deo tra-
diti fuerunt in manibus romanorum ut adimplerentur
scripture dicentes secundum opera manuum illorum
retribue illis. Notandum est hic xpus quater fuit a iu-
deis ad mortem traditus a ipso iudaico ipsum accusan-
te et capiente ut patet in textu. Secundo a pylato ipsi in
passioni adiudicante et ad crucifigendum iudeis
tradente sicut dicitur in isto c. quod tradidit eis fla-
gellis cesum ut crucifigeretur. Tertio fuit traditus
a seipso quia voluntarie passus fuit mortem
et ideo dicitur i petri ij quod tradebat iudicanti se
iniuste. et ad ephesios v° Ambulate in dilectione
sicut et xpus dilexit vos et tradidit semetipsum
pro vobis etc. Quarto fuit traditus ad mortem
a deo patre suo sicut dicitur ad Ro. viii proprio
filio non pepercit sed pro omnibus nobis tradi-
dit ipsum. Sed statim oritur dubium de duobus
ultimis quia secundum primum ix ethicorum prohibetur ne aliquis
sit causa sue mortis. Item occidere xpum fuit
malum igitur si ipse fuit causa sue mortis quod sponte
aut ultro tradidit se sive si pater suus tradidit
eum ipsi fuerunt causa mali. ergo nec pater
nec ipse aliquomodo fuerunt causa sue mortis
ut videtur eum tradendo. Tamen dico et primo quod deus
pater filium tradidit morti in istis de causis.
Primo mittendo eum in naturam passibilem
quia mori non potuisset nisi naturam passi-
bilem habuisset. Secundo tradendo ei voluntatem
moriendi pro redemptione humani generis. Tertio
quia ab eterno deus pater ordinaverat quod eius
morte occidendus esset. Quarto iudeis permitten-
do ut eum occidere possent quia licet non dedit eis

Xpus traditus
a Iudeis 1
2 Pylato
A seipso 3
A patre 4
quo
Con
Con
Pater
1.
2.
3.
4.

voluntate nec inspiravit ut eum occiderent
dedit tamen eis potestatem ut facere possent unde
Ioh. xix dixit xpus pilato Non haberes in me
potestatem aliquam nisi tibi fuisset datum desuper — scilicet a deo patre
et patet quod deus pater non tradidit mortem eius
occidendo nec voluntatem occidendi tribuendo vel
inspirando, sed eo modo quo dictum est, et sic
non fuit in causa malicie eorum nec causa [illegible]
[illegible]. De hoc quod dicitur quod ipse tradidit se dico — 2 Filius
quod secundum quod ordinatum erat a deo patre ab
eterno quod ipse pateretur [illegible] pro redemptione
generis humani ipse libenter et voluntarie se ob
tulit obediendo patri et mundum redimere volens
et tunc dicitur quod fuit causa sue mortis ego
dico hic quod aliquis potest esse causa sue mortis
dupliciter videlicet culpabiliter alio modo etiam moraliter
Culpabiliter sicut aliquis est causa mortis sue — 1 Culpabiliter
ex desperatione. sic enim aliquis ex desperatione se — ex desperatione
suspendit aut occidit et istud philosophus ix ethicorum vi
tuperat et prohibet. Alio aliquis est causa sue mor — 2 Indiscretion
tis ex indiscretione et hoc [illegible] sicut enim credit
bene facere occidit seipsum sicut empedocles philosophus fecit
qui volens ostendere discipulis quod mors corporis
non est tamen ipse vivus et [illegible] evomentis ignem
de visceribus terre sicut narrat Tullius et Ieronimus
contra Iovinianum. Et Origenes se castravit viri
lia abscindendo ne esset suspectus habitando cum
monialibus ut narrat Ieronimus li. [illegible] contra Ruffinum
Aliquando aliquis potest esse causa sue mortis mora — 3 Moraliter
liter quia mors sua ad bonum finem sive ad fi
nem spiritualem bonum [illegible] sicut multi martires
currebant ad martirium et provocabant tyra
nos ut eos occiderent ne perderent gloriam et multi
pro bono communi se morti tradiderunt ut narrat Aug.
de [illegible] rege Codro Athemensium qui ut liberaret
patriam suam a late demoniorum secundum oracula deorum
fecit se occidi et multi ut patet in gestis romanorum [illegible]

[illegible]
Iohannes in [illegible]
[illegible] li. 2 c. 28
Athenienses [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Codrus [illegible]
[illegible]
[illegible]

Non vicerunt eum ut ipso moueret quo vellet
et duxerunt ut moueret quo vellet
tradiderunt ut pateretur quid vellet. In hoc xpus delectatur [illegible]
Responsio. In hoc xpi [illegible]

et mors xpi erat necessaria pro liberacione totius generis humani. ideo obediendo deo patri libenter et prompte se morti obtulit. ys. liii. oblatus est quia ipse voluit. et sic non peccauit sed meruit sicut dicit apostolus ad phil. ii. quod deus exaltauit eum etc. et sic patet per quos et a quibus xpus fuit traditus ad mortem. Et interrogauit eum pylatus. Tu es rex iudeorum. Est hic notandum quod iudei primo accusauerunt xpm de tribus. primo fuit quod ipse prohiberet dare censum cesari. secundo quod diceret se regem esse. Et quia pylatus forte audierat quod xpus dixerat reddite que sunt cesaris cesari. ideo primam accusacionem nullam reputauit quesiuit de secunda. respondens ait illi tu dicis que responsio secundum theophilum fuit dubia. Nam tu dicis potest sic intelligi. ego non dico sed tu dicis. Alio modo tu dicis i. sic est ut tu dicis. Et sic exponit Beda dicens quod sic respondit ut veri diceret et sermo eius calumpnia non pateret. Unde et Joh. xviii legitur quod pylatus ihesum sibi traditum introduxit in domum suam iudeis non intrantibus pretorium ut non contaminarentur. cui se certo tunc locutus est pylatus et petiit quod dictum est. et iterum exiuit ad iudeos xpo intus remanente. et petiit a iudeis quam accusacionem haberent aduersus ihm qui dixerunt si non esset hic malefactor non tibi tradidissemus eum. et tunc introiuit pylatus ad ihm et locutus est cum ihu multa de quibus facit Johannes mencionem. Et iterum exiuit pilatus ad iudeos adducens ihm secum. et tunc hii scilicet accusabant eum in multis. Marcus non dicit que fuerunt illa. sed lucas magis exponit. dicit quod eum accusabant dicentes hunc inuenimus subuertentem gentem nostram etc. et tunc non respondit. pylatus autem rursum interrogauit eum. dicens non respondes quicquam. Beda dicit quod nichil inde voluit

Vides in quibus te accusant

[illegible] ipsi Regis Iudeorum appellaverunt ipsum ut [illegible]
[illegible] addebat Regem. Ideo ipsum Regem [illegible]
[illegible] quia pylatus [illegible]
[illegible] Regis [illegible] xpo
[illegible] Iudeis et [illegible] qui est [illegible]
[illegible] addiscerent Regem pylatus [illegible]
[illegible] [illegible] accusatores [illegible]
falsi et [illegible]
[illegible] quod ei imponebant [illegible] veritas
[illegible] et [illegible]
[illegible] legem [illegible] legem
[illegible] probabat [illegible]
[illegible] veritate.
Nec [illegible] Et ipse liber [illegible]
[illegible]
[illegible] et [illegible] Petro.
[illegible] Regem [illegible]
[illegible] Regnum [illegible] vellet [illegible]
[illegible] Regem [illegible]
[illegible] Regem. [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] falsi Nec [illegible]
[illegible] quod ei [illegible] possunt [illegible]
[illegible] accusatores [illegible]
De [illegible] pylatus [illegible]
ad [illegible]
[illegible] [illegible]
de [illegible] legem
[illegible] falsi et [illegible]
[illegible] [illegible] quia [illegible]
[illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible]

Unde cesari ad litteram que magis timuerunt ...
et Romanum imperium et videbant quod Romanum
imperium per homines imperatores sibi et dicebant
scilicet xm regem esse, Iterum dicebant aut
imperatorem quod ipse esset regem Iudeorum de
quo imperatori Romano sub tributo in signum
subiectionis fuerunt / ... Romani
regnum a Iudeis abstulerunt ... supplicium
frangerent et ... tollerent
Interrogavit ergo eum Pylatus Tu es rex Iudeorum
De hoc ... quere ... quia hec ... videbantur
... Romano qui ... Iudei
Et ille a te dicis aut alii tibi dixerunt de me
... sunt ... ad ...
Pylati ...

Dixit quod ... Pylatus Iudeus ... tradiderunt
... Et ... quod ... esse regem
... rex non esset ... Pylatus ...
... regnum ... respondit esset
rex regum et dominus dominantium q. d. Tu dicis quod
rex sum ... non sum talis rex
sed alius ... et ...
Regnum meum non est de hoc mundo q. d. ...
Nunc autem regnum meum non est hinc ... de
... in hoc mundo ... quod est ...
... regnum ... plus in ...
... regem ...
Regnum meum ... ...
... non est de hoc mundo sed
... regem ...
... et ... quod ...
... et ... regem ...
in regem ... regnum meum ...

[illegible] mea et Auctus quem sum Rex Non est
de hoc mundo &c. i. non habet originem ex
[illegible] mundanis et electione hominum sed solum
sicut a patre. Daniel [illegible] stans cum [illegible]
[illegible] de hoc [illegible] 21 Suscitabo
Deus [illegible] in regnat Rex [illegible] ad
Capit. Magis [illegible] quod erant
[illegible] est qui [illegible] est Rex [illegible] art. 2
et Rex [illegible] a Natura [illegible] Naturaliter
post [illegible] spiritualis [illegible] est
[illegible] in [illegible]
Et probat Regnum suum non esse de hoc mundo &
Si ex hoc mundo esset Regnum meum ministri mei
mei decertarent utique. Sed quia habet Regnum
[illegible] ministri [illegible] habent
ministros [illegible] in [illegible] cum non est
quia Rex non est potens [illegible] ministros suos
Sed Rex [illegible] qui est potens [illegible]
[illegible] tribuit [illegible] ad Regnum suum
non indiget [illegible] ministris [illegible]
habebant [illegible] Angelos
sed [illegible] [illegible] in hunc
mundum ad [illegible] et non ad
[illegible] Regnum meum non est de hoc
mundo [illegible] habet [illegible] de hoc mundo
Est [illegible] a [illegible]
[illegible] ad [illegible] Regnum meum non est de hoc
mundo [illegible] in Regno meo [illegible]
[illegible] non [illegible] de hoc mundo
[illegible] in [illegible]
[illegible] est de hoc mundo [illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] sed [illegible]

et ipse [illegible] quia ipse est rex super omnes
filios superbie. Job 41. Cum quer[illegible]
Regnum habet [illegible] et [illegible] sed non [illegible]
[illegible] non ab homine sed a deo. Non [illegible] sed [illegible]
non mobile [illegible] et [illegible] sed [illegible]
Alii [illegible] regnum ipse habet quia [illegible]
[illegible] et [illegible] tempore [illegible]
[illegible] quod deus [illegible] regnum [illegible]
est rex et deus [illegible]
[illegible] in hac [illegible]

Unde [illegible] rex [illegible] ego [illegible]
et ad hoc veni in mundum ut testimonium perhibeam
veritati. [illegible]
Et [illegible] et ego [illegible] sed [illegible]
quia [illegible] in hac [illegible] a patre
sed [illegible] a deo [illegible] rex [illegible]
Ego [illegible] rex [illegible] Ego hodie
[illegible] Et ad hoc veni in mundum
[illegible] ut testimonium perhibeam veritati
[illegible] rex [illegible] et rex a deo patre [illegible]

Et [illegible] sacerdotis in

[illegible] ipsi qui [illegible] veritatis et [illegible] testimonium perhibeam et [illegible] testimonium [illegible]

Accipit dux et bene ex descripcione ... indiget
Nec ... [illegible]
... [illegible]
que ... defenditur et ... Buzania ... et ... 317

ne emen dulud dimitteretur a presidie et tunc
utilitas differretur vnde sequitur quod vnius aut
plius ~~non~~ audit ~~quamuis~~ ita ut muraretur psos
si ut visficaretur scriptura qua dicit treni iii
ex ore altissimi non egredietur bonum neque malum
et illud ysa. lvi. os non apperuit etc. / Et si queretur
causa quare non audit potest dici quod multi non
audent ad ea que queruntur ab eis quinque ex
prudencia — Ex prudencia sicut demostenes philosophus
potencia — et maximus rethoricus vt dicit de
verecundia — nugis philosophorum nunquam ex improviso rem
modestia — ponderet ad quesitum quia vir
diffidencia — hominis qui reputat prudens est
siue timore — tanti ponderis quod etiam si non esset
directe ad utilitatem quesiti qui alicere quereretur
preteur sicut ipsemet dicebat / et ideo prudens
homo sumat consilium antequam proferat eam
ecclesiastici xi antequam audias et bene considerans de re ne
iudicas / Secundo non audent racione sue potencie vnde
legitur quod Allexander magnus in iudicio pro
vno qui contra rem instituentem errauerat le
qui vel aliquid dicere recusauit dicens quod ad quia
amicum partem me verto siue iuste siue iniuste
obedienciam alii me sequuntur et ideo ad dicere
noluit / Racione verecundie non audet reus quod timet
confiteri delictum vnde Job dicebat quid dicam
aut quid audebo cum ipse fecerim // Ex modestia
non audent maturi et prouecti homines sed ex-
pectant quid alii dicant vnde zenocrates nunquam
in scolis volebat primus legere aut loqui propter
modestiam discipulis exemplo ostenderet et doceret
ideo dicitur prouerbiorum xviii qui prius audit quam audiat
se alium stultum se demonstrat / Racione dif-
fidencie aut timoris non audent homines confi-
teri dubii timentes iram iudicis et domini sui
vnde Job ix dicebat Auferat a me virgam
suam et pauor eius // me terreat et loquar non n.

// ...

Marginalia (right):
inchoauit
Ro
1 Prudencie
2 Potencie
3 Verecundie
4 Modestie
7 Diffidencie
pretur

possimus metuens rendere. Tercio ad propositum per nullum istorum xpus volebat rendere nisi forte prudencie quia ipse sciebat quod ipse fuit et posset se deffendere rationibus et excusacionibus efficacibus et viis / quod per hoc liberacio et perfectus generis humani impediretur / et non erat via aut modus quibus eius passio accelerari et perfici posset nisi per silencium. Quapropter ex sua prudencia tacebat et non respondebat quicquam ad ea que sibi obiciebantur et ideo dicit Crisostomus in scripto suo quod mirabantur preses quia cum legis doctor esset et eloquens et potens responsione sua eorum occasiones infringere non rendebat quicquam sed magis eorum occasiones viriliter et prudenter sustinebat.

Et diem illum festum dimittere solebant aut solemnem illis unum ex vinctis quemcumque petiissent. Et hic secundo dicitur et innocencia quia Barrabas latro dimissus fuit et xpus innocens occisus / Sed quia magister Johannes Beleth querit hic provenit causa / quare in die festo azimorum dimittebatur omni anno unus vinctus quem a iudeis petebatur / Dicit in summa / quod iudei festivitates aut sollempnitates quas faciebant in rememoracione exitus sui de egipto et sue peregrinacionis in deserto / aliquo signo decorabant sicut erat dies scenophegie / quando habitabant in tabernaculis vii diebus / et festum clangoris quando buccinabant in tubis ductilibus et corneis / ad designandum quod ea die fuit ysaac liberatus ne ymolaretur et similiter de aliis / Ita in festo azimorum quando recitabant tempus phase quando comederunt agnum paschalem quo fuerunt liberati de servitute egipciorum et exercitu egipciorum instituit Moyses quod prima die festivitatis illius omni anno liberaretur unus incarceratus a carcere

potuit

sine vel dimittere

Nota

[Margin notes:] Nota quod iudei accusaverunt xpum dupliciter. Primo quod iudicis accusacionibus respondere noluit. Pylatus ... 2o requirens iudeorum maior persuadendo et minorum obediendo. Pylatus ... 4to clamaverunt ... Pylatus ... 5to Pylatus et altercacio ... iudeorum ... xpum liberando ... Pylatus ... 6to ... iudeorum ...

Sed quare ... Illa consuetudo fuit bona ...

q̄ si non esset salacem primus filius manum mitteret in signum liberationis eorum ab egypto / et istum rinum tenuerunt semper quamdiu habuerunt dominium iurisdictionis / Cum autem potestas iudiciaria devenit ad romanos / et tunc secundum modum antiquum rogabant presidem ut hoc faceret / et annuebat et hoc est quod dicitur in littera Erat autem qui dicebatur barrabas qui cum sediciosis vinctus erat qui in seditione fecerat homicidium. Glosa dicit quod ut maior impietas iudeorum appareret describitur enormitas culpe latronis quem iudei christo pretulerunt / Unde sciendum quod iste homo barrabas erat homo insignis / sed pessimus / quia latro / homicida / et sediciosus. Unde sciendum quod sedicio secundum philosophum v ethicorum ubi ait de crimibus est dissensio que fit inter cives unde sepius per dissensiones fiunt bella inter cives et destructiones civitatum / sicut contingit syracusanis / sicut dicit philosophus v politice Et quia qui instituit civitatem magnorum bonorum causa fuit ut dicit philosophus primo politice et civitas maxime consistit in unitate et pace. Ideo qui eam movet inter cives est causa magni mali / et per consequens sedicio est grave peccatum et sediciosus gravius et execrabilis peccator / ex quo patet quod iste barrabas erat pessimus quia sediciosus et homicida et ita post glosa ordinaria Et cum ascendisset turba cepit rogare sicut semper faciebat ~~...~~ illis unus dimitteretur eis / pylatus ~~...~~ / autem respondit eis ~~...~~ dimittam vobis regem iudeorum yronice loquebatur pylatus eis deridendo eos quia vocabant eum regem iudeorum et causa subiungitur / Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum ~~...~~ summi sacerdotes. Ex quo dicit glosa manifeste patet quod invidia est quod pessimum. Et propterea dicitur fera pessima de qua dicitur Gen. xxxvii fera pessima devoravit filium meum Joseph. Principes autem ~~sacerdotum~~ concitaverunt turbam ut magis barrabam dimitteret eis ~~dimitteretur~~ eis. Pylatus autem respondens ait illis

///item//

Concordia

Crux

[illegible marginal note]

Volebat pylatus (?)

quid ergo vultis faciam Regi iudeorum Et illi [illegible] clamaverunt crucifige eum Pylatus vero dicebat illis quid enim mali fecit Adverte in quo suo dicit quod pylatus plures occasiones querebat liberandi xpm. Primo in hoc quod dixit Quid enim mali fecit In consciencia sua absolvit eum set statim post interrogatio de facto debuisset eum liberasse quia iudex non debet iudicare contra veritatem quam novit Et iste sciebat scilicet pylatus quod xpus nichil mali fecerat et quod per invidiam tradidissent eum Ergo debebat eum absolvere Confirmatur quia homo in iudicando debet se conformare divino iudicio quia iudicium dei est ut dicitur Roma. 2° est secundum veritatem ut dicit ad Ro. 2° et ysaie xi° predicitur de xpo non secundum visionem oculorum iudicabit neque secundum auditum aurium arguet sed iudicabit in iusticia etc. Et tamen in iudicio probationis requiritur ut fides fiat iudici de veritate Unde in hiis que sunt notoria non requiritur iudicialis ordo secundum illud prima ad Thi. 5° quorundam peccata hominum manifesta sunt etc. sed iudei accusantes non faciebant fidem iudici de hiis in quibus accusabant xpm set tamen clamabant igitur pylatus sequendo veritatem debebat eum liberare Et si arguatur contra iudex in iudicio utitur publica persona et ideo in iudicio oportet recipere que ponuntur et iudicare non secundum ea que novit ut privata persona sed publica et communis modo pylatus tunc sedebat pro tribunali tanquam publicus iudex et in sede ordinaria iudicabat igitur debebat iudicare ut iudex publicus et communis non autem suo arbitrio quod accusatum ita eum expedire Respondeo hic quod secus est in foro contentioso ubi pars agit contra partem pro aliqua re commutabili vel civili et secus est de foro consistoriali ubi agitur de morte aut vita innocentis et rei Nam in foro contentioso oportet quod

Nota x modis intendebat pylatus liberare xpm

1 Remittendo officium cum dixit Accipite eum vos et secundum legem vestram [illegible]
2 Examinando causam cum quesivit Tu es rex Iudeorum
3 Confessando legitime cum dixit Nullam invenio in eo causam
4 Mutando forum [illegible] misit eum ad Herodem
5 Iusticiando penaliter cum misit Emendatum ergo eum dimittam
6 Assumendo [illegible] cum quereret dimittere eum
7 [illegible] Regem vestrum crucifigam
8 [illegible] dimittam [illegible]
9 [illegible]

In foro contentioso

iudex vtatur iusticia distributiua et commutatiua
In quibus o[portet] q[uod] iudex sequatur leges scriptas
et consuetudines approbatas et q[uod] recipiat instrumenta
et testes et ea que faciunt ad approbationem cause [contra]
partium et tunc iudex debet iudicare non absolute [secundum]
veritatem quam nouit vt p[er]sona p[ri]uata sed debet
iudicare s[ecundu]m p[ro]bata et vt publica p[otes]tate vtens.

In foro conscientioso

In foro conscientie vbi agitur de vita hominis secus
est quia iudex debet causam et p[er]sonas inductas
districtius examinare et se de veritate informare
et si ei etiam tanquam p[er]sone priuate apparet
de innocentia illius qui accusatur debet iudex eum in
nocentem deffendere et si potestatem habeat debet eum
liberare sicut precipitur in lege. et vt dicitur prouer[biorum]
xiii. Iusticia custodit innocentis viam. Quomodo
in p[ro]posito xp[istu]s erat innocens coram a quibus
accusabatur et hoc sciebat sic iudex qui dicebat
Nullam causam inuenio in homine isto. et pota
tem habebat liberare eum sicut ipse dicebat Nescis
quia potestatem habeo dimittere te. et crucifigere te
et ideo debuisset liberasse eum. Quapropter gra
uissime peccauit tradens eis xp[istu]m vt crucifige
retur. et liberando barrabam. et hoc bene insinuat
saluator qui dixit Joh. xix. Propterea qui me
tradidit tibi maius peccatum habet. ergo pilatus habuit
peti[ti]ones soluendum per distinctionem habitam. At
illi magis clamabant crucifige eum. Beda hoc
factum est vt impleretur quod in xxi. p[salmo] scribitur
Circumdederunt me canes multi. congregatio mali
gnantium obsedit me. et illud Jere. xii. Facta est mihi
hereditas mea quasi leo in silua. dederunt super
me vocem suam. Ysaia. quod in hac sententia
congruente expectaui vt facerent iudicium fece
runt iniquitatem et non iusticiam sed clamo
rem. Pylatus volens satisfacere populo dimisit
illis barrabam et tradidit ihesum flagellis
cesum vt crucifigeretur. Sic dicit Chrysostomus. Et bene

In hoc apparet culpa pilati manifeste quia nec obstinavit condempnando xpm iudicij ordine nec veritatem sibi notam. Sed benivolentiam populi captavit sanguinem innocentem condempnavit quod dicitur quod dimisit ihm flagellis cesum et crucifigendum quod vult intelligere in hystoria ubi inter nos erat romanis quod aliquis accusabatur de aliquo crimine et non poterat probari ad plenum coram eum quod homo flagellabatur i. puniebatur xxxix ictibus etc spiritualas et lata consuevit ut pro suspicione saltem tormentum reportaret et pars aliquorum contentaretur Et sic dicit apostolus se flagellatum fuisse qui dixit ij cor xi a iudeis quinquies quadragenas una minus accepi i. minus una. Sed tractatum huius et dicit quod in hoc pylatus credidit satisfacere populo et quod plebs de hoc esset contenta sicut patet Joh xx ubi dicitur quod pylatus adduxit xpm flagellatum foras iudeis et dixit eis ecce homo quasi diceret satis est sufficiat vobis Sed quia invalescebant voces eorum clamantium crucifige ideo ipse abusus est potestate et dimisso barraba tradidit eis xpm ut crucifigeretur. Quod qui allegorizare istud ewangelium exponit pro maiori parte dicit in isto passu Quod illa figura que habetur levitici xvi de duobus hyrcis videlicet hyrco a pompeio i. emissario qui vivus dimittebatur pro peccatis populi in desertum et alius occidebatur sive ymolabatur pro populo In dimissione barrabam et occisione xpi perfecte figuratur et impletur Unde concludit hic duo hyrci assumuntur a pompeys i. emissarys cum pro peccato populi in desertum absolutus dimittitur alter pro peccatis ut agnus occiditur pars domini mactatur pars dyaboli que per barrabam intelligitur effrenata dimittitur Sed xpi illusio a militibus

Jero mg

xv 6

105
320

Locus inducitur ad signandum quod sacrilega
sunt illa allusio [illegible] quod est locus
replicationis [illegible] ex dictamine iustitie
[illegible] in loco iustitie [illegible]
[illegible] sacrilegium est. Prov. 20. Rex
qui sedet in solio ~~[illegible]~~
iudicii ~~[illegible]~~ dissipat omne malum in intuitu suo
Amos 6 ve vobis qui appropinquatis
solio iniquitatis [illegible] in diem
malum [illegible] inducitur ad significandum
quod prodosa sunt illa allusio. Nota quod [illegible]
[illegible] ad [illegible] est [illegible]
[illegible] ex [illegible] et [illegible]
[illegible] inducitur ad
[illegible] que [illegible] fuerat allusio. De qua
dicitur [illegible] purpura [illegible] Mathei [illegible]
dicitur [illegible] coccineam
in [illegible] purpure que [illegible]
Regis dicit [illegible] vestem coccineam
et purpuream [illegible] ad [illegible] et
[illegible] et dicitur [illegible]
a [illegible] que [illegible]
in [illegible] et quod [illegible]
[illegible] et [illegible] in [illegible]
[illegible] sit [illegible] et [illegible] vestis
coccinea vel purpurea [illegible]
vestis coccinea [illegible] ad aliquales
[illegible] plus quam purpurea [illegible]
[illegible] vestis purpurea [illegible]
[illegible]
[illegible] purpura cum induerit

Et accipiunt amictum purpureum in opprobrium
Regum nomen quod ipse ut Iudei appellant
indebite usurpabat / et ad deridendum eum
sicut regem stultum. Eum acceperunt purpuram
et clamidem non romanam sed coccineam
[illegible] augustorum / Cum enim [illegible]
Rex dicebatur. induunt eum vestibus quibus
Reges utebantur ./.
Propter illa tria induerunt sibi vestes. 3

Alba
Rubea
Coccinea

Sed depingunt [illegible] vel triplex [illegible]
familiaris debet induere veste albam innocentie
Rubeam caritatis et obedientie / et
Coccineam ad [illegible] [illegible] Et [illegible] [illegible]
[illegible] unum [illegible] Alias [illegible]
[illegible] ac [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] toti [illegible] [illegible]
et flagellaverunt ut impleretur illud [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

Purpureum
Arundo
Corona

Non 3 regalia insignia [illegible] et [illegible] sole
[illegible] imposita ut reges [illegible] [illegible] maiestatis
[illegible] Regnum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] Unde et arundinem dedit
[illegible] [illegible] ad denotandum Regnum suum esse vacuum
et infirmum sicut arundo est vacua [illegible]
plena

[illegible]

Milites autem duxerunt eum intro in atrium pretorii et convocant totam cohortem et induunt eum purpura et imponunt ei plectentes coronam spineam et ceperunt salutare eum ave rex iudeorum. Beda istud primo literaliter post ea exponit mistice. Sciendum igitur primo quod iudei imposuerant xpo quod ipse diceret se esse regem iudeorum. Ideo milites pilati i. stipendiarii et servientes qui milites dicebantur quia fulgentes in armis et est genus hominum rapax et corruptibile pro pecunia quia a principibus sacerdotum iam corrupti erant acceperunt xpm et duxerunt in atrium pretorii et derisione signa regia ei imposuerunt ita videlicet ut [illegible] pristinis vestibus induant purpura quia antiqui reges purpura utebantur. Matheus dicit induunt eum clamidem coccineam. Et dicit augustinus in de consensu evangelistarum quod est vestis rubra eo similima et primo [illegible] hoc factum est ut scriptura videlicet ysa. lxiii quare rubrum est indumentum tuum et vestimenta tua quasi calcantium in torculari. Secundo pro septro regali dant calamum pro dyademate dant ei coronam spineam et adorant eum quasi regem dicentes ave rex iudeorum. Sed sicut dicit beda necesse est ut nos etiam ista intelligamus mistice vestimentum rubeum quo pro nobis in sua passione induta est caro sua benedicta pro nobis cruentata et sanguine tincta sicut ysaias in persona xpi dicebat lxiii c°. Torcular calcavi solus et de gentibus non est vir mecum. Sed aspersus est sanguis super vestimenta mea et omnia indumenta mea inquinavi. In corona vero quam portabat spinea nostrorum suscepto peccatorum pro qua mortalis fieri dignatus est ostenditur. Unde precursor ipsius testimonium ei perhibens ait Ecce agnus dei ecce qui tollit peccata mundi. Spinas igitur portavit quia peccata nostra portavit. Quod in opprobrium dant ei calamum et deridendo salutant

dicentes

Beda

Purpura

Calamum

Corona

[illegible]

Ubi accipias quod secundum documentum quod nos ... debemus ... operibus / caritatis operire Sic enim xpus purpuram ... dignatus est / Sic et nos ... nostra ... operibus / debemus operire ... ut ait petrus Caritas operit multitudinem peccatorum

eius

sic exponit Iohannes opprobria est nunc abstulerunt opprobrium, contumelie eius nos liberos fecerunt, corona spinea capitis eius dyademata regni adepti sumus, vulneribus eius sumus sanati. Thomas vero in suo scripto exponit moraliter. Induimur nos purpuream stolam regalem, quia ut reges ambulare debemus calcantes super serpentes et scorpiones et subpeditantes ... omnia sumamus coronam spineam id est debemus coronari vita arta et abstinencijs et puritate. Et percuciebant caput eius arundine et conspuebant eum et ponentes genua adorabant eum. Beda sic exponit mistice. Dicit enim sic. hec tunc fecerunt milites pilati hec usque hodie faciunt heretici et pagani, milites utique dyaboli. Cum enim caput xpi deus, caput eius percuciunt qui eum deum verum denegant, et quia per arundinem ... quasi arundine caput xpi feriunt qui diuinitatis illius contradicentes errorem suum confirmare auctoritate sacre scripture conantur. Spuunt in faciem eius qui eius presentiam gratie verbis execrandis exsufflantes cece mentis insania conceptis respuunt, et ihesum xpm in carne venisse denegant. Et quidam milites illudentes adorabant, sed sunt hodie qui moris insanie qui eum certa fide ut deum verum adorant sed peruersis actibus mox verba eius quasi fabulosa despiciunt ac promissa regni illius temporalibus illecebris longe postponunt. Thomas moraliter exponit istud vltimum dicens quod ypocrite assimilantur istis militibus xpm illudentibus qui corde superbo et doloso ante xpistum se humiliant. De quibus bene dicitur Ecc. xix. Est qui nequiter se humiliat et interiora eius plena sunt dolo. Et est sciendum quod propter istam genuflexionem indecorum quia deum illum irriserunt non facit ecclesia in die parasceues genuflexionem pro iudeis in orationibus sollempnibus.

Ro.

licet faciat pro hereticis et paganis. Etiam sciendum quod triplex fuit illusio Christi. Prima in domo summi sacerdotis qui spuebant in faciem eius et velato capite percutiebant caput eius dicentes prophetiza Christe quis est qui te percussit. Secunda illusio fuit in domo Herodis qui in signum fatuitatis induerunt eum veste alba. Tertia fuit in pretorio iudicis ut hic dicitur. Et ideo ad hanc triplicem illusionem a cordibus fidelium expellendam triplex honor in die parasceves domino exhibetur in tria genuflexione et laudum decantatione et hoc in lingua latina et greca. Agyos otheos ysyros etc. quod in latina lingua chorus reddit sanctus deus sanctus fortis etc. Tacet lingua hebrea quia in illa deridebant eum. Et postquam illuserunt ei exuerunt eum purpura et induerunt illum vestimentis suis. Allegorice exponitur sic. Quod est quod eundo ad crucem Christus suis vestibus pristinis reinduitur nisi significando quod moriendo ipse naturam humanam veste innocentie quam in primis parentibus perdiderat reinduit. Secundum quod necesse erat eam per mortem eius reparari. Sed statim propter dicta Ieronimi possit queri utrum necessarium fuit naturam humanam reparari et videtur quod sic. Dicit et etiam quia alter esset ut frustrata fine suo quia cum secundum se totum lapsa essent nisi fuisset reparata ad statum pristinum esset. Confirmatur per Anselmum Cur Deus homo libro primo c. 10. In deo si ponamus inconveniens minimum sequitur impossibilitas. Et ergo si potest ratio quantumcumque parua quod aliquid in deo sit decens si maior ratio non repugnat sequitur necessitas. Sed congruum fuit naturam humanam reparari ergo fuit necessarium. Oppositum videtur tamen quia quod fit voluntarie non fit necessario. Sed reparatio nature humane fuit voluntaria. Ergo non fuit ex necessitate. Dico hic quod est duplex necessitas absoluta et conditionata. Reparatio humane per mortem Christi non fuit necessaria necessitate absoluta

Spoliatio vestium pretiosarum eductio extra portam est risus proxima paupertatis
[illegible] ad crucifigendum est violentia est actio finalis
Et educunt eum ut crucifigerent etc.
ut Iohannes etc.

nec ex parte dei quia tali necessitate deus nichil fa-
cit ad extra sed contingenter facit quicquid
facit nec ex parte creature fuit necessaria absolute quia
talis reparatio non debebatur nature humane absolute
quia alio modo posset reparari si deus voluisset. Se-
cundum necessitatem ordinata fuit bene necessaria quia sic deus
ordinavit naturam humanam reparari ut finem
ad quem ordinata erat frueretur scilicet visione beata
et reduceretur ad celestem patriam unde ceciderat et
quod modus reparationis fuit conveniens et quantum
ad deum et quantum ad naturam humanam qui voluerit
videre rationes pulchras et efficaces videat divina
secundum hec in c. p. et augustinum de doctrina christiana
libro primo c. v. licet causa brevitatis illas diligenti
relinquo et sic patet quod rationes prime procedunt de
necessitate ordinata et congruentie bene conclu-
dunt. Ad oppositum arguit de necessitate absoluta

Et duxerunt eum ut crucifigerent et angaria-
verunt quempiam pretereuntem Symonem
Cyreneum venientem de villa patrem
Alexandri et Ruffi ut tolleret crucem eius. Post
post condempnationem Christi et contumelias condemp-
nato ad crucifixionem eius narranda [illegible]
Et educunt etc. Notandum quod hic Iohannes allegorice
exponens ponit diffuse figuras veteris testamenti
in quibus ista crucifixio figurabatur. Unde dicit
hic educitur Abel in agrum a fratre occidendus hic
Ysaac portans ligna vadit ut ymoletur hic
Ioseph adest cum talari tunica sanguine lita
hic Moyses cum virga et cum serpente suspen-
so in ligno hic est botrus in ligno portatus hic
Heliseus cum ligno ad querendum securim que
mersa erat et natavit et genus humanum quod
a ligno vetito ceciderat in infernum per lignum
crucis et baptismum aque natavit et plura alia etc. — ad paradisum natavit
De isto Simone Cyreneo dicit Beda quod non fuit
Ierosolimita sed Cyrenes Cyrenensis civitas — hic adest verus

Cyreneus

Ionas de ligno navis forus in mare et in ventrem ceti triduo missus
[illegible] patet ergo quod eductio Christi figurata fuit in lege et in prophetis

et angariaverunt quendam pretereuntem Symonem nomine Cyreneum. Cyreneum ... Petrum, Alexandri et Ruffi ... venientem de villa ut tolleret crucem eius ... ad ... 323

... sed ut ... ostenderent eum hominem fatigatum et lassum ... dei filium

libie ut in actibus apostolorum legitur / et illum forte venientem de villa obvium habuerunt. Et dicit beda pagus dicitur unde paganos. Et dicit beda quod villa grece pagus dicitur unde paganos appellamus quos a civitate dei videmus alienos / et ideo ut dicit beda misterie signat quod de pago symon egrediens crucem portat post ihesum / quia ypluis nacionum pagans ritibus delictis vestigia domini per passionis obediens amplexatus est / nec, ut dicit Augustinus in libro de consensu ewangelistarum aliquid movere debet quod dicit Johannes ewangelista quod xpus exivit portans crucem suam / quia utrumque esse potuit / quia primo crucem suam portavit / et quia sub pondere fessus fuit symonem ad portandum crucem milites angariaverunt / nec mirum si in portando crucem xpus fuit fessus / quia ut recitat ingressus in hystoriis lignum quod erat in longum habuit xv pedes in longitudine / Quod ewangelista signanter dicit eum patrem Alexandri et Ruffi dicit Johannes quod hoc fecit quia erant discipuli xpi / Et perduxerunt eum in golgatha locum quod est interpretatum calvarie locus. Jeronimus dicit quod golgatha est nomen syrum et interpretatur calvarie locus / Petrus comestor in hystoriis scolasticis dicit sic / Calvarie prope est os capitis carne et capillis nudatum sicut in sepulcris mortuorum invenitur / et quia ibi decollabantur rei et multa ossa capitum ibi dispersa erant dicebatur locus ille sive calvariarum ... quia ut ipse recitat Ambrosius super epistolam ad Romanos videtur velle quod ibi sepultus fuerat adam et a capite eius dictam fuisse calvariam / de qua opinione Jeronimus quod favorabilis est opinio et mulcens aures / non tamen vera. Unde credimus hoc a falsariis positum in Ambrosio et multa alia / quia sepultus fuit in hebron ut legitur ... xiiii Jeronimus tamen narrat quod Judei tradunt quod in hoc loco montis ymolatus est aries pro ysaac / et ibi decalvatus

... Per que ... est in Golgatha ... in loco ... qui est locus ... Mortis xpi ... ex ... loci ... in loco ... malefactores et rei ... est ubi omnes publica ... Per hoc Judei ... cum ... crucifixionis xpi et ... hic locus seu mons calvarie ... magnam ... loca ... obtinet dignitatem / Nam per memoriam passionis dominice habet ... quod ... dominus ...

Beda

nomen eorum Symonis ... filiorum ... xpi discipuli

Jeronimus

calvarie

Ambrosius

Josue

Aug

Tho

xpus .i. a carne sua carnali videlicet iudea sepultus sed et
adhuc opinio illa non tenetur a sanctis
quia dicitur quod mons quem deus ostendit abrahe ubi
immolaret filium suum fuit mons thabor prope
nazareth. Et tunc sequitur quod dabant ei bibere
mirratum vinum et non accepit. De isto vino
mirrato loquuntur diversi doctores. Augustinus in de
consensu evangelistarum dicit quod matheus dicat quod erat
vinum cum felle mixtum. fel quod pro amaritudine
posuit et mirratum vinum amarissimum est. quod
fieri potuit ut et fel et mirra vinum amarissimum
redderet. Thomas dicit quod expressima ordinacione
et condicione sporum alii alia offerebant scilicet
acetum et fel et quidam vinum amurratum. De quo
ita in principio habebant vinum tale. Magister in hysto
riis dicit quod aliqui dixerunt milites secum por
tasse a principio vinum illud. quia illi qui cruci
figebantur cicius sicut propter vectoris nervorum
et sanguinis effusionem. et dum bibunt vinum
cum felle cicius moriuntur. et ideo milites secum
tale vinum portaverant ut eis darent ad potandum
ut cicius morerentur propter quod essent expedi
ti a custodia. Dicit tamen quod potuit esse quod isti mili
tes secum portaverant illud vinum ad bibendum
et ex calore factum fuit quasi acetum. De quod dicat mar

Con

cus quod non accepit contrarium videtur Joh. xix
ubi dicitur quod accepisset ihesus acetum etc. Ad quod
dicendum quod accepit ad gustandum modicum prop
ter impletionem prophecie dicentis dederunt in escam meam
fel et in siti mea potaverunt me aceto. non tamen
accepit ad potandum multum. unde quidam dicunt quod cum
accepisset noluit bibere. et quia quod modicum
est quasi pro nichilo reputatur ut dicit phi
losophus. ideo hic dicitur quod non accepit.
Et crucifigentes eum diviserunt vestimenta
sua mittentes sortem super eis quis quid
tolleret. Deus hic in loco clamavit i.

[illegible marginal note, top margin, six lines of cursive] ... Joh 14 ... in palestina ...

hic in ligno figitur salus ligni primi sive boni
et mali fuit lignum sim lignum boni nobis
et vite fuit extensio manus prime ad lignum
mortem apprehendit extensio autem hec iterumque
perierat nunc ligno hoc liberati sumus ligno
hoc vehimur ad terram viventium Ex quibus
verbis domini statim videtur quod per istam cru
cifixionem et passionem liberati sumus a potestate dyaboli
Et ita ponit plane Augustinus iiii de trinitate c. xiii dicens
xpus innocens occisus dyabolum iure equissimo
superavit nosque liberavit a captivitate sua facta
propter peccatum iusto suo sanguine effuso iniuste
Sed non possum dubitari quia adhuc dyabolus habet
potestatem vexanda corpora sicut experiencia clare
docet et etiam nocet anime per temptaciones etiam
manet nobis colluctatio adversus principes tene
brarum harum sicut dicit Apostolus ad ephesios vi ergo
non sumus nec fuimus liberati per xpi mortem
a dyaboli potestate Confirmatur per illud glose Apo
xx ubi dicitur consummati fuerint mille anni
solvetur sathanas de carcere suo ubi dicit glosa
id est recipiet potestatem priorem ergo et nunc erimus
in eius potestate sicut ante xpi passionem Respondeo et
dico quod per passionem xpi non fuit ablata totaliter
potestas dyaboli nocendi et temptandi. sed potestas
detinendi animas sanctorum vel saltem purga
bile fuit a dyabolo ablata et potestas nocendi et
temptandi restricta et angelorum bonorum
custodia nobis largius commodata unde non tantum
potuit dyabolus nocere nec quantum ad corpora nec
quantum ad animas. post sicut poterat ante passionem
et ita dicit glosa Apoc. xx. qui vult videre eam
Et per hoc patet ad primam racionem quia licet
potestas dyaboli non fuit totaliter ablata. fuit
tamen multum restricta et potestas detinendi electos
iustorum ei fuit ablata Ad secundam racionem dicit glosa
dominum quod et si dyabolus tempore antixpi habebit magnam

90.

[illegible marginal note, right margin] ... forte mulieres ...

[illegible marginal note, bottom margin, five lines of cursive] ... in palestina ... ad ...

Turpitudo mortis xpi habet ex | 1 Ex qdam loci quia Golgatha ubi puniebantur malefactores et ... 2 Ex modo mortis quia crucifixus est ... 3 Ratione societatis quia inter duos malefactores ...

ptatem temptandi aut nocendi hec uero propter insufficienciam meriti passionis xpi Sed magis propter hominum maliciam quia sicut dicitur Mt xxiiii habundabit iniquitas et refrigescet caritas multorum Alii Diuiserunt vestimenta etc. est sciendum quod sicut magister dicit in hystoriis sequendo dicta Johannis evangeliste xix milites qui crucifixerunt eum erant iiii et de vestibus xpi excepta tunica fecerunt iiii partes Theophilus in scripto suo quod illudendo fecerunt sortem super vestimenta eius quia regis vestimenta diuidentes derisione quia uilia erant et non preciosa tunica autem inconsutilis erat reticulato opere facta et ideo scindi non poterat quia desuper contexta erat per totum habens pannum aliquem ex transuerso super humeros positum ad modum corrigie in pellicibus et hoc ut esset forcior et ideo sortem sunt de ea super hoc totum factum est ut impleretur scriptura dicens Diuiserunt sibi vestimenta mea et super vestem meam miserunt sortem Ed ista vestimenta signant sancti ut Beda et doctores exponunt mistice et allegorice Ideo dicamus primo moraliter et typice xpus habuit iiii^or vestimenta

videlicet humilitatis, infirmitatis, virtutis et felicitatis

humilitatis accepit in sua incarnacione qui per humilitatem gloriam sue diuinitatis facto nostre humanitatis operuit et vestiuit Job XXIX Justicia indutus sum et vestiui me sicut vestimento et diademate etc. Vestimenta infirmitatis se habere ostendit in sua passione qui non solum dilaniata fuit plagis sed et tincta sanguine proprio Ysa. lxiii Aspersus est sanguis eorum per eos super vestimenta mea et omnia indumenta mea inquinaui Vestimenta virtutis habuit ab instanti sue conceptionis De quibus vestitum fuit quod dicebat ps De eo Induit me

No

Theophilus — q. d. Ecce iste est qui dixit regem ... de regalibus vestibus ...

impotens

scilicet alia a tunica

i. tunicam inconsutilem

felicitatis · humilitatis · infirmitatis · virtutis

c xii p

s. deus pater vestimenta salutis et indumento iusticie circumdedit me / eciam in sua predicacione et conversacione huius vestimenta virtutum // Odor
dicant primo vestimentorum tuorum super omnia aromata / et deus pater gen. xxvii ubi dicere poterat ecce odor filii mei sicut odor agri pleni cui benedixit dominus / vestimenta felicitatis // felicitatis
et glorie huius post resurreccionem suam quando indutus fuit lumine vestimento ut dicatur in ps. et ysa. dicatur induere vestimentis tuis etc. secundum Iohannem // Iohannes
Quadrupertita vestimenta sunt mandata divina quibus ecclesia vestitur et fideles christiani / que sunt precepta affirmativa / precepta negativa / exhortativa / et consiliativa / et ista dividunt milites inter se. s. fideles in ecclesia dei qui sunt in quadruplici differencia. s. coniugati / viduati / plani et separati id est religiosi / isti sunt milites in ecclesia dei sicut dicitur Iob vii milicia est vita hominis super terram / et zach. ix circumdabo domum meam ex hiis qui militant michi etc. secundum omnes doctores tunica domini inconsutilis signat caritatem et pacem et unitatem in ecclesia militante que caritatis vinculo continentur. Unde beda dicit si enim secundum apostolum caritas super eminenciorem est viam et supereminet sciencie et super omnia precepta est / merito vestis que signatur de super contexta perhibetur. Erat hora tercia et crucifixerunt eum // Erat autem
Notandum est hic quod augustinus libro de consensu ewangelistarum facit hic magnam disgressionem valde ad concordandum Iohannem ewangelistam cum Marco / quia plane marcus ponit quod hora tercia crucifixerunt eum Iohannes ewangelista dicit quod hora erat quasi sexta / Sed ut breviter me expediam / sententia aug. et bede videntur finaliter in hoc consistere quod quando iudei clamabant ut christus crucifigeretur erat hora quasi tercia et hoc ponit marcus ut dicit beda quia illo magis iudei fecisse volebant ipsissime indicavit magis fuisse domini necatorem lingwa iudeorum // Aug.

glo. Milites crucifixerunt eum quod fuit circa horam quasi sextam secundum Iohannem sed per linguas iudeorum hora tercia lingwis crucifixerunt eum Non magis dicendi sunt eum crucifixisse quam isti milites hac dissimiliter / quia milites qui secundum officium suum dicunt sicut parue

felicitatis
huiusmodi
iustitia
virtutum agone

[illegible] [Rex] Iudeorum [illegible]
[illegible] in domo Iacob [illegible]. Et [illegible]
[illegible]
[illegible] Ihesus Nazarenus Rex Iudeorum
[illegible]
[illegible]

qum milicium magnus Cum autem pylatus sedit pro tribunali et adiudicauit fieri peticionem iudeorum ut xpus crucifigeretur erat quasi sexta et sic concordant marcum et Iohannem Iudicio meo dom quod secundum veritatem erat hora media inter sextam et ~~mediam~~ terciam nietum vero denominatur ab utroque extremorum et ideo ab euangelistis aliquando denominatur hora tercia aliquando sexta

Et erat titulus cause eius inscriptus Rex iudeorum. Sciendum quod secundum magistrum in hystoriis scolasticis Crux in qua crucifixus fuit xpus fuit admodum thau sicut T ita quod non erat aliud super caput xpi eminens sed solum trabs extransuerso ubi manus eius affixe / pylatus vero apposuit "tabulam que erat in longitudine pedis cum dimidio et eam fecit desigi retro crucem sic quod emineat de super et tunc fuit figura quasi quadrata sicut modo depinguntur figure quadrate / Et non sine causa fecit sicut ut dicit Ieronimus in quodam suo sic ipsa autem crucis species quid est nisi forma mundi quadrata / oriens de vertice fulget arctoris dextram tenet / auster leua consistit / occidens sub planta firmatur / avis in modum crucis ad ethera in aquam natat nauis per mania extensa crucis si in vela sufflata thau litera signum salutis et crucis demonstrat Et Beda dicit quod in forma crucis signantur iiii^or^ virtutes in cordibus / fides in longitudine / spes in latitudine caritas in altitudine / humilitas in profundo ut in nobis vificetur quod dicit apostolus ad Ephesios iii^o^ ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis que sit longitudo latitudo sublimitas et profunditas / quod pulcre deducit bernardus libro ultimo de consideracione ad Eugenium papam videat diligens lector ibi si placet / De titulo est sciendum quod sicut dicit Ieronimus super illo psalmo eripe me de inimicis meis etc triplex est titulus

Canellum et

Ieronimus

Beda

30
[illegible] crucis

[illegible] obediencia [illegible] in profundo [illegible] virtutum humilitatis
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Memorialis precomalis triumphalis. Memoria-
lis dicitur sicut epitaphia que fiunt super tumulos
mortuorum Et sic Jacob erexit titulum super se-
pulcrum Rachel Gen. xxxv et dicitur memora-
bilis quia fit iste titulus in memoria ut oret
pro eis / Precomalis titulus est qui fit in signum
alicuius facti laudabilis sive nobilis ut fit sic
solet fieri in portis civitatum et super limi-
naribus domorum Unde Jacob erexit titulum
lapidem in loco in quo locutus fuerat ei dominus
Et absalon erexit titulum nomine suo et appella-
bitur manus absolon ii Re. xviii / Triumphalis
titulus est qui erigitur in signum triumphi sicut
arma militum depinguntur et statue priorum
virorum eriguntur in signum triumphi per ipsos
facti / sicut moyses edificavit altare ad
radices montis et posuit xii titulos iuxta xii
tribus Israel et hoc in signum triumphi quod exierant
de egypto transeundo mare rubrum / Modo sic
Jeronimus titulus appositus supra crucem eius
proprie dicitur triumphalis / quia per crucem tri-
umphavit dyabolum et mortem devincendo de quo
Ysa. xix prophetizaverat dicens Erit altare in medio terre
egipti i. crux xpi in medio mundi / et titulus
domini iuxta terminum eius / Est hic etiam notandum
quod matheus non posuit de titulo nisi rex iudeorum
/ et Johannes continua posuit quod scriptum erat
Jesus Nazarenus rex iudeorum / et hoc tribus
linguis greca hebraica et latina / ut omnes qui
convenerant ad diem festum azimorum legere
hoc possent / Petrus comestor dicit quod medium
est titulum principium tituli fuit scriptum tribus
linguis sed finis erat bene scriptus est / et hoc
propter sapientiam grecorum propter romanos et propter
reverenciam iudeorum / Sed ut Bedam voluit sal-
vator quod iste titulus in cruce sua inscriberetur
ut cunctis nolentibus credere insinuaret quod per

Memorialis

Precomalis

Triumphalis

Notandum

propter romanos

Beda dicit

crucis patibulum non perdiderat sum sed confirmavit potius imperium

Tunc cum eo crucifixerunt duos latrones unum a dextris et alium a sinistris eius. et impleta est scriptura que dicit Et cum iniquis deputatus est / et istud prophetatum erat ysa. liij°. c°. Allegorice duo latrones signant duos populos .s. iudaicum et gentilem simul quos christus crucifigitur / quia pro salute utriusque ipse christus moritur / et ut dicit Thomas hic ambo namque gentilis quidem tanquam legem naturalem preteriens Iudaicus vero legem scriptam quam tradiderat ei dominus / sed gentilis penitens Iudaicus quidem prius remanet blasphemus / in quorum medio crucifigitur dominus quia ipse est lapis angularis nos coniungens. Tropologice mora sunt quod nobiscum debemus crucifigere duos nequam mundum et carnem iuxta illud apostoli ad Gal. v°. Qui autem christi sunt carnem suam crucifixerunt cum viciis et concupiscentiis. Et pretereuntes blasphemabant eum moventes capita sua et dicentes Vah qui destruis templum dei et in tribus diebus reedificas salvum fac temetipsum descendens de cruce. Dicit Thomas quod credendum quod demonibus inspirabatur ut clamarent quod de cruce descenderet et crederet / et sic tolleretur redempcio mundi / et quia salvator sciebat quod per hunc modum salutem mundi fieri opportebat / sustinuit crucifigi / et multa alia pati et perficere opus suum. Jeronimus contra eos disputat hic in suo scripto unde dicit / vosipsos o iudeos consulo uosipsos iudicium peto Quanto mirabilius est mortuum posse resurgere quam adhuc vivum de cruce descendere posse pena petatis dum maiora provenimus sed incredulitas vestra non poterat sanari signis multo fortioribus quam que petistis. Similiter et summi sacerdotes cum scribis dicebant Alios salvos fecit seipsum non potest salvum facere christus rex

Sicut ibi dicit crucifixi | dum levatus | et medio ihesus | Sic in nobis mortificate crucifigende sicut erat sicut caro et mundus que per latus ... Et spiritus mortis qui per ihesum designatur | Crucifigenda est caro sed ... ut spiritui serviant et ei obediant ... caro quod si crucifixerit cum viciis et concupiscentiis | Crucifigendus est mundus sicut latro sinister insultans bono | ... apostolus michi mundus crucifixus est et ego mundo | ut relinquatur et spernatur | ... in nobis crucifixus | Spiritus in medio crucifigatur ad christum | ut dicit cum apostolus | christo crucifixus sum ... vivo autem iam non ego | vivit vero in me christus | Et quadammodo latro sinister crucifixus fuit non ... sed ... in perdicione ... | Sic mundus ... crucifigatur ... in ... | Caro autem crucifixa salvatur cum spiritu ... ... gloriabitur ... ... hodie mecum eris in paradiso /

Quatuor Crux ... est ... cum ... brachia.

Crux autem ... crucifixus est ... spiritus
cum ... brachia

... intelligitur. Gloria
Penae
Patrie et
Paracliti

- longitudinem
- latitudinem
- altitudinem
- profunditatem

Crux vero spiritus est ... cum plus ... brachia sed Amor . Ardoris
Spes Gaudium
Timor et Terrorum
Dolor ...

Radix autem ... hec ... est ... apostolus

In caritate radicati et possitis comprehendere cum omnibus sanctis que sit latitudo longitudo sublimitas et profundum

... figura ... et ... ... hec ... Nam in quo ... ad ... et comprehendere ... | ... latitudinem in bona operacione longitudinem in bona perseverancia altitudinem in spe celestium ... profunditatem ... iudiciorum dei.

... latitudinem ... bona opera.

In longitudine caritatis ... per ... qui opera ... latitudinem ... quam ... fuit Augustinus ... longitudine

... perseverancia ... et ... que ... spiritus est ... Et hec ... ad ... rectus ... est ... longitudinem ... In altitudine spei celestium ... in ... ad ... bona opera referantur

... hec ... ad ... latitudinem ... bona ... in ... spiritus dei ... ad ...

... in profundo inscrutabilia iudicia dei ... Et hec est in illa parte ligni que ... abdita ... latet ...

Latitudo longitudo sublimitas et profundum

... opera ... caritatis ... extendendo ... Et hec est in ligno ... ad ... manus per opera ...

Illud quod [illegible] quia [illegible] apparuerunt et [illegible] [illegible]
sicut [illegible] [illegible] et profundiorem [illegible] dei [illegible] [illegible]
[illegible] non potest [illegible] [illegible] / cum ex [illegible] dei [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sed [illegible] et [illegible]

Similiter et summi sacerdotes cum scribis et blasphemantes [illegible]
qui erant [illegible] sacerdotes in quibus [illegible] [illegible] dignitatis fuit
[illegible] in quibus magisterium legis / et per [illegible] [illegible] blasphemiam
[illegible] per [illegible] [illegible] / et [illegible] blasphemia [illegible] [illegible] [illegible]
dicebant in xpo duplicem impotentiam / primam quoad operationem salutis
[illegible] quoad ad [illegible] passionis. Si rex Israel est descendat nunc de cruce
~~[illegible] ad impotentiam~~
Et [illegible] Similiter et summi sacerdotes de quibus [illegible] principes [illegible]
[illegible] [illegible] illudentes et alios ad salvos [illegible] [illegible]
Vere [illegible] opus est [illegible] [illegible] [illegible] / alios salvos fecit [illegible]

velint / volunt / [illegible] / [illegible] / [illegible] / salvantur

salvum fecit [illegible] [illegible] alios non salvabat [illegible]
[illegible] non potest salvum facere. [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] volentes
[illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] posset [illegible] [illegible]
non valebat ut fieret magis [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] salvum fecit [illegible] [illegible] et nos salvat
Xpus rex Israel descendat de cruce [illegible]. [illegible] [illegible]
Si rex Israel est descendat de cruce / [illegible] [illegible] rex est [illegible]
[illegible] [illegible] regni sui / Crux enim [illegible] regni
sui est [illegible] [illegible] factus est [illegible] [illegible] [illegible] cum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Jhesus [illegible] [illegible]
in cruce [illegible] [illegible] in statua cum [illegible] / non
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] cum in cruce [illegible] /
Ecce [illegible] [illegible] descendit de cruce et credimus. Non [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] de xpo [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]
Et illud [illegible] [illegible] descendit de ligno [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] perfidi
Ut videamus et credamus [illegible] [illegible] [illegible] de cruce descendit
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et paululum [illegible]
et [illegible] [illegible] / et qui de cruce descendere noluit
de sepulcro [illegible] surrexit / [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de sepulcro [illegible] mortuum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] descendit [illegible]
[illegible] [illegible] et non credunt [illegible] [illegible] descendit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] de sepulcro resurrexit
Gregorius [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut nos
[illegible] blasphemantium / ut non salvum / redemptionis [illegible] [illegible] ut nos

1 Sedicionem quod eum obseruabant
2 Peruersum quod eum blasphemabant
3 Strauerunt sacerdotes et seniores
4 Pendentem latrones per hos sunt [illegible]

israel descendat nunc de cruce vt videamus et cre
damus ei. Verum propter dicta exposita et propter
dicta in textu quamuis potest hic casum et causa
solacionis et eradicionis nolo illud tangere bre
uiter. casus est iste ponamus quod iudei non occidis
sent xpm uel deponendo de cruce uel alio modo
parcendo sibi et tamen illi estimarent quod ipsum
occidere tenerentur secundum legem suam est tunc
quo ultimum utrum illi qui xpm non occiderint plus
peccauerint quam si ipsum occidissent estimantes
quod tenebantur ipsum occidere. et quod non grauius est
peccare sciens quam ignorans sed ipsum occidendo pec
cauerunt ex ignorancia vt dicit petrus iudeis
Act iii. d. fratres scio quod per ignoranciam fecistis sic
et principes vestri etc. ergo si non occidissent ipsum
peccassent sciens quia per racionem erroneam tamen
estimabant eum interficiendum preceptum legis sue ergo
minus peccauerunt sic eum interficiendo quam si ipsum
non interfecissent. Contra quia grauius est committere
contra forciorem legem quam contra debiliorem sed
lex diuina est forcior quam lex consciencie et occidendo
ipsum fecerunt contra legem diuinam que iubet
innocentem non interfici. et eum non occide
do solum fecissent contra legem consciencie que
dicebat eum debere interfici ergo plus peccaue
runt non occidendo quam si non occidissent per
do ei. Oppositum [illegible] et dico quod plus pec
cauerunt eum occidendo quam si ipsum non occi
dissent non obstante quod per conscienciam suam esti
marent eum occidi debere iuxta preceptum legis
sue. Et pro solucione racionis in oppositum est sciendum
quod triplex est ignorancia quedam inuincibilis simpliciter
et illa excusat a peccato siue sit facti siue iuris
vt alias in ista lectura tractatum et istam non
habuerunt iudei. sicut Joh. xv. saluator si non venissem
et eis locutus non fuissem peccatum non haberent
etc. glossa de hoc quod non crediderunt in me. Secunda ignorancia
est ignorancia affectata quando aliquis scienter vult ignorare quod

Iuvenalis

Affectata

328

[illegible]

[illegible]

deberet scire et talis ignorancia aggrauat peccatum non alle-
uiat et talis fuit ignorancia iudeorum quia ipsi
noluerunt scire que a deo eis dicebantur ad salutem
eorum sic saluator dicebat Iohannis v° quomodo uos
poteritis credere qui gloriam ad inuicem recipitis
et gloriam que a solo deo est non queritis et sic
ex malicia sua habuerunt conscienciam erroneam
et per talem conscienciam grauius est facere contra
talem conscienciam agere et sic grauius peccauerunt
occidendo ex ignorancia affectata quam si non occi-
dissent Tercia ignorancia dicitur esse ignorancia crassa

Crassa

et ista non excusat totaliter a peccato et ad hoc ex
ista peccauerunt sed breuitatis causa pretermisso ex dictis pre-
misso ad quesitum et solo ad aliud primum De

Et qui cum eo erant crucifixi conuiciabantur ei

Aug

Augustinus libro de consensu ewangelistarum querit quia lucas ponit
quod de duobus latronibus qui cum eo crucifixi
erant unus solum conuiciabatur ei et alter
veniam postulabat et hic marcus ponit ambos sibi
conuiciari Et videtur breuiter quod matheus et
Marcus breuius perstringentes hic pluralem numerum pro
singulari posuisse Thomas autem videtur quod a principio
duo conuiciabantur ei et deinde unus cognoscens ipsum
esse innocentem penituit et increpauit alium
blasphemantem et sic utrumque verum esse

Tho.

A facta hora sexta tenebre facte sunt
per totam terram usque ad horam nonam

sicut dicit Augustinus ubi supra lucas ponit
plenius causam tenebrarum quia dicit quod sol obs-
curatus fuit et ideo ex hoc oritur maior questio
videlicet quomodo uel a quo sol obscuratus fuit et suos
radios perdidit et de hoc fuerunt opiniones aliqui
iudaizantes dixerunt quod tunc fuit coniunctio vene-
ris cum sole et quia venus solet planeta ec-
lipsare solem ideo tunc fuerunt tenebre Sed ista
opinio est falsa secundum astrologos quia sol erat in ariete

Aug

[illegible]

Venus in geminis / etiam non est tante magnitudinis
quod totum solem vel eius maiorem partem eclip-
sare possit / Alii ut tangit Crisostomus dixerunt quod
fuit nubes spissa aquosa et turbida que solem
abscondit in emisperio illo / sed istud nichil est
dictum quia in illa patria similiter non sunt nubes
tante quantitatis aut spissitudinis et quod durasset
per tres horas / etiam contrarium patet in textu quia
fuit per totam terram / Vnde Aug. super exo. ...
adaptat plagas egipti operibus recreacionis dicit
quod quando tenebre fuerunt per tres egipti non tamen
in terra gessen vbi erant hebrei / sic per tres ho-
ras facte sunt tenebre in tota terra iudeorum et
non alibi / vnde arguit Aug. quod si in terra gentilium
contigisset tam mirandum aliquid in eorum libris reti-
nuissent / Sed magister in hystoriis suis arguit contra
eum / quia iste tenebre in grecia ... athenienses
quesierunt causam / et dyonisius qui erat magnus
philosophus videns quod naturaliter non poterat fieri dixit quod
aut elementa patiuntur aut deus nature pate-
retur aram deo ignoto / Quod naturaliter non potuit
esse / patet quia quando fit eclipsis solis naturaliter oportet quod
sol et luna sint in synodo .i. in coniunctione et
coitu / sed tunc luna erat xiiii / et ideo erat e re-
gione .i. in opposito ad solem / Et ideo oportet tenendum
quod miraculose istud fuit factum / Quia ut dicit Beda
in omelia suo clarissimum mundi lumen retraxit
radios suos ne aut pendentem videret dominum
suum / aut impii blasphemantes sua luce fru-
erentur / De istis tenebris dicitur Job v° per die
incurrent tenebras et quasi in nocte palpabunt in
meridie / Et Amos viii° occidet sol in meridie
et tenebrescere faciam terram in die luminis / Vnde
Ieronimus hic omnis creatura compatitur Christo morienti
sol obscuratur terra movetur petre scinduntur velum
templi dividitur in duas partes sepulcra aperiuntur

Aug

Petrus comestor

Aut deus nature patitur aut tota mundi machina dissolvetur

Beda

Occumbet sol cum adhuc media esset dies

Jere

solus miser homo non compatitur pro quo solus
xpus patitur Et hora nona exclamauit voce
magna dicens heloy heloy lamazabathani
quod est interpretatum deus meus vt quid de-
reliquisti me Beda dicit quod ista vox erat talis
vocis [illegible] que soli sunt natura corporis [illegible]
velle a sibi quieta diuina [illegible] aut vita
[illegible] et in hoc quod hoc dicebat ostendebat
corporis fragilitatem virtus et sapientia dei tamen
vt homo [illegible] et in hoc ostenditur psalmus
ps. xxi qui incipit deus deus meus respice
in me vt quid me dereliquisti etc. quod ps. iste fuit
psalmus de xpo [illegible] in persona aut hester
aut mardochei vt quidam aiunt Glosa in-
dicit quod exclamauit pre dolore magno quia mors
erat crudelissima ex parte complexionis quia
erat [illegible] vt dicit de [illegible]
[illegible] xxx bone etatis quia erat imperfecta
etate xxxiii annorum Ex genere mortis quia
mors crucis atrocissimum genus mortis ex modo
inferendi quia impiissime tractauerunt eum
Ex parte inferentium quia erat de suis vnde Job
xix fratres mei elongauerunt a me etc. et ibi inde
ad propositum Et statim potest queri vtrum dolor
mortis qui fuit in xpo fuit maior omnibus
doloribus quod non quia passa innocentes in-
[illegible] dolorem inferentes patitur in martiribus
qui ex nimia caritate et passa sue innocentie do-
lores non videbantur sustinere sicut tyburcius
dicebat quod sicut carbones ardentes [illegible] me
deberet quod sibi videbatur super roseos flores
ambulare et de multis aliis consimiliter possit dici
[illegible] fuit innocentissimus et [illegible] dolor
quem sustinebat non erat grauissimus Consi-
[illegible]
[illegible] est dolosum [illegible] finis [illegible] est

Deus heli heli lamazabathani quod est interpretatum deus meus deus meus ut quid dereliquisti me

Notandum est in hebreo sic est quod tres littere hebraice ad nostram sonum faciunt ad hanc meus / sed eloy id est quod deus meus lama i. quare zabathani i. dereliquisti me /

Dereliquit autem quantum ad scilicet [illegible] / deus pater in membris [illegible]

Ad partem et ad modicum dereliqui te [illegible]

Circa horam nonam clamavit Jesus voce magna [illegible] dicens [illegible] quod est interpretatum deus meus

[illegible] filius [illegible] deus / deus meus [illegible]

[illegible] incarnatum [illegible]

Ut quid dereliquisti me / [illegible] et mortis exposuit

Hoc in capitulo [illegible] passa est [illegible] in Christo passionem [illegible] / sicut [illegible] Lucie super lignum [illegible] impassibilibus [illegible] / multo magis [illegible] et [illegible] / sed loquitur hic [illegible] derelicti in doloris [illegible] / illa enim passa est et morti sunt tradita / unde et filius [illegible] / pater [illegible] mundi [illegible] pro [illegible] dereliquisti et tradidisti [illegible] et morti [illegible] pater / [illegible] sed non solum [illegible]

Hec [illegible] nostri [illegible] / [illegible] dereliquit filius [illegible] / derelictum a deo / [illegible] ab eo / derelictum [illegible] clamat / [illegible] passus est [illegible] / [illegible] dolori [illegible] dolere [illegible] potuit

Unde [illegible] est [illegible] a [illegible] / quia derelictus [illegible] / [illegible] corporis [illegible] / [illegible] a deo

[illegible] doloribus et penis intollerabilibus [illegible] derelictus

Ad [illegible] in hac vita [illegible] in [illegible]
clamavi et in psalmo ad deum meum [illegible] Aug[ustinus]
Ipse ad deprecantem [illegible] quod dereliquisti me [illegible]
ostendens [illegible] quia [illegible] est [illegible]
tabernacula [illegible] in tabernaculis [illegible] orant [illegible]
[illegible] in orto [illegible] et in patibulo [illegible]
[illegible] est [illegible] in [illegible]
[illegible] et [illegible] ut [illegible] tabernacula
[illegible] tabernaculis
[illegible] et [illegible]
Est [illegible]
et [illegible]
Hac [illegible] ad deum [illegible] et
in nostris tribulationibus [illegible] ad deum [illegible]
[illegible] et [illegible]
[illegible]
Clamat Christus Unde Augustinus [illegible] clamabat
ad deum patrem dicens deus meus deus meus ut quid dereliquisti
me [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Quia quod [illegible]
sed in [illegible] Christus hac [illegible]
tu ubi [illegible] deus meus [illegible] quare me dereliquisti
[illegible] est [illegible]
[illegible] dereliquisti [illegible] est [illegible]
In hac [illegible] sed [illegible]
[illegible] Apostolus Hebr. 5
Qui in diebus carnis sue preces [illegible] ad eum [illegible] cum clamore valido
et lacrimis offerens exauditus est pro sua reverentia

supplicationes que ad eum qui possit illum salvum facere a morte

[illegible] et [illegible] in [illegible] et [illegible]
[illegible] Christus [illegible] hominis
[illegible] in tabernaculo [illegible]
[illegible] et [illegible] est in tabernaculo [illegible]
[illegible] [illegible]
homines [illegible] in tabernaculo [illegible]
[illegible] in tabernaculo [illegible] deus [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] dereliquit [illegible] dereliquisti
[illegible]
[illegible] est [illegible]
[illegible] dereliquit est [illegible] dereliquisti [illegible]

gloria et honores facit quia fortis viriliter sustinet et gloria super illo ps. secundum multitudinem dolorum meorum consolationes tue letificaverunt animam meam. Dicit ergo per hoc salubres cogitationes sicut ut tunc eternas retributiones cogitaret mala temporalia despiceret. patet per passionem suam Christus meruit gloriam et nomen quod est super omne nomen etc. ad Phil. 2. Ergo non sustinebat dolorem maximum. Contra in persona domini Trenorum primo dicitur O vos omnes qui transitis per viam attendite et videte si est dolor similis sicut dolor meus. Responsio quod in Christo in sua passione fuit maximus dolor quia nemo patitur nisi in sensu exteriori. In exteriori maximum dolorem sustinuit ut patet per causas supra tactas et in ista lectura supra fuit declaratum quod multa passus est in sensu exteriori. In interiori passus est gravissime quia ut quidam tenent a doctoribus et sanctis in eo fuit dolor compassionis maior quam passionis et sic intensissime passus est interius et exterius. Ad rationes ad primam dicendum aliqui quod innocentia patientis non minuit de dolore quia magis tristatur homo si se sentiat iniuste pati quam iuste. Dicitur de martiribus dicendum quod si non sentiebant dolores intensos hoc erat ex gratia speciali divina que eos confortabat et inniabat ne deficerent et hoc etiam proveniebat ex desiderio caritatis quia iam cupiebant dissolui et esse cum Christo et ideo dicebant se non sentire dolores. In Christo autem fuit sic quia consolatio que erat in parte superiori anime secundum quam ipse erat comprehensor non redundabat in partes inferiores secundum quas erat viator et ideo Christus dicebat se quasi derelictum a patre ut supra dictum fuit et sic patet ad secundam rationem. Et quidam de circumstantibus dicebant ecce heliam vocat iste. Zacharias in commento suo dicit Non omnes suppleo hoc dicebant sed quidam

quos arbitror fuisse Romanos non intelligentes sermonis hebraici proprietatem / sed ex eo quod dixit hely putantes ab eo heliam invocatum Si autem iudeos hoc dixisse intelligere volumus et hoc more suo solito faciunt ut dominum in betilitate infamarent helie auxilium deprecentur. horum isti sigillant hereticos et malos interpretatores scripture / qui ea que bene scripta et dicta sunt perverse reddunt De quibus ec. xi dicitur bona in mala insidiantur et in electos ponunt maculam Currens autem unus et implens spongiam aceto inponens quam calamo potum dabat ei dicens Sinite videamus si veniat helias ad deponendum eum / Sciendum est hic quod Johannes cap. xix plenius hystoriam dicit quod postea sciens ihesus quod omnia iam consummata sunt ut consummaretur scriptura dixit Sitio vas autem erat positum aceto plenum ad illud currunt unus de militibus et spongiam quod aceto erat ibi impositum / quia milites secum apportaverant propter causas que supra dicte sunt / et quia dominus erat in alto manu ille miles non poterat propinare / et ideo posuit spongiam que mollis et cavernosa est ubi potest poni liquor in foraminibus absque quod effundatur huic inrealis in poeta sua consorem eadem non est adhibere vere et radere et melius spongia sola potest / et dicit quia nuda erat et spongiam ligavit ysopo ne cadet cum sed non accepit secundum mathevm forte gustavit aliquantulum ut dictum fuit supra / quia hic recapitulando dicit / et tunc dixit ihesus consummatum est / scilicet quicquid fieri oportebat antequam moreretur vel insinuat pretium pro omni hominis expurgatum et consummatum id est redemptionem et ihesus emissa voce magna expiravit. Si queratur quid clamavit lucas plane ostendit quod dixit In manus tuas domine commendo spiritum meum Et dicit Theophilus quod xpistus ex tunc per hoc nobis

Voluit

ostendere quod sanctorum anime in manu dei ascen-
dunt. Nam prius ab inferis omnes anime te-
nebantur donec venit qui predicavit captivis
remissionem. De ista morte Augustinus libro de in-
virtutibus sic dicit: suspenditur qui erigit celi-
los, aceto potatur fons vite, disciplina ceditur,
vita moritur; ad tempus vita morti traditur
ut mors in eterna vita moriatur. Hoc est quod
dicit apostolus: absorpta est mors in victoria. Secundum-
dum I Cor. xv et Osee xiii: O mors ero mors
tua etc. Respondeo in ista expiracione separata
fuit anima a corpore sed numquam divinitas fuit
separata ab anima nec corpore, sicut tractat magister
sententiarum libro iii d. xxi, allegat Augustinum super Johannem
omelia xlviii, quia divinitas quod semel assum-
psit numquam dimisit. Et si arguitur contra quia que
coniunguntur in nativitate separantur in morte,
sed divinitas et natura humana fuerunt iuncta
in nativitate, ergo fuerunt separata in morte. Item
de anima arguitur quia salvator dicit de anima sua
Johannis x: Pono animam meam etc. Sed ponere
ibi accipitur pro deponere ut videtur. Ergo anima in
morte fuit separata a divinitate ut videtur. Item
de carne arguitur quia propter naturae humane
et divine personam unitam fuit dicere deus est homo
et homo est deus. Ergo si post separacionem anime
a corpore caro remansit unita cum divinitate
verum fuit dicere deus est caro et caro est deus,
quod videtur inconveniens. In contrarium est fides
et veritas et magister ubi supra allegat Augustinum contra
Felicianum serme ante finem qui dicit quod Christus
in sepulcro carnem suam non deseruit. Hec
rationes valent. Ad primum quod dicitur que coniunguntur
in nativitate etc. Dico quod verum est de hiis
que coniunguntur ad constitucionem unius nature;
sic autem divinitas non fuit coniuncta anime
et ideo non sequitur quod deseruerit eam in morte.

eam in morte. Ad secundam dico quod xpus dicitur
ponere uel deponere animam suam non quod de-
poneret eam a verbo sed a carne, et sic depo-
suit eam in morte et reassumpsit in triduo.
Ad 3m de unione cum carne dico quod licet fuit
verum dicere post separacionem anime a carne
ista caro est caro verbi, non tamen fuit verum
dicere ista caro est homo et cetera quia verbum
non remansit unitum carni ut eadem toti sed
tamen ut parti et ideo caro non potuit predicari
de verbo post separacionem eius ab anima.

Velum templi scissum est a summo usque
deorsum. De isto velo sunt opiniones.
Remigius in glosa sua super matheum

Remigius

dicit quod fuit velum quod dicebatur exterius, quod
in introitu templi erat inter atrium ubi fie-
bant holocausta et inter fores templi ad tegen-
dum introitum propter fumum et ventum. Josephus
et beda et communiter alii dicunt quod fuit velum interius

Beda

quod erat inter sancta sanctorum in quo loco soli
sacerdoti intrare licebat semel in anno et separabat
quendam locum templi ubi plebs veniebat et sancta
sanctorum ubi erat archa testamenti cum suis cherubin.
Unde dicit beda in glosa sua: scinditur velum tem-
pli ut archa testamenti et omnia legis sacra que
tegebantur appareant atque ad populum transeant na-
cionum. Istud plane fuit signum quod umbra et
figure veteris legis et enigmata ceremoniarum
et holocaustomatum cessarent adveniente cla-
ritate veritatis nove legis gratie. Unde concludit
beda: ante enim deus fuerat notus in iudea
deus in israel magnum nomen eius, nunc autem
exaltare super ad occasum laudare nomen
domini. In ewangelio nazareorum dicitur quod lapis
mire magnitudinis qui erat super liminare
templi fractus esse legitur et voces in aere.

[illegible]

audite sunt / turbeamus hinc / et tunc monumenta aperta sunt / et surrexerunt corpora plurima sicut alii evangeliste testantur / et magister hystoriarum hoc plenius recitat / et multa mira in evangelio Nichodemi de hoc dicunt / sed apocrifum reputatur ideo hic dimittitur. Videns autem centurio qui exadverso stabat / quia sic clamans expirasset ait. Vere hic homo filius dei erat / Centurio dicitur qui centum milites habet sub se / qui videns mirabilia que facta fuerunt in morte ihesu sensit terre motum et audivit vocem emissam a christo forte in articulo mortis / non solum timuit sed potestatem divinam esse in illo credidit illud abacuc iii° domine audivi auditum tuum et timui consideravi opera tua et expavi et in medio duum animalium cognosceris. i. duorum latronum Beda allegorice exponens dicit consideratum est quod centurio autem crucem in ipso scandalo passionis christum vere filium dei confitetur et antiquus predicat creaturas / unde merito per centurionem fides ecclesie designatur / que velo misteriorum celestium per mortem domini reserato continuo ihesum et vere iustum hominem et vere dei filium synagoga tacente confirmat / unde theophilus moraliter valde ergo est surdus qui audita lectione dominice passionis nec timorem concepit nec glorificacionem ut eis dicatur illud ysaie surdi audite ceci intuemini etc et est ysaie xlii. unde ad maiorem erudicionem est sciendum quod passio christi ponitur ad rememorandum velut signum contra demones / ad pugnandum [illegible] / ad viriliter pro eo sustinendum / domini magnitudinem ad ei regratiandum / [illegible] ad melius componendum [illegible] primum patet sicut nos videmus quod qui aliquis vincatur ab illo vincitur videt arma victoris timet et erubescit / et ita est de dyabolo quod vincitur a christo signum crucis et passionis ihesu christi timet

Beda

Theophilus

Signum contra dyabolum ad pugnandum

[illegible]

et fugit et ideo dicitur i pe. iii xpo passo i carne
et nos ead' cogitacione armamini etc. Tertio egra
patr quia turpe est sub bono duce esse desidem
et inertem miliciam ... miles ad exemplum ducis
sui se armat ad melius et forcius aggrediendum
arduum factum. Ideo dicitur i pe. ii. xpus pro
nobis passus est nobis relinquens exemplum ut
sequamini vestigia eius etc. Quartum declaratur quia
q ab alio recepit bn̄ficium maxime si sit magnum
tenetur ad serviendum et obediendum preceptis
et quia salvator noster passus est pro nobis
et maiorem caritatem nemo habet ut animam suam
ponat pro amicis suis ut dicitur Ioh. xv. ideo
tenemur ad serviendum ei et ei obedire. Ideo
ad Heb. xiii. passus est extra portam ut sctificaret
~~...~~ per suum sanguinem etc. Quintum patet quia
tota passio xpi et in facto et modo faciendi
est plena pietatis et inde et compassionis ideo pe
respice in faciem xpi tui etc. xxxviii. fili super
mortuum produc lacrimas q. dira passus incipe
plorare. Originalia quere. Erant et mulieres de
longe aspicientes inter quas erat maria magdalene
et maria Iacobi minoris et Ioseph mater
et salome et cum esset in galilea sequebantur
eum et ministrabant ei et alie multe que simul
ascenderant cum eo Ierosolimam. Textus est cla
rus Maria Iacobi minoris .i. Iacobi alphei
qui frater domini dicitur quia multum in facie assi
milabatur ei et dicitur minor ad differentiam Iaco
bi maioris fratris Iohannis evangeliste qui fuit
filius zebedei alias ~~...~~ dicta maria
cleophe quia fuit filia cleophe qui fuit frater
maritus Anne matris beate marie que fuit
mater domini. Maria salome dicta a patre
suo ~~...~~ a matheo nominatur mater filiorum
Zebedei. Sciendum est hic secundum quod dicit Beda

[illegible] Joh 19º Stabant iuxta crucem [illegible] [illegible] a longe aspectu
[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] aliter
[illegible] a longe et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Mater [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] Maria Magdalene a longe stetisse [illegible] iuxta crucem 334
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] a longe [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Maria Mater [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a longe [illegible] [illegible] hec [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a Galilea [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Maria Magdalene
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Jacobi Salome
[illegible] [illegible] [illegible] Maria Magdalene [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Maria [illegible] Jacobi et Joseph
[illegible] [illegible] [illegible] Maria Jacobi [illegible] [illegible] et Joseph
[illegible] Maria [illegible] Johannis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Ad [illegible] Consuetudo est [illegible] ut in [illegible]
more grecorum antiquitus ut multi de sua patria [illegible] atque [illegible]
preceptoribus suis ministrarent [illegible] et [illegible] [illegible] ministrarent de
sua patria ut vestes atque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quam indigent [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
Magistrorum qui [illegible] atque [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

in cimeto suo quod licitum erat iudeis ut mulieres de sua substancia ministrarent preceptoribus et hoc victum et vestitum / sed quia hoc scandalum facere poterat in nacionibus / paulus abiecisse se memorat dicens numquid non habemus potestatem sororem mulierem circumducendi sicut et ceteri apostoli [et fratres domini et cephas] / que ministrabant de domino carnalia et percipiebant ab eo spiritualia / non ut subiungit beda quod dominus creaturarum indigeret cibis sed ut typum ostenderet magistrorum quod victu atque vestitu a discipulis debent esse contenti / Et ex hoc accipiunt aliqui istud quia dicunt quod licite possunt accipere a mulieribus ad victum et vestitum sibi ministrando decimam salutis conversionem et munus et in ferventibus maritus quia istud cedit mulieribus ad maiorem frugalitatem et huius exemplum ~~ut dicunt~~

Cum iam sero esset factum quia erat parasceve quod est ante sabbatum / venit Joseph ab Arimathia nobilis decurio qui et ipse erat expectans regnum dei. Hic post passionem ihesu christi describitur eius devota tumulacio / et ideo primo videamus sensum litteralem circa que sciendum primo cum dicitur iam sero esset .i. circa horam nonam completorii quia ut dicit beda in glosa suo christus mortuus est circa horam nonam / et sine misterio non fuit hoc / quia de adam peccante scriptum est / quod audierat vocem domini dei ambulantis in paradiso ad auram post meridiem et qua hora primus Adam peccando mortem hunc in mundum invexit / secundus Adam moriendo mortem destruxit / Et nondum quod recedente sole a centro mundi cruciatus est dominus / oriente autem sole resurreccionis sue misterium celebravit / Tercio dicitur quia parasceve erat / parasceve dicitur preparacio latine / quia grecus est quo nomine quod inter grecos

Marginalia: Beda — Scat — I cor 9 — et fratres domini et cephas — Venit Joseph — parasceve est — [illegible further marginal and lower-margin notes]

Aramathia. ciuitas Judee ... ab Jerusalem distans ... antiquitus dicta Ramatha unde fuit Elchana et Anna parentes Samuelis prophete. Nobilis ... decurio ... [illegible]

morabantur sextam feriam appellabant et dicit ipsam
quia feria sexta preparabant que debebant come
di die sabbati sequenti / et tunc venit Joseph
ab arismathia .i. ciuitas que antiquitus dicitur
ramatha de qua fuit samuel ut habetur in p°
R°. Et dicitur nobilis decurio / Decurio dicitur
de curialibus curie alicuius magni principis / vnde
decuriones dicuntur qui accipiunt curiam plebis
et nobilis dicitur nobilis / quia duplex est no
bilitas / vna que est virtus generis / de qua dicit
philosophus v° polit. cap° 1° nobiles videntur
.i. dicuntur quibus existunt virtus et diuicie
et talis ingenuitas est honorabilis apud quos
cumque ut dicitur in polit. / maxime si
aliquis sequatur nobilitatem que fuit parentibus
quia ut dicit philosophus ii° rethorice c° xxxiiii° no
bile est secundum virtutem generis / generosum vero secundum
non degenerasse a natura .i. a naturali origi
ne / quia si parentes fuerint boni et filius degenerat
nobilitatem perdit ut satis diffuse tractatur boecius
de consolatione li° iii° prosa vi et talis quia nobi
litas et virtus sunt in paucis ut dicit philosophus
v° polit. c° 1° quia nobiles et boni nusquam
centum ut dicitur ibidem / Ideo vera nobilitas
dicitur esse in bonis moribus / quia ut dicitur
in primo ethicorum secundum veritatem bonorum et optimorum
operantes vere nobiles et illustres fiunt / quia
ut in primo polit. c. v° dicitur virtus et malicia
liberum et seruum nobiles et ignobiles determinat
Et ideo alexander dicit nobilitas sola est
animi que moribus ornat etc. Modo ad pro
positum iste Joseph erat nobilis / sed multo me
lior et nobilior moribus / quia ut dicit textus
quia erat expectans regnum dei et erat
discipulus. et ideo bene dicitur nobilis decurio
audacter introiuit ad pilatum et petiit corpus

[illegible marginal notes]

[illegible] et pylatus [illegible]
petiit [illegible] ad pylatum [illegible]
[illegible]
[illegible] Considerare [illegible] fortitudinem Ioseph [illegible]
corpus [illegible]
[illegible]

Iesu. Pilatus autem mirabatur si iam obisset. Chrisostomus
dicit quod Ioseph audet animum laudabilem. Non
enim cogitabat si a iudeis expelletur aut accusa-
retur quia petivisset corpus eius qui pro blasphe-
mys fuerat condempnatus. Dicamus tamen licet
non sit autenticum quod iudei propter hoc et audita
honorificentia sepulture domini detinuerunt eum
in carcerem ubi dominus resurgens prius habuit
visionem et cum venissent eum occidere a Christo de
carcere liberatus / et totam hystoriam plane inve-
nies in evangelio Nicodemi ubi multum de ista
materia. Pilatus vero mirabatur quia latrones
in patibulis consueverant diu vivere. Et ideo cum
didicisset a centurione quod mortuus erat dona-
vit corpus Ioseph. Ioseph autem mercatus syndonem
et deponens eum involvit in syndone. Est hic
sciendum quod secundum quod dicit Iohannes capitulo xix sepul-
ture domini interfuit Nicodemus ferens mixturam myrre
et aloes quasi libras centum / quia preservant
corpus a putrefactione. Sicut dicunt aliqui quod lin-
theamina quibus involutum fuit corpus domini
fuerunt alia a syndone quod emit Ioseph.
Unde et Silvester papa ordinavit ut corpora-
lia que ponuntur in altari quibus involvuntur
hostie sacrate fieret de panno lineo mundo non
de serico aut panno tincto. Et posuit eum
in monumento quod erat excisum de petra
et advolvit lapidem ad hostium monumenti.
Beda in questio suo de monumento Christi dicit [illegible]
domus rotunda de super adiacente rupe excisa
tante altitudinis ut intro consistens homo vix
manu extenta culmen possit attingere. Que
habet introitum ab oriente. Cui lapis ille magnus
appositus atque impositus fuit. In cuius mo-
numenti parte aquilonari sepulcrum ipsum
hic locus dominici corporis de eadem petra factus
est septem habens pedes longitudinis. Trium vero
palmarum mensura altius cetero pavimento.

Et adversitate [illegible] interrogavit eum si iam mortuus esset et cum cognovisset a centurione donavit corpus Ioseph

Beda

[illegible] Nicodemum [illegible]
Ioseph [illegible] mercatus syndonem [illegible]
[illegible]
[illegible] deponit et ipsum syndone involvit
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] Nicodemum [illegible]

[illegible] Joseph [illegible] Nicodemus [illegible] [illegible] [illegible] aloes [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] corrupcio [illegible] [illegible] passionis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] publicum

qui videlicet locus non desuper sed a latere meridiano per totum patulus erat unde corpus inferebatur. Dicit magister in hystoriis quod erat quasi sarcofagus super latus inclinans aperturam a latere unde non desuper. Color monumenti ac loculi rubicundo et albo dicitur esse permixtus nec sine misterio quia ille qui intus ponebatur erat candidus rubicundus sicut dicitur Cant. v°. Nam erat candidus per puritatem et innocentiam rubicundus per caritatem passionem. Theo. exponit istud moraliter sic dicens Imitemur et nos Joseph recipientes Christi corpus per unitatem et ponentes illud in monumento exciso de petra, id est in anima memorante et non obliviscente Dei. Illa enim anima est ex petra excisa, id est ex Christo qui est petra que continet firmitatem. Involvere eciam debemus ipsum in syndone munda, id est in corde puro suscipere. Syndon autem signat corpus quod est anime indumentum. Decet enim pura anima non solum Christum suscipere sed in corde puro. Involvere autem quod sed non apperire nam secretum clausum est et occultum. Beda vero istam sepulturam allegorice exponit: quia vi die factus est homo, vii die do-minus requievit ab operibus suis, recte salvator vi die crucifixus humane restaurationis opere sabbato in sepulcro requiescens resurrectionis que viii die venturi erat expectabat eventum. Sic et nos in hac quidem seculi etate in-do necesse est pro domino et cruci figi. In vii vero, id est cum morte aliquis debitum solvit corpora quidem in tumulis animas autem secreta in pace cum domino gaudere et post bona opera quiescere donec octava veniente etate eciam corpora ipsa resurrectione glorificata cum animabus incorrupcionem accipiant hereditatis. Sed causa solacionis quod potest quid anima Christi fecit in triduo quo corpus Christi iacuit in sepulcro et cum tenet a sanctis

Theo

Beda

xix

2x

Cor

quod descendit cum divinitate in infernum ad li-
berandas animas que suum adventum expec-
tabant / sed contra posset argui sic Augustinus in epistola
ad dardanum dicit quod non facile aliquid scrip-
turarum nomine inferorum invenitur in bono / et in
epistola non multum post principium / sed christum non
dicit intrare in locum nisi sonantem in bonum /
/ ergo non intravit in infernum / Item non fuit
simul in paradiso et in inferno / sed statim postquam
fuit mortuus fuit in paradiso / quod patet
per illud quod christus dixit latroni penitenti hodie
mecum eris in paradiso et est luce xxiij ergo pro
tunc non fuit in inferno / Sed oppositum tenetur etiam
in symbolo ubi dicitur quod christus descendit ad
inferos / Breviter videndo ad istud et dico quod sicut
supra in ista lectura dixi large loquendo de
inferno ymaginantur a sanctis esse quatuor lo-
ca

Dampnatorum

Inferior
Sinister
Dexter
Superior

In inferiori dicuntur esse dampnati
quia ibi est dei iracundia et in
illo inferno nulla est redemptio
quia ibi sicut dicitur in psalmo laborabunt in eternum et vivent adhuc
in finem / Secundus locus sinister est ubi sunt
infantes mortui ante octavum diem circumcisi-
onis / et qui decedunt sine baptismo ibi sunt
quasi numquam fuissent / quia ibi est dei oblivio
de quibus in psalmo sicut vulnerati dormientes in se-
pulcris quorum non est memor amplius / et
in istis duobus locis non descendit christus / quia
ibi non erant anime participes sue redemptionis

Limbus puerorum

Tertius locus dicitur esse purgatorium in quo anime
in gratia descendentes que tamen non fuerunt
purgate hic in mundo ibi perficiunt quod erat pur-
gandum in eis / et ibi intravit ut dicunt sancti
et glossa super illo actuum ij ubi dicit petrus / hunc
deus suscitavit solutis doloribus inferni / et
in inferno non erant solubiles dolores nisi in
illo loco et ex merito sue passionis quod erat purgandi [illegible]

Purgatorium

Sinus Abrahe

Non tamen primo ibi descendit / Sed primo ad
locum superiorem in quo erant sancti patres
qui ab inicio decesserant in gracia / et ibi pa-
tiendo tenebras exteriores sine aliqua culpa
pena in spe expectabant redemptorem mundi
/ et dicebatur locus ille sinus Abrahe vel lim-
bus patrum / De quo Job xiiii dicebat · quis
michi tribuat ut in inferno protegas me et
abscondas donec pertranseat furor tuus et con-
stituas tempus in quo recorderis mei / Ubi primo
cristus descendit ad secundum patrum liberacionem
Cuiusmodi gaudium ibi tunc fuit quando infinita ibi
habitantes illuminavit / Diabolum ligavit / portas in-
ferni fregit / quando sanctos predictos qui per tantum
tempus ibi fuerant extraxit / quando et quomodo patriar-
che et prophete quasi dicere cantabant suas voces can-
tilenas qui vult mira et delectabilia videre,
videat evangelium Nichodemi / Et sic patet quia ab inferno
purgatorii liberavit animas ibi existentes et animas
sanctorum in limbo expectantes / Dicitur quod descen-
dit ad inferos / Nec rationes valent / Primo non / quia licet
ante adventum Christi locus ille non esset decens
quia ibi sancti paciebantur tenebras exteriores
quia carebant visione clara beatifica / tamen quando
venit ibi cum multitudine angelorum tunc ha-
bitantibus in regione umbre mortis lux orta
est et totus locus impletus gloria domini et sic fuit
locus decens / Ad secundum dicendum quod auctas luce xxiii
accepit paradisum pro visione et fruicione divine
maiestatis que sibi fuit concessa post mortem eius
ut latroni et sic patet de isto / Sequitur Maria Magdalena
et Maria Joseph aspiciebant ubi poneretur / Glo-
sa specialiter exponit quod secundum quod dicit Lucas nulli
noti ipsius Christi aspiciebant a longe / Sed com-
mortuo quilibet ad propria remeavit / sole mulieres

c xvj [illegible]

que ardenciu9 amabãt remanserunt vt scirent
vbi corpus poneretur | et ut in illo sero et p tota
nocte[m] pararent vngenta | vt post sabbatu[m] veni
rent ad eu[m] iam vngendu[m] | Et concludit moral
q[uod] iste mulieres signant aias deuotas et cari
feruidas que in isto seculo qui dicitur pasceues
quia iste mundus non est nisi tempus p[re]parac[i]o[n]i[s]
quo parandu[m] est sabbato .i. requie futura dis
ponitur et p[re]parant vngenta scilicet earum deuocionu[m]
et oracionu[m] et operacionu[m] ad eum vngendum
.i. placandum vt in illo requiei sabbato possit
digna contemplac[i]o[n]e b[ea]te resurreccionis p[ri]mo
feliciter congaudere · et finitur xv[m] capitulum |

Et cum transisset sabbatum Maria mag[dalena]
et maria Jacobi et Salome emerunt
aromata vt venientes vngerent ihesum

Post q[uam] descripta est reduccio peccatorum ad d[eu]m
per xpi predicacionem et passionem | hic consequenter de
scribitur predicta reduccio per suam resurreccionem
et ascensionem | et p[ri]mo describitur manifesta
cio sue resurreccionis | sec[un]do ponitur sublimacio
sue ascensionis · ibi et d[omin]us quidem ihesus | p[ri]ma in
duas | quia p[ri]mo describitur manifestacio
per annunciacionem angeli | 2o per manifestacionem ip[s]ius
ihesu xpi · ibi surgens ihesus | In p[ri]ma parte de
scribitur aduentus mulierum ad sepulcrum | vbi au
dierunt ab angelo resurrexisse d[omi]n[u]m et sic de
et cum transisset etc. | primo quidem inspiciemus circa p[re]am
bulum ... post aliqualis circa p[ro]p[ositu]m instantem | et p[ri]mo
ra... que fuerunt iste mulieres · Dictum est p[re]
in alio c[apitulo] · maria Magd[alena] superius fuit descripta
Maria Jacobi dicitur mater Jacobi minoris
Joseph | et symonis | et iude | maria salome
denom[inatur] a suo patre qui fuit eius maritus
ipsius anne matris b[ea]te virginis | et q[uia] q[ua]n[do] in diua
uerat sabbatum non erat eis licitum aliquid
emere aut parare | sed in vespere eius dici emabant

Sabbatum 16
et v[esper]a[m] ...
... c[apitu]lu[m]
... 7

Nota

Religiosi [illegible]

sollempnitas / et tunc emerunt aromata vt mane
summo valde mane venirent ad sepulcrum et veni
entes vngerent ihesum / et ideo valde mane vna
sabbatorum sciendum quod omnes dies
illius ebdomade dicebantur sabbata / pro tanto
quod omnes erant festiui / eo quod sollempnitas pa
scalis durabat . vii diebus / prima tamen dies
et vii sollempniores erant / quia in media non po
terat pari et emi aromata / et ideo alii aliis
que fauerant in parasceue ille summo mane
sabbati emerunt aromata / et dicit sabbatorum
vna . i. prima die post sabbatum / quia iudei omnes
dies ebdomade computabant a sabbato / sic quod
dies dominica erat prima sabbati dies lune secunda
sabbati et sic de aliis diebus / Gentiles computant
secundum nomina septem planetarum / sic quod dominica
dies dicitur a sole / dies lune dicitur a luna dies
martis a marte / dies mercurii a mercurio / di
es iouis dicitur a ioue / dies veneris dicitur a vene
dies sabbati a saturno / Romani autem dicunt
ferias computando a sabbato / sic quod dominica
dies dicitur prima feria / dies lune ii feria et
sic de aliis / et notandum hic quod in isto passu
quod ponit Augustinus libro de consensu euangelistarum videntur
esse contrarietates inter euangelistas / prima est inter ma
theum et marcum / quia matheus dicit quod vespere
sabbati sequitur quando adhuc tenebre essent mu
lieres venerunt ad monumentum / et marcus dicit
quod orto iam sole / Secunda est inter matheum
et alios / quia matheus dicit quod mulieres viderunt
angelum supra lapidem monumenti sedentem
habentem aspectum sicut fulgur / et lucas dicit
apparuerunt mulieribus duo viri in veste alba
Tercia contrarietas videtur esse inter Johannem
et alios euangelistas / quia Johannes non notat
nisi mariam magdalenam venisse ad monumentum

Sabbatum

Iudei

gentiles

Romani

Nota

1

2

3

Sol . luna . mars . mercurius . iupiter . venus . alias saturnus

et alii tres ponunt plures venisse. Ad istas con
trarietates concordare dicit Aug(ustinus) quod prima solvitur
quia per vespere intelligitur quelibet hora noctis
qua mulieres paraverunt aromata. vel pro vespere
ita scriptura intelligit diluculum sicut crepusculum
secundum regulam grecismi quod vespere dicitur quelibet
hora. Et tunc accipitur in matheo in ablativo casu
secundum Augustinum ubi b in cui accipitur adverbialiter
quando dicitur vespere autem sabbati. Unde exponit
quod vespere sabbati id est quando nox terminatur in prima
sabbati. et de hoc quod marchus dicit quod orto iam
sole. et Matheus dicit quod adhuc tenebre erant
sic Aug(ustinus) concordat quod mulieres inceperunt venire cum
adhuc venerunt iam sol ortus erat. Vel aliter
exponitur sic. quia ex quo aer incipit albescere
a parte orientis dicitur dies est. et quia dies nichil
aliud est nisi latio solis in emisperio nostro. ideo
quando incipit dici dies potest dici quod sol ortus est
vel oritur. et sic exponit Augustinus quia diluculum
erat sed nondum sol super terram apparuit et
solvitur prima contrarietas. Secunda solvitur. quia secundum
veritatem historie Christo resurgente descenderunt
duo angeli in corporibus assumptis. et in descensu
fecerunt commotionem aeris et motum terre. et
iam Christo extra sepulcrum facto. quia exivit
sepulcro clauso. sicut ipse clauso exivit de virgine
utero clauso ut dicit Aug(ustinus) libro de simbolo. unus
angelorum amovit lapidem sive revolvit ab
hostio monumenti. et sedit supra lapidem. et tunc
pre timore custodes facti sunt velut mortui. et
fugerunt. ille quidem angelus dixit mulieribus cum
querunt viventem cum mortuis sicut dicit lucas
Alius autem angelus erat intus sepulcrum
sedens a dextris coopertus stola candida. Et quia
angeli apparuerunt in corporibus assumptis lucas dicit quod
apparuerunt duo viri et sic solvitur secunda contrarietas

Matheus
Marcus

[3]

Tertia breviter solvit Augustinus quia et si Johannes
non nominat nisi Mariam Magdalenam / alias mu-
lieres non negat advenisse / et sic non contradicit
Et quia istud factum non caret misterio sicut dicit
Gregorius Omelia paschali. sic nos qui in eum qui
mortuus est credentes si odore virtutum referti

[Nota]

cum opinione bonorum operum dominum querimus ad
monumentum illius perfecto cum aromatibus
venimus. Unde notandum quod sunt tres mulieres
et quelibet vocatur Maria que secundum denominaciones
suas significant ut quod dicit Theologus in scripto suo me-
tem manum et linguam / quia manus operatur lin-

[Mentis]

gua loquitur / mens meditatur / et si volunt in-
venire deum et eum ungere / oportet quod quelibet habeat
unguenta / unguenta mentis sunt contricio com-

[contricionis]

passio devocio / unguentum contricionis Unguentum
contricionis conficitur de speciebus amarissimis
id est de peccatis propriis / et crescunt in orto nostro
et si sunt amara / sunt tamen utilia unguentum

[compassionis]

Unguentum compassionis conficitur ex speciebus duris-
simis et insipidis / que sunt miserie proximorum
que nobis esse dura debentur / et crescunt in

[devocionis]

orto vicino / Unguentum devocionis conficitur ex spe-
ciebus preciosissimis / que sunt beneficia a deo
gratuite data / et crescunt in orto divino de quibus
unguentis dicitur ad animam sanctam Canticorum 1° Trahe
me post te curremus in odore unguentorum tuorum

[Lingue]

Unguenta lingue sunt dilecta sunt laudacio de-

[Laudatio]

vota oracio et sincera confessio / species ex quibus
conficitur primum sunt sancte predicaciones in-
structiones et castigaciones / et crescunt in orto

[Oratio]

prudencie / Species quibus conficitur devota
oracio est fides credendorum / spes divinorum bonorum
desiderium futurorum premiorum / Species quibus

[confessio]

conficitur sincera confessio est dolor culpe
pudor offense / spes venie / De isto unguento

Et valde mane una sabbatorum veniunt ad monumentum orto iam sole ~~Et dicebant ad invicem quis revolvet nobis lapidem ab hostio monumenti~~

... vox quam ... et ... sup ... lux cum magis apparet ... aurora

bene dicitur prov. xxvii unguento et variis odo
ribus delectatur cor hominis et quia consiliis dul
corabitur. Unguenta manuum sunt opera misericordie
in istis usibus continentur visito poto cibo re
dimo tecto colligo condo. Istud unguentum
consistit sicut dicitur cane cum ex mirra et
aloe cum omnibus primis unguentis. Et de hoc
contendit gregorius ubi supra quod mulieres veniunt
cum aromatibus venimus quia nimium ille
mentes super nos caues aspiravit que cum
virtutibus ad sancta desideria premium. Et di
cebant ad invicem quis revolvet nobis lapi
dem ab hostio monumenti. Et respicientes vi
derunt revolutum lapidem. erat quippe magnus
valde quia textus est clarus ideo sancti non
insistunt circa sensum litteralem. Sed beda exponit ad
sensum allegoricum. Monumentum clausum
lapide signat revelatores sacrorum christi que pelli
mine [illegible] legalis degebantur insinuat. Lex
enim in lapide scripta fuit. Cuius ablato tegmine
gloria resurrectionis ostensa et abolitio mortis antique
ac vita speranda perpetua cepit toto orbe predicari.
Thomas exponit quod monumentum clausum significat sa
cram scripturam in qua christus quasi sepultus latet secundum
sensum misticum allegoricum et anagogicum. Mulieres
autem sunt mentes intente et ardentes ad inqui
rendum et investigandum medullam eius
Et quia misteria in sacra scriptura latentia non
possunt sciri sine diligenti inquisitione quia est liber
signatus scriptus tamen intus et foris. Apocalipsis
v. ideo dicebant intra se quis revolvet nobis
lapidem ab hostio monumenti. quasi dicentes
illud Actuum viii et quomodo possum hoc scire nisi aliquis
michi ostenderit. Et quod scribitur prov. ii Si quesieris
sapientiam quasi pecuniam et sicut thezaurum effo
dies illam et tunc intelliges timorem domini
ideo bene sequitur quod respicientes viderunt revolutum

Et introeuntes in monumentum i. intra clausuram que erat ante monumentum ... ad monumentum quasi monens sepulcrum que approximat ... anima populi et ... de morte ... sic mortuus

Viderunt iuvenem

Luce xx ... ... ostenderunt ... ... illos in veste fulgenti i. duos angelos in ... ... apparuerunt ... angeli ... ... intra ... clausuram sedens super lapidem revolutum

lapidem etc. et sic pervenitur ad sensum sacre scripture diligenter inquirendo. Et introeuntes in monumentum viderunt iuvenem sedentem in dextris coopertum stola candida et obstupuerunt. Augustinus in de consensu evangelistarum dicit quod non est hic tres angelos mulieribus apparuisse, quorum unus revolvit lapidem, et sedit supra eum [ex monumentum], et intra monumentum apparuerunt duo, quorum unus ad caput alius ad pedes ubi positum fuerat corpus Ihesu. Marchus vero non nominat nisi unum qui sedebat a dextris, tamen non negat quin alii angeli venissent et secundum Bedam in glosa sua hic, eum erat in dextris quia nimirum quod supinum erat iacens, caput habebat ad occasum, dexteram autem necesse erat habere ad austrum. Gregorius in omelia paschali et Beda eadem verba recitat hic in glosa sua mistice exponit dicens. Nos nobis est quid namque sit quod in dextris sedere angelus sedere cernitur. Quid namque per sinistram nisi vita presens, quid vero per dexteram nisi perpetua vita signatur. Unde scriptum est, leva eius sub capite et dextera illius amplexabitur me. Quia igitur redemptor noster iam presentis vite corruptionem transierat, recte angelus qui nuntiare perhennem eius vitam venerat in dextera sedebat. Qui stola candida coopertus apparuit, quia festivitatis nostre gaudia nuntiavit. Candor etenim vestis splendorem nostre denuntiat sollempnitatis. Nostre dicamus an sue? Sed ut fateamur verius et nostre dicamus et sue. Illa quippe redemptoris nostri resurrectio et nostra festivitas fuit, quia nos ad immortalitatem reduxit, et angelorum festivitas, quia nos revocando ad celestia eorum numerum implevit. Sed ut dicit Gregorius: Quid audientes feminas audiamus. Nolite expavescere. Ihesum queritis Nazarenum crucifixum, surrexit.

Nolite expavescere (?) ... [illegible]

c xvi f

non est hic ecce locus ubi posuerunt eum Sic
alias dixi in ista lectura / visio sine apprehensio
alicuius insoliti et mirabilis est causa horro
ris stuporis aut timoris / et ideo mulieres in
visione angelorum obstupuerunt et propter
hoc dixit eis angelus Nolite expavescere
quod iniustice exponens Gregorius ubi supra dicit
ac si aperte dicat pavescant illi qui non amant
adventum supernorum civium / pertimescant qui
carnalibus desideriis pressi ad eorum societatem
se pertingere posse desperant . vos vero pertimescatis
qui vestros concives videtis. De hoc quod dixit
surrexit / possit queri de hora qua Christus a mortu
is resurrexit / quia de hoc varie locuntur sancti
doctores / Primo Remigius li° xii° quoniam dicit
quod greci pro vespere quod sabbati dicunt hunc sero et sic
tenere videntur quod Christus surrexit in nocte et vi
detur similiter in nocte et antequam in diluculo quando
mulieres venerunt ad monumentum iam surre
xerat sicut dicitur hic in textu / Item Zozimus
papa qui instituit benedictionem cerei paschalis
et secundum cronicas sedit in cathedra pe
tri circa annos domini cccc xxviii In benedic
tione cerei dicit sic O vere beata nox que sola
meruit scire tempus et horam qua Christus a mi
feria resurrexit / Ergo secundum eum Christus surrexit
in nocte / Ambrosius in pluribus tenet quod surrexit
diluculo et allegat prophetiam Osee vi° quasi di
luculum paratus est egressus eius / Et in psalmo Exur
ge gloria mea exurge psalterium et cythara et
respondet dominus exurgam diluculo / Augustinus in
de trinitate c. iii° plane vult quod surrexit dilu
culo / et istud ipse alibi probat / quia ut dicit
multi Christus iacuit in sepulcro xl horis quod iiii
horis vespertinis parasceves / et xxxvi post sequuntur
in duabus noctibus et in uno die Et ecclesia

Nota
De hora
Sero
In nocte
Zozimus
Ambrosius
In diluculo
Augustinus

hoc apparere videtur quod in diluculo die resurrectionis cantatur matutinale officium. Et in prosa cantatur mane prima sabbati surgens dei filius etc. Sic igitur magister videtur michi quod assentiendum est quod in diluculo anima christi redijt ab inferis et reddita est corpori facto in passibili et glorificato. Sed utrum anima christi facta sit impassibilis cum egressa est a corpore aut tunc primo cum reddita et reunita fuit facto corpori glorificato alicubi non memini me legisse et ideo pro nunc causa brevitatis transeamus. Sed ite dicite discipulis eius et petro quia precedet vos in galileam ibi eum videbitis sicut dixit vobis. Beda hic in glosa sua querit cur nominans discipulis in generali specialiter petrus designatur nomine. et respondet quod si hunc angelus nominatim non exprimeret qui magistrum negaverat venire ad discipulos non auderet. vocatur igitur ex nomine ne desperaret ex negacione. Qua in re considerandum nobis est cur omnipotens deus eum quem cunctis ecclesie prefecit disposuerat ancille vocem pertimescere et ipsum negare permisit. quod nimirum magne actum pietatis dispensacione cognoscimus. Ut is qui futurus erat pastor ecclesie in sua culpa disceret qualiter aliis misereri debuisset. Secundo hic vix licet querimur. Cur magis in galileam apparere discipulis voluit quam alibi. et quare locum nominavit. et tempus quo ipse ibi appareret tacuit. Respondet glosa sic corpus glorificatum extra tempus est et non extra locum. tempus perit omnis non. iuxta illud Apocalypsis x. quod iuravit angelus quod amplius non est tempus. et ideo nominavit locum et non tempus. Ad primam questionem Galilea a discipulis videatur. Respondet Beda ... iustitie sic. Iam quippe redemptor noster a passione

Beda Marcus dicit precedet vos in Galileam ubi eum videbitis sicut dixit vobis. Nec hic ibi visum reperitur. Matheus hic dicit discipulos in Galileam abisse quo misit illos ubi quod dicitur vidisse et adorasse et precepta ab eo accepisse ... Mul... quod ... in ... Resurrectionis in Jerusalem et in Castello Emaus ... in Galileam ... videndi ... cum ...

Specialiter petrus ... nominat angelus ... ad ... quia ... negaverat.

Cur

Beda

Nota

Nota

Nota

Nota

Beda ... Galilea ... apparuit

[illegible marginal note, 4 lines]

ad resurrectionem a morte ad vitam a pena ad gloriam a corrupcione ad incorrupcionem transmigraverat quia galilea transmigracio interpretatur. Io post resurrectionem in galilea a discipulis videmus eius gloriam post leti videbimus si modo a viciis ad virtutum celsitudinem transmigramus. Qui ergo in sepulcro nunciatur in transmigracione ostenditur quia is qui in mortificatione carnis agnoscitur in transmigracione mentis videtur. At ille exeuntes de monumento fugerunt invaserat enim eas tremor et pavor et nemini quicquam dixerunt timebant enim. Hic merito Augustinus in libro de consensu evangelistarum movet questionem quia Marcus dicit quod nemini dixerunt et lucas dicit quod mulieres regresse de monumento nunciaverunt hec omnia undecim et ceteris omnibus et Matheus dicit quod exierunt de monumento cum timore et gaudio magno et cucurrerunt nunciare discipulis eius. Respondent Augustinus et beda dicentes intelligendum est quod ipsorum angelorum nemini ausas fuisse aliquid dicere et respondere ad ea que ab ipsis audierunt aut etiam custodibus quos iacentes viderunt nec gaudium de quo Matheus loquitur repugnat timori de quo Matheus dicit. Cur enim utrumque in illarum animis fuit etiam intelligi si Matheus de timore diceret. Secundo quod angelus ubi supra dixit quod videtur lira sonare quia dicitur in galilea eum videbitis etc. quod ihesus non erat se demonstraturus discipulis nisi in galilea. Et ideo queritur hic pro solucione istius utrum per articula sic per tales apparitiones debuit xpistus probare suam resurrectionem et videtur quod non quia principia fidei non sunt probanda sed illa scilicet resurrectio xpisti est unum de articulis fidei sed in iudicium probat apostolus I cor. xv. Articuli autem fidei sunt principia sue

[illegible marginal notes]

quod.

Con

[illegible marginal note, 8 lines]

theologie ergo non fuit decens ipsam probare / Secundo quia experimentum facti tollit meritum fidei secundum Gregorium in omelia ergo per experimenta visionis ac tactus non probavit nec ipsum debuit probare / Contra dictum primo de Christo dicitur quod discipulis suis prebuit seipsum vivum post passionem suam in multis argumentis per dies xl etc. Item Christus voluit quod apostoli essent testes sue [struck] / sed testis debet certificari de re de qua testificatur / ergo debuit eos informare de resurrectione et eam declarare / Unde hic quod conveniens fuit Christum per argumenta suam ~~rationem~~ probare et declarare secundum exigentiam materie / et quia articulus [struck] aliquas probationes excedat in mentis in una autem hoc probari ideo dicunt quod sic fecerit / Ad primam rationem dico quod in scientia prima potest procedi etiam primum inter prima probatione persuasoria / et a posteriori unde philosophus in metaphysica persuadet et per eam defendit istud primum de quolibet affirmatio et negatio sed non simul / tamen quod ista sit prior quod metaphysica non fuit indecens probare aliquod principium suum sive probatione predicta / Ad secundam dico quod probatione meritum non tollit si sit talis probatio que meritum consolatur / nec tamen ipsum certificat sine aliqua supernaturali et intrinseca illustratione et talia argumenta per que rationem suam probavit / Ad tertiam dico quod primo articulos alios probavit secundum exigentiam materie / unde articulos pertinentes ad divinitatem probavit per miracula et per auctoritates legis / et quia nativitas passio ascensio sensibiliter videbantur ideo non indigebant per argumenta probari / sed quia rationem suam nemo viderat / quia enim resurgentem nemo vidit ideo per signa sensibilia eam ostendere voluit ut

Aliud argumentum

Resurrectio

sua

Resurrectio

1

2

3

una poss[it] venire in cognitione sine ratione
et sic p[atet] ad istam questio[nem]

Surgens aut[em] mane p[ri]ma sabbati apparuit
p[ri]mo marie magdalene de qua eiece
rat septe[m] demonia. Notandu[m] est hic
p[ri]mo q[uod] sicut dicit in q[uar]to suo per hoc q[uod] dicit
ewa[n]g[elist]a q[uod] surgens mane p[ri]ma sabbati / aperte o[stendit]
q[uod] saluator noster in diluculo die t[er]cia p[ost] sabbatum
id est in dominica surrexit / ut impleretur illud psal
miste ad vesp[er]um demorabit[ur] fletus et ad matutinu[m]
leticia. S[ecundo] de hoc q[uod] dicit ewa[n]g[elist]a apparuit primo
magd[alene] de qua eiecerat vii demonia est dis
sonancia inter doctores / nam aliqui dixe
runt ut Theophilus q[uod] fuerunt due marie / et
quel[ibet] fuit cognominata magdalena a mag
dalo castello quod est p[ro]pe jer[usa]l[e]m / quarum una
fuit soror lazari et marthe et iure here
ditario denominabatur a magdalo magdalena /
Alia que fuit nata de magdalo et domina
castri / et ista dicitur fuisse peccatrix / et p[ro]pter
peccata possessa a demonijs / et de ista lo[quitu]r
marchus hic. Verum petrus comestor in hi
storijs scolasticis ponit dissonancias que vide[n]t[ur]
esse inter ewa[n]g[elist]as de istis / ad probandu[m] q[uod]
fuerunt due marie magdalene. v[idelicet] s[ecundu]m johe[m]
xx. Una istarum nescit / s[ecundu]m matheu[m] altera
scit ut p[atet] xxviij c[apitulo]. Una admittit[ur] tenere pedes
domini s[ecundu]m matheum ubi supra / altera p[ro]hi
betur s[ecundu]m johe[m] / Una meruit videre ange
lum statim cum venit ad monumentum / alia
nichil vidit / Una discipulis xp[ist]i resurrexi
sse nunciavit / Alia xp[istu]m raptum esse credid[it]
ista plorat / Alia gaudet / ista invenit / alia
querit et plura talia possent dici s[ecundu]m q[uo]d
ewa[n]g[elist]e videntur pon[er]e / et quia magis nota est
concordare ista licet fieri poss[it] apparuit in[...] inq[...]

Fletus

Alieri

[Right margin, in a later cursive hand:] Hic ponit [illegible] Resurrect[ionem] [illegible] [illegible] Jhesu xp[ist]i sequitur Surgens mane p[ri]ma sabbati apparuit p[rim]o Marie Magdalene. Ubi notandu[m] p[ri]mo [illegible] eo q[uo]d dicit mane p[ri]ma sabbati [illegible] [illegible] a sabbato [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

in hystoriis concordat sed sic dimittit. Nos et
nos in hoc ewangelistas concordare causa bre
uitatis dimittamus. Sic Prima beatus Gregorius in
omelia plane tenet quod fuit eadem maria magdalena
exponendo quod per vii demonia intelligitur
et usus ecclesie tenet hoc, ut patet in legenda
marie magdalene, quam ecclesia romana approbat
in qua eius ortus genus et vita plenissime
narrantur. Et ideo sine maiori scrupulo et
aliqua hesitacione hoc firmissime teneamus. De
modo apparicionis marie magdalene tractatur plenius
Johannis xx c. Sed quare primo apparuit? primo quia dilige
bat. Luce vii dicitur: Dimissa sunt ei peccata
multa quia dilexit multum. Secunda racio ut
ostenderet quod propter salvacionem peccatorum venit in
mundum. Mathei ix: Non veni vocare iustos sed peccatores
ad penitenciam. Tercia racio ad ostendendum quod meretrices
et peccatores penitentes precedunt multos pote
tes in hoc seculo in regno dei. Mathei xxi. Quarta
racio quia sicut mulier fuit nuncia mortis prevaricacionis
ita mulier esset nuncia vite salutis. Quinta quia
ubi superhabundavit peccatum superhabundare gracia mo
strare. Et nulli de cetero peccatori desperacionis locus
relinqueretur. Illa vadens nunciavit hiis qui
cum eo fuerant lugentibus et flentibus. Et
illi audientes quia viveret et visus esset
ab ea non crediderunt. Glosa dicit in hoc quod resurreccionem
prima nunciavit facta est apostola. Et apostoli flebant
erat duplici causa prima de morte domini alia propter
metum iudeorum. Unde eis bene predixerat
dominus Johannis xvi: Amen dico vobis quod
plorabitis et flebitis vos etc. Et in hoc habemus
documentum quod duplex causa flendi est in
nobis scilicet culpa et miseria. Culpa quia per hanc
a patria nostra et mundo expellimur. Miseria in
qua sumus est causa fletus, quia per eam
prolongamur usque ad patriam, sicut dicit psalmus

Nota
Nota
1
2
3
4
5
vii mor[talia] peccata

Post hec etc. Hic describitur secunda apparicio que facta fuit duobus discipulis euntibus in Emaus que apparicio plenius describitur Luce 24 c° [illegible] ... in fide ut ibidem dicitur Xpus apparuit eis in alia effigie [illegible] ... [illegible]

Heu michi quia incolatus meus prolongatus est
Post hoc autem duobus ex eis ambulantibus etc. Hic describitur secunda descripcio facta duobus discipulis euntibus in emaus quam plenius describit lucas c° xxiiii / et quia in diffuse tractat Greg(orius) in omelie xxiii ipsi erant dubii in fide ideo xpus apparuit eis in alia effigie .s. in specie peregrini / Et per hoc secundum Gregorium ostendit quia talis erat in eorum mentibus sicut foris ab eis videbatur / Sed hic dubitatur a quibusdam ubi erat illa effigies an in corpore xpi aut in aere circumfuso / quia erat quedam forma non glorificata / Et de hoc tenent aliqui quod non in corpore xpi formaliter / quia tunc haberet corpus glorificatum et illa forma non erat glorificata tunc corpus eius esset glorificatum et non glorificatum quod videtur inconveniens / Sed contra quia si esset illa effigies in aere circumfuso / ergo aer videtur non xpus / et frustra diceretur quod oculi eorum tenerentur ne eum cognoscerent ut clarum est / Etiam Augustinus in epistola ad [illegible] episcopum plane videtur dicere quod xpus post resurrectionem in lineamentis propriis et colore sine mutacione apparuit / Ego credo hic quod sicut dixi supra ix c° ubi agitur de transfiguracione quod illa claritas quam xpus ostendit se habere ad modum corporis glorificati non fuit formaliter in ipso / nec ut dicunt Beda et Iohannes natura xpi in aliquo fuit mutata / Sed fuit in superficie corporis adiacentis / vel in aere circumfuso / ita dico hic de specie sive effigie peregrini / quia ut supra fuit dictum in potestate sua erat se ostendere qualem vellet / unde sicut adhuc mortalis ostendit se sub specie glorificati ita etiam glorificatus poterat se ostendere sub specie mortalis absque mutacione aliqua intrinseca facta in ipso / Nec oportet quod dicatur quod tunc non

[illegible] ... fuit fictum / [illegible] aliquod / Cum verum est / [illegible] ... ad veritatem aliquam [illegible] ... in parabolis [illegible] ... Xpus [illegible] apparuit in alia effigie ... Luce 24 per quod designatur quod erat quedam [illegible] ... ab eorum cordibus ... dubitacionis in fide ... Et hoc est quod dicitur [illegible] ... in corde [illegible]

videtur sed aer / concedo quod Christus ut erat in se
non videbatur sed figura illa assumpta / nec
sicut Augustinus mutavit lineamenta sed in illis
proprie non apparuit sed in aliis / quia ipse
non surrexit in specie peregrini vel ortulani sed hec
visio ista forte non fuit nisi in oculis
videntium et huic dicto concordat satis quod
dicitur in luca quod oculi eorum tenebantur ne
eum agnoscerent / quia ut dicit Gregorius omelia
xxiii talis eis apparuit deforis qualis erat intus
in eorum cordibus a fide peregrinus / Ad dicta
quod illi euntes inquietaverunt Dominus nec illis cre-
diderunt Gregorius omelia xvii dicit quod totum
istud scilicet quod non crediderunt nobis cessit ad
bonum / unde dicit sic / Quia resurrectionem dominicam
discipuli tarde crediderunt / non tam illorum in-
firmitas quam nostra ut ita dicam firmitas fuit
Ipsa namque resurrectio illis dubitantibus per
multa argumenta monstrata est / que dum nos legen-
tes agnoscimus quid aliud quam quod de eorum
dubitacione solidamur / Sed statim ex initio dubi-
tatur hic preter dictum gregorii quod per multa argumenta
resurrectio Christi monstrata fuit / utrum ista argumenta
fuerint efficacia ad probandum vel faciendum
probationem de Christi resurrectione / et arguitur quod non / quia angeli
in corporibus assumptis ad apparere possunt ita
in similitudine diversorum hominum / igitur per hoc
quod Christus se ostendit post resurrectionem non poterant disci-
puli certificari utrum esset angelus vel Christus
sub illa similitudine / Item Avicenna vi naturalium
libro iiii capitulo ii dicit quod possibile est describi
in spiritu quod ut videat colores et audiat sonos
qui non sunt in re extra / sicut patet in dormien-
tibus / et sic cum Christus ostenderet se visibilem
et locutus est eis non poterant propter hoc cer-
tificari utrum ita esset in re vel tantum sensu quod
descriptio fantastica esset ut videtur. capitulo ix.

qui apostoli viderunt xpistum ambulantem super mare cre-
diderunt fantasma esse et ita possent credere
hic / Sed contra quia omnis nostra cognicio incipit
a sensu / ergo certa probacio est que fit per sensum
sed xpistus probavit sic facione ad sensum ostendendo se
visibilem et palpabilem tunc ultro quod fuerunt certa
efficacia ad probandum racionem / Item leo papa in sermone
de racione dicit Eius dubitat a mortuis redisse
salvatorem cuius plagam agnovit oculis palpat
manibus perscrutatus est digitis etc. ergo certa
ista omnem amoverunt dubitacionem / Respondeo hic et
dico quod fuerunt certa efficacia quod faciendum certam
fidem sive probacionem de racione secundum exigenciam
meam / quia in hoc quod se ad palpandum prebuit
ostendit se verum habere quia nichil palpatur nisi corpus
demirando cicatrices ostendit se habere idem corpus
in numero quod habuerunt ante / et sic discurre-
ndo per alia argumenta / posset dici quod sufficienter probatur
eum resumpsisse / et habere idem corpus quod
habuit ante passionem / et per quod quod idem corpus
quod habuerat prius a mortuis resurrexerat
Ad argumenta in opposito in omnia simul dicitur quod non plus
concludunt nisi quod non potuisset facere probacionem
certam sine aliqua interiori sive nova illustracione
per quod facta secundum veritatem discernuntur a factis
secundum apparenciam / Sed in tali illustracione prebebat
et certam fidem fecerunt de gloriosa xpisti racione
et probacione

Novissime recumbentibus illis xi apparuit
illis ihesus et exprobavit incredulitatem
illorum et duriciam cordis / quia hiis
qui viderant eum resurrexisse a mortuis non
crediderunt / Ista enim tercia apparicio quam ponit
Marcus / Sed quando fuit facta est dubium quia aliqui
dicunt quod fuit facta ante diem ascensionis
quia subditur / et exprobravit incredulitatem eorum

Hic de probatur
apparicio de
qua dicit et quod
quod non fuit facta
in die ascensionis
sed ante / quia
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ante
diem ascensionis

[illegible] resurrectio[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] // [illegible] dicunt quod facta fuit in die ascensionis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] recumbentibus illis et quod sequitur
[illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] assumptus est in celum
Ergo [illegible] apparicio illa facta fuit immediate ante ascensionem
[illegible] Ad argumentum in opposito [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sed aliquem aliorum qui [illegible] cum eis [illegible]

Alij tenent et glosa Bede et Augustini et glosa omnes quod ista apparicio fuit nouissima licet marcus ponit terciam / et quod fuit facta in die ascensionis sicut dicetur post / Sed nondum est quod plures apparitiones xpi discipulis fuerint facte et plures inter resurrectionem suam et ascensionem xpus apparuit / quas marcus tacet Et ideo sciendum quod sicut trahitur ab ewangelistis xpus inter resurrectionem et ascensionem discipulis nouies apparuit et in die ascensionis que fuit decima et nouissima / absque apparicionibus primis de quibus ewangeliste non faciunt mencionem sic quod apparuit primo matri sue / et primo ut pie credendum est / Etiam apparuit Jacobo ut dicit apostolus prima cor. xv. sed non dicit ubi nec quando / aliqui tamen dicunt quod Jacobus alphei qui dicebatur frater domini audita morte xpi vouit se non comesturum neque bibiturum donec sciret xpum surrexisse a mortuis / et ideo dicunt quod ipse ieiunauit sic per xl^a horas quibus xpus fuit mortuus et tunc postquam xpus surrexit apparuit ei eum consolando / ab autem mathia posuissent intra carcere sine cibo et potu quia xpum sepelierat quod statim xpus surrexit apparuit ei et eduxit de carcere et liberauit / Nichilominus secundum ewangelistas apparuit primo mane magdalene Mc. vltimo et Johannis xx. Secundo apparuit mulieribus in via Mt. vltimo Tercio petro / ut dicit lucas vltimo sed nescitur ubi nec quando / quarto duobus discipulis euntibus in Emaus luce vltimo Quinto omnibus discipulis preter thomam in iherusalem luce vltimo / et iste apparitiones fuerunt facte ipsa die resurrectionis / et ut dicit Johannes beleth istas apparitiones repetit sacerdos in missa quinquies vicibus vertit se ad populum / sed quinto vertit se cum silencio signans apparicionem ad petrum

Marie 1

Jacobo 2

Joseph

1
2
3
4
5

quia nesciunt ubi sunt / Sexta apparicio fuit post
viii dies in ihrlm omnibus discipulis presente
thoma Ioh' vlt'. Septima ad mare thiberia
dis septem discipulis s. petro thome mathie
iohanni iacobo et aliis duobus qui non
nominantur Ioh' xxi° Octava fuit in gali
lea Mt' vlt'. Nona fuit ista de qua loquitur
marcus hic d. quod novissime etc. Alii ponunt
decimam factam in monte oliveti / qui ascendit
Lu. ultimo et Act. primo / Et exprobravit etc. dicit
beda quod merito exprobravit eos / quia dolentes et
ita asserentes sua racione fecerat probatum / quod
ipsi sine hesitacione credere debebant / et tamen
nec ipsis qui eum viderant resurrexisse a
mortuis crediderunt. Gregorius omelia xix dicit
quod eos increpavit s. discipulos qui corporalem
eius relinquunt / ut verba que recedens diceret
in corde audiencium arcius impressa remanerent
Remigius dicit sic exprobrat incredulitatem eorum
ut credulitas succedat / Exprobrat duriciam
cordis lapidei ut succedat ~~Exprobrat duriciam~~
cor carneum caritate plenum / Euntes in mundum
universum predicate omni creature qui credi
derit et baptizatus fuerit salvus erit qui vero
non crediderit condempnabitur / Est notandum primo
quod mundus in diversis scripturis diversimode accipitur
aliquando accipitur mundus pro omni quod est a
deo / quod aperte ante habuit primam licet apte
post non secundum opinionem platonis qui solus generat
mundum ut sibi imponit Aristoteles / et ita re
citat diffuse boecius v de consolacione prosa vi et
Ioh' primo mundus per ipsum factus est. Secundo
machina mundialis superius et inferius. Tercio
accipitur mundus pro distinctione superiorum et in
feriorum ad invicem et sic accipit boecius
lib primo metro primo ubi ita supplicabat ad nostrum

Et exprobravit

Et incredulitatem

Et dixit eis

Ite

Omne quod a deo

distinctio superiorum et inferiorum

Dupliciter imposicio officii apostolis traditi scilicet predicandi [illegible] quod [illegible]
[illegible] caput [illegible] corpus [illegible]
[illegible] est [illegible] sapiencie [illegible]
apud deum [illegible] factum est et sine ipso factum est nichil
[illegible] est primo [illegible] a regalibus sedibus [illegible]
[illegible] est [illegible] et [illegible] omni gladio ancipiti
[illegible] attingit a fine usque ad finem fortiter et
Sapiencie [illegible] disponit omnia suaviter.

id est ad prouidenciam diuinam ut mundum ordi
naret sicut et dissolueret chaos confusum quam
siluam vocat Unde dicit sic Adde manus
rescinde globum partes que resigna et distingue
locis melius distincta placebunt / Pro nido
na rogo sanus est michil opto / Si rex mundi
que summum natale in verbo etc. circes iiii. Cuncta
fecit deus bona et mundum tradidit disputa
cionem eorum / Tercio accipitur pro terra habita
bili sic accipit Seneca ad lucillum li. primo quod
non una patria mea totus hic mundus est / Sic
Luce iiii. ostendit xpo omnia regna mundi
Quarto accipitur mundus pro aliqua prouincia
aut parte determinata / Sic accipit philosophus mundum
ii politicorum c. d. quod quando homines mediam tristitiam
diuiserunt de hiis que ad policiam pertinent faci
lius autem mouent residuum donec moueant
totum mundum / expositor dicit i. patriam poli
ciam quamdiu sum in mundo lux sum mundi quo
ad postremum uniuersus mundus accipitur pro terra
habitabili ab hominibus qui possunt recipere
ewangelium dei ut sic euntes in mundum uniuersum
i. in terram habitabilem ut sicut dicitur in psalmo
In omnem terram exiuit sonus eorum / et a
solis ortu usque ad occasum sit laudabile nomen
domini / et impleatur quia eis dominus dixerat Iohannis
xv. elegi vos ut eatis et fructum afferatis etc.
Secundo dicit predicate ewangelium omni creature
dicit Theophilus non dixit philosophorum vanitates
poetarum / metha[ar] / rethoricaliter simplicos ser
mones aut aliorum pravas fictiones sed ewangelium
eternum maledictum ewangelium quod continet doctrinam
veritatis sciencie sanctitatis annunciat caritatis
et graciam bonitatis Unde apostolus ad romanos primo
Non erubesco ewangelium. virtus enim dei est in sa
lutem Sed quod dicit omni creature videtur sicut

Ostendit quibus sit
ewangelium predicandum
quia omni creature

Omni creature: homini qui habet conveniencias cum omni creatura
per quod esse cum conveniet cum lapidibus Per vivere cum herbis et plantis
per sentire cum animalibus per intelligere cum angelis Ideo dicitur
nomine omnis creature

monet Greg[us] dy[ali]m[us] o[me]lia xix q[uod] sit predicand[um]
rebus insensibilibus irrationabilib[us] s[ed] vide[licet]
beda q[uod] omnis creature nomine p[er] omnis na
tio gentium designati/ un[de] et eis dix[er]at
In viam gentium ne abieritis/ Nunc autem
dicitur/ predicate omni creature ut s[cilicet] p[ri]us
a iudea apostolorum repulsa predicato tunc
nobis in adiutorium fieret . q[uam] h[ec] illa ad dap
nacionis sue testi[moniu]m repulsisset Greg[ori]us vero
dicit q[uod] per omnem creaturam signat[ur] homo/ q[uia] o[mn]is
creature aliquid h[abe]t homo/ h[abe]t namq[ue] esse cu[m] la
pidibus/ vivere cum arboribus/ sentire cu[m] alijs
intelligere cum angelis/ Si e[ni]m predica[tur] creature
o[mn]i[u]m . tunc homini predica[tur]/ quia ille v[idelicet] d[icitu]r
p[ro]pter quem in terra cuncta creata s[un]t/ et a q[uo]
per quandam similitudinem aliena n[on] s[un]t et ad
hoc bene facit quod ph[ilosoph]us d[icit] ii[o] phi[sicorum] q[uod] p[ro]p[ter]
hominem omnia ista inferiori facta sunt/ ergo ho[mo]
est finis omnis propt[er] quod dici[tur] microcosm[us]
i[d est] minor mundus et ita nominat hominem ber
nardus li[bro] de nov[o] m[undo] li[bro] ii[o] metro penultimo
ubi tractat de formacione hominis et eius pre
rogativa supra alia inferiora . d[icit] sic bin[...] fa
ctura levis minimum q[uod] decoris/ et nichil alt[ius]
h[abe]ns alt[er] mundus homo s[ecundu]s cet[erorum] prioris et
melioris et vera dei facies homo fomes suprem[us]
ab astris veniens et artis opus re[liqu]a et prosa sep[tima]
re dicit In minore mundo homine ph[ilosoph]us intellig[it]
non errand[us] si maioris mundi similitudinem
sibi sumpserit in ex[...] In mino[r]i mundo h[om]i[n]e
in illo subtili nidum cor[poris] apium fastigio celi
supereminet re igitur r[ati]one sue p[er]fectionis q[ui]a
homo omnis creature nomine nominatur Qui
crediderit re videtur p[ri]ma facie q[uod] in modo
loquendi salvatoris sit ordo p[re]posterus q[uia] p[ri]ma
p[ri]mo credere et post bapti[za]ri s[ed] bapti[smus] p[re]cedit
ut videtur/ q[uia] sine baptismo nullus salvari potest

Sola fides sufficiebat ad salutem et sola fuit necessaria tunc quia alias nullus salvari potuit hoc modo p[er] [...] cum fides est precedens et sequens

[...] d[icitu]r [...] nomine credens [...] potuit [...] necessaria ad salutem [...] fides et baptismus quorum alter sine altero [...] credideri[n]t [...] post [...] baptismus [...] ante [...] sufficit fides sine bap[tismo] [...] per quod aliquis mergatur xx [...] sufficiens [...] bap[tismus] [...] sufficit bap[tismus] flaminis [...] et [...] baptizari [...] morte [...] sufficit [...] bap[tismus] sanguinis [...] in martiribus [...] baptizati

gratis Nec

Ioh. iii. Nisi renatus fuerit ex aqua etc. ~~vt~~ fides
sufficiat sub baptismo per quam aliquis incorporatur
xpo si assit facultas / sufficiat bapt' sanguis vt
in martiribus qui pro xpo fuerint interfecti
antequam essent baptizati baptismo fluminis / vel
saltem requiritur baptismus flaminis sicut in
hominibus fidem xpi et desiderant baptismum sed
quia preueniuntur in morte antequam baptizentur
et sic vt' quod primo declinaverit dixisse q' baptizatus
fuerit et crediderit saluus erit / Con' videtur quod dicit
apostolus ad hebr. xi. sine fide impossibile est placere
deo etc. vbi apostolus multipliciter probat quod primo
fides est necessaria ad salutem / primo h' quando xpus
dicebat ista verba ipse precipiebat quod predicarent
fidem omnibus viris adultis et prouectis / non paruulis
et isti erant primo in fide instruendi et docendi
antequam baptismus daretur eis / Vnde in primitiua
ecclesia primo venientes ad fidem instruebantur
et fiebant cathecumini ad expulsionem demonum
vt melius caperent que erant fidei / et quando erant
instructi in fide tunc baptizabant / Vnde antequam
baptizarentur querebatur ab eis de fide et
quid crederent / sic credis in deum omnipotentem
et respondebant credo et similiter de aliis articulis
et tunc baptizabant / et in primitiua ecclesia solum
bis in anno fiebant baptismata generalia
et tunc baptizabantur promiscui sexus quod
adhuc representat ecclesia in benedicendo fontes
bis in anno s. in vigilia pasche et penthe
costes / Modo quando ecclesia creuit omni die et
omni hora baptizantur paruuli filii fidelium
in fide parentum suorum / qui in baptismo
respondent pro eis / et in hoc obligantur ad eos instruendos
facere instrui in fide et ideo secundum statum pri
mitiue ecclesie vt dictum est bene proponebat
saluator quod opportebat primo credere et post

// sine

// Sed a' non assit facultas

R°

baptizari. Ratione solvitur quia nec baptismus
sine fide nec fides sine baptismo possunt ho-
mines salvare. Et tunc arguitur Gregorius ubi supra
et Beda recitat quod dicitur qui crediderit
et baptizatus fuerit salvus erit. ergo dicat
aliquis apud se. Ego credidi et baptizatus
sum. ergo salvus ero. et respondetur breviter quod verum
est si fidem operibus teneat. vera enim fides est que
hoc quod verbis dicit moribus non contradicit. Unde ad ma-
iorem evidentiam dictorum Gregorii et Bede sciendum
quod salvator loquitur non de fide informi quia sic
credens et baptizatus potest dampnari. sed de fide
formata caritate ad quam informationem necessario
requiruntur bona opera. quia ut dicit Gregorius amor
dei nescit esse ociosus. operatur enim magna
si amor est. quia si renuit operari amor non est.
Et ideo dicitur Iac. ii° quod fides sine operibus mor-
tua est. quia tamen homines cognoscuntur per actus et
actus per verba. ideo opera bona ostendunt quod proce-
dunt a fide viva non mortua. sed caritate infor-
mata. Ideo dicebat Iacobus apostolus ii° c° Habes
fidem et ego opera. ostende michi fidem tuam
et ego tibi ex operibus fidem meam. Ex quo con-
cluditur quod actus fidei caritate informantis sit
meritorius. alias non. Et ideo concluditur qui vero
non crediderit condempnabitur. Beda hic dicit
et bene quod peccatores sunt ficti fideles. Unde de
talibus Paulus ait qui confitentur se nosse
deum. i. credere. factis autem negant. et ideo non
dicuntur. quia sicut dicitur Iac. ii° Abraham
non ex fide sed ex opere magis iustificatus
est. Anima ut alias supra dixi. Actus fidei sine
operibus non dicitur meritorius. Si autem arguatur
de parvulis qui per etatem ad huc credere non
valent utrum sint salvati. Respondeo breviter quod
salvantur in fide parentum et ecclesie. Signa au-

[Marginal notes, right margin:] Nota. — Item qui credit fidem per opera ostendendo. Vera enim fides est que illud quod dicitur verbo confirmat operibus. — pro parvulis [illegible] — pro[illegible] baptizati [illegible]

[illegible] signa [illegible] … quibus [illegible] … electio non potest fieri nisi [illegible] … Beda … de celo … Ezechiel 28 … ultimo [illegible] ad [illegible]

eos qui crediderint hec sequentur In nomine meo demonia eicient linguis loquentur nouis serpentes tollent et si mortiferum quid biberint non eos nocebit super egros manus imponent et bene habebunt Et quidem ad literam omnia ista per apostolos impleta esse legimus quia in nomine ihesu christi demones eiecerunt ut paulus a puella Act. xvi / linguis nouis locuti sunt Act. ii / serpentes tollent ut paulus fecit de vipera Act. xxviii / venenum Johannes bibit nec ei nocuit / infirmos egrotos sanauerunt / patet in actibus apostolorum et in legendis sanctorum / Et sic dicit Gregorius in omelia xix signa ista que dicuntur si adhuc subtilius considerare debemus Sancta quippe ecclesia quotidie facit quod tunc corporaliter per apostolos fiebat / Nam sacerdotes eius cum per exorcismi gratiam manum credentibus imponunt et habitare malignos spiritus in eorum mentibus contradicunt / quid aliud faciunt quam demonia eiciunt Et fideles qui iam secularia verba derelinquunt sancta autem misteria insonant linguis loquuntur nouis / Qui dum bonis exhortacionibus maliciam de alienis cordibus auferunt serpentes tollunt / et dum pestiferas suasiones prauam in mente pertrahunt mortiferum est quod bibunt sed non eis nocebit / Qui quotiens proximos suos in bono opere infirmari conspiciunt dum exemplo sue operis illorum vitam roborant super egros manus imponunt et bene habent / Que nimirum miracula tanto maiora sunt quanto spiritualia et quanto non corpora sed anime suscitantur / Qui volunt plus istud moralizare faciant quia sic magister .i. facetus dicit in fine poete sue ita dico Sic Illudi metuens scopulis horiota phaselus ad portum properans longius horret iter

C dominus quidem ihesus postquam locutus est eis assumptus est in celum et sedet a dextris dei. Post quam marchus evangelista narravit de xpi predicacione et de eius passione hic concludit suum evangelium in xpi ascensione et ideo ista est tercia pars principalis huius evangelii et ultima sicut dictum fuit in principio libri. Et breviter ista particula duo facit quia primo breviter tangit xpi ascensionem et secundo apostolorum predicationem ibi. Illi autem etc. Textus prime partis clarus est nisi quia augustinus de symbolo dicit quod sessionem istam non accipimus quasi humanis membris positus tamquam pater sedeat in dextera et filius sedeat ad sinistram. Sed ipsam dexteram intelligimus potestatem quam accepit ille homo a deo ut veniat iudicaturus qui prius venerat iudicandus. Sedere enim est presidere sicut de quocumque magno homine ut de papa dicitur ipse sedit per tres annos. Sic igitur credite xpm ad dexteram dei patris sedere beatus est et habitat in beatitudine que dextera dei patris vocatur. Beda monet hic querere litteralem de hoc quod dicit marchus quod sedet a dextris dei et stephanus dicit ut patet Act. vii video celos apertos et filium hominis stantem a dextris dei. Eo quod marchus sedentem stephanus vero stantem se videre testatur. Et ergo sciamus quia iudicantis sedere est stare vero pugnantis vel adiuvantis. Quia ergo redemptor noster assumptus est in celum et nunc omnia iudicat et ad extremum iudex omnium veniet ideo hunc post ascensionem marchus sedere describit quia post ascensionis sue gloriam iudex in fine videbitur. Stephanus vero in laboris certamine positus stantem vidit quia adiutorem habuit. Sed de hoc quod dicitur quod a dextris dei posset gratia collationis queri si locus ille quo xps ascendit a dextris dei fuit ad supremam partem

Con simplici[ter]

supremi celi / et videtur quod non quia nobilitas cor-
porum supercelestium maxime viget in medio sicut virtus
moralis viget in medio secundum rationem / sic virtus naturalis
viget in medio secundum naturam / Sed ipsum decet esse
in nobiliori loco supremi celi / ergo est in illius
celi medio non in supremo / Confirmatur quia post re-
surrectionem suam christus discipulis apparuit in medio
ut patet Joh. xx. A simili videtur quod in celo sit in
medio eorum etiam si sit in supremo / Confirmatur
quia regem decet esse in medio Joh. xix. cum
sederem quasi rex circumstante exercitu etc. Sed christus est
rex regum et dominus dominantium / et in ascensi-
one datum fuit regnum ergo debet sicut rex
sedere in medio militum in celo / Contra in psalmo
dicitur quod ascendit super celum celi ergo non
tantum ascendit ad supremum locum supremi celi sed
super / Item ad Ephes. iiii. dicitur quod ascendit super
omnes celos ergo idem quod prius / Dico breviter
et dico quod ascendit ad supremam partem supremi
celi / quia est / nobilissimum locatum debet esse in
nobilissimo loco et ipse est nobilissimum locatum
tum locus superior est dignior ergo decebat et
dignum fuit quod ascenderet ad locum altiorem
tamquam ad digniorem et nobiliorem / Ad primam
rationem dico non est simile de naturali virtute et
morali quia contrarium virtus aeris et terre maxime
vigeat in suo medio / virtus tamen istius viget in suo
supremo et sic forte est in omnibus speris ce-
lestibus. Si autem dicatur quod omnes partes celi
empyrei eque nobiles nobilitate absoluta oportet
dicere quod suprema pars celi sit nobilior respectu [illegible]
saltem est ab inferioribus magis elongata / Ad
secundum dico quod christus in medio discipulorum non
stabat per comparationem ad eos qui sunt sursum et
deorsum sed per comparationem ad aliquos [illegible] homines
qui sunt dextrum et sinistrum ante et retro

Unde sicut rex qui sedet in throno non habet eos
retro se / sic ymaginandum quod xpus in gloria habet
omnes ante se et omnes electi eius semper aspiciunt
~~quam vox et~~ [illegible] nunquam fastidiunt / et sic patet ad
tertiam rationem et sic habitat in suprema parte celi
Et in ista gloriosa ascensione fuit sibi data
omnis potestas in celo et in terra sicut ipse dicit
Mt ult et sic de isto. Illi autem profecti predica
uerunt ubique domino cooperante et sermonem
confirmante sequentibus signis / Beda dicit h
~~ic~~ quod sicut Marchus certum [illegible] sic tardius [illegible]
tempora longiora produxit / ab initio enim euangelice
predicationis quod a Johanne baptista factum est
cepit et usque ad tempus narrando peruenit
quo apostoli idem eiusdem verbum per totum orbem
seminauerunt / quia in omnem terram exiuit so
nus eorum et in fines terre verba eorum et
si non totum factum est per apostolos principaliter / factum
est per alios post ipsos qui ad predicationem eorum
conuersi fuerunt ut dicit Augustinus de gestis eorum
et sic predicauerunt ubique / et bene domino
cooperante tanquam sit primum et supremum agens
quia sicut dicit apostolus 1 Cor iii neque qui plantat
neque qui rigat sed qui incrementum dat deus
Et sermone confirmante sequentibus signis i. mi
raculis que in primitiva ecclesia necessaria erant
eius sicut dicit philosophus x ethicorum c° primo
humanis sermones minus sunt credibiles opi
bus / id est sermones . i. confirmabant per miracula
Sed hic querit Beda unde quia ista minime
facimus non credimus Et sicut dicit Gregorius
in omelia ubi supra Intra sanctam ecclesiam
multi sunt qui vitam fidelium tenent et
signa fidelium non habent i. miracula non fa
ciunt Et respondet Gregorius quia frustra foris
miraculum oritur si deest quod intus operetur

[Marginal notes:]

7 aspiciendo nunquam fastidiunt sed semper plus videre desiderant

7 ad

Hic ponit apostolorum predicationem et ostendit qualiter apostoli [illegible] xpus factus [illegible] fideliter studiose et diligenter [illegible]

Unde Theophilus fuit deus Jhesu xpe
ut nostri sermones quos de scriptura ad laudem tui nominis dicimus
per opera [illegible] et actus [illegible]
[illegible] te cooperante in omnibus [illegible]
quia [illegible] sermonum et [illegible]
[illegible] verbi et sapientia dei patris

Nota 2a mir c 18 ... peti celest in ... adimteryb ... cum ... p ... priesst ... suplicu ... c demnat ... vbi ... seruu sed sola ... opus ...

quod plantauit beda in omelia sua soluit sic dicens
hec s. miracula exordio eccle necessaria fuerunt
vt ea ad fidem cresceret miraculis erat nutrienda
Quia et nos cum arbusta plantamus tamdiu
eis aquam fundimus quousque ea in terra conualuisse
videamus at si semel radicem fixerit irrigatio
cessabit / Sed statim posset hic dubitari quia sit
meritorie fidei predicatione et potestate faciendi
miracula / et videtur quod miracula gratia faciendi eam
~~sit faciendi est nonus~~ quam huius scie / sed primo scie
est nobilior quam fides. vii q. ad cor. xii apostolus
inter omnes gratias datas primo nominat eam quam
fidem ergo gratia faciendi miracula est nobilior
quam fides / Item quod est maior quam magis preciatur
hominibus sanitas sed propter miraculorum magis pro
habemur nobis quam per fidem quia multi habent
fidem non tamen propter hoc arguunt sanitas in
eis sed omnis facienti miracula attribuit sanitas
igitur etc. Contra maior est gratia per quam habetur gratia
faciendi miracula quam regulam propter unumquodque
tale et id magis sed per fidem habetur luc. xvii
si habueritis fidem sinapis dicetis huic arbori
eradicare et transplantare in mare et ob
ediet vobis ergo fides est nobilior / gratia facie
di miracula extenso nomine eius sumi et ul
pro pro per quam gratis et ex mera libera
litate efficiuntur et tunc non est ad quam diuina
que non proprie dicitur gratia cum sit naturalis
deo sed impressime vocatur ab aliquo gratia faciendi
miracula sub ratione quod sua mera liberalitate
facit miracula ad nostram utilitatem Et non est
dubium quod sic accipiendo est nobilior quam fides /
Secundo modo gratia faciendi miracula potest accipi
pro aliquo existenti in homine propter quod facit mi
racula licet non semper quia non est in ho
mine sicut qualitas quedam per quam possit operari

uult dum quia miracula fiunt a deo principaliter
Sed est in homine sicut causa in qua deus aliquid
operatur ad preces hominis et tunc nichil est nisi
perfecta fides in homine sicut patet articulo ad secundam
partem et sic est una nobilior altera quasi secundum
fidem Et de ista materia plenius vide et pulchre
vo. co. parte iii et in alia questione utrum sancti
omnes faciunt miracula per aliquam virtutem in
eis existentem et ibi videbis plura ad propositum
Si tercio accipitur gratia faciendi miracula pro 3
aliquo speciali dono dato a deo homini ut ad
suam oracionem vel peticionem ad nutum deus co
operaretur ut principaliter agens tamen sancti sicut per oraciones
impetrabant quod deus faceret miracula sicut
in suscitacione mortuorum et aliorum mira
culorum ad preces eorum vel quod ad eorum
nutum deus faceret miracula sicut Josue
xpo dicit sol contra Gabaon ne movearis et luna
contra vallem haylon steterunt quia sol et
luna sic accipiendo gratiam illam prout dixi
contrariatur contra fidem racione operis operati possit
dici quod esset nobilior fide Sed absolute fides est
nobilior inquantum deus respicit fidem eorum
et secundum fidem eorum facit quod preces eorum
habeant efficaciam | Et sic ad primum argumentum dicendum p^m
quod minor est falsa quia fides est nobilior quam sermo
scientie quia et sapientia et scientia sub sermone ut dif
fuse probat Augustinus iiii de doctrina christiana bene
ante medium nec appositus inter virtutes semper
nominatur quod est nobilius sicut nec inter 2^m
peccata illud quod est gravius Ad secundum
dicendum quod minor est falsa quia operacio miracu
lorum non probat hominis sanctitatem nisi
quia probat eius fidem et plus respiciendum
est ad iudicandum de sanctitate ad bona hominis

vitam quam ad miraculorum operationem quia aliquando
facit deus miracula per homines malos ad con
firmandum veritatem fidei sicut dictum fuit
supra et patet cap. viii. Sed gratia gratis et virtus
fit per sanctos homines ad indicandum quod sunt
sancte vite et primo istud respicitur ab homine
[illegible] est [illegible] Et ideo sicut dicit Tho. in
fine sui scripti super matheum sciendum est quod
sermo predicacionis per opera confirmatur sicut
in apostolis tunc opera confirmabantur sermones se
quentibus signis / fiat et o xpe nostri sermones
quod de iustitie ad laudem tui nominis dicimus per
opera confirmemus et actus tandem simus perfecti in
omnibus verbis et operibus quia te dei sermonum
et operum gratiam et tuam gloriam prestare digneris
Qui cum patre et spiritu sancto regnas benedictus
in gloria Amen

Allidi metuens scopulis honerata phaselus
Ad portum properans longius horret iter

Explicit lectura sive postilla supra marchum
ordinata a magistro Johanne de hysdinio or
dinis hospitalis sancti Johannis Jerosolimitani do
ctore in sacra theologia et fuit completa Anno
domini Millesimo ccc° lx° viii° x die Julii

Notandum est hic primo quod in ista lectura
tractatur de diversis materiis et de multis
vocabulis litteralibus moraliter allegorice et anagogice
de quo non potuit fieri concordantie per litteras
alphabeti sed tamen studenti proficiunt. et
maxime ubi agitur de passione xpi tractatur
in textu de multis de quibus non fuit concor
dantie sicut de xpi ligacione flagellacione de
fortitudine crucis de monte calvarie de barraban de
latronibus suspensis cum xpo de velo templi
de motu terre de parasceue de monumento de

Joseph de arismathia quia xpus apparuit in Galilea et de multis alijs de quibus fit mencio in litera et exponuntur aliqui ad literam aliqui secundum sensus misticos et tropologicos et ideo videlit de hoc diligens lector Est etiam notandum quod in quolibet capitulo istius ewangelij significantur partes principaliores x capituli et ponuntur in deredachis ubi signatur capitulum ad facilius et prompcius inveniendum de materia de qua queritur

Anima equivoce multis significacionibus accipitur in scriptura Alia boni viri debet habere iiij quatuor que in bono de capitulo iij c parte prima Anima boni viri debet habere iiij quatuor que in bono deviano inveniuntur xij° c° parte iij

Anima multo magis corpore preciosa mater viij° c° p v

Apostoli fuerunt duodecim quare tot non plures iij° c p ij

Audire quatuor non sunt apti videlicet morali unia subtilia sublimia iiij° c° parte ij

Audire libenter debet homo illa que habent quatuor condiciones iiij° ca° parte iij

Audire deum bono corde facit multa bona ca° ix parte ij

Adulterium est grave peccatum quo ... quare vij° c p ij

Adversantur aliquid deo quadrupliciter ix° c° p v

Asinus comparatur iuvenem etate et moribus propter aliquas condiciones utriusque xj° c° parte prima

Apparuit xpus post resurrectionem ... Quomodo signatur mistice tractantur xvj c parte iij

Benedictus dominus deus ... iij° c° parte ij

Bella quadruplicia sustinuit primitiva ecclesia tractatur de quolibet c° parte prima

Blasphemia deus ... ij c p i

blasphemus in proximum dicitur aliquis quando committit quatuor iij° c° parte v

Blasphemus in proximum meretur triplicem penam iij° c° p v

Demones faciunt in homine peccatore mortali loqui
iiii^or horribiles effectus · ix° c° p · iii
Denarius si sit bonus req̃ · iiii^or que moralis
competunt animę boni viri xii° · c° · p iii
Destrum req̃ iiii^or proprietates et signat iiii^or i°
ca° · parte vi
Diluculum comparatur gratie propter proprietates convenien-
tes vtriusque primo c° pte xi
Diluculo surgunt carnales mulicates et precan-
tes primo ca° pte
Dimicare comparantur spiritus propter conditiones que faciunt
in anima et tracta° de quibus diffuse x° c° p · ii
Dinare multotiens in scriptura ponitur cum tamen
valeant ad plura secundum philosophum · x° c° parte · ii
Dies · vi · qui ponuntur ob tractatum de eius signi-
ficacione signant vi modos contemplacionum · ix
c° pte prima
Diligere deum debemus sed quomodo inde dicitur
c · xii · pte vi
Dilectio ad deum et proximum multa tractantur
de quibus xii° c° parte v
Diligit deus specialiter iiii^or genera hominum x° c° pte ii
Dos et mito dicitur deus ipse · xii° c° · p · vi
Domos iiii^or req̃ homo morari et secundum illas de-
iiii^or facere tracta° de hoc · ii° c° pte primo
Domus dei vocatur ecclesia propter iiii^or rones xi°
c° parte · ii
Doctrina lucerne comparatur propter iiii^or c° · p · iii ·
Doctrina aliquibus redditur admiranda propter
iiii^or tracta° de quibus · xi° c° pte · ii
Docet dominus multa · ibidem x · c° p · prima
Dolose fuit et dolum inciunt iiii^or genera
hominum · viii° · c° · p · iii
Dormire quid signat · sed dormire sero an media no-
cte an mane exponendo mora · xiii° · c° · pte vi

Dormicio inventi exponendo moral. xiiii. c. p. ii
Dormiunt multi et divisi mode. iii. c. pte iiii
Dormitio dicitur mors sanctorum ibidem
Dotes corporis glorificati ponuntur. vii. c. pte vii
Extendere manum non debemus spiritualiter ad ... 3. c. pte. x.
Extendere manum debemus spiritualiter ad tria ibidem
Errabant iudei circa xpm et quantum ad divinitatem et quantum ad humanitatem. c. viii. parte. iiii
Esuries christi et tractatur de qualibet. x. c. p. ii
Execrari dicuntur aliqui christi. vi. c. pte
Expuere dicuntur homines de causis viii. c. p.
Electi a deo debent habere iii proprietates c. p. x
Ecclesia est multum commendanda vi. ca. p.
Ebriis moraliter dicitur de pluribus peccatis p. c. pte
Fortis dicitur xps deus in multis. iii. c. p. v
Fornicatio maxime in lege xana prohibetur breviter tractatur. viii. c. p. ii
Fides duplex informis et formata breviter tractatur ii. ca. p. iii. sed magis diffuse in quo utrum fuit bonum qui crediderunt etc. xvi. c. pte iii
Fames christi accipitur in scriptura. xiii. c. p. prima mistice exponendo et moraliter
Faber vere est xps sed quomodo et quia aliqui dicunt quod Joseph fuit faber lignarius et xps etiam in iuventute. iii. c. p. iiii inventute vi. c. p.
Ladius iiix invenitur in scriptura tractatur de quolibet. xiii. c. p. vi
Gratia dilectio comparatur primo. ca. pte
Grano synapis comparatur verbum dei propter multas virtutes in quibus conveniunt. iii. c. pte v
Gressus tkastarum et rationes eorum satis breviter x. c. pte. ii.
Hyppius . . . . proprietates comparatur deo

671
354

gnibus hominum xiiio co pte iii
Herodianorum secta et qui fuerunt et unde nomen
ortum ponitur xiio co iii
honor verus quomodo invenitur et potest et similiter
honor falsus viiio co pte prima
homicidium committitur multis modis et similiter
homicidia multis modis dicitur viio co pte iii
humilis debet esse qui vult exaltari et de humilitate
apostolorum tractatur ixo co p x
Ad humilitatem invitat xpus quadrupliciter apostolos
per exemplum primi ixo co pte iiii
homo dicitur creatura quare et quomodo inde satis
diffuse xvio co parte iii
Helias esse credebatur xpus quare ixo co pte
iii
Ieiunium iiiior invenitur in scriptura iio co p iiii
Ignorancia quando est vicium et quando excusatur
a vicio ixo co pte iiii
Infirmantur aliqui in fide ad modum leprosorum
cecorum freneticorum ydropicorum po co pte
Infirmitas quadruplex invenitur in scriptura
et tractatur de qualibet iio co pte iiii
Infancia moralis et iusticie accipitur quomodo et tractatur
diffuse satis ixo co p iiii
Iudicium quadruplex in scriptura et tractatur de
quolibet et ponitur plane xiio co pte vi
Irridentur prave homines bonos vo co p x
Iordanis
Latrines sunt in scriptura interiores et exteriores
et tractatur de illis satis diffuse ixo co p 3
latrones dicuntur in scriptura quatuor
genera hominum xio co pte iii
Lepra habet quatuor signa in quo significantur iiiior genera
hominum peccatorum tractatur satis diffuse po co pte
loco iudicum erat inutilis quia accipiebat

scripturam ad literam tractatur primo capitulo parte iii
Lucerne comparatur doctrina bona propter iiii or
3o capitulo parte iii
Magister bonus qui docet que ponuntur
xo capitulo parte 3
Manus mala sub multis diversis intellectis in scriptura
3o capitulo parte
Manus domini dei de multis in scriptura vi capitulo parte v
Matres quatuor scilicet quilibet fidelis tractatur
de qualibet iiio capitulo parte vi
Mare scilicet vii proprietates et secundum hoc comparatur
vii viciis iiiio capitulo parte prima
Mandata sunt homini de quibus tractatur viio capitulo parte v
Mandata sunt dei que maxime sunt observanda ibidem
Mirantur homines propter quatuor scilicet primo capitulo parte viii
Mistice quidam viciose quidam virtuose primo capitulo parte
In montibus fecit deus vii que significant vii virtutes que debent esse in bono homine iiiio
capitulo parte iiii
Mors quadruplex nature gratie glorie tractatur de qualibet ixo capitulo parte 3
Motus terre est timidus multum quod gignitur breviter xiiio capitulo parte prima
Mundus quadruplex accipitur in scriptura tractatur de quolibet xvi capitulo parte iii
Missus ab illo debet habere quatuor condiciones vio
capitulo parte iii
Nequicia triplex invenitur vii capitulo parte iii
Negant deum multi et multipliciter tractatur
de quolibet xiiiio capitulo parte iii
Negacionem volunt aliquid excusare a peccato et
ideo multa dicuntur de ea xiiiio capitulo parte viii
Nobilitas duplex quomodo ponitur et breviter tractatur
de eis xv capitulo parte viii
Nubes quadruplex moratur xiiii parte viii

Nubem xpus posuit latibulum suum ix. c. p. ij.
Nonna homi quz dz quare vide iij^o c^o p iiij
Oculus mentis redditur malus per vij
vicia capitalia. vij^o c^o pte iij
Oculus corporis turbatur propter multa et p ea
moralis turbatur oculus mentis iij^o c^o p. ij
Orauit xpus prem suum. sed qre vj^o co
Utrum oro eius semper fuit exaudita xiiij^o c^o p. v.
Oliua quadruplex in scriptura attendo mistice
et moralis et tractatur de qualibz xiij^o c^o p j^a
Ostium modo mirum in scriptura et tractat
de quolibz xiiij^o c^o pte vj
Oraculum deuotum vz ad multa xiij^o c pte vj
Anus quadruplex moral tractat de quolz
3° c^o pte. vj. Item de eodem tractatur
adhuc viij^o c^o. pte p
Pannus quadruplex in scriptura tractat de
quolibz. c^o v^o. p. iiij
Patria duplex tractat de quolibz vj^o c^o p. ij
Palisus moral lz quator defend et fim opat
iiij^or quibus petorum. vij c^o p. p
Et etiam tractatur spual cura a dno ibidz
Passio moralis attendo petre computatur ypt
tria iiij^o c^o pte p
passio moralis desiccat vnit ferue iuxta ibid
passio xpi nobis ponitur in exemplo ad remedium
xv^o c^o parte vij
Pastor prelatus vocatur in scriptura quia ei gregem
sibi commissum quia dz pascere custodire dilige
tractare v^o c^o p
Item dicitur pastor ductor tutor gubinator xiiij
parte iiij
Contra malos vide xj^o c^o parte iiij
Ante aduentum xpi mundus erat sine pastore
et quid vide vj^o c^o pte
Pirulus lz iiij^or conditores ymitales x^o c^o p 3.

penit pmi iiii^or modis iiii^o c^o pte v
pascha quomo accipi in scriptura et azima
in ista et diffuse vide xiiii^o c^o pte pma
pax triplex invenitur in scriptura de qlibz
ix^o c^o in fine
De po demonu ante iudiciu et post x^o c^o pte
Utru patia^r sentiu illiu gaudiu c^o v^o p v
petitio ante qm sit digna exaudiri debet
modificari ex quatuor causis x^o c^o pte iii
peccatum multa mala facit anima et multis
modis dicitur deleri aut dimitti ii^o c^o p ...
peccasse quadrup^r dicitur disali fugiendo et
dimittendo xpm tracta xiiii c^o pte vi
pmissio quadrup^r et sit aliq pmitti ... x c p ...
peccatores quatuor inveniuntur in scriptura et tracta
xi^o c^o p ...
... xpus fuit usus istis iiii^or ... ibidem
plag equinoccii ... dicitur ... et ... c p ...
ponius ... propecturum quibus assimilantur
...ius ii^o c^o p ii
predicator in predicatione requirit iii^or tractat
iii^o c^o p v
Si predicator debet quiescere a predicatione vi^o
c^o p ...
De preceptis decalogi tangit et tracta ...
x^o c^o pte ii
principantur aliqui sup alios iiii^or modis
x^o c^o parte iii
pullus iustitie plura significat vi^o c^o p ii
puniat dei voluit hre ... v c^o p ii
...entibus deum dat deus ...
r
Resurgere ad qm fit per ordinem ponitur
ordo ii^o c^o p ii
Respice celum debemus ppter quatuor vi c p ii
Resurrectio est possibilis et ... contra errore

saduceorum et tractatur xii° c° parte viii iiii
De racione tercie domini qua hora resurrexit ponuntur contrarietates inter euangelistas et soluuntur xvi° c° in principio et ultimo
Responsum appollis deuothis elyzos quid significat ponitur et exponitur xiii c° p. ii
Non credent alii ad sibi obiecta uel ab eis petita propter multas causas ponuntur xv c° parte prima
Regnum quadruplex in scriptura inuenitur tractatur de quolibet iii° c° p. v
Qui recedunt a domino male recedunt vi° c° p. iii
Sabbatum fuit factum propter homines et est modo commendabile in lege ii° c° parte v
Sabbatum triplex naturale legale et supernaturale ibidem
Sal accipitur pro multis in scriptura xx° p. vi
Sanauit dominus vii homines a vii morbis que moraliter vii vicia iii° c° parte iii
Sapiunt aliqui que dei sunt et sapiunt aliqui etiam que sunt hominum tractatur de quolibet viii° c° parte iiii
Sanguinis christi fuit effusus ad multa signanda xiiii° c° parte iii
Saturitas duplex inuenitur et tractatur de qualibet vi° c° parte iiii
Quo boni saturantur mali non vi° c° p. prima
Secantur demones diuisi et diuisimode ii° ca° parte ii
Sedere dicuntur aliqui in malo quod tractatur 3° ca° parte v
Sedent aliqui diuersimode et propter diuersas causas iii° c° in fine
Sedere magis proprie dicitur deus quam stare propter multa xii° c° parte vii
Sapientia quadruplex inuenitur tractatur vi° c° p. prima
Semen iusticie accipitur quadruplex in scriptura iii c° p. p.

quo semen quod est verbum dei fructificat diffuse eodem
Seminant aliqui ad profectum aliqui ad destinationem de quolibet iii° ca° parte iii
Secte tres in iudea fuerunt de hijs inde diffuse vii° c° in principio
Item de hoc dicitur viii° c° parte ii
Synonima unde huius operis et de eius necessaria tractatur xiii° c° p. v
De signis ante vastationem et destructionem ihrlm xiii° parte iii
Signa tria in celo leguntur esse facta viii° c° p. ii
Signa que faciunt qui crediderunt quid significant mistice xvii° c° parte x
Spiritus malignus in quadruplici dictione invenitur in scriptura primo c° p.
Spiritus immundus benedictum esse homo peius dyabolus antixpus ibidem
Spiritus exponendo mistice multipliciter dici invenitur in scriptura 3° c° p. vi
Stupent homines ex iiii° breviter tracta de quolibet xii° vi° c° in fine
Stulticia quadruplex et tracta de qualibet satis diffuse viii c. p. 3
Stabilis fit stacio per tres viii principales xi° c° parte iii
Scola quadruplex invenitur in scriptura de qualibet xii° c. p. x vi
Superbia facit multa mala ponuntur vii c° p. iii
Sustinere pro deo quod grave debemus libenter propter iiii° xiii° c° parte iii
Surdi et muti moraliter loquendo fiunt homines de quolibet vii c. parte v
Tacere aliquando esse perfectionis 3° c° parte p.
Tacet homo sapiens propter tres causas xiii° c° per viii eodem
Tangit deus hominem quatuor ad bonum a. iii° c° parte iii

Turbe impedierunt et adhuc impediunt sepe ho
mines de quibus ne gratiam dei reciperent 3º c. p. iiij
Timor stupor terror et horror differunt et quid
ixº cº parte ii
Thesaurus triplex tractatur de quolibet xº cº p. ii
Temptaciones iiijor inveniuntur in scriptura tractantur
diffuse de qualibet xiiijº cº pte v
Testimonium si sit bonum continentur tria et tractatur xiiijº cº pte vij
Titulus notabilis sancti Ieronimi est triplex et trac
tatur de quibus xvº cº parte iiij
Tenebre facte in morte xpi fuerunt mirabiles
quare per opiniones doctorum et ponuntur xvjº cº p vj

Estimentum quadruplex invenimus positum in scrip
tura tractatur de quolibet xjº cº p ii
Vestimenta xpi adducendo moraliter sunt quatuor
virtutes et ponuntur xvjº c. pte iiij
Qui veniunt bene veniunt vjº cº p. iij
De vendicione et empcione xpo eicit vende
ntes et ementes et quid significant moraliter tractatur xjº c p ij
Verax dicitur haimo quando iiijor facit in victe
tractatur xiijº cº pte iij
Videre non possunt aliqui propter iiijor impedimenta
iiijº cº p. ij
Videre et considerare debemus quatuor de quo
tractatur xiijº p. vj
Vigilare moraliter debemus propter quatuor causas
xiij c. pte vj
Vigilie noctis sunt iiijor et que et quid significant
moraliter secundum doctores diffuse tractatur xiijº pte
Virtutes quas debent habere electi a deo ponuntur
cº pte iij
Virtutes quatuor sunt quibus moraliter vetus homo exuitur
et novus induitur et fermentum vetus collitur
xiiijº cº p. ij
Ymera habet multas significaciones invenimus in
scriptura xijº capitulo parte prima cº pte ii

vngentum mistice que mulies habebant ad
monumentuz xiiij parte pma
Et expo eorum plane ponit xvi c° pte p°
Vot nos qr et multis modis v° c° p° iij
Vocat deus peccores ad ea spa ibidem
Xpus venit in mudum ad mor bo. primo
c° pte x° habz tres sponsas dilectissimas
Xpus fuit mortuus hora sexta et non sine
mistio illa hora xv° c° p viij
Iste sunt questiuncule que tractantur breuit
et sufficienter in ista lectura aut postilla ad
maiorem intellectum litere textus istius euangelii
declarandum et hndum
Vtrum demon possit intrare aiaz hominis p°
c° pte viij Vtrum demon possit intrare
in corpora ibidem c° p p viij
Quare xpus sanabat comiter plus in sabbato
qm in alijs diebus i° c° p viij
Quare demones comiter vocabat xpum filium
dei et non vocabant eum pprio nomine c° p°
parte viij
Quare xpus prohibebat demonibus ne fere
rent testim de ipso c primo pte viij
Vtrum debeamus magis facere opa nra bona
magis coram hominibus qm secrete c° p° pte
Vtrum pa° ire prope fuit x° c° iii° p pa
Vtrum blasphe sit graue pctm c° iii° p vij
Vtrum in deo saltem sit mysterium ibid
Quo xpus potuit de v panibus et duobus
piscibus saturare v milia hom ponuntur
opiniones doctorum
Et ar° q et ponitur opinio ppria c° iii° p iiij
Vtrum homo vitiosus iudicare de aliquo certa
apphenso ponitur opiniones antiquorum pctorum

c° vii° parte vltima
Utrum sit magis subueniendum pri spuali sing quam carnali quorum quilibet sit in summa nece c° viii° parte prima
Utrum omnes ibi fuerint liuti a tempore predicacionis xpi c° vii p ii
Utrum furtum sit graue peccatum vii° c° pte ii
Utrum auaricie vicius dicantur in plurali nuo quam in singulari et est questio textus vii c° p iii
Utrum diuina intellectus nostro possit imprime speciem intelligibilem in mente ipse aut etiam prauam vo in volunt ipse imcte c° vii° pte iii
Utrum voluntas diuina semper impleatur breuis questio vii° c° p v
Utrum in xpo fuerit due voluntates ponitur error Eutychetis heretici et rones eius et solut c° pte prima
Utrum ypocrisis sit peccatum mortale c° viii p iii
Utrum cecitas mentis sit culpa viii° c° p iii
Quare xpus non curauit cecum simul et repente ponuntur opiniones doctorum viii° c° parte iiii
Quare xpus a disa... ... volebat pulsari ... cet xpe cum ipsemet hoc diceret de se ibidem
Utrum xpus in cruce fuit vere et realiter passus ibidem
Utrum xpus ab utero virginis traxit quatuor dotes glorie ix° c° p ii
Utrum mali homines et infideles possunt facere miracula ponuntur rones et exa ix c° p v
Utrum boni viri possunt scandalizari actiue aut passiue et tractat ibi de scandalo actiuo et passiuo
Quid est prope et istud est ix° c° parte v
Utrum congruum fuit ... assumere defectus humane nature et si assumpsit vtrum contraxit

ex necessitate nature et totum tracta[2] c° iiij p[ar]te vltima
Vtrum pena demonum paciatur secum nullum gaudium v° c° parte prima
Vtrum xpus faciebat miracula virtute virtute diuinitatis aut virtute humanitatis aut vtriusque v° c° parte iij
Vtrum sancti viri faciebant miracula per aliquam virtutem in eis existentem et tractat tota questio satis diffuse ibidem
Vtrum xpus sit institutor sacramenti extreme vnctionis et etiam si sint instituta contra morbum corporalem aut spiritualem vj° c° p[ar]te ij
Vtrum predicator debeat quiescere a predicatione et quomodo vj[to] c° parte iij
Vtrum ignis dampnatorum sit corporalis aut spiritualis ix° c° parte vij
Vtrum ignis dampnatorum sit spiritualis aut corporalis ibidem
Vtrum repudium semper fuit licitum et ibi tractatur multa de festo matrimonij et diuorcio x° c° p[ar]te prima
Vtrum homo magis teneatur diligere vxorem quam parentes ibidem
Vtrum diuitie sint contemnende aut secundum philosophiam et secundum theologiam x° c° p[ar]te ij
Vtrum timor seruilis et filialis se compaciantur simul et in eodem c° x° p[ar]te vj
Vtrum ista sit vera xpus nos redemit x° c° p[ar]te vltima
Vtrum xpus in quantum homo sit adoptiuus filius ix° c° p[ar]te ij
Vtrum sint aliqui proprie lunatici ibidem
Vtrum ista sit vera non est currentis neque volentis sed miserantis dei c° vj° p[ar]te vj
Vtrum debeamus aliud petere a deo deitate aut non xj° x c° p[ar]te iij
Vtrum baptismus Johannis fuit a domino vel ab homine xj° c° p[ar]te iij

Utrum xpus in suis predicacionibus debuit vitare offensionem et materiam scandali ipsis phariseis xij. co p. ij.
Utrum homines assumantur ad ordines angelorum et ibi tractatur de x° ordine electorum xij° c° p iij
Utrum istud mandatum diliges dominum deum tuum possunt impleri a nobis eo modo quo traditur xij° c°. p. iij.
Utrum inimicos teneamur diligere nos ex precepto xij° c° p ij
Utrum bonus homo debeat aliquo modo comedere et bibere cum peccatoribus 3° c° p. ij.
Quare nomina fuerunt mutata aliquibus in antiqua lege et in nova modo aliqui mutantur 3° c. p. 2
Quare et a quo fuerunt facta parabola p° 3° c° in fine
Quare dicat dominus in ewangelio qui habet dabitur et peccatori auferetur. iiij° c° pte iij
Utrum habere proprium in religione tollat de perfectione religionis x°. p 3
Utrum omnino debeat fieri prolixe oratio xij p. ij.
Utrum possunt fieri oblationes omnibus possessis ibidem
Utrum xpus in finali iudicio apparebit in forma gloriosa. xiij° c° pte. 3.
Utrum potestas iudicaria conveniat xpo in divinitate aut secundum humanitatem xiij°. c° p. iij.
Utrum qualitas electorum remanebit post iudicium et quomodo sit aucteris sanctorum xiij° c° p. ij
Utrum filius ignoraverit diem iudicii ibidem
Utrum xpus doctrinam suam debuit tradidisse scripto et non verbo solum. xiij° c° in fine
Utrum dare pauperi cadat sub precepto xiiij° p ij.
Utrum xpus luna xiiij in vesperis consecraverit corpus. s. de controversia grecorum et latinorum unde ibi de ista materia et diversa scriptura xiiij° c° p. 2.
Utrum dampnati plus vellent non esse quam esse xiiij c°. p 3

Utrum xpus consecravit antequam proferret verba ista hoc est corpus meum. xiiij. c°. p. iij
Utrum quod xpus consecravit miscuit aquam cum vino ponuntur opiniones doctorum diverse xiiij c. p. 3
Utrum in anima fuit pa° cristi xiiij c. p. v
Utrum xpus omne quod oravit impetravit a meta lix iste re fuit possibili aut volis xiiij°. p. v
Utrum omnis oro xpi semper fuit exaudita aut non ibidem
Utrum mali homines possint preiudicare quod pro caypha et tracta xiiij°. c°. p. vij. quare xps tunc se nominat filium hominis et non filium dei xiiij°. c°. pte viij
Utrum xpus fuit iniuste condempnatus a iudeo ibid
Utrum deus pater tradidit filium suum morti xv. c. p. ij
Utrum aliquis possit esse causa mortis mortis ibid
Utrum petrus peccat mortaliter negando xpm et hoc queritur quia aut noluit excusare eum xiiij ca° pte viij
Utrum pylatus ut iudex exitus debeat simpliciter et secundum iura xpm liberare xv. c°. p. ij
Utrum fuit necesse humanam naturam reparari ibid
Utrum per passionem xpi sumus liberati a po testate dyabli et quo xiiij°. c°. p. iij
Utrum illi qui crucifixerunt xpm plus pecca verunt eum occidendo quam ipm occidissent credentes tamen non deberent eum occidere c°. xv. p. v
Utrum dolor xpi in morte fuit gravissimus xv° ca° pte. vj
Utrum in morte xpi anima fuit separata a divinitate et xv° et ita potest queri de corpore xpi. xv. c°. pte vij
Utrum in re xpus descendit in infernum et ibi tractatur de locis in inferno diffuse xv° c°. parte viij

Utrum xpus per arta debuit pte s resurrectoni et tractatur xvj° p p
Utrum due fuerint mulieres vocate nomine magdalene et ibi ponuntur opiniones et conversiones ut vz xvj° c° pte ii
Quare apparuit primo marie magdalene rones ponuntur ibidem
Utrum effigies perseverat in corpore xpi sor a alibi Et de hoc satis ad propositum invenies ubi agitur de transfiguracione in ix° c° p p et h quo ponitur in xvj° c° p 2
Utrum xpus cum dixit s Qui crediderit et baptisatus fuerit etc recte sit locutus a cyprie c° p 3
Utrum argumenta quibus xpus probavit suam resurrectionem fuerint efficacia xvj c p ii
Utrum xpus ascendit ad supremam partem supremi celi c° xvj p x
Quare non fiunt modo miracula a sanctis hominibus sicut in primitiva ecclesia fiebant xvj° c° p 3
Utrum gratia faciendi miracula sit necessaria quam fides hic tractatur in fine istius lecture et de ista materia s v° c° p iii in questione ubi queritur Utrum viri sancti faciant miracula per aliquam virtutem in eis existentem quia ibi invenies ad propositum Deo gratias etc Amen Dicamus ut cum xpo maneamus laus ex hoc cum sit tibi xpe ihesu dum transis maria sedule canite virgo maria

Egidie patri santor et prenotar

1411